

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

ÎNDRUMĂTOR
ÎN
ARHIVELE CENTRALE

Vol. I—partea II-a

București 1974

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
din
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMANIA

ÎNDRUMĂTOR

in

ARHIVELE CENTRALE

Vol. I, partea II-a.

Întocmit de: **Maria Soveja, Iulia Gheorghian, Valentina Costake**

București, 1974

PUBLICAREA LUCRĂRII
S-A FĂCUT SUB ÎNGRIJIREA LUI
MIHAIL FĂNESCU
ARHIVIST PRINCIPAL
ÎN DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI

INTRODUCERE

Indrumător în: Arhivele Centrale, volumul I, partea II-a, cuprinde prezentarea fondurilor arhivistice provenite de la unele instituții care au funcționat în Țara Românească pînă în anul 1831, a colecțiilor de documente și a fondurilor familiale sau personale, fonduri sau colecții ce se păstrează în depozitele Arhivelor Statului.

În cancelăriile instituțiilor care au funcționat în Țările Române pînă în anul 1831, și în special în primele decenii ale secolului al XIX-lea, au fost create multe materiale documentare. Dintre acestea o mică parte se găsesc astăzi la Arhivele Statului, unele sînt răspîndite prin diverse colecții particulare, dar cele mai multe au fost distruse de-a lungul anilor. Aceste arhive au fost inventariate și date în folosire sub denumirea de „Administrative vechi” și „Judecătorești vechi”. O importanță deosebită în cadrul acestor fonduri prezintă cele provenite de la Divanul Săvîrșitor, ca instituție centrală în perioada 1828—1831, precum și de la Isprăvnicatele din Țara Românească, izvor principal pentru studierea vieții locale a țării.

O categorie foarte importantă ca izvor de documentare o constituie partea din Arhiva Cancelariei Domnești din Țara Românească, cunoscută sub denumirea de Condiri domnești, în care sînt trecute în întregime sau în rezumat hrisoave, porunci, anaforale și în general actele care emanau din Cancelaria domnească. Cea mai veche condică este din vremea lui Constantin Brîncoveanu, Condica visteriei, cu documente dintre anii 1694—1704, dar cea mai mare parte este dintre anii 1775—1830. Aceste condici în număr de 126 cuprind circa 46.000 documente, în întregime sau în regeste și rezumate însoțite de întărirea domnească.

De la instituțiile judecătorești anterioare anului 1831 s-au păstrat numai condici de documente, dosarele fiind distruse în timpul celui de-al doilea război mondial. Aceste condici au fost inventariate în cadrul colecției de manuscrise. Ele cuprind hotărîri judecătorești, anaforale, zapise de vînzare și cumpărare, de cercetări, de garanție, legalizări de acte și cercetarea vinovaților, pitace domnești, rapoarte, predlojenii, însemnări de banii ploconului, însemnări de banii finului etc. Condicile acestea provin de la: Divanul Domnesc ca ultimă instanță de judecată, Cancelaria veliților boieri, Cancelaria veliților vornici, Logofeția Țării de Sus și a Țării de Jos, Logofeția pricinilor străine, Divanul Craiovei, Departa-

mentul de opt, Departamentul de șapte, Departamentul de patru din Craiova, Departamentul de criminalion din București și Divanul judecătoresc.

În Îndrumător este prezentată și arhiva Departamentului Spătăriei, a Căimăcămiei și Epistasier Craiovei, deși numărul documentelor păstrate de la aceste instituții este destul de redus.

O importanță deosebită prezintă Colecțiile de documente (Peceti, Suluri etc.) care alături de materialele prezentate în Îndrumător vol. I partea I-a, formează cel mai important izvor de informare istorică pentru perioada feudală.

Colecțiile de documente Secția Istorică, Peceti, Suluri și Diplomatice au fost constituite încă de la sfârșitul secolului trecut din documentele cele mai vechi și valoroase atât din punct de vedere al conținutului cit și al formei, în scopul asigurării unui regim special de păstrare.

Colecțiile Achiziții Noi, Documente Muntenești și Documente Moldovenești cuprind un mare număr de documente din care se desprinde o varietate de probleme deosebit de importante.

În cadrul colecției de Achiziții Noi au fost trecute și documentele de proprietate provenind din arhivele grefelor instanțelor judecătorești, precum și cele de la Creditul Funciar Urban și Rural.

Informațiile documentare sînt completate cu cele cuprinse în Colecția planuri și hotărnicii.

Un număr însemnat de documente conțin colecțiile de documente în limba greacă în care găsim, în special, corespondență datînd din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Menționăm, de asemenea, Colecția de documente scrise în limba turcă, precum și Arhiva guvernămîntului Insulei Ada-Kale ce conține cîteva mii de documente turcești.

Un izvor bogat de documentare găsim în seria de Fonduri familiale și personale. Pe lângă actele de proprietate și corespondență strict personală sau familială, aceste fonduri cuprind importante documente referitoare la activitatea politică, culturală, socială și economică desfășurată în secolele XIX și XX. Un număr mare de documente aparținînd fondurilor familiale sau personale se găsesc inventariate în colecția Achiziții Noi. Pentru ușurarea muncii de cercetare am indicat la fiecare fond personal numerele de pachet sub care sînt inventariate în această colecție, precum și numărul unităților de păstrare; de exemplu, fondurile Cantacuzino, Balș, Ghica și altele se completează cu numeroase documente ce se păstrează în colecția Achiziții Noi. Trebuie menționat că aceste fonduri nu sînt toate complete, fragmente ale lor fiind păstrate în diverse biblioteci și muzee.

Documentele ce aparțin fondurilor arhivistice și colecțiilor pe care le prezentăm au o importanță deosebită pentru cunoașterea situației social-economice și politice a patriei noastre, începînd de la sfârșitul secolului al XIV-lea și pînă în vremea noastră, completînd sub multiple aspecte informațiile din fondurile prezentate în volumul I partea I-a a acestei lucrări.

Volumul de față cuprinde 93 de prezentări de fonduri, colecții și fonduri familiale sau personale.

Metoda de lucru folosită la întocmirea acestui volum a fost aceeași ca și la Îndrumător în Arhivele Centrale, volumul I, parte I-a, redactîndu-se pentru

fiecare fond sau colecție o scurtă prezentare a istoricului instituției sau colecției. Pentru fondurile personale s-au dat principalele date biografice ale creatorului de fond. S-au dat pe scurt informații despre istoricul fondurilor sau colecțiilor prezentându-se în continuare problemele mai importante ce se desprind din materialele documentare. La sfârșit, s-au dat informații despre cantitatea de materiale în unități de păstrare,* anii extremi ai acestora și despre instrumentele de informare științifică ce pot fi consultate de cercetători. S-a indicat, de asemenea, bibliografia lucrărilor folosite pentru întocmirea istoricului instituțiilor sau al colecțiilor de documente și a biografiilor persoanelor-creatori de fonduri.

În cazul colecțiilor de documente Secția Istorică, Suluri și Peceți, s-a făcut o singură prezentare, întrucât majoritatea documentelor acestor colecții provin din fondurile mănăstirești și au fost prezentate odată cu acestea în *Îndrumător*, vol. I, partea I-a.

S-au menționat, de asemenea, în măsura în care s-au cunoscut, și fondurile sau colecțiile unde se mai găsesc materiale aparținând acestor fonduri în depozitele Arhivelor Centrale precum și ale Filialelor Arhivelor Statului sau Biblioteca Academiei R.S.R.

Pentru ca lucrarea să fie utilă activității de cercetare, acolo unde a fost posibil, s-a indicat județul pentru moșiile, satele și diferitele localități menționate în documente.

Volumul este însoțit de indice general, de lista bibliografică a lucrărilor cu caracter general folosite pentru istoricul fondurilor și colecțiilor, de facsimile, cu lista lor, și de tabla de materie. Bibliografia specială pentru fiecare fond a fost indicată după fiecare prezentare în parte.

În *Îndrumător* fondurile și colecțiile au fost grupate pe categorii astfel: a) fondurile instituțiilor; b) colecțiile de documente; c) fondurile familiale sau personale. În cadrul fiecărei grupe fondurile sau colecțiile au fost așezate alfabetic.

Considerăm că lucrarea va constitui, cu lipsurile inerente, un sprijin în activitatea de cercetare la Arhivele Statului.

MARIA SOVEJA

* Unitățile de păstrare se prezintă sub formă de documente foi volante, dosare, manuscrise, fotografii, planuri etc.

R É S U M É

Le guide dans les Archives Centrales, premier volume, deuxième partie, comprend la présentation des fonds archivistiques des institutions ayant fonctionné en Valachie jusqu'en 1831, ainsi que des collections de documents et des fonds personnels qui se trouvent dans les dépôts des Archives Centrales de la Direction générale des Archives d'Etat.

Les chancelleries des institutions qui ont fonctionné dans les Pays Roumains jusqu'en 1831 — le *Conseil Exécutif* (Divanul Săvirșitor) et les *Préfectures* (Isprăvnicate) ont créés de nombreux documents qui présentent une importance particulière. De même les documents créés par la Chancellerie princière, enregistrés dans les Registres princiers (condici domnești), où ont été passés, en entier ou en résumé, les chartes, les ordres et en général tous les actes rédigés dans cette Chancellerie. Le plus ancien de ces registres, remontant à l'époque de Constantin Brincoveanu, est le Registre de la Trésorerie et comprend des document relatifs aux années 1694—1704 ; les autres concernent pour la plupart l'intervalle entre les années 1775—1830. Ces registres, au nombre de 126, contiennent environ 46.000 documents d'une grande valeur historique pour l'étude de cette période. Y sont compris également les documents provenant des institutions judiciaires antérieures à l'année 1831, ainsi que les archives du Département militaire et autres. Il y a aussi les Collections de documents : Sceaux, Rouleaux, Nouvelles acquisitions, Documents Valaques et Documents Moldaves, Diplômes etc.

La série des fonds familiaux et personnels renferme une riche source de documentation. Outre les actes de propriété et la correspondance strictement personnelle ou familiale, ces fonds contiennent d'importants documents pour la connaissance de la vie politique, culturelle, sociale et économique, à partir de la fin du XIV-e siècle et surtout aux XIXe-et XXe-siècles. Ceux-ci complètent, sous de multiples aspects, les renseignements contenus dans les fonds présentés dans la première partie du premier volume de ce guide.

Quant aux collections de documents intitulées-*Section historique, Rouleaux et Sceaux*, celles-ci ont été réunis dans une seule présentation car la plupart des documents appartenant à ces collection proviennent des fonds des monastères, fonds présentés déjà dans la première partie du guide.

Pour faciliter le travail de recherche nous avons indiqué pour divers fonds l'endroit où l'on peut trouver encore d'autres documents de la même provenance (divers dépôts et filiales des Archives d'Etat, Bibliothèque de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie, autres bibliothèques et musées).

La méthode de travail utilisée dans la rédaction de ce volume a été la même que pour la première partie du guide : pour chaque fonds ou collection on trouve un bref historique de l'institution ou de la collection — les principales dates biographiques concernant le créateur du fonds quand il s'agit des fonds personnels —, des informations sur les questions les plus importantes se dégageant des matériaux documentaires, sur la quantité des matériaux, les limites de la période qu'ils couvrent, les instruments d'information scientifique dont on dispose pour leur consultation, ainsi que la bibliographie des travaux utilisés en vue de la rédaction de l'historique de l'institution et de la biographie des créateurs de fonds.

Pour que le travail soit utile aux chercheurs, là où cela a été possible, on a indiqué aussi le nom du district auquel appartenaient les propriétés foncières, les villages et les différentes localités y mentionnés.

Le volume comporte un *index général*, la *liste bibliographique des travaux à caractère général*, consultés, des *fac-similés* et la *table des matières* ; la bibliographie spéciale a été indiquée après chaque présentation.

Les fonds et les collections ont été groupés dans le *Guide* par catégories, de la manière suivante : a) fonds des institutions ; b) collections de documents ; c) fonds familiaux ou personnels. À l'intérieur de chaque groupe, les fonds et les collections ont été rangés alphabétiquement.

BIBLIOGRAFIE

- Arhiva Genealogică*, Iași, Dăvideni, 1912—1913. Director SEVER ZOTTA. Indice în *Revista Arhivelor*, V, 1, 1942, p. 277—295, întocmit de SACERDOȚEANU A. și MIHĂILESCU CLAUDIA.
- Arhiva genealogică română* (Cercul genealogic român), București, 1944, ian.
- CANDREA A., ADAMESCU GH., *Dicționar enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”* Partea I și II, București, 1926—1931; XIV + 1950 p. + 14 pl. = CANDREA, *Dicționarul*.
- CORNEL, TH., *Figuri contemporane din România, dicționar biografic. Figures contemporaines de Roumanie, dictionnaire biographique*, Partea I (Ed. II) București, 1909—1911, 536 p. + 2 pl. (I); 82 p. (II), = *Figuri contemporane*.
- COSTESCU, DIMITRIE, *Fazele Ministeriale în România, 1862—1936*, BUCUREȘTI, 1936, 187 p.
- DIACONOVICI, dr. C., *Enciclopedia română*, Publicată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român, vol. I—III, Sibiu, 1898—1904; 936 p. (I); 947 p. (II); 1276 p. (III) = *Enciclopedia română*.
- Dicționar Enciclopedic Român* (Academia Republicii Socialiste România), vol. I—IV, București, 1962—1966; 880 p. (I); 945 p. (II); 911 p. (III); 959 p. (IV) = *Dicționarul Enciclopedic*.
- Enciclopedia României*, vol. I—V, (București, 1938—1943), 4 vol.
- FILITTI, I. C., *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, H, p. + ep. + + XXXVI + 351 p. + table = FILITTI, *Arhiva Cantacuzino*.
- CONSTANTIN GIURESCU, *Istoria românilor*, vol. III, p. II-a, București, 1946; p. 451—1154 + 3 h.
- GRECIANU, ȘTEFAN D., *Genealogii documentate ale familiilor boeresti*, București, vol. I—II, 1913—1916, 424 + 53 p. + 8 table (I), 2 f. + 443 + 26 p. + 7 table (II) (Din scrierile inedite ale lui ȘTEFAN D. GRECIANU) = GRECIANU, *Genealogii*.

- IIAGI-MOSCO, EMANOIL, *Rectificări istorico-genealogice*. În *Rev. Arhivelor*, II, nr. 4—5 1927—1929, p. 229—234.
- Inventarul Arhivelor Statului*, București, 1939, 420 p. (Biblioteca Arhivelor Statului).
- LARIONESCU, TRAIAN, *Familii vechi bucovinene*, București, 1914, 15 p. Extras din *Arhiva genealogică română*. = LARIONESCU, *Familii vechi bucovinene*.
- LECCA, OCTAV-GEORGE, *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României*, București, 1937, 630 p. + 3 h. = LECCA, *Dicționar*.
- LECCA, OCTAV-GEORGE, *Familiiile boierești române*. Istorie și genealogie (după izvoare autentice), București, 1899, XLIII + 595 p. + 2 pl. = LECCA, *Familiiile boierești*.
- LECCA, OCTAV-GEORGE, *Familiiile boierești române, Seria I: Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911 VIII, + 97 + 10 p. = LECCA, *100 case din Țara Românească*.
- Marele Dicționar Geografic al României* (Societatea Geografică Română, sub îngrijirea lui GEORGE IOAN LAHOVARI) vol. I—V, 1898—1902; 768 p. (I); 800 p. (II); 792, p. (III); 792 (IV); 809 p. (V) = *Marele Dicționar Geografic*
- Mic dicționar enciclopedic*, București, Editura enciclopedică română, București, 1972, 1730 p.
- Minerva, Enciclopedia Română*, Cluj, 1930, 977 p. + 10 h.
- PREDESCU LUCIAN, *Enciclopedia Cugetarea. Material românesc. Oameni și înjăpturi. Istorică, culturală, literară, etc.*, București /1940/, 959 p. + 8 f. pl. = *Enciclopedia Cugetarea*.
- R/ANGABE/, E. R., *Livre d'Or de la noblesse phanariote et des familles princières de Valachie*, Atena, 1904, ed. II-a, VI + 261 p. = *Livre d'Or*.
- ROSETTI, DIMITRIE R., *Dicționarul contemporanilor din România (1800 -1898)*, București, 1898, IV + 207 p.
- SACERDOTEANU, AURELIAN, *Cîteva note cu privire la cercetările genealogice românești*. În *Hrisovul*. II. 1942. p. 119—138 și în *Indrumări în cercetări istorice*, București, 1945 p. 291—314.
- STOICESCU, NICOLAE, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova. Sec. XIV—XVII*, București, 1971, 456 p.
- VALENTINEANU, I. G., *Biografia oamenilor mari scrisă de un om micu*, Paris, 1859, 138 p.

CĂIMĂCĂMIA CRAIOVEI

Căimăcămia Craiovei s-a înființat în anul 1761. Pînă la această dată, singurul guvernator al celor cinci județe de peste Olt era banul Craiovei, care avea o simplă supunere către domnul Țării Românești. Cu timpul domnii Țării Românești și-au întărit autoritatea și în Oltenia, dar banul Craiovei a rămas singurul administrator și judecător al acestor județe.

În 1761, constatînd creșterea pretențiilor turcilor de pe lîngă Dunăre adresate direct banilor, Constantin Mavrocordat a luat măsura ca la Craiova să nu mai fie trimis banul, ci un simplu boier cu titlu de caimacam.

Caimacamul se bucura de toate prerogativele, toate veniturile și foloasele băniei, marele ban fiind mutat la București. El avea în subordine un logofăt III de divan, pentru pricinile din lăuntru, ca logofătul de taină din București, un polcovnic de oraș pentru paza ulițelor, paza de incendii și pentru narturi, adică fixarea prețului lucrurilor de vînzare, un ici-bașa pentru petițiile celor ce aveau proces, un armaș II pentru pușcărie, un portar III pentru primirea turcilor ce veneau în Oltenia.

Caimacamul vindea dregătoriile ca și banul, împărțind uneori venitul cu banul de la București. El se bucura și de un venit ce se numea căimăcămit, primind patru lei de fiecare vită mare ce era trecută în Turcia. Venitul caimacamului se ridica la peste 100.000 lei, iar dacă se bucura de favoarea domnului putea fi dublat.

Ocîrmuirea specială a Olteniei prin căimăcămie și divan deosebit, care funcționa la Craiova, s-a desființat printr-un ordin dat de Kiselev la 13 august 1831.¹

De la căimăcămia Craiovei s-au păstrat în Arhivele Centrale 2 dosare din anii 1830—1831.

Documentele cuprinse în aceste dosare se referă la activitatea pe linie administrativă, economică și social-politică desfășurată de căimăcămie în ultimii ani pînă la desființare și reprezintă poruncile căimăcămiei și corespondența purtată cu ispravnicii celor cinci județe din Oltenia pentru : deschiderea de școli în orașe și chiar în unele comune mai mari sistematizarea ulițelor în ora-

¹ Arh. St. Buc., Ad-tive vechi, dosar 261/1831..

șul Cerneți și construirea de caldarîmuri în Craiova (cel de la M-rea Obedeanu), aprovizionarea magaziiilor, spitalelor cu produse, măsuri contra epidemiilor (se menționează bolnavi și morți de ciumă, holeră), procurarea de doctorii contra acestor boli, crearea de cordoane de carantină la Calafat, vânzări de vase de transport pe Dunăre.

Sînt documente referitoare la situația vămilor (schela de la Vîrciorova), ocele de sare și cumpărarea sării de către turci, vânzări de vite de contrabandă, prețurile produselor, zahareaua ce era luată de turci.

Unele documente se referă la organizarea miliției, procurarea de haine și bani trimiși de vistierie pentru miliție, precum și la numărul pandurilor și lefurile acestora, încartiruirea armatelor rusești și produsele date acestora.

Menționăm și documentele referitoare la alegerea de deputați pentru Obșteasca Adunare, măsurile luate și activitatea desfășurată de comisia pentru întocmirea catagrafiei locuitorilor.

Unele documente arată și măsurile luate de căimăcămie împotriva fururilor.

Ū.P. : 2

Anii extremi : 1830—1831

Instrumente de informare : inv. nr. 295

Bibliografie :

Fotino Dionisie, *Istoria generală a Daciei*, traducere de George Sion, vol. I, București, 1859, p. 265—268 ; Filitti Ioan, *Principatele Române de la 1828 la 1834. Ocupația Rusească și Regulamentul Organic*, București, p. 78 ; Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor*, vol. III, partea a doua, București, 1946, p. 473 ; Căncea, Ioan V. *Sigiliile Caimacamilor Craiovei*, în *Revista Arhivelor*, III, nr. 6—7, 1936—1937, p. 178—179 ; idem, *Despre caimacamii Craiovei în Arhivele Olteniei*, 1931, p. 316—317,

COMISIA ALCĂTUITĂ PENTRU CERCETAREA CELOR IMPLICAȚI ÎN FAPTELE REVOLUȚIONARE DE LA

1848

Revoluția de la 1848 „unul din momentele cele mai hotărâtoare ale istoriei României, un eveniment crucial, o pagină de glorie în istoria frământată a patriei“¹, revoluția care stă la baza României moderne, influențând puternic, principial și politic, dezvoltarea acestei țări², înăbușită în septembrie 1848, a fost urmată de arestarea și cercetarea tuturor acelor care au fost învinuiți că ar fi participat la ea într-un fel oarecare. Pentru aceasta, printr-un decret din 18 noiembrie 1848 al caimacamului Constantin Cantacuzino, a fost instituită, la București, o comisie formată din marele vornic Mihail Cornescu, în calitate de președinte, logofătul Scarlat Gr. Ghica și polcovnicul Anton Garbațki ca membri, serdarul Ioan Suțu ca procuror și paharnicul Teodor Iatropul ca grefier. Comisia avea la dispoziție doi scriitori, un aprod și doi dorobanți călări.

În același scop, la județe fuseseră înființate încă pe baza unui decret din 21 septembrie 1848 comisii pentru cercetarea și asigurarea liniștii obștești, numite și comisii pentru cercetarea „vagabonzilor periculoși ordinii publice“, formate, fiecare din ele, din ocîrmuitor, președintele tribunalului și cel al sfatului orășenesc (maghistrat). Acestea făceau prima cercetare și cu rapoarte înaintau pe cei socotiți vinovați la București.

Comisia s-a întrunit la mănăstirea Văcărești pentru prima dată la 22 noiembrie 1848, dar „neavînd în vedere nici lista celor arestați și celor sloboziți pe chezășie, în pricina aceasta, nici instrucțiunile procedurii ce urmează a păzi Comisia în lucrarea sa, precum nici acturile cele obștite și cele particulare ale revoluționarilor, nu a putut păși în vreun fel de lucrare, ci a găsit de cuviință a să adăsta“³. Așteptarea nu a fost de lungă durată fiindcă, la 23 noiembrie, Departamentul Dreptății făcea cunoscut comisiei că i-a și trimis listele, că în privința procedurii se va înțelege cu procurorul comisiei, iar pentru actele obștite și cele particulare să se intereseze la acei care le dețin. Lucrările s-au încheiat

¹ Berindei, Dan, *Revoluția în Moldova și Țara românească*, în „Lupta de clasă“, 1968, 48, nr. 5, p. 75:

² Giurescu, Const. C. și Dinu C. Ciurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și pînă astăzi*, Ed. Albatros, Buc., 1971, p. 533.

³ Arh. Centrale Buc., Col. Manuscrise, nr. 749, f. 1.

definitiv la 28 iulie 1849. La 5 iulie, comisia raporta generalului Duhamel că și-a terminat lucrările și cerea să i se comunice unde să trimită arhiva.

Comisia lucra la mănăstirea Văcărești, unde se aflau depuși cea mai mare parte din cei bănuți de a fi participat la revoluție, dar se deplasa și la spitalul Colțea unde se aflau internați cei bolnavi. De asemenea, casa Lipănescu și mănăstirea Plumbuța au servit un timp pentru reținerea arestaților.

Pentru urgentarea lucrărilor, la 18 ianuarie 1849 comisia propunea să se împartă în două colective — unul format din vornicul M. Cornescu și colonelul Garbațki, iar al doilea din logofătul Scarlat Ghica și serdarul I. Suțu, în felul acesta anchetarea putând fi terminată mai repede.

Comisia avea sarcina să cerceteze pe toți cei bănuți de participarea la revoluție, principalele vini, pe lângă propagarea acesteia, fiind arderea Arhondologiei și a Regulamentului Organic și opoziția cu arme la intrarea trupelor turcești în țară. Pentru fiecare caz anchetat se încheia un jurnal, care era înaintat spre aprobare unuia din generalii ruși Duhamel, Șcerbinski, Lüders sau Danenberg. Cei găsiți vinovați erau trimiși în judecata Înaltei Curți Criminale, ale cărei hotărâri trebuia să devină executorii numai după confirmarea lor de către sultan. Dar când, după încheierea lucrărilor comisiei și ale Înaltei Curți Criminale, Fuad Efendi, comisarul Turciei la București, a cerut Departamentului Dreptății să i se prezinte dosarele celor vinovați pentru a le înainta la Constantinopol în vederea confirmării hotărârilor de către sultan, generalul Duhamel a dispus ca hotărârile să rămână definitive și dosarele să fie depuse la logofeție.

Din materialele fondului reiese că afară de 26 de dosare trimise în judecata Înaltei Curți Criminale, la încheierea lucrărilor comisia a depus la Logofeția Dreptății două condiții de intrare — ieșire, o condică de jurnale, două condiții de expediție, 210 dosare și pecetea. Dar, din acestea, Ministerul Justiției a depus, în 1905, la Arhivele Statului, doar 114 dosare și condica de jurnale (trecută în Colecția Manuscrise sub nr. 749) toate acestea amestecate printre dosarele Secției penale și parte din ele distruse cu desăvârșire sau deteriorate parțial în urma unei inundații din subsolul ministerului, ceea ce a făcut ca din ele să rămână 65 de dosare. La acestea s-a adăugat un al 66-lea dosar din 1848, care nu a fost creat de comisia de cercetare, dar care este legat de revoluția de la 1848, privind județul Ialomița și într-o mică măsură județul Ilfov și care, probabil, ca și alte dosare — cele ale Ocîrmuirilor județelor Teleorman și Dîmbovița, de exemplu, — fusese trimis Departamentului din Năuntru, iar de către departament la comisie și nu apucase încă „a să arde după punerea la cale ce este făcută pentru asemenea hîrtii“ (dos. 1/1848, f. 90). Documentele sînt scrise în limba română și franceză.

Materialele cuprinse în dosarele și condica de jurnale care formează fondul arhivistic creat de *Comisia alcătuită pentru cercetarea celor implicați în faptele revoluționare de la 1848* reprezintă : adrese ale comisiei sau ale comandanților ruși de a se prezenta liste de persoanele bănuite și liste pentru județul Brăila, Ialomița, Mehedinți, Mușcel, Olt, Rîmnicu Sărat, Romanai ; liste de arestați politici internați la spitalul Colțea ; liste de propagandiști, cu lefurile lor, de cei înscriși în Garda națională, de ocîrmuitorii de județe numiți de guvernul revoluționar, de ofițerii ce au dat ajutor lui Magheru, de iuncherii

scoși din slujbă la 14 septembrie, de ofițerii care au fost în tabăra de la Rîmnic, de cei ce au fost în funcții administrative și militare în timpul revoluției. De asemenea, cereri ale arestațiilor și familiilor lor și hotărîri ale comisiei de a se urgenta anchetarea, de a fi eliberați pe cheazăși sau de a li se permite întvederi cu familiile (Basarabescu, Cantacuzino, Cămărășescu, Dincă, Eliad, Fărcașanu, Gheorghescu, Paleologu, Protopopescu, Șonțu, Zaman ș.a.) și mărturii de neparticipare la revoluție sau, dimpotrivă, denunțuri, interogatorii, rapoarte asupra verificării pe teren a depozițiilor arestațiilor, jurnale ale comisiei prevăzînd eliberarea celor găsiți nevinovați, aplicarea de pedepse corporale țăranilor răzvrătiți, nesupuși la clacă și menținerea la arest sau urmărirea celor găsiți vinovați — profesori de la școlile din Țara Românească, învățători, preoți, ofițeri, țărani clăcași, meseriași etc. (între aceștia, profesorul Gheorghe Călinescu, care „a îndeplinit în toată întinderea poruncile guvernului revoluționar și instrucțiile de comunism ale lui Eliad“; căpitanul Nicolae Șonțu, președinte al Magistratului orașului Focșani, trimis peste hotar ca să informeze despre venirea trupelor rusești ; profesorul de teologie Nifon Bălășescu, profesorul Aaron Florian și mulți alții). Între participanții la revoluție apare și numele unei femei — Elena Lupeasca, născută Mocăneasca.

Din materiale mai reies unele informații cu privire la : corespondență a lui Ioan Eliade Rădulescu interesînd revoluția de la 1848, aflată la egumenul mănăstirii Glavacioc ; sesizări ale doctorului Meyer că unii dintre arestați fiind bolnavi nu vor putea rezista la închisoare (Șt. Turnavitu, N. Nenovici, Ioan Penescu ș.a.) ; comunicarea la Consulatul englez a unei liste a arestațiilor de la Văcărești ; legăturile revoluționarilor cu Asociația comercială din România și cu Comitetul Național din Sibiu, alcătuit din Simion Bărnuțiu, T. Cipariu, Nifon Bălășescu, Bran de Lemeny Ioan, comitet „care plănua a face o împărăție daco-română“ (1849 martie 19) ; la continuarea adunărilor revoluționare și după ieșirea din închisoare a unora dintre arestați ; la o misiune franceză întovărășită prin țară de către Alexandru Zane pitar.

Dosarul provenind de la Ocîrmuirea județului Ialomița, care cuprinde și materiale pentru județul Ilfov, este constituit din decrete, hotărîri, dispoziții, instrucțiuni date de guvernul revoluționar și de ocîrmuirea locală cu privire la : necesitatea respectării legilor și a continuării muncii cîmpului în aceleași condițiuni, problema pămîntului neputînd fi rezolvată imediat ; întocmirea gărzii naționale, a regimentului de panduri și a dorobanților ; delegarea de comisari pe lîngă ocîrmuirile județelor ; stabilirea alegerilor și apoi amînarea lor și a adunării constituante ; depunerea jurămintului pe constituție ; eliberarea țiganilor ; confecționarea tricolorului ; adunarea iscăliturilor pe petițiile către împărații Rusiei și Turciei ; oprirea intrării în țară a coloneilor Odobescu și Solomon ; numirea lui Marcu N. Duillie ca revizor general pe cinci județe, între care și Ialomița ; explicarea proclamației de la Islaz în sate ; declararea armelor deținute ; îndenmarea sătenilor ca să vină în număr mare la București pentru a cere lui Fuad Efendi întărirea constituției căci altfel se va pune din nou „regulamentul sau mai bine zis robia“ ; alegerea de președinți și judecători la tribunale.

În dosar se mai găsesc liste de locuitori de pe diverse moșii, cu specificarea proprietarilor acestora, liste de țigani pentru obținerea despăgubirilor, tabele de numărul familiilor din satele plășilor Ialomița, Călărași, Cîmpu ; de asemenea, unele informații cu privire la declararea epidemiei de holeră ș.a.

U.p. : 66.

Anii extremi : 1848—1849.

Instrumente de informare : Inv. nr. 601.

Bibliografie :

Anul 1848 în principatele Române. Acte și documente publicate cu ajutorul comitetului pentru ridicarea monumentului lui Ioan C. Brătianu, Tomul I—VI, București, 1902—1904, 1910 ; Regleanu M., *Anul revoluționar 1848 în Țara Românească*, București, 1962, 739/—743/p. ; Idem, *Contribuții documentare cu privire la revoluția de la 1848 în Țara Românească*, în *Arhivele Statului 125 ani de activitate*, București 1957, p.309—325 ; Bodea, Cornelia, C., *Figuri mai puțin cunoscute din revoluția de la 1848*, în *Studii Rev. Ist.*, 1960, 13, nr. 2, p. 131—164 ; Părnuță Gh., *Figuri de dascăli revoluționari din anul 1848*, în *Revista Arhivelor*, III, 1960, 3, nr. 2, p. 150—167. Pentru completare *Bibliografia istorică a României*, I, 1944—1969, Ed. Acad. R.S.R. București, 1970, p. 166—172.

COMISIA DOCUMENTALĂ

Comisia documentală s-a înființat prin ofisul dat de Alexandru D. Ghica vv. la 7 iunie 1841 „pentru înscrierea în condici a documenturilor mănăstirilor de obște închinată și neînchinată, pe care se sprijină a lor proprietate“.

Comisia era alcătuită din „patru fețe“ care aveau menirea de a aduna și organiza într-un anume fel materialul documentar, ce trebuia apoi „prescris“. Unul din membrii comisiei trebuia să fie „obraz bisericesc“, ales de mitropolit și întărit de domn, iar alegerea celorlalți trei rămânea la dispoziția domnului.

Comisia avea o cancelarie care se ocupa cu „prescrierea actelor“, formată dintr-un secretar, patru scriitori, un ajutor al secretarului (registratorul) și un tilmaci „cu știință slavonească, pentru tălmăcirea tuturor documenturilor slovenești“. La aceștia se mai adaugă un om de serviciu („rîndaș“) și un curier („alergător“).

Legea din 1841 cuprindea ca atribuție pentru Comisia documentală și strîngerea, din cuprinsul documentelor, a materialului necesar pentru scrierea istoriei țării.

Durata lucrării se fixează pentru „cel mult“ trei ani, „îndeletnicirea“ comisiei fiind „vremelnicească“. Condicile autentificate erau destinate : un exemplar pentru mănăstirea respectivă, al doilea pentru arhiva Mitropoliei, iar exemplarul al treilea pentru Departamentul Logofetei Trebilor Bisericești. Comisia lucra sub conducerea acestui departament. Activitatea comisiei începe în 12 ianuarie 1842. cînd este numit ca secretar Florian Aaron, profesor de istorie la Colegiul Sf. Sava și autor al unor lucrări de istorie. Ca traducător pentru documentele în limba slavonă a fost numit, în iulie 1842, Gheorghian Peșacov.

Comisia numită prin ofis domnesc la 7 septembrie 1841 se compunea din : Eufrosin Poteca, egumentul m-rii Motru, vornicul Iordache Golescu, Ioan Ștefan Voinescu al 2-lea și stolnicul Răducan Tocilescu. Avînd în vedere pregătirea istorică a secretarului Florian Aaron, comisia îl propune pentru adunarea datelor istorice — „materialul atîngător de istoria țării“.

Deși în instrucțiuni s-a prevăzut că se vor transcrie toate documentele mănăstirilor, alcătuiindu-se condici, în realitate s-au transcris numai actele proprietăților „actuale“ ale mănăstirilor neînchinată, care erau în strînsă legătură cu dovedirea drepturilor de proprietate ale acestora.

La 29 mai 1843 prin ofisul domnesc dat de acord cu Obșteasca Adunare. Comisia documentală este desființată, înainte deci de a se împlini cei trei ani stabiliți prin lege, motivându-se că s-au încheiat lucrările pentru mănăstirile neînchinat, iar cele închinat nu și-au trimis încă actele.

Răminea însă să lucreze mai departe „cancelaria pentru înscrierea prin condiții a documenturilor mănăstirilor“, care va funcționa pînă la sfîrșitul anului 1851.

Activitatea Comisiei documentale și apoi a Cancelariei, stabilită inițial pentru trei ani, a durat aproape 10 ani, fără ca lucrările să ajungă la finalul așteptat. Personalitățile administrative neînțelegînd scopul, faptul că o astfel de lucrare presupunea oameni bine pregătiți, condiții de lucru și timp îndelungat. propun domnului Știrbei, iar acesta aprobă, ca lucrările cancelariei să înceteze la 22 aug. 1851. Se numește o comisie pentru revizuirea cancelariei documentelor mănăstirești formată din : stolnicul Constantin Tocilescu, G. Iatropolu și Grigore Alexandrescu șeful Arhivelor Statului, care își încheie raportul către domn la 24 octombrie 1951. În acest raport în care se expun metodele de lucru ale Comisiei, greșelile comise, se concluzionează ca lucrarea să fie continuată. fiind absolut necesară atît pentru asigurarea proprietăților mănăstirești cît și pentru „interesul istoric“. Se propune reînființarea comisiei permanente, conform legii din 1841, stabilirea a 4 scriitori care să continue transcrierea, îndreptarea greșelilor și fixarea unui nou termen de patru ani pentru terminarea întregii lucrări.

Prin ofisul domnesc din 19 ianuarie 1852 se reînființează comisia formată numai din doi membri ; clucerul Simion Marcovici și paharnicul Grigore Alexandrescu, șeful Arhivei Statului ; pe lîngă comisie funcționau doi scriitori și un ajutor de secretar.

Comisia Documentală, cum se va numi de acum înainte, trece la îndreptarea radicală a greșelilor ce s-au făcut timp de zece ani, anulînd lucrările întocmite, trecînd la o nouă colaționare și o nouă „prescriere“ a textelor documentelor după un normativ arheografic mai bine precizat.

Ca urmare a activității Comisiei documentale, timp de zece ani, din 1852 pînă în 1862, s-au transcris 22 de condiții de la 19 mănăstiri neînchinat care se păstrează la Arhivele Statului și anume : Arnota, Bistrița, Cîmpulung, Cotmeana, Cozia, Dealu, Dedulești, Glavacioc, Golgota, Govora, Motru, Rîncăciiov, Sadova, Seaca, Snagov, Strehaia, Tismana, Trivale, Vieroș. Ele se păstrează într-un singur exemplar, celelalte două exemplare fiind trecute la unele Filiale ale Arhivelor Statului.

Comisia documentală se desființează în 1862, îndeplinindu-și însă numai o parte din planul inițial de lucru, transcriind în condiții numai actele „bune“ sau „trebnice“ ale mănăstirilor neînchinat, iar cele ale mănăstirilor închinat, cu excepția actelor mănăstirilor Dedulești și Golgota, au rămas netranscrise, ne fiind prezentate.

Din arhiva Comisiei documentale s-au păstrat 108 u.p. dintre anii 1841—1864.

Materialele documentare grupate în dosare se referă la organizarea și activitatea desfășurată de comisie pe perioada activității sale. Deosebit de interesante sînt rapoartele către Departamentul Credinței referitoare la greutățile,

întimpinate datorită faptului că mănăstirile nu trimiteau documentele originale, precum și la rezolvarea deosebirilor datorate schimbărilor de denumiri ale moșiilor. O bogată corespondență se desfășoară pe tema transcrierii copiilor din condici pentru care nu s-au păstrat originale. Dacă se transcriu copiile din condici vechi adevărate sau și din cele neadeverite. Răspunsul dat de mitropolitul Neofit la 17 martie 1843 era ca să treacă în noile condici și actele originale și copiile adevărate sau neadeverite, dar să se specifice după ce s-au transcris forma sub care au fost. Unele se referă la numărul mic de copiiști, motivînd prin aceasta numărul mic de lucrări efectuate. Astfel, în raportul din 6 februarie 1842 se arată că, deși numită din 1841, lucrările acestei comisii au început abia în 1842 din cauza întîrzierii numirii secretarului, a pregătirii localului trebuincios. Se mai arată că nu există tîlmaci pentru tălmăcirea documenturilor slavone, că este nevoie de mai mulți scriitori, mai ales că actele originale sînt scrise „strîns și cu aruncături pe deasupra“, iar în transcriere „fac îndoit decît cele ce se scriu acum pe rînd“. Referitor la stringerea „materialului atîngător de istoria țării“ menționează că acest lucru este aproape imposibil.

Materialul documentar reflectă și unele aspecte din perioada anilor 1848.—1849. Spre exemplu unele rapoarte menționează că materialul arhivistic aflat în grija comisiei este în primejdie de distrugere prin ocuparea unor încăperi ale cancelariei Mitropoliei de trupele turcești.

O deosebită importanță prezintă cele 22 de condici în manuscris, menționate mai sus, întocmite de Comisia documentală prin transcrierea documentelor.

În documente se poate urmări și activitatea „Comisiei pentru reglementarea situației averilor și documentelor mănăstirilor pămîntene, zise închinatelor“ care a luat ființă la 13 dec. 1863. În raportul lui Alexandru Odobescu către Alexandru Ioan Cuza, din 4 august 1863, se precizează că rolul acestei comisii nu era numai administrativ ci mai ales politico-social, adică de a strînge toate informațiile necesare pentru documentarea guvernului în vederea înfăptuirii actului de aducere și depozitare la București și Iași a tuturor odoarelor și actelor mănăstirilor închinatelor, spre a preîntîmpina înstrăinarea lor.

Documentele reflectă grija comisiei pentru a se documenta asupra mănăstirilor închinatelor; preocuparea pentru asigurarea integrității și păstrarea documentelor primite în lăzi. Se întocmește un regulament din cinci articole privitor la raporturile comisiei cu conservatorii și interdicția de a se lua acte acasă pentru lucru.

De la Comisia documentală s-a păstrat în colecția „Manuscrite“ (nr. 774) un registru deosebit de interesant privind activitatea sa între anii 1842—1862, cuprinzînd rapoarte, memorii de activitate, norme pentru transcrierea documentelor. De asemenea, s-au păstrat statele de plată a personalului comisiei.

U.p. : 108.

Anii extremi : 1841—1864

Instrumente de informare : Inv. nr. 606

Bibliografie:

Petrone V., *Despre Comisia Documentală*, în *Dimbovița*, nr. 77 din 11 iul. 1859; Virtosu Emil, *Un diplomat manuscris al Țării Românești (1841)*, în *Rev. Arhivelor* nr. 1, 1958, p. 131—149 și nr. 2, 1958, p. 70—116; *Arhivele Statului 125 ani de activitate*, p. 287—301; *Figuri de arhiviști*, București, 1971 (capitolele despre *Grigore Alexandrescu*, p. 40—41, și *Grigore N. Manu*, p. 132).

CONSILIUL AULIC DE RĂZBOI — BUCOVINA

Consiliul Aulic de Război din Viena a fost înființat în 1556 de împăratul Ferdinand I. La început a funcționat ca un sfat ocazional, deși era compus din membri permanenți, avînd ca atribuțiuni rezolvarea problemelor interne și externe și în general a problemelor mai importante ale statului.

O dată cu ocuparea Bucovinei, în urma tratatului de pace de la Kuciuc-Kainargi (24 iulie 1774), Consiliul Aulic de Război din Viena a încredințat administrarea Bucovinei unui administrator asistat de un consilier care avea în subordine un secretar administrativ și un registrator.

Administrația Bucovinei dintre anii 1774—1786 a fost o administrație militară și a depins direct de acest consiliu. Primul administrator a fost generalul conte von Spleny, care a rămas în funcție pînă la 6 aprilie 1778, cînd funcția de administrator a fost preluată de generalul Karl Enzenberg, care fusese timp de 15 ani comandantul celui de-al doilea regiment valah de graniță din Transilvania și cunoștea bine limba română.

Administratorul care trebuia să fie militar cu grad de general răspundea de întreaga situație militară, economică, politică și administrativă.

Consilierul trebuia să cunoască legile și obiceiurile țării, ocupîndu-se de corespondența în limba română și de aplanarea eventualelor conflicte cu turcii. Secretarul administrativ trebuia să fie de naționalitate germană, să traducă în limba germană rapoartele și toată corespondența cu caracter oficial. Registratorul se ocupa de corespondență și registratură.

O dată cu instalarea noului administrator, generalul Karl Enzenberg, s-a trecut la măsuri concrete pentru transformarea Bucovinei într-o zonă militarizată de graniță. Pe baza unui studiu amănunțit asupra întregii vieți economice și sociale a Bucovinei, generalul Karl Enzenberg a propus Consiliului Aulic la sfîrșitul anului 1779 măsuri concrete privind reorganizarea acesteia și anume :

— reorganizarea satelor și transformarea lor în sate model prin colonizarea de agricultori germani și ruteni ;

— înființarea a șase oficii gospodărești camerale care să se ocupe de administrarea bunurilor ce urmau a fi preluate de către stat de la mănăstiri și a bunurilor camerale ;

- înființarea hergheliei de stat și folosirea batalioanelor de militari la lucrarea pământului Episcopiei de Rădăuți ;
- înființarea unei comisii pentru cercetări geologice în scopul descoperirii și explorării bogățiilor de minereu și sare ;
- înființarea de berării, mori, ferăstraie și poverne, care să aparțină Era-riului militar ;
- înființarea Inspectoratului vămilor, stabilit la Boian, și a unor oficii vamale la Sinuț, Suceava, Bosancea, Băiașești, Capul Codrului și Vatra Dornei ;
- înființarea unei poște la Cernăuți și două șosele ;
- în ce privește organizarea bisericească aceasta s-a făcut abia în 1781, iar în 1783 s-a terminat și secularizarea averilor mănăstirești. S-a înființat un consistoriu cu reședința la Cernăuți care să conducă întreaga viață spirituală a provinciei. Episcopatul de Rădăuți a fost ridicat la rangul de conducător al Bisericii greco-orientale din Bucovina, fiind subordonat unui mitropolit greco-ortodox cu reședința în imperiu.

S-au reorganizat impozitele, stabilindu-se sume fixe.

Pe linie juridică s-a înființat în fiecare district câte o instanță de judecată formată dintr-un auditor districtual, un conțopist și un traducător.

În fiecare oraș și în unele sate mai mari s-au înființat școli care erau conduse de consistoriu.

Această organizare a durat pînă la 6 august 1786, cînd Bucovina a fost trecută ca district sub administrația Galiției, devenind districtul acesteia.

Conducerea administrativă militară și-a încetat activitatea, primul căpitan de district, directorul suprem (Oberdirektor) al Bucovinei, fiind numit Iosef Beck.

Fondul arhivistic al Consiliului Aulic de Război — Bucovina se compune din 1950 u.p. dintre anii 1403—1786. Materialul a intrat în Arhivele Statului fiind predat de statul austriac în urma convenției încheiate la Viena la 5 octombrie 1921. În convenție se prevedea să se predea întreg materialul privitor la Bucovina dintre anii 1775—1918, fără a se ține seama de principiul provenienței, dar datorită unor restricții din tratatul de pace încheiat cu Austria, prevăzute în articolul 6, materialele arhivistice create după trecerea la Galiția nu au mai fost restituite.¹

Materialele documentare conțin informații prețioase asupra situației economice, politice și sociale a Bucovinei în timpul ocupației, pînă în 1786. Deosebit de interesante sînt rapoartele întocmite de generalul Spleny în 1770 și în special cele întocmite de Karl Enzenberg în 1779. Astfel primele rapoarte arată că suprafața teritoriului era de 10.456 km², numărul populației de aproximativ 11—12.000 familii cu 60—70.000 persoane, majoritatea de naționalitate română. Se fac aprecieri asupra obiceiurilor, preocupărilor și situației locuitorilor. Referitor la bogățiile solului se vorbește despre pădurile de fag, brad și molift. Se arată că subsolul țării încă nu a fost cercetat. Informații amănunțite se dau asupra comerțului, atît asupra importului cît și a exportului.

¹ Constantin Moisil, *Problema Arhivelor Românești*, în *Revista Arhivelor*, vol. III, 1 (nr. 6—7), 1936—1937, p. 31.

Sînt interesante concluziile ce se desprind cu privire la situația agriculturii, statisticile categoriilor de locuitori și situația administrativă, lucrările de recensămînt al populației și conscriere a pămîntului, ultima fiind terminată de generalul Enzenberg.

O importanță deosebită prezintă rapoartele întocmite pe baza unui studiu temeinic de generalul Enzenberg, care sînt mult mai complete și însoțite de tabele și statistici. Datorită acestui fapt, el a putut face și propuneri concrete privind măsurile ce urmau a fi luate pentru organizarea Bucovinei.

O serie de documente se referă la dezvoltarea economică a Bucovinei în timpul ocupației: propuneri pentru înființarea unei fabrici de prelucrare a minereului la Pojorîta (1784), pentru dezvoltarea mineritului, arătîndu-se că se poate scoate aur din Bistrița prin spălare; pentru perfecționarea procedeeleor de extragere a sării; instalarea de fabrici la Cacica și la Solca pentru a satisface nevoile de sare ale Bucovinei și a putea interzice importul de sare din Moldova.

Un mare număr de acte se referă la problema separării bisericii din Bucovina de cea din Moldova și confiscarea averilor mănăstirești. Această problemă a durat pînă în anul 1781, întrucît multe mănăstiri din Moldova aveau proprietăți în Bucovina, iar cele din Bucovina aveau proprietăți în Moldova. Problema răscumpărării sau schimbului de proprietăți face obiectul multor discuții. De această problemă s-a ocupat o mare parte din timp Vasile Balș care făcea parte din comisie și a dus tratative cu domniii Moldovei. Pentru realizarea acestui obiectiv au fost necesare măsuri extreme, ca închiderea unor mănăstiri, expulzarea unor călugări, desființarea școlilor de pe lîngă mănăstiri și altele.

În ceea ce privește colonizarea germanilor în Bucovina, se arată că în 1783 au fost aduse 3—4.000 de familii. Propunerea era de a se aduce „mai ales iobagi certați cu proprietarii lor“, iar în orașe să fie colonizați mai ales meseriași. Referindu-se la colonizarea germanilor se arată că acest lucru este un bine pentru statul austriac, avînd în vedere numărul mare al populației germane care este o boală pentru stat.

Găsim de asemenea informații referitoare la măsurile pentru expulzarea evreilor săraci veniți din Rusia, după 1769.

În ceea ce privește situația maselor populare, documentele scot în evidență întărirea exploatării și condițiile grele de viață, creșterea impozitelor, suspectările și arestările, care determinau foarte multe plîngeri la Viena. Între documente întîlnim și unele ordine și instrucțiuni prin care se arată că trebuie să se pună capăt plîngerilor ce vin din Bucovina. În anul 1781 au loc tulburări ale mazelilor, autoritățile intervenind pentru „restaurarea liniștei în Bucovina și pedepsirea mazelilor.“

În document găsim referiri și la unele calamități naturale cum ar fi inundațiile și invazia lăcustelor (1780).

Deosebit de importante sînt materialele documentare existente în traducere, regist sau rezumat de pe unele documente moldovenești din perioada 1403—1774. O serie dintre aceste documente sînt documentele duse de Dosoftei în Polonia în anul 1683 și care nu s-au mai întors în țară, iar altele au fost luate de la mănăstirile din Bucovina și Episcopia de Rădăuți. Toate aceste documente au fost traduse din limba slavă sau română în limba germană de un specialist

angajat anume. Întrucît originalele acestor documente nu mai sînt în țară, unele dintre ele fiind cunoscute numai din traducerile ce s-au păstrat, iar altele fiind complet necunoscute, ele sînt de o mare valoare pentru activitatea de cercetare.

Menționăm că majoritatea documentelor sînt domnești, cel mai vechi fiind din anul 1403, de la Alexandru cel Bun, iar patru documente sînt de la Ștefan cel Mare. Tot în traducere sau în original găsim documente referitoare la Samuel Micu Klein, un exemplar din „Suplex libellus Valachorum“ întocmit de acesta.

În fond mai sînt o serie de hărți și planuri topografice ale Bucovinei, ale unor sate și moșii, sau ale punctelor de graniță.

U.p. : 1950

Anii extremi : 1403—1786

Instrumente de informare : inv. nr. 1128—1129.

Bibliografie :

Iorga N., *Histoire des Roumains de Bucovine à partir de l'annexion autrichienne* (1775—1914), Iași, 1917, 122 p. ; Zaborovschi V, *Importanța arhivelor vieneze pentru istoria românilor în Rev. Arhivelor*, vol. I, 1924—1926, p. 145—176 ; Moșil Constantin, *Problema arhivelor românești în Rev. Arhivelor*, vol. III, 1936—1937, p. 1—46 ; Dragomir Reghina, *Consiliul Aulic de Război — Bucovina* (studiu în manuscris).

DEPARTAMENTUL SPĂTĂRIEI

Spătăria este una din instituțiile vechi ale țării noastre, care a jucat un rol deosebit de important. La început dregător personal al domnului, purtând spada acestuia la ceremonii, spătarul a devenit mai târziu comandantul armatei din Țara Românească. Prezența spătarului este atestată în actele de cancelarie ale Țării Românești pentru prima dată la 10 mai 1415, în timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn, când spătarul este menționat printre membrii sfatului domnesc.

Izvoare documentare care să vorbească despre atribuțiile spătarului sînt destul de tîrzii, abia din secolul al XVII-lea, cînd este prezentat ca comandant al întregii armate sau numai al Cancelariei. Cu timpul atribuțiile militare ale marelui spătar decad, el avînd mai mult rolul de șef al „jandarmeriei rurale“ și de „prefect al poliției periferiilor capitalei“, centrul capitalei fiind rezervat, pentru aceleași probleme, marelui agă.

Organizarea Spătăriei o găsim foarte bine descrisă de cronicarul Grigore Andronescu, care referindu-se la organizarea Agiei se oprește și asupra organizării spătăriei în 1798. De aici reiese că în subordinea spătarului se aflau în județe 47 de polcovnici, 98 de căpitani și un efectiv de 2991 slujitori, iar în București 4 căpitani de seimeni care slujeau la spătărie cu săptămîna, avînd fiecare cîte 21 de slujitori, 8 căpitani de scutelnici care serveau în curtea spătăriei, fiecare cu steagul său, format din 6—16 slujitori, în total 97 de slujitori, 2 bulucbași, 4 căpitani însărcinați cu paza celor 4 poduri mari (prin care se intră în București) : podul Mogoșoai 18 slujitori ; podul Tîrgului de afară, 6 slujitori ; podul Șerban Vodă, 6 slujitori și podul Calicilor, 8 slujitori ; 2 căpitani de foc (pompieri) care slujeau la curtea spătăriei tot cu săptămîna, comandînd fiecare cîte un steag, primul de 25, iar al doilea de 24 de slujitori ; marele ceauș cu 150 de slujitori, căpitanul de lefegii, cu 83 de slujitori îmbrăcați în galben ; polcovnicul de poteră cu 85 de slujitori îmbrăcați în haine strîmte verzi, polcovnicul de vînători cu 67 slujitori, în haine albastre : bașbulugbașa curții domnești cu 98 de slujitori ; polcovnicul de seimeni cu 97 de slujitori și stegarul care avea în subordine 4 căpitani de seimeni, 8 ai scutelnicilor, 4 ai podurilor și 2 ai focului. Totalul efectivului militar de sub ordinele spătarului se ridică la 3879 slujitori.

Și venitul marelui spătar era foarte mare, întrucît, peste leafa fixată după reforma lui Constantin Mavrocordat, primea în 1798, plocoane în bani de la subalterni, din judecăți, de la răvașele de drum, 77.996 taleri.

Spătarul mai primea și alte însărcinări și porunci prin pitacul dat de Nicolae Caragea vv. în 1782, privitor la curățirea străzilor și podurilor, sau prin cel din 1793 prin care se poruncește spătarului Ianache Văcărescu să adune toți bolnavii de pe străzi și să-i ducă la spitale.

În București, spătarul avea tribunalul și temnița sa. Tribunalul purta numele de spătărie. Spătăria ca instanță de judecată apare pentru prima dată sub Alexandru Ipsilanti. În *Pravilniceasca condică* a lui Alexandru Ipsilanti din 1780 se arată că „judecătoria de la spătăria mare nu are a judeca decît pricinile ce se întîmplă în mahalale și între bresle și acestea chiar numai furtașaguri, preacurviile, bătăile oamenilor celor mai proști“. Judecătoria spătăriei avea o cancelarie politicească alcătuită dintr-un director, un ajutor, doi scriitori și un registrator care primeau leafă de la Vistieria țării.

O dată cu Regulamentul Organic, Spătăria se desființează ca instituție, atribuțiile sale fiind preluate de miliție, în fruntea căreia este pus spătarul, asistat de un stat major (ștab). Judecătoria Spătăriei se desființează și ea, atribuțiile fiind preluate de judecătoria criminalicească.

Fondul Arhivistic al Departamentului Spătăriei se compune din 1330 u.p. din perioada 1805—1835. Un număr de 128 u.p. dintre anii 1793—1832 au fost distruse în perioada celui de-al doilea război mondial.

Materialele documentare, originale, concepte, sau copii, în general în limba română și unele în limba greacă, reprezintă ordine ale marelui spătar pentru a aduce pe împricinați la judecată, jalbe adresate domnului, lui Kiselev sau marelui spătar și îndreptate Departamentului Spătăriei pentru cercetare, rapoarte ale ispravnicilor sau ale căpitanilor de margine, privind urmărirea fugarilor peste graniță sau prinderea hoșilor. Multe sînt mărturiile date de diferite persoane la procese sau cu ocazia cercetărilor.

O serie de documente cuprind și informații referitoare la răscoala din 1821. Astfel din unele acte de judecată din 1822 reiese că sătenii din Roșu, sîrbi și români, în timpul răscoalei, au dat arme spre reparare și îngropare în „înunte la Cîmpina“, cu lista armelor. Cu ocazia procesului s-a obținut și mărturia locuitorilor din Roșu despre armele îngropate în vremea răscoabei.

Multe documente reflectă situația grea a țărănilor, abuzurile ispravnicilor și ale altor slujitori, ceea ce determina permanentele plîngeri ale acestora către domn sau divan pentru a li se face dreptate. Astfel la 14 sept. 1813 Divanul domnesc cere Spătăriei să cerceteze jalba preotului Ion și alți locuitori din satul Săvești care se plîng împotriva abuzurilor polcovnicului Nicolae. La aplicarea dărilor, din care pricină „li se sparge satul“. Un alt document, din 14 iunie 1818, se referă la plîngerea locuitorilor din satul Voinești, jud. Dîmbovița, împotriva zapciului Dinu „care a ridicat pe pîrcălabul satului și opt locuitori închizîndu-i 12 zile la isprăvnicie, iar pentru o datorie pretinsă de el, de 80 taleri, le-a luat 250 taleri“. Proteste ale locuitorilor împotriva stăpînirii găsim în multe documente. De exemplu, vameșul Olteniței cheamă în judecată pe locuitorii din Sărulești, Mericoși și Apa Mică care refuză să plătească vamă pentru produsele vîndute.

De cele mai multe ori proccesele se rezolvau în favoarea arendașilor. La 11 dec. 1830, arendașul moșiei Izvorul de Sus, jud. Vlașca, judecându-se cu locuitorii de pe acea moșie pentru incendierea magaziei de cereale, se hotărăște despăgubirea cu 10.000 de lei, plata cheltuielilor de judecată și țăranii să fie dați și la „Criminalion“.

Nemulțumirile țăranilor se datorau de multe ori și arendașilor de moșii care căutau să le ia cât mai mult din dijmă. Un exemplu îl constituie plîngerea locuitorilor din satul Fundul Părului, jud. Vlașca contra arendașilor moșiei Crovul, a bisericii Doamna Bălașa, pentru abuzuri la măsurarea pogoanelor cu prăjina, pentru globiri de vite și dijmuirea finului și cerealelor.

În fondul arhivistic se mai găsesc informații privind prețurile de vânzare a cerealelor (în 1819 chila de grâu costa 35 taleri).

Sînt importante și informațiile referitoare la măsurile luate pentru combaterea „molimei“ (ciumei). Astfel, în 1830, Obșteasca Adunare anunță pe marele spătar că s-a înființat „Inaltul Comitet al preacurmării molimei“ și să corespundeze cu acesta în vederea măsurilor de afumare a obiectelor și lucrurilor depuse în biserici și mănăstiri. De asemenea, în același an, Divanul Săvîrșitor poruncește marelui spătar să se facă cunoscut tuturor locuitorilor că pe marginea dreaptă a Dunării s-au înființat 13 carantine.

Menționăm și informațiile referitoare la voluntarii sîrbi. La 30 ianuarie 1830, președintele Divanului Țării Românești scrie marelui spătar referitor la cei 50 de sîrbi ce au fost sub comanda cneazului Mincu Petrovici și vor să se întorcă la casele lor.

Informațiile cuprinse în acest fond sînt foarte diverse și reflectă aproape toate aspectele vieții social-economice din această perioadă.

U.p. : 1330.

Anii extremi : 1805—1835.

Instrumente de informare : Inv. nr. 904, 1083.

Bibliografie :

Urechia V. A., *Istoria românilor*, tom. I. p. 73, 292, tom. III, Buc., 1892, p. 39, tom VI, București 1892, p. 757 ; Stoicescu N., *Sfatul domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova*, sec. XIV—XVII, București, 1968, p. 243—247 ; Corfus Ilie, *Insemnările cronicarului Grigore Andronescu despre vechea gospodărie a Bucureștilor*, în *Materiale de istorie și muzeografie*, nr. VI, 1968, p. 120—127 ; Birceanu Gabriela, *Spătăria* (Studiu în manuscris).

DIVANUL SĂVÎRȘITOR

Divanul Săvîrșitor a luat ființă în anul 1828 prin jurnalul încheiat la 8 decembrie, care prevedea „a se însemna în amîndouă pămînturile (Moldova și Țara Românească nn.) Divanuri Împlinitoare“.¹

Divanul Săvîrșitor a fost format, în Țara Românească, din episcopul de Argeș, Ilarion, și 5 boieri de starea I-a : banul Barbu Văcărescu, banul Bălăceanu, vornicul Gh. Golescu, vornicul Bibescu și vistirul Alexandru Filipescu. În mod provizoriu, pentru conducerea Cancelariei rusești și evidența populației, a fost numit consilierul de stat Andrei Pisani, fost consul rus în Principate. Divanul era condus de un prezident, iar în lipsa acestuia de vice prezident. Primul prezident al divanurilor Moldovei și Țării Românești a fost contele Pahlen, apoi generalul Jeltuhin și ultimul, generalul Pavel Kiselev. Ca vice prezident a fost numit Boșneak, iar cu partea ostășească maiorul Nojin.

Divanul Săvîrșitor avea următoarele atribuțiuni : aprovizionarea armatei, strîngerea dărilor, ocîrmuirea vistiriei, a ispravnicilor și a tuturor cinovnicilor. Se preocupa de problema agriculturii, negoțul satelor, fixarea prețurilor, de supravegherea sanitară în întreaga țară, de starea civilă, păstrînd registrele pentru București, la județe acestea fiind ținute de ispravnici, care erau obligați să trimită situații lunare.

Toate casele obștești, precum și Agia, Spătăria, erau subordonate Divanului Săvîrșitor.

Ca mod de lucru, membrii Divanului aveau obligația să se adune zilnic pentru rezolvarea lucrărilor. Analizîndu-se modul de rezolvare a lucrărilor și constatîndu-se că acestea suferă întîrziere, în mai 1829 se hotărîște împărțirea Cancelariei Divanului în 3 despărțiri (Secții) și o registratură, care despărțire la rîndul ei era împărțită în mai multe mese (birouri).

Despărțirea I-a condusă de marele vornic Nenciulescu, denumită și Pricinile Vistiriei, avea 8 mese cu cîte un subcîrmuitor sau director, cu această distribuire a problemelor : sameșul principal, sameșul lefilor, pricinile breslașilor, alcătuirea condicii și toate pricinile privind pe mazili, ruptași, slujbași de la ispravnicii,

¹ În Moldova a purtat denumirea de Divan Împlinitor iar în Țara Românească, Divan Săvîrșitor sau Executiv.

străinii ce plătesc bir la vistierie, pricinile ocnelor și strîngerilor de vamă, alcătuirea condiții celor ce plătesc bir și păstrarea actelor ce se cuvin la casele Principatului, strîngerea tuturor birurilor și dărilor, orînduirea și scoaterea din slujbă a cinovnicilor.

Despărțirea a II-a, economia casnică și binele Principatelor, condusă de marele postelnic Constantin Șuțu, se împărțea în 5 mese, ocupîndu-se de problemele : semănatul cimpului, ocrotirea țăranilor și apărarea lor de tot felul de asupriri, facerea drumurilor, podurilor, trecătorilor și pentru stațiile de poștă, construirea și aducerea în bună rînduială a spitalelor, asigurarea curățeniei orașelor și satelor, curmarea bolilor molipsitoare, stîrpirea lăcustelor, cunoașterea tuturor împlîrîrilor din Principat, strîngerea științelor statisticești și alcătuirea catagrafiilor.

Despărțirea a III-a, Pricinile ostășești, condusă de hatmanul Alexandru Villara, era împărțită în 4 mese : mișcarea și îndestularea ostașilor, alcătuirea zapiselor, organizarea podvezilor de tot felul și cîsla de lucrători și meșteri, tăierea și expedierea cherestelei și a tot felul de materiale și îndestularea treburilor ostășești.

Registratura era condusă de cinovnicul numit și procuror.

Divanul Săvîrșitor astfel organizat a funcționat pînă la 1 mai 1831, cînd organizarea statului s-a modificat în conformitate cu prevederile Regulamentului Organic.

Fondul arhivistic al Divanului Săvîrșitor cuprinde 1648 u.p. din perioada 1829—1831.

Documentele conțin informații despre cheltuielile făcute pentru aprovizionarea armatei cu alimente și furaje (grîu, porumb, făină, spirt, sare, vin, ceară, fîn etc.), pentru întreținerea ostașilor bolnavi în spitale, cheltuieli de cancelarie, construcții de poduri și șosele. Sînt interesante datele centralizate asupra veniturilor vistieriei, pe luni, ani și pe județe.

Multe documente se referă la lucrările edilitare din București sau alte orașe, înfăptuite multe din ele și cu contribuția locuitorilor în bani sau în muncă. De exemplu, construirea caldarîmului de piatră ce urma să se facă pe ulița Stavropoleos din București cu contribuția locuitorilor, din Podul cel mare pînă la Lipscani, sau repararea podurilor de pe apa Colentinei, la m-reă Pantelimon, și peste apa Dîmboviței, la Cățelu și Vitan ; de asemenea, despre repararea ulițelor din Craiova, la care să contribuie cele cinci județe din Valahia Mică. Documentele conțin date despre situația poștelor, a drumurilor de poștă, numărul stațiilor, al cailor etc.

Un mare număr de materiale se referă la situația social economică, situația boierilor pe stări, a birnicilor, clăcașilor, tabele de supușii străini care plăteau dări sau care erau scutiți.

Intrucît Divanul Săvîrșitor a condus și centralizat lucrările pentru întocmirea catagrafiei din 1831 și a hărților, se găsesc situații statistice centralizate, trimise de județe, cum sînt : catastihul de toate familiile din orașul Brăila, catagrafia cășăriilor din jud. Buzău, Prahova, Ialomița, Muscel, catagrafia satelor ce se află în slujba ocnelor din jud. Buzău, Saac, Prahova, Vîlcea, a muncitorilor ce lucrează la ocnele Telega etc. Documentele conțin informații asupra puțurilor de păcură din jud. Prahova, aflate în catagrafiile lucrătorilor de la

aceste puțuri. În cadrul fondului există materiale referitoare la înființarea fabricii de porțelan din jud. Gorj, cu concursul lui Fr. Drexler, supus străin. Fondul mai conține informații referitoare la problema măsurilor și greutăților, cu lămuriri asupra cîntarelor străine etc.

Preocupările Divanului Săvîrșitor pentru problemele sanitare sînt oglindite în bogatul material documentar referitor la combaterea ciumei, cheltuielile făcute la spitale etc. Fondul mai cuprinde documente referitoare la mutarea școlii de la Șerban Vodă la școala lui Lazăr, măsurile administrative luate de Divanul săvîrșitor în relațiile dintre clăcași și arendașii de moșii, situația grea a clăcașilor, numeroasele plîngerii împotriva moșierilor sau arendașilor, plîngerile locuitorilor satului Greci jud. Vlașca împotriva arendașului Mihai Fundescu, a clăcașilor de pe moșia Pătroaia jud. Vlașca împotriva arendașului Ioniță Gălășescu sau a celor de pe moșia Șimian, jud. Mehedinți, împotriva arendașului Stamatie, care le-a luat o sumă mare de bani și au rămas cu pielea, „spărgîndu-se și două sate“.

În general materialul fondului ilustrează aproape toate problemele mai importante la nivelul țării, dar multe materiale documentare cuprinse în inventar s-au pierdut.

U.p. : 1648.

Anii extremi : 1828--1931.

Instrumente de informare : Inv. nr. 294.

Bibliografie :

I. Filitti, *Principatele Române*, p. 28 ; Tinculescu Doina, *Divanul Săvîrșitor* (studiu în manuscris).

EPISTASIA CRAIOVEI

Epistasia Craiovei corespunde ca atribuții Vorniciei de politie din București, înființată în anul 1794. Epistatul este reprezentantul local al puterii centrale în acest important oraș al Țării Românești, care s-a bucurat mult timp de o largă autonomie.

Instituția are ca misiune evidența populației și repartizarea și perceperea dărilor străinilor, evidența veniturilor și cheltuielilor orașului, probleme edilitare și sanitare. Ea a funcționat pînă în luna septembrie a anului 1831.

O asemenea epistasia a funcționat și în orașul Cîmpulung-Muscel.

Din arhiva creată de Epistasia Craiovei s-au păstrat șase dosare din anul 1831, cu documente în limba română.

Dosarele cuprind ordine, dispoziții, comunicări primite de la Vistierie și de la Căimăcămia Craiovei cu privire la executarea catagrafiei de către o comisie specială ; repartizarea și perceperea dărilor, scutirile de dări și podvezi ; desființarea dajdiilor pe lude și prin cisle și stabilirea dajdiei pe familie ; desființarea scutelnicilor și poslușnicilor ; asigurarea condițiilor necesare transporturilor pentru oștirile împărătești ; punerea de care, salahori și slujbași însoțitori la dispoziția topografilor ruși din detașamentul geodezic, însărcinați cu ridicarea planului Craiovei ; desființarea isprăvnicatelor străinilor și lăsarea dajnicilor în grija epistasierii ; ținerea în registre a evidenței veniturilor și cheltuielilor orașului ; îndrumări pentru constituirea arhivei.

Materialele se referă, de asemenea, la măsuri edilitare și sanitare pentru întreținerea curățeniei orașului, scderea bălților, închiderea unor drumuri, înconjurarea cu șanțuri a mormintelor ostășești din oraș, instrucțiuni date de dr. Charles pentru apărarea împotriva holerei — să se păstreze curățenia, să nu se consume fructe crude, pește, lactate și să nu se iasă din casă pe nemîncate —, precum și porunci date pentru păstrarea în rezervă a unui număr mare de lipitori în vederea posibilității apariției holerei etc.

U. p. : 6.

Anii extremi : 1831.

Instrumente de informare : Inv. nr. 295, f. 157 v.

Bibliografie:

Filitti I., *Principatele Române de la 1828 la 1834*, București, 1934, p. 120 ; *Istoria României*, III, p. 676--678, 696 ; Regleanu M., *Introducerea sistemului de registratură în instituțiile din Țara Românească*, în *Revista Arhivelor*, 1, 1968, p. 55.

GUVERNĂMÎNTUL INSULEI ADA-KALE

Insula Ada-Kale a fost situată pe Dunăre la 4 km de Porțile de Fier și s-a bucurat de o importanță deosebită, dată fiind așezarea ei geografică. O dată cu întărirea dominației turcești în Peninsula Balcanică în timpul lui Murad I (1359—1389) și Baiazid I Fulgerul (1389—1402), insula capătă însemnătate din punct de vedere strategic. Turcii iau măsuri întărind-o ca pe o cetate de graniță. Prin Ada-Kale s-au făcut toate incursiunile turcești în Serbia, Ungaria, Austria pînă la începutul sec. XVI. La sfîrșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, insula a cunoscut o perioadă foarte zbuciumată, fiind, cînd sub stăpînirea turcească, cînd sub cea austriacă. După tratatul de la Belgrad din 1739, insula Ada-Kale rămîne Imperiului Otoman. Din cuprinsul unor documente ce s-au păstrat se desprinde existența unor intense legături între Țara Românească și insula Ada-Kale. Prin tratatul de la Berlin (1878), insula Ada-Kale rămîne sub stăpînirea Turciei, fiind însă trecută sub protectoratul Austriei, care a luat măsuri pentru paza și administrarea acesteia, instituind și un guvernator. Guvernatorul conducea insula cu ajutorul unui consiliu administrativ, compus din patru membri aleși prin vot. În 1885 a fost declarată garnizoană deschisă, încetînd a mai fi o cetate militară. După primul război mondial, cînd armata română a dus aici și la Orșova lupte cu austriecii, prin tratatul de la Trianon (1920) insula a revenit României, dar nimeni nu s-a ocupat de ea pînă în 1923, cînd locuitorii au cerut printr-un plebiscit alipirea insulei la România.

Fondul arhivistic al administrației insulei Ada-Kale se compune din 4528 u.p. dintre anii 1733—1923. Acest material a fost descoperit de un grup de cercetători în anul 1956 într-o cameră a moscheei din insulă și predat Direcției generale a Arhivelor Statului. Documentele sînt scrise majoritatea în limba turcă, dar și în limbile : română, germană, franceză, maghiară, sîrbă și bulgară. Arhiva insulei Ada-Kale de după 1923 se află depusă la Filiala Arhivelor Statului din Drobeta-Turnu Severin.

Materialele documentare existente la Arhivele Centrale aparțin Guvernămintului insulei Ada-Kale.

Numărul actelor mai vechi (1733—1892) este foarte mic, o parte importantă a arhivei fiind dusă în sudul Dunării și în Turcia.¹ Cel mai vechi act, din 5 ianuarie 1733, se referă la comuna Akva și reprezintă donația unui han cu dependențe, făcută de El Hadj Ali aga fiului său El Hadj Osman aga. Al doilea este un brevet imperial din 1814/1229 prin care sultanul Mahomed II. acordă unele privilegii muhafizului din Ada-Kale și Cladova.

Cea mai mare parte a acestui fond o constituie corespondența dintre ambasadorii Turciei la Viena, începînd cu Esad bei, Iusuf Ziya, Mahmud Nedim bei, Sevket bei etc. și guvernatorii insulei Ada-Kale în diverse probleme, dar mai ales cele legate de nevoile locuitorilor insulei, plîngerile lor împotriva transferării forțate în alte părți sau pentru despăgubiri pentru casele și averile lăsate pe insulă; acordări de sume pentru repararea conacului guvernamental din Ada-Kale; sosirea de mărfuri din străinătate (1889), printre acestea amintindu-se și „1 colet de fierărie de 110 kg sosit din România“.

Materialele dintre anii 1893—1923 cuprind un număr restrîns de acte referitoare la România, există însă corespondența mîdiratului din Ada-Kale cu Consulatele otomane din Turnu Severin, Calafat, Craiova, Galați etc, în special pentru călători și aprovizionare — se cer aprobări pentru adevărîte care să țină loc de pașapoarte spre a putea pleca în România sau Ungaria.

Întîlnim, de asemenea, unele contracte încheiate între autoritățile insulei și autoritățile românești: un contract între notabilii din Turnu Severin, în frunte cu primarul Paul Mîtarin și reprezentanții insulei Ada-Kale, Ismail Mustafa, Semsi Ali și Arif Ismail (8 septembrie 1896), prin care se permitea săracilor insulei, în schimb sumei de 30 franci, să procure lemne uscate, crengi și butuci din izlazul comunei Turnu Severin, din țara Muntelui Alion, trei zile pe săptămînă, pînă la 5 mai 1897; un act (8 februarie 1902) prin care guvernatorul insulei transmite Ambasadei Turciei din Viena contractul încheiat între autoritățile din Ada-Kale și meșterii români care s-au angajat să repare moscheea din Ada-Kale, în schimbul sumei de 3.778 fiorini, cu lemn din Orșova, la 2 aprilie 1902, Departamentul pădurilor din Orșova permițînd tăierea copacilor necesari. Unele documente relatează contrabanda cu spirit și tutun în zona neutră a Orșovei și pe malul românesc și despre urmărirea unor persoane din insulă pentru falsificarea de bani românești. Știrile referitoare la relațiile dintre insula Ada-Kale și România sînt numeroase, dar nu de importanță deosebită. Ele se referă mai ales la relații comerciale între locuitori.

În aceste materiale găsim informații și asupra frămîntărilor sociale și politice. La sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea pătrund în insula Ada-Kale idei, manifeste și ziare cu conținut revoluționar. Spre exemplu, la 11 aprilie 1902, Omer Lütfi, guvernatorul insulei, raportează Direcției Afacerilor Consulare din Istanbul că în dugheana unui tutungiu s-a găsit un exemplar al ziarului revoluționar „Suray-i Ummet“ expediat de oficiul poștal din Orșova și cere indicații asupra măsurilor ce trebuie să ia. Un alt raport al guvernatorului insulei către Ambasada Turciei din Viena relatează onorurile făcute de autorită-

¹ M. Guboglu, *Despre Arhiva turco-orientală din Biblioteca de Stat V. Kolarov din Sofia. Importanța ei*, în *Revista Arhivelor* nr. 2, 1959, p. 180—214 și nr. 1/1960, p. 134—182.

tile maghiare bătrînului Ali, fiul lui Mustafa din Ada-Kale, care în 1849 l-a condus pe Kossuth la Vidin.

Informațiile cuprinse în fondul insulei Ada-Kale se referă și la alte state vecine, cum ar fi Bulgaria, Serbia și Austro-Ungaria. Multe documente se referă la garnizoana austriacă de pe insulă care avea dese conflicte cu populația de origine turcă. Uneori era nevoie de intervenția guvernului austriac pentru apăsarea conflictelor.

Documentele ne arată viața grea a populației, cauzată de lipsa de venituri. Un număr mic de locuitori aveau pensii sau salarii, alții lucrau ca barcagii, iar alții erau contrabandiști. O situație bună aveau negustorii care exploatau pe cei săraci. Pensile și salariile erau foarte mici și nu se plăteau cu regularitate. Situația economică este ilustrată mai ales în condicile de plata salariilor, care s-au păstrat începînd din 1894 și pînă în 1909. La acestea se adaugă condicile de venituri și cheltuieli, precum și condicile de datorii. Numărul salariaților era foarte mic. Printre aceștia găsim și doi zapcii plățiți din Banca otomană. În legătură cu plata salariilor acestora, la 2 martie 1900 guvernatorul insulei Adakale comunica ambasadei din Viena că de 9 luni nu au primit salariile, fapt pentru care și-au dat demisia, insula rămînînd fără păzitori.

Între documentele fondului găsim și o serie de inventare ale unor băcănii și prăvălii în care se menționează mărfurile procurate și valoarea lor. Spre exemplu : cel mai vechi inventar este din 1893 și cuprinde printre altele : 214 ocale tutun în valoare de 1823 guruși ; 423 ocale făină în valoare de 423 guruși etc., precum și sumele datorate de diverse persoane. Multe documente se referă la problemele vamale, confiscarea și sechestrarea de mărfuri de contrabandă care generau numeroase procese și litigii.

Viața locuitorilor insulei era îngreunată și de unele calamități naturale, cum ar fi inundațiile și epidemiile. În mai 1897 au fost mari inundații, numeroase case fiind distruse de apă, locuitorii mutîndu-se în școală și în moscheie. De altfel, inundații erau în fiecare primăvară și în anii ploioși și peste an.

Epidemiile de vărsat și holeră făceau ravagii. Măsurile luate pentru vaccinarea copiilor contra vărsatului și sumele cheltuite pot fi urmărite într-un mare număr de documente. În 1905, guvernatorul anunță Ambasada Turciei la Viena despre izbucnirea în insulă a unei epidemii foarte periculoase de pojar, fiind și cazuri mortale. Cere să mai fie numit un medic, întrucît unul singur nu poate face față.

Din cuprinsul fondului ne putem da seama și de situația învățămîntului și culturii. În 1893, ministrul de interne al Turciei, Halil Rifat, fiind sesizat asupra situației necorespunzătoare a învățămîntului musulman din Ada-Kale, recomandă găsirea unui local acceptabil și a unui învățător mai bun. Dar după cum vedem din documentele următoare situația nu se îmbunătățește. La 31 iulie 1906, guvernatorul din Ada-Kale se plînge Ambasadei Turciei din Viena că de doi ani și jumătate școala a rămas fără învățător, moscheea fără imam și populația fără naib. Unii părinți își trimit copiii la școala din Viena sau la școala maghiară din Orșova.

Preocupările de ordin cultural sînt foarte puțin ilustrate în documentele fondului. Este semnalat un singur inventar din 1906 cu 147 de cărți și manuscrise ce au rămas de la fostul învățător Mustafa Rifat și de la fostul naib

Mustafa efendi și care urmau a fi predate noului învățător. Materialele documentare mai reflectă viața spirituală a locuitorilor, manifestările cultural-religioase, căsătorii, divorțuri etc.,

Din documente se poate urmări și numirea sau destituirea guvernatorilor insulei sau alegerea membrilor consiliului administrativ, precum și confirmarea celor aleși de guvernatorul insulei și recunoașterea acestora de Ambasada Turciei din Viena.

Up : 4.528.

Anii extremi : 1733—1923.

Instrumente de informare : inv. nr. 1059 —1060.

Bibliografie :

Ahmet Ali, *Monografia insulei Ada-Kaleh*, Craiova, 1934, 47 p. ; Guboglu M., *Arhiva insulei Ada-Kale și importanța ei*, în *Revista Arhivelor*, 1962, V, nr. 1, p. 117—147.

ISPRĂVNICATELE ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Succesor al marelui căpitan de județ, ispravnicul avea funcția de comandant al oștenilor din miliția județului, de administrator și de judecător al pricinilor ivite în județul său.

Reforma administrativă din 1741 a lui Nicolae Mavrocordat, voievodul Țării Românești, încercînd un început de despărțire — personală — a puterii judecătorești de cea executivă, pune în fruntea fiecărui județ cîte doi ispravnici care, potrivit punctului 7 al hrisovului solemn al domnitorului, din 7/18 februarie 1740, trebuiau să împartă dreptatea, să aperse pe săraci de abuzurile agenților fiscali și să supravegheze atît pe pîrcălabii de sate la întocmirea cislei, cît și pe ceilalți slujbași. În raza lor de acțiune, ei au toate drepturile, în afară de dreptul de moarte.

Ispravnicii sînt numiți la recomandarea marelui vistier sau a marelui postelnic și întăriți de domn. Ei nu sînt boieri cu caftan, în afară de cazul cînd erau deținătorii unei asemenea boierii mai dinainte.

Județele sînt subîmpărțite în plăși la cîmpie și în plaiuri la munte. În subordine ispravniciei au zapcii la plăși și vătăfi la plaiuri.

Fiecare ispravnicat are o cancelarie cu un sameș, un condicar, un logofăt, cîțiva logofeți mai mici, doi ceauși, doi stegari și cîte 60 de slujitori pentru serviciul județului. După desființarea oștirii slujitorilor și curtenilor, ispravnicatelor le-a rămas cîte un steag, condus de un căpitan, care să asigure paza ordinii. Ispravnicii au obligația să țină o condică a județului în care trebuie să se treacă toate hotărîrile, zapisele de vînzări și zălogiri, foile de zestre etc., adică aveau atribuții și de notariat.

Ispravnicatul era prima instanță de judecată. De la Alexandru Ipsilanti vv. (1774—1782), în județe au fost numiți și judecători care judecau fie împreună cu ispravnicii fie separat.

Reședința ispravnicatelor se află în orașele cele mai importante din județe. Din arhiva Divanului Săvîrșitor, organul central suprem, se cunoaște strămutarea reședinței Ispravnicatului de Mehedinți din Cerneți la Cernătești, din cauza războiului, și intervenția ispravnicilor după încheierea păcii pentru repararea caselor lui Tudor Vladimirescu pentru a putea reveni la vechea reșe-

dință (dos. 261/1830), precum și mutarea Isprăvnicatului de Vlașca din Găești la Giurgiu (dos. 284/1830).

După introducerea Regulamentului Organic, isprăvnicatele județene au fost înlocuite cu ocîrmuiri, iar după reforma administrativă din 1864 cu prefecurile județene.

Din arhiva creată de isprăvnicatele județene s-au păstrat 3091 de dosare din perioada 1825—1831, dar mai ales dintre 1828—1831, și 38 de condiți de anafore, cărți de judecată, întăriri de zapise etc., dintre ani 1799—1831, trecute în colecția de Manuscrise sub nr. 1309—1310 ; 1314—1324 ; 1390—1409 ; 1557—1561. Această arhivă nu cuprinde însă conceptele rapoartelor ispravnicilor către forurile superioare și ale poruncilor trimise de ispravnici zăpciilor și vătafilor din subordine, ci numai ordinele și comunicările primite de la forurile superioare. Pe de altă parte, arhiva fiind ținută în general de ispravnici la locuința lor și nefiind, cu toate ordinele exprese, predată de aceștia în perfecte condițiuni succesorilor lor, desigur că multe documente s-au pierdut. De asemenea, o mare parte din arhiva isprăvnicatelor a fost distrusă în cursul ultimului război (în special a județelor Dîmbovița, Ialomița, Ilfov și Prahova), dar inventarul dă o idee sumară de ceea ce cuprindea.

Foarte multe materiale legate de activitatea isprăvnicatelor se găsesc în arhiva organului central — Divanul Săvîrșitor (în care există și lista ispravnicilor din anii 1827—1830, între care apare și căminarul Iordache Rasti, la R. Sărat, devenit în 1831 primul conducător al Arhivelor Statului nou înființate în Țara Românească).

Documentele din dosare și condiți sînt scrise în limba română.

Materialele care s-au păstrat, dat fiind perioada la care se referă, cuprind în special informații cu privire la aprovizionarea armatelor, la construcții și reparații de poduri (pe Dunăre, Argeș, Olt — în apropierea Slatinei și la Colibași, la care se arată și taxele ce se plăteau), la numiri de personal, la panduri și miliția pămînteană, la scutelnici și bresle, la poște, la măsurile sanitare împotriva ciumei și a holerei.

De asemenea, există documente referitoare la libertățile de negoț în urma încheierii Tratatului de la Adrianopol — exportul de cerviș, pastramă, unt, cașcaval, miere, ceară, seu de luminări etc.

Se atrage atenția asupra spionilor veniți de peste Dunăre și din Moldova, asupra necesității verificării și pecetlirii măsurilor pentru a apăra pe locuitorii de înșelători (Ispr. Muscel), a trimiterii, la Marea Logofeție, a peceții sicăului județ imprimată în ceară roșie, cerneală, fum de luminare sau fum de tămîie (1831). Pentru a fi la curent cu problemele administrative, ispravnicii și sameșii județelor erau abonați din oficiu la gazeta „Curierul Românesc“.

Prin isprăvnicate, Divanul Săvîrșitor comunica deschiderea școlilor pentru ca doritorii să-și poată trimite copiii la învățătură — școala de la hanul Șerban Vodă din București (Ispr. Buzău).

Materiale importante privesc : comunicarea transformării Divanului Săvîrșitor în Sfat Administrativ, cu arătarea componenței sfatului, a structurii și atribuțiilor Departamentului din Lăuntru, precum și a atribuțiilor isprăvnicatelor, cu indicații în privința circulației hîrtilor, a alcătuirii rapoartelor etc., deci indicații de domeniul constituirii arhivei ; despărțirea puterii ocîrmuitoare de cea

judecătorească ; măsurile ce urmau să se ia împotriva abuzurilor la care erau expuși locuitorii din partea slujbașilor ; circulația monetară ; ridicarea planului Moldovei și al Țării Românești ; drepturi egale ale armenilor cu pământeni ; existența unor guri de ocnă pe moșia lui Iordache logofețel ș.a. Arhivele unor isprăvnicate se păstrează la filialele județene respective ale Arhivelor Statului.

U.p. : 3091.

Anii extremi : 1825--1831.

Instrumente de informare : Inv. nr. 295.

Bibliografie :

Fotino, Dionisiu, *Istoria generală a Daciei sau a Transilvaniei, Țerei Muntenesci și Moldovei*, trad. de George Sion, tom. II, București, 1859, p. 178, 256, 264, 296, 309, 313 ; Brezoianu, Ion, *Vechile instituțiuni ale României (1327—1866)*, București, 1882, p. 10—11, 150—151, 162—163, 165, 199 ; Minea, Ilie, *Reforma lui Constantin Vodă Mavrocordat*, Iași, *Viata Românească*, 1927 (extras din *Cercetări istorice*, II—III), p. 12, 70, 73—78, 94) ; Filitti, Ioan C., *Principatele Române de la 1828 la 1834*, București, 1934, p. 116—119, 127, 266, 269 ; Lecca, O. G., *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României*, București, 1937, p. 277 ; Giurescu C. C. *Istoria românilor*, vol. III, P. 1, p. 254—256, P. II, p. 488—492, 494—498, 656 ; Bezviconi, Gheorghe G. *Călători ruși în Moldova și Muntenia*, București, 1947, p. 150 ; *Istoria României*, III, București, 1964, p. 437, 914 ; Regleanu M., *Introducerea sistemului de registratură în instituțiile din Țara Românească*, în *Revista Arhivelor*, 1, 1968, p. 53—72 ; Fănescu M., *Condica județului și logofeții cordicari*, *ibidem*, p. 73—87 ; Tinculescu Doina, *Isprăvnicatele Țării Românești* (Studiu în manuscris).

ISPRĂVNICATELE STRĂINILOR DIN VALAHIA MARE ȘI VALAHIA MICĂ.

Numărul străinilor stabiliți în Principatele Române a ajuns în ultima parte a secolului al XVIII-lea destul de mare, astfel că diversele țări din care proveneau aceștia au căutat și au obținut în cele din urmă de la Turcia dreptul de a-și înființa, pe baza regimului capitulațiilor, consulate după cum urmează : Rusia la 1783, Austria la 1785, Prusia la 1785, Franța la 1789, Anglia la 1803. Străinii bucurându-se de un regim privilegiat față de dările și sarcinile suportate de ceilalți locuitori ai țării, unii dintre pămînteni au recurs și ei la supușenia străină, pe care o obțineau, de altfel, destul de ușor de la consulate.

Pentru rezolvarea diverselor probleme ivite prin conlocuirea străinilor cu pămîntenii pe teritoriul Țării Românești, pe la sfîrșitul anului 1812 s-a înființat un Departament al Pricinilor Străine, condus de un mare logofăt al străinilor, și, în aceeași perioadă, alte două instituții subordonate — Isprăvnicatul străinilor din Valahia Mare sau, cum i se mai spunea, Isprăvnicatul din cele 12 județe, și Isprăvnicatul străinilor din Valahia Mică sau din cele 5 județe.

Rostul acestor isprăvnicate era să rezolve diversele probleme administrative, să apere de abuzurile fiscale pe străinii stabiliți prin diversele slobozii, care se bucurau de un regim de favoare — rupta — și să judece, în prima instanță, litigiile dintre străini și pămînteni.

Aceste isprăvnicate aveau, pe lîngă ispravnici, cîte un sameș și cîte un reprezentant pe lîngă ispravnicii din județele. În orașe funcționau stărostii de sudiji.

În urma încercării făcute de domnitorul Caragea în anul 1818, sub pretextul ușurării situației birnicilor, de a lega pe străini cu lude la Vistierie, a cărei rezultat a fost spargerea sloboziiilor, ocîrmuirea fiind silită, în iulie 1819, să restabilească privilegiile, postul de sameș a fost desființat, dar ulterior el apare din nou în documente.

În judecarea litigiilor, Isprăvnicatele străinilor erau, după cum s-a spus, prima instanță, dar, dacă pentru un străin ispravnicul județean al pămîntenilor era mai apropiat, el avea dreptul să recurgă la acesta. A doua instanță era Departamentul Pricinilor Străine, iar ultima Divanul domnesc. Jurisdicția era aceeași cu a tribunalelor pămîntene.

Regulamentul Organic a desființat atât Departamentul Pricinilor Străine cât și cele două isprăvnicate ale străinilor, străinii urmînd să fie judecați de tribunalele obișnuite ale țării. În iulie 1831, acestea își încheiau definitiv activitatea prin organizarea arhivei pe care au creat-o.

Arhiva ce s-a păstrat de la isprăvnicatele străinilor cuprinde 317 dosare (191 — Valahia Mare ; 126 — Valahia Mică), dintre anii 1828—1831. Materiale ilustrînd activitatea isprăvnicatelor străinilor se mai găsesc într-o serie de condici ale Departamentului Princinilor Străine și Logofetei Străinilor (instanța superioară), trecute în colecția de manuscrise sub nr. 914, 1037—1061, 1858, 1864., de asemenea în arhiva Divanului Săvîrșitor, a Vistieriei.

Materialele au același caracter pentru ambele isprăvnicate și se referă la răspunderea obligațiilor obișnuite ale străinilor din slobozii — plata dărilor — precum și la diverse alte obligații stabilite în anumite împrejurări — transporturile de lemne pentru oștirile împărătești și pentru spitalele militare ale acestora de la București, Brăila, Buzău, Călărași, precum și pentru corăbiile cu aburi ; predarea de cereale, făină (cu cota obligatorie de fiecare familie) ; punerea la dispoziție de salahori pentru diverse lucrări și asigurarea hranei necesare de către sloboziile mai apropiate — podurile de la Fundeni, de la Păroaia ș.a., demolarea cetății Brăila, diferite construcții la spitalele Dudești, Mărcuța, carantina Colentina, magazii de zaherele la Cioroiu, Oltenița, la via logofătului Belu din jud. Ilfov, la București și Bragadiru, poște la Pietrele, Goștinari, Ciocile jud. R. Sărat, Satu Nou, Suduți jud. Brăila, lărgirea drumurilor din județul R. Sărat, scoaterea unor vase înghețate în Dunăre etc. De asemenea, scutiri de dări și diverse obligații (de exemplu, a doctorului de ochi Constandin Hagi Belu din Craiova). Materialele cuprind multe comunicări și cereri de date cu privire la : catagrafia străinilor ; starea sanitară a acestora ; cazacii zaporojeni care vin să se stabilească în principat ; circulația monedelor (cu porunca vistieriei ca la trimiterea banilor dării să se treacă moneda în raport) ; formarea de unități de panduri din pămînteni și străini ; organizarea miliției pămîntene ; apariția ciumei (cu recomandarea ca monedele cu care umblă locuitorii să fie spălate în apă sărată sau oțet și să nu fie tănuite haine molipsite) ; prezentarea documentelor de proprietate pentru pămînturile și ostroavele cîștigate de la turci și achiziționarea de locuri în moșiile Brăila, Giurgiu, Turnu ; folosirea poslușnicilor de pe moșiile date străinilor ; reguli pentru ieșirea peste graniță ; oprirea jocurilor de noroc ; oprirea vîntătorii în lunile aprilie—iunie ; interzicerea angajării în slujbe a funcționarilor abuzivi ; urmărirea fugarilor ; înștiințare despre arestarea comisului Costache Crețulescu și a serdarului Marin Butculescu, fost ispravnic de Olt, și despre delapidarea de bani din dajdie de către fostul ispravnic Titu Bengescu. Intre materiale se găsește și opisul dosarelor Isprăvnicatului străinilor din Valahia Mică.

U.p. : 317.

Anii extremi : 1828—1831.

Instrumente de informare : Inv. nr. 295, f. 139—157.

Bibliografie:

Fouino, Dionisiu, *Istoria generală a Daciei sau a Transilvaniei, Terei Muntenesti și Moldovei*, trad. de George Sion, tom. II, București, 1859, p. 313; Mitilineu, M., *Jurisdicțiunea consulară în România*, București, 1868; Urechia, V.A., *Istoria României*, X A, p. 470, XII, București, 1898, p. 128, 183, 184; Filitti, Ioan C., *România față de capitulațiile Turciei*, extras din *Analele Acad. Rom.*, tom. XXXVIII, Mem. Secț. Ist., București, 1915; Condurachi, Jean D., *Cîteva cuvinte asupra condiției juridice a străinilor în Moldova și Țara Românească pînă la Regulamentul Organic*, București, 1918, 115 p.; Filitti, Ioan C., *Principatele Române de la 1828 la 1834*, București, 1934, p. 192—201; *Istoria României*, III, 1964, p. 437, 711; vezi și Ciucă Marcel, *Logofeția Pricinilor străine*, (Studiu în manuscris).

MUZEUL SAINT-GEORGES

Muzeul Saint-Georges a fost fondat în anul 1908, la Bîrlad, de Alexandru Saint-Georges. Acesta a îmbrățișat cariera militară, făcînd studii în Silezia. În anul 1915 muzeul a fost mutat la Tîrgoviște, unde colecțiile au fost în mare parte distruse în anul 1916, în cursul luptelor din primul război mondial, dar imediat Alexandru Saint-Georges a început refacerea colecțiilor și în anul 1918 muzeul a fost redeschis la București. În anul 1921 avea următoarele secții : Secretariat, Secția numismatică, medalistică și filatelică, Secția Arhivelor, Biblioteca, Secția Documente și opere artistice, Secția Diverse. În anul 1925 muzeul a fost oferit ca donație Municipiului București, dar problema nu s-a rezolvat timp de patru ani, după cum scria Octav Suluțiu într-un articol din „Vreamea“, din anul 1929, arătînd cu ironie că problema portului la București s-a rezolvat mult mai repede.

Din 1932, muzeul a funcționat în cadrul Fundațiilor Regale avînd ca director pe fondator. În 1941, Muzeul a luat denumirea de Institutul Saint-Georges al Uniunii Fundațiilor Culturale Regale. În 1945 el a fost trecut la Ministerul Cultelor și Artelor, iar în 1950 a fost desființat, colecțiile fiind repartizate la diferite muzee.

Pe lângă faptul că muzeul s-a mutat din Brăila la Tîrgoviște și de aici la București, și în capitală colecțiile sale au peregrinat din Bulevardul Lascăr Catargiu 39 în str. Louis Blank nr. 24, într-o casă din Grădina Botanică, în Pavilionul culturii românești al Fundațiilor Regale din Piața Senatului, în str. Polonă 24, pe Calea Victoriei 192 (în casele donate de G. Manu), într-un pavilion de la Muzeul satului, în str. Lipscani și str. Latină.

Din arhivă reiese că pe lângă preocupările muzeistice, Al. Saint-Georges avea și preocupări tehnice, posedînd un brevet pentru „betonul de lemn“.

La Arhivele Centrale din București au fost depuse parte din arhiva creată de Muzeul Saint-Georges în cadrul activității sale și parte din materialele arhivistice din colecțiile adunate de acesta, totalizînd 111 unități de păstrare, cu documente dintre anii 1771—1950, scrise în limbile română, franceză, germană, maghiară și rusă. Ultima depunere din acest fond provine de la Ioana Saint-Georges. Documente din acest fond au fost publicate în revistele „Ion

Neculce“, „Miron Costin“ (scoasă de muzeu în colaborare cu Tudor Pamfile), „Ion Creangă“, „Arhivele Olteniei“, „Revista și cronică numismatică“, „Revista Fundațiilor Regale“ ș.a.

Materiale arhivistice, în special colecțiile de documente vechi, provenind de la Muzeul Saint-Georges se mai găsesc la Biblioteca Centrală de Stat.

Materialele păstrate în Arhivele Centrale ar putea fi împărțite în două categorii : pe de o parte arhiva propriu-zisă creată de muzeu în cadrul activității sale, inclusiv documentele legate de persoana fondatorului, precum și materialele legate de organizarea expozițiilor, de documentare în privința vieții artistice, culturale etc., iar pe de altă parte documente constituind piese din fostul muzeu, colecționate de fondator sau primite prin donații (de exemplu — de la descendenții lui August Treboniu Laurian, Lucie Clémencet și Lucia general Boteanu ; de la familia poetului Alexandre de Linche de Moissac, cu documente relative la familia Lenș, Filipescu, Filișanu ; de la N. Butculescu, I. Glovoveanu ș.a.).

Materialele din prima categorie reprezintă regulamente de funcționare, scheme de organizare, lucrări de personal și de contabilitate, dări de seamă, state de salarii, corespondență diversă cu autoritățile și cu particularii, registru de intrare — ieșire, inventare de colecții, situații de piese primite în păstrare, în schimb sau împrumutate (1934—1945).

Regulamente, albume și cataloage de la expoziții din țară și străinătate — Salonul din 1866, Salonul de toamnă din 1921 și Salonul oficial 1924, 1925 : Expoziția universală de la Paris, 1900 (inclusiv lista premiilor obținute de România) ; Expozițiunea Societății agrare a marilor proprietari din România, 1903 ; Expoziția Die Frau in Haus und Beruf, Berlin — 1912 ; Expoziția și tirgul de mostre din București (album cu desene de M. H. Georgescu, 1921) ; Expoziția internațională a cooperăției, Gand — 1924 ; Expoziția internațională a centenarului „Pasteur“, Strasbourg — 1924 ; Expoziția de avicultură, Paris — 1924 ; Expozițiile permanente ale Academiei artelor decorative, 1926 etc. Regulamente : pentru zugrăvirea bisericilor, votat de Sinod în 1898 și sancționat prin decret în 1912 ; interzicerea comercializării icoanelor vechi (1939) ; organizarea Casei compozitorilor, pictorilor și sculptorilor (1942). Statute — al Societății „Ajutorul“ a lucrătorilor zugravi și vopsitori, fondată în 1906 (București, 1925) etc. Programul lucrărilor primului congres internațional de studii bizantine. Diplome, decupări, din presă, note etc. relative la diverse manifestări culturale — artistice și la diverse persoane — pictor N. Vermont (1885—1886) ; sculptor C. Bălăcescu ; pictori Mina Byk Wepper (1923—1936) ; N.H. Maxy (1923—1945), Gh. Lazăr (1924—1947) ; Gh. Barbicri (1926—1947) ; pictor Poitevin-Skeletti și sculptor Lida de Kotzebue (1926) ; Fr. Șirato, N. Tonitza, Șt. Dumitrescu (1926) ; Alex. Phoebus (1927—1947) ; sculptor Cecilia Cuțescu-Storck (1929—1940) ; pictor Paul Molda (1929—1935) ; J. Perahim (1932—1945) ; decoratoare Ella Cancicov (1935—1937) ; pictor A. Ciucurencu ; desenatoare Florica Cordescu (ilustrare cărți, 1935—1946) ; pictor Stelian Popescu — Ghimpați (1935—1947) ; Tudor Lorman și Claudia Bacalnicov (1936) ; Corina Lecca (1936—1937) ; sculptor Ion Pantazi (1938—1941) ; pictori Ioana Giosanu și Ionescu Sorin (1940) ; Giotto Frunză (1942) ; Ligia Ma-

covei (1945—1947) ; Sofia Popescu (1945). Descrierea colecției de tablouri C. G. Nanu, cuprinzând picturi de Ruisdaël, Teniers, Kranach, Greuze, Meissonier (1908). Fotografii reproducând unele tablouri, desene din epoca lui Tudor Vladimirescu, din al doilea război mondial, stampe, sigilii etc.

Documentele din cea de a doua categorie reprezintă : circulare trimise de mitropolii și episcopii între ani 1764—1865.

Materiale legate de relațiile cu Rusia — traducerea testamentului lui Petru cel Mare din 1724 ; proclamația mareșalului Rumeanțev către populația Moldovei, asigurând-o de protecția Rusiei (1771) ; situația zaherelelor și furajelor necesare armatelor rusești (1828) ; intervenția generalului Budberg către Sfatul Administrativ referitor la navigația pe Dunăre a vaselor sub pavilion neutru (1828) ; intervenția generalului Halim pentru ca locuitorii din București să se îngrijească de bolnavii lăsați acolo de armatele rusești (1854).

Materiale legate de mișcarea revoluționară din 1821 și de Tudor Vladimirescu — arendarea moșiei Ploștina jud. Mehedinți (1810) ; scrisori către Nicolae Zoican, Hari Enuș și Constantin Samurcaș mare vistier (1811) ; proclamații către locuitorii din București și cele 17 județe „pentru nașterea a doua a dreptăților“ (1821) ; propaganda pentru ridicarea unui monument (1860—1911), corespondență privind elaborarea lucrării lui C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821* (1871—1874) și a lui Șt. Tătărescu *Gîndul și fapta lui Tudor Vladimirescu* (1931) ; certificat de serviciu eliberat de Înalta Curte de conturi lui Ion Vladimirescu (1868).

Correspondență întreținută de clucerul Ghiță Enescu, sameș de Olt și de Teleorman, cămăraș al ocnelor la Tg. Ocna și Schela Galați, cu Alexandru Villara și unii membrii ai familiei Brătianu pentru : adunarea și predarea dărilor ; descoperirea unor zăcăminte de sare ; angajarea personalului necesar pentru corabia lui Alexandru Villara și construirea unei „ghimii“ noi la Giurgiu sau Zimnicea ; aprovizionarea uleiinei de la Clejani cu sămînță de in ; administrarea moșiilor lui Gh. Enescu și arendări (Rătești-Furduеști, Tătărăști-Ionești jud. Teleorman, Iaroslăvești și Vilceni, vie în Coasta Cîmpului (Valea Mare), Huși și pădurea Mănăstioara ale Mariei Costandache, Rătești a Zinicăi Răteasca, Sascut a lui Costache Aslan, Stroești a m-rii Bistrița, Măldăeni, Ostroveni cu moară) ; satisfacerea contractului cu Anglia pentru furnizarea de lemn în copaci ; traducerea de cărți și necesitatea găsirii unor persoane care să asigure calitatea traducerilor ; multă corespondență privind sarea și exportul ei în Serbia, Turcia, Rusia (1838—1854) ; realizarea unui împrumut de stat de 8 milioane prin listă de subscriere 1859) ; sistematizarea satelor „așezarea la linie“ ; necesitatea și importanța căilor ferate (1868) ; dezbaterile în cameră în problema proprietății, critica guvernului conservator căruia i se datorește tariful vamal (1876) ; subscripții pentru o statuie evestră a lui Ștefan cel Mare la Iași (1876). De asemenea, ridicarea oamenilor din Palanca, lucrători la ocne, de către Aslan, la 1848 ; izbucnirea holerei în Tg. Ocna ; sau diverse alte informații — promisiuni de a procura vin postelnicului Alecsandri (1840) ; înaintarea lui Enescu la rangul de serdar, cu explicația că „serdăria Moldovei este mai mare decît stolnicia de aici“ (1840) ; în 1842 constatăm că Enescu se afla la Paris, unde primea date de la C. Bolliac în privința moșiei Furduiești ș.a.

Documente referitoare la câteva proprietăți ale lui Ioan Ghica fost mare cămăraș : moșia Străoști jud. Dimbovița ; case în București (1840) ; o vie moștenită de Ioan Rădulescu de la postelnicul Anastase. Un izvod de cheltuielile zilnice ale unei case boierești (1835).

Documente privind obligațiile boiernașilor, mazelilor și fiilor de mazi (1831) ; proiecte de legi pentru desființarea Tribunalului comercial — Craiova, pentru punerea risipitorilor sub îngrijirea Obșteștii epitropii ș.a. (1840) ; formular cu obligațiile și scutirile locuitorilor din satele aparținând domnitorului Mihail Sturdza (1834—1849) ; scoaterea în vânzare a moșiilor Pungești și Schineni jud. Bacău și Grumăzești jud. Neamț ale beizadelei Nicolae Suțu (1836) ; cuvântarea domnitorului la deschiderea Adunării Obștești a Țării Românești (1843) ; legiuirea alcătuită de Obșteasca Adunare a Moldovei în privința celor trei cauze care aduc prejudiciu locuitorilor de la sate — vânzarea băaturilor de către evrei, prefacerea lucrurilor în bani și a banilor în aur și nepotivirea orînduială a ciselor (1843) ; model de contract între „Compania pentru descoperirea presărăturilor și a minelor de aur și a altor metaliuri“, reprezentată prin rotmistru Trandafilof, cu diverși proprietari de moșii pentru exploatarea minereurilor /1843/ ; condiții pentru arendarea moșiilor mănăstirești (1845) ; cuantumul dărilor în bani către stat (Țara Românească — 1853).

Documente referitoare în oarecare măsură la revoluția de la 1848 sau la anumiți participanți — manifestul „Moldova către fiii săi“, îndreptat împotriva lui Mihai Sturza ; programul revoluției ; înștiințarea guvernului provizoriu către Ocîrmuirea Dolj privind obligația pentru săteni de a face lucrul la proprietari ; demisia lui I. Odobescu, și I. Solomon ; tabel de boierii care au iscălit pentru recunoașterea căimăcămiei ca guvern legitim ; apelul lui Fuad Pașa pentru încetarea oricărei rezistențe ; hotărîre pentru despăgubirea boierilor și arendașilor de către săteni ; apelul emigranților români de la Brussa către cei de la Paris ; considerații asupra evenimentelor de după revoluție (semnate Rodolphe) ; corespondență între membri ai familiei Goleșcu, C. A. Rosetti, Paul Bataillard, Effingham Grant cu privire la fiul Anei Goleșcu, Costache, aflat la Vidin împreună cu generalul Bem și la neînțelegerile dintre refugiați, la măsurile poliției franceze împotriva străinilor, la asasinarea pictorului C. D. Rosenthal, la repatrierea și amnistierea emigranților, la invitarea în țară a lui E. Quinet, J. Michelet, V. Hugo ș.a., la simpatia pentru români a lui Tenier etc. (1848—1868) ; scrisoare deschisă adresată românilor de către I. Eliade, de la Paris, precum și anunțul încetării din viață, la Heidelberg, a lui Al. I. Cuza și înmormîntarea la Ruginoasa (1873).

Documente privitoare la Unirea Principatelor : manifest semnat de N. Goleșcu, anunțînd sosirea „dincoace de Milcov“ a lui Al. I. Cuza ; protocoale ale ședințelor Comisiei Centrale de la Focșani (1861) ; proiect de lege pentru înștiințarea monedei naționale (1861) ; instrucțiuni pentru completarea tabelor obiectivelor industriale din fiecare județ (1862) ; mesaj adresat de Al. I. Cuza Adunării Elective, enumerînd proiectele de lege ce urmau să se dezbată (1863) ; arestarea, la Giurgiu, a dr. Lambert și Constantin Sutzu care complotasera împotriva unirii (1863) ; Statutul dezvoltător al Convenției din 7/19 august 1858 (1864) ; apelul lui Al. I. Cuza, aducînd la cunoștință recunoașterea de către Turcia și puterile garante a noilor instituții ale României, create prin plebiscitul

din mai (iulie 1864) ; comunicarea de către Marghiloman, prefectul județului Romanați, de informații cu privire la Marin Pircălăbescu, fost deputat al clăcașilor la Adunarea ad-hoc din 1857, aflat la Veneția (1864) ; raport al Comisiei de anchetă parlamentară asupra dezordinii financiare (1864) ; proiect lege pentru construirea de căi naționale și poduri de fier peste principalele râuri (1864).

Exemplare de ziar, buletine oficiale din Moldova și Țara Românească (1838—1862).

Documente privitoare la : intenția agronomului A. D. Holban de a publica o *Enciclopedie de tehnologie agricolă* ; la chestiuni politice — la alegeri și la abuzurile comise, intervenții împotriva tulburărilor de la Ursoaia jud. Dolj, versuri satirice etc. (1860—1907) ; studiu de strategie și tehnică militară (1893) ; convenții comerciale cu diferite societăți (1921—1941) ; demersuri pentru înființarea unei agenții telegrafice la Paris (1926) ; materiale privind ridicarea unor monumente pentru Avram Iancu (1924), G. Ranetti (în. 1936) ; referat asupra lemnului românesc pe piața internațională (1937) ; fotografii (reproduceri după tablouri etc.) reprezentând pe Horea, Cristian Tell, N. Titulescu, N. Iorga, dr. P. Popa, o biserică din Năsăud ș.a. ; descrieri de monezi romane.

Plângeri ale iobagilor români împotriva moșierilor unguri (1773—1944) ; acțiunea contelui Czernin pentru influențarea politicii românești înaintea intrării României în primul război mondial (1915—1916) ; materiale relative la așeză-mîntul cultural „Astra“ (1940—1944).

Manuscrise de lucrări literare provenind de la I. Slavici, I. Agârbiceanu, Pályi András sau articole privitoare la diverși scriitori — G. Coșbuc, V. Alecsandri, M. Eminescu, T. Maiorescu, I. L. Caragiale.

Tabele genealogice privind familiile românești Alexandrescu, Bozianu — Strimbeanu — Popescu, Cîndescu, Cocorăscu, Corbeanu — Rudeanu, Drugănescu, Fălcoianu, Negulescu, Pîrșcoveanu, Vlădoianu.

U.p. : 111.

Anii extremi : 1771—1950.

Instrumente de informare : Inv. nr. 617, 654, 1 126 (și fișe).

... acceptarea ...

Main body of handwritten text, including a signature and the number '10'.

1. 1821 martie 20. Proclamația lui Tudor Vladimirescu către locuitorii orașului București. (Muzeeul Saint-Georges, III/10). Orig.)

nostru de Membrii Comisiei organizate cu togera secretariatului
peste totu aflatu.

Formamul trimitemi daturilor pentru comitetulu sau Capital
Emigratiunii noi credem ca trebuie sa fie la 1 Aprilie 1849. Voturile se vor
trece qua trebuie sa fie inchise si la ziua Potomitate se vor inchide
de Comisiei noastre sau numita de statia in emigratie din Paris.
Salutare si Frate.

D. Floucauff C. Praevitia Jorann
Alexandru Galesca J. Deidoe J. Adriaens
H. Kane J. Timmer C. J. Florences
C. Paccanus L. Signiad Radu Goloscu
H. Mamot

Bruxa 2 Decembrie 1849.

SOCIETATEA DRITA

Societatea albaneză Drita, însemnând în românește *Lumina*, a fost înființată la București, la 16 decembrie 1884. Din 1887 ea a avut sucursale la Brăila, Focșani, Călărași și Mărășești, iar din 1897 la Constanța.

Scopul societății era dezvoltarea limbii și a culturii poporului albanez, iar mijloacele — tipărirea de scrieri în limba albaneză, crearea și ajutorarea de școli albaneze.

Societatea Drita a avut ca președinți pe A. Avramides, V. A. Urechia, N. N. Naço și Lazăr Daia, iar ca vicepreședinți pe C. Eftimiu, Dimitrie C. Butculescu, devenit apoi președinte de onoare, ș.a.

Statutul prevedea că din societate puteau face parte : I — toți cei născuți în Albania, fără deosebire de rit sau naționalitate și II — toți cei de origine albaneză și vorbind limba albaneză. În comitet însă puteau intra — afară de unele excepții — numai membri albanezi, doar aceștia avînd vot deliberativ. Membrii de alte naționalități aveau vot consultativ.

Statutul prevedea de asemenea că societatea nu avea dreptul să fuzioneze cu alte societăți, că ea nu se va abate de la scopul ei pur cultural, că, în caz de dizolvare, toate fondurile (aici se arată că avea sume de bani strînse în Serbia și în Egipt), vor fi folosite exclusiv în folosul dezvoltării limbii și școlilor albaneze.

Pe lângă scopul cultural, societatea își lua obligația de a acorda membrilor săraci ajutoare de boală și de înmormintare prin subscripții și folosind 10% din venitul social. În caz de dizolvare, acești 10% urma să rămînă în România pentru aceleași scopuri de binefacere.

Un reprezentant al guvernului român trebuia să asiste la adunările societății.

În 1907 s-a încercat fuzionarea societăților albaneze din București — *Ditura*, *Spresa* și *Drita* — în una singură, *Baskini* sau *Unirea*, sub președinția lui Toma Ciamis, fapt pe care primele două societăți n-au reușit să-l realizeze, deoarece statutele Dritei opreau în mod expres acest lucru.

Materialele documentare care formează fondul arhivistic al societății Drita provin din arhiva lui Dimitrie C. Butculescu, fost vicepreședinte și președinte

de onoare al societății. Ele se compun din 107 unități de păstrare, dintre anii 1885—1914.

Materiale privitoare la activitatea acestei societăți se mai găsesc în fondurile arhivistice create de Min. de Interne, B. P. Hasdeu, D. C. Butculescu.¹

Materialele documentare se referă în principal la înființarea, organizarea și funcționarea societății Drita pe teritoriul României, „pământul făgăduinței pentru luminarea“ albanezilor, loc unde limba lor scrisă „a luat pentru întâia oară naștere“, loc „de unde a pornit rezeșteptarea culturală a poporului albanez“.

Materialele cuprind : statute, convocări pentru întruniri, articole, extrase din ziare, dări de seamă, corespondență în problema deținerii lui N. N. Nașio la penitenciarul Văcărești (1886) și acordarea indigenatului român (1887) ; alegerea lui V. A. Urechia și a lui D. C. Butculescu în conducerea societății ; subscrieri de sume pentru cumpărarea unei tipografii cu caractere latine pentru tipărirea de cărți didactice (1887) și socoteli bănești cu P. Poenaru (Craiova), pentru abcedare tipărite ; oprirea sucursalei din Brăila, de către Comitetul Central al Societății, de a scoate gazeta sa „în care tratează mai mult lucruri politice“, pentru a nu provoca greutăți albanezilor din Turcia, statutul nepermițând, de altfel, decît tipărirea cărților necesare dezvoltării literaturii națiunii albaneze, nu și scoaterea de jurnale (1887) ; un număr din ziarul Squipetari (= Albanezul), în limbile albaneză și română, în care apar articole relative la susținătorii albanezilor — Sterie Cosma la Brăila, Januli Apostol la Călărași, Dimitrie Mihail la Mărășești ; situația albanezilor în Imperiul Otoman ; înființarea unui partid național și a unei școli albaneze în orașul Corcë (1888) ; trimiterea statutului Școlii normale albanoromâne din București lui D. Butculescu, care a contribuit la înființarea ei (1892) și bal, concert și reprezentația teatrală, organizate de Dimitrie și Ecaterina Butculescu în folosul acestei școli (1893), care a avut ca efor pe B. P. Hasdeu ; apel către Epitropia așezămintelor brîncovenești pentru ajutorarea școlii, căci „ospitaliera Românie totdeauna a ajutat chiar nații streine de sînge“ ; atacuri împotriva lui N. N. Nașio (1893) ; proiect de lege pentru recunoaștere a calității de persoană juridică și morală a Societății de ajutor Drita — București, la activul căreia se arată că a susținut peste o sută de studenți la studii și a tipărit cărți didactice (1900) ; încercarea de fuzionare a societăților Dituria și Spresca cu Drita sub numele de Baskini și arestarea lui N. N. Nașio (1907) ; articole și scrisori deschise în apărarea societății Drita, care a fost sprijinită de personalități ca V. Alecsandri, I. Bălăceanu, D. Brătianu, P. P. Carp, L. Catargiu, N. Crețulescu, I. Ghica, B. P. Hasdeu, N. Ionescu, M. Kogălniceanu, A. Marinescu, col. Obedeanu, G. Palade, A. Pencovici, I. Petrescu, I. Rădoi, C. A. Rosetti, C. Stoicescu V. A. Urechia ș.a. — între acestea o scrisoare deschisă adresată de N. N. Nașio doctorului Leonte Anastasievici, președintele Societății intelectuale de cultură macedo-română din București, în care se arată că, încă de la deschiderea primei școli românești în Imperiul Otoman, albanezii au sprijinit totdeauna cauza culturală românească (avînd posibilitatea s-o facă datorită pozițiilor înalte pe care le ocupau unii exponenți ai neamului lor), din recunoștință față de „țara ro-

V. și prezentarea fondului D. C. Butculescu.

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>

mânească, de unde a pornit rededeptarea culturală a poporului albanez“. Materialul mai conține alegerea lui Dobre Ionescu Bujor în Comitetul celor 12 studenți pentru propagandă și pentru apărarea și propășirea scopurilor societății Drita, o cuvîntare a dr. Shunda la Congresul albano-român de la Triest (1913) ș.a.

Fondul se încheie cu cuvîntul rostit de D. Butculescu la înmormîntarea lui N. N. Nașio (1913), cu o notă asupra succesiunii rămase în urma acestuia în Egipt și ajutorul dat lui Vani A. Burda, agentul diplomatic al României la Cairo, pentru a intra în posesiunea acestei averi, cu alegerea ca președinte a lui Lazăr Daia, hotărîrea acestuia de a lucra pentru împăciuirea între toți albanezii de pretutindeni ș.a.

U.p. : 107.

Anii extremi : 1885—1914

Instrumente de informare : Inv. nr. 905.

Bibliografie :

Capidan Th., *Contribuția românilor la renașterea Albaniei*, în „Graiul Românesc“, II, nr. 1 ; Idem, *Raporturile albano-române*, în „Dacoromania“, II, 1922 ; Ciachiar N., Maksutovici, *Unele aspecte privind condițiile create pe teritoriul României mișcării culturale albaneze la sfîrșitul secolului la XIX-lea — începutul secolului al XX-lea*, în „Revista Arhivelor“, X, nr. 1, 1967, f. 103—110.

ȘCOALA IONAȘCU-SLATINA

Școala Ionașcu din orașul Slatina a fost înființată între anii 1780—1786, pe lângă biserica zidită de Ion Ionașcu cupețul cu soția sa Neaga. Biserica a avut de suferit la cutremurul din 1838. I s-au făcut reparații în 1873—1877. A fost pictată de Gh. Tattaescu.

În cadrul așezământului a funcționat și un spital, început în anul 1797. În 1819, din cauza cheltuielilor prea mari, printr-o anafora semnată de G. Filipescu și Iordache Golescu, se propunea renunțarea la întreținerea unui spital, în cadrul așezământului rămînînd numai școala și un doctor pentru întregul oraș, care și apare mereu în bugetul școlii Ionașcu, buget din care, pe lângă profesorii școlii (între aceștia și un profesor pentru limba franceză), și tinerii trimiși la studii în străinătate, trebuie să mai fie plătiți epistatul moșiilor, scriitorul concelariei, ceasornicarul pentru îngrijirea ceasornicului din turlă, slujbașii, odăjdiile, diversele cheltuieli ale bisericii ș.a. Dar școala Ionașcu dispunea de resurse foarte importante : în 1840—1841, și mai înainte, ea împrumuta, din veniturile ei, sume considerabile Eforiei Școalelor și mai ales Școlii Obedeianu din Craiova, care îi datora în 1841 peste 40.000 de lei.

Fondul arhivistic al școlii Ionașcu-Slatina cuprinde 51 documente dintre anii 1628—1851 care se referă atît la școală cît și la biserică și la spitalul din cadrul așezământului.

Materiale pentru acest așezămint se mai găsesc în Colecția „Planuri și hotărnicii“, în fondurile Eforia Școalelor Naționale, Vornicia din Lăuntru, Ministerul Instrucțiunii.

Materialele documentare se referă la drepturile de proprietate ale școlii, bisericii și spitalului Ionașcu asupra diverselor bunuri, care aparținînd inițial altor proprietari ajung în cele din urmă în mîinile ctitorilor din familia Ionașcu sau ale altor donatori care le trec apoi acestui așezămint. Astfel apar acte de cumpărare, de danie, jălbi, anafoarele, întăriri pentru *moșiile* : Băcălești, Băsești sau Salcia, Busuiani, Ivănești, Lisa, Sultănești, Vieru ; pentru *vii* în Dealul Sopotului ; pentru *locuri, case, circumi, prăvălii* în Slatina, pentru vinăriciul

dealurilor Alimăneștilor, Bălăneștilor, Comanilor, Crîmpoaei, Popeștilor ; pentru *poslușnici*.

Înainte de a ajunge în proprietatea așezămîntului, de aceste bunuri se leagă numele multor persoane ca Bălșanu Constantin, Bobe Mitroi, Cantacuzino Pîrvu serdar și Cantacuzino Ruxandra, Călinescu G. paharnic, Chica logofăt, Coancă Mirea, Constantin comis, Drăghici postelnic, fiul lui Alexandru fost mare vornic, Fălcoianu Ioan, fiul lui Mihail, și Fălcoianu Matei căpitan, paharnic, serdar, fost mare șetrar, Gheorghe preot, iconomul m-rii Brîncoveni, Golescu Radu, Iosif preot din Slatina, Izvoranu Istrate, Mătăsaru Neacșu, Pîrlogeanu Constantin, Preda preot, Rada medelnicereasa, Radu Bujoreanu, Tudor fost mare sluger, Theodoru Dumitru, Urianu — frații Grigore, Mihai și Pîrvu, Vișan stegar, Vulturescu Dinu ș.a.

Afară de materialele referitoare la proprietăți, mai apare cererea lui Iordache Golescu de a fi eliberat din misiunea sa de epitrop al Școlii Ionașcu (1822).

U.p. : 51.

Anii extremi : 1628—1851.

Instrumente de informare : Inv. nr. 28.

Bibliografie :

Iorga N., *Studii și doc.*, XVI, p. 79—82 ; Urechia V. A., *Istoria românilor*, III, p. 95, VIII, p. 29—30, 444—445, XA, p. 397—398, XII, p. 95 ; *Analele parlamentare* București, XII, 1844, p. 196—199, XIV, 1846—1847, p. 581, 1050—1055 ; *Buletin gazetă oficială*, 1833, p. 23, 1839, p. 127—128 ; *Cantor de avis și de comers*, București 12 mai 1839 supliment ; *Vestitorul românesc*, București, 1843 iul. 22 ; *Anunțatorul român*, Buc., 23 și 25 sept. 1857 ; *Buletinul oficial*, 1857 oct. 11, p. 332 ; *Monumente naționali. Monastiri și bis. ortodoxe*, 1881, p. 208 ; *Marele dicționar geografic al României V.*, Buc., 1902, p. 418—419 ; Ionașcu I., *Catagrafia eparhiei Argeș la 1824*, Buc., 1942, p. 78. Bibliografia completă în Stoicescu N., *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, Buc., 1970, sub *Slatina*.

ȘCOALA OBEDEANU — CRAIOVA

Constantin Obedeanu fost mare paharnic, mare stolnic, care a fost și vornic, caimacam și mare consilier imperial al Olteniei în timpul ocupației austriece, a fondat în 1748¹ un așezământ de o importanță deosebită pentru Craiova și pentru întreaga Oltenie — mănăstirea care îi poartă numele și pe care el a proiectat-o cu spital și cu școală, urmînd ca ea să fie „spital nu numai trupesc, ci și sufletesc“.

Mănăstirea Obedeanu, avariata la cutremurul din luna ianuarie a anului 1838 a fost reparată și zugrăvită în 1840, apoi din nou în anii 1857, 1858, 1930—1931, 1952—1956. A fost metoh al Episcopiei Rîmnic, închinat la 1759 de Dumitrache Obedeanu, fiul ctitorului. Ea a servit de reședință episcopală pînă la 1778—1779, cînd episcopul Chesarie strămutîndu-se la Craiova s-a instalat la Biserica Gănescu.

Pe lângă mănăstirea Obedeanu a funcționat un spital, construit între anii 1756—1758, și o „școală obștească pentru învățătura poporului român“. Iniințarea școlii s-a hotărît în 1775. Ea trebuia să fie așezată în clădirea spitalului, urmînd ca doctorul orașului să-și aibă reședința în clădirile mănăstirii Obedeanu. Pentru început funcționa cu un dascăl de slavonă și unul de greacă. La 1803, școala a fost recunoscută și organizată prin hrisovul lui Constantin Ipsilanti vv. ca școală pentru fiii boierilor și a unor „obrazе scăpătate“. În 1813, pe lângă dascălii de slavonă și greacă se adaugă și dascăl de limba română, iar în 1816 și dascăl de limba franceză. După evenimentele din 1821, Școala Obedeanu devine școală domnească, avînd curs primar și curs superior. Din anul 1826, școala trece sub oblăduirea Eforiei Școalelor ; de altfel, după 1832, însăși administrația Bisericii Obedeanu trece asupra acestei eforii.

În timpul războiului ruso-turc din 1828—1829 și în perioada care a urmat după aceea, majoritatea școlilor n-au putut funcționa fiind afectate pentru spitale, dar chiar și cele rămase libere a trebuit să-și suspende cursurile din cauza epidemiei de ciumă. În 1831, școala Obedeanu, care fusese un timp ocupată de mi-

¹ În statistica orașului Craiova din 1832 aug. 15, m-reea Obedeanu este trecută ca fiind făcută din 1747. *Vezi, Meșteșugari și neguțători din trecutul Craiovei, Documente (1666—1865)*, Buc. 1957, p. 209.

liția pămîneană, a fost evacuată și ar fi trebuit să-și reia activitatea, dar, necesitînd reparații foarte costisitoare, cursurile au fost strămutate la biserica Maica Precista de la Dudu, iar mai tîrziu, între anii 1836—1842, i s-a construit un local propriu, în care a funcționat în continuare Colegiul Carol I, apoi Liceul N. Bălcescu. În clădirile de pe lângă biserica Obedeanu a funcționat mai departe o școală primară. Școala Obedeanu s-a numit și Școala Centrală sau Școala Națională din Craiova.

Fondul arhivistic al Școlii Obedeanu din Craiova cuprinde 108 documente foi volante dintre anii 1597—1862 și 17 dosare dintre ani 1851—1885. Acestea se referă atît la școală cît și la mănăstire și spital.

Materiale legate de acest fond se mai găsesc în Colecția de Planuri și hotărnicii, în fondurile — Eforia Școlilor Naționale, Ministerul Instrucțiunii, Mitropolia Țării Românești.

Materialele documentare ale fondului cuprind acte de vînzare, de întărire, hotărnicii, sentințe judecătorești referitoare la *moșiile* : Albești sau Mocirla, Balota de Sus, Giurgița, Dosul Sandii sau Fundul lui Gheorghe, Petrojani, Seaca, Sulari, Tencănu din Jud. Dolj, Brănești, Giubega, Mogoșani, Stănești din jud. Gorj, Alimănești, Crețești, Padea, Vîlcănești ș.a. ; *vu* la Balota, Mogoșani, Stănești, Sutești, Turcinești, Vîlcănești, *grădina* la Plopi ; o *moară* pe Jiu ; *locuri de casă* și un *heleșteu* în Craiova ; un *pod stătător* la moșia Dosul Sandii (proces cu Hagi Stan Jianu în 1783 și învoială cu maior Blagoe, pentru venit, în 1834), toate acestea aparținînd unor membri ai familiei Obedeanu și în principal fondatorului, stolnicul Constantin Obedeanu, care le-a trecut pe seama acestui așezămînt.

Materialele se mai referă, de asemenea, la moșiile Albești (a Smarandei Ioanide), Breaza (a moșnenilor din Albești de Jos, Cernelele sau Craiovița (a m-rii Hurezi), Florești (a lui Dumitru Dincă Popa, Dumitru Ion fustașu, I.M. Moga ș.a.), Mărăcincele (a bis. Madona Dudu), Negoiești (a lui Gr. Paciurea), Torca (a lui Dimitrie Pața, C.N. Mihail), din jud. Dolj, Bobu (a lui Const. M. Mihail), Magherești (a fiicelor generalului Ion Em. Florescu), din jud. Gorj, ș.a.

Prezintă o importanță deosebită testamentului lui Constantin Obedeanu, din 1753, întărit cu hrisov din același an, prin care lasă averi însemnate bisericii zidite de el, pe lângă care urma să se înființeze o școală și să funcționeze un doctor (idem hrisov din 1777), ajutoare acordate spitalului (1805) și școlii (1816) catagrafii de averea așezămîntului și de veniturile și cheltuielile lui (1794, 1797, 1819, 1821—1823), inventare de documentele bisericii Obedeanu din 1820 (semnat de Iordache Oteteleşanu) și din 1821 (semnat de Dimitrie Zarogene).

Pe lângă membrii familiei Obedeanu, materialele fondului, de-a lungul celor două secole și jumătate pe care se întind, deși cantitatea lor este mică, privesc și multe alte persoane, ca Barbu comis din Dilga, Băluță Dumitrașco, Brăiloiu

paharnic, Buliga foast mare agă de dorobanți, Diculescu Ioan serdar, Drăghici postelnic, Dumitrache polcovnic, Iane postelnic, Hagi Stan Jianu epitrop, Mihail Nicolae, Niță fost mare agă, Oprea căpitan din Pleșcoiu, Pașcanu Stan epitrop, Preda iuzbașa ș.a.

U.p. : 125.

Anii extremi : 1597—1862.

Instrumente de informare : Inv. nr. 29, 232.

Bibliografie :

Iorga N., *Studii și doc.*, III p. 56, VII p. 18, VIII p. LIX—LX, XV p. 65—66 ; Urechia, V. A., *Istoria românilor*, I, p. 84, 92, 93, 418, VII p. 31, VIII p. 433—434, X A p. 340—342 ; *Analele parlamentare*, XII, 1843, p. 580, XIII, 1844, p. 216 ; *Buletin, gazetă oficială*, 1838, p. 23, 1839, p. 319—320 ; Bănescu N., *Începuturile „Școlii Centrale” a Craiovei în Convorbiri literare*, XLIV, 1897, p. 885—893 ; Bușilă G. I. *Sărbătorirea a 50 de ani a Liceului Carol I din Craiova*, Craiova, 1903 ; Bănescu N., *Contribuție la istoria învățămîntului din Muntenia în veacul al XIX-lea*, în *Neamul românesc literar*, III, 1911, p. 282—286 ; Demetrescu Mil. G., *O veche ctitorie boerească : biserica Obedeanu din Craiova*, în *Arhivele Olteniei*, I, 1922, p. 174—186 ; Obedeanu C. V., *Fundațiunea Obedenilor*, în *Arhivele Olteniei*, 1925, p. 9—12 ; Paulian Mihail, *Din arhiva veche a liceului Carol I, Craiova, Acte și însemnări cu privire la începutul școlii în Arhivele Olteniei*, 51—52, 1930, p. 365—371 ; 54—55, 1931, p. 138—146 ; Popescu Mihai, *Din trecutul învățămîntului la Craiova*, în *Arhivele Olteniei*, X, 1931, p. 273—290 ; Popescu Mih., *Documente privitoare la începuturile școlilor din Craiova*, în *Arhivele Olteniei*, X, 1931, p. 347—402 ; Ion Maiorescu, III, 1933, nr. 7—8 ; Popa-Nemoiu M., *Memoriu asupra situației istorice și juridice a bis. Obedeanu*, Craiova, 1941, 84 p. ; Popescu-Teișani Ilie, *Începuturile învățămîntului în Oltenia*, în vol. *Oltenia*, Craiova, 1943, p. 385—394 ; Andrei N., *140 de ani școlari. Aniversarea primei școli românești din Craiova*, în *Ramuri*, mai, 1966, p. 21. Bibliografia completă în Stoicescu N., *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, București, 1970, sub *Craiova*.

COLECȚIA ACHIZIȚII NOI.

Constituită de Arhivele Statului din materialele documentare intrate prin cumpărare sau donații, Colecția Achiziții Noi este una dintre cele mai importante colecții din depozitele Arhivelor Centrale, completându-se an de an cu noi materiale documentare.

Colecția cuprinde 53.917 u.p. dintre anii 1361—1960. Unele documente aparținând acestei colecții au fost trecute, datorită formei sub care se prezintă, la Colecțiile de Manuscrise, Peciți, Suluri sau la Colecția de fonduri personale și familiale.

Materialele documentare formate din hrisoave, firmame, cărți domnești și patriarhale, cărți de judecată, jalbe și anaforale, zapise de vânzare-cumpărare, corespondență, se referă la vânzări și cumpărări, scutiri de dări, acordare de privilegii, procese și hotărnicii pentru sate și moșii din Țara Românească : Alimănești, Pieptești, Șuici, Țifești, Uești din *jud. Argeș* ; Pleșcoi, Smedești, Vernești din *jud. Buzău* ; Boteni, Bolintin, Cotunești, Cocorăști, Cornetul, Dîmbovicioara, Milești, Poenarii — Ralei din *jud. Dîmbovița* ; Breaza sau Albești, Coșoveni, Ciuturești, Ostroveni, Podrujani din *jud. Dolj* ; Urechiești din *jud. Gorj* ; Bărbulești, Brănești, Cegani din *jud. Ialomița* ; Nenciulești, Nețești, Smulta, Stoicești, Zărnești din *jud. Ilfov* ; Brativoești, Baia, Glogova, Izvorul, Lupoia. Ploștina din *jud. Mehedinți* ; Beleți, Berivoești, Priboieni, Suslănești, Țigănești, Vădești din *jud. Muscel* ; Șerbănești *jud. Olt* ; Ascunsa, Băbeni, Brătești, Cozleci, Cernătești, Ciocăneasca, Cuibu, Cetățeană, Jorcălei, Nucet, Nănești de Jos, Ogretin, Răfov, Salcea, Stoenestii de Jos, Șiriu, Virleți, din *jud. Prahova* ; Broșteni, Negoești din *jud. Rm. Sărat* ; Deveselu, Dobrun, Lcotești, Roșianu, Siliștioara, Șopîrlita din *jud. Roman* ; Drăgosăști, Saroști din *jud. Saac* ; Brătășani, Depărtați, Iapa din *jud. Teleorman* ; Cîrligeni, Șutești, Vătelul din *jud. Vâlcea* ; Căpriorul, Ciocănari, Gurguiști, Hagiești, Iacovești, Pieptarul din *jud. Vlașca* ; precum și moșiile Budești, Bogotești, Bărbătești, Brînceni, Conțești, Clătești, Corbi, Crețești, Căruntu, Descopărești, Dilga, Fuani, Greci, Ghindeni, Găujani, Jigoreni, Lucia, Mislea, Nanoveni, Nimăcești, Priboeni, Prundul, Preajba, Poeni, Radovanul, Stoicănești, Sămăileni, Smîrdești, Sulești, Suharna, Topor, Tatini, Tatomirești, Uiberești, Ulmeni, Vărăști, Vîrtoapele, Vilcănești, Zărnești ; *viu* la Valea Călugărească, dealul Cîrligilor, dealul Piteștilor, *case* în București, Caracal, Buzău,

R. Sărat, Tîrgoviște, Craiova, *munți* : Găina, Porșescul, Pietriș, Mestecăniș, Muncel, Bobul. Din *Moldova* : Balinți, Cașin, Comănești, Conțești, Cîrligi, Cîndești, Drăgușeni, Fărășani, Frumoasa, Pustiul, Stăiceni, Secătura, Todenii din *jud. Bacău* ; Albești, Bătinești, Bănești, Bolhoiești, Brănești, Cleja, Cîrdești, Galbini, Novaci, Stovești, Șoldănești, Tulbureni, Vlădenii din *jud. Botoșani* ; Boești, Fundeni, Hîrșești, Izești, Ijdeleni, din *jud. Covurului* ; Borzești, Brătești, Balinți, Codreni, Călugăreni, Cărtinești, Cojläu, Cocorani, Danușani, Dăniliești, Deleni, Dămileni, Drăgușeni, Drăgănești, Feredieni, Farșuni, Godini, Glodeni, Golinți, Grumezești, Groinești, Horodiște, Hilișanii de Jos, Matiani, Meleanca, Măgura, Sîrbi, Stubieni, Săveni, Sticeni, Tauteni, Tătărăști, Vicoleni, Vorniceii din *jud. Dorohoi* ; Brădicești, Crăștina, Roșiori, Tălăești din *jud. Falcu* ; Roșecii din *jud. Fălțiceni* ; Bulbucani, Buzeni, Coșuteni, Cotnari, Ezereni, Giulești, Horjești, Hodora, Orășeni, Petricani, Rătești, Zoicești, Zmulți din *jud. Hîrlău* ; Avrămeni, Berehoiești, Basău, Bisericani, Cîrpiți, Cotmănești, Căcărezeni, Coșeni, Coropeia, Fiționești, Huhureni, Iacobeni, Iliseni, Iupești, Jijia, Jupinești, Lunceni, Măzărești, Popricani, Perieni, Posadnici sau Lelești, Prigoreni, Perieni, Poșuteni, Ruginoasa, Rășcani, Sărățeni, Stîncă, Săbieni, Stîngăceni, Stolnici, Șendreni, Tăniseni din *jud. Iași* ; Boiștea, Băltătești, Mosotești din *jud. Neamț* ; Bodești, Capeteni, Călina, Conțești, Domnești, Nămolosa, Naruja, Pietrești, Poiana, Valea Sării, Voloșcani din *jud. Putna* ; Ilișești, Purcelești, Tălvești din *jud. Roman* ; Brătești, Brăești, Dielgana, Dobrușa, Dorna, Filipești, Fîntînele, Grămești, Hăsnășeni, Japca, Oprișani, Păltinișul, Rogojeni, Rudești, Stăniliești, Șarul *județului Suceava* ; Furdeni, Gîrbești, Glodul, Mogăsași, Mălăești, Mihăileni, Muncțul, Moroști, Mierlești, Petrești, Timpești, Tigvești *jud. Tecuci* ; Blînzii, Bordești, Bunești, Cîrșești, Căbești, Cîrlomănești, Drăcșani, Ivești, Polițeni, Slobozia, Troița, Totoești, Trilești, Tulbureni, Tuluțești, Tomești, Toporăștii, Țifești din *jud. Tutova* ; Broscăuți, Berești, Buticiul, Bădețeni, Bozăiani, Hodoreni, Mărmureni din *jud. Vaslui* ; Bodești, Căliman, Neruja, Poiana, Rujet, Teiuș din *jud. Vrancea* ; precum și moșiile : Cosăuți, Cățeleni, Crasnaleuca, Cioara, Cîrpicăia, Cosceni, Himăncăuți, Hupna, Leucăuți, Obroceni, Pădireni, Piscarești, Popești, Pomîrla, Pufești, Pustieni, Puțani, Rublenița, Răchitoasa, Răstaul, Șoldănești, Șepteșani, Sopîrlan, Șomoșeni, Ștefănești, Țecani, Vlădenii, Vilcești, Vercinți ; *viu* la Cotnari, Copou, *case, locuri și dugheni* în : Galați, Bacău, Iași, Tg. Pașcani, Tg. Frumos, Tg. Neamț, Tg. Ocna, Nicorești, Chișinău, Tg. Pietrei, Tecuci ; *mori* : pe Jijia, pe pîrîul Hăslăoancei. Din Transilvania : Bocicoel, Cuhea, Leordina.

Materialele documentare se referă și la mănăstirile : Căldărușani, Cozia, Glavacioc, Hurezi, Pantelimon, Sadova, Trivale din *Țara Românească* și Florești, Răchitoasa, Socola, Bogdănița, Bursuci, Buzdugan, Drăgoești, Grăjdeni, Tărița, Vovidenia din *Moldova*.

Un alt grup de materiale îl formează cele provenite de la *Grefele instanțelor judecătorești*, depuse de Ministerul Justiției în anii 1904. Este vorba de acte de proprietate depuse de diferite părți pentru susținerea proceselor. Documentele au fost organizate astfel :

1 <i>Grefa Tribunalului Bacău</i>	1937 u.p.	“	“	1798—1874 ;
2 <i>Grefa Tribunalului Botoșani</i>	6312 u.p.	“	“	1786—1862 ;
3 <i>Grefa Tribunalului Buzău</i>	183 u.p.	“	“	1792—1867 ;

4	<i>Greșa Curții de Apel Craiova</i>				
	<i>Secția I-a</i>	34	u.p.	“	“ 1811—1873 ;
	<i>Secția a II-a,</i>	35	u.p.	“	“ 1777—1854 ;
	<i>Secția I-a și a II-a</i>	119	u.p.	“	“ 1723
5	<i>Greșa Tribunalului Covurlui</i>	312	u.p.	“	“ 1786—1862 ;
6	<i>Greșa Tribunalului Dolj</i>				
	<i>Secția I-a,</i>	399	u.p.	“	“ 1416—1845 ;
7	<i>Greșa Tribunalului Fălciu</i>	134	u.p.	“	“ 1704—1865 ;
8	<i>Greșa Tribunalului Galați</i>	182	u.p.	din anii	1661—1868 ;
9	<i>Greșa Tribunalului Ialomița</i>	82	u.p.	“	“ 1642—1848 ;
10	<i>Greșa Tribunalului Iași</i>				
	<i>Secția I-a, a II-a și a III-a</i>	2722	u.p.	“	“ 1529—1867 ;
11	<i>Greșa Tribunalului Ilfov</i>	934	u.p.	“	“ 1581—1885 ;
12	<i>Greșa Tribunalului Neamț</i>	7236	u.p.	“	“ 1552—1873 ;
13	<i>Greșa Tribunalului Prahova</i>				
	<i>Secția I-a și a II-a.</i>	235	u.p.	“	“ 1796—1872 ;
14	<i>Greșa Tribunalului R. Sărat</i>	91	u.p.	“	“ 1688—1877 ;
15	<i>Greșa Tribunalului Roman</i>	999	u.p.	“	“ 1643—1869 ;
16	<i>Greșa Tribunalului Romanați</i>	5	u.p.	“	“ 1842—1865 ;
17	<i>Greșa Tribunalului Suceava</i>	6585	u.p.	“	“ 1374—1868 ;
18	<i>Greșa Tribunalului Tecuci</i>	10	u.p.	“	“ 1591—1862 ;
19	<i>Greșa Tribunalului Vâlcea,</i>	183	u.p.	“	“ 1793—1855 ;

Colecția cuprinde și documentele provenite de la *Creditul Funciar Urban* și *Creditul Funciar Rural* cuprinzând 97 u.p. din anii 1466—1868, acte de proprietate depuse de părți pentru garantarea unor împrumutului.

Deosebit de importante, cuprinzând bogate informații referitoare la viața economică, socială și politică, la diferite evenimente istorice sînt materialele documentare provenite de la diverse persoane particulare sau familii, prin donații sau cumpărarea de la moștenitori. Printre materialele mai deosebite menționăm pe cele referitoare la următoarele familii sau persoane : 1) *Alexandrescu*, 16 u.p., din anii 1644—1899 ; 2) *Apostoiu*, 4 u.p. din anii 1627—1776 ; 3) *Barbu Bellu Baron*, 69 u.p., din anii 1562—1849 ; 4) *Bolintineanu Al.*, 11 u.p. din anii 1742—1885 ; 5) *Bolintineanu Șt. C.*, 3 u.p., din anii 1607—1622 ; 6) *Brătășanu*, 21 u.p., din anii 1634—1816 ; 7) *Brescanu*, 1 u.p., din anul 1615 ; 8) *Cantacuzino I. A.* (Moldova) 50 u.p., din anii 1579—1856 ; 9) *Castrizoia Safta*, 496 u.p., din anii 1575—1883 ; 10) *Călinoiu I.*, 5 u.p., din anii 1638—1818 ; 11) *Cioculescu*, 4 u.p., din anii 1588—1613 ; 12) *Ciorăneanu*, 8 u.p., din anii 1587—1697 ; 13) *Ciureanu St-Craiova*, 42 u.p., din anii 1657—1870 ; 14) *Cocărăscu I.*, 79 u.p., din anii 1582—1732 ; 15) *Cochi Ene Al.*, 1 u.p., din 1903 ; 16) *Colibășanu*, 8 u.p., din anii 1515—1687 ; 17) *Depărățan Th.*, 8 u.p., din anii 1767—1843 ; 18) *Diulescu Florea*, 31 u.p., din anii 1827—1866 ; 19) *Dubău A.*, 1 u.p., din anul 1666 ; 20) *Filipescu Em. G.*, 153 u.p., din anii 1515—1832 ; 21) *Filitis Procopie*, 161 u.p., din anii 1494—1868 ; *Filișeanu*, 1 u.p., din anul 1885 ; 23) *Frunzescu Iancu*, 5 u.p., din anii 1547—1625 ; 24) *Gribincea Iosif*, 52 u.p., din anii 1853—1870 ; 25) *Gurănescu*, 2 u.p., din anii 1785 ; 1849 ; 26) *Hurmuzache*, 14 u.p., din anii 1614—1699 ; 27) *Ioanovici G.*, 171 u.p., din

anii 1842—1870 ; 28) *Krupenschi*¹ ; 29) *Mălureanu*, 4 u.p. din anii 1827—1868 ; 30) *Mihăiescu I.*, 1 u.p. din anul 1853 ; 31) *Mihăilă Dorea Lungu*, 8 u.p., din anii 1649—1856 ; 32) *Monnier Iosif*, 2 u.p., din anii 1803—1808 ; 33) *Nădejde C.*, 9 u.p., din anii 1620—1837 ; 34) *Năsturel Const, g-ral*, 18 u.p. din anii 1836—1864 ; 35) *Năsturel P. V.*, 36 u.p., din anii 1570—1896 ; 36) *Nectarie, mitropolit* 59 u.p., din anii 1771—1832 ; 57) *Negoescu Hagi I.*, 1 u.p., din anul 1826 ; 38) *Negulescu Saita*, 1 u.p., din anul 1910 ; 39) *Papazoglu*, 361 u.p., din anii 1581—1860 ; 40) *Petrino A.*, 38 u.p., din anii 1837—1879 ; 41) *Piloiu Ion Niță*, 5 u.p., din anii 1590—1687 ; 42) *Popescu N. și Popescu I. N.*, 1 u.p., din anul 1415 ; 43) *Racoviță-Argeș*, 3 u.p., din anii 1473—1625 ; 44) *Rosetti-Roznovanu*,² 45) *Stircea I.V.*, 89 u.p., din anii 1418—1815 ; 46) *Telescu D. Ion*, 2 u.p., din anii 1563—1569 ; 47) *Titeștii — moșneni*, 63 u.p., din anii 1621—1857 ; 48) *Vîrnav*, 111 u.p., din anii 1785—1867 ; 49) *Văteștii — moșneni*, 1 u.p., din anii 1640 ; 50) *Vengyonousca*, 9 u.p., din anii 1844—1860.

În afara acestor materiale în colecție mai întâlnim materiale disparate referitoare și la alte familii sau persoane cum ar fi : corespondența lui *Alexandru Ioan Cuza* cu *Lambrino* din anii 1846—1869 ; Corespondența lui *Aurel Vlaicu* cu *Romulus Boca* ; o dedicație în versuri din 1913 a lui *George Coșbuc* ; corespondența generalului *Ieremia Grigorescu* din 1916—1917, referitoare la situația de pe front ; de la *Glogovanu*, acte de proprietate și corespondență privind moșiile *Cîlnic* din jud. Gorj, *Văcărești* din *Ilfov* și altele ; corespondență și acte de proprietate *Marghiloman*. O importanță deosebită au memoriile *genera-lului Radu Rosetti* din anii 1919—1943 pentru cunoașterea unor evenimente importante ce se desprind din aceste materiale ; dezvoltarea meșteșugurilor și meseriilor, corporația *abagiilor* (1830—1846). Se cliberează patente lui *Iancu Stoica Buzatu* din *Pitești — Argeș*, meșter de a doua stare din corporația *abagiilor*. Despre fântina de păcură din apa *Cricovului* pînă la curmătura *Călugărului* și apa *Puturosului* (1763), documentele privind exploatarea de păcură pe moșiile *Nenciulești*, *Sărata* și *Murătoarea* în jud. Buzău (1861—1862) pe moșiile *Beciu Arbănaș* și *Artur* (1865—1915) ; înființarea de fabrici de luminări de seu și a fabricii de săpun din *Galați* (1814) de către *Panaite venețianul* și *Petru Santini* supuși austrieci ; existența unei fabrici de țîmplărie (1846) ; fabrică de postav la *Dragomirești* (1868) ; moară sistematică pe moșia *Băleni — Dîmbovița* (1901) ; fabrică de spirt la *Gura Bucovului* (1853), care în 1862 era în plină activitate fiind închiriată.

O importanță deosebită au documentele referitoare la diverse asociații și societăți culturale sau politice. Printre acestea menționăm documentele *Comitetului revoluționar din Cernăuți*¹, 36 u.p., din anul 1848. Acest comitet a fost constituit de emigranții moldoveni după înăbușirea mișcării revoluționare din martie 1848 din *Moldova*. Materialele documentare formate din statute, procese verbale ale ședințelor plenare, memorii, însemnări și în cea mai mare parte corespondența se referă la atribuțiile și activitatea acestui comitet, legăturile sale cu revoluționarii din *Moldova* și *Țara Românească* pentru realizarea unității Țărilor

¹ Vezi prezentarea separată o fondului în volumul de față.

² Vezi prezentarea separată din *Indrumătorul de față*.

Române pentru apărarea contra invaziei străine. Printre personalitățile importante care au făcut parte din acest comitet sînt menționați : Costache Negri în calitate de președinte, Petrache Cazimir secretar, Vasile Alecsandri ca al treilea membru, precum și Teodor Sion, Gheorghe Cantacuzino, Iorgu Radu, Lascăr Roset, Iancu Alexandri, Ion Curius, Nicolae Pisoschi, Grigore Balș, Alexandru Ioan Cuza, Gheorghe Dulcescu, Gheorghe Sion, Alexandru Hurmuzache, Vasile Conta, N. Dumitrescu etc. Din corespondența purtată cu membrii comitetului revoluționar din Iași, cu persoanele trimise pentru a urmări situația din Moldova și cu cei din Țara Românească se desprinde ideea colaborării românilor din Principatele române și din Transilvania, necesitatea unirii, acțiuni împotriva trupelor străine intervenționiste ; măsuri pentru întoarcerea exilaților revoluționari de la Brussa ; necesitatea strîngerii de fonduri și procurarea de arme din Anglia pentru salvarea revoluției. Deosebit de importantă este scrisoarea lui Nicolae Bălcescu din 9 iulie 1848 către Negri, Alecsandri și ceilalți „frați moldoveni“ aflați în Bucovina, în care se vorbește despre transmiterea unor mesaje verbale pentru acțiuni comune. Documentele în parte necunoscute oferă posibilitatea cunoașterii mai aprofundate a activității revoluționarilor în anul 1848.

În 1847 patronii Asociației Literare printre care semnatarii Iancu Văcărescu, Grigore Alexandrescu, N. Golescu, C.G. Filipescu, înștiințează pe Costache Moroiu că a fost ales patron al societății invitîndu-l la o ședință ce se va ține la I. Văcărescu.

Unele documente se referă la fuziunea partidelor lui Argetoianu și Iorga și formarea Partidului poporului (1924).

În documente găsim referiri la evenimente istorice : necesitatea pregătirii oștilor pentru apărarea țării, spre exemplu în 1668 noiembrie 20, Radu Leon, vv. Țării Românești poruncește călărașilor rinduiți de oaste să plătească cîte „3 ughi de ficcare cruce“ *pentru iarba de pușcă* de care domnia are mare nevoie.

Mișcări țărănești anterioare anului 1821 : spre exemplu dintr-o mărturie a lui Ion Dumitru din 1816 se menționează destăinuirile făcute de profesorul german Solger în casa bănesei Brîncoveanu în privința unor răscoale pregătite la București și Craiova împotriva domnului și a boierilor. Despre răscoala din 1821 ne vorbește documentul din 7 decembrie 1822 în care se arată că pîrcălabul satului Siseștii de Sus din jud. Muscel încredințează ispravnicii județului că pandurii din sat, participanți la răscoala din 1821, și-au predat armele la Strehaia și și-au luat angajamentul să dea birul.

Răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan 1784—1785, desființarea iobăgiei în Transilvania, precum și revoluția din 1848 în Transilvania poate fi urmărită în multe documente. Unele documente din perioada 1528—1831 privesc relațiile Transilvaniei cu Țara Românească. Alegerea de deputați în divanurile ad-hoc și protestul deputaților din districtul Romaniți contra dizolvării de către Poarta Otomană a adunărilor ad-hoc din București și Iași și a firmanului turcesc prin care principatele române sînt declarate ca provincii ale imperiului Otoman și contra oricărei legi făcute în afara țării și fără țară (1858, februarie).

Despre unirea Principatelor Române, amintim telegrama lui P. Balș către caimacam despre cererile țărănilor din județul Galați pentru unire. Probleme privind unirea principatelor se desprind și din corespondența lui Alexandru Ioan Cuza cu Gheorghe Lambrino (1846—1869).

Despre primul război mondial găsim date în scrisorile generalului Ieremia Grigorescu către soția sa (1916—1917) în care descrie amănunțit luptele de la Mărășești și eroismul soldaților români.

Sînt documente referitoare și la Conferința de pace de la Paris (mai 1919).

În colecție găsim materiale despre înființarea și funcționarea unor școli cum ar fi : școala de slavonie de la biserica Sfântul Gheorghe Vechi din București (1786—1844), organizarea școlilor din Țara Românească și Moldova (1832—1833) : înființarea Școlii de agricultură (1846) de către Ion Ionescu de la Brad și V. Vîrnav, Școala de muzică din București 1818) ; Școala polcului de miliție din Iași, unde era profesor cpt. A. Petrino ; Școala Centrală de fete din Craiova (1868—1870), precum și date privind pregătirea particulară a elevilor. Găsim de asemenea documente despre școlile din Pelopones și Andros. Pentru cunoașterea conținutului învățămîntului este interesant un tabel de „învățăturile ce se urmează în școlile din București, Craiova și cele de prin județe“.

Unele documente se referă la disciplina în școli. De exemplu în 1861 Eforia Instrucțiunii Publice se adresează Consiliului industriei al școlii de arte în legătură cu reclamațiile împotriva conducerii școlii pentru lipsă de disciplină. Adresa este semnată de Ion Eliade Rădulescu, Petrache Poenaru, I. Zalomit și I. Maiorescu.

Despre liceul Lazăr avem unele note, corespondență și tabele ale comisiei pentru examenul de absolvire din 1911 și de la examenul de capacitate din 1921. Documentele provin de la Dimitre Onicul care a făcut parte din comisia.

În legătură cu bibliotecile semnalăm catagrafia cărților din biblioteca de la m-rea Cozia și a cărților ce se găsesc în satul Pietrițe.

Colecția cuprinde și documente privind dezvoltarea tipografiilor și tipărirea de cărți și alte publicații. De exemplu în hrisovul lui Alexandru Șuțu vv. Țării Românești din 25 mai 1820 se acordă dr. Constantin Caracaș, stolnicul, și slugerului Dumitrache Topliceanu dreptul de a înființa o tipografie pentru limbile română și greacă la Cișmeaua Mavrogheni. În hrisov se arată că timp de 20 de ani urmează să nu mai funcționeze alte tipografii în afara celei de la Mitropolie și de la Episcopia Rîmnic, iar tipărițile să fie în prealabil controlate de Mitropolie ; tipărițile grecești se controlau de marele postelnic. Tipografia era obligată să trimită exemplare gratuite pentru școli ; documente referitoare la tipografia de la Cișmeaua Mavrogheni găsim și din perioada lui Eliade Rădulescu. Subliniem învoiala dintre Nicolae Rădulescu și nepotul său Eliade Rădulescu privind renunțarea celui dintîi la partea sa în schimbul unei sume de 1000 de galbeni împărțitești ; publicarea unui liturghier pentru Episcopia Buzău, a Regulamentului Organic (1832) ; cerințele pentru publicarea unei topografii a Valahiei în limba greacă și germană, la Buda, în cite 500 de exemplare.

Alte documente din anii 1924—1937 compuse din memorii, apeluri, procese verbale, corespondența se referă la organizarea Congresului profesorilor de istorie din România, înființarea unui muzeu la Tg. Mureș etc.

Semnalăm și problemele de folclor cum ar fi : descîntece (1832) din care unele speciale pentru femeile care nasc (1851), ghicitori, precum și documente privind portul și obiceiurile etc.

Menționăm ca deosebită o filă scrisă pe pergament în limba latină / din a doua jumătate a sec. XIII / din manuscrisul unei biblii, cu comentarii, de proveniență franceză, găsită în legătura unui incunabul francez tipărit în 1483. Sînt importante și lucrările de genealogie și heraldică provenite din colecțiile M. Sculescu și Paul Gore.

Într-o cronică de familie ținută de preotul Teodor Procopievici, pe lângă diversele evenimente referitoare la familie se menționează prădarea Moldovei de către turci în 1821 și eclipsa de lună din 14 ian. 1823. Într-un text însoțit de imagine, publicat de maiorul Dimitrie Asachi în 1863, este descris monumentul meridianului trigonometric ridicat în apropierea Ismailului, care consfințește lucrările de stabilire a meridianului executate sub conducerea astronomului Struve de la observatorul Pulcovo din apropierea Petersburgului care au durat 36 ani.

Scoatem în evidență și documentele referitoare la activitatea unor instituții, cum ar fi Comisia Dunăreană (1856), închisorile din Moldova — la 5 dec. 1855 Ferdinand Dodun des Perrières, funcționar al Ministerului de Interne, Franța, încheie un contract cu guvernul Moldovei pentru angajarea sa pe 5 ani în vederea organizării închisorilor din Moldova.

În foarte multe documente întîlnim probleme privind relațiile cu Franța : corespondență a unor personalități românești cu personalități franceze în special pentru organizarea învățămîntului în Moldova (1819—1866) aducerea de profesori din Franța pentru a preda în școli, organizarea de școli de surdo-muți, după metode franceze, trimiterea de studenți la studii în străinătate (sec. XIX) etc.

În colecție sînt și unele documente originale date de regii Franței, Ludovic al XIII-lea, al XIV-lea și al XV-lea, 1635, 1647, 1659, achiziționate în ultimii ani.

Mai menționăm documente privind relațiile cu Bulgaria, Polonia, Rusia.

Informații prețioase sînt în legătură cu problemele sanitare și medicale : astfel într-un document din 1528 nov. 8 Petru Rareș comunică judeului orașului Bistrița să trimită înapoi un doctor căruia i-a dat 5000 de aspri și care a fugit. Un alt hrisov dat de Matei Ghica în 1752—1753 vorbește despre orînduielele spitalelor pe care le-a înființat pentru bolnavii de boli cronice și cei de boli molipsitoare. Acestea trebuiau să aibă un doctor, un spîțer, un om pentru adunarea plantelor medicinale și tot personalul necesar întreținerii spitalului / Pantelimon /. Găsim de asemenea rețete medicale : pentru gargarinu (1812) ; pentru gălbenare. Sînt și documente referitoare la medicina veterinară, ca de exemplu : indicații privind îngrijirea vitelor bolnave (1835), rețetă (semnată de A. Dimitrescu) pentru gălbeaza vitelor (1848) ; despre carantina din timpul războiului Crimeii ; despre spitalul de ciumați din Moldova ; despre înființarea unei farmacii la Hîrșova de către Iosif Cociș venit din Austria (1859—1887).

Materialul fiind foarte divers am încercat să-l organizăm pe problemele mai mari care se desprind, fără a avea însă pretenția menționării tuturor informațiilor.

Anii extremi : 1361—1960.

Instrumente de informare : Inv. nr. 83—127 ; 834 ; 894—900 ; 1061.

Bibliografie:

Soveja M. *Imbogățirea depozitelor Arhivei Istorice cu noi materiale documentare*, în *Rev. Arhiv.*, 1967, nr. 2, p. 261—268 ; Vasilescu V., *Noi documente intrate în depozitele Arhivei Istorice Centrale (1955—1960)* în *Rev. Arhiv.* IV, 1961, nr. 2, iul-dec., p. 183—196.

Conspirezi 9 Iunie 1848

Scutari Negri, c. 1000
si toti fratii moldoveni
nostra ob aghaz in buran
aprimuzi din waptari marta
constata si p. p. p. p. p. p.
In urdupe in adrastorok
Dulander - aze aze ta ce
sare reba din waptari
Jahrtape si p. p. p. p. p.
V. B. B. B. B.

3. 1848 iunie 9, Bucuresti. Nicolae Bălcescu către Costachi Negri, Vasile Alecsandri și „toți frații moldoveni“. (Colecția A.N.MMMX/17. Orig.).

1. De a urmări și să se urmărească în mod constant și activ
 întru îndeplinirea tuturor sarcinilor care sînt puse în
 fața noastră de către Comitetul Revoluționar din Cernăuți.

1. De a urmări și să se urmărească în mod constant și activ
 întru îndeplinirea tuturor sarcinilor care sînt puse în
 fața noastră de către Comitetul Revoluționar din Cernăuți.
2. De a urmări și să se urmărească în mod constant și activ
 întru îndeplinirea tuturor sarcinilor care sînt puse în
 fața noastră de către Comitetul Revoluționar din Cernăuți.
3. De a urmări și să se urmărească în mod constant și activ
 întru îndeplinirea tuturor sarcinilor care sînt puse în
 fața noastră de către Comitetul Revoluționar din Cernăuți.
4. De a urmări și să se urmărească în mod constant și activ
 întru îndeplinirea tuturor sarcinilor care sînt puse în
 fața noastră de către Comitetul Revoluționar din Cernăuți.

Comitetul este abținut de toate negocierile care sînt
 în interesul țării. —

W. Theodor
 C. Negri
 T. Cazimir

scrieți-le tuturor
 și să se urmărească în mod constant și activ
 întru îndeplinirea tuturor sarcinilor care sînt puse în
 fața noastră de către Comitetul Revoluționar din Cernăuți.

4. 1848. Vasile Alecsandri, Theodor Cazimir și Costache Negri despre îndatoririle Comitetului revoluționar din Cernăuți. (Colecția A.N.MMMX/9. Orig.).

are 7 cilindre. Orici stă și să
învîrtite motorul. E lucrat
tot de oțel ca brici, cilindrele sunt
strunghite din o bucată de oțel
și e foarte tare. Fineta construcției
te pune în respect, e un lucru
solid și fin de te poți rade cu el
70 kg. 50 cai dar mîncă 20 kg
benzină pe oră. Dacă îl vezi și tu
apoi te simți satisfăcut pe un
an de zile. Acesta cum îl pun
în aeroplan cum să ridici, îl
poți și regula de la 10 cai pînă
la 60 de puteri de cai, și nu te
frica că să rupă să cari din
cer cu el. Lucrul mai prost e
că obla în 6 săptămîni mult
trîmite, din cauza că totîmpăra
gnam. -- Alte lucruri nu

mă prea interesează în Paris 2
Orasul e de 10 ori mai frumos ca Viena.
Pe Viena l'am căutat, lucră foarte
mult dar eu cu dureri vad că
nu pot avea sprijin și lucră bietul
la un motor nou de rupe.
Totuși trebuie să aibă omul și
noroc! Mai stau vro 5 zile
apoi mă întorc prin Frankfurt
să mi rent paralele de la jida
pentru gramofon.
Mi frică că nu găsesc merina
pe martie. cu dragoste
Vlaicu.
N. B. Pasaport am din țară
pe un an.
zic că pe goga la început!!!!

Paris, 26 Sept. 1914.

Intârlati; părinți,

Intors dintr-o călătorie depărtată aflu așei groapă
ca născocire care vă ajus. Prin moartea lui
Aurel Avraamă pierdeti un copil care s'a juit
semp, neamul nostru pierde un om vrednic, iar
eu îngrozit pe cel mai bun prieten al meu ..
Nu gălesc cuvinte ce cari să vă pot spune
cât de mult mi'a cămăurat vetea asta ..
Dum neșu să vă mângăie și să vă deie
putere, - sau cumi nu vă mai pot da nimic ..

Al Avraamă cu dragoste

și durere:

Octavian Goga.

COLECȚIA ACTE COMEMORATIVE ȘI DE FUNDAȚIE

Colecția acte comemorative și de fundație reprezintă, cu câteva mici excepții, ceea ce indică de fapt titlul — o colecție de acte întocmite în diverse ocazii pentru comemorarea unor date importante legate de unele evenimente, persoane de seamă, instituții etc.

Colecția își are începuturile de prin anii 1889, 1893, aceștia fiind anii cei mai vechi din adresele care au însoțit depunerea actelor respective la Arhivele Statului, și cuprinde 129 de documente dintre anii 1869—1945.

Actele colecției se referă la punerea temeliei sau inaugurarea unor *localuri de instituții de învățământ* din țară : Școala Superioară de Medicină (1866), Universitatea din București (1869), Școala de arte și meserii din București (1886), Liceul Gheorghe Lazăr din București (1890), Gimnaziul Mihail Kogălniceanu din Vaslui (1891), Seminarul Veniamin Costache din Iași (1891, 1895), Gimnaziul și apoi Liceul Ioniță Asan din Caracal (1891, 1922), Școala Normală de învățători din Cîmpulung (1892), Seminarul Nifon din București (1893, 1899), Școala practică de agricultură din Strehareți — Olt (1893), Liceul din Craiova (1893, 1925), Școala de arte și meserii din Iași (1894), Gimnaziul Ion Maiorescu din Giurgiu (1895), Gimnaziul din Tîrgul-Jiu (1896), Institutul geologic al României (1906), internatul Liceului din Buzău (1911), Seminarul din Rîmnicu-Vilcea (1913), Liceul Mirăea cel Bătrîn și Școala comercială superioară din Constanța (1923), internatul Liceului Sf. Sava din București (1924), Liceul de fete Regina Maria din București (1924), internatul Liceului Elena Văcărescu din Tîrgoviște (1924), Seminarul teologic din Buzău (1925), internatul Dr. C. Anghelescu de la Liceul Al. Hasdeu din Buzău (1926), Institutul de chimie teoretică al Universității din București (1926), internatul Liceului de fete Elena Cuza din Craiova (1928), Liceul Mihail Eminescu din București (1929), căminul de la Satulung, donat de prof. Nicolae R. Colceag pentru Liceul Gh. Șincai (1934), Școala Superioară de Război (1937) ; *instituții de administrație, justiție, finanțe etc.* : Palatul de justiție din București (1890), Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor (1894), Casa de depuneri, consemnațiuni și economie (1897), Inalta Curte de Conturi (1899), Palatul administrativ din Galați (1904,

1906), Botoșani (1904), Palatul de justiție din Botoșani (1905, 1907), Palatul administrativ din Craiova (1909), Casa de economie, credit și ajutor a corpului didactic (1911), Palatul de justiție din Galați, Muzeul Național (1912), Palatul Crucii Roșii (1927), Palatul cultural din Constanța (1928); *obiective economice, căi de comunicație, unități sanitare etc.*: Linia ferată Mărășești — Buzău (1879, 1881), podul de la Cernavoda (1890, 1895), pavilioane la Spitalul Sf. Spiridon din Iași (1894) și la Spitalul militar din București (1927), portul Constanța (1896, 1909), lucrări edilitare la Ploiești (1906) și Turnu Măgurele (1914), Rafinăria de petrol Brazi a Societății Creditul minier (1934), digul portului Tașaul (1939); *așezăminte religioase*: Mitropolia din Tirgoviște (reclădire 1893), paraclis la Palatul episcopal din Galați (1901), biserica Filaret sau Cuțitu de Argint (1905), biserica catedrală Sf. Nicolae din Galați (1906), Sinodul și Consistoriul — București (1924), biserica Sf. Dumitru din Craiova (1889, 1933); *lansarea de nave la apă*: vasele Ardeal, Alba Iulia, Peleş, România, Suceava ale Serviciului maritim român (1933); *ridicarea de statui comemorative*: pentru Ștefan cel mare (1883), Gheorghe Asachi (1905), Vasile Alecsandri (1906) în Iași; pentru simbolizarea clipei primei lovituri de tun, trasă din Calafat la 1877 și pentru semicentenarul războiului de independență (1928).

De asemenea materiale cu caracter divers: un registru cu acte de stare civilă ale familiei regale; bonul general pentru plata anuităților la contractul guvernului român cu John Trevor Barclay și John Staniforth pentru construcția liniei ferate București — Giurgiu (1869); un act de legământ încheiat de absolvenții Liceului Dinicu Golescu din Cîmpulung din anii 1922—1924 și un act comemorativ al drapelului acestui liceu (1924); act de omagiu adus de Asociația inginerilor și tehnicienilor din industria minieră din România chimistului francez Marcelin Berthelot cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la naștere (1927); diploma de doctor honoris causa acordată de Universitatea din București lui Adalbert Swietoslawski (1938), note biografice asupra lui Dimitrie Millas din Cefalonia, care a înființat primele mori cu aburi la Brăila și Galați (1852, 1889, 1938) etc.

U.p.: 129.

Anii extremi: 1869—1945.

Instrumente de informare: Inv. nr. 128.

COLECȚIA DIPLOMATICE

Colecția Diplomatică s-a alcătuit după criteriul importanței actelor, al caracterului lor general, de dispoziție, cu efect asupra unui întreg principat. În colecție, pe lângă actele pentru Țara Românească, care constituie majoritatea, se află și unele acte pentru Moldova.

Colecția cuprinde 157 u.p. dintre anii 1626—1839, din care multe, datorită formei sub care se prezintă, au fost trecute — pentru păstrare în depozit — în colecțiile de „Manuscrise“, „Peceți“ și „Suluri“.

Materialele, hrisoave domnești în cea mai mare parte, dar și firmane, cărți patriarhale și anaforale privesc : desființarea sloboziilor (afară de Călinești, Putineiu, Segarcea, Stănești, Vaideci — 1626) ; izgonirea grecilor din țară (1631, 1669, 1694 — și sârbi, bulgari și arnăuți) ; scoaterea de sub închinare a mai multor mănăstiri (1639—1640, 1641, 1643, 1657) ; interzicerea folosirii în slujbe a celor care au furat bani de la vistierie (1652) ; desființarea văcăritului, a dajdiei preoților, a ploconului mitropolitului și episcopilor (1714) ; cenzura cărților bisericești (1742) ; iertarea de rumânie a celor fugiți peste hotare dacă se întorc în țară (1746), cu stabilirea drepturilor acestora (1768) ; desființarea rumâniei (1746) ; interzicerea acordării de ranguri la curte fiilor de boieri care nu-și dau silința la învățătură, la studiul limbii grecești (1746) ; desființarea pogonăritului (1749) ; mazilirea lui Constantin vv. și surghiunul în Insula Mitilene (1749) ; atribuirea pentru școli, poduri și spitale a averii celor decedați fără moștenitori (1762) ; reglementarea răscumpărării bunurilor imobile în conformitate cu obiceiul pământului, nu după Armenopol (1763) ; legiferarea împrumuturilor pe bază de zalogiri de zestre (1764) ; ajutorarea săracilor de către așezămintele ecleziastice, boieri, ispravnici, preoți și diaconi (1765) ; oprirea intrării vinului de peste Dunăre și a holercii din Țara Leșească, desființarea vămii pentru cornutele mici duse la zalhana, desființarea monopolului lumînărilor de seu, desființarea vătășilor de pescari și preocupăți (1767) ; sistematizarea construcțiilor de case și prăvălii (1768) ; stabilirea a trei schele pentru exportul produselor — Orașul de Floci jud. Ialomița, Zirnicea jud. Teleorman și Islaz jud. Romanați (1775) ; alcătuirea unui nou sistem de ținere a poștelor (1775) ; scăderea oieritului, limitarea dobânzilor pentru încurajarea locuitorilor la agricultură și creșterea vitelor (1775, 1791) ; măsuri de

reglementare a justiției, fixarea atribuțiilor judecătorilor (1775) ; orînduirea vătășiei de lăutari (1775) ; organizarea epitropiei orfanilor și a Obșteștii epitropiei (1776, 1780) ; așezămînt pentru școlile din principat (1776) ; stabilirea îndatoririlor spătarului (1784) ; întreținerea cișmelelor (1784) ; ținerea de caice pe Dunăre (1793) ; organizarea Vorniciei Obștirilor (1797, 1798), a Cutiei de milostenie (1798) ; extinderea plății dijmuitului și vinăriciului asupra privilegiatilor (1803) ; întocmirea Casei Răsurilor (1804—1805) ; desființarea vămii la produsele de hrană și lemne (1809) ; desființarea suditenței austriece pentru cei care și-au însușit-o ilegal (1813) ; luarea sub epitropia mitropolitului a orfanilor minori (1814) ; luarea de către domnie a havaetului vitelor ce se trec peste graniță în locul sărării, herării și luminării (1815) ; desființarea sistemului de a se lua care de la locuitori pentru transporturi (1817) ; scutirea de nart a produselor de hrană vîndute de proprietari, arendași, băcănii (1818) ; așezare pentru bir, desființarea mumaialei, a zaherelei, untului pentru Țarigrad, a finului și orzului pentru poște și pentru grajdurile domnești (1818) ; scoaterea brutarilor de sub îngrijirea așiei (1818) ; luarea unei contribuții și de la bresle pentru desfacerea datoriilor țării (1823) ; stabilirea regimului dărilor în Moldova (1827) ; așezarea birului în urma statisticii (1839).

Materialele se mai referă la întreținerea școlilor și a spitalelor : veniturile stabilite pentru plata dascălilor de la școlile grecești și slavonești (1749, 1752, 1753, 1761, 1763—1767, 1816), controlul învățămîntului de la Sf. Sava (1758—1761, 1775) ; prăvălii și han dăruite Spitalului Pantelimon (1749) și mănăstirile Tismana, Cozia și Cîmpulung închinat Spitalului Dudești (1798, eliberate 1808).

În cadrul colecției se găsesc scrisori de la Petru cel Mare și cancelarul Golovkin către Mihai și Toma Cantacuzino cu privire la începerea războiului împotriva Porții și la necesitatea unirii Țării Românești cu sîrbii pentru a da ajutor Rusiei (1707—1712) ; de la contele P. A. Rumeanțev către mitropolit pentru depistarea și lichidarea uneltitorilor împotriva intereselor țării (1771, 1773), pentru sărbătorirea ocupării Ieni Kalei (1774), pentru dezmințirea zvonurilor despre intrarea în țară a armatelor turcești cu Manole Giani-Ruset vv. ; un ucaz al Ecaterinei II către poporul Valahiei (1771), privitor la primirea deputăției pentru asigurarea de credință și supunere față de Rusia ; o scrisoare a marchizului de Beaupoil, obermaresal al oștirilor împărătești, către Grigore Ghica, exprimîndu-și bucuria de a lucra în folosul Țării Românești (1824). De asemenea, planuri, hărți și statistici — harta Moldovei, lucrată de abatele Herbitz după Bauer (1811), planul topografic al terenului anexat la cetatea Brăilei, executat de inginerul Moritz von Ott (1831), al domeniului Turnu, executat de Simion Kamenski (1831) și tabel statistic din același an, tabel statistic al Țării Românești (1832), hartă administrativă a aceluiași principat, alcătuită de podpolcovnicul Bergenheim și căpitanul Golițin în București (1833), hartă parțială a Moldovei executată sub conducerea lui Gh. Asachi (1847).

Se mai pot menționa cîteva documente cu conținut foarte divers ; pentru scoaterea mănăstirilor Bistrița, Probota și Tazlău de sub închinarea la Sf. Mormînt și atribuirea lor domnului Moldovei, care a plătit datoriile patriarhului Dositei al Ierusalimului (1704) ; o ocolnică de hrisoave începînd de la Negru

Vodă pentru scutirea de dajdie a locuitorilor din Mășău, jud. Mușcel, spre a se îngriji de hrana ologilor din Cîmpulung (1761) ; orînduirea logofătului N. Brîncoveanu pentru a cerceta modul în care preoții își cunosc îndatoririle (1769) ; mili acordate la m-rea Sumela ș.a.

U.p. : 157.

Anii extremi : 1626---1847.

Instrumente de informare : Inv. nr. 77.

COLECȚIA DIPLOME

Colecția Diplome, constituită după criteriul genului de acte, cuprinde 4 pachete formate din 611 documente dintre anii 1837—1884.

Acestea reprezintă : 1) *diplome domnești pentru înălțarea sau confirmarea în grad a unor ofițeri din oștirea Țării Românești*, din perioada 1839—1856, între care Alexandru Paladi — praporcic (= sublocotenent), Ștefan Bilciurescu, Constantin Formac, Dimitrie Greceanu, Stroe Leurdeanu, Gheorghe Oteteleşanu, Ion Racotă — parucici (= locotenenți), Grigore Bibescu Brîncoveanu. Ion Moșăteanu, Ion Orășanu — căpitani, Ernest Salmen — colonel ș.a. ; 2) *diplome de boieri de neam*, acordate în perioada 1845—1847 de Gheorghe Dim. Bibescu, vv. Țării Românești, potrivit articolului 80 din Regulamentul Organic, pe baza actelor înfățișate la comisia de catagrafie și pe baza condicilor Vistieriei din anii 1828 și 1831, între care mulți din familii de neguțători și de meșteșugari (Tănase Dache Băcanu, Petre Zane Boiangiu, Ștefan Grecu Brutaru, Hagi Ghișă Cavafu, Iordan Cavafu, Petre Raicu Căldăraru, Sfetcu Ion Cîrciumaru, Costache Cofetaru, Ioniță Dumitru Cojocar, Manole Nicolae Croitoru, Constantin Matache Franzelaru, Tănase fiul lui Costache Măcelaru, Gheorghe Stoica Tabacu, Mihail Gheorghe Calfa Brașoveanu ș.a.), fii de preoți sau răsposiți (Stan, fiul popii Stanciu, Constantin Munteanu Răspopa ș.a.), precum și diverși alții (Ion, fiul lui Antonie Bălcescu, Tudor Dragomir, Dincă Pirvu Elinescu, Mihai Măgureanu, Stan Radu Mănescu, Costache și Dumitru St. Piscupescu, Nicolae Matei Rusănescu, Iacomi Teohari, Sandu Ursoianu, Andrei Vătășescu, Lamba Velcea ș.a.) și 3) *diplome de ridicare în diferite ranguri civile sau de recunoaștere a unor ranguri acordate anterior*, toate din perioada 1837—1856. Dintre acestea, două provin din Moldova (pentru ridicarea lui I. A. Cantacuzino la rang de postelnic în 1854 și de vornic 1856), iar unu din Transilvania, fiind o diplomă prin care împăratul Frantz Iosif conferă lui Deodat Ciuntu, de la ambasada din Constantinopol, titlul de cavalier (1884). Printre cei ridicați în diferite ranguri apar : *concepști* — Constantin Castrîș, Mihail Dragomirescu, Antonie Fotino, Alecu Iliad, Grigore Țigara ; *pitari* — Nicolae Blaremburg, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Cantacuzino, Constantin C. Crețeanu, Ioan Eliad, Nicolae Gioroceanu, Constantin Grigorescu, Scarlat Hrisoscoleu, pictorul Teodor Aman, Constantin

Moshu, Răducanu Notara, Costache N. Oteteleşanu, Petrache Teulescu (pitar, apoi serdar), Iorgu Vernescu, Ioan Papa Vladimirescu ; *serdari* — Constantin Cantacuzino, Constantin Cuşarida, Ioan Filipescu, Radu Golescu, Alecu Petrescu, Scarlat Turnavitu ; *cluceri* — beizadea Dimitrie Ghica clucer, apoi agă, Costache Lenş, Iordache Slătineanu : *agale* -- Grigore Bengescu, Simion Marcovici, Radu Roset ; *paharnici* — Iosif Clinceanu, Ioan Creţeanu, Constantin Logadis (comis de Moldova ridicat de domnul Ţării Româneşti la rang de paharnic), Nicolae Oteteleşanu, Teodor Paladi, Costache Robescu : *mari vornici* — Ioan Bibescu. Ioan Filipescu ; *logofeţi ai credinţei* — Dimitrie Bellu, Nicolae Bibescu, Costache Văcărescu ; *logofeţi ai dreptăţii* — Ioan Cîmpineanu, Ioan Oteteleşanu, Alexandru Plagino şi mulţi alţii.

U.p. : 611.

Anii extremi : 1837—1856, 1884.

Instrumente de informare : Inv. nr. 78.

• Bibliografie :

Anale parlamentare, XIV, 1846—1847, p. 722—798.

COLECȚIA DE DOCUMENTE GRECEȘTI.

Colecția de documente grecești a fost constituită de Arhivele Statului în ultima perioadă de timp din materialele documentare ale fostelor Case de comerț particulare care și-au desfășurat activitatea pe teritoriul patriei noastre.

Colecția cuprinde 220 u.p., din perioada 1650—1876, în total 27.947 documente.

Materialele documentare, în majoritate scrisori, au aparținut următoarelor case de comerț : *Hagi Ianuș*, din anii 1650—1859, 144 u.p. (17952 documente) ; *Califarov*, 1799—1865, 4 pachete (1266 documente) ; *Caramihu*, 1810—1815, 1 u.p. (7 documente) ; *Andrei Eliad și comp.*, 1810—1825, 1 u.p. (44 documente) ; *Gheorghe Gheorghiu Brașoveanu (Carcalechi)*, 1784—1809, 1 u.p. (123 documente) ; *Frații Nan*, 1834—1839, 30 u.p., (361 documente) ; *Panaiot Daniil*, 1838—1846, 1 u.p. (35 documente) ; *Frații Panu*, 1775—1833, 6 u.p. (48 documente) ; *Antonie Stamboli*, 1831—1847, 1 u.p. (6 documente) ; *Stamu*, 1714—1867, 26 u.p. (6956 documente) ; *Sterie C. Gica*, 1792—1832, 1 u.p. (122 documente) ; *Ștefan I. Moscu*, 1831—1837, 3 manuscrise.

Documentele care alcătuiesc aceste fonduri înfățișează activitatea comercială și financiară a acestor case de comerț, viața economică a Țărilor Române la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, precum și relațiile acestora cu Transilvania, cu Apusul și Sud-Estul Europei. Astfel, se constată că din Țările Române se exportau mari cantități de produse, prin porturile Brăila și Galați, la Cherson, Odessa, Constantinopol, în unele insule din Marea Egee, Triest, Livorno, Marsilia, Londra, Viena. În Transilvania se trimiteau mii de chile de grâu, orz, secară, porumb, semințe de in, seuri și cervișuri, cașcaval, miere, unt, lână, piei de iepure și de vite etc. În acte se indică și prețurile de vânzare și cumpărare, chiriile plătite pentru transport, circulația de monede în Țările Române și cursul lor în raport cu alte monede europene.

În documente există date referitoare la arendarea de moșii, bălți, schele, la angajarea de căpităanii de poteră de către diverși membri ai acestor case sau de alte persoane care lucrau pentru ei.

În fondul Ștefan Moscu găsim numeroase referiri la încercările acestuia de a redeschide minele de la Baia de Aramă pentru extragerea de aramă, argint,

aur, și fier. În acest scop au fost aduși specialiști de la Sibiu și Viena. Spre a se convinge de calitatea acestor minereuri, Moscua trimitea mostre pentru analiză, prin Hagi Constantin Pop, la Alba Iulia. Alte documente scot în evidență fabricarea de vopsele și exportul lor în diverse orașe europene.

Ca bancheri, acești reprezentanți ai caselor de comerț dădeau bani cu împrumut chiar și curților domnești în timp de criză financiară, pentru plata birului către Poarta Otomană.

Știri importante se desprind și în legătură cu dezvoltarea porturilor dunărene Galați și Brăila, unde soseau zeci de vase din Occident sau din porturile răsăritene pentru transportul mărfurilor românești.

Găsim de asemenea informații prețioase privind războiul din 1812, mișcarea revoluționară din 1821, activitatea revoluționarilor din Grecia etc.

U.p. : 220, cu 27.947 doc.

Anii extremi : 1650—1876.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1125.

COLECȚIA DOCUMENTE MOLDOVENEȘTI

În Colecția Documente moldovenești au fost grupate, după cum arată și titlul, acte de cancelarie și particulare din Moldova, foarte diverse ca proveniență.

Colecția numără 36 de pachete totalizînd 1765 de documente, dintre anii 1497—1943, în limbile română, slavă, greacă și franceză.

Serii mai compacte formează, în cadrul colecției, cîteva grupe de documente provenind de la familiile Balș (pachet XVIII, Inv. nr. 718) și Sturza (pachet XIX, Inv. nr. 717), care pentru întregirea informațiilor sînt descrise o dată cu fondurile personale ale familiilor respective, precum și o grupă de materiale referitoare la moșia orașului Bîrlad (pachet XX, Inv. nr. 716), provenind de la Casa Obștii tîrgului Bîrlad, cumpărătoarea moșiei Profiriței Miclescu, soția vornicului Neculai Dimachi, care s-a ocupat de repartizarea ei la locuitori.

Luete în general, materialele privesc un număr foarte mare de familii, din Moldova în marea lor majoritate : Adam, Alcaz, Alecsandri, Aramă, Asachi, Bagdat, Bahrin, Bainschi, Balș, Barnovski, Bașotă, Batiște, Beldiman, Bîrlădeanu, Bogdan, Borș, Botez, Boul, Brîncoveanu, Bucium Bucșănescu, Buhuș, Burghel, Canta, Cantacuzino (— Pașcanu), Capșa, Caracaș, Carp, Catargi, Cerchez, Chicoș, Cilibiu, Ciupercă, Ciure, Ciute, Costache (— Epureanu), Costin, Cozma, Crăescu, Cuza, Dabija, Docan, Donici, Doroș, Duca, Filipescu, Focșa, Gane, Gălușcă, Gheanghea, Ghibănescu, Ghica, Glod, Goleșcu, Gorovei, Hadîmbu, Hajdău, Hangherli, Hartulari, Hăidan, Hîrjescu, Hîrlescu, Hrisoverghi, Hurmuzaki, Iamandi, Joimir, Jora, Kogălniceanu, Krupenschi, Lazu, Liga, Lipănescu, Lîină, Lungu, Malaxa, Manu, Mavrocordat, Mavrogheni, Mătieș, Miclescu, Milu, Mîrza, Morțun, Moțoc, Murguleț, Nacu, Negruț, Oatu, Paladi, Păun, Peltechi, Petrovici, Pogor, Ponici, Prăjescu, Prodan, Racoviță, Ralet, Romalo, Roset, Roșca, Rughi, Rusu, Sarandi, Secășanu, Sion, Smochină, Soroceanu, Stamate, Stamatîn, Stîrcea, Stroici, Sturza (— Șcheianu), Suțu, Timuș, Tujan, Turcu, Ureche, Veisa, Vîrnăv, Vlaicu, Volcînschi, Xenopol ș.a. Prin urmare, materialele colecției sînt foarte strîns legate de fondurile personale existente în cadrul Arhivelor Centrale și în cadrul unora dintre filialele Arhivelor Statului — Filiala Iași, în mod special — precum și de diverse fonduri deținute de Academia R.S.R. și de Biblioteca Centrală de Stat.

Materialele sînt, în cea mai mare parte, acte de proprietate pentru *moșiile* : Baia, Bărăști, Costești, Dumbrăvița, Stroești, Șoimărești, *județul Baia* : Cozancea sau Corcești, Cucorani cu siliștea Loești, Măscăteni, Popăuți, Rînghilești, Ruși, Șopîrleni, Ungureni, *județul Botoșani* ; Mîndrești, Todirești și Voloseni *de la Cîrligătură* ; Butura, Dălbăneasa, Dimieni, Dingani, Firloești, Fîrțănești, Goșmani, Gurnești, Stoicani, Tulucești, Țuțcani, *județul Covurului* : Brăești, Cîndești, Culiceni, Dumușeni, Hudești, Orofteana, Plopeni, Talpa, Văculești, *județul Dorohoi* ; Băsești, Dănceni, Giurcani, Gugești, Harbuji, Pogănești, Siminești. Tîrzi, *județul Fălciu* : Ipotești, Stănești, Urziceni, Zugravi, *județul Hîrlău* ; Bîrnova, Bogdănești, Brătășani, Căcărăzeni, Comarna, Cucuteni, Chirilești (Mîtocul sau Vorovești), Chișărăi de Jos (fostă Hăsnășeni), Chișărăi de Sus, Cîrjești, Cîrjoaia, Dîrjeni, Doroșcani, Durnești, Fauri, Giulești, Gugești, Hărpășești, Horodiște, Lețcani, Limbeni, Lungani, Mădîrjești, Măgurelele, Mălăești, Mîrceni, Mîsești, Mînjești, Păușești, Posadnici, Potîngeni, Rădeni, Ruseni (sau Holboca), Silinești, Stolniceni, Trifești, Uricani, Viriți, Zaboloteni, Zahorna, *județul Iași* : Bălușești, Blebea, Berești, Fărcașa, Mastacăn, Mărgineni, Neamț, Pădureni, Pîriul Pantei, Rădeni, Roznov, Sabasa, Stejarul Țibucani *județul Neamț* : Giugastri, Nereju, Orbeni, Scorțari, *județul Putna* ; Bozieni, Buțcăteni Brătulești, Cornești, Fedeleșeni, Filipești, Laiu, Mărmureni, Muncelu, Oboroceni și Oboroceni de Jos, Sagna, Sasca, Scheia, Stolniceni, Tămășani, Valea Oarzei, *județul Roman* ; Bărăști cu Ciumulești, numită Plop, Hîrtop, Homița, Huși, Pașcani, Poeni, Preutești, Vlădeni, *județul Suceava* ; Blîzni, Buciumeni, Corod, Cui-bărești, Drăgănești, Godinești, Jăboani, Medeleni, Ocheșești, Oncești, Părapleviți, Poenile, Popești, Rădăcinești, Răspochi, Stănișcești, Șoimărești, Tăvădărești, Toflea, Tomcești, Țigănești, *județul Tecuci* ; Bălăbănești, Băncești, Bizighești, Borcești, Botoi, Cărbănești, Cernăești, Crivești, Dragomirești, Epureni, Flocești, Frunzeanca, Gănești, Grădiștea de Jos, Grădiștea de Sus, Hărăgești, Huștiu. Ivești, Lunca, Merea, Micești, Păcurărești, Pleșești, Pogonești (sau Stănicești), Popești, Praja, Putredeni, Rădăești, Simila și Gura Similei, Stănislăvești(?), Sîrbi, Tominești, Țaga, Vlădești (sau Lăucești), Voinești, *județul Tutova* ; Băloșești, Broșteni, Buznoaia, Frînciogi, Ivănești, Poiana Chiliei, Poiana Mănăstirii, Tansa, Telejna, *județul Vaslui*, precum și Babin, Balta Mare, Baimaclia Mare, Bandurești, Bălănești, Bălești, Bășicani, Bătinești, Belcești, Bivul sau Bălușeni. Blăjești, Boboci, Bocești, Bodești, Boianceni, Boldești, Bolotești, Botoșeni, Brătulești, Briceva, Broscăuți, Bujoreni, Bulăești, Caraicicu, Căbești, Căbujeni, Călimănești, Călinești, Căuești, Căzănești, Celena, Cernauca, Chilieni, Ciorăști, Ciortorie, Ciujdești, Cleni, Cocioba, Cofieni, Coleuți, Colunești, Constantinofca, Corni, Costești, Costina, Cotiujeni, Cristești, Crișcăuți, Cuciuru Mic, Dănești, Dănișești. Dealul, Delești, Divicia, Dolhești, Dragomirești, Ezerul și Gura Ezerului. Fitelești. Folești, Găureni, Ghinduşani, Giurcani, Grăpeni, Grohăeni, Grozești, Harbuscani. Hărăgești. Hărpășești, Horodiștea, Hrușăuți, Hulturești, Hurdugi, Iordănești, Iucșești de Jos, Ivășcani, Jenanahat, Larionești, Lebădești, Lelești, Lipova, Lopatna, Lucănești, Macari, Măciucași, Mărățci, Mărești, Măceni, Medveja, Melentia, Miclești, Mihalcicu, Milești, Mîrșești, Moreni, Morozeni, Năslăoani, Negrești, Nehoreni, Nistoreni, Nișcani, Ochîșani, Olișcani, Onești, Oprișești, Parcova, Pașcani, Părhăuți, Păușești, Pedicăuți, Pescani, Piciorogani, Pietroasa, Pipercani, Pocreaca, Popești, Popîrteni, Potlogeni, Puștila, Rădeni, Răducani, Răiciuleni, Răspopeni,

Răstoacele, Recea, Rediu, Rogojeni, Românești, Ropcea, Roșiori, Sabanu, Sadic, Samoleuca, Sămășcani, Slobozia (Valea Trăisteni), Solcani, Spanciocani, Stamburenii, Stănești, Stănilăvești, Stărcești, Stîncășani, Străviceni, Suțești, Șalviri, Șoltoaia, Ștefăniuca, Telejna, Titiceni, Tîrnova, Tîrzieni, Tofănești, Toflea, Triponești Urechști, Ursoaia, Urziceni, Ustia, Vasileu, Vascăuți, Veculești, Verzii, Vijnița, Vladnic, Vlădeni, Voicocești, Voroncăuți, Zaluceni, Zăvoeni, Zeleana ș. a ; *vii* la Borzești, Chicera, Cotnari, Crucea, Gherghești, Hărpășești, Iași (Bucium, Che-trăria, Copou, dealurile Cornului, Coroiului, Tomeștilor, Socola, Șorogari, Odo-bești, Pășești, Speriați ș.a. ; *prisăci* la Bohotin, Cetățuia (Iași), Frînciogii (Vaslui), Pietrosul, Todirești ș.a. ; *heleșteie și mori* la Buțcăteni, Frînciogii, Hîrlău, Horodiștea, Horoșăuți, Todirești ș.a. ; *case, prăvălii, locuri* în Bacău, Bîrlad (și han), Botoșani, București, Galați, Iași (între altele un loc cumpărat de aga Asachi de la Constantin Balș — 1833), Paraschiveni, Piatra Neamț, Podu Iloaei, Răducăneni, Simila, Tecuci, Tg. Frumos ș.a. ; *velnițe* la Ciortorie, Horoșăuți etc.

Pe lângă date asupra proprietăților, materialele cuprind informații privitoare la chestiuni de o mare diversitate : mărturiile lui Cristof Derjec în favoarea lui Petru Rareș pe timpul cît acesta a fost pribeag (1538—1540) ; o scrisoare a spătarului Milescu către patriarhul Dositei al Ierusalimului cu privire la China (1693) ; descrierea în versuri a uciderii lui Gr. Ghica, vv. Moldovei (Occisio Gregorii in Moldavia Tragedice expressa, 1778—1780) ; o scrisoare a lui Ioan Sirismunt către generalul Potiomkin, apreciind succesele Rusiei în domeniul politic și organizatoric începînd de la Petru cel Mare (scrisoare din 1780—1790) ; stabilirea hotarelor între Imperiul Otoman și Imperiul Austriei (1788) ; proclamarea a comandantului general al oștirilor rusești, general Mihelson, către locuitorii Moldovei și Țării Românești la trecerea prin țările respective (1806) ; socoteală de cantitatea și costul cherestelei necesare pentru poditul ulițelor din Iași (1810—1820) ; proclamație privitoare la înfrîngerea lui Napoleon și exilul în insula Elba (1815) ; pravila lucrului boierescului în Basarabia (1816), copiată sub conducerea lui Vasile Alecsandri ; revolta sătenilor de pe moșia Țepu a lui Dumitrache Iamandi (1819) ; „Strigare“ către mitropolitul Veniamin și boierii Sfatului învinuiți de fărădelegi și asupra poporului (1822—1824) ; plîngerile boierilor moldoveni împotriva viștierului Mihai Sturza, a abuzului domnului la împărțirea slujbelor (1823) ; trecerea averii m-rii Trei Ierarihi pe seama Epitropiei Învățăturilor Publice (1830) ; tabel de mănăstirile închinete, cu specificarea moșiilor, arendașilor și prețurilor de arendă (1840—1850) ; proiect de lege cu privire la falimente (1845) ; descrierea unor unități administrativ teritoriale din Galiția, semnată de Titus Dedușicki (1847) ; considerații în privința drepturilor fiilor de boieri și boiernași de a merge la școli, iar a celor din treapta de jos — la munca cîmpului (1849—1850) ; prețurile materialelor de construcție folosite pentru casa Pogor din Iași (1849—1850) ; tabloul impozitelor pentru dreptul de comerț (1850) ; raport consular asupra situației din Orient, persecuții în Tessalia, Larissa (1853) ; rezoluția votată de biroul Clubului Național din Iași pentru unirea „cu deplină descentralizare“ și principe străin de viță latină (1858 ; și rezoluția din 1866) ; instrucțiuni pentru recensămînt (1859) ; proces pentru construcția șoselei Bacău — Tg. Ocna (1870) ; măsuri împotriva propagandei socialiste în județe (1871) ; listă a proprietarilor de imobile din Iași (1890—1900).

De asemenea, materiale relative la publicarea de cărți : *Tabla educativă după metoda alilodidactică*, alcătuită de Cleobul Filipopolitul, tipărită la Paris cu cheltuiala agăi N. Rosetti — Roznovanu (1819) ; traducerea *Istoriei bisericești* a arhiepiscopului Meletie al Atenei, cu un adaos asupra istoriei bisericii daco-romane de mitropolitul Veniamin (1833) ; *Psaltirea* (1833) ; o traducere din Florian (1839) ; trimiteri la studii în străinătate — Alexandru Romalo, dreptul la Paris ; Iulius Theodori, medicina la München (1853) ; G. Erbiceanu, literatura veche și nouă, filozofia ș.a. la Athena (1856) ; numiri de profesori la școlile din Iași — Constantin Evnomie, profesor de greacă și director de pensio-nat (1838, 1847) ; Gh. Vasiliu, profesor de matematici (1841) ; N. (?) Ionescu, profesor de istorie și statistică (1852) ; angajări de dascăli particulari — Lejeune Jean Marie, pentru copiii lui Mihai Suțu vv. (doc. din 1819 — 1829) ; Toader dascălul, care trebuie să învețe pe copilul lui Alexandru Burghilea să citească la ceaslov și să scrie pentru 30 lei și 5 prăjini de loc arat (1842) ; acordări de titluri și drepturi lui A. Kernbach, Daniil Scavinski, Alexandru Sturza etc.

U.p. : 1765. *

Anii extremi : 1609—1911.

Instrumente de informare : Inv. nr. 716—718, 753.

Bibliografie :

Catalogul documentelor moldovenești, vol. I—IV, București, 1957—1970.

COLECȚIA DOCUMENTE MUNTENEȘTI

Colecția *Documente Muntenești* constituie o grupare mare de documente după criteriul provinciei istorice care i-a dat numele. Cu câteva mici excepții, documentele sînt din Muntenia — Țara Românească, la timpul său. Cele câteva documente privind Moldova sau Transilvania se referă la constituirea unei asociații, formată din personalități de seamă din Moldova și Muntenia, pentru exploatarea pădurii de la Adjud, a lui A. Balș, la schimbul moșiei Berbușcani, județul Iași, și Săncăuți contra moșiei Pasărea sau Moara Domnească sau Pantelimon din județul Ilfov, la o serie de moșii din Transilvania, întărite lui Stoica vătăf (1473), la familii din Moldova intrate prin căsătorii în legătură cu familii din Muntenia sau ocupînd funcții în organele de stat după unire și în sfîrșit la câteva familii străine.

Colecția cuprinde 5049 de documente dintre anii 1473--1943 în limbile română, franceză, germană, greacă, rusă.

Materialele sînt legate de diverși membri ai familiilor Alexandrescu, Anastasievici, Apostolescu, Arion, Arsachi, Asan, Bagdat, Balș, Baștea, Bădilescu, Băjescu, Băleanu, Bănescu, Bărcănescu (o serie de documente), Belu, Bengescu, Berhiceanu, Berlescu, Beștelei, Bibescu, Bibiri, Blebea, Blehan, Bonciu, Borănescu, Botea, Brăileanu, Brăiloiu, Brătescu, Brincoveanu, Broșteanu, Bucșănescu, Budișteanu, Buhuș, Bujoreanu, Burdea, Butculescu, Buzoianu, Caluda, Campani, Cantacuzino, Cantemir, Capșa, Carabelea, Caramaliu, Caranfil, Caribolu, Carp, Catargiu, Cămărășescu, Cărpenișanu, Cătuneanu, Cepleanu, Chirescu, Ciocaneli, Ciocirdia, Cioran, Cîmpineanu, Cîndescu, Clineanu, Cociu, Cocorăscu, Cojescu, Colfescu, Colțescu, Conachi, Constantinescu (— Monteoru), Constantinidi, Contari, Cornățeanu, Cornescu, Costache, Costaforu, Costescu, Coțofeanu, Crețeanu, Crețulescu, Criteanu, Dănilescu, Dărmănescu, Dedulescu, Deșu, Detcoveanu, Diaconescu, Dilgeanu, Dîmboviceanu, Dobrosloveanu, Dragomirescu, Dudescu, Dumanschi, Dumba, Făgărășanu, Fălcoianu, Ferechide, Filipescu, Filiti, Fișența, Florescu, Fotescu, Fre, Furculescu, Gazoti, Gănescu, Gheorghiev, Gheorghiu, Ghermani, Ghica, Giorocanu, Glogoveanu, Golescu, Gorjan, Grama, Grădișteanu, Greceanu, Grigorescu, Haralambie, Hristopol, Hübsch, Iakovenko, Ioanid, Iorga, Ispirescu, Iuliano, Iupceanu, Izvoranu, Kogălniceanu (și Cogălniceanu), Lahovari, Lapati, Leurdeanu, Librecht, Ludescu, Lungeanu, de Maio, Manicatide, Manoach, Manolescu, Manuc (Manuc Bei și Iconomu numit Manuc),

Mardagiu, Marghiloman, Marinescu, Marsile, Mavru, Măinescu, Mălinescu, Meitani, Mihălcescu, Mihălescu, Mirșavici, Moraitu, Moruzi, Moscu (Moshu), Năsturel — Herescu, Neagu, Nedelcovici, Nenciulescu, Nenoveanu, Nicolescu, Niculescu, Nișescu, Oarță, Obrenovici, Odobescu, Olănescu, Omoriceanu (Homoriceanu), Oprescu, Orăscu, Paleologu, Pencu, Periețeanu, Petrescu, Petrovici, Pieptea, Piteșteanu, Pîrșcoveanu, Pîrvulescu, Plagino, Pleniceanu, Pleșoianu, Poenaru, Polizu, Popovici, Portărescu, Prejbeanu, Priboianu, Prisceanu, Racotă, Racoviță, Rahtivanu, Rădulescu, Rătescu, Repezeanu, Robescu, Romniceanu, Roset, Roseti (Rosetti), Rucăreanu, Sachelarie, Saligni, Samurçaș, Săulescu, Sefendache, Serezliu, Shina (Schina), Simion, Slătineanu, Slăvitescu, Soare, Socolescu, Sorescu, Speteanu, Spulber, Stoenescu, Sturza, Suliotu, Suțu, (o serie mare de documente), Șovărescu, Ștefănescu, Știrbei, Tămășescu, Teofilatis, Tomescu, Topliceanu, Topoloveanu, Trăilescu, Trăsnea, Trubețkoi, Udrican, Ulieru, Văcărescu, Vărzaru, Vericeanu, Vernescu, Virnav, Vlahuță, Vlasto, Vlădescu, Vlădoianu, Voinescu, Vrana, Zalozițki, Zaman, Zamfirescu, Zapa, Zăgănescu, Zătreanu, Zisu ș.a.

Ca în majoritatea fondurilor și colecțiilor, documentele se referă la proprietăți, în cazul de față la *moșiile* : Berindești, Bumbuești, Butești, Clocotici, Deagul, Găleşești, Pribeni, Slobozia, Stănilăvești sau Cerșani, Ștefănești, Titești din *județul Argeș* ; Baldovinești, Călugăru, Ciineasca, Condești, Cotu Lung (sau Alexandreașca), Crestata, Giormănești, Ianca, Ilinda, Ivănușu sau Cioara, Nazîru sau Ghio-culeasa, Pestreni, Sihleni, Suțești (cu trupurile Călimănești, Crestata, Menda sau Friguroasa, Măcrești, Plasoiu, Punguleasa, Răduleasa (Rădulești), Suligata, Tăriciori din județele Brăila și Rîmnicu-Sărat), Vadul Șaicei din *județul Brăila* ; Baci, Blestematele (sau Bădila), Brăgărești, Broasca, Căldărești, Cotu Cilibiei, Cozieni, Fefelei, Fiștești, Furul, Găgeni Vintilleanca, Gătești, Goicelul, Gomoești, Gura Tegii, Izvorani, Lipia, Macovei, Miçșani, Mircești, Minzu (sau Cătuna), Nisipeni, Piclele și Piclele Banului, Pîrscov, Policiori, Rădulești, Rotunda, Scheiu, Scorțoasa, Sibiciul de Sus, Stăncești, Trestia, Unseasca, Valea Lupului, Valea Mare, Vernești, Zăvoiu din *județul Buzău* ; Bădeni, Bănești, Brăteștii de Jos, Comișanca, Cucuteni, Fieni, Haimanalele, Pietrari, Priseaca, Săcueni, Sturzeni, Uliești, Valea Cheii, Vizurești din *județul Dimbovița* ; Balota și Balota de Sus, Bucovăț, Căcaleți, Cernelele sau Craiovița, Colacul, Comoșteni, Fotești, Gabru, Galicea (sau Moțăței), Gîrlești, Maglavit, Murta, Paia, Predești, Șipotu, Teișani, Teiuș, Țin-tăreni din *județul Dolj* ; Bălteni. Bărbătești. Coplea. Cernădia. Comănești. Hăești Mogoșani, Socu, Stănești din *județul Gorj* ; Albeasca, Axintele, Balaciu de Jos (sau Lungeni) și Balaciu de Sus, Bogați, Broșteni și Broștenii Noi, Budești, Călărașii Noi, Ciochina (sau Obidiți). Ciulnița, Cocora, Dilga și Dilga Mică, Erciu-leasca, Fileanca, Gîrbovița, Grindași, Hulubeasca Lungă și Hulubeasca Scurtă, Mierlarii de Jos, Murgeanca, Orboești (Orbeasca) și Orboeștii de Sus, Orezu (cu Mierlarii de Jos și Mierlărei), Popești, Pribegi, Rași (sau Măneasca), Roseti, Sărățeni, Speteni, Stelnică, Sterianca, Urziceni, Văleasca din *județul Ialomița* ; Agiești, Aleșii de Păsărea — (Pasărea, sau Floreștii de Jos și de Sus, sau Moara Domnească sau Pantelimon), Arțarul, Băneasa, Belciugata, Bragadiru, Buciumeni, Buftea, Chiajna, Chitila, Ciocănari, Ciocănești, Clinceni (Clinceanca), Codreni, Cojești, Corbeanca, Cornetu, Cotoră, Crețulești, Fundenii Doamnei, Flocești (sau Chirculești), Frunzănești, Grindu, Gologanu, Ileana, Măicănești, Miçșunești,

Mierlari, Moara Domnească, Mogoșoaia, Nenciuiești, Odăile, Ogrezeni, Oltenița, Otopeni, Păroaia, Pîrlita, Plătărești — Cucuieți, Polceștii lui Gazoti, Prundu-Goștinari, Sinești, Sintești — Pocnărești, Șindrilita, Țînganu, Ulmeni, Ursoaia (sau Cornetu) din *județul Ilfov*; Baia de Aramă, Bălăcița, Bogdan, Brădet și Brădet din Mătăsari, Breznița, Cerneți, Cetatea Ulmu, Cleanov, Cleanov, Corcova, Dedovița, Drincea, Gruia, Gvardenița, Iablanița, Malovăț, Mormanu, Miculești, Oprișoru, Pătulele, Șimian, Tarnița, Teiul Făuresc, moșia Turnului (Țîrgului) Severin, Vînulețu din *județul Mehedinți*; Bădești, Băjești, Beleți, Berevoești, Bîrzești, Bogați, Boteni, Budișteni, Călimănești, Călinești, Cîmp, Drăghiciu, Hîrtiești, Juguru, Micești, Mihăești, Mioveni, Petrești, Racovița, Slatina, Țigănești, Ungureni din *județul Mușcel*; Icoana din *județul Olt*; Beloiasca, Bănești, Bertea, Brancioșu, Breaza, Ciorani, Cioroboreni, Cîmpina, Comarnic, Cornu, Coțofenești, Cozleci, Cricoveni, Crivina, Dălbăneasca, Dărmăneasca (Dărmănești), Dumbrava, Liasca (sau Colceagu), Magula, Măgura (sau Poiana Copaciului), Mocești, Moreni, Muru, Negovani, Piatra, Predealul de Sus (sau Opăriți), Puchenii, Popești, Preuteasca, Scăioși, Scheau, Secăria, Sinaia (vatra mănăstirii), Strîmbeni — Alunișu, Suleasca, Teșila, Trestieni, Trestioara, Valea Poienii, Vălenii de Sus din *județul Prahova*; Albești, Balta Albă, Băbeni, Bălișoara, Bălțați, Bărăști, Bereasca, Boldu, Borosești de la Amara, Brăilești, Ciorani, Ciorăști, Cîmpineanca, Cîrligele, Codreasca, Constandinești, Cristinești, Crîngeni, Crîngu, Coțofeneasca, Custura, Doicești, Domirești, Domnița, Drăghești, Duceasca (Ducești sau Maraloiu), Fundurile, Grădiștea, Grădiștea de Sus și Grădiștea din Vale, Grebăn, Herăști, Homești, Iasu, Marotești, Mihălceni, Mocani, Modreni sau Valea Salciei, Moșești, Murguești, Neculele, Niculești, Obrejița (formată din Slimnicul, Slimnicul de peste Apă și Gîrbovi), Perieții de Balta Albă, Petrișor, Pistruiu, Pînticești (Pîntecani), Putreda, Putreda din Deal și Putreda din Vale, Racovița, Rădeasca, Răducești, Răduleasa, Risipiți, Rubla, Slobozia (cu trupuri) Coroteni, Gîrbovii de Cîmp și Gîrbovii de Munte), Topliceni, Văceni, Viriți, Virteșcoi, Voetinu, Zăgănești din *județul Rîmniceu-Sărat*; Betegeni, Corbu, Dobrosloveni, Fărcașele, Fundu Obedianului, Hotărani, Izbiceni, Roșca, Zănoaga din *județul Romanați*; Adămești, Babiciu, Băduleasa, Băsești, Belitori, Brînceni, Broșteni, Bujoreanca, Cervenja, Flămînda, Găuriciu, Guzoeni, Latineasca, Lăceni (Lăcnea sau Măgura), Lița, Mavrodin, Măgurele, Merișani, Nanov (sau Treapădu), Netoți, Ologi, Orbeasca, Peretu, Petrești, Poenaru — Strîmbeni, Poroschia, Putineiu, Puținței, Răsuceni, Rîioasa, Secara, Smîrdioasa, Spătărei, Stoborăști, Șovărești, Tătărăști, Tomeasca, Turnu, Țigănești, Ungureni, Urluenii de la Vale, Virtoapele, Zimnicea Mare din *județul Teleorman*; Bîrsești, Cetățeaua, Călimănești, Fișcălia, Glăvile, Ionești, Jiblea, Obeni, Orlești, Pesceana, Sărăcinești, Scundu, Slăvitești, Verdea din *județul Vîlcea*; Bălășoeni, Bănești, Cătuנו — Gorneni, Clejani, Corbii Ciungi, Crevedia, Curătești, Epurești, Găești, Găureni, Hodivoaia, Izvorul, Mihăilești, Nănești, Pietroșani, Popești, Putineanca, Trestenicu, Vieru din *județul Vlașca*; precum și Adunați, Aricești, Bațachia, Berhometele, Bisceni, Bîltan, Bosancea, Brăicău, Buda, Buruenești, Buzoianca, Căiuți, Căzănești, Cernătești, Ciofrești, Ciurelu, Cîrstienești, Cîrțișorul din Vale, Clocotișul, Copăcelul, Cucu, Cucuteni, Dămieni, Dirvari, Dirzeanca, Dragomirești, Făurei, Fierăști, Fierbinți, Filipești, Fintîna Vladului, Flămînda, Flocoșița Mică, Flocoșoaia Mare, Frășinești, Furculești, Găteju, Ghimpați, Goleasca, Grecești, Hanu Roșu, Homo-

cioaia, Hirsești sau Obedeanca, Izvorul Oneștilor, Jugureni, Limbeni, Lucieni, Mahalalele, Măghirești, Măgureni, Moara lui Pantazi, Modruzești, Negoșani, Negrușa, Olteni, Paraipani, Pădureți, Petrișul, Plopi, Poborăști, Poienile, Porumbacul de Jos, Preoteasca, Punguleasa, Ravanca, Răușorul, Rușetu (sau Văcărești, Mărgineni), Sărățeanca (sau Buciumeanca), Săseni, Scîrnavi, Segarcea, Sîrbești (sau Clătești), Sirbi, Stanomireasca, Stîrcu, Stoiceni, Șerbănești, Șerca, Tâmași, Tătarul, Tîrnova, Tomșani, Tunari, Turculești, Ulmuleți, Ustia, Văcărești, Vărăști, Vîrboceni, Virlești, Vlailul, Zahana, Zăgaia, Zmărdăștețu ș.a.; la *munții Bobu*, Colțul Morarului, Danu, Dăescu, Furul Mare, Goicelul, Groapele, Miclăușul, Murgășu, Mușa și Mușa Mare, Neculele (sau Pietrele Fetii), Negoiu, Robu, Seciurile, Steasa Mare (Stoiasa), Șuvița Benii, Titeșcu, Urechea, Valea Stînii; *vii* la Bobu, la București (în mahalaua Biserica Nouă sau Păun, în Colentina, Dealul Spirii, Herăstrău, Radu Vodă), Cernătești, Cioceni, Dealul Calului (la Vîlcănești), Dealul Crîngurenilor, Dumbrăvii, Patroneștilor, Piteștilor Scheilor, Teișului, la Foaia, Fotești, Girbovi, Homești, Lipia, Mavrodin, Piscul Bonțeștilor, Rîmnic, Sărata, Șaringa, Ștefănești, Tîrgoviște, Vadu Săpat sau Gruiu Țiganului, Valea Călugărească, Valea Mieilor, a Olarului, Valea lui Seman, Vîforîta, Viți-chești, Vîlcănești, Virteșcoi; *mori* la Bulbucata, Dirzeanca, Erciulești, Gioroc, Pițigaia, Salcia, Simileasca, Șovărești, Valea Vălenilor; *helșteu* pe moșia Crețulești; *lac de sare* pe moșia Iasu; *balta* Suraia; *puțuri de păcură* pe moșiile Patru — Părți, Policiori, Săcueni, Sărățeni; *pod umblător* pe moșia Suțești; *case*, *hanuri*, *prăvălii*, *circiumi*, *locuri* în Alexandria, Berlești, Brăila, București (în mahalalele Curtea Veche (Hanul Roșu din —), Gabroveni (Hotel România), Livedea Gospod, Podu Calicilor, Podu Mogoșoai (case cumpărate de la Șt. și N. Golescu pentru Sfatul Administrativ,) Șelari ș.a.), Buzău, Caracal, Cîmpina, Cocioc, Craiova, Dealul (Tîrgul Dealului), Galați, Giurgiu, Grebăn, Niculești, Pitești, Ploiești, Poșta Mărgineanu (hanul lui Gazoti de la —), R. Sărat, Rîmnicu-Vîlcii (case rămase de la Anton Pan), Simileasca, Sinaia, precum și case la Ienichioi pe Bosfor și la Viena (ale unor membri ai familiei Bibescu); *poarnă* la Mărunțiș; *herghelii de cai* (ale lui Răducanu Odobescu, 1814) și multe alte bunuri trecute de-a lungul secolelor dintr-o familie în alta sau la așezămintele ecleziastice (printre care: Mitropolia — București, mănăstirile — Berca, Bradu, Cobia, Comana, Cotroceni, Cozia, Dealul, Doicești, Drăgănești, Glavacioc, Govora, Jitianu, Mărgineni, Mihai Vodă, Mislea, Pantelimon, Radu Vodă, Rîmnic, Samurcărești, Sărindar, Segarcea, Sf. Ioan — București, Snagov, Tismana, Valea, Văcărești Vărzărești, Zlătari; schiturile — Cucu, Mărculești, Rogozu, Trivalea, Văleni; bisericile — Crețulescu, Curtea Veche — București, Maica Precista — Craiova, Sf. Gheorghe — Galați, Sf. Gheorghe Nou — Craiova, Sf. Gheorghe Vechi — București (unde învățau româna și slava copii ai pămîntenilor și ai străinilor), Sf. Nicolae Brîndușa-Craiova, Sf. Sava — București, spitalele — Colțea, Gîrlași și Pantelimon; Așezămintele Brîncoveni ș.a.

Materialele colecției se referă, de asemenea, la foarte multe probleme de relații sociale, economice și culturale în cadrul statului și la relațiile externe.

Căderi în rumânie și răscumpărări de state întregi (Porumbeni județul Vlașca — 1614, Băbiciu județul Teleorman — 1654); sate „fugite” și „moarte” din județul Ilfov (1811); tulburări și fuga exponenților clasei exploatoare (1821 — boieri refugiați la Brașov, Odesa, Petersburg); reglementări a raportu-

rilor dintre proprietari și clăcași (observații la prevederile Regulamentului Organic și corespondență între Kiselev și mitropolitul Neofit pentru absolvirea de pedeapsă a logofătului Ioan Văcărescu — 1831 și măsuri pentru întocmirea unei legi reglementând aceste raporturi — 1834); nesupunerea la clacă, refuzul țăranilor de a încheia învoielii cu proprietarii (1837, 1842, 1859 ș.a.); paralelă între îndatoririle țăranilor din Țara Românească și ale celor din Moldova (1850); proteste și nemulțumiri în urma împroprietăririi din 1864; răscoala din 1907 (telegrame referitoare la diverse sate din județul Ilfov).

Materiale legate de perioada Revoluției de la 1848 și de Unire (memorii asupra clasei boierilor din Țara Românească, asupra finanțelor țării, a situației politico-sociale etc. — 1848; „Observații filozofice asupra Unirii Principatelor“, de C. Cantacuzino [după 1856]; materiale privind opoziția Porții la Unire — 1857, privind necesitatea, avantajele unirii — 1858—1859, acordarea investiturii 1859, baterea medaliei pentru Semicentenarul Unirii — 1909, iar pentru apărarea țării, aprobarea de către Al. I. Cuza a înființării unei turnătorii de tunuri și atelier de confecționat arme — 1860).

Informații privitoare la economie, comerț, transporturi, finanțe — export de sare și cereale (1823—1859); fabrici de testemele și de băuturi alcoolice (1824, 1826); trimiterea de misiuni la Viena, Paris, Londra pentru concesionarea căilor ferate (1856); situații asupra datorilor țării cauzate de ocupațiile rusești din 1848—1850 și 1853—1854; încheieri de acorduri cu diverse firme pentru produse ale industriei ușoare (1866); date asupra finanțelor țării, aranjamente cu mari bănci din străinătate (1834, 1878), organizarea Băncii Naționale a României (1880), încercarea de unificare a măsurilor pentru cereale (1824).

Informații științifice, culturale — construirea de instrumente de cercetare pentru Academia de la Halle de către ierodiaconul Neofit (1805); trimiterea de tineri la Constantinopol pentru a învăța medicina (1841—1845), înscrieri la spitalul Oștirii pentru învățarea chirurgiei (1896), proiect pentru întocmirea unui dicționar român-latin-grec (1860—1870), numirea lui Alexandru Hasdeu membru al Societății pentru cultura limbii naționale (1866), studiu al lui H. Desprez asupra lucrării lui J. A. Vaillant asupra României¹ (1877), înființarea unei școli normale (d. 1881), adunarea antichităților și depunerea lor la Muzeul Național (proiect de maior D. Papazoglu — 1863).

Însemnări despre pierderea arhivelor vistieriei (1802), de documente duse de mitropolitul Dionisie la Brașov (1852), un catalog de manuscrise și cărți donate de Gr. C. Suțu Bibliotecii Naționale din Atena (1881) etc.

U.p. : 5049.

Anii extremi : 1473—1943.

Instrumente de informare : Inv. nr. 748—752.

¹ *La Roumanie ou Histoire, langue, littérature, orthographe statistique des peuples de la langue d'or, Ardaliens, Vallaques et Moldaves résumés sous la nom de Romans* (3 vol.), Paris, 1844; Ion-Radu Mircea, *Catalogul documentelor Țării Românești 1369—1600*, București, 1947, XVI + 323 p. Seria *Indici cronologici*, București 1947—1961.

COLECȚIA DOCUMENTE SELECȚIONATE — MOLDOVA

Colecția documente selecționate — Moldova cuprinde 112 documente dintre anii 1424—1852.

Documentele sînt în mare parte hrisoave domnești acordate mitropoliei și mănăstirilor din Moldova sau unor dregători, pentru întăriri de proprietăți și scutiri de dări ; de asemenea hotărnicii executate la porunca domnească, precum și zapise pentru vânzări încheiate între particulari. Toate acestea se referă la *moșiile* : Bălănești (a lui Dragoș vornic — 1510) ; Bîrnova și Ploșcăuți (a lui Gavrilaş Matieș mare vornic de Țara de sus — 1628) ; Bliscinăuți, Bîrnova, Briceni sau Diacăuți, Hrițeni, Inșinețul, Mihălcăuți, Negrești, Nipolocăuți, Orășeni, Pilipăuți, Sfetcăuți, Sinești, Șendreni, Văscăuți, Vișneva, Vorona țin. Suceava, Zubriceni (întărite — în parte — lui Dumitrașcu și Agafia Ponici, strănepoții hatmanului Arbore, în 1606, și lui Simion Pilipovschie fost pîrcălab în 1632) ; Bliscinăuți, Borăuți și Priporani (ale lui Gheorghe Ursachi postelnic, 1739) ; Boldășești sau Soloneț (a lui Șteful globnic — 1528), Bontești țin. Tutova (a lui Marco Bonte — 1442) ; Brumărești, Piscani și Punteșeni (a lui Toader Jora staroste de Tecuci, moștenire de la Radu Piscul stolnic — 1529) ; Bucșești pe Cerna (a lui Muranciu — 1462) ; Cernica pe Berheci (a lui Marco spătar — 1491) ; Cîrlomănești țin. Tutova (a spătarului Gh. Costandache, medelnicerului Petrache Negri și răzceși, alegerea de hotare în 1804, 1839) ; Culișeni și Vlădeni țin. Suceava (a lui Dumitru Ponici — 1630) ; Condrești (vînzare — 1619) ; Crăcăoani, țin. Ntamț, Măgura țin. Dorohoi și Verbia (schimb între mănăstirile Sucevița și Hangu — 1628) ; Deochiați pe Soholui (fostă a lui Bogdan Leghetiș — (1495)) ; Docolina pe Birlad (a lui Oanea clucer — 1433) ; Drăgușani, Ecușani la obîrșia Voronei, Popricani pe Jijia (întărite lui Ștefu pîrcălab — 1480) ; Dobrulești pe Orbic (vînzare a surorii lui Dobru logofăt — 1480) ; Dragomirești, Tîmpești de Valea Albă, țin. Neamț (vînzare a lui Neculai Ureche fost spătar către Iordache mare vistier — 1648) ; Epureni (cumpăratură a lui Orăș mare vornic de Țara de Sus — 1611) ; Feținghești sau Răzimești țin. Putna (a m-rii Bisericiani — 1635) ; Frățești țin. Neamț (a nepoatelor lui Oană Limbădulce — 1554) ; Hlipiceni pe Jijia, Hodorești țin. Cîrligăturii, Oleșcani sau Petrimănești și Romanești (întărite lui Petre Cîrcovici

pîrcălab și schimb cu Șarpe postelnic, proprietar în Homiceani țin. Neamț, 1546—1554); Horodiștea pe Ciuhur (a lui Oprea Ungureanu și Andreica Stîngaci — 1546); Jigoreni țin. Vaslui (cumpăratură a lui Iorga vătaf — 1663); Jugani țin. Tutova (întărită nepoților lui Bran pîrcălab în 1569; în 1823 era a mitropoliei); Marcovești și Terpești sau Borăști pe Bîrlad (întărire fiicelor lui Nistra — 1502); Mirești pe Sohului (a lui Jurja Cîrmeate — 1495); Mogoșești (întărire lui Furdui a cumpăraturii de la nepoții lui Petru spătar — 1528); vatra m-rii Neamț (stabilirea hotarelor — 1447, 1455, 1496); Orțești (a Mitropoliei Sucevei — 1518, 1520); Piscul (a lui Cîlnău spătar — 1495); Pogăneasa țin. Iași (întărire m-rii Sf. Paraschiva din Iași, ctitorie a lui Ureche vornic, a daniei de la Pană vistier — 1629); Popricani de Jijia (a strănepoților lui Onica Mușat vornic — 1569); Sămășcani (a lui Nichifor Beldiman fost vornic de gloată, 1610—1611); Săpoteni (cumpăratură a Anei Tăutuleasa din Cordăreni de la Solomia Posmăgoae — 1616); Șendrești țin. Bacău (a m-rii Bisericani — 1635); Tatomirești la Virful Orbicului (a lui Armeanu, cumpăratură de la Evloghie călugăr, fost vistier — 1527); Ungureni (a lui Gligore Cucu — 1535); Văleni țin. Tigheciului (a m-rii Probota — 1546); Verbia pe Jijia țin. Hirău (întărire m-rii Sucevița, moșia răscumpărată de Gheorghe, episcopul de Rădăuți, de la m-rea Voroneț, cu 35.000 aspri (1582—1583)); Vinătorii de la Piatra țin. Neamț (întărire m-rii Bisericani, danie de la Maria, soția lui Chiriță postelnic — 1634); Vlădiceni țin. Iași (a mitropoliei — 1823); Zahorna (a m-rii Neamț — 1463); *locuri și case* în Bacău (întărite lui Antohi Sion — 1813 și lui Grigore Morțun fost mare clucer — 1815); în Tg. Frumos (danie m-rii Secu de la Mogîldea fost vornic — 1619); *mori* din sus de Bacău, la Bonțești și Piscu, la Briceni, Mihălcăuți, Sinești, Văscăuți și Zubriceni, la Jugani, Hrițeni, Tg. Frumos, Țimpești, Verbia, Vinători, Vorona; *bălți, heleșteie, iezere* — Beleul, Cahul, Crivaia, la Țimpești, Zahorna, Verbia; *munții* — Gemălăul (întărire m-rii Sucevița (1584), danie de la Udrea fost mare vătaf, stăpînit mai înainte de Arbore fost pîrcălab); Neamț (întărire m-rii Neamț — 1500); *prisăci* în părțile Coziei, la Bohotin (a m-rii Neamț — 1454), la Orțești pe unde a fost mănăstire (întărire Mitropoliei Sucevei — 1518), la Pietrosul cel Mare (întărire m-rii Sucevița — 1606), lângă Pîriul Alb, în hotarul Hlăpeștilor (vîndute de nepoții lui Cozma pîrcălab — 1546), la Zahorna (întărire m-rii Neamț — 1500); *mili și privilegii* acordate unor mănăstiri din țară și străinătate — dreptul m-rii Neamț de a cumpăra și a vinde, fără vamă, pește de la Chilia, Bălți, Cetatea Albă, Nistru, Dunăre, Lăpușna, Țuțora, Iași, Vadul Călugăresc, Vaslui ș.a. (1440—1470); vama de la Bacău și Tazlău și pietre de ceară de la Bacău acordate m-rii Bistrița (1457), bani din ocna domnească cordați m-rii Sumela și m-rii Sf. Ioan Bogoslovul din Insula Patmos.

Între materiale apar apeluri pentru ajutorarea m-rii Soborul Sf. Ingeri din Iași, care este scăpătată (1720), a bisericii Sf. Mormînt de la Ierusalim, incendiată de armeni (1819); pentru adunarea proviantului necesar oștirilor împărătești venite pentru „zdrobirea răilor eteriști“ (apelul caimacamului Ștefan Vogoride — 1821), precum și materiale cu conținut divers — 1000 de aspri trimiși de Alexandru vv. popii Sava, care se afla la învățătură, pentru a cumpăra 3 cărți, și 500 de aspri pentru odăjdii și încălțăminte (1552—1568); ade-

verință pentru mai multe sute de mii de aspri primiți de Ioan banul pentru Ștefan vv., fiul lui Petru Schiopul, bani în schimbul cărora acesta urma să dea un număr mare de oi la întoarcerea sa în țară (1589) ; invitație trimisă fostului domn Petru vv. ca să meargă la Constantinopol, unde trebuia să fie ajutat de Andronic Cantacuzino (1593) ; mărturii pentru documente ale m-rii Bisericieni încredințate de Ștefan II Tomșa lui Dosithei, arhiepiscopul Bălgradului și a toată Țara Ardealului, îngropate de acesta și putrezite (1622—1627) ; documente pierdute la năvălirea lui Ali-beg și Skender-beg împreună cu Țepeluș (1481) ; acordarea rangului de stolnic lui Gh. Rozali pentru serviciile sale ca profesor la Focșani (1852) ș.a.

U.p. : 112.

Anii extremi : 1424—1852.

Instrumente de informare : Inventar în fișe.

Bibliografie :

Catalogul documentelor moldovenești, vol. I—IV, București, 1957—1970.

COLECȚIA DOCUMENTE TURCEȘTI ¹

Documentele din această colecție păstrată în cadrul Arhivelor Centrale provin din arhiva cancelariei domnești. O parte din ele fuseseră depuse treptat la mitropolie, conform tradiției de a se predă acesteia toate actele importante pentru activitatea statului, iar o altă parte — considerabilă — aparținând cancelariei lui Grigore Ghica vv. (1822—1828), au fost preluate de Departamentul din Lăuntru direct din cancelaria domnească și, după o sumară prelucrare, au fost predate, împreună cu cele de la mitropolie, Arhivelor Statului, la înființarea lor în anul 1831.

Colecția cuprinde 2774 u.p. dintre anii 1521—1861 (În Arhivele Centrale se mai găsesc circa 200 000 de acte de proprietate pentru pământuri din Dobrogea (tapiuri) constituite în 142 de dosare, 650 de teșcherele (autorizații de circulație pentru raielele românești în Imperiul Otoman, în special în Dobrogea) și 582 condici și registre din secolul trecut. Documente turcești izolate sau în serii mici se mai găsesc în fondurile mănăstirești și în colecția Achiziții Noi. *

Foarte puține din documentele colecției se referă la drepturile de proprietate asupra unor bunuri, la arendări și la relațiile dintre posesori și exploatați — moșia Ciungi jud. Vlașca (1746) ; un proces între Petrache Sturza și Constantin Paladi pentru moșia Icușeni jud. Iași (1822) ; moșia Bragadiru a capuchehaiei Atanasachi (1823) ; Văculești și Verbia jud. Dorohoi, ale lui Hristodulo Petrino (1826) ; salinele Țării Românești arendate de cămărașii Filip și Polizache (1823), Balta Greaca arendată de agalele de Giurgiu și Rusciuc (1827) ; spargerea satului Piatra, jud. Teleorman (1823) ; a satului Ciuperceni, din cauza arendașului (1824) ; sute de raiale fugite din hasul Brăilei (1825).

Documentele colecției se referă în principal la relațiile de dominație a Porții Otomane și la drepturile și libertățile principatelor în acest sistem de suzeranitate, la Țările Române-chiler al împărăției, nevoite să aprovizioneze, în cadrul obligațiilor stabilite și la prețurile hotărâte de Poartă, cu toate cele ne-

¹ V. și prezentarea fondului Guvernământul Insulei Ada-Kalé.

* Documente în limba turcă se mai păstrează la Arhivele Statului din Brașov, Cluj, Craiova, Iași, Sibiu, Tulcea, Turnu Severin, etc., precum și Academia R.S.R., Biblioteca Centrală de Stat, Muzeul de Istorie al Orașului București (documente provenind mai ales din arhiva Manuc bei).

cesare întreținerii unei armate numeroase, construcției și întreținerii de cetăți, unelte de luptă, vase de război, cât și cu cele necesare vieții diverselor orașe ale imperiului, la țările române obligate să furnizeze informații asupra țărilor din vecinătatea lor.

Documentele sînt atit acte de dispoziție — firmane, hattîșerifuri, hattihumaiunuri etc. — cît și corespondență între domnitorii Țării Românești și Moldovei — Grigore Ghica, în special, sau voievozii, principii și guvernatorii Transilvaniei și dregătorii turci de la Poartă și din cetățile învecinate ale imperiului. Astfel, găsim firmane întărind vechile privilegii ale țărilor române în urma păcii cu Austria și apoi cu Rusia (1792) ; întărirea sistemului de ocîrmuire (1802) ; firmane și alte acte în litigii pentru hotare și pentru unele ostroave din Dunăre (1578, 1719, 1763, 1764, 1774, 1801, 1826) ; firmane pentru înlăturarea urmărilor domniilor fanariotice (Moldova, 1822) ; pentru desființarea școlilor grecești (1822) ; pentru acordarea dreptului ca vasele românești să intre în toate limanurile și schelele împărăției, cu descrierea pavilionului („fața galbenă și roșie cu stele, iar la mijloc pasăre cu cap“) ; pentru desființarea Divanului ad-hoc ; numirea căimăcămiei formate din Emanoil Băleanu, Ion Manu și Ion Al. Filipescu (1858) ; hattîșerif privind organizarea principatelor (1858) ; firman pentru investitura lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Țării Românești (1859) ; hattihumaiun privind administrarea separată a celor două principate unite (1861), precum și firmane pentru exercitarea negoțului, producția de poștăvuri ș.a. (1793), aplicarea vămilor, dărilor, a privilegiilor, pentru ierbăritul și oieritul păstorilor transilvăneni, pentru atribuirea unui sigiliu voievodului Moldovei pentru teșcherelele de liberă circulație dintr-o localitate în alta în cadrul Imperiului Otoman (1822), precum și dispoziții pentru interzicerea traficului monedelor la un curs mai ridicat decît cel indicat, comunicîndu-se la nevoie schimbările intervenite (1822, de exemplu), baterea de monede noi, scoaterea din circulație a altora (souverain-i, dodecari), fiind prea multe falsificate (1819, 1823, 1828), constatîndu-se chiar existența unor ateliere de falsificare în Imperiul Otoman și în Țara Românească (1825), cumpărarea de galbeni (prin negustorul Ștefan Meitani), pentru monetăria imperială, de pe piața românească (1825), sau firmane vizînd anumite persoane-pentru opirea lui Mihail Apafi, principele Transilvaniei de a trimite sume de bani în Polonia pentru răscumpărarea lui Gheorghe Duca, fostul voievod al Moldovei (1685) ; act încheiat între marele vizir și Mihail Apafi (1685) pentru împuternicirea lui Mihail Apafi ca să ducă tratative de pace cu austriecii și apoi împotriva austriecilor (1687) ; pentru eliberarea agăi Alecu Villara, participant la răscoala din 1821, și întoarcerea în țară (1824) ; eliberarea de la închisoarea Mărgineni a unor participanți la revoluția de la 1848, cu excepția lui Constantin Zaman, Scarlat Turnavitu, Alexandru Petrescu (1850).

De asemenea, materiale referitoare la numirea domnilor : recomandări făcute lui Mihai Șuțu, vv. Țării Românești, la suirea pe tron în 1791, ca să nu mărească numărul boierilor, care erau la început 55, apoi 1300, iar în ultimul timp 10.000, și lui Grigore Ghica, în 1822, ca să nu se folosească în slujbe de fanarioți ci de boieri cinstiți dintre pămînteni ; aprobarea dată lui Ion Sandu Sturza, care l-a urmat pe Mihai Șuțu la tronul Moldovei după interludiul căimăcămiilor, a eteriei și a ocupației turcești, de a anula rangurile boierești acor-

date de cel din urmă, afară de cele date pe merit, deoarece s-a constatat că jumătate din Moldova era scutită de dări, iar greutatea sarcinilor fiscale cădea pe locuitorii săraci, și propunerea lui Ion Sandu Sturza de a micșora numărul scutelnicilor dintre breslași și slujbași de la 40.000 la 14.000 (1823); cheltuielile mari legate de luarea tronului (3.296.641 grushi, de exemplu, cheltuiți de Alexandru Suțu din ziua primirii domniei, în 1818, probabil, și pînă la sosirea la București); încercarea de creare a unei armate naționale și interdicția Porții, turcii neadmițînd decît armatele beșliilor (cei 2000 în Țara Românească și 1.000 în Moldova — 1822), dar admiterea scăderii numărului de la 2.000 la 1.100 în 1824 și dispoziție pentru menținerea acestui număr în 1826; sistemul ca domnia țarilor române să aibă permanent la Poartă pe cîte unul din fiii lor (în 1822 — Nicolachi, fiul lui Ioan Sandu Sturza, vv. Moldovei, întovărășit de Nicolae Bosie; în 1827 fiul lui Grigore Ghica, vv. Țării Românești, se cere să fie înlocuit din cauza purtărilor nedemne).

Foarte multe documente privesc obligațiile țarilor romîne față de Poartă: plata haraciului, a gizei, de care principatele au fost scutite timp de doi ani după răscoala din 1821 (doc. din 1827), a aידiei și richiabei anuale (1824), procurarea permanentă a zaherelor la prețurile stabilite în fiecare an la Balcic, a grăsimilor, a vitelor (oi în special), a mierii de albine, a materialelor de construcție (cherestea, trunchiuri de tei și de stejar etc.), a carelor pentru transporturi și a oamenilor necesari pentru diverse lucruri — mii de secerători ceruți din principate pentru Imperiul Otoman (mai ales pentru Dobrogea), constructori de cetăți (Sava staroste scutit în 1819 de toate dările pentru lucrări la cetatea Brăilei), meșteri sobari ceruți pentru căzărmiile ostășești (cu specificarea că în Țara Românească există numeroși — 1826), meșteri șelari ceruți pentru Hîrșova, spoitori — vopsitori pentru clădirea miriei din Silistra (1823) etc.

De asemenea, demnitarii turci fac apel la domn sau la diverși dregători pentru servicii mai speciale — muhafizul de Rusciuc roagă pe Filip Lenș să-i dea la reparat un ceas (1823); cel de Nicopole să i se repare și să i se împodobească cu pietre prețioase hangerul, să i se procure oglinzi pentru harem și să i se execute portretul; cel de Giurgiu să i se procure puști nemțești (1827); cel de Rusciuc să-i fie trimis bașcaușul domnesc, cu suita, pentru a înveseli lumea la sărbătorirea circumciziunii fiului său (1825), sau, cu mulți ani în urmă, Poarta cerea un om priceput care să poată urmări convorbirile începute între regele Jan III Sobieski cu solul trimis de ruși (1676). Se cer continuu diverse lucruri: cîini de vînătoare, coșofene și șoimi, pietre mari de moară de Hîrlău și pietre mici de rîșniță, trăsuri de la Viena, unt de naft și alte materiale necesare pentru construcția geamiei de la Vidin (1822) etc. Dar, mai ales, demnitarii turci cereau foarte des să fie îngrijiți de medicii din principate și să li se procure medicamentele necesare, ape minerale ș.a. — doctorii Panaiotache și Mihalache, Rasti, Serafim (care îngrijea pe marele vizir), doctorul de Spitalul Pantelimon, doctorul Filitti ș.a.

Documentele conțin informații despre darurile trimise de domnia romîni și unii mari dregători omologilor lor turci cu ocazia numirii în posturi, a diferitelor misiuni și îndeosebi cu ocazia bairamului de Ramazan: zeci de blănuri de samur și cacom, postavuri, mătăsuri de India, tabachere (fie și împodobite cu diamante), trăsuri cu atelajele lor, ceasuri „cîntătoare“, sute de ocale, iar

uneori corăbii întregi de cereale, făină, miere, grăsimi etc., primind și ei la rîndul lor halate strălucitoare, cămăși, pantaloni, briie, batiste brodate, ulei, apă de trandafiri, pește etc.

De asemenea, cererea și comunicarea continuă, de o parte și de alta, de informații care interesează atît țările române cît și alte state : date asupra raielelor din diverse sangeacuri din actuala Bulgaria, asupra dregătorilor și instituțiilor Porții și a celor din provinciile și sangeacurile din Asia, Africa și Europa (1521, 1823, 1825) ; tratativele dintre Vatican și Franța (1670) ; fuga banului și a unor boieri din Țara Românească (1674) ; victoria hanului Crimeei împotriva rușilor și măcelărirea a peste 80.000 de creștini (1678) ; plîngeri la Poartă împotriva lui Mihail Apafi (1678) ; răscoală a curuților (1686) ; tratatul de navigație și securitate reciprocă între sultanul Ahmed III și regele Carol VI al Ungariei (1726) ; tulburări (în țările române — 1769, 1819, 1821, 1823 etc., în Serbia — 1825, în Turcia — 1826) ; necesitatea ca să se asigure paza trecătorilor pentru ca supuși ai Imperiului Otoman să nu poată trece sa să se angajeze în armata austriacă (1792) ; intervenția marelui vizir pentru îndepărtarea din Moldova a celor peste 4 000 de neferi fugiți din Polonia cu familiile lor (1794) ; înlocuirea la Căimăcămia Craiovei a lui Alexandru Nenciulescu cu Costache Cimpineanu și apoi trimiterea celui dintîi la moșiile sale pentru o scrisoare trimisă la Brașov lui Rali (1822, 1824) ; expulzarea rebelilor fugiți din Filipopol la Galați, cerută de turci (1823) ; oprirea intrării în țară a lui Belleval, secretarul lui Constantin Ipsilanti (1824) ; știri despre adunarea statelor italiene la Verona (doc. din 1823) ; victorie a turcilor împotriva grecilor, cu mari capturi de vase de război și tunuri (doc. din 1824) ; intervenție pentru trimiterea la Poartă a cazacilor aflați în Țara Românească (1825) ; înțelegerea între Rusia și statele aliate în chestiunea greacă (1825) ; prelungirea tratatului comercial între Turcia, Suedia și Norvegia (1826) ; cucerirea cetății grecești Missolonghi (1826) ; înștiințarea lui Grigore Ghica despre reclamația împotriva marelui vizir făcută de un grup de boieri sub influența lui Văcărescu (1827) ; retragerea ambasadurilor Rusiei, Franței și Angliei din cauza problemei grecești (1827) etc.

Între materiale apar modele de gen epistolar în cancelaria otomană pentru diverse ocazii (1815—1834) ; numirea lui Mehmed ca director al Arhivelor Imperiale (1823) etc.

U.P. : 2774.

Anii extremi : 1521 —1861.

Instrumente de informare : Inv. 1058.

Bibliografie :

Guboglu M., *Catalogul documentelor turcești*, București, vol. I, 1960, 683 p. + 40 pl., vol. II, 1965, 693 p. + 18 pl. ; idem, *Documente turcești din Arhivele Statului și importanța lor pentru cercetările istorice*, în *Arhivele statului 125 ani de activitate*, București, 1957, p. 427—454.

COLECȚIA FELURITE PRICINI

Colecția *Felurite pricini* cuprinde 1345 dosare din perioada 1812—1896.

Materialele se referă în cea mai mare parte la procese între stat și particulari, pentru diverse bunuri administrate de stat. Aceste procese apărate de avocații publici sînt în cea mai mare parte pentru bunuri provenind de la mănăstiri, de la spitale și școli, dar și pentru bunuri testate statului. Materialele se mai referă și la succesiuni vacante acceptate de acesta, existînd în același timp și dosare generale de succesiuni neacceptate de stat, fiind de mică valoare.

Materialele privesc majoritatea așezămintelor ecleziastice din Țara Românească și Moldova, înainte și după unire, referindu-se la împresurări de moșii, la executări de planuri și hotărnicii (cu multă corespondență între Ministerul de Finanțe, prefecturile județene și avocații publici pentru urmărirea planurilor diverselor moșii rămase la inginerii hotarnici în urma punerii în lucrare a reformei agrare din 1864), la arendări de moșii, la închirieri de imobile etc., la studierea, într-o perioadă mai veche, a fondurilor de păduri de pe moșiile mănăstirești (din 1841, cu rapoarte ale unor specialiști forestieri francezi, pentru județele Argeș și Teleorman, din 1852).

De asemenea, la moșteniri rămase de la diverse persoane : Justin Edesie, fost egumen al bisericii Sf. Vasile din Iași (1848) ; mitropolitul Veniamin Costache (cu o sumă de bani ce urma să fie luată de la maiorul Sofronie Barbovski (1852) ; Smaranda Zamfira Stamate din Botoșani ; Ion Anghel paharnic, din Focșani ; Gr. Krupenschi (proces în 1868) ; Anton Garbațki colonel (1875) ; M. Duiliu (1884) ; Safta Castriș (proces în 1885) ; Simion Simionescu (un legat prevăzînd întreținerea de tineri la studii în străinătate — 1882) și foarte mulți alții.

O serie destul de mare de materiale se referă la Comisia documentală : la constituirea ei, la primirea documentelor pentru transcriere, la depunerea unor condici de documente transcrise la Arhivele Statului ; la cererea de copii de pe documente predate comisiei ; la numirea lui Gh. Cîmpulungeanu, N. Filimon și Șt. Andronescu, în 1859, precum și la constituirea „Comisiei pentru regularea documentelor mănăstirilor închinatelor“ (1863). De asemenea, la Arhivele Statului — la predări de documente, la dispoziția de a nu se mai permite particularilor să facă copii de pe documentele care ar putea aduce prejudicii guvernului (1861),

la transportarea arhivelor din Iași la București în urma unificării administrației Principatelor Unite (1862), la un proces cu Epitropia Spitalului Sf. Spiridon din Iași pentru chiria unor bolți (1867), la decretele autorizând Arhivele Statului să păstreze *documentele și osebite acte* (1869).

În sfârșit, fiind legate de apărarea drepturilor de proprietate asupra unor bunuri ale așezămintelor publice, materialele se referă și la numiri, recomandări sau pensionări de avocați publici, egumeni, directori, ingineri hotarnici, la atribuțiile revizorilor în administrarea averilor mănăstirești, la reorganizarea corpului avocaților publici.

În cadrul colecției se mai găsesc materiale cu conținut foarte divers : recomandarea lui Ion Maiorescu ca director la Eforia Școalelor, în locul lui Ioan Zalomit-numit în mod provizoriu, la destituirea lui Vasile Boerescu (1859) ; cererea de pensionare a lui Petrache Poenaru (1859) ; numirea inginerului Léon Lalane, întemeietorul Școlii de poduri și șosele din București (1857—1881), ca director al lucrărilor tehnice ; proces între Ministerul de Finanțe și D. Mircescu pentru oieritul și cornăritul datorat de păstorii austrieci (1862) ; procese cu arhimandritul Iacob de la Vatoped, fost egumen al m-rii Răchitoasa, și Batista Foca pentru niște icoane proprietate de stat, provenind de la mănăstire (1866) ; cu redacția ziarului *Presa* pentru calomnii la adresa guvernului, care ar fi luat bonuri rurale în valoare de peste un milion de la Casa de depuneri și consemnațiuni și le-ar fi depus la Banca României (1868) ; între Nacu Mincovici și Ministerul Lucrărilor Publice pentru niște obiecte predate pentru expoziția de la Paris (1869) ; cu frații Ritoridi pentru niște case ale Pensionatului central de fete din spatele Colței ; cu M. Litmann pentru materiale și pentru călcarea contractului privitor la telegraf (1870). De asemenea, materiale referitoare la delimitarea insulelor dunărene (1867), la donația către stat a locurilor pe care s-a deschis ocna Doftana (1870) ș.a.

U.p. : 1345.

Anii extremi : 1833—1896.

Instrumente de informare : Inv. nr. 483.

COLECȚIA FOTOGRAFII DE DOCUMENTE

Colecția fotografii de documente începe să se formeze de prin anul 1931, de când apare înregistrată prima depunere. Aceste fotografii sînt executate fie de pe documente aflate în țară — fotocopii primite de la Arhivele Statului Brașov, Cluj și Craiova, de la Academia R.Ș.R., Universitatea București, Biblioteca universitară din Iași, Primăria din Tg. Mureș, Comunitatea evanghelică din București sau de la diverse persoane, ca C. Burileanu, M. Costăchescu, I. Ionașcu, N. Iorga, B. Olșewski, Z. Pîclișanu, A. Sacerdoțeanu ș.a., fie de pe documente aflate în arhivele de peste hotare — fotocopii primite de la unele delegații străine de arhiviști care au făcut vizite la Direcția generală a Arhivelor Statului, de la Muzeul Național din Budapesta, de la Arhivele din Viena (fotocopii executate pentru profesorul M. Popescu), sau din arhiva Metohului Sfîntului Mormînt din Constantinopol, în care prin 1923 se găseau sute de documente românești din secolele XV—XIX, referitoare la moștile mănăstirilor închinat la Ierusalim, fotocopii de pe documente descoperite în această arhivă de Paul Mihail.

Acestea reprezintă fotocopii de documente ce completează informațiile pe care le conțin fondurile noastre.

În această colecție mai intră și cîteva fotocopii ale unor sigilii atîrnate sau aplicate pe documente de la Ștefan cel Mare, domnul Moldovei (1495) și de la domnii Țării Românești — de la Vladislav I (1368), Mircea cel Bătrîn (1411), Vlad cel Tînăr (1511), Neagoe Basarab (1517), precum și de pe sigilii aparținînd lui bașbulucbașa Ghencea, lui delibașa Mihali bairactar, serdărilor Iordache Olimpiotul și căpitanului Dimitrie Macedonschi (1821) și de pe medalia oferită de districtul Tecuci domnitorului Alexandru Ioan Cuza „restauratorul drepturilor României asupra bunurilor monastirești naționale înstrăinate (avers și revers, 1863) ; de asemenea, se păstrează în colecție reproduceri de iscălituri ale patriarhilor, episcopilor și funcționarilor de la Patriarhia din Constantinopol ; fotocopia inscripției unei biserici cu hramul Maicii Domnului, zidită de Iane căpitan și jupîneasa Anița (1744) ; fotocopia foii de titlu a Evangheliei georgiene de la Tiflis (1709) ; a bisericii Domnița Bălașa din București, zidită la 1745 ; a unui plan al orașului Iași (1790) ; a proclamației lui Tudor Vladimirescu către locuitorii Bucureștiului (16 martie 1821) ; a „vestirei“ lui Alexandru Ipsilanti (martie 1821).

Din colecție mai face parte o mică serie de clișee fotografice.

În total, Colecția Fotografii de documente cuprinde 644 de piese dintre anii 1236—1940. Documentele fotocopyate sînt în limbile română, cehă, greacă, latină, slavă, și turcă.

Menționăm că pe lângă colecția aceasta de fotocopii care completează informațiile din fonduri și colecții, în cadrul Arhivelor Centrale mai există un număr mare de fotocopii executate de pe documentele mai vechi din depozitele proprii cu scopul de a fi puse la dispoziția cercetătorilor pentru a cruța originalele. Acestea formează o serie organizată exact la fel cu documentele fondurilor de pe care au fost executate și au ca instrumente de informare inventarele fondurilor respective.

O mare parte din documentele colecției privește proprietatea asupra pămîntului, a moșiilor :

— din *Țara Românească* : Mălureni, Păulești, Rătești, Șoptana și muntele Dobroneagu, jud. Argeș (1576, 1583), Licolteni, Lipia jud. Buzău, Stanca de pe Baltă (1583), Calul, Lazuri jud. Dîmbovița, Șipot, Tulburea (1583), Aninoasa, Balotești, Hulubești (întăriri lui Dobrișan și Tudoran postelnici, fiii lui Turcea logofăt (1585, 1590), Balș, Căluu de Sus și de Jos, Cioroiu, Vîrtina jud. Romanai, Cerăt, Pîrșanii Bunei, Rogojina, Siminicul de Jos jud. Dolj, Purani jud. Vlașca, Crucea, Dobrușa, Răbegi, Vianu (întărire m-rii Cepturoaia, ctitorie a fraților Buzești — 1599) ; Zărnești jud. Argeș, muntele Cernat și Negoști (1600) ; Aniniș jud. Gorj, Clinceni jud. Ilfov, Cristienești jud. R. Sărat, Predeal jud. Prahova, Curești, Văleni (întărire lui Cernica mare vornic — 1605) , Costești, Ferigi, Mlăciu, Valea Humei, muntele Nedeia jud. Vilcea (întărire de ocine preotului Stanciu — 1609), Tohani, Esteu, Cărnuți (1610), Caraula jud. Dolj (răscumpărarea din rumânie a statului — 1615), Arcești jud. Prahova (vînzare de către Mîtreă postelnic, fiul lui Stanciu logofăt din Dragomirești, către Enache vătaf — 1627), Corzu jud. Mehedinți (întărire m-rii Tismana în pricina cu Ion vornicul din Paia — 1627), Bădeni jud. Saac (1645), Mogoșani (întărire lui Costandin clucer din Gumna jud. Vlașca de cumpăratură de la Chiriac postelnic — 1645), Hurezi, Birza (partea lui Gavril paharnic, fiul lui Radu vornic din Desa — 1654), Davidești jud. Muscel (1654—1665), Dobrotești, Donești, Glenești, Murgești de Jos și de Sus, Vulturești de Jos și din Vale (poruncă pentru hotărnicie — 1677), Gruia, Morile, Răsipiți jud. Mehedinți (foste ale lui Socol Cornățeanu clucer, întărite lui Constantin Cantacuzino fost mare stolnic [1688—1714]) : moșii, case, vii, foste ale Voichiței Filipescu (întărite lui Pantazi fost mare medelnicer — 1690), Gîrbovi, Rătunda și Colentina, Urziceni jud. Ialomița, Bucești, Laiov, Mănești, Pleașov, Vitănești (întărire lui Gavrițașco fost mare postelnic — 1731), Păltineni jud. Saac (întărire preoților Gavril și Stan — 1786), Valea Popii jud. Muscel (locuri întărite lui Bercu Avram — 1855) ; muntele Mereuțu (cumpărat de Gheorghe Stanciu Țarfula din Ghebani jud. Gorj — 1844) ; *vie* în dealul Fisticilor (dăruită de Constantin Filipescu căpitan nepotului său Constantin, fiul viitorului domn Constantin Brîncoveanu — 1687) ;

— din *Moldova* : Iacobești „unde a trăit Iacov Orbul“, Mănăjești, Șălcani, Șerbotești, Șurănești, Toderești țin. Vaslui (întărire lui Dan vameș — 1400), Comanul țin. Bacău (întărire lui Balița Mundricica — 1403), Brașeuți țin. Neamț, Mitocăuți, 50 de biserici din ținutul Sucevei (danie și închinare m-rii

Bistrița — 1411, 1428), Călinești și mănăstire cu vie la gura Cobilei din țin. Dorohoi (întărire lui Dragomir și Simion — 1437), Moinești țin. Bacău, Tătești (întărire lui Giurgiu Moian — 1439), Lucăcești țin. Bacău (întărire m-rii Neamț — 1442), Ripiceni și mori pe Telița (danie m-rii Probota — 1446), Bețești țin. Neamț și Ștefănești țin. Botoșani contra Bolcești țin. Neamț, Crețeani și Marișești (schimb luat de Trifu Borzescu — 1455), Onești, țin. Cîrligăturii, cu mănăstire, Stiubeeni pe Crasna, Vorovești pe Bahlui țin. Iași (întărire lui Giurgiu Ioil — 1456), Bărboși, Meianți, Murtășești (1469), Brașeuți, Bulgari, Căciulești, Dărmănești, Fauri, Mărăței, Mîndrești, Oprișani, Rădăicești, Sobolești, Turturești, Vascouți, Zvijinți, țin. Neamț (scutiri pentru m-rea Bistrița — 1467), Jugurul, Zăvideni (întărire lui Solea — 1478), Liești pe Putna, seliștea lui Dănău (întărire lui Toma Bucioc ș.a. — 1493), Rezina, (1495), Polișeni, Tomești țin. Tutova (1495), Purcelești pe Siret, cu mori (întărire lui Gavrilă Calapod — 1515—1577), Bozieni la Albănei (întărire lui Jurja Oțel 1519), Drăgușani și Zăvoiani (întărire lui Albotă — 1520), Siuriceni pe Siurici (întărire de împărțeală între frații Luca, Varna și Pancă Siurici — 1528), Davida cu o jumătate de heleșteu, vie în muntele Horodiștea (întărire m-rii Sucevița — 1546 și danie a satelor și ocinelor din jurul mănăstirii — 1648), Zastavna (întărire lui Dragotă și Isachie călugăr — 1563), Herești (întărire m-rii Probota — 1568), Bădeni (ocină întărită lui Zbora, Șerbu ș.a. — 1571), Stăniliești (acte 1586—1670), Cerlena Mică (întărire, în parte, lui Struț Filatovici diac — (1595—1600), Fintina Ciobanului (loc întărit lui Nistor Ureche mare vornic — 1599), Oleșești cu vad de moară pe Putna (cumpărătură făcută de Pavel diac, apoi pîrcălab, fiul lui Ștefan, diac, nepotul lui Ureche mare vornic — 1607, 1609), Brezeni țin. Fălciu (întărire lui Ilie Vrabie vornic de gloată — (1607—1611)), Solca jud. Suceava (danie m-rii Solca de la Ștefan Tomșa vv. — 1615), Bojdărești și Macicăuți (întărire lui Lupu al treilea logofăt — 1623), Șipotele țin. Hirău, Munteni și Birlad țin. Vaslui (întărire m-rii Barnovschi din Iași — 1627, 1628), Dușmanii Mari și Mici, Gligeni, Logofețeni, părți din Pătrușani țin. Iași (danie domnească lui Pătrașcu Ciogole al treilea logofăt — 1634), Peștera (întărire lui Apostol Catargiu mare postelnic — 1640), Buzovița (întărire lui Iordache mare vistier — 1633), Dingeni jud. Iași (danie domnească lui Duca al doilea vistier — 1660), Ecușești țin. Roman, casă, locuri de prisăci, ocine în Săcueni și Onișcani țin. Neamț (ale lui Pîrvu pîrcălab de Roman — 1680), Păhărnicieni (întărire lui Ilie Catargiu mare logofăt — 1720);

— din *Transilvania*: fotocopii de pe documente privitoare la orașele Bistrița, Brașov, Cluj, Tg. Mureș, Zalău (1236—1607) — privilegiile acordate orașelor, scutiri, documente de la Mihai Viteazu, între care aprobarea unui contract între orașul Țirgu Mureș și satul Cornățel, renunțarea în folosul preoților sași la pătumea de dijma ce se cuvenea domnului, iar de mai tîrziu actul întemeierii „fundației județului Mureș pentru Liceul Militar și Academia Ludovica“ (1899). De asemenea, libertatea de negoț în Țara Românească acordată brașovenilor (1368), privilegiile de vamă întărite pîrgarilor din Brașov (1421, 1437, 1436), scrisoarea lui Radu Prasnaglava pentru vama de la Rucăr (1421—1427), întărirea privilegiului acordat brașovenilor de a veni cu marfă în Moldova (1448), dania satului Micșunești, jud. Ilfov, făcută de fostul domn al Țării Românești, Nicolae Pătrașcu, m-rii Schei de lîngă Brașov. Recompense acordate la diverse

persoane : diploma dată de Ladislau IV, regele Ungariei, cavalerului Georgius pentru serviciile aduse între altele împotriva lui Litovoi (Lithon) voievod și Bărbat (1285) ; întărire lui Baic Românul a daniei făcute de Ludovic pentru serviciile militare contra sârbilor și bulgarilor, a stăpînirii asupra cîtorva proprietăți confiscate de la Ladislau Lehaci, fugit la domnul Țării Românești (1386) ; ridicarea, de către Gheorghe Rákóczi II, la rangul de primipili, a mai multor secui pentru vitejia arătată în expediția peste Carpați (1655). Tratatate încheiate de domnii Moldovei Bogdan II vv., Alexandru vv. și Iliăș vv. cu Ioan de Hunedoara și Ioan Zăpolya (1450, 1453, 1548), de domnii Moldovei și Țării Românești cu Gheorghe Rákóczi II (1659) confederația încheiată de Gavril Bethlen, principele Transilvaniei, cu Frederic V, regele Boemiei, și cu cehii, moravii, silezienii și austriecii (1620) ; încheierea păcii din 1622 între Gavril Bethlen și Ferdinand II.

În documente mai apare dania moșiei și castelului de la Königsberg, din Silezia, făcută de împăratul Rudolf II lui Mihai Viteazul (1599) ; confirmarea de către sultan a alegerii lui Gheorghe Rákóczi I ca principe al Transilvaniei (1631).

Documentele cuprind, de asemenea, multe informații cu caracter divers : înființarea Mitropoliei Ungrovlăhei (1359) ; numiri de mitropoliți ; profesiunea de credință a lui Macarie de Vicina (1337—1339) ; o carte patriarhicească relativă la m-rea Sf. Mihail din Maramureș (1391) ; trecerea administrației Țirnovului asupra mitropolitului Ieremia al Ungrovlăhei ; indicații privind administrarea bisericilor din Moldova (1395) ; un fragment de carte patriarhicească către regele Poloniei în problema unirii bisericii (1397) ; măsurile luate de Leon Tomșa vv. și de Matei Basarab vv. pentru expulzarea grecilor din țară și pentru aducerea mănăstirilor închinat sub administrația țării (1631, 1640) ; alcătuirea sămilor mănăstirilor din Țara Românească ; locul acordat sașilor din București în mahalaua Stejarului pentru a-și construi o biserică evanghelică, scutirea de dări, aprobarea unui loc de cimitir la Belvedere (1753—1853) ; hotărîrea domnească ca avutul celor decedați fără testament să fie folosit pentru poduri, spitale și școli (1762) ; însărcinarea mitropolitului ca împreună cu trei boieri să inspecteze Școala de la Sf. Sava (1767) ; întăririi de privilegii pentru biserica domnească Sf. Dumitru din Craiova (1770) ; ajutorul dat țării împovărate de datorii de către mănăstiri, boieri și toți privilegiații prin achitarea dij-măritului și văcăritului (1803). precum și prin plata sumei de 500.000 taleri (1822).

De asemenea, o sorcoteală între Tudor Vladimirescu și N. Zoican (1814) ; o cerere adresată domnitorului de N. Grigorescu pentru a i se acorda o bursă ca să poată studia la Academia de pictură de la Roma (1856) ; acte de căsătorie ale Anei Tekkel și Ioanei Josefa Negruzzi (1851, 1872) și mai ales materiale legate de răscoala din 1907, de situația României în preajma răscoalei etc.

În documente se mai găsesc informații legate de țările învecinate : hrisoave de la Șișman, țarul bulgarilor pentru m-rea Rila (1378) și de la Mihnea II pentru m-rea Hilandar de la Athos (1589) ; scrisoarea lui Bogdan, vv. Moldovei, către regele Poloniei, cerîndu-i ocrotire împotriva trădătorilor (1571—1572) ; scrisoarea lui Mehmed pașa, ginerele sultanului, reproșînd comandantului polonez Gh. Iazlovski ajutorul dat lui Ioan, vv. Moldovei (1574) ; corespondența dintre

Vasile Lupu și țarul Rusiei pentru trimiterea zugravilor pentru biserica Trei Ierarhi din Iași (Sidor Pospeiev și Iakov Gavrilov, din Moscova, în 1641, reveniți la Moscova în 1642), între Gheorghe Duca, vv. Moldovei, și țar cu privire la răscumpărarea grecilor din prizonierat și trimiterea lor în Rusia (1666) ; între Constantin Șerban, fostul domn al Țării Românești, și țar, între Dositei mitropolitul Moldovei și Ioachim patriarhul Moscovei cu privire la asuprașirile din partea turcilor și pentru trimiterea unei tiparnițe (1674, 1679, 1700) ; între Constantin Brîncoveanu și țar cu privire la apărarea intereselor Țării Românești (1701) ; scrisori ale lui Petru I țarul Rusiei cu privire la trimiterea în Țara Românească și Moldova a lui Andrei Mihailov, dragoman de limba greacă, pentru a învăța limba latină, și a lui Daniil Vasiliev, elev al școlii de navigație, pentru a învăța limba română (1705) ; jurnalul călătoriei la Iași a lui Petru (1711) ; proclamarea alianței lui Dimitrie Cantemir, vv. Moldovei, cu Petru I, împotriva turcilor (1711) ; o scrisoare a lui Ion Teodor Calimah, vv. Moldovei, în privința unei legături cu Hodoreuca, stabilită prin dr. Rolland de Brixe (1760) ; hartă și raport asupra deplasării trupelor rusești și românești sub Plevna (1877) ; un jurnal de drum Viena—București (sec.XIX) ; convenție politică și militară dintre România și Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia pentru intrarea țării noastre în primul război mondial (1916) ; comunicate privind sosirea gărzilor roșii românești în Theodosia, hotărîrea organizării unei grupe străine pe lângă P.C.b., crearea unităților internaționale ale armatei roșii, rezoluția ostașilor roșii din Reg. I internațional din Poltava (fost româno-maghiar) de a sprijini guvernul sovietic etc. (1918—1919) etc.

U.p. : 644.

Anii extremi : 1236—1919.

Instrumente de informare : Inv nr. 79.

Bibliografie :

- Iorga, N., *Despre adunarea și tipărirea izvoarelor relative la istoria românilor*, în *Prinos lui D. A. Sturdza, la împlinirea celor șaptezeci de ani*, București, 1903, p. 1—127.
- Paraschiv, Ion, *Documente privitoare la istoria României păstrate în Arhivele de Stat ale URSS*, în *Rev. Arh.*, I, nr. 2, 1958, p. 160—176.

COLECȚIA MANUSCRISE

Colecția „Manuscrise“ a fost constituită de B.P. Hasdeu, directorul general al Arhivelor Statului între anii 1876—1900. În iunie 1876, B.P. Hasdeu dădea dispoziție să se depună la Secția Istorică de stat toate condicile de documente, pomelnice și dipticuri, spre a se așeza în bibliotecă sub titlul de „manuscrise“.

Până în 1940 condicile de importanță deosebită au fost inventariate la fondurile instituțiilor cărora aparțineau. La 12 decembrie 1940 se hotărăște unificarea manuscriselor într-un singur corp, cu mențiunea ca la această nouă inventariere să se păstreze în întregime ordinea condicilor domnești.

Colecția „Manuscrise“ cuprinde 1941 u.p., condici, registre, caiete etc., cu documente din perioada 1425—1941. Majoritatea manuscriselor sînt redactate în limba română cu caractere chirilice și latine. Sînt însă și manuscrise în limbile : armeană, engleză, franceză, greacă, germană, japoneză, latină, persană, rusă, slavă, turcă.

Din punct de vedere al conținutului, colecția cuprinde următoarele grupe de manuscrise :

1. — *Condicile domnești* din anii 1689—1830, 108 u.p. Printre domnitorii de la care s-au păstrat manuscrise de condici menționăm pe Constantin Brîncoveanu, Alexandru Ipsilanti, Nicolae Caragea, Mihail Șuțu, Nicolae Mavrogheni, Alexandru Constantin Moruzi, Constantin Hangherli, Constantin Ipsilanti, Ion Caragea, Alexandru Suțu, Grigore Dimitrie Ghica. Între condicile domnești menționăm și *Condica de venituri și cheltuieli a Vistieriei din timpul lui Constantin Brîncoveanu* (ms. 126). *Condica Marii logofeții de toate cărțile lui Constantin Brîncoveanu*, privitoare la dani, scutiri ș.a. acordate la diferiți boieri, precum și la mitropolii, episcopii, mănăstiri schituri din țară și de peste hotare între anii 1689—1714, cunoscută sub denumirea de *Condica lui Todeu logofătul și a cărei* publicare a fost începută în timpul lui Hasdeu de către Emanoil Petruțiu. Condicile domnești cuprind hrisoave, porunci, anaforale și în general actele care ieșeau din Cancelaria domnească. Toate la un loc, aceste condici conțin circa 46.000 documente, în întregime sau în regeste, întovărășite respectiv de întărirea domnească.

Din aceste materiale se desprind informații importante referitoare la orînduirea feudală, precum și la apariția și dezvoltarea relațiilor capitaliste. Prin orga-

nizarea breslelor de meseriași pe care domnitorii le confirmă, se stabilesc drepturile și îndatoririle meseriașilor din diverse ateliere, perioada uceniciei, condițiile în care meșterii puteau să-și deschidă ateliere pe seama lor. Se găsesc de asemenea informații despre primele începuturi de manufacturi și situația muncitorilor. Printre acestea menționăm fabrica de postav de la Pociovaliște. Unele documente scot în evidență aspecte ale luptei de clasă. Spre exemplu la 27 sep. 1799 muncitorii manufacturii de postav din București se plîng lui Alexandru Moruzi vv. că medelnicerul Chiriac nu respectă așezămîntul lui Alexandru Ipsilanti în care se specifică că muncitorii pot să lucreze o săptămînă la fabrică și o săptămînă pentru ei. Alexandru Moruzi vv. hotărăște desființarea vechiului așezămînt, stabilind a se lucra tot timpul pentru fabrică. În noul așezămînt sînt cuprinse și normele ce trebuiau realizate la torsul lînii.

2. — *Condicile Divanului Țării*. Între 15 noiembrie 1789, data încetării domniei lui Nicolae Mavrogheni, și martie 1791, venirea în scaun a lui Mihail Suțu, precum și între anii 1806—1812, țara este condusă de Divanul Țării. Din această perioadă s-au păstrat 18 condici manuscrise.

Ca și condicile domnești și cele ale Divanului Țării cuprind anaforale cu hotărîri, alaiurile domnești, ponturi pentru vînzarea vămilor, taxele vămilor, cărți pentru bresle și meșteșuguri, cărți pentru confirmarea capilor de bresle, de vînzarea huzmeturilor, de milă, de scutiri pentru boieri și boiernași, porunci către dregători, cărți de scutelnici, zapise de vînzare și danie, hotărnicii și pitace.

3. — *Condicile mitropoliilor, episcopiilor, mănăstirilor și schiturilor*, 520 u.p. Aproape toate mănăstirile au condici cu copii de pe actele de proprietate. Unele condici se referă la mai multe mănăstiri. Există și condici formate din acte originale, mai ales pentru unele mănăstiri din Moldova.

În afara condicilor de documente pentru proprietari se mai găsesc poemelnice, condici de arendarea moșilor mănăstirești, catagrafii de averea mănăstirilor, de venituri și cheltuieli, de embaticuri, zapise de răscumpărarea embaticurilor și liste de mănăstiri și biserici.¹

Pe lângă aceste condici unele mănăstiri au avut și condici alcătuite de Comisia documentală între anii 1842—1860, în cîte trei exemplare. O parte dintre acestea, în special cele ce au aparținut mănăstirilor din Oltenia, au fost trimise Filialei Arhivelor Statului Craiova, în 1940.

4. — *Comitatul Odorhei. Condici de documente originale*. (1635—1782) 11 u.p. conținînd documente scrise în limba latină.

5. — Condici de documente aparținînd diferitelor instituții :

a) *Logofeția Țării de Sus* (1810—1831), 40 u.p.

b) *Logofeția Țării de Jos* (1810—1831), 7 u.p.

Materialele provenind de la aceste instituții cuprind condicii de zapise și anaforale, dosare cu pricini judecate, adeverințe, vechileturi și zapise.

c) *Departamentul de Șapte* (1813—1831), 19 u.p.

d) *Departamentul de Opt* (1809—1831), 12 u.p.

Aceste instanțe de judecată au început să funcționeze în urma reformei lui Alexandru Ipsilanti în a doua domnie (1796—1797). Ambele instanțe func-

¹ Vezi *Indrumător în Arhivele Centrale*, vol. I, p. I-a, București, 1971, 478 p. + 30 facs., unde condicile mănăstirești au fost prezentate în cadrul fondurilor respective.

ționau la București avînd ca atribuții principale judecarea pricinilor civile. Materialele provenind de la aceste instituții cuprind condici de legalizări de acte, anaforale și pitace.

e) *Departamentul de criminalion din Craiova*, care a funcționat ca instanță penală, a fost desființat în 1831; s-au păstrat 3 u.p. dintre anii 1812—1830.

f) *Divanul judecătoresc*. S-au păstrat 21 u.p. dintre anii 1828—1831. A fost înființat prin reorganizarea din 1828, cînd în ambele principate divanul unic domnesc a fost înlocuit prin trei organe: divanul săvîrșitor sau împlinitor, divanul judecătoresc și adunarea obștească a divanelor.

g) *Hătămănia* (1825—1831), 12 u.p., cuprinde anaforale, cărți de judecată, zapise de învoială date de hătămănie, precum și hotărîrile Departamentului străinilor, al velișilor boieri și Departamentului de opt comunicate hătămăniei.

h) *Logofeția străinilor* (1812—1831), s-au pășarat 26 u.p. (condici). Înființată în 1812 această instituție a funcționat pînă în 1831 avînd ca atribuții principale: judecarea pricinilor supușilor străini, evidența sudițiilor străini, transmiterea hotărîrilor domnești referitoare la supușii străini consulatelor, adeverirea zapiselor de vînzări pentru supușii străini, eliberări de pașapoarte etc.

În afara informațiilor legate de pricinile de judecată, materialele conțin și informații referitoare la funcționarea și atribuțiile instituției. Astfel se găsesc documente referitoare la demersurile făcute de Ion Cîmpineanu pentru obținerea moștenirii lui Dimitrie Cantemir din Rusia, ca ultim descendent al familiei domnului moldovean, precum și unele aspecte ale aplicării „pravilei pămîntului” din 1823 cu completările din 1824 în legătură cu datoriile clăcașilor etc.

6. — *Condicile isprăvnicatelor* (1816—1831), 33 u.p.

În afara acestora în colecția „Manuscrise” se mai păstrează și condicile altor instituții ce au funcționat după 1831¹ cum ar fi:

1. — *Condicile Comisiei documentale* (1841—1862), 18 u.p. și ms. 774 important pentru activitatea comisiei între 1841—1860.

2. — *Condicile Logofeției Dreptății* (1832—1862), 66 u.p., referitoare la acte dotale, vînzări la mezat și vînzări și schimburi.

3. — *Comisia pentru delimitarea raialelor* (1832), 32 u.p.

4. — *Comisia pentru stabilirea fruntariei dunărene între România și Bulgaria* (1859—1900), 12 u.p.

5. — *Înaltul Divan* (1831—1854), 21 u.p.

6. — *Sfatul Consultativ* (1856—1862) 12 u.p.

7. — *Înalta curte de revizie* (1842—1862), 23 u.p.

O importanță deosebită prezintă manuscrisele denumite „*Condicile Asachi*” (1470—1733), 3 u.p. Aceste condici cuprind copiile unor documente în limba română și slavă de la fosta școală de slavonie ce a funcționat pe lângă Mitropolia din Iași. Ele poartă numele lui Gheorghe Asachi, primul arhivist al statului la Iași (1832—1849), sub a cărui îndrumare au fost transcrise și

¹ Materialele acestora vor fi prezentate în *Indrumător*, vol. II, o dată cu fondurile cărora aparțin.

depuse. în 1845, la Arhivele Statului, după cum se afirmă pe foaia de titlu și fila nr. 2 a condicii ce poartă azi nr. 628 : „...de unde prin a mea stăruință s-au scos, s-au copiat după original și s-au depus în Arhiva Statului la 1845. G. Asachi“.

Colecția mai cuprinde și o serie de *manuscrise literare* :

Printre cele mai importante menționăm Ms. 1575 care cuprinde cele mai frumoase poezii ale lui Vasile Alecsandri ; Ms. 1799 al romanului „Oameni și vremuri“ de Ion Agârbiceanu ; un miscelaneu cu nouă foi autografe din teza de doctorat, articole despre Botoșani, Titu Maiorescu, Iancu Nistor și maxime ale lui Nicolae Iorga din anii 1893—1910 ; „Învierca“ și „Joc sfânt“ de Emanoil Bucuța.

Semnalăm de asemenea prima ediție, din 1840, a „Fabulelor“ lui A. Doinici ; La Maladie de Sacha Ghitry ; o copie a gramaticii limbii latine de Priscianus ; diverse versuri în limba italiană, turcă, engleză și ebraică, precum și manuscrisul în limba latină „Leonardus Aretinus Guerra de Ghitti“, copie din 1487 decembrie 17.

Deosebite atât ca formă cât și din punct de vedere al conținutului sînt manuscrisele : 1691 cuprinzînd poeme epice ale poetului Nizami, scrise în limba persană și împodobite cu frumoase miniaturi (copie din sec. XVIII) ; ms. 1851 reprezentînd „Povestirile lui Heike“ (Heike Monogatari) partea I-a și a VII-a, scrise în limba japoneză și împodobite cu miniaturi înfățișînd scene de luptă între două grupuri de samurai ; cele 22 texte scrise pe coajă de copac cuprinzînd fragmente din „Cartea lui Buda“, scrise în limba singaleză pali, și manuscrisul intitulat „Comoara interpretărilor — drept și proprietate“ scris în limba arabă. Printre manuscrise întîlnim și memoriile lui C. D. Aricescu (2 vol.), precum și autobiografia lui Gheorghe Peșacov (ms. 774). Deși constituie un fond separat ce a fost prezentat la fondurile familiale, menționăm și aici corespondența și manuscrisele operelor literare și științifice rămase de la Bogdan Petriceicu Hasdeu și cele literare rămase de la fiica sa Iulia Hasdeu, din care o parte se păstrează la Biblioteca Academiei RSR.

În colecție găsim și unele *manuscrise religioase* : diverse cărți de rugăciuni în limbile greacă și latină din 1787. care cuprind și elemente de cronologie ; predici (texte autografe), ținute de Samuel Micu Klein (1795—1802), un ceaslov din sec. al XVIII-lea, texte apocrife cu însemnări asupra unor evenimente, liturghiere etc.

O importanță deosebită prezintă *manuscrisele istorice* și mai ales Cronica cu privire la domnia lui Grigore Dimitrie Ghica (1822—1828) ; manuscrisul lucrării „Politica externă a României între anii 1873—1880“ primită de la Ambasada Română din Roma în 1928 ; istoria românilor pentru școlile primare ; istoricul Ministerului de Externe, schițe monografice ale unor județe și a orașului Turnu Măgurele.

Tot din colecția „Manuscrise“ fac parte și unele catastișe de venituri și cheltuieli sau condici de documente, copii de scrisori ale unor case de comerț (1767—1843) : Hagi Ianuș, Ștefan I. Moscu, Evloghie Gheorghiev, Stianovici, precum și unele condici de moșii ale unor fonduri de proveniență personală cum ar fi : Krupenski, Alexandrescu, Bașotă etc.

U.p. : 1941.

Anii extremi : 1425—1941.

Instrumente de informare : Inv. nr. 294, 1185.

Bibliografie :

Brezoianu Ion, *Vechile instituții ale României (1327—1866)*, București, 1882, p. 157—160 ; Filitti I. C. și Suchianu I., *Contribuții la istoria justiției penale în Principatele Române*, București, 1928, 70 p. ; Filitti Ioan C. *Principatele Române de la 1828 la 1834, ocupația rusească și Regulamentul Organic*, București, p. 40—100, 129—135 ; Regleanu Mihai, *Conspectul sumar al manuscriselor de la Arhiva Istorică Centrală, cu un tabel de corespondența cotelor vechi*, în *Rev. Arhivelor*, nr. 1, 1958, p. 195—216 ; *Indrumător în Arhivele Centrale*, vol. I, p. I, București, 1971, 478 p. + 30 facs. ; ed. II-a, București, 1972 ; *Condica de venituri și cheltuieli a Vistieriei de la leatul 7202—7212 (1694—1704)*, București, 1873, VII + 750 p. / publicată de C. D. Aricescu / în *Revista istorică a Arhivelor României* ; / *Todeu logofătul / Condică de documente / 160 p. / Neterminată și nepusă în comerț l. (Direcția generală a Arhivelor Statului /) ; *Inventarul Arhivelor Statului*, București, 1939, p. 152, 255, 267—277, 279—283 etc. ; *Indrumător în Arhivele Statului Iași*, vol. II, p. 174—177 (Gh. Ungureanu, *Ceva despre greutățile întâmpinate în trecut la strângerea documentelor în Arhivele Statului Iași și despre așa numitele „Condici Asachi”* ; V. A. Arechia, *Istoria Românilor*, tom I—XIII, București, 1891—1901 ; Il. Leonte, *Condica mănăstirii Radu Vodă din București*, în *Revista Arhivelor*, XII, 1969, nr. 2, p. 87—105 ; Turcu Constantin, *În legătură cu „Condicele Asachi”*, *ibidem*, VII, nr. 2, 1947, p. 375—377 ; Virtosu, Emil, *Condici de documente cu miniaturi ale mănăstirilor Radu-Vodă și Cotroceni*, în *Arta și tehnică grafică* București, 1939, caietul 9, p. 47—56.*

7. Sec. XVII. Miniatură din manuscrisul persan cu poeme ale poetului Nizami.
(Ms. 1691).

Peneș.

„ Oh! pot să am de-acum !... am din

„ A noastră e slonda ! ”

„ Ce pot, când casat, în am trecut

„ În noaptea cea umbră,

„ Căea pe răci să am găsit

„ Virtutea Militară ! ”

„ Oh! de-o-ar domnal te'oni îndrept

„ Această Mână ruptă,

„ Te'oni vindea război din pept,

„ Că se v. e' atare la luptă ! ”

„ Căci mi' mai trasp nimica alt

„ Pe lumea pământoasă

„ Acest un nume de viteaz

„ B. Proasta vitejoasă ! ”

COLECȚIA GHEORGHE NICOLAIASA

Materialele documentare colecționate de Gheorghe Nicolaiasa au intrat în depozitele Arhivelor Centrale în anul 1964, fiind achiziționate de la moștenitorii acestuia.

Colecția cuprinde 114 u.p. dintre anii 1500—1902, atît din Țara Românească cît și din Moldova. Din acestea, după formă 111 sînt originale, iar 3 sînt copii. După limba în care sînt scrise, 107 sînt în limba română, 3 în limba franceză, 3 în limba slavă, 1 bilingv (francez-român). După materialul pe care sînt scrise, 2 sînt pe pergament, iar restul pe hîrtie.

Documentele ce formează colecția, în marea lor majoritate inedite, conțin informații însemnate pentru situația socială, economică și politică din Țările Române pe perioada secolelor XVII—XIX, referindu-se la vînzări, cumpărări, dani, întăriri și hotărnicii de sate și moșii : Mihăilești din jud. Dorohoi ; Piscani din țin. Fălciu ; Chiperceni ; Plopeni din jud. Suceava ; Balomirești, Căcășani, Gropeni, Murgeasca, Orbeasca, Tulia din jud. Teleorman, siliștea Cetățuia, ce se numește Trestiana, și Voinești din țin. Tutova ; Buciumeni, Certani, Curmătura, Gruiani, Hlăpeasca, Niculești din jud. Vlașca precum și Brădășani, Călineasca de Jos pe apa Cladiniței, Căutești, Dăbărcini, Dedești, Finteștii de Jos, Hămeiuș, Iucșești, Mărăței pe apa Cuejdului, Mărcești, Obrejești, Peleticeștii de Jos, pe Siret, Preotești, Selicicani și Vilcești ; *mori* pe apa Bîrladului ; *heleșteu* pe apa Trestiana ; *locuri și case* în Iași și Tîrgul Piatra ; *prăvălii* în Iași. În multe documente apar și sumele de bani cu care s-au vîndut aceste moșii (în 1670 10 stînjeni de moșie se vindeau cu 1 ughi).

Problema mării domeniului feudal și aservirii țărănimii libere este prezentă în multe documente. Deși în materiale se specifică că „țărani se vînd vecini sau rumâni de bună voia lor“, studierea mai aprofundată duce la înțelegerea cauzelor aservirii. Mulți se vînd intrucît au fost ajutați „la vreme de nevoie“, „pentru niște mascuri și alte greșeli ce am greșit“, pentru plata unor datorii : spre exemplu, Gligore cu femeia Salomia, și cu 6 copii se dau lui Pătrașcu medelnicerul ca să-i fie vecini „nerăscumpărați“ pentru că acesta a plătit pentru ei lui Dumitrașcu Epure, vornic de poartă, 12 ughi, sau pentru „hrană“ (1688).

Condițiile grele de viață ale vecinilor, faptul că nu aveau voie să se mute de pe o moșie pe alta au contribuit la intensificarea luptei împotriva asupraii feudale. Nu puține sînt procesele dintre feudali și țărani, fuga de pe moșii și spargerea satelor. Întîlnim în acest sens porunci domnești pentru aducerea fugarilor înapoi în satele lor sau cînd sînt dați „rămas de gurmaz“ (1667).

Documentele semnaleză obligațiile țăranilor către mănăstiri sau boieri. De exemplu, în 1744 țărani de pe moșile mănăstirilor trebuiau să slujească 12 zile pe an, ori cu claca, ori cu carul cu boi și dijma, locului s-o dea ca de obicei. Un tabel din 1780 ne înfățișează contribuția bănească a unor sate din Ocolul Cîmpulungului Moldovenesc, numărul familiilor birnice și suma totală a banilor.

Situația grea a țăranimii se desprinde și din plîngerile țăranilor către domn sau boierii ispravnici, împotriva arendașilor care nu numai că le luau toate bucatele dar îi și băteau și schingiuiuau „în toate zilele, nealegînd nici sărbători nici nimic“. În documente întîlnim referiri la toate categoriile de locuitori ai țării, țărani, boieri, orășeni, negustori, oameni străini etc.

Unele documente din prima jumătate a secolului al XIX-lea cuprind date asupra pușurilor de păcură din hotarul Șomoegi.

În ce privește obligațiile slujitorilor domnești, prin actul din 1783 aug. 12 de numire a lui Ioniță Cantacuzino, fost mare cămăraș, ca ispravnic al jud. Mehedinți, îi fixează obligațiile și veniturile postului. La fel este și documentul din 1825 prin care Grigore Ghica numește pe Vasile Strîmbeanu vătaf de plai, fixîndu-i atribuțiile și veniturile, după cum urmează : „să meargă în toate satele unde să adune pe pîrcălabi și pe preoți, să le arate poruncile domnești privind pe tîlhari, să pună paznici la drumuri și poteci, pentru ca cei ce au gîndul la tîlhării să nu se întovărășească cu alții din Ardeal și să treacă încolo și încoace peste hotar fără răvașe de la marele spătar sau pașușuri de la excelența sa ghinăral, pentru ardeleni. La fiecare două săptămîni să informeze pe marele spătar cu orice se va fi întimplat ca și cu orice veste va auzi de aiurea din străinătate“. Se arată și alte obligații care, dacă nu sînt respectate, vătaful poate ajunge la spînzurătoare.

Venitul vătafului este fixat astfel : 30 de taleri simbrie, pentru vornicie să ia de la fiecare casnic un ban pe an, primăvara pentru clacă să ia de la fiecare casnic un taler pe an, toamna de la fiecare stîină să ia cîte un caș și de la o turmă un miel, dintr-aceea de primăvară, să ia grosărit parale 30, de la cei ce se închid pentru diferite pricini, mai are să ia de rimători, de carul încărcat de povară și de calul încărcat cu povară ce trec peste graniță și altele.

Colecția mai conține și alte documente referitoare la tratatul de pace de la Paris (1856), o scrisoare a lui Mihail Kogălniceanu către Vasile Alecsandri care se afla la studii în Franța, în care vorbește cu multă însuflețire despre datoria față de patrie, pe care trebuie s-o iubească și s-o servească.

Menționăm și cele trei documente scrise în limba slavă, din 10 februarie 1500, prin care Ștefan cel Mare cumpără de la frații Iașiul, Dolha și Vlaicul satul Peletiuceștii de Jos pe Siret, cu 200 de galbeni tăărăști ; din 19 noiembrie 1617, de la Alexandru Iliăș, domnul Țării Românești, și din 20 noiembrie 1668 de la Iliăș, domnul Moldovei.

U.p. : 114.

Anii extremi : 1500—1902.

Instrumente de informare : Inventare

Bibliografie :

Tincuțescu D., M. D. Ciucă, *Colecția Gh. Nicolaiasa*, în *Rev. Arhiv.* Vol. XXXII, nr. 1, 1970, p. 165—189.

COLECȚIA PLANURI ȘI HOTĂRNICII

Constituită la jumătatea secolului al XIX-lea, Colecția de planuri și hotărnicii s-a îmbogățit prin achiziții și donații de la diverse persoane particulare, ajungând în prezent la peste 3000 u.p. din perioada 1705—1958. În majoritate, colecția constă din planuri cartografice întocmite cu ocazia hotărnicilor de moșii, delimitări și parcelări de terenuri, planuri de orașe, comune, sate, păduri, munți, ape, construcții de poduri și șosele etc.

În anul 1965, la această colecție s-a adăugat donația de planuri a academicianului, arhitect Duiliu Marcu (cca. 13.600 planuri și detalii ale unor importante imobile din București și din țară).

Trebuie menționat că în afara acestei colecții propriu-zise există planuri care fac parte din diverse fonduri cum ar fi: planurile cadastrale din fondul Ministerului Agriculturii și Domeniilor, ale diverselor terenuri și instalații din fondul Ministerului Industriei și Comerțului, precum și cele cuprinse în alte fonduri ale instituțiilor centrale, în cadrul serviciilor de construcții și arhitectură, precum și în microfilmele aduse din străinătate.

Planurile se referă la exploatarea pământului, repartiția acestuia, drepturile de vânzare și cumpărare a diverselor moșii deținute de boieri, biserici, mănăstiri, de stat sau țărani liberi. Ele cuprind informații importante pentru cercetarea științifică, constituind totodată material ilustrativ concret asupra dezvoltării proprietății funciare.

Cel mai vechi plan din colecție este planul moșiilor Feredeeni, Rușii și Dersca din jud. Dorohoi întocmit în 1705 (7213) nov. 11. Planul nu este semnat.¹ Un alt plan tot din sec. XVIII este originalul planului moșiei Zamostia întocmit de Al. Mavrodin în 1795.²

Începând cu sec. al XIX-lea numărul planurilor și hărților se înmulțește, acestea făcându-se de specialiști în acest domeniu, inginerii topografi. Existau în Țara Românească și Moldova specialiști renumiți care au întocmit un mare număr de planuri și hărți. Printre aceștia amintim: S. Zefchidi, Al. Popovici,

¹ Arh. St. Buc., Col. Planuri și hotărnicii, jud. Dorohoi, nr. 11.

² Ibidem. nr. 5.

C. M. Rîmniceanu, Beller, Pleșoianu, Carol Gold, Leo de Braun, Ioan Zotov, stolnicul Petru Asachi, Al. Paladi, paharnicul V. Popp, clucerul Fotache Ghețu, Moritz von Ott, Scarlat Oswat și alții. Inginerii topografi formați pe lângă școlile de ingineri hotarnici din București și Iași și-au dovedit măiestria în numeroasele planuri bine executate și complete.

În sec. XIX în afara planurilor de moșii întocmite la cererea proprietarilor în scopul de a avea o situație exactă a domeniului, multe planuri s-au făcut cu ocazia numeroaselor procese ce au avut loc între moșieri, mănăstiri, biserici, cu țărani, pentru călcarea hotarelor sau în perioada reformelor agrare. Majoritatea planurilor întocmite cu ocazia stabilirii hotarelor sînt însoțite și de dosarele hotărnicilor respective.

Un alt gen de planuri sînt cele întocmite pentru orașe. Menționăm printr-acestea planul orașului Dorohoi întocmit de Beller în 1847, cuprinzînd și moșiile vecine Broscăuți și Furceni;³ planul orașului Oltenița din 1857 cu moșiile din jur împărțite în 666 loturi, ale căror locuri sînt diferențiate în trei clase.⁴

Planul cel mai important este însă planul orașului București⁵ întocmit de Rudolf Artur baron von Borroczy, ofițer rus de origină germană, care după războiul ruso-turc din 1828—1829, la care a participat, s-a stabilit în Țara Românească lucrînd ca inginer topograf. Acest plan are data 1852.

Este cunoscut planul din 1847 întocmit sub conducerea lui Borroczy în timpul domniei lui Alexandru Ghica în 99 foi și care se află în original incomplet la Academia R.S.R.⁶

Planul deținut de Arhivele Statului este de proporții mai mici dar complet. El se compune din 20 planșe lipite pe o pînză, foarte bine executate grafic și colorat. Acest plan este unicat, întrucît în 1852 s-au litografiat 4 exemplare în alb negru și numai unul singur în culori care se află în depozitele noastre.⁷

Planuri referitoare la orașul București se găsesc în mare număr în colecția noastră; mai amintim doar „planul pentru distribuirea apei potabile în București din 1844, întocmit de I. Marsillon⁸; planul orașului București din 1899⁹ etc.

O importanță deosebită prezintă și planurile construcțiilor arhitectonice, construcții de clădiri, poduri, șosele, căi ferate, precum și cele ale instalațiilor petroliere etc.

³ Ibidem jud. Dorohoi nr. 19.

⁴ Ibidem jud. Teleorman nr. 234.

⁵ Ibidem jud. Ilfov nr. 338 (Planul Bucureștiului ridicat, tras chi, publicat din porunca prea înalțatului domn stăpînitor Barbu Dimitrie Stirbeiu voevod de maior baron Rudolf Artur Borroczy 1862. Scara de 1 : 10.000 sau 1 000 stînjeni i deget decimal, stînginu Cherban Vodă“).

⁶ Florian Georgescu, *Marele plan al orașului București, ridicat de maiorul Borroczy între 1844—1848* (astăzi Biblioteca R.S.R. deține 81 planșe originale în acuarelă).

⁷ Frederic Damé, *Bucarest en 1906*, București, 1907, p. 98, 106.

⁸ Arh. St. Buc., Col. Planuri și Hot. jud. Ilfov nr. 347.

⁹ Ibidem, nr. 335.

U.p. : 3350.

Anii extremi : 1705—1958.

Instrumente de informare : Inv. nr. 491—495, 826.

Bibliografie:

C. C. Giurescu, *Harta stolnicului Cantacuzino*, Extras din *Rev. Istorică Română*, nr. 1, 1934, 28 p.; Marin Popescu Spineni, *România în istoria Cartografiei* vol. I, II, București, 1938.

COLECȚIA SCRITORII ȘI OAMENI DE ARTĂ

Colecția de materiale documentare aparținând diferiților scriitori și oameni de artă români și străini a fost înființată de Arhivele Statului, în ultimii ani, din documentele intrate prin diverse donații și achiziții.

Colecția cuprinde 571 u.p. dintre anii 1845—1935.

În colecție se găsesc manuscrise literare, muzicale și corespondență ce provine de la următoarele persoane :

1) Scriitori români :

Acterian Haig. Manuscrise literare : Răstălmăciri sau originalitate în artă (1935) ; Note despre tragicii greci.

Alecsandri Vasile (1819—1890). Manuscrise literare : poezii : Dimineața, Tunetul, Noaptea de primăvară, Floriile, Paștele, Scrînciobul, Plugurile, Semănătorii, Rodica, Cîntecul Gînteii latine (imprimat) ; marșuri : Astăzi cu bucurie și Marș vînătoresc. Traducerea în limba franceză a poeziilor — Steluța și o seară la Lido, făcută de G. Bengescu. *Corespondență* cu fratele său Costache, cu Ion Ghica, cu regina Elisabeta, cu Filipescu, din anii 1868—1889. Mai găsim foaia de titlu a volumului de poeme a lui Sully Prudhomme și dedicația autorului pentru Vasile Alecsandri, din 1888.

Arghezi Tudor (1890—1967). Manuscrise literare : volumul „Cărticică de seară“, cu mici deosebiri față de cel tipărit în 1935 ; *corespondență* : scrisoare către / Panait Mușoiu /.

Balgîu Gh. Manuscrise literare : poezia „Freamătul clipelor“.

Bilciurescu Ștefan. Corespondență : cu Alexandru Macedonski și Petre Liciu.

Bitter David. Manuscrise literare : versuri „Apari la geam“ și „Telefonul“.

Bolintineanu Dimitrie (1819—1872). Manuscrise literare : poezii „Către femei“, „Către boieri“, „Blestem“. Piesa de teatru „Mihnea și Baba“ (fragment). Diverse chitanțe semnate de scriitor.

Brătescu-Voinești Ion Al. (1867—1946). Manuscrise literare : poezia „Copilărie“ (1891 nov.).

Caragiale I. L. (1852—1912). Corespondență : cu T. Gusti, L. Antoniu, C. Simionescu, Mihalache A., Steurman Rodion.

Gerna Panait (1881—1913). *Corespondență* : cu Mihail Dragomirescu și Marghiloman (1906—1911).

Coșbuc George (1866—1918). *Corespondență* : cu V. Goldiș (1913), I. G. Duca.

Creangă Ion (1837—1889). *Manuscrise literare* : nuvela „Mare lucru este blagoslovenia domnului“. *Corespondență* : cu Titu Maiorescu.

Delavrancea (Ștefănescu) Barbu (1858—1918). Chitanțe de sume de bani primite (1908—1912).

Demetrescu Traian (1865—1896). Cărți de vizită.

Dobrogeanu-Gherea Constantin (1877—1937). *Corespondență* : cu C. Hamangiu pe o ilustrată cu membrii redacției Viața Românească (1906).

Ghica Ion (1816—1897) *Manuscrise literare* : „Situația internă, politică și economică a României în perioada 1864—1890 (fotocopii). *Corespondență* : cu B. P. Hasdeu, I. Bianu, D. Sturza, T. Speranția, G. Mirea, L. Șăineanu, St. Bilciurescu, G. Ionescu-Gion (1880), cu fiul său Alexandru (1882—1887).

Grozăvescu Traian (1895—1927). *Corespondență* : cu Leonard Pankerov din Cluj.

Iosif St. O. (1875—1913). *Manuscrise literare* : Gală la halbă (cu notă marginală „sfârșit făcut de St. O. Iosif“. *Corespondență* : cu Nicolae Petrașcu, Socec și Dimitrie Anghel (1900—1908). Fotografie (1910).

Ispirescu Petre (1830—1887). *Corespondență* : cu Negruzzi și cu fiul său (1884, 1919).

Labiș Nicolae (1935—1936). *Corespondență* : cu Sterescu (1935).

Lecca Haralamb G. (1873—1920). Versuri (1902). Schiță în tuș și acurelă (1890—1902). *Corespondență* cu librarul Socec și Academia Română (cere să fie propus membru corespondent). Lista publicațiilor sale (1911—1915).

Loga Constantin. *Manuscrise literare* : „Imnul patrioticesc (1842).

Macedonski Alexandru (1854—1920). *Manuscrise literare* : în limbile română și franceză, epigrame, *corespondență* cu personalități culturale române și străine, documente biografice și personale, toate dintre anii 1812—1940.

Maiorescu Titu (1840—1917). *Corespondență* : cu Ștefan Luchian, Socec (1890, 1902).

Maniu Adrian (1891). *Manuscrise literare* : poezia „Cîntec Dobrogean“.

Mehedinți Simion (1869—1962). *Corespondență* : cu Adam Ion, Z. C. Arbure, Romulus Birsan, A. Baltazar, Ion Bianu, G. Bogdan Duică, Valeriu Braniște, Ion Al. Brătescu-Voinești, Panait Cerna, Șt. O. Iosif, Gh. I. Kirileanu, Titu Maiorescu, Al. Macedonski, Barbu Delavrancea, Al. Odobescu, George Panu, Emil Pangrati, Aurel Popovici.

Minulescu Ion (1881—1944). *Manuscrise literare* : poezii „Strofe pentru toată lumea“ (39 poezii 1920). Fotografie (1908).

Mureșanu Andrei (1816—1863). *Manuscrise literare* : poezia „Răsunet“ (1848).

Nădejde Ion și Sofia. *Corespondență* : cu A. C. Cuza și frații Șaraga. (1886—1898).

Negruzzi Iacob (1843—1932). *Corespondență* : cu Vasile Alecsandri, T. Maiorescu (1878—1879), Duiliu Zamfirescu (1891), S. Bodnărescu și Mitte Kremnitz.

Negruzzi Leon. Corespondență : cu Lascăr Catargi și P. P. Carp. (1882, 1888).

Nencev T. Manuscrise literare : poezia „Cîntece pentru miine“. (1928)

Noica Constantin. Manuscrise literare : articole „Civilizație și goluri“, „Păcatul în lumea contemporană“ (1938).

Nottara Constantin (1859—1935). *Corespondență* : cu Paul Zarifopol (1912). Fotografie.

Pavelescu Cincinat (1872—1934) *Corespondență* : cu Al. Marghiloman (1921). Carte de vizită.

Popa Victor Ion (1895—1946). *Manuscrise literare* : poezii „Pastel de April“. „Spre Bucovina“.

Popovici Axente Sever. Manuscrise literare : articol „Conceptul de conștanță culturală“ (1938—1939).

Pruner I. Fotografie cu dedicație pentru Constantin Zătreanu (1924).

Ranetti G. (1875—1928). *Corespondență* : cu Socec (1900—1903).

Ranetti-Roman. Manuscrise literare : versuri „Răzbunare“.

Rădulescu Heliade Ion (1802—1872). *Corespondență* : cu Zossima Giurescu și Maria Rădulescu (1851, 1868). Polița cu scadență pentru 106 napoleoni, semnată (1870).

Rădulescu Neagu. Manuscrise literare : capitolul „Anotimp nou, la pension“, din romanul „Pensionul Doamnei Butoi“ (1938).

Sadoveanu Ion Marin (1880—1961). *Corespondență* : cu G. Filip, George Coșbuc și Clarnet (1908—1935).

Sățeanu C. Corespondență : cu I. G. Duca, Vasile Gh. Panu, G. Kremnitz, Tzigara-Samurcaș (1915—1940).

Sion Gh. (1822—1892). *Manuscrise literare* : poezii „Adevărul și Intriga“ ; „Domnul de Bolomne“ ; „Lui Foat Efendi“ ; „Minciuna“ ; „Hora Unirii“ ; „Jalnica tragedie a unui fost caimacam“. Pamflet : „Panorama Moldovei“, piesă adresată comisiei Puterilor Europei de un spectator“. Pe verso o notă a lui Sion către Cuconul Kostaki, pentru colecția sa ; satiră la adresa logofătului N. Conta (1853). Discurs către Grigore Ghica la reînțoarcerea sa la domnie și versuri scrise cu această ocazie (1854).

Șaraga, frații. Corespondență : cu Traian Demetrescu, V. Ionescu, A. Philippide, Gheorghe Panu, contracte și învoieli încheiate cu Aron Densușeanu, Alex. Vlahuță, A. Steuerman, Matilda Poni, H. Tiktin, Traian Demetrescu.

Știugariu Ion. Manuscrise literare : poezii „Dăruire“, „Domnița“, „Călătorie“.

Teodorescu Dem. (1849—1900). *Corespondență* : în legătură cu o liberare din închisoare unde stă „de 8 săptămîni“ împreună cu Arghezi și alți redactori ai „Steagului“ (1918—1919).

Tocilescu Grigore (1850—1909). *Corespondență* : cu Ivanoff (1895).

Tutoveanu George (1872—1957). *Manuscrise literare* : poezia „Fii gata“.

Urechia V. A. (1834—1901). *Corespondență* : cu Socec (1891).

Văcărescu Elena (1866—1947). *Manuscrise literare* : poezia „Le Rêve“ trimisă prof. Carini.

Voiculescu V. (1884—1964). *Manuscrise literare* : poezia „Altitudine“ (1939).

Zamfirescu Duiliu (1858—1922). *Manuscrise literare* : „Cugetări“ (1903). *Corespondență* cu N. Petrașcu, Al. Macedonski, Ollănescu, Kalinderu, V. Rațiu. Acte personale, de căsătorie, de proprietate, înmormântare etc.

Xenopol A. D. (1847—1920). *Manuscrise literare* : articol „O privire retrospectivă asupra convorbirilor literare“. Chitanțe și sume de bani primite (1869—1893).

2) Scriitori și oameni de artă străini.

Șalom Alehem (1859—1916). *Manuscrise literare* : poezia „Epitaph“ (în idiș).

Alexandre Dumas (1894—1895). *Corespondență* : cu „Un prieten“. Pe verso câteva rînduri scrise de Pierre Decourcelle și E. Feydeau.

Gabriel Fauré (1845—1924). *Corespondență* : cu „O prințesă“.

Anatole France (1844—1924). Autograf cu un fragment din „Pensée de Riquet“.

Gorceix Septime. *Manuscrise literare* : „Sonet“ închinat Bucureștiului (1918).

Alphonse de Lamartine (1790—1869). Autograf pe câteva rînduri (1899).

Pierre Loti (1850—1923). *Corespondență* : cu regina Elisabeta (1899—1902).

Mascagni Pietro (1863—1945). Autograf pe un portativ. Fotografie (1902).

Frédéric Mistral (1830—1919). *Manuscrise literare* : poezia „A la Roumanie“. (1904).

Anna de Noailles (1876—1933). *Manuscrise literare* : versuri.

Marcel Proust (1875—1922). *Corespondență* : cu prințul Constantin B. Brîncoveanu.

Rafaello Romanelli. *Corespondență* : cu C. N. Polieff. (1900—1901).

Anton Grigorievici Rubinstein (1829—1894). Autograf pe un portativ (1894).

Emile Zola (1840—1902). Carte de vizită către Noirot referitoare la o întîlnire.

U.p. : 571.

Anii extremi : 1845—1940.

Instrumente de informare : Inventare.

COLECȚIILE „SECȚIA ISTORICĂ“, „PECEȚI“ ȘI SULURI“.

Aceste colecții au fost constituite de Arhivele Statului, în trecut, pentru a asigura documentelor, datorită importanței lor deosebite, o formă de păstrare mai adecvată unor aspecte particulare ale lor. Documentele ce formează aceste colecții au fost, în marea lor majoritate, scoase din fondurile mănăstirești, unde și sînt inventariate.

I. — *Colecția „Secția Istorică“* se compune din 1671 documente dintre anii (1369) — 1600, provenite din Cancelaria Țării Românești. Dintre acestea 1656 au fost scoase din fondurile mănăstirilor din Țara Românească și sînt cuprinse și în inventarele acestora, iar un număr de 15 nu provin de la mănăstiri și deci nu sînt cuprinse în inventarele acestora. Documentele din colecție sînt 1520 originale și 49 traduceri sau copii. Din cele 15 documente care nu fac parte din fondurile mănăstirești și de care ne ocupăm în mod special, 11 sînt originale scrise pe pergament, trei sînt traduceri, iar unul este o copie în limba greacă. În afară de însemnarea în limba greacă, celelalte 14 documente sînt domnești reprezentînd întăriri sau danii pentru moșii și sate.

Dintre acestea cel mai vechi document este cel din anul 1409 de la Mircea cel Bătrîn, care pomenește și pe fiul său Mihail vv., iar al doilea este de la Basarab cel Tînăr vv., din 1480. Restul documentelor sînt din secolul al XVI-lea.

Cuprînzînd marea majoritate a documentelor emise de cancelaria Țării Românești pînă la anul 1600, Colecția „Secția Istorică“ prezintă o importanță deosebită pentru istoria patriei în acea perioadă. Cu ajutorul acestor documente putem cunoaște evoluția cancelariei domnești, a sfatului domnesc și se pot face studii de diplomatică, paleografie, sigilografie etc.

Documentele, în marea lor majoritate scrise pe pergament, sînt validate cu sigilii timbrate sau aplicate, sau au avut peceti atîrnate care s-au pierdut. Menționăm documentele din perioada lui Mihai I Vteazul, în special cele din anul 1600, cînd se intitulează domn al celor trei țări române, dintre care unele au și sigiliul cu stema unită a Țării Românești, Moldovei și Transilvaniei.

II. — *Colecția „Peceti“* cuprinde 291 documente cu sigilii atîrnate dintre anii 1361—1876. Dintre acestea 117 provin din cancelaria Țării Românești, 173

din cancelaria Moldovei, iar 3 din cancelaria Transilvaniei. Din punct de vedere al provenienței, ca și la celelalte două colecții majoritatea documentelor, respectiv 207, aparțin fondurilor mănăstirești din Moldova și Țara Românească, 83 fondurilor de proveniență personală care au fost predate Arhivelor Statului de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, de Ministerul de Finanțe sau au fost achiziționate de-a lungul anilor.

Majoritatea documentelor din această colecție au fost preluate de Arhivele Statului după secularizarea averilor mănăstirești și aparțin, organic, fondurilor eclesiastice, fiind trecute și în inventarele lor. Pe parcurs colecția s-a mai îmbogățit cu documente cu peceti atârnată obținute prin donații sau cumpărare. Documentele sînt scrise pe pergament și redactate în limbile română, slavă, latină, greacă. Multe dintre acestea, scrise de către dieci cu multă grijă sînt împodobite cu miniaturi, marea majoritate fiind documente solemne cu sigilii atârnată (mare, mijlociu sau mic — după importanța documentului). Pecetea, pe lângă faptul că constituie un semn de autentificare, este și o creație artistică. Există unele exemplare deosebit de frumoase. Căușul protector este din ceară de albine amestecată cu diferite substanțe și de culoare roșie și mai rar albă sau verde. Astfel, pentru pecetea atârnată la documentul din 30 martie 1392, este folosită ceara verde închis. Unele sigilii au o greutate destul de mare; de exemplu, pecetea atârnată de hrisovul din 1639 de la Matei Basarab este de 750 gr. și are un diametru de 14,5 cm., iar acela de la documentul din 25 ianuarie 1499, de la Radu cel Mare, are 650 gr., cu un diametru de 14,5 cm.

La documentul din 17 iulie 1636 prin care Matei Basarab întărește lui Radu al doilea postelnic ocină în satul Pătîrlagele, se observă că sigilarea în ceară roșie s-a făcut de două ori, cu matrițe diferite și probabil la date diferite. Jumătatea inferioară a celei de a doua imprimări lipsind se poate vedea jumătatea superioară a primei sigilări.

Un aspect deosebit prezintă două documente date de doi domni, dar validate cu o singură pecete (transfix). Este vorba de documentul din 15 martie 1634, prin care Moise Movilă voievod întărește m-rii Bisericii satul Vinători, iar al doilea este din 25 martie 1635, prin care Vasile Lupu voievod îi întărește printre altele același sat. Pecetea atârnată este de la Vasile Lupu.

Destul de rare și lucrate cu o deosebită măiestrie artistică sînt pecetele atârnată în capsule de metal și bulele. În colecția de peceti sînt puține. Menționăm pecetea atârnată la documentul din 3 iunie 1684, prin care Șerban Cantacuzino voievod întărește m-rii Sf. Apostoli, zidită de Matei Basarab, vinăriciul din dealul Scheai, cu sigiliul de ceară în capsulă de metal aurită, bine păstrată. Majoritatea documentelor emise din cancelaria lui Șerban Cantacuzino sînt împodobite cu miniaturi, scrise pe un pergament foarte fin. Tot în capsulă de metal este și pecetea atârnată la cartea dată de Hrisant, patriarhul Ierusalimului, m-rii Sinai, în 1717, la București. Pecetea este de tip iconografic.

Unele documente, în special cele date de patriarhul Constantinopolului, au atârnată, bule de argint aurit (documentul din 4 ianuarie 1681 scris în limba greacă, prin care Dionise patriarhul Constantinopolului întărește m-rii Cotroceni privilegiile acordate de domn). La actele emise de patriarh există și bule de plumb, cum ar fi bula de la documentul din 15 martie 1617, prin care Timotei,

patriarhul Constantinopolului, hotărăște ca m-reă Cernica să fie metoh al Patriarhiei din Constantinopol. Bula, de tip iconografic, este atârnată cu șnur de mătase albastră.

Un caz deosebit este pecetea atârnată la hrisovul dat de Constantin Brîncoveanu la 14 aprilie 1711, prin care întărește m-rii Hurezi mai multe moșii. Acest hrisov a fost validat inițial cu pecete timbrată. Ulterior de acest hrisov s-a atârnat cu șnur de mătase verde și fir de aur o pecete în capsulă de argint aurit care poartă pe revers stema lui Ștefan Cantacuzino, cel ce urmează la domnie lui Constantin Brîncoveanu.

Colecția conține și un număr de 3 documente cu pecete atârnată referitoare la Transilvania.

Menționăm documentele cu pecete atârnată date de Matei Corvin, regele Ungariei, prin care confirmă nobililor români Dionisie, Andrei și Petru din Țara Hațegului posesiunile din comunele Farcadinul de Jos și Crânișu. Un alt document referitor la Transilvania este diploma dată de împăratul Ferdinand I de Habsburg prin care confirmă drepturile și privilegiile locuitorilor din Tîrgul Dobra. Pe aceste documente este și semnătura lui Nicolaus Olahus, episcop de Agria.

Tot în Colecția „Pecetei“ găsim și diploma de doctor în chimie, fizică experimentală și mineralogie a lui Andrei Babeș, eliberată de Universitatea din Budapesta în 1876.

III. — Colecția „Suluri“ cuprinde o serie de documente scrise în majoritate pe pergament, păstrate sub formă de rulou, care n-au putut fi lăsate la fondurile de documente ale instituțiilor eclesiatice, de care aparțineau, din cauza forme lor specifice care impunea un alt mod de păstrare. Așa cum s-a procedat și cu documentele cu pecete atârnată, s-a alcătuit o colecție separată denumită „Suluri“. Colecția „Suluri“ cuprinde 95 u.p. dintre anii 1602—1883 și 1914. Dintre acestea 68 provin din cancelaria Țării Românești, iar 25 din Moldova. Din punct de vedere al provenienței, 61 aparțin fondurilor eclesiatice, iar 32 provin din diverse achiziții.

Ceea ce impresionează în mod deosebit este forma specifică atât în scrierea acestor documente cât și în împodobirea lor cu miniaturi de o frumusețe artistică excepțională.

Împodobirea cu miniaturi este în strînsă legătură cu conținutul documentului, cu starea materială a destinatarului. Pe hrisovul dat de Alexandru Moruzi în 2 noiembrie 1793, prin care se stabilește că potrivit hotărîrii Porții să se construiască vase de transport pe Dunăre, este înfățișată o corabie foarte frumos colorată. Cînd starea beneficiarului era bună și diacul era bine plătit, atunci documentele erau frumos ornate, fiind uneori adevărate opere de artă. Cel mai frumos document, cu o miniatură desăvîrșită este cartea lui Antim Ivireanu, mitropolitul Țării Românești, din 20 iulie 1715 pentru m-reă Tuturor Sfinților din București, fondată de el, stabilind regulile după care să fie condusă.

Primul document din Colecția Suluri este o traducere din limba slavă a documentului din 29 martie 1609, traducere din 1812 aparținînd cunoscutului dascăl slovenesc Dionisie eclisiarhul, care încearcă să dea și o reprezentare figurată a documentului original.

Deosebit ca formă de prezentare și validare este hrisovul din 16 iulie 1614, scris pe hîrtie, dublat cu o pînză verde pentru protecție. Acesta are în frontispiciu portretele domnului Radu Mihnea, al doamnei Arghira și al fiului lor Alexandru Coconul.

Menționăm că hrisovul dat de Antonie Vodă din Popești la 4 ianuarie 1672, scris pe cinci bucăți de pergament lipite între ele, lung de 3 metri și lat de 26 cm. ornat cu frumoase miniaturi. De asemenea, hrisovul dat de Constantin Brîncoveanu la 25 aprilie 1695, prin care întărește m-rii Hurezi sate, moșii, rumâni, țigani. Este scris pe șapte bucăți de pergament lipite între ele, avînd dimensiunile de 334 cm. × 34,5 cm., cu miniaturi în frontispiciu, validat cu pecete atîrnată închisă în capsulă de argint aurit.

Multe documente de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea sînt ornate cu arabescuri și motive florale care vădesc influența stilului baroc.

Unele suluri prezintă o importanță deosebită pentru istoria economică, politică, culturală și socială. Pentru Unirea Principatelor Române menționăm actul din 7 octombrie 1857 cu doleanțele divanului ad-hoc al Moldovei asupra viitoarei organizări a Principatelor Române. Din 5 ianuarie 1859 se păstrează actul prin care membrii Adunării Elective a Moldovei au ales ca domn al Moldovei pe Alexandru Ioan Cuza. Precum și actul de constatare a voturilor date de poporul român asupra plebiscitului propus la 2/14 mai 1864. În protocolul final se menționează că acest exemplar s-a întocmit spre „a fi așezat în Arhiva Statului“.

Unele documente se referă la măsurile luate pentru dezvoltarea învățămîntului, înființării de școli în Moldova (1752, 1759, 1775), organizarea de școli în Țara Românească (1776).

De o importanță deosebită este documentul din 5 august 1746, prin care Constantin Mavrocordat întărește hotărîrea mitropolitului Neofit și a boierilor pentru eliberarea și răscumpărarea rumânilor.

Pentru a curma abuzurile ispravnicilor, Alexandru Moruzi hotărăște, prin hrisovul din 18 ianuarie 1804, ca aceștia să primească leafă și privilegiu „pentru a renunța la relele cîștiguri ce se obișnuiau pînă acum“.

Referitor la bresle, prin hrisovul din 7 ianuarie 1818, Ioan Caragea vv., hotărăște ca breslele brutarilor și jimblarilor să treacă de sub controlul Agiei direct sub controlul domniei și le obligă să-și aleagă cîte un staroste. Mai trebuie menționat și documentul turcesc din /1808—1809/, prin care sultanul Mehmed acordă privilegiu negustorilor europeni, între care și celor din Țările Române. Documentul este scris pe hîrtie și împodobit cu miniaturi.

U.p. : 1671 ; 391 ; 95.

Anii extremi : 1369—1600 ; 1361—1850 ; 1609—1852.

Instrumente de informare : Inv. nr. 75, 76.

Bibliografie:

Mircea, Ion-Radu, *Catalogul documentelor Țării Românești 1369—1600*, București, 1947, XVI + 323 p.; Duca D., Vasilescu V., *Date privind proveniența, păstrarea, descrierea și conținutul documentelor din colecțiile: „Peceți“ și „Suluri“ din depozitele Arhivelor Statului*, în „*Revista Arhivelor*“, VI, nr. 1, 1963, p. 222—243; Rădulescu Gabriela, *Sigiliile cancelariei domnești a Moldovei între anii 1711—1821*, în *Rev. Arhivelor*, XII, nr. 2, 1969, p. 173—218; *Indicii cronologici și Bibliografia arhivisticii românești*, București, 1969, p. 95—99.

9. 1520 apr. 24, Iași. Ștefan vv. Moldovei întărește lui Lunčan și fraților lui moșie în satul „unde a fost Radul lui Rădici“. (Peceti, nr. 283. Orig. perg.).

10. 1803 mai 24. Miniatură de pe Hrisovul de la Alexandru Moruzi vv. Moldovei, privind înființarea, în afara școlii din Iași a unor școli de limbă elinească la Focșani, Bîrlad, Galați, Roman, Huși etc. (Suluri nr. 53. Orig. perg.).

COLECȚIA SIGILII

Colecția sigilii a Arhivelor Centrale este constituită din matricele sigilare folosite în perioada 1831—1886 la validarea actelor. Această colecție s-a format atît prin depunerea oficială, făcută de ministere sau alte instituții, a sigiliilor sau a ștampilelor ieșite din uz, precum și din achiziții și donații de la persoane particulare. Cele mai multe sigilii au fost depuse după reforma administrativă din 1864, cînd întîlnim adrese însoțite de liste de sigilii intrate la Arhivele Statului.

Inventarierea sigiliilor s-a făcut alfabetic pe județe. În cadrul județelor Ilfov și Iași au fost trecute și sigiliile organelor de stat și instituțiilor centrale din cele două Principate și apoi din România. Aceste inventare au fost întocmite după 1864, pe vremea cînd la conducerea Arhivelor Statului se afla C. D. Aricescu (1869—1870 și 1871—1876), care s-a preocupat de organizarea sigiliilor. Din studierea dosarelor din Arhiva D.G.A.S. se poate vedea că sigiliile erau cerute de unele instituții administrative și judecătorești și mai ales între anii 1874—1878, după reînființarea unor comune desființate anterior. Abia după 1944 sigiliile au fost identificate, verificate, cercetate și așezate în dulapuri speciale.

Colecția de matrice sigilare a Arhivelor Centrale cuprinde un număr de 12.347 sigilii dintre 1831—1886, aparținînd unor instituții administrative, judecătorești și unor persoane particulare. Majoritatea sigiliilor sînt din secolul XIX, cu excepția cîtorva care sînt mai vechi, cum ar fi : sigiliul m-rii Cozia, sigiliul porții Curtii domnești din Iași, sigiliul lui Bogdan Petriceanu Hasdeu etc.

Din punct de vedere al provenienței, sigiliile din colecție pot fi grupate pe următoarele categorii : 1) *sigilii care au aparținut organelor supreme de stat* : sigilii domnești, ale guvernului provizoriu de la 1848, al Căimăcămiei, al Adu-nării deputaților, al Comisiei Centrale de la Focșani, al Președinției Consiliului de Miniștri etc. ; 2) *sigilii aparținînd instituțiilor centrale și locale* : sigiliul Secretariatului Statului, al Ministerului de Interne, sigilii de ocîrmuire, prefecturi, plăși, preturi, consilii permanente comunale și sătești ; 3) *sigilii ale organelor de poliție* : Prefectura Poliției Capitalei, poliții orașenești ; 4) *sigilii ale orașelor* ; ale municipalităților, ale despărțirilor administrative, orașenești, ale oficiilor de stare civilă, ale diverselor instituții tehnice și edilitare ; 5) *sigilii ale instituțiilor sanitare* : Consiliul medical al țării, Direcția generală a serviciului sanitar, servicii

sanitare județene, serviciile veterinare județene, carantinele Gruiu, jud. Dîmbovița, și Turnu, diferite spitale etc. : 6) *sigilii ale instituțiilor de cultură* : Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor, școli de cultură generală, licee, pensioane, Arhivele Statului, societăți cu caracter cultural științific (Asociația medicilor și naturaliştilor din Iași etc.) ; 7) *sigilii ale instituțiilor fiscale* : Direcția vămilor și a contribuțiilor indirecte, serviciile fiscale indirecte, casierii, percepții etc. ; 8) *sigilii ale unor instituții militare* : regimente, intendente militare, legiuni de gărzi civice, comanda pompierilor din Bacău și Tecuci ; 9) *sigilii ale organelor judecătorești* : divane judecătorești și apelative din Țara Românească și Moldova, Înalta Curte de Revizie Țara Românească și Moldova, apoi Principatele Unite, Casa centrală de justiție și corecție din Focșani, Camera de punere sub acuzare — Focșani, Epitropia generală a orfanilor, judecătorii de pace și instrucție, tribunale de ocol, tribunale comerciale și criminale, Curtea cu jurați, procuraturile județene etc. ; 10) *sigilii ale închisorilor* : Vornicia temnițelor, Direcția penitenciarelor din București, Închisoarea Telega etc. ; 11) *sigilii particulare* : sigiliul familiei Hasdeu, al lui Gheorghian Peșacov, și ale altor persoane (medici, perceptori etc.) ; 12) *sigilii ale unor așezăminte ecleziastice* : ale reprezentanților unor culte religioase, biserici, mănăstiri etc.

Pentru unele sigilii s-au păstrat ambele forme și cel executat prin incizie, pentru aplicarea în tuș, și cel executat prin excizie, pentru aplicarea în ceară.

Printre sigiliile mai importante menționăm sigiliul domnitorului Gheorghe Bibescu, al lui Barbu Stirbei, ambele de tip heraldic, purtînd blazoanele familiilor respective. Sigiliile instituțiilor centrale poartă în mijloc stema țării, care pînă la unire reprezintă acvila cruciată pentru cele din Țara Românească și capul de bour pentru cele din Moldova. În perioada unirii și imediat după unire se folosește, dar nu în mod uniform, stema unită. Abia la sigiliile din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea se constată că stema a fost uniformizată pentru toate instituțiile publice.

Tipurile de sigilii sînt diferite — combinate, iconografice etc. De menționat frumusețea sigiliilor instituțiilor administrative locale care înfățișează bogățiile specifice regiunilor sau ocupația de bază a locuitorilor. De exemplu : sigiliul județului Dolj are în mijloc un pește, al județului Teleorman trei oi, al județului Gorj un țap, al județului Botoșani, o seceră etc.

Majoritatea sigiliilor au legenda scrisă în limba română, cu caractere chirilice sau latine, foarte puține sînt în limba slavă, latină, turcă sau franceză.

Sigiliile sînt confecționate din metal. La majoritatea matricelor sigilare mînerul s-a pierdut sau s-a deteriorat.

Colecția de sigilii păstrată la Arhivele Centrale constituie un bogat izvor de documentare și cercetare istorică și sigilografică. Aceste sigilii reflectă nu numai evoluția organelor de stat centrale și locale, dar și dezvoltarea economică, socială și culturală a țării. Sigiliile constituie un material documentar interesant privitor la cunoașterea unor evenimente însemnate din istoria patriei, lupta pentru unire, făurirea și întărirea statului român.

U. p. : 12.347.

Anii extremi : 1831—1886.

Instrumente de informare : Inventar.

Bibliografie:

Moisil Const., *Sigiliul statului*, în *Enciclopedia României*, București, 1938, vol. I, p. 72 ;
Virtosu Emil, *Tipare sigilare domnești din secolul al XIX-lea* (Țara Românească, în
Studii și cercetări de numismatică, I, 1957, p. 307—355 ; Idem, *Sigilii împărțite și si-*
gilii sătești, în *Studii și cercetări de numismatică*, vol. I, București, 1957, p. 357—366 ;
Idem, *Din sigilografia Moldovei și a Țării Românești*, în : *Documente privind Istoria*
României. Introducere, vol. II, București, 1956, p. 333—567 + 10 f. pl. ; *Bibliografia*
arhivisticii românești, V *Sigilografie*, București, 1969, p. 95—99 ; Dogaru M., *Colecția*
de sigilii a Direcției generale a Arhivelor Statului — București, în *Rev. Arhivelor*, nr. 1,
1968, p. 155—171.

FAMILIA ALEXANDRESCU

Familia Alexandrescu este originară din Muntenia, unde posedă moșii întinse în județele Buzău, Dîmbovița, Prahova, Teleorman și Vlașca.

S-a păstrat corespondență de la paharnicul *Nicolae Alexandrescu*, mare proprietar, în 1846, judecător la Tribunalul județului Ilfov și care între anii 1849--1856, în tovărășie cu Ioan Oteteleşanu și Hilel Manoah a preluat „ocupul consumației sării din năuntru“, încheind în această calitate, în timpul războiului Crimei, contracte cu administrația armatei ruse pentru aprovizionarea cu sare.

Un număr însemnat de documente se referă la viața și activitatea fiului său, *Ion N. Alexandrescu*, născut în 1835, căsătorit cu Ana Lenș, fiica ocîrmui-torului județului Prahova.

Ion N. Alexandrescu a fost acționar al fabricii de chibrituri „Filaret“, deținător al unui însemnat număr de acțiuni ale societății.

Principalele proprietăți ale familiei Alexandrescu, menționate și în documente, sînt moșiile : Scurtești din jud. Buzău, Cojasca, Cornești și Căești din jud. Dîmbovița, Moara Domnească și via Ceptura din jud. Prahova, Piatra din jud. Teleorman, Pietrișul din jud. Vlașca și diverse proprietăți imobile din Bucu-rești.

O parte din documentele din fond se referă și la familia Ghermani (Gherman), ilustrînd unele aspecte din viața și activitatea acestei familii, înrudită cu familia Alexandrescu prin căsătoria lui Ion Alexandrescu cu Zoe Ghermani, în 1890.

Gheorghe Ghermani, fiul lui Adam Ghermani, a avut ca frați pe Ion și Nicolae. A fost căsătorit cu Eufrosina, fiica lui Naum C. Dociu (în unele documente apare Dossios) mare negustor la Brașov. Moșierul Gheorghe Ghermani a ocupat diverse funcții, devenind după 1859 senator. În 1876 era vicepreședinte al Consiliului de administrație al „Băncii de București“.

Familia Ghermani a deținut moșiile : Buzoeni în jud. Ialomița, Coconi, Cor-nățelul, Ileana, Glina, Mănăstirea și Pirlita în jud. Ilfov.

În fond se mai găsesc documente referitoare la alte familii înrudite sau cu care există relații de afaceri : familia stolnicului Cătuneanu, socrul lui Nicolae Alexandrescu, baronul Bela D'Atzel, soțul Elenei D'Atzel, născută Ghermani, fa-

milia V. Boerescu, ginerele lui Gh. Ghermani, cu fiicele lui Maria și Zoe Boerescu, Leonida Sachelarie, nepotul lui Gh. Ghermani. Mai sînt documente privind pe Constantin Cornescu, mare logofăt al Dreptății, Șt. Bilciurescu, general Arion, prințul Miloș Obrenovici ș.a.

Fondul provenit de la familia Alexandrescu, împreună cu documentele de la familiile înrudite — Ghermani, Cătuneanu ș.a. — conține 905 u.p. dintre anii 1727—1915. Documentele au fost ordonate cronologic în cadrul a opt pachete.

Ca gen de material se găsesc răvașe domnești și întăriri de anaforale provenind de la domnii Țării Românești Mihai Suțu (1784) ; Alexandru Moruzi (1793, 1800) ; Constantin Hangerli (1798) ; Ioan Gheorghe Caragea (1818). Mai sînt apoi zapise de vînzare și cumpărare, contracte de arendare, închirieri, hotărnicii, procese-verbale, hotăriri ale instanțelor judecătorești, testamente, situații și bilanțuri de venituri și cheltuieli, borderouri și adrese ale caselor de schimb și comerț, polițe, note de plată, amintiri, corespondență. Ca structură fondul conține mai multe documente privind proprietatea și administrarea averii mobile și imobile a familiei Alexandrescu și a familiilor înrudite și foarte puțină corespondență, în special a lui Ioan N. Alexandrescu și Gheorghe și Eufrosina Ghermani. Astfel sînt scrisori de la : generalul Arion, D. Bacaloglu, arhitectul Louis Blanc, D. Brătianu, inginer hotarnic, N. Butculescu, I. Crețeanu, Const. Cuțarida, dr. D. Danielopolu, Estalei Economu, I. Fătu, D. J. Hurmuz, Ion Greceanu, Al. Scarlat Ghica, Petre Hagi Hristu, P. Jagoditis, Al. Mavrocordat, avocat Șt. Meitani, Dimitrie Naum, M. Pallă, Firma Frații Paxines, Vasile Porumbaru, administratorul moșiilor lui Ion N. Alexandrescu, Leonida Sachelarie, Iorgu Scipion și D. Steriadi, ingineri hotarnici, pictor Carol Pop de Szathmáry.

În general corespondența are caracter oficial, cu băncile pentru delimitări de moșii, pentru diverse litigii ; o mică parte are caracter intim, familial, referindu-se la călătoriile în străinătate ale membrilor familiilor Alexandrescu și Ghermani, trimiterea copiilor la școlile din Franța și Germania, îngrijirea copilului lui Ion N. Alexandrescu, Nicolae, bolnav mintal, și trimiterea lui la un sanatoriu la Viena.

În privința conținutului celorlalte documente, ele reflectă unele aspecte ale vieții politice, sociale și economice din secolele XVIII și XIX, unele frământări sociale, situația orașului București în timpul războiului Crimeei, delimitările rurale din 1864, lipsa mijloacelor de transport în vara anului 1877 datorită rechiziționărilor pentru armată, vînzări și cumpărări de moșii, țigani, cereale, achiziționarea de obligații și efecte, procese pentru hotărnicii, arendări, zălogiri și sechestrări de bunuri, transportul de cereale pentru export, organizarea expoziției agricole din 1904.

Documentele din fond reflectă, în general, aspecte ale procesului de transformare a marilor proprietari funciari în mari capitaliști.

U.p. : 905.

Anii extremi : 1727—1915.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1065.

FAMILIA BALȘ

Această veche familie de boieri români a deținut averi întinse și dregătorii importante în statul feudal moldovenesc. Alecu Balș, de exemplu, era pe la mijlocul secolului al XIX-lea proprietarul a peste 115.000 ha de pământ, iar Teodor Balș a fost unul din conducătorii marii boierimi reacționare care a luptat cu înverșunare împotriva unirii Moldovei cu Țara Românească.

Dintre diversele ramuri ale familiei Balș ne interesează cea care pornește de la Lupu Balș, mare logofăt, decedat în 1790, fiul lui Ionașcu Balș, căsătorit cu Safta Cantacuzino cu care a avut 6 copii, din care 3 băieți — George, Teodor și Constantin. Unul dintre ei, George (Iordache) Balș, mare logofăt în 1787, căsătorit cu Maria Mavrocordat, a avut doi copii, Ioan, șambelan al țarului Rusiei și Alexandru, mare vistier.

Ne vom opri la Alexandru Balș, de la a cărui familie provin documentele fondului. Acesta a fost căsătorit cu Smaranda Sturdza și a avut 2 copii. Constantin și George, ambii consilieri de stat ai Rusiei. Din documente reiese că primul a fost și consilier al Curților de Apel din Chișinău și Iași și a avut un fiu, Dimitrie, iar George a avut un fiu, Alexandru, și două fiice, Caterina și Olga.

Fondul cuprinde 42 de documente dintre anii 1811—1870. Documentele provin de la Alexandru Balș și soția sa Smaranda, de la fiii săi, Constantin și George, de la nepotul său Dimitrie, de la Aristia Pangalos, născută Balș, și de la Iancu Balș.

Documentele, în mare parte originale, sînt scrise în limbile : română, greacă, rusă, franceză, germană. Multe documente provenind de la familia Balș se găsesc în Colecția Documente moldovenești.

Acestea sînt scrisori de la Alexandru Balș, care cere unui prieten (neidentificat) să intervină pentru obținerea arendării moșiei Cucuteni, referindu-se și la alte chestiuni de afaceri, ca vînzarea unei case, vînzarea de bunuri rurale etc ; scrisori de la Vasile Pogor, referitoare la rolul vistierului Alexandru Balș într-o chestiune bănească ; scrisori primite de Constantin Balș, unul din fiii lui Alexandru și ai Smarandei Balș, între anii 1839—1847, 1857 de la mama sa, de la fratele său Grigore, de la Constantin Rosetti, Teodor Olșevski, Catinca Sturdza, Gh. Spiliotis ș.a. ; scrisori interesînd pe Grigore Balș, dintre anii

1843—1845, de la postelnicul Vasile Pogor, unul din tutorii săi, de la profesorul Frey, care se ocupa de studiile sale, de la mitropolitul Moldovei, Veniamin Costache, N. Ghica, un vechil din Bozieni, privind, în special, educația lui Grigore Balș și dificultățile create de „relele sale purtări“, dar și probleme bănești într-o afacere a moșierului Vasile Pogor (o hotărîre judecătorească din 1847) și educația fiului lui Vasile Pogor aflat la Paris (1851); pentru Dimitrie Balș sînt două scrisori, una de la soția sa Liky (1861) și alta, de la Joseph Trippenbach din Gleichenberg (1868), privind nemulțumirile create de Gh. Filipescu, tutorele lui Dimitrie Balș; scrisori de la Iancu (Ion) Balș, dintre anii 1811—1812, 1834—1847, adresate lui Tudorache Pogor, administratorul averii sale, și referitoare la situația moșiilor, repararea caselor, împrumuturi de bani, etc.; o scrisoare primită de Smaranda Balș de la Spiridon A. Pavel (1834) referitoare la chestiuni bănești.

Colecția Documente moldovenesti (pachet XVIII, Inventar nr. 718) cuprinde materiale privitoare la familia Balș între anii 1527—1875 și se referă la proprietățile cîtorva dintre exponenții acestei familii, care au ocupat dregătorii de frunte în ierarhia Moldovei. Sînt menționate moșiile: Movila Turcului, județul Covurlui; Albești, Ciurbeni, Corcești, Cornești, Coșugeni, Darabani, Drăgușeni, Giulești, Giurgești, Hudeștii Mici, Merești, Păltinișu, Voicăuți, județul Dorohoi, Novaci, județul Hîrlău; Cîndești, Holboca, Păuleni, Pînzălești, Scăeni, Titireni, județul Iași: Bozieni, Cioreni, Ruginoși, Șerpeni, județul Neamț: Fetești, Lozna, Mereni, Pleșești, Plopeni, Scheia, Sinăuți, Stănești, Tureatca, județul Suceava; Toncești, județul Tecuci; vii la Iași (la Copou și Nebuna), Nicorești, Odobești și Vorovești (numită și Mitocul sau Păscăloaia) cu heleșteu, moară și loc de prisacă; pădure la Adjud; case, prăvălii și cîrciumi la Iași și Botoșani.

În 1819, Teodor Balș fost mare vornic lasă prin testament moșiile Toncești și Movila Turcului mării Neamț, stipulînd însă că „dacă se va schimba ceva în țară,.... și se vor lua moșiile mănăstirești“, dania să rămînă nulă.

Se mai pot cerceta documente de proprietate ș.a. între 1764—1850 privind pe Dim. Balș, Teodor Balș și vorniceasa Zoița Balș în AN/MMCMXIX, în Inv. 900, 13 u.p. și în AN/XXXII, în Inv. 84, 3 u.p.

U.p.: 42.

Anii extremi: 1811—1870.

Instrumente de informare: Inv. nr. 718; 1137.

Bibliografie:

Familiiile boierești, p. 33—40; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. I, p. 286.

PAUL BATAILLARD

Paul Bataillard (1816—1894), ziarist francez, a fost un sprijinitor al intereselor poporului român în opera construirii statului modern. A absolvit l'École des Chartes și a publicat o serie de lucrări dintre care multe privind Principatele române. Cunoscut pentru părerile sale democratice a fost prieten cu C. A. Rosetti și Ion C. Brătianu și s-a interesat mult de aspirațiile românilor. Drept recunoștință pentru activitatea depusă alături de români, Adunarea Constituantă i-a acordat cetățenia română în 1872. A fost membru al Academiei Române. Opera : *Les principautés danubiennes* („Revue de Paris“, 1850), *Premier point de la Question d'Orient* (1856), *La Moldo-Valachie* (Paris, 1856) ; *La Moldo-Valachie dans la manifestation de ses vœux* (Paris, 1856) ; *Les Principautés devant le Congrès* (1856) ; *De la situation régulière de la Moldo-Valachie vis-à-vis de la Porte* (Bruxelles, 1857).

Printre alte lucrări ale lui sînt interesante și o serie de scrieri asupra țiganilor, originea lor (1875), apariția lor în Europa (1848, 1877), situația lor în Spania, Portugalia, Algeria ș.a. din cele mai vechi timpuri pînă la zi (1876, 1881, 1884, 1890).

Materialele documentare, constituite într-un fond fragmentar „Paul Bataillard“ format din 15 u.p. dintre anii 1849—1878, s-au selecționat din diferite fonduri păstrate la Direcția Arhivelor Centrale din București, provenite de la foștii demnitari de stat. Acestea constau din corespondență pe de o parte și manuscrisele lucrărilor și notelor lui Paul Bataillard pentru aceste lucrări pe de alta, ordine care s-a păstrat și în gruparea materialelor.

În interiorul grupelor, corespondența s-a clasat pe cît posibil în ordine alfabetică, plasîndu-se la început scrisorile emise de P. Bataillard și apoi cele primite, iar manuscrisele în ordine cronologică. Materialele documentare sînt scrise toate în limba franceză și sînt aproape în întregime dublate de copii dactilografiate.

Corespondența trimisă de Paul Bataillard, constituită de autor în dosare, cuprinde scrisori adresate de acesta revoluționarului chilian Francisco Bilbao, lui Edgar Quinet, Șt. Golescu, D. Brătianu -- un comentariu al lucrării lui Channing „*Le Christianisme unitaire*“, comentarii de presă, relații despre viitoarea numire a lui P. Bataillard într-un post în România, mulțumiri adre-

sate lui Șt. Golescu pentru acordarea cetățeniei române ș.a. Scrisorile în număr de 8 datează din perioada 1862—1872.

Correspondența primită, grupată tot în dosare, cuprinde scrisori de la Fr. Bilbao, D. Brătianu, A. Dessus, Ed. Gioia, F. de Trengnoly, C. Gr. Cantacuzino, frații Golescu, Maria Edgar Quinet, C. A. Rosetti.

În scrisorile de la Francisco Bilbao se fac referiri la activitatea sa politică, publicistică, la Michelet, Edgar Quinet sau la broșura lui Paul Bataillard „Principatele în fața Congresului“. Scrisorile sînt dintre anii 1859—1875, în număr de 17.

Scrisorile lui Felix de Trengnoly din 11 ianuarie 1859, de la Santiago, și A. Dessus din 9 mai 1865, de la Versailles, vorbesc despre expulzarea lui Bilbao din Santiago de Chile după mișcările din 1851 și despre moartea acestuia. Printr-o scrisoare din 16 octombrie 1867, București, C. Gr. Cantacuzino comunică lui P. Bataillard date statistice privind populația română, date necesare pentru lucrările sale despre situația naționalităților din Austro-Ungaria.

În cele trei scrisori dintre anii 1851—1856, în fotocopii, adresate de Golescu, se fac referiri la expulzarea lui Ion C. Brătianu din Franța, atmosfera politică de la Viena, intenția de a se publica niște cronici românești ș.a.

În scrisorile Mariei Edgar Quinet adresate familiei Bataillard, pe lângă chestiuni personale se mai găsesc informații despre starea sănătății soției lui C. A. Rosetti, proiectele de numire a lui Paul Bataillard într-un post în România, ca „arhivar“ sau bibliotecar, intervențiile făcute în acest sens pe lângă C. A. Rosetti, referiri la cunoștințe comune, la lecturi și publicații ș.a. Scrisorile, în număr de opt, sînt expediate de la Paris și Veytaux în anii 1850, 1866—1870.

De la C. A. Rosetti se află fotocopiile a două scrisori din anii 1859 și 1863, în care își expune reflexiile sale politice, în privința unor personalități ale vremii, a intențiilor sale, a activității sale publicistice prin jurnalul pe care îl editează, în care se plînge de greutățile familiare ș.a.

A doua parte a fondului o formează conceptele, notele, manuscrisele lucrărilor lui Paul Bataillard : note din 1857, (1867) privind Prusia și problema Orientului, noua situație creată în centrul și sud-estul Europei în urma victoriei Prusiei asupra Austriei ; manuscrisul din (1867) cu mențiunea lui Paul Bataillard, „rezumatul regimurilor prin care a trecut Austria din 1848“, rezumatul situației naționalităților în Austro-Ungaria ; note cu privire la naționalitățile din România, cu date demografice pentru Transilvania ; manuscrisul lucrării prezentate presei franceze în 1868, în „Problema israelită din România“.

De remarcat mai sînt notele sale despre scrierile lui Francisco Bilbao, datînd din 1855—1865, note biografice, note referitoare la activitatea politică, fragmente din lucrările acestuia, traduse de P. Bataillard. Se găsesc extrase traduse din jurnalul din Buenos Aires „El Pueblo“, din februarie 1865, cu privire la moartea lui Fr. Bilbao.

U.P. : 15.

Anii extremi : 1849—1878.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1217.

Bibliografie:

Candrea, *Dicționarul* p. 1516 ; *Enciclopedia României*, vol. I, București, 1938, p. 860 ;
Iorga, N., *Un colaborator francez al unirii Principatelor*, București, 1923, 14 p. în *Memoriile secțiunii istorice*, Seria III, tom. I, Acad. Rom.

MIHAIL BERCEANU

Mihail Berceanu s-a născut la 9 noiembrie 1882 la Brăila și a fost politician, mare moșier, profesor de drept la universitățile din Iași și București între anii 1909—1924.

Din lucrările sale care reflectă variatele sale preocupări ca jurist și economist cităm : *Despre situația juridică a copiilor naturali*, București, 1904 ; *Importanța acțiunilor bonae fide*, f. 1., 1907 ; *Le vente consensuelle dans les comédies de Plaute*, Paris, 1907 ; *Rolul cultural al orașelor*, București, 1926, 1927.

Arhiva păstrată de la Mihail Berceanu formează un fond de 1686 unități de păstrare din anii 1723 și 1878—1948.

Materialul este compus din acte de stare civilă, diplome, numiri în funcții, acte de proprietate cu acte de vânzare-cumpărare, donații, hotărnicii, acte de partaj, de venituri și cheltuieli, acte ce privesc administrarea moșiilor lui M. Berceanu și corespondență. Se pot obține informații privind moșiile Chirculești din județul Vlașca, Chitila-Mogoșoaia și Fundeni din jud. Ilfov, Cotros și Docan din județul Tutova, Cotu-Lung-Vrăbiasca din județul Ialomița și Zăvoi din județul Prahova. În aceste documente se reflectă modul de exploatare capitalist al proprietăților, administrarea averii mobile și imobile a familiei Berceanu și a familiilor înrudite Cămărășescu, Seceleanu. Aici se înglobează corespondența privind diverse litigii pentru delimitări de moșii, diviziuni, moșteniri, relațiile cu băncile privind condiții de împrumuturi, investiții de capital bancar în exploatarea capitalistă a agriculturii cu informații referitoare la înzestrarea mecanizată a muncilor agricole, la cultura grânelor, a crescătoriilor de orez sau pește, bumbac, viță de vie, grădinărit ; relațiile dintre moșieri și țărani, condițiile de angajare a muncitorilor agricoli, de vânzare a pământului, de arendare, prețul produselor agricole și al vitelor.

Un grup de documente dintre anii 1916—1947 îl formează și corespondența cu băncile : Agricola, Carpaților, Chrissoveloni, Dunărea-Română, Franco-Română, Ipoteca Rurală, Marmorosch-Blank, Banca Națională a României, Sindicatului Agricol ș.a. privind împrumuturi, transfer de valută, depuneri etc. Din grupa de documente relative la activitatea social-politică a lui M. Berceanu se desprind aspecte privitoare la activitatea sa depusă ca avocat, profesor uni-

versitar, comisar al guvernului în 1916—1918, primar al Capitalei, prefect al județului Ialomița, Roman, Vaslui (1909—1910), ca subsecretar de stat la Agricultură-Domenii (1936) și Industrie și Comerț (1937), cât și activitatea sa politică.

Grupa de „Corespondență“ cuprinde scrisori primite sau concepute de răspunsuri de la persoane oficiale sau familie. Ea provine de la avocați, politicieni, primari, notari, ingineri și învățători, administratori de moșii și de la familie. Dintre aceștia semnalăm câțiva : St. A. Bogdănescu, M. Boga, Aristide Blank, V. G. Constantinescu, Ion Cămărășescu, Gr. Gafencu, Haralambie Mareș, D. Motok, Tr. Marinescu, A. C. Stamatini, Gr. Tăușan, Const. Hagi Theodoraky, Th. Voiculescu, Z. C. Zamfirescu ș.a.

În afară de cele semnalate trebuie să subliniem și existența unor categorii de planuri și schițe de moșii, hărți sau tabele cu situații privind agricultura cât și material documentar (imprimat) referitor la problema agriculturii moderne.

U.p. : 1686.

Anii extremi : 1723 ; 1878—1948.

Instrumente de informare : Inv. nr. 608, 1118.

FAMILIA BIBESCU

Familia Bibescu este originară din Oltenia. Documentele menționează pe unii boieri Bibești la începutul secolului al XVIII-lea.

Arhivele Statului dețin de la unii membri ai familiei Bibescu 22 de unități de păstrare dintre anii (1848) 1919, reprezentând, cu excepția unui singur document, scrisori de la George Bibescu (1848) și fiul său George Bibescu (1874), de la Nicolae G. Bibescu, Valentin și Elena Bibescu și de la *Valentin George Bibescu*, (n. 1880) care a fost ministru plenipotențiar, președintele Federației Internaționale Aeronautice având rol important în dezvoltarea aviației civile din România între cele două războaie mondiale, senator între 1931—1932. A fost căsătorit cu scriitoarea Martha Bibescu (1898—1972). Aceste scrisori sînt scrise în limbile română, franceză și greacă.

Din scrisorile existente, majoritatea au aparținut Marthei Bibescu care se afla în Elveția, la Lausanne și Geneva, fiindu-i adresate de soțul ei, Valentin George Bibescu, aflat pe front, fiind căpitan de aviație în primul război mondial și care îi relata uneori sub formă de jurnal, ca într-o scrisoare din 26 octombrie / 8 noiembrie 1917, despre situația de pe front și mersul războiului, despre slaba echipare și alimentare a armatei, subliniind însă eroismul soldaților români, care trezește admirație. Menționează izbucnirea revoluției din Rusia. Se găsesc, de asemenea unele considerații asupra necesității dezvoltării industriale în țară, asupra lipsei de cadre calificate în economie și finanțe. Menționează unele personalități politice și militare : pe Charles Barter, generalul de divizie, comandantul forțelor britanice de la Reni și din Caucaz ; pe generalul Iancovescu, Vintilă Brătianu, Victor Slăvescu. Ultimele două scrisori, din 1919, se referă la chestiuni familiare, la divorțul lor.

Alte două scrisori, datînd din 1874, în limba greacă, au aparținut lui George Bibescu (1834—1902), fiul domnitorului George Bibescu (1805—1873) și se referă la o proprietate a decedatului domn, din apropierea Bosforului, și la remiterea unor lăzi ale prințului Gh. G. Bibescu care se afla la Paris.

Într-o scrisoare din același an, 1874, Nicolae G. Bibescu se referă la un proces dintre municipalitatea București și casa Bibescu și despăgubirile ce trebuie plătite casei Bibescu.

Ultimul document, nedatat, constă din note biografice asupra vieții și activității lui Emanuel Epureanu, însoțite de comentarii. Pe document există însă mențiunea că „aceste note aparțin lui Al. Bibescu, dar că nu corespund adevărului“.

U.ș. : 22.

Anii extremi : <1848> 1919.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1218

Bibliografie :

Bibescu, Gh., *Domnia lui Bibescu. Corespondență și documente*, vol. I, 1843—1856. XIII + 457 p. + 2 pl. ; vol II, 1893—1894, 744 p. + 5 pl. ; Lecca, *Familiiile boierești*, p. 71—76 ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1527.

FAMILIA BOSIE (BOSSY)

Diversi membri ai familiei Bosie apar în documentele din Moldova de pe la mijlocul secolului al XVII-lea, mai întâi ca dieci în acte emise din Iași (1646), din Focșani (1648, 1661), apoi ca proprietari ai moșiilor Costiceni (1665), Armășeni (Ion și Pavel Bosie — 1697), ca pîrcălab, ca executant de hotărnicie pentru Brădicești (Tănăsie Bosie 1698—1705)¹ ori ctitori ai schitului Runcu din județul Bacău și ai bisericii și spitalului Sf. Spiridon din Iași (preot Bosie și jîtnicer Ștefan Bosie), ca armaș (Nicolae Bosie — 1817)² sau ca trimis la Poarta Otomană, împreună cu fiul mai mare al domnitorului Moldovei, Ioan Sandu Sturdza, pentru a reprezenta țara în calitate de capuchehaie (Nicolae Bosie — 1822)³.

Fondul arhivistic de față provine de la doi din descendenții acestei familii : Vasile Bosie și Raul V. Bosie, devenit Bossy, care trăiesc — primul în deceniile 3—7 ale secolului al XIX-lea, iar cel de al doilea la sfîrșitul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea. Dar pe lîngă aceștia, documentele fondului mai menționează pe Catrina Bosie medelniceasă (1793), pe slugerul Iordache Bosie (1815), slugerul Ioan Bosie (1828, 1846), căminarul Bosie (1854), Mihalache Bosie, Constantin Bosie, numit în 1856 pedagog la un internat gimnazial.

Vasile Bosie din Iași, fiul căminarului Bosie și al Elenei, născută Krupenschi, a avut diverse ranguri de boierie în ierarhia Moldovei : el poartă titlul de comis în documentele dintre anii 1827—1838, de spătar în 1845, 1846, de agă între 1849—1859. În anul 1858 el era și epitrop al bisericii Toma Cozma. După 2 iunie 1867 el nu mai apare în documente, iar în anul 1868 soția lui, Elena, născută Mălăescu, este trecută ca tutore a copiilor săi minori, ceea ce înseamnă că el decedase în acest interval.

Raul V. Bossy, este fiul lui Vasile Bossy, scriitor⁴ și magistrat (consilier la Înalta Curte de Casație în ultima perioadă a vieții). Raul V. Bossy s-a născut la București în anul 1894, a fost istoric și diplomat. În 1918 a fost numit

¹ Vezi *Catalogul documentelor moldovenești*, vol. II-IV, la Indice, sub vocabula *Bosie*.

² *Îndrumător în Arhivele Centrale*, vol. I, p. I, p. 328, 331, 348, 352, 391, 393.

³ *Catalogul documentelor turcești*, II, p. 469, doc. nr. 1656 și 1664.

⁴ Volumul de versuri *Feuilles mortes*, Paris, 1889 ;

atașat delegație, lucrând în cadrul Ministerului Afacerilor Străine. În anul 1921—1931 a fost trimis la Legația din Roma fiind rechemat de mai multe ori în țară, pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri, ca secretar general al regenței, ca secretar sau consilier tehnic al Conferinței de la Roma, al celei de la Geneva, al citorva adunări ale Societății Națiunilor, la Geneva. La 1 noiembrie 1931 a fost transferat la Legația din Viena, iar în februarie 1934 ca ministru plenipotențiar la Legația din Helsinki, apoi la Budapesta și la Roma.

A avut o bogată activitate publicistică.¹

Fondul arhivistic al familiei Bosie cuprinde 491 de documente dintre anii 1780—1936, grupate în 8 pachete.

Documentele se referă la vânzări, hotărnicii, procese pentru moșiile : Averești (a lui Ioan Bosie) ; Bădilița ; Bira și Boghicea (ale hatmanului Alecu Scorțescu) ; Boșoteni jud. Bacău (a vornicului Sandu Krupenschi) ; Brătulești jud. Tecuci (a postelnicului Neculai Negri, apoi a lui Sandu Negri, ginerele lui Vasile Bosie) ; Cerepcăuți jud. Rădăuți (alegere dinspre Coșarnița Ghicăi) ; Chiștelnița sau Văleni jud. Bacău (a agăi V. Bosie și vistierului Petrache Sturza) ; Ciornița ; Cîrligu (a banului Mihalache Negri) ; Cotnari ; Crasna (a Mariei Galeri) ; Cucuți (partea lui Coroi) ; Dedești jud. Iași (a căminarului Lucachi Venier) ; Dedulești (a lui Bosie) ; Dobîrceni (a banului M. Negri, alegere dinspre hotarul tg. Ștefănești a hatmanului Constantin Paladi) ; Dolhești (a slugerului Ioan Bosie) ; Dolniceni jud. Dorohoi (a comisului Costache Jora) ; Frăteni ; Gherești și Ghibarțu (ale lui Ioan Bosie) ; Gherman ; Giulești jud. Neamț (a postelnicesei Ileana Hermeziu și a clucerului Anastasie Scorțescu) ; Gugești jud. Iași (a vistierului Petrache Sturza) ; Hăbășești (a hatmanului Alecu Scorțescu) ; Hîncești jud. Dorohoi (a lui V. Bosie) ; Hodora : Huși ; Icușești de Sus ; Lespezi, Plopana și Sirețel jud. Suceava (ale lui Costache Bosie) ; Lungani ; Măgurelele ; Mihuceni și Sâncăuți (ale paharnicului Petrache Cazimir și slugerului Iordache Bosie) ; Nuceni (a căpitanului Constantin Cazimir) ; Obrejeni (a lui Alecu Paraschiva) ; Perieni ; Petrești ; Poienile Oancei jud. Roman (ale hatmanului Alecu Scorțescu) ; Popești (a băneșei Maria Holban) ; Preutești jud. Suceava ; Prisăcani jud. Tutova ; Recea de Jos sau Muncelu (a lui Alecu I. Miculescu) ; Rujavenița (a lui Iordache

¹ *Candidați străini la tronurile române în sec. XVIII—XIX, în Convorbiri literare*, an 57, dec. 1925 ; *Primele legături diplomatice cu Piemontul, ibidem*, an 58, oct. 1926 ; *Politica externă a României între anii 1873—1880, privită de la agenția diplomatică din Roma*, București, Cultura națională, 1928, 213 p. ; *Politica externă a lui Cuza Vodă, în Universitatea liberă*, 1931 ; *Tittoni și România, în Convorbiri literare*, an 64, apr. 1931 ; *Agenția diplomatică a României în Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza-Vodă*, București, Cartea Rom., 1931, 402 p. + 1 pl. ; *Agenția diplomatică a României în Belgrad și legăturile politice româno-sârbe sub Cuza-Vodă*, București, Cartea Rom., 1934, 59 p. ; *Urme românești la miazănoapte. I. Altă replică a portretului lui Mihai-Viteazul. II Cheia cetății Hotinului*, București, Impr. Naț. 1937, 3 p. + 2 pl. ; *Mărturiile finlandeze despre România*, București, Cartea Românească, 1937, 164 p. ; *L'Autriche et les Principautés Unies*, București, Impr. Naț., 1938, 413 p. ; *Vechi năzuințe federaliste în Sud-Estul Europei*, București, Impr. Naț., 1940, 15 p. ; *Propaganda austriacă împotriva Unirii Principatelor* București, Impr. Naț., 1942, 10 p. ; *Un drumet danez în Principate*, Buc., Impr. Naț., 1942, 8 p.

Milu); Ruseni jud. Tutova (părți ale agăi V. Bosie); Scorțești; Sirca sau Mădirjești, sau Mădirasca sau Odaia Mădirjești jud. Hîrlău (ale spătarului Alecu Rîșcanu și hatmanului Constantin Paladi); Șandrești pe Prut; la *case, locuri și prăvălii* din Iași, din mahalaua Muntenimii de Sus, de pe strada Păcurari (în proces cu Grigoraș Vulpe); ale căminarului Sidiri Dabija; cumpărare de Vasile Bosie de la Constantin Gane; case unde a fost locuința secretarului Agenției austriece, G. Dulner și case construite la Biserica Talpalari pentru această agenție), case în Tg. Frumos; *moară și iaz* pe moșia Cotnari; *vii* la Nicorești, Odobești, Păun, Socola.

Documentele se mai referă la datorii de bani (între acestea o datorie pentru chiria unei spițerii plătită de dr. D. Samurcaș postelnicului Ioan Neculce), la numiri în dregătorii (Alecu Scorțescu hatman numit la ținutul Neamț în locul lui Iordache Roset comis; slugerul Ioan Bosie orînduit pe lângă hatmanul Teodor Balș la construcția podului de la Hîrșova (1829), căruia în 1831 i se aduc mulțumiri pentru modul cum s-a achitat de sarcina construirii podurilor de la Dunăre și Prut, a magaziiilor pentru provizii, de organizarea transporturilor între Vaslui — Bîrlad și de stîrpirea ciumei în ținutul Fălciului); testamente (al Zamfirei Scorțescu, Anastasiei Bosie către fiul ei, Vasile Bosie comis).

Pachetele VII și VIII ale acestui fond privesc pe Raul V. Bossy și reprezintă, începînd cu anul 1902 și pînă în anul 1936: certificate și diplome de studii; numiri și înaintări în cadrul Ministerului Afacerilor Străine și legațiile din Roma, Viena și Helsinki sau ca secretar și consilier la conferințe de la Roma, Genova, Societatea Națiunilor — Geneva; brevete de ordine și medalii; corespondență, cu aprecieri asupra lucrărilor pe care le-a publicat, de la Tasti di Valminuta, K. Nelson Gay, Constantin Diamandy, și îndemnul lui A. Lapedatu de a trimite la Academia Română cartea sa *Politica externă a României între anii 1873—1880 privită de la agenția diplomatică din Roma*, pentru a concura la premiul *Gheorghe Asachi*; schimb de felicitări cu N. Titulescu; înaintare de rapoarte către același; organizarea unei expoziții românești la Helsinki (1935) etc.

Se mai pot cerceta și alte documente în AN/ MMDCCLXXVI—MMD-CCLXXXII (Inv. Nr. 122) privind și pe alți membri din familia Bosie, pe slugerul Ioan Bosie, Alexandru Bosie, slugerul Nicolae Bosie, și băncasa Elena Bosie cu acte de proprietate, 688 u.p., între anii 1595—1868, constînd din pricini pentru dreptul de protimisii, hotare, vînzări, strămutări, răscumpărări, planuri de moșii ș.a. în legătură cu moșiile: Averești, Botești, Dolhești, Roșiori din județul Fălciu și Ghibarțul și Mîndrești din județul Vaslui.

U.p.: 491.

Anii extremi: 1780—1936.

Instrumente de informare: Inv. nr. 122, 756.

Bibliografie:

Lecca, *Dicționar*, București, 1937, p. 82; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 119.

FAMILIA BRĂTIANU

De la familia Brătianu, familie de politicieni și capitaliști români de origine din județul Argeș, s-a păstrat un număr de 355 u.p. dintre anii 1853—1932.

Documentele provin de la I. C. Brătianu (1821—1891), întemeietorul partidului liberal, și de la fratele său Dimitrie Brătianu (1818—1897), de la familia lui I. C. Brătianu, soția sa Pia Brătianu și copiii : I. I. C. Brătianu (1864—1927) (Ionel), Constantin I. C. Brătianu, Vintilă I.C. Brătianu (1867—1930) și sora lor Sabina Brătianu (Cantacuzino).

Documentele au fost organizate după următoarea schemă : I. — Documente biografice (pentru întreaga familie) cu acte dintre 1867—1923 ; aici au fost integrate și notele, fișele de documente și de ediții de documente, cu transcrieri de documente (integral sau fragmentat) datînd din sec. XIV privind istoria acestei familii. II. — Materiale documentare formate în activitatea statului și a unor organizații, cu acte oficiale dintre anii 1853—1928, ordonate cronologic pe fiecare membru de familie : Dimitrie Brătianu, Ion C. Brătianu, Constantin (Dinu) Brătianu, Ion C. Brătianu, Vintilă Brătianu. III. — Documente economice de proprietate dintre anii 1922—1924. IV. — Corespondență personală, ordonată alfabetic pe emitenți, inițial la Ion C. Brătianu cu scrisori de la Ion Bălăceanu, V. Boerescu, Dimitrie Brătianu, Eug. Carada, G. Esarcu, regele Ferdinand, familia Galhau, Ion Ghica, M. Kogălniceanu, N. Krețulescu, Gh. Vîrnav-Liteanu, Dim. Sturdza, Schönberg, ambasadorul Austro-Ungariei la București ; corespondența lui Ion I. C. Brătianu este mai redusă, cu scrisori de la Victor Antonescu, N. Duma ș.a. Mai sînt scrisori ale Piei și Sabinei Brătianu. V. — Materiale documentare despre activitatea creatorilor fondului din anii 1875—1882 ; 1927—1932. VI. Alți corespondenți.

Materialele documentare se referă la genealogia familiei, activitatea emigranților români după revoluția din 1848, în exil, unirea principatelor, războiul de independență și Congresul de la Berlin (1878), dezvoltarea economică a României între 1878—1930, încheierea tratatelor de pace după primul război mondial, relațiile economice ale României, înființarea și dezvoltarea rețelei de căi ferate, a navigației fluviale și maritime, a porturilor dunărene, a industriei, situația țărănimii, organizarea sistemului bancar și de credit în țara noastră

prin înființarea Băncii Naționale a României (1880) și a altor bănci, armată și armament, situația politică internă și externă a țării noastre, organizarea învățământului de toate gradele ș.a. Parte din această arhivă se păstrează la Biblioteca Centrală de Stat din București.

U.p. : 355.

Anii extremi : 1853—1932.

Instrumente de informare : Inventar.

Bibliografie :

Duca, I. G., *Portrete și amintiri*, București, 1932, 140 p. ; Cretzeanu, Al., *Din arhiva lui Dumitru Brătianu. Acte și scrisori din perioada 1840—1870*, București 1934, 2 vol., 685 p. ; Iorga, N., *Dumitru Brătianu și opera lui. O revelație politică și literară*, București, 1934, 15 p. ; *Din corespondența familiei Ion C. Brătianu* cu o prefață de Ion Nistor, vol. I, 1861—1883, 320 p. ; vol. II, 1884—1886, 415 p. ; vol. III, 1887—1888, 355 p. ; vol IV, 1888—1889 ; 335 p. ; vol. V, 1890—1891, 571 p., București 1934—1935 . *Viața și opera lui Vintilă I. C. Brătianu văzute de prietenii și colaboratorii săi*, București, 1936, 698 p. ; Cantacuzino, Sabina, *Din viața familiei I. C. Brătianu I—1821—1891* București, 1933, 413 p. + 17 f. ilustr ; Idem II — *Războiul 1914—1919*, București, 1937, XII + 447 p. ; *Figuri revoluționare române. Cinci conferințe ale Universității libere*, N. Bănescu, *Frații Brătianu*, București, 1937, p. 101—125 ; Tăușan Gr. și Lazăr Gh. — *Ion C. Brătianu 1821—1891*, București, 1937, 72 p.

FAMILIA BUTCULESCU

Familia Butculescu își are originea într-o familie de boieri din județul Teleorman, datînd din secolul al XVIII-lea. Numele și-l trage de la porecla „butcă“ dată unuia din strămoși, Ion Butculescu, care avea o trăsură cu asemenea denumire.

Reprezentanții mai de seamă ai familiei au fost *Marin Butculescu*, ispravnic de Olt, decedat în 1830, fiul său, pitarul *Constantin M. (Costache) Butculescu* (n. 1802 *) la Roșiorii de Vede — 1879) și îndeosebi fiul acestuia din urmă, *Dimitrie Butculescu* (n. 1845, la Roșiorii de Vede — 1916, București).

Pitarul *Costache Butculescu* a fost un mare proprietar de pămînt din județul Teleorman care după cens a avut în 1858, dreptul să concureze la titlul de domn. La moartea sa, în 1879, el a lăsat o mare avere — 15 moșii cu peste 300.000 pogoane pămînt, în valoare de peste 20 milioane — împărțită ulterior între cei 10 copii ai săi — 2 băieți și 8 fete.

Din documentele păstrate reiese că a avut proprietăți în județele Teleorman și Ilfov, moșiile Glogova, Prutești, Bivolița, Rădoești, Măldăeni, Hirsești, Ulmeasca, Grădinari, Ciocanul, Fundul Turcului, Străuleasca, Zîmbreasca ș.a. Tot din documente reiese că mai avea case, din care una în București, construită în 1851 și refăcută între 1861—1862 de un arhitect german, cu un parc frumos amenajat de grădinarul francez Louis Leyvraz.

Fiul mai mare al pitarului *Costache Butculescu*, *Dimitrie C. Butculescu*, și-a făcut studiile de drept și arheologice la Paris și a desfășurat o activitate deosebită pentru dezvoltarea cooperăției în țara noastră.

Materialul documentar provenit de la familia Butculescu (*Marin, Constantin, Dimitrie Butculescu* ș.a. membri de familie) însumează 996 u.p. dintre anii 1537—1930. Este un material bogat, care reflectă viața, situația materială și activitatea acestei familii.

Materialul a fost grupat astfel : — *Grupa I* cuprinde documentele personale, împreună cu cele care reflectă modul de viață și situația bunurilor familiei Butculescu. În această grupă au fost ordonate materiale după cum urmează : 1) documente personale ale lui *Dimitrie Butculescu* și ale fraților și surorilor lui ca : biografii, genealogii, acte de stare civilă, de studii, testa-

* După unele date anul nașterii este 1805.

mente ș.a. ; brevete de decorare cu Ordinul Steaua României și Coroana României și alte acte ce reflectă modul de viață și activitatea sa pe tărîm social, politic (împresii de călătorie, invitații la diferite ceremonii oficiale și banchete, primiri în audiență, convocări la ședințe etc.), precum și o categorie mare de acte ce reflectă administrarea averii mobile și imobile a familiei Butculescu, în care sînt cuprinse toate actele provenite de la serdarul Marin Butculescu, ispravnic de Olt, pitarul Costache Butculescu, Dimitrie Butculescu, Irina Pherkyde, Nicolae Butculescu ș.a., acte judecătorești, împuterniciri, dovezi de bani împrumutați, jalbe pentru hotărnicii, socoteli de bani, judecăți cu arendașii de moșii, zapise de învoieli, porunci ale lui Ioan Gh. Caragea și Grigore Ghica, vv. ai Țării Românești, cu privire la numiri și misiuni pentru strînsul fînului, al orzului, a zaherelei pentru oștiri, asigurarea transportului etc. și acte legate de administrația moșiilor Glogova, Prutești, Bivolîța, Rădoești, Măldăeni, Bîrsești, Ulmeasca, Grădinari, Ciocanul, Fundul Turcului, Străuleasca, Zîmbreasca din județele Ilfov și Teleorman. La sfîrșitul ultimei serii de documente figurează cîteva dosare din 1905, 1909, 1912—1926 ale Irinei Butculescu și Nicolae Butculescu, privind un litigiu al acestora, ca proprietari ai moșiei Policiori — Scorțeasca din jud. Buzău, cu Soc. Steaua Română, pentru neplata unor redevențe convenite pentru exploatarea petroliere de pe moșia lor. Alte dosare se referă la aceeași moșie și privesc alte chestiuni de administrație.

Materialele acestei grupe sînt dintre anii 1537—1926.

La *grupa a II-a* s-au ordonat documentele provenite din activitatea socială a lui Dimitrie C. Butculescu. Acestea se referă la perioada 1868—1929 și cuprind : discursuri și articole în manuscris și tipărite ale lui Const. Dimitrie Butculescu, privind ameliorarea soartei clerului, acordarea premiului D. C. Butculescu fiilor de țărani ca stimulent la învățătură, publicat în ziarul „Cooperatorul Român“ (nr. 20 și nr. 21 din 1887) ; lucrarea sa privitoare la cooperatie (1890) privind originea creării Societății cooperatorilor, meseriașilor și industriașilor români, scopul ei ș.a. (1868—1929) ;

— actele și corespondența Soc. Concordia Română — statutul societății, scrisori privitoare la organizarea expoziției din 1880, catalogul general de expozite, darea de seamă asupra expoziției, convocări, lista membrilor, invitații, chitanțe, anunțuri, reclame pentru expoziția societății din 1882 ș.a. (1878—1906) ;

— acte privind organizarea expoziției cooperatorilor din țară (1894) și a altor expoziții de la Craiova și Iași (1886), acte privind organizarea societăților cooperatiste, a organizării congreselor economice, corespondență pentru acordarea de medalii comemorative și diplome pentru expozanți ; tabele nominale de meseriași participanți la expoziții ; liste de mărfuri expuse la expoziții ; statute ale societății înființate ; corespondență cu reprezentanții comerciali străini prezenți la expoziția din 1894 de la București ; discursuri ținute cu ocazia banchetului ș.a. (1884—1889) ;

— corespondență privitoare la Expoziția de la Paris din 1889, formarea Comitetului național român în vederea participării României la expoziție. Corespondența este de la C. de Coutouly, ministrul Franței la București, A. Ciurcu, George Bibescu ș.a. (1884—1889) ;

— acte justificative de cheltuieli, afișe și programe privind organizarea balurilor cooperatorilor, din Cișmigiu (1884—1894) ;

— corespondență privind sărbătorirea a 255 ani de la nașterea lui Miron Costin (1888) : scrisori de la V. A. Urechia, Scordilly, privind ridicarea statuei lui Miron Costin, strângerea de fonduri, serbarea de la Capșa ș.a. (1887—1888);

— corespondență și acte privind conferințele interparlamentare de la Berna, Budapesta, Haga ș.a. (1891—1898) ; buletin de adeziune, pliante, scrisori de la B. Pandolfi, secretarul comitetului conferinței, Arturo de Marcoartu, V. A. Urechia ș.a. privind diferite chestiuni în legătură cu conferințele interparlamentare de la Berna și Roma ;

— documente privind organizarea jubileului Ștefan cel Mare pentru împlinirea a 400 ani de la moarte (1904), note și liste de invitați ;

— documente, privind organizarea expoziției generale naționale din 1906 ;

— documente privind Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, cuprinzând Statutul societății, regulamentul, invitații, convocări ș.a. (1910—1915) ;

— documente privind incidentul naționalist de la Seminarul teologic din Oradea Mare din 1912, constând din scrisori, apeluri, extrase din ziare, liste de subscripții, poezii ș.a. privind scandalul public iscat prin eliminarea tinerilor elevi de la Seminarul teologic pentru că au vorbit în limba română ;

— un grup miscelaneu, cu circulare, procese verbale de ședințe, convocări, manifeste, liste de subscripții ș.a.

În continuarea categoriei de documente privind activitatea sa socială este grupa a III-a de „Corespondență“, unde au fost ordonate scrisorile oficiale și scrisorile de familie. Corespondența oficială (scrisori în legătură cu subscripții, organizarea de expoziții și banchete, întruniri, convocări ș.a.) este cuprinsă între anii 1855—1930 și provine de la Bacalbașa, Jacques de Diez, L. Cazzavillan, T. Maiorescu, Maria C. A. Rosetti, V. A. Urechia ș.a. ; iar în corespondența de familie (1860—1875) distingem scrisorile trimise de Dimitrie Butculescu părinților săi (1860—1865) în perioada studiilor sale la Paris și scrisorile primite de la tatăl său, Const. D. Butculescu (1866—1875) și de la alți membri ai familiei. Mai distingem grupa a IV-a de „Diverse“ cu scrisori și documente diferite dintre 1869—1924 și grupa a V-a, „Alți membri de familie“ (1827—1919), cu documente aparținând Ecaterinei Bujoreanu, bunica lui Dimitrie Butculescu, și Mariei Butculescu, născută Bujoreanu, mama lui Dimitrie Butculescu, în chestiuni bănești, de moștenire (testamentul Elenei Pherekyde, mama Irinei N. Butculescu).

Material privitor la familia Butculescu se mai găsește în fondul Societății „Drita“ și în fondul Societății Cooperatorilor (depunerea Glogoveanu).

U.p. : 996.

Anii extremi : 1537—1930.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1062, 1138.

Bibliografie :

Pavelescu, Eug., *Originea cooperăției*, București, 1931, p. 233—250 ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 147.

FAMILIA CANTACUZINO

Familia Cantacuzino, de origine veche bizantină, apare în țările române la începutul secolului al XVII-lea. La 1633, Toma, George și Constantin, fiii lui Andronic Cantacuzino (n. 1590) trec în țările române. George a dat naștere ramurilor din Moldova, iar Constantin celei din Țara Românească.

La Arhivele Statului se păstrează documente de la Ion C. Cantacuzino (1825—1878) ; I. A. Cantacuzino (Zizișe) (1829—1897) ; Gheorghe Grigore Cantacuzino (1837—1913) ; Alexandrina Cantacuzino-Manu (n.d. 1829) și de la alții, în mai mică cantitate, ca Mihai G. Cantacuzino și Nicolae G. Cantacuzino.

Ion C. Cantacuzino (n. 1825—1878 ?) a fost fiul lui Constantin Cantacuzino, fost caimacam în 1848—1849 în Țara Românească. Om politic, a făcut studiile juridice în Franța ; a fost judecător, președinte la Curtea de Casație, de mai multe ori deputat și ministru de justiție între 11 februarie 1866 — 1 martie 1867. A fost căsătorit cu Maria Mavros, fiica generalului Nicolae Mavros.

De la familia lui și familia Mavros se păstrează o bogată arhivă cu informații referitoare la proprietățile deținute. Se află documente dintre 1557--1903 (1906) însumând 117 u.p.

Ca genuri de acte întâlnim anaforale și întăriri de moșii de la domnii Alexandru Ipsilanti (1800) ; Constantin Mavrocordat (1747) : Alex. Const. Moruzi (1795) ; Mihai Const. Suțu (1785), Alex. Dim. Ghica ; catagrafii, catastișe, cărți de judecată, hotărnicii, învoieli, zapise, jalbe, foi de zestre, testamente.

Se găsesc mențiuni pentru moșiile : Păturlage (jud. Buzău) ; Călinești ale Mariei Cantacuzino, Căzănești, Cordeanca Piteasca (jud. Ilfov) Bordeni, Fintinelele, Fulga, Măgureni, Mărgineni, Țintea (jud. Prahova) ; Cătina (jud. Muscel) ș.a.

În legătură cu familia generalului Mavros există un testament din /1858/ pentru fiica sa Maria Cantacuzino, cît și mențiuni pentru moșiile Manzias — Munții din Basarabia deținute de soția sa Sevastia Mavros.

Problemele la care se referă sînt : pricini pentru părți de moșii, vînzări de moșii, de țigani, succesiuni, judecări de moștenire, litigii între moșneni și

boieri (între moșnenii din Călinești — jud. Prahova și logofătul Grigore Greceanu) pentru încălcare de moșie, între boieri și arendași pentru neplata arenzilor, schimb de moșii, despăgubiri de bani, împrumuturi.

I. A. Cantacuzino (*Zizine*) (1829—1897), om politic și literat. Între 9 februarie — 20 aprilie 1870 a fost ministru de finanțe; în același an este trimis ca agent diplomatic la Belgrad. În 1872, întors în țară, este numit ca director general al teatrelor din România. După 1878 se retrage din viața publică.

A făcut traduceri din Schopenhauer. Astfel în 1880 a publicat la Paris o traducere franceză a aforismelor lui Schopenhauer, iar în 1885, la București prima traducere franceză a principalei sale opere: *Le monde comme volonté et représentation*, în trei volume.

De la I. A. Cantacuzino s-au păstrat în Arhivele Statului 251 unități de păstrare dintre anii (1834)—1897. Un grup de documente existente se referă la aspecte biografice, la proprietăți, fiind menționate moșiile Podoleni (jud. Fălciu), Vătămani, (jud. Teleorman), și Zbierești (jud. Neamț), în legătură cu diferite litigii și moșteniri; un grup de documente oficiale se referă la activitatea sa în cadrul Ministerului Finanțelor, ca membru în Comisia tarifelor vamale și ca director al teatrelor. Ca ministru al finanțelor, desprindem informații privind activitatea depusă de I. A. Cantacuzino în legătură cu Unirea Principatelor, privind bugetul țării din 1848—1849, a relațiilor comerciale cu Turcia și Austria în 1862, chestiuni de reglementări vamale, cu unele informații statistice asupra mișcării populației din România, în perioada 1859—1872, sau cu privire la concesionarea băncii de stat. Din perioada cît a fost director la Teatrul Național se află un contract din 1873 între N. Ceaur-Aslan și I. A. Cantacuzino pentru reprezentații ale Comediei Franceze la Teatrul cel mare din București în stagiunea din 1874 cît și fragmente din piese de teatru.

Se mai găsește corespondență de la E. Argyropulos, G. Anghel, Zoe Bagration, A. Ballif, L. Banu, V. Boerescu, Zoe Cantacuzino, L. Catargi, I. Cîmpineanu, B. B. Crețoiu, M. Costa-Foru, publicistul Gustave Couvreur, ing. Fr. Daniel, C. Dumitru, Col. Duca, Franchetti, un om de teatru italian, C. Golescu, T. Maiorescu, A. Mavrogheni, M. Mitileneu, A. Mikuli, M. Negruzzi, inginerii francezi, frații Celestin și Frederik Peytavain, Victor Place, N. Steriadi, Caterina Zotta, D. Sturdza, Maria Suțu. Scrisorile privesc multe recomandări și intervenții, referiri la tulburările din Franța din 1848, angajări în teatru, publicații sau chestiuni profesionale ca cele de la frații Peytavain, care angajaseră construcții rutiere la noi în țară; scrisorile relatează despre mersul construcțiilor de șosele ca cele de la Șerbănești și Mărășești, situația șantierelor, se plîng de lipsa de bani și mîna de lucru.

Se mai pot cerceta documente de proprietate privind pe I. A. Cantacuzino, între anii 1579—1856, 50 de u.p., în A.N./CI Inv. 86.

Gheorghe Grigore Cantacuzino (1837—1913), a fost mare moșier, om politic, șef al partidului conservator, de mai multe ori ministru și prim-ministru (1899—1900 și 1904—1907).

La Arhivele Statului se păstrează arhiva lui Gh. Grigore Cantacuzino în cantitate de 1493 u.p. dintre anii 1529—1907, în colecția „Achiziții noi” (CCXCCIII—CCCVIII, Inventar Nr. 93).

Arhiva este formată în majoritate din acte privind proprietățile de familie. Ca gen de material, întâlnim cărți domnești, originale slave și române date de domni pentru întăriri de moșii, porunci de la domnia Moise (1529—1530), Radu Paisie, (1543), Alexandru Iliăș (1617—1618), Matei Basarab (1642), Radu Leon (1666, 1668), Antonie (1671), Gheorghe Duca (1677), Alex. Moruzi (1793), Const. Alex. Ipsilanti (1804) ș.a.

Se mai găsesc scrisori de învoieli, anaforale, hotărnicii, jalbe, zapise, acte de vânzare-cumpărare, socoteli de venituri și cheltuieli, tabele de clăcași, planuri de moșii, vii, păduri și o parte din corespondență.

Se găsesc mențiuni la moșiile din județele : *Argeș* : moșia Negrași, *Buzău* : Scăieni ; *Dimbovița* : Băleni, Perșinari ; *Ialomița* : Andrășești, Căzănești, Jilavele ; *Ilfov* : Toderești ; *Prahova* : Edera, Filipeștii de Pădure, Florești, Ghighiul-Găgeni, Măgureni, Pietroșani, Valea-Lungă ; *Teleorman* : Șoimu ; *Vlașca* : Singureni.

Întâlnim mențiuni referitoare la unele familii în funcție de schimbările de proprietate asupra moșiilor, ca familiile : Bozianu — Strîmbeanu, Băleanu (Ecaterina Suțu, soția lui Gh. Grigore Cantacuzino era născută Băleanu), Bălăceanu, Bărcănescu, Blaremburg, Cocărăscu, Crețulescu (mama lui Gh. Gr. Cantacuzino, Luxandra Cantacuzino, era născută Crețulescu), Corbeanu — Rudeanu, Dedulescu, Dudescu, Florescu, Ghica, Oteteleşeanu, Pîrșcoveanu (bunica lui Gh. Gr. Cantacuzino, Maria Cantacuzino, era născută Pîrșcoveanu), Slătineanu, Suțu, Văcărescu ș.a.

Pe aceste proprietăți sînt menționate *păduri*, date în arendă sau pentru vânzări de lemne ca : Băleanca (Băleni), Negrași, Valea Lungă, Ungureni ; *vii* : Găgeni, Bucșani, Moara de la Băleni ; exploatări de piatră de var negru de către Soc. E. Erler de pe muntele Urechea din județul Prahova sau prefacerea caselor lui Gh. Gr. Cantacuzino din București pe Strada Nouă.

Alte informații ce se pot obține se referă la : donații, schimb de moșteniri ; relațiile dintre boieri și țărani : acordarea de împrumuturi, arenze, învoieli agricole, scutirea de dijme ; condițiile de vânzare a pămîntului, vitelor, produselor agricole, țiganilor etc. ; referiri la cultura grînelor, viței de vie, creșterea animalelor.

Din cadrul unor cereri, scrisori oficiale și memorii, puține la număr, se desprind cereri de împrumuturi, lucrări topografice ale ing. G. A. Focșăneanu, plăți de arenze, încasări de bani pentru lucrări efectuate pe moșii ; din memorii se desprind unele informații privind înființarea Băncii Naționale ; există memorii din 1857 cu propuneri privind alcătuirea unui proiect, alegerea unui comitet, semnate de Ion Manu, Gr. Ghica, C. Brăiloiu, I. E. Florescu, B. Bellu, M. Lahovary, Nic. Băleanu. Mai sînt două rapoarte din 1907 privind situația răscoalei țărănești din zilele de 1 și 4 martie în județul Botoșani.

Alexandrina Cantacuzino Manu /n.d.1829/ a fost al patrulea copil a lui Constantin Cantacuzino, caimacam în Țara Românească în 1848. S-a căsătorit în 1857 cu generalul Georghe Manu, care a fost președinte al Consiliului de Miniștri în 1889—1890 (între 3 noiembrie și 16 noiembrie) și 1890—1891 (între 16 noiembrie — 20 februarie).

De la ea s-au păstrat 143 scrisori constituite în 13 u.p. dintre anii 1848—1869, provenind de la Alexandrina Blaremburg, nepoata domnului

Alexandru Ghica, căsătorită Ghica. Scrisorile se referă în întregime la chestiuni familiare.

U.p. : 2932.

Anii extremi : 1529—1907.

Instrumente de informare : Inv. A. N. nr. 93 și inventarele fondului.

Bibliografie :

Lecca, *Famiile boierești*, p. 130 ; *Livre D'Or*, p. 40--71 ; Iorga, I., *Despre Cantacuzini. Studii istorice bazate pe documente inedite din arhiva lui G. Gr. Cantacuzino*, București, 1902, 360 p., *Enciclopedia Cugetarea*, p. 163 ; Filitti, Ion C., *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, H. p. + ep. + XXXVI + 351 + table.

NICOLAE G. CARANFIL

Nicolae G. Caranfil, inginer constructor și politician, s-a născut la Galați, la 28 septembrie 1893, fiind fiul lui George Atanasie Caranfil, originar din Piatra Neamț, și el inginer de mine.

Fondul provenit de la Nicolae G. Caranfil cuprinde 601 unități de păstrare dintre anii 1839—1944.

Documentele sînt scrise în mare majoritate în limba română, dar se găsesc și în limbile franceză, engleză, germană.

În afara actelor cu caracter personal și a corespondenței de familie, fondul conține foarte multe documente cu caracter tehnic, privind domeniile de activitate în care a lucrat. Astfel ca gen de material întîlnim : studii, situații statistice, memorii, referate, rapoarte, articole, conferințe, note, planuri, caiete de sarcini tehnice, cu fotografii și schițe, corespondență oficială obișnuită, legi, proiecte de legi, ziare și decupări din ziare etc.

Materialul a fost organizat pe grupe reflectînd sectoarele de activitate unde a lucrat. Prima grupă face o excepție cuprinzînd materialele documentare conținînd date biografice (1839—1943) ca : acte de stare civilă, diplome, numiri în funcții, decorații, lista de publicații, foi calitative provenite de la instituțiile unde a activat, acte privind un proces pentru calomnie făcut de N. G. Caranfil lui Virgil Kerciu, directorul ziarului „Ordinea“ ; jurnale de călătorii în SUA sau acte justificative pentru călătoria în Turcia, Grecia, Insula Rhodos.

Din cadrul grupelor de documente organizate pe domenii de activitate în succesiune cronologică, dăm problemele mai importante :

— sistematizarea caselor de tip rural construite în Azuga, cît timp a fost șeful șantierelor de construcție din Azuga ;

— furnizarea de aparate și instrumente electrice de la firmele străine Elliot Brothers & Co. Ltd. Londra și Societatea elvețiană „Leclanché“ și istoricul fabricilor „Energia“ din București, Timișoara și Cluj, electrificarea orașelor Cîmpulung-Muscel, Cluj, Brașov, Buzău ș.a., dezvoltarea industriei electrice române, amenajarea și folosirea izvoarelor de energie electrică și alte probleme care reies din documentele create din perioada cînd a fost directorul fabricii „Energia“ din Timișoara și București (1921—1929) ;

— organizarea activității de radio-emisie la noi în țară, relații cu firmele Philips, Telefunken, Marconi, conferințele internaționale de la Lucerna, Roma, Madrid, Lausanne, expoziția internațională de radio de la București, ș.a., sînt probleme care reies din documentele create în calitate sa de membru al Soc. de Radio — București și la expoziția internațională de radio ;

— din documentele create la Uzinele Comunele București (U.C.B.) în perioada 1929—1941, cînd a fost consilier tehnic și director, s-au păstrat proiectele de canalizare a Bucureștiului și alimentarea cu apă, gaze, electricitate, relații despre filtrarea și sistematizarea apei la Arcuda, contracte și oferte de la societățile „Hydrofina“, „Lignitul“, „Ialomița“, „Electricitatea“, „Gazelectra“, „Brov.n-Boveri“ ș.a. ; exploatarea căderilor de apă de pe Ialomița, amenajarea riului Ialomița, Colentina, regularizarea și asanarea riului Dîmbovița, a văii Plîngerii, a lacului Fundeni și a bălților Scroviștea ș.a., asanarea și sistematizarea lacurilor din nordul Bucureștiului : Floreasca, Herăstrău, Tei și proiectul ecluzei Herăstrău-Floreasca, captarea Argeșului și proiectul pentru un canal navigabil București — Argeș — Dunăre și un canal Roșu — Argeș ; amenajarea parcurilor capitalei și a organizării expoziției „Luna Bucureștilor“ ;

— din perioada cît a fost director al Societății generale de gaz și electricitate din București, au rămas documente importante privind electrificarea rurală, planul energetic și hidrotehnic național, statistici de producție și consum de curent electric, modul de rezolvare a problemei energiei electrice în România, proiectul de construire a hidrocentralei Bicaz, statute de funcționare a Soc. „Electrogaz“ ;

— din activitatea sa de subsecretar de stat și ministru al aerului și marinei și ca administrator delegat la ARPA (Asociația generală pentru propaganda aviației) s-au păstrat materiale interesante privind modul de organizare și dezvoltare a aviației ; în acest sens sînt unele studii documentare privind organizarea exploatarei liniilor aeriene române, sistemul de organizare a Ministerului Aerului și Marinei în Franța în jurul anului 1930, înzestrarea aviației civile și militare cu materiale aeronautice și armament (În general tratativele erau duse cu Franța de reprezentanți de seamă pentru aviația română de atunci ca ing. N. Caranfil, Virgil D. Cocea, comandorii Radu Irimescu, Andrei Popovici, Ramiro Enescu ș.a. majoritatea comenzilor făcîndu-se la uzinele Canderon-Renault). Importante sînt și materialele privind construcția de aeroporturi din Timișoara, Cluj, Oradea, Craiova, Satu Mare ș.a., informațiile referitoare la situația societăților I.A.R. — Brașov (Industria Aeronautică Română), LARES (Liniile aeriene române exploatare de stat), ARPA, pentru care se găsește și statutul și regulamentul de funcționare, S.A.R. de navigație pe Dunăre, pentru care se găsesc studii, articole etc. privind porturile și navigația pe Dunăre, amenajarea brațului Sf. Gheorghe ș.a.

Din larga lui participare ca membru și la alte societăți se mai găsesc informații privind AGIR-ul (Asoc. gen. a inginerilor români), S.A.R.T. (S.A.R. de telefoane), S.T.B., Federația de scrimă, Yachting și vele, ș.a.

Din activitatea sa ca președinte al Asociației pentru exploatarea stațiunilor balneo-climaterice de pe litoralul Mării Negre, se găsesc materiale privind lucrările civile întreprinse pe litoral, în special pentru alimentarea cu apă.

Din multilaterală sa activitate, în fondul ing. N. Caranfil s-au păstrat o serie de studii, referate și articole privind variate domenii de activitate energetică și electricitate, construcții civile, industria, agricultura, finanțele, politica, sportul.

Prezintă, de asemenea, interes pentru studiu materialul păstrat de la ing. George Atanase Caranfil, tatăl, care a contribuit la dezvoltarea relațiilor comerciale dintre România și Franța, la fondarea Soc. de navigație pe Dunăre și Prut, la instalarea primei fabrici de acid sulfuric din țară ș.a.

Fondul mai cuprinde corespondență cu caracter familial de la mama sa Maria, soția sa Eufrosina și fiul său Andrei, dintre anii 1890—1944.

Trebuie amintit și materialul ilustrativ care s-a păstrat — schițe, planuri, ilustrate și numeroase fotografii de familie (cca. 278 ex.).

U.p. : 601.

Anii extremi : 1839—1944.

Instrumente de informare : Inv. nr. 765.

FAMILIA CARP

Carp, o veche familie de boieri moldoveni, este menționată în „Descrierea Moldovei“ a lui Dimitrie Cantemir, printre vechile neamuri ale țării.

Istoria familiei Carp este strâns legată de istoria moșiei Țibănești din județul Vaslui și începe cu armașul Gh. Carp Lungul, care cumpără Țibăneștii de la vistiernicul Enachi. Între descendenții armașului Carp se numără Vasile Carp, Gheorghe Carp mare ban, Ioan Carp fost mare agă, cu fiii Nicolae spătar și Petre mare stolnic, care și-au făcut studiile la Viena. Prin anii 1830—1835 stolnicul Petre Carp s-a căsătorit cu Smaranda Radu. Fiul lor Petre P. Carp (1837—1918), născut la Iași, a fost o figură reprezentativă a partidului conservator. El a studiat Literale și Dreptul la Berlin și Roma. Se numără printre întemeietorii „Junimei“, a colaborat la „Convorbiri Literare“ și a publicat o traducere a piesei Macbeth de Shakespeare, critici literare și studii.

A fost ministru în mai multe guverne conservatoare (1870—1892).

Devenind prim ministru în 1900 și ministru de finanțe, el a încercat să rezolve criza în care se găsea țara prin vânzarea așa numitelor disponibilități, dar punctul său de vedere nu a fost aprobat și el s-a retras.

Filogerman, adept al intrării României, în primul război mondial, el a rămas în București în timpul ocupației germane și a încercat să formeze aici un guvern contra celui de la Iași, care să încheie pacea, dar nu a reușit. După aceasta s-a retras din viața politică.

Materialul documentar păstrat de la familia Carp formează 151 unități de păstrare dintre anii 1828—1906 și 1918. Materialele provin de la Ioan Carp și de la fiii săi, spătarul Nicolae I. Carp, stolnicul Petre Carp, cu soția sa Smaranda și de la fiul lor Petre P. Carp. Materialele au fost aranjate cronologic pe următoarele grupe :

— grupa I-a : acte de familie dintre anii 1851—1885, cuprinzând o mărturie din 1867, pentru confirmarea datei nașterii lui Niculai Carp, în 17 februarie 1796 ; extrasul de deces al lui D. Nic. Carp (25 martie 1871) ; brevete de acordarea de decorații lui Petre P. Carp ;

— grupa a II-a : acte economice dintre anii 1828—1905, cuprinzând acte de proprietate, de donații, acte legate de administrarea moșiei Țibănești, chel-

tuieli de casă ale familiei Carp, donarea-lui Petre Carp-a moșiei Gîrbești care era unită cu moșiile Ivănești și Țibănești (1863), socoteli de bani, cheltuieli pentru construcții, pentru recoltarea cerealelor, diverse lucrări agricole, plata lucrătorilor, a birului, vărătul vitelor, situația produselor agricole de pe moșia Țibănești, evaluare și vânzări (1867—1870) ;

— grupa a III-a : acte provenite din activitatea socială dintre anii 1857—1867, cuprinzînd materiale ce subliniază necesitatea istorică a unirii principatelor și a reorganizării lor administrative și politice, dorințele românilor exprimate cu ocazia alegerilor în divanurile ad-hoc.

O scrisoare în același sens adresată de prințul Grigore Ghica la 30 mai 1857 guvernului francez și răspunsul contelui Walewski, ministrul de externe, despre bunele intenții ale Franței și ale împăratului care i-a susținut pe români la încheierea tratatului de la Paris ; două numere din 1865 din ziarul politic „Clopotul“, conținînd articole împotriva domnitorului Alexandru Ioan Cuza, despre reforma rurală, aplicarea și rezultatele ei ;

— grupa a IV-a, de corespondență, cuprinde scrisori dintre anii 1828—1884 ; 1906 ; 1918 de la și către membrii familiei Carp precum și o serie de scrisori adresate lui Petre P. Carp de I. Radowitz, atașat la Constantinopol (1861), Gh. Costa-Foru, ministru de externe (1871) în chestiuni politice.

Correspondența de familie se referă în cea mai mare parte la chestiuni de administrarea averii dar este menționată „revolta“ de la București din august 1865, care a durat 3 ore și în care au fost implicați I. Știrbei, M. Bibescu, R. Rossetti, Brăiloiu, Florescu, I.C. Brătianu, Golescu ș.a.

— Pe lângă acestea, în grupele V—VII au fost clasate scrisori, chitanțe și facturi care au aparținut Smarandei Carp. La grupele Diverse — cîteva poezii („Magulina“, „Crist“, „Poveste“, „Flori de iarnă“, „Vă duceți valuri“) provenind de la D. Carp ș.a.

U.p. : 151.

Anii extremi : 1828—1906 ; 1918.

Instrumente de informare : Inv. nr. 119.

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul*, p. 1563 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. I, p. 525 ; Hyperion, *Petre P. Carp, O cercetare critică*, Craiova, 1919, 39 p. : Gane C., *P. P. Carp și locul său în istoria politică a țării*, vol. I—II, București, 1936, 431 p. (I) : 603 p. (II) ; Lovinescu E., *P. P. Carp critic literar și literat*, București, 1941, 126 p.

SAFTA CASTRIȘOIAIA

În Arhivele Statului se găsește această depunere de dosare, cu caracter economic, privitoare la averea Saftei Castrișoiaia și administrarea acestei averi de către epitropi. Fondul constă din 33 unități de păstrare avînd anii extremi 1850—1883. Ca gen de acte se găsesc : condici cu jurnale ale epitropilor Casei Castrișoiaia, dosare de acte justificative pentru veniturile și cheltuielile casei între anii 1868—1883, acte judecătorești privind diverse procese pentru execuții testamentare, contracte pentru arendarea moșiilor ș.a.

Sînt menționate următoarele moșii, care au fost în posesia Saftei Castrișoiaia : Măgura din jud. Buzău, Călinești și Slătineanca din jud. Muscel, Părul Rotund și Plosca de Jos din Jud. Teleorman și Grosu și Gurueni din jud. Vlașca. Mai sînt menționate moșiile Cătiașu, Lerescu, Sibiescu din jud. Buzău ale lui Dimitrie Ionomu, al căror venit pe un an de zile a fost lăsat la cutia milelor.

În general actele privesc modul de administrare a averii, respectiv arendarea și rearendarea moșiilor, evidența cheltuielilor și veniturilor casei, cît și închirierea magazinelor și apartamentelor casei, proprietate a Saftei Castrișoiaia, din Calea Victoriei.

U.p. : 33.

Anii extremi : 1850—1883.

Instrumente de informare : Inv. nr. 609.

ALEXANDRU CERNAT

Generalul Cernat s-a născut la 17 ianuarie 1828* la Galați, dintr-o veche familie românească, ai cărei străbuni se urcă pînă în vremea lui Petru Rareș.

Generalul Cernat a intrat în armată ca sergent în anul 1851; în 1852 a fost înaintat la gradul de sublocotenent, în 1857 — căpitan, în 1858 — maior, în 1866 — colonel, iar în 1873 de general de brigadă, la vîrsta de 45 ani. Pe cînd era încă colonel, a fost numit comandant al diviziei a 4-a teritoriale pe care a comandat-o pînă în 1877. În martie 1878 a fost făcut general de corp de armată.

În 1878, în perioada 17 martie — 25 noiembrie, în guvernul lui I. C. Brătianu, a fost numit ministru de război. Alături de Brătianu a luat parte la toate acțiunile guvernului și a condus toate lucrările administrației de război pentru a organiza intrarea în campanie a armatei române.

În timpul războiului, pe lîngă sarcina sa de ministru de război, generalul Cernat a fost numit comandantul armatei române, conducerea administrației de război luînd-o Ion Brătianu.

Cu ocazia luării Plevnei a fost înaintat, pe cîmpul de luptă, la gradul de general de divizie.

În 1878, la 25 noiembrie, s-a retras din minister, trecînd ca șef de stat major al armatei.

Pentru activitatea sa meritorie atît ca organizator al armatei române cît și ca combatant în campania din 1877—1878, generalul Cernat a fost decorat cu multe ordine militare române și străine.

Ales în Senat ca reprezentant în corpurile legiuitoare al Colegiului I Galați a luat parte activă la politica țării.

În decembrie 1891, generalul Cernat a fost pus în retragere și nu mult după aceea, atins de o boală gravă, a murit la Nisa, în decembrie 1893.

Materialul provenit de la generalul Alexandru Cernat se compune din 168 de unități de păstrare, dintre anii 1774—1928, și a fost achiziționat de la urmași ai generalului Cernat în anul 1970.

* Anul nașterii este controversat, după unele surse este dat 1834

Documentele au fost ordonate pe cinci grupe.

Grupa I-a — documente de familie și personale ale generalului Cernat, dintre anii 1774—1915, cuprinde documente vechi de proprietate ale familiei Cernat privind moșiile : Petcoești din *jud. Brăila*, Cernăteasa, Gura Vadului, Ruginoasa din *jud. Buzău*, Lacul Brateș (pentru care există o traducere după un hrisov din 1448 dat de Petru vv. legalizat în 1868), Puțuchioaia din *jud. Covurlui*, Micești, Purcăreni din *jud. Muscel*, Movila Turcului. Sint menționate și imobilele din Galați, *case, vii, dughene* și alte proprietăți din București. Tot la această grupă se găsesc actele de numire în diferite funcții, ordinele și decorațiile primite, actele privind pensionarea sa și a soției sale, actele de deces.

Toate aceste acte oferă multe informații biografice.

Grupa a II-a, materiale documentare rezultate din activitatea sa în armată, cu documente dintre anii 1860—1891, cuprinde rapoarte, corespondență, tabele, ordine, instrucțiuni, dispoziții, majoritatea din anii 1876—1878 din perioada războiului de independență, cu probleme specifice perioadei de înzestrare a armatei, mișcări de trupe pe front, succesele luptelor ș.a.

Grupa a III-a, materiale documentare rezultate din activitatea de creație, numără : amintirile generalului Cernat din campania din 1877—1878 ; studii asupra diferitelor arme și a organizării armatelor active ; discursuri și materiale tratând despre înzestrarea armatei cu arme moderne, despre completarea cadrelor militare, pensionarea militaților, concediul soldaților ș.a.

Grupa a IV-a, corespondență dintre anii 1864—1899, a fost ordonată alfabetic, separată pe corespondență oficială și corespondență de familie. Cuprinde scrisori de la generalul Fălcoianu, colonelul Pastia, colonelul Budișteanu, M. Kogălniceanu, C. A. Rosetti, Gh. Lepădatu ș.a. în probleme oficiale din perioada războiului. De la colonelul Pastia, care se afla la Witten în Germania, se găsesc scrisori în legătură cu o comandă de arme. La corespondența de familie a fost integrată corespondența cu soția sa Sevastia (născută Budișteanu), scrisorile de la membrii familiei Budișteanu către el și soția sa, de la copii și de la alte rude.

La grupa a V-a „Diverse“ au fost integrate unele imprimate : hărți de război ; un ordin circular în legătură cu concentrarea trupelor ; memoriul prezentat Congresului de la Berlin, expuneri de motive și proiecte de legi (legca privind rechizițiile militare) ; fotografiile reprezentând pe generalul Cernat și diverși prieteni și membri de familie.

U.p. : 168.

Anii extremi : 1774—1928.

Instrumente de informare : Inventar nr. 1135.

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul*, p. 1569 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. I, p. 586.

FAMILIA CÎMPINEANU

Este o veche familie munteană, datînd din secolul al XVII-lea. Cel dintîi Cîmpineanu menționat este Vasile Căpițanul, care la 1659 a fost ucis din ordinul lui Mihnea Vodă, împreună cu socrul său vornicul Radu Cîndescu și cu alți boieri ce s-au împotrivit la planul domnului de a porni război contra turcilor.

Din acest vechi neam fac parte doi reprezentanți de seamă pentru istoria politică a țării noastre din secolul al XIX-lea și anume : col. Ioan Cîmpineanu (1798—1863), luptător de seamă în revoluția de la 1848 și fiul său mai mare, Ion Cîmpineanu, un reprezentativ om politic liberal (1841—1888).

Ne vom opri asupra ultimului, Ion Cîmpineanu, întrucît materialele documentare pe care le dețin Arhivele Statului provin de la el și de la soția sa Irina. Un singur document din 1848 a aparținut tatălui său, col. Ioan Cîmpineanu.

Ion Cîmpineanu a studiat dreptul la Paris. Întors în țară a practicat magistratura mult timp și apoi a intrat în politică, ca membru al partidului liberal, ales membru în parlament. A fost de mai multe ori ministru în succesive guvernări liberale, respectiv ca ministru de justiție (în 1877—78, 1885), finanțe (1877, 1880), externe (1878, 1885), comerț (1882), domenii (1882—1885). A mai fost primar al Capitalei (1886), în două rînduri guvernator al B.N.R. între 1880—1882 și în 1888, rămînînd în această demnitate pînă la moartea sa. A fost căsătorit cu Irina Bellu (Bellio) dintr-o familie de origine macedoneană și a avut patru copii : Ion, magistrat, Stefan-Cantemir, ofițer, Elisa și Irina.

Documentele rămase de la Ion Cîmpineanu formează un fond arhivistic de 113 unități de păstrare dintre anii 1848—1919, în limbile română și franceză.

Astfel, de la col. Ioan Cîmpineanu s-a păstrat un fragment dintr-o scrisoare de la o rudă apropiată (Adèle), în care aceasta încearcă să-l convingă să se întoarcă în țară, obligîndu-se să-l găzduiască sau să-i procure un pașaport turcesc ș.a.

De la Ion Cîmpineanu, fostul ministru liberal, deținem 86 de scrisori dintre anii 1868—1888 adresate acestuia de diverse personalități ale vremii, române și străine, agenți diplomatici ș.a. ca : Alecu Balș, Basarab Brîncoveanu,

Const. Bellev, I. Bălăceanu, Bărcănescu, G. Bibescu, unchiul său, D. Brătianu, I. Kalinderu, lt. col. Candiano, G. Cantacuzino, A. Carp, Cerchez, E. Costinescu, Al. Crețulescu, N. Dabija, Debains, consulul francez, T. G. Djuvara, N. Fleva, Al. Fraissinet, D. Ghica, Guttier, Guttin, Iosif, mitropolitul Moldovei, M. Kogălniceanu, Vîrnav-Liteanu, dr. Obedenaru, D. Sturdza, J. Sulzbacher, Eliza Stirbey, G. Torielli, N. Voinov ș.a.

Problemele de care se ocupă corespondența erau problemele majore ale vremii, consolidarea statului modern și dezvoltarea capitalistă a țării, răscumpărarea de la societățile particulare cu capital străin a căilor ferate. În acest sens, sînt multe scrisori privind tratativele duse de potențații români cu bancherii austrieci Hanseman, Kaufman ș.a. În jurul anilor 1880—1881 ele devin proprietatea exclusivă a statului. Tot în sensul construcțiilor de căi ferate sau al construcțiilor edilitare sînt o serie de oferte de la firme străine, franceze îndeosebi, de a angaja construcții în România. De asemenea, o serie de scrisori abordează problema reorganizării sistemului de credit. În 1880 are loc crearea Băncii Naționale Române, al cărei guvernator a fost Ion Cîmpineanu între 1880—1882 și 1888. În această calitate, cît și ca ministru de finanțe (1877, 1880), îi sînt adresate scrisori privind reorganizarea finanțelor, asanarea datoriilor și negocierea de noi împrumuturi în străinătate, problema investițiilor (pentru canalizarea Bucureștiului, de exemplu), stabilirea unor tarife vamale pentru mărfurile de import ș.a. În calitate sa de ministru de externe (1878, 1885) îi sînt adresate scrisori privitoare la condițiile încheierii tratatului de la Berlin, de către M. Kogălniceanu; la încheierea de convenții consulare, de D. Ghica, la diverse chestiuni diplomatice, de Vîrnav-Liteanu, agent diplomatic la Berlin, și în alte chestiuni de protocol de diverse persoane.

În afara acestor chestiuni oficiale, apar scrisori în chestiuni personale privind averea, afacerile, vînzările de moșii, împrumuturile de bani, activitatea sa de avocat. Sînt menționate moșiile Coteana, Ipotești din județul Olt și Vulturoasa, proprietățile lui Basarab-Brîncoveanu și Boldur, proprietățile soției sale Irina Cîmpineanu.

Scrisorile soției sale Irina Cîmpineanu sînt în număr de 25, dintre anii 1877—1919 și provin de la aceiași corespondenți întîlniți și la soțul ei; în plus sînt de menționat: Beldiman, Al. Bibescu, dr. Cantacuzino, G. Roznovanu și scrisorile de la soțul ei, Ion Cîmpineanu, din jurul anilor 1880—1885, referitoare la unele aspecte politice din Balcani. În general, scrisorile au un pronunțat caracter personal, referindu-se la administrarea averii, tranzacții bancare, reieșind și faptul că în anii 1910—1914 Irina Cîmpineanu era președintă a Crucii Roșii, iar în această calitate era preocupată de chestiuni filantropice. Într-o scrisoare din 1919 i se mulțumește pentru donația de bani pentru spitale; în 1910 este solicitată de ziarul „Universul” să colaboreze cu o lucrare literară în numărul excepțional solicitat pentru ajutorarea sinistraților din Franța în urma inundațiilor.

U.p. : 113.

Anii extremi : 1848—1919

Instrumente de informare : Inv. nr. 1219.

Bibliografie:

Lecca, *Famiiliile Boierești*, p. 122—126; Candrea, *Dicționarul*, p. 1578; *Dicționarul enciclopedic român*, vol. I, p. 651, Costescu, Dimitrie, *Fazele Ministeriale în România, 1862—1936*, București, 1936, p. 69—73, 84; *Figuri revoluționare române*. Cinci conferințe ale universității libere Al. Lepădatu, Ion Cîmpineanu, București 1937, p. 73—100; Ion Ghica, *Ion Cîmpineanu — Discurs de recepție în Academia Română în ședința din 28 martie, 1880*, București, Acad. Rom. 1880, 28. p.

ALEXANDRU IOAN CUZA

De la Alexandru Ioan Cuza (1820—1873), în Arhivele Statului s-a păstrat un număr redus de documente, cuprinse între anii 1839, 1854—1866, formînd o mică colecție de 44 u.p. Materialul a fost selecționat din alte fonduri existente în cadrul Arhivelor Centrale din București. Documentele au fost ordonate conform următoarei scheme : 1) acte personale ; 2) corespondență (cea oficială — clasată cronologic, cea personală — alfabetic pe corespondenți) ; 3) diverse. Documentele sînt scrise în limbile franceză, română și turcă : scrisori, telegrame, procese verbale ale unor consilii municipale din țară, rapoarte oficiale etc. Materialele reflectă probleme de politică internă, problema unirii principatelor, relații politice, economice, administrație internă, relații externe politice, economice, diplomatice etc., comentarii asupra articolelor 22—27 din Tratatul de Pace de la Paris din 1856 ; propunerea lui Ali-pașa către Ministerul de Externe otoman pentru modificarea unor articole ale Convenției de la Paris, pretențiile românești asupra unor insule de pe Dunăre, conflictele de graniță, cu țările limitrofe, referitoare la pescuit, tăierea pădurilor de către Serbia, Bulgaria, Turcia și formarea unei comisii internaționale pentru unele tratative cu turcii pe această linie, printre reprezentanți numărîndu-se D. Bolintineanu, Al. Odobescu, Sachelarie, referiri la noul tarif vamal al Porții, în conformitate cu tratativele de comerț și navigație existente între Poartă și Puterile străine ; rezolvarea conturilor între Direcția telegrafului din România și Turcia ; aplanarea unor incidente consulare, ca manifestarea nemulțumirii baronului H. de Offenberg, consul al Rusiei, pentru greutățile create consulatului rus la Iași de către refugiații polonezi, pentru care se atrage atenția domnitorului Cuza ca să ia măsuri ; necesitatea diplomatică de a se accepta distincțiile acordate de regele Sardiniei lui M. Kogălniceanu și altor demnitari români ; acreditarea consulului francez, Tillos, în principate ; cererea inginerilor francezi F. Henry și E. Foucault pentru prospecțiuni de exploatare și concesionări de terenuri petrolifere ; mulțumirile lui Lefevre, expert financiar, adresate lui Al. I. Cuza pentru plata punctuală a împrumutului român în străinătate și impresia bună pe care a creat-o, ceea ce a mărit creditul la Londra.

În privința problemei de politică internă figurează : chestiuni legate de starea financiară a visteriei pe anul 1854, construcția șoselei Galați — Mărășești, chestiuni privind pregătirea unirii, lucrările comitetului pentru unire din Buzău și ale Comitetului Central din București. Din perioada anilor 1860—1865 sînt mai multe scrisori de la personalități române și străine cu recomandări pentru o guvernare bună și reproșuri pentru actele de „independență”. De exemplu Iancu Alecsandri, (fratele poetului) agentul României la Paris, relatează discuția avută cu Lordul Palmerston, în legătură cu încălcarea obligațiilor luate de Al. I. Cuza față de Marile Puteri, cu înarmarea cu armament rusesc în contra Turciei, „spolierea” patriarhiilor din Orient și a marilor proprietari din țară în folosul țăranilor. De asemenea, alții îi indică politica de urmat în principate și îi reproșează politica de opoziție față de Marile Puteri care i-au acordat sprijinul : Victor Place îi recomandă să nu ia măsuri împotriva mănăstirilor închinatelor pentru a nu da ocazie Rusiei și Turciei să intervină. A. Cantacuzino, face referiri la criza ministerială, îi reproșează lipsa de maturitate politică „neseriozitatea” anturajului, îi propune înființarea Consiliului de Stat, Curții de Casație și a Curții de Conturi ; colonelul Ion Ghica îi anunță măsurile luate pentru liniștirea unor complotiști de sub conducerea generalului Alex. Macedonski. În alte scrisori se mulțumește lui Cuza pentru realizările sale, de exemplu M. Suțu îl asigură de devotamentul său cu ocazia alegerii în Comisia Centrală de la Focșani ; cetățenii orașului Pitești îi oferă în dar un tun cu ocazia secularizării averilor mănăstirești ș.a.

Se mai găsesc opt scrisori originale ale lui Al. I. Cuza și Elena Cuza în Achiziții Noi (Inv. nr. 121 /MMDCCLXXIV/ 1—6 și nr. 127 /MMDCCLXX/ 1—2) între anii 1846—1869, scrise de domn lui Iordache Lambrino referitoare la măsurile luate contra revoluționarilor, măsurile luate sub administrația lui Mihail Sturza, chestiuni personale de afaceri, intervenții sau în scrisoarea din 1869 de la Paris către mitropolitul Moldovei Calinic Miclescu îi solicită părerea dacă poate să se întoarcă în țară, întrucît nu-i ajung banii să stea în străinătate ș.a.

U.p. : 44.

Anii extremi : 1839—1866.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1140 ; A. N. Inv. nr. 121 și 127.

Bibliografie :

Xenopol, A. D., *Domnia lui Cuza Vodă*, vol. I—II ; 1903 ; VIII + 472 p. (I) ; 528 p. (II) ; Giurescu, Constantin C., *Viața și Opera lui Cuza Vodă*, București, 1970, 509 p. + 2 pl. ; *Istoria României*, vol. IV, Edit, Acad. R.S.R., Buc., 1964, 861 p. V. Bibliografie — p. 339 ; 396—397.

Libres désormais de toute autre préoccupa-
tion que celle du développement et du
bien-être intérieurs de la Roumanie, nous
allons pouvoir consacrer toute notre
activité aux questions pratiques. La
sera l'œuvre véritablement patriotique
à laquelle j'en suis sûr, tous les
vrais Roumains se consacreront.

Plus de vaines vaines Prime l'écarte
l'avenir qui s'ouvrira après l'union à nos
yeux dégagé des entraves politiques est
entièrement entre nos mains. Il sera

fecund en résultats et il est, j'en ai le ferme
espoir. Je vous envoie le message d'ouverture
j'ai regrette de ne pouvoir ouvrir la chambre
en personne, retenu que je suis par le besoin
de ma présence pour mon Ministère qui
est nouveau, mais bientôt nous ferons
l'ouverture des deux chambres réunies, elle
sera solennelle comme l'est l'Assemblée
Saluez vos collègues et croyez moi
votre affectionné

Al. I. Cuza

HARICLEA DARCLÉE

Darclée (1860—1939) este pseudonimul de artistă lirică al Haricleei Hartulari. S-a născut la Brăila. Părinții ei Ion și Maria Haricli, născută Aslan, au avut o moșie în județul Teleorman. A făcut studii muzicale la renumitul pension Lobovitz din Viena. A luat lecții de canto cu profesoara Marchesi și la La Kerré. Întoarsă la București, dădea concerte în saloanele vremii, ca amatoare. În 1884, a obținut un frumos succes cu un concert la Iași acompaniată fiind de pianista Zoe Miclescu. În 1886 a plecat la Paris împreună cu soțul său căpitanul George Hartulari, pentru a se perfecționa. A studiat cu profesoarele M. Sasse și Olangier și apoi cu profesorul Duvernois de la conservatorul din Paris. A făcut progrese rapide sub direcțiunea acestor măștri, a baritonului Faure a compozitorului Gounod, care a ales-o pentru rolurile Julietei și Margaretei din operele sale „Romeo și Julieta“ și „Faust“. Debutează la 14 decembrie 1888, în rolul Margaretei, pe scena Operei din Paris care marchează începutul triumfului ei în cariera muzicală.

După scurta carieră pariziană, urmează Scala din Milano și alte scene lirice mondiale avînd un bogat repertoriu din operele marilor măștri, numărînd și creațiuni în operele: Condor de Gomez, Wally de Catallany, Amico Fritz și Le Rantzán de Mascagni, Floria Tosca de Puccini.

S-a bucurat de un renume mondial pe marile scene ale teatrelor de operă de la Buenos-Aires și Petersburg, în rolurile principale feminine a peste 50 de opere, avînd un repertoriu extrem de bogat. A făcut și turnee la București în anii 1902, 1903, 1906, 1910.

Hariclea Darclée s-a retras de pe scenă după aproape 30 de ani de carieră artistică (1888—1918). Printre distincțiunile ce i s-au acordat figurează medaliile „Bene Merenti“, „Răsplata muncii“ și ordinul „Osmanie“.

La bătrînețe a trăit la Milano, dintr-o precară pensie străină, reîntorcîndu-se în 1936, împreună cu fiul ei Ioan Hartulari Darclée, la București, unde a și murit în 1939.

Documentele provenite de la Hariclea Darclée și de la alte persoane înrudite sau cu care a fost în legătură, reflectînd viața și activitatea ei de artistă, constituie un mic fond fragmentar numărînd 117 unități de păstrare dintre anii 1835—1939.

Documentele au fost organizate astfel : I. acte personale și de familie, privind averea familiei Hartulari, cuprinse între anii 1835—1909 și acte privind averea sa personală, cuprinse între anii 1889—1931 ; II. documente privind activitatea sa artistică cuprinse între anii 1893—1938 ; III. corespondența, cu scrisori primite de Hariclea Darclée sau concepte de răspuns aranjate cronologic, cuprinse între anii 1893—1907 ; IV. materiale referitoare la creatorul de fond, ca articole, decupări din ziare, conferințe, versuri dedicate artistei ; V. material figurativ — ilustrate, de remarcant imaginea Haricleei Darclée în rolul Floriei Tosca și câteva fotografii de familie, toate acestea dintre anii 1900—1931 ; VI. materiale diverse, dintre care este de reținut scrisoarea din 1914 a tenorului Nicu Corfescu privitoare la dezideratul „Tinerimii Universitare“, și al artiștilor lirici pentru înființarea Operei Române, împreună cu memoriul din 24 decembrie 1913 ; VII. scrisorile lui Ion Hartulari Darclée, fiul ei, ale căpitanului George (Iorgu) Hartulari, fostul ei soț și ale lui Victor Rațiu, avocatul ei, care s-a ocupat de situația financiară în ultima perioadă a vieții ei, când ea se afla în Italia.

Materialul fondului, pe lângă informațiile privitoare la activitatea artistică și la situația averii Haricleei Darclée și a familiei soțului ei, cuprind și informații privitoare la cariera fiului ei, Ion Hartulari-Darclée, compozitor, libretist și regizor, din perioada cât a lucrat în Italia 1927—1935, activitatea depusă pentru montarea operetei — jazz „Margery“ în 1928 sau opereta „Lilli“ din 1925, dificultățile întâmpinate în Italia în 1933 datorită situației politice.

Între documente apar socoteli de bani, confirmări de plata datoriilor, învoieli, arendarea moșiilor Săbăoani și Târpești ale m-rilor Neamț și Secu, un contract pe 99 de ani cu Mitropolia Moldovei pentru exploatarea minereurilor, testamentul postelnicului Gh. Hartulari din 1850, urmat de actul de împărțeaală din 1854 între Elenco Hartulari, și fiii ei, Nicolae și Matei, pentru averea rămasă, între care moșia Huși din ținutul Suceava, cu velniță cu mașină, moară, biserică etc. (vîndută în 1855, de postelniceasa Elenco, împreună cu ginerele ei, spătarul Dimitrie Cranti, Mariei Costandache), case și han în Fălticeni, han în Galați, vii la Cotnari și bani, o foaie de zestre din 1852, dată de căminarul Dăscălușe Luca fiucei sale Ecaterina, la căsătoria cu Nicu Hartulari, un litigiu între fiii lui Gh. Hartulari și principesa Smaranda Moruzi pentru moșia Brăești din jud Iași (acte din [1861], 1881, 1884), o hotărîre a Tribunalului Iași privind sechestrarea averii imobile a lui Nicu Hartulari (1902). De asemenea, informații privitoare la căminarul Iorgu Hartulari, mențiuni relative la cumpărarea veniturilor moșiilor Sabasa, Borca, Soci, Mădeni, Pîrîul Cîrjii, ale mănăstirii Slatina de la Munte, din ținutul Neamț, cu 30.000 galbeni pe an, sau a moșiilor Sătărzia, Fărcașul, Pîrîul Pantei, Stejarul, ale mănăstirii Rîșca din ținutul Suceava, cu 46.000 galbeni pe an. Mai apar informații relative la investițiile Haricleei Darclée în exploatarea petroliere din Valea Prahovei (în regiunea Bușteni-Tesca), în participație cu A. Blank, Nic. Mares și Brăescu ; tratative de cumpărarea moșiilor Caiata din județul Rîmnîcu Sărat, propuse la vînzare de familia Sihleanu (Patan Sihleanu) sau a cumpărării moșiei Bărboși, recomandare făcută de către vărul ei Eugen Ceaur Aslan ; intrarea în drepturile de succesiune asupra vici de la Cotnari și a moșiei Brăești din județul Iași și un proces cu Nathaly Paciurea, cumnata ei. De

asemenea, există o convenție din 1919 cu Antonio Bonetti, industriaș din Milano pentru vânzarea cinematografului Select din București, proprietatea H. Darclée ; informația referitoare la activitatea anti-italiană pe care ar fi dus-o Bonetti în timpul războiului din 1917—1918 și memoriul său de dezvinovățire. Pentru activitatea artistică a Haricléei Darclée există însemnări, un contract din 1903 cu Teatrul Național din București, pentru o stagiune cu Darclée, decupări din ziare, un număr din ziarul „Rampa“ din octombrie 1931, madrigaluri dedicate de admiratori (Al. Petroff, Ruggero Leoncavallo, Const. Brăescu, Cincinat Pavelescu), completate cu informații ce reies din scrisori și aprecieri asupra talentului ei, a repertoriului, a turneelor în străinătate și în general a succesului repurtat pînă în jurul anului 1914, a preocupărilor ei autobiografice insuflăte de profesorul Pătrașcu care a ținut, în 1936, la Radio București, o serie de conferințe despre artista H. Darclée.

Correspondența din cadrul fondului, cu caracter intim, în general, este semnată de prieteni, admiratori, rude etc. Printre numele mai cunoscute menționăm pe Elena Văcărescu, Jacques Lahovari, Alex. Marghiloman, N. Mavrocordat, N. Fleva, T. Djuvara, Al. Catargi, A. Blank ș.a. Cea mai ilustrativă însă pentru ultima perioadă a vieții este corespondența purtată cu avocatul ei Victor Rațiu. Se găsesc scrisorile ei originale dintre anii 1927—1936, în număr de 38, din care se înfățișează tristul declin al unei glorii artistice, grija pentru cariera artistică a fiului ei, concurența și rivalitățile artistice etc. Din aceste scrisori mai reiese că, în jurul anului 1936, cîțiva admiratori și prieteni (între care George Enescu, Cezar Petrescu și avocatul Victor Rațiu) au angajat tratative cu statul român pentru a obține o pensie de onoare și înființarea la Conservator, a unei catedre pentru Darclée dar fără rezultat.

U.p. : 117.

Anii extremi : 1835—1939.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1063.

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul* p. 1600 ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 256 ; *Dicționarul Enciclopedic* vol. II, p. 16 ; Garandino N., *Viața de glorie și de pasiune a mării cîntărețe Darclée*, București, 1938, 286 p + 6 f pl. ; G. Sbircea și Ion Hartulari Darclée, *Darclée*, București, 1970, 229 p. + 28 f. ilustrații.

Cheltueile mutare au fost enorme pentru
mine - pleacă din casa am plătit 353
lumină electrică pe trei luni, pentru bagaj
și enormele cheltuieli de mușcă a lui Coco
a trebuit să încluzesc o altă cameră care
și avea costul 375 £ pe un trimestru -
care acum le-am plătit pentru 12 Sept
transportul și acela a costat 140 £ -
Un disaster pentru mine! Costul acest
cheltuieli neașteptat mi obliga să mi
sacrific complet de tot ce personal nu mi
trebuie - propto nu mi veți crede fiindcă
pare a fi lucru imposibil - Dar ve spun
că eu, din vară și terribilă căldură
sunt în unblu cu faimosul seel tailleur
marion eu care am oștit și mi s'ți tot
redid la 1926 când am fost în țară!

Explicații minime

Me bucur din toată inima să se pot vedea corazi și Franca
cu ai Omi - pot să vă scriu în vârstă minimal și mi
suntate
pe țară și
pentru tot
scurta
mi țară
mea iubită
Ombambou
Acutele
Milaun
Gata
cu un
costat
și nemulț
toare
salutar
domile
Hariclee

Pea stimate și iubito nostru Rațiu
Voi veți scusa dacă nu am răspuns
înainte de a vă la scrisoarea D- în
care mi vorbiți de D- Axente și de
Pathalie. - Multe au fost cauzele
acestei întârzieri - pe când credeam
că se pot rămânea în Via della Signora
unde mi limitasem și stau într'o
singură mică cameră cu 300 £ lu-
rare - căta ea la 15 Aprilie propie-
tara apartamentului care este
chiriaș a vîndut apartamentul
de mare ce desprîta de costul ei.

12. 1930. Scrisoarea Haricleei Darclée către avocatul său Ion Rațiu. (Fond Darclée, 108/10. Orig.).

MARCU N. DUILIE

Marcu N. Duilie, pitar, a fost comisar al guvernului provizoriu în 1848 și deputat în Divanul Ad-hoc. De profesie avocat, a locuit la Brăila, fiind și ajutor de primar. A fost unul din primii elevi ai colegiului Sf. Sava, avînd ca profesor pe Ion Heliade Rădulescu. A fost un mare admirator și sprijinitor al acestuia, răsîndindu-i publicațiile, ocupîndu-se de abonamente etc.

De la Marcu Duilie se păstrează în Arhivele Statului două dosare (în cîte 2 volume fiecare, a cîte 1000—1300 pagini fiecare volum). Ele au fost depuse în anul 1925 de către Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Ambele dosare conțin procuri, scrisori, sentințe judecătorești și alte acte dintre anii 1838—1879.

Valoarea documentelor din cel de al doilea dosar rezidă în existența a 35 de scrisori originale între anii 1844—1869, pe care i le-a adresat Heliade Rădulescu, scrisori care reflectă relațiile amicale stabilite între cei doi. Chestiunile la care se referă sînt diversele publicații angajate pentru editare de Societatea „Bibliophila“, pentru broșuri, periodice ca „Curierul Românesc“, „Curierul de ambe sexe“, „Critica Literară“ ș.a. sau de studii de istorie, lucrări literare în proză și versuri ale lui Heliade Rădulescu.

Scrisorile mai conțin și reflexii politice, rezolvarea unor chestiuni financiare, ca : ipoteci, împrumuturi, tranzacții bancare ș.a.

U. p. : 2.

Anii extremi : 1838—1879.

Instrumente de informare : Inv. nr. 610.

MIHAI EMINESCU

Privitor la Mihai Eminescu (1850—1889), unul din cei mai mari poeți români și unul din cei mai de seamă lirici universali, Arhivele Statului au constituit o mică colecție de documente în număr de 120 u.p. dintre anii 1844—1914.

Documentele provin din perioade foarte distincte din viața poetului și întregesc ceea ce se știe despre el, respectiv perioada studenției sale la Viena (1871) când își începuse colaborarea la „Convorbiri Literare“; perioada ieșeană (1875—1876) cu primele greutăți care îi aduc decepții; perioada de activitate bucureșteană la ziarul conservator „Timpul“ (1877—1883), cu neajunsuri materiale și începutul declinului fizic și, în sfârșit, ultima și tragică perioadă din viața sa, cu boala și moartea (1884—1889).

În prima parte sînt cuprinse scrisori ale lui M. Eminescu către Iacob Negruzzi, redactorul „Convorbirilor Literare“, către Henrietta (Harieta) sora poetului și către Titu Maiorescu, manuscrise de poezii și fotografii de familie și chitanțe, în număr de 23 unități de păstrare, dintre anii 1871—1888, din care majoritatea sînt fotocopii. În partea a II-a se păstrează scrisorile din perioada 1876—1889 ale Veronicăi Micle, Harieta Eminovici, Matei Eminovici, F. A. Brockhaus, J. Missir, C. Popasu, Al. Chibici-Rîvneanu, Socec, Al. Xenopol, N. Iorga, studenți ș.a. adresate lui Titu Maiorescu, referitoare la M. Eminescu, în legătură cu: datoriile lui; comportarea din timpul bolii; îngrijirea medicală acordată în străinătate și însoțirea lui de către nelipsitul prieten Chibici-Rîvneanu la Viena și în Italia; moartea sa și discuțiile provocate de Matei Eminovici, pentru moștenirea pușinelor lucruri rămase de la poet; editarea, în timpul vieții și postum, a versurilor sale și a unor volume omagiale; aranjarea mormîntului; ridicarea unui bust a lui Eminescu; comemorarea a 20 și 25 ani de la moartea sa ș.a.

Vom analiza mai jos conținutul documentelor în cadrul perioadelor menționate mai sus.

Astfel din perioada cînd se afla la Viena, ca student la filozofie, datează două scrisori din 1871 (în fotocopii) adresate lui Iacob Negruzzi prin care îi anunță trimiterea colaborărilor sale la revista „Convorbiri Literare“.

În 1871, de cînd datează scrisorile adresate lui Iacob Negruzzi, își mărturisește intenția de a compune o dramă epică, iar în mai 1871, Eminescu îi dă unele explicații lui Iacob Negruzzi asupra studiilor sale asupra ungarilor, pe care i le trimisese.

Alte documente sînt din perioada matură, 1875—1876, din perioada fecundei sale activități la Iași, atît pe plan literar cît și social, cînd a deținut funcțiile de director al Bibliotecii Centrale din Iași, revizor școlar, foarte activ colaborator la „Convorbiri Literare“. După pierderea funcției de director al Bibliotecii, la 1 iunie 1875, T. Maiorescu, încă ministru al cultelor și instrucțiunii publice, l-a numit revizor școlar în județele Iași și Vaslui. Dar în februarie 1876 guvernul conservator căzînd de la putere, ministrul liberal al instrucțiunii l-a scos pe Eminescu din această funcție. Din această perioadă, 1876 deținem o scrisoare adresată de Eminescu lui Iacob Negruzzi, în care sub ironiile de circumstanță ascundea o mare neliniște pentru existența sa și a prietenilor săi.

Iată textul scrisorii :

Domnule Negruzzi,

„În oraș circulează zgomotul că ministerul ar fi căzut. Acest zgomot ne neliniștește atît pe mine cît și pe Bodnărescu. Dacă știți ceva pozitiv, vă rog să ne spuneți și nouă cît și despre v'o nouă combinație, de care s-ar fi vorbind. Pompiliu și-a pregătit geamandanele și vrea să fugă la Magyar orszag. Panu se plimbă cu neliniște prin Copou deși omătul e pîn'la briu. Lambrior șede tăcut în cafenê la Max, și pe cîți intră în cafenê îi întreabă ce se aude“.

Al D-voastră

M. Eminescu

cu adnotarea : „Scrisoarea este din anul 1876. Toate persoanele de care Eminescu vorbește în glumă în scrisoarea aceasta au și fost prigonite de guvernul liberal“. *

Din perioada cît și-a dus activitatea la București ca redactor la ziarul conservator „Timpul“ împreună cu Slavici și Caragiale se află o chitanță din 17 decembrie 1879 în care Eminescu adevărește că a primit, prin Slavici, 350 lei aconto din leafa de la redacția „Timpul“ pe luna octombrie.

* Junimiștii : Samson Bodnărescu (1840—1902) care în 1875 era profesor de limba germană la Institutul academic „aristocratic“ din Iași ; Pompiliu Miron (1848—1897), care deschisese cu basmele sale reluate din folclorul românesc tradiția literaturii populare la „Convorbiri Literare“ înaintea lui Creangă și Slavici și avea traduceri de valoare din poezia germană (Goethe, Heine, Uhland) ; Lambrior Alexandru (1845—1883), cu preocupări pentru lingvistică și filologie, pentru vechea limbă română și pentru gramatica ei istorică ; Gheorghe Panu (1848—1910), care atunci era un propagator al ideilor revoluționare, și care mai tîrziu, în 1884, prin ziarul „Lupta“, a atacat politicianismul burghez și monarhia, cunoscut pamfletar și autor al volumelor de memorii „Amintiri de la „Junimea“ din Iași“.

Tot din această perioadă datează și colaborările sale la „Convorbiri Literare“ cu „scrisorile“ sale. În scrisorile ce le deținem dintre anii 1877—1883, se poate observa schimbarea sa psihică, faptul că este obosit, descourajat, copleșit de greutateți materiale. Într-o scrisoare din octombrie 1877 mărturisește unui prieten că vrea să plece la București, întrucât nu mai suferă Iașii, se plînge de locuința lui mizeră și de lipsa de bani. Tot așa într-o scrisoare din 1880 către Henrieta Eminovici, își arată îndoiala că va putea să-i trimită 100 de franci în fiecare lună „pentru că nu-mi văd capul de mulțimea datoriilor care le-am făcut anul acesta“. De altfel, în perioada bucureșteană începe să se declare boala care marchează declinul fizic, culminînd cu prima sa criză din 1883. Într-o scrisoare din /1881/ îl roagă pe Titu Maiorescu să intervină să fie consultat de un medic orelist german.

Din ultima sa perioadă de viață, o dată boala declarată, există peste 40 de scrisori adresate lui Titu Maiorescu între anii 1883—1889, de prietenii lui, de rude și cunoștințe care se însărcinează cu îngrijirea lui Eminescu, fie prin strîngerea de bani prin colecte publice, fie prin însoțirea lui Eminescu în străinătate la sanatorii. Astfel sînt scrisori de la : Sîmțion, I. Slavici, Emilia Humpel, I. Missir, C. Popasu, Al. Chibici-Rîvneanu, Miron Pompiliu, Mite Kremnitz, prof. dr. Obersteiner din Viena ș.a. care aduc informații despre ultima și tragică perioadă a vieții sale. Titu Maiorescu și Junimea au suportat cheltuielile acestor deplasări ale lui Eminescu în sanatoriile din străinătate (la Institutul Leidesdorf din Viena și Florența) dar fără rezultat. Au urmat șase ani apăsători, copleșiți de tristețe și de un sentiment chinuitor al inutilității sale. Această obsesie a inutilității îl făcea să ceară mereu prietenilor o ocupație cît de neînsemnată care i-ar fi îngăduit să trăiască mizer dar onorabil. În sensul acesta este și o scrisoare a Emiliei Humpel, din aprilie 1884, în care îi re-proșează lui Titu Maiorescu că „cel mai mare poet al României nu trebuie lăsat să cadă în mizerie sau să trăiască din milă“ și se întrebă de ce nu s-a făcut nimic pentru a oferi poetului o viață lipsită de griji.

Întors în țară își tirăște existența de la Botoșani la Iași și București. Este îngrijit de sora sa Hareta, care a murit imediat după moartea poetului, și de prieteni. Fratele său Matei, ultimul supraviețuitor al familiei, n-a fost alături de genialul său frate în vremea suferinței. Dimpotrivă din scrisorile ce le deținem, din 1894—1895, Matei Eminescu, își reclamă drepturile, de la Editura Socec, care publicase versurile lui Eminescu, acționînd-o în judecată. De asemenea de la Titu Maiorescu reclamă biblioteca poetului.

Se mai găsesc scrisori din anii 1889—1914 în care este semnificativă recunoaștea și prețuirea pe care Junimea i-o acordă după moarte poetului prin persoanele lui Titu Maiorescu și Iacob Negruzzi sau a altor personalități ca Ion Bianu, președintele Academiei Române, Emil Isac, A. D. Xenopol, N. Iorga, C. Gane ș.a., cu organizarea de comemorări la 20 și 25 de ani de la moartea sa, scoaterea unui număr festiv al „Gazetei Române“ închinat poetului ș.a. De remarcat sînt frumoasele rînduri ale lui N. Iorga la adresa poetului.

În afara scrisorilor prezentate se găsesc două documente izolate din 1844 și 1847, aparținînd căminarului Gh. Eminovici, tatăl poetului. Aceste documente se referă la moșiile Dumbrăveni și Vlădeni și reprezintă o situație a

capitalurilor marelui logofăt Toderășcu Baș, vornicului Alecu Baș și slugerului Costache Terenti de pe moșia Dumbrăveni, precum și o listă de însemnări.

Materiale privitoare la M. Eminescu în Arhivele Statului se mai găsesc în colecția „Manuscrise“ (un proces de ultraj din timpul bolii), de asemenea, foarte mult material la Biblioteca Academiei RSR.

U.p. : 120.

Anii extremi : 1844—1914.

Instrumente de informare : Inv. nr. 715.

Bibliografie :

Călinescu, G. *Opera lui Mihai Eminescu*, vol. I—V, București, 1935—1936 ; Idem, *Viața lui Mihai Eminescu*, București, 1964, 340 p. + 8 f. ilustr. ; Iorga N. *Eminescu M., generația lui și generația noastră*. O conferință la București, f.a., 15 p., Lovinescu E., *Titu Maiorescu și contemporanii lui*, vol. I., București, 1943, p. 117—276 ; Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, *Mihai Eminescu*, București, 1964, 284 p.

2/14 Iunie 1883

Domnule Maioreșu,

Jeri: scind Tăgărașu din Galați, m-a fost
de la redacție. Numai așa s-a putut
explica cum s-au stocuat articolele infecte
al lui Protopopescu. Ei au declarat
că mi se retrag de la Tringul dacă nu
se va face o deplină și micșorată
retractare a acestor scind injurios.

10. Păcusa s-a fost insistat să stătească
față acestei retractare. Nu au ilicit
absolut nimic de existent. Acesta însă,
care n-a fost comunicat nimănui și
Arhimie în mod normal, m-a
acest individ și continua și în frimile

insistentă la Tringul.

Al doilea

impus

Ph. Cușinețu

- 1 -

Ceva botor: nesci este o rigur în perso-
nitate lui Eminescu. Melanchia unui trecut din
care face o trecină în o fărâșă, una în plină
obăință și coarctare, un tablou pentru marele
liricist și o "Cămin", ca în "Cămin" de unde o
mar paternă vată și a rețes. L. nu are
de la noi din "Albina de-mă", un dar pe
care achi; nesci unde l, nesci unde l job pentru
în cartea: aca limba de o subtilă armonie,
de o bogată varietate în unanță care, din ca-
d' unanță sau a copiată, nesci a sunet în
urubă ca o desmierdare.

N. Zargo.

M. Eminescu

1/95

FAMILIA FILIPESCU

Familie boierească din Muntenia, originară din județul Prahova unde se află moșia Filipești. Bugă, primul membru cunoscut al familiei din secolul al XV-lea, a avut de fiu pe vornicul Drăghici de la Mărgineni. Fiul acestuia, Udriște postelnicul din Mărgineni, a avut mai mulți copii, din care unul, numit Filip, a dat numele moșiei și neamului Filipeștilor. Moșia Filipești se află pe malurile râului Prahova, între Florești și Mărgineni.

În prezentarea de față ne vom opri numai asupra acelor reprezentanți ai familiei de la care păstrăm documente și anume : Gheorghe Const. Filipescu, cu documente dintre anii 1850—1892, împreună cu prima sa soție, Natalia Filipescu, cu documente dintre anii 1864—1869 ; Grigore E. Filipescu, din 1915 ; Ioan Filipescu dintre 1850—1864 ; Iordache George Filipescu, dintre 1850—1869, 1882—1897 ; Nicolae Filipescu, dintre 1901—1909 ; Constantin G. Filipescu și Maria Filipescu, din 1916 ; Lidia Filipescu, documente dintre 1925, 1943—1949.

Întrucît, după cum s-a arătat mai sus, materialele provenite de la cîțiva dintre membrii familiei sînt în general puține, acestea au fost adunate împreună formînd un mic fond fragmentar de 92 u.p. dintre anii 1850—1949. Mai jos vom prezenta pe rînd pe fiecare membru al familiei în parte cu materialele rămase de la el. Ca formă de organizare a materialului, păstrînd și inventarul aceiași structură, exponenții familiei se află în ordine alfabetică, iar la fiecare în parte documentele au fost ordonate fie alfabetic pe corespondenți, fie cronologic atunci cînd este vorba de alte genuri de acte și nu de corespondență. Materialele provin din depuneri sporadice sau au fost triate în cursul procesului de prelucrare a altor fonduri fragmentare.

Gheorghe (George) Const. Filipescu, zis Mareșalul, (1840—1902) este fiul lui Constantin Filipescu. A fost adjutantul domnitorului Al. I. Cuza, mareșal al palatului între anii 1866—1874, apoi reprezentant al țării la Petersburg ca agent diplomatic, senator, iar din anul 1900, din nou mareșal al palatului, ocupînd această funcție pînă la moarte. A fost căsătorit de două ori — cu Natalia Ghica și Lidia Hangerly.

De la el se păstrează corespondență, majoritatea scrisă în limba franceză, și acte de succesiune după prințesa Elena Hangerly, soacra lui, el fiind epitropul averii rămase.

Coroșpondența are un caracter oficial, fiindu-i adresată în calitatea sa de mareșal al palatului, și este formată din intervenții, cereri de audiențe, chestiuni de protocol, provenind de la agenții diplomatice străini, ca L. St. John, consulul Angliei, contele H. Keyserling, Offenbergh, consulul Rusiei la București etc. Se păstrează de asemenea scrisori de la A. Balș referitoare la chestiuni politice, atmosfera dinaintea alegerilor din Moldova, numirea lui Ion Ghica ca prim-ministru, slăbiciunea guvernului și a partidului conservator; de la I. C. Brătianu privitor la intrarea principelui Carol în țară; de la Catargi relativ la administrarea moșilor regale; de la familia Ghica (Alexandru, Dimitrie, Ecaterina) în chestiuni de familie — vânzarea unei moșii, achiziționarea unei case etc., la fel de la soția sa, Natalia Filipescu, născută Ghica; de la ministrul Gusti referitor la vizita domnitorului Carol în Moldova; de la E. de Joanne, de la Societatea de Credit Internațional din Belgia, relativ la posibilitatea înființării în principate a unei bănci de credit funciar; de la G. Racoviță relativ la chestiuni personale în legătură cu plăți de datorii, mersul diverselor procese, arendări de moșii (sînt menționate moșiile Gugești și Cucuteni); și succesiune pentru avere în legătură cu care este menționat un consiliu de familie format din A. Mavrocordat, M. Beldiman, P. Mavrogheni, C. Sturza, A. Ghica, A. Balș, Șuțu; de la P. Mavrogheni din 1867 relativ la starea de spirit din Iași între partizanii lui Cuza și ai separațiunii; de la profesorul german J. Trippenbach, care i se adresează lui în calitate de tutore al lui Dimitrie Balș pentru desfacerea contractului său ca pedagog.

Scrisori de intervenții, cereri de audiențe, felicitări, mulțumiri, chestiuni de afaceri personale etc. provenind de la: Ioan Cantacuzino, George Dimache, Constance Dumas, Vasile Florescu, Nicolae Goleșcu, Maria Gorceakov, D. Iliescu, Alex. Laptev, magistratul Mandrea, Petrache Mavrogheni, N. Roznoveanu, D. Skina, George B. Știrbey ș.a. De asemenea s-au păstrat materiale dintre anii 1943 — 1949, cu retroacte din 1884—1903, în legătură cu testamentele Lydiei și a lui George Filipescu, prin care lasă averea lor Eforiei Spitalelor Civile, bisericii evanghelice din București, Muzeului Național ș.a.

Iordache George Filipescu (1765—1855) a fost fiul lui Costache Filipescu. A avut rangul de mare ban și a fost caimacam al Olteniei (1830). În 1832 avea rangul de mare vornic și a făcut parte din comisia munteană pentru Regulamentul Organic. A candidat la tron în 1834, dar nu a reușit. Sub Alexandru Ghica a fost ministru de interne. După înlăturarea lui Alexandru D. Ghica a făcut parte din căimăcămie în 1842. A fost ministru de justiție în 1847 sub Bibescu și sub Știrbey între anii 1849—1854.

Dintr-o notă păstrată și din bibliografie se știe că a fost căsătorit cu Caterina Balș.

De la Iordache Filipescu se păstrează trei documente nedatate, în limba franceză, privitoare la succesiune, mai precis la datoriile marelui ban George Filipescu și ale soției sale Caterina Balș.

Ioan (Iancu) Filipescu (1811—1863). A fost ministru de externe în perioada 1849—1856 sub domnia lui Barbu Știrbey și caimacam în 1858—1859 împreună cu Emanoil Băleanu și Ion Manu. Susținător al unirii principatelor, a fost președinte de consiliu în 1859, iar, mai târziu, deputat și vicepreședinte de Cameră.

De la el deținem 12 scrisori în limba franceză, ordonate alfabetic pe corespondenți, reprezentând în general, intervenții semnate de Zoe Bagration, E. Crowe, Zoe Grant ș.a. Dintre ele reținem scrisorile de la baronul Eder, consul general al Austriei în principate, în legătură cu răsmpărarea telegrafului austriac de către statul român plătind suma datorată în rate; o scrisoare de la Henry Groppler în care se face propunerea să se deschidă într-unul din porturile românești o agenție comercială pentru vânzarea cerealelor.

Intr-o scrisoare din 1857 expedită de la Paris (iscălitura indescifrabilă) se fac referiri la situația principatelor și atitudinea diferitelor cabinete față de ideea unirii și alegerii unui principe străin în principate.

De la soția sa *Natalia Filipescu*, născută Ghica, s-au păstrat opt scrisori în limba franceză, dintre anii 1864—1869, cu caracter strict familial.

Nicolae Filipescu (1861—1916). Puținele acte care s-au păstrat în arhivele noastre sînt din anii 1901—1909, 1917. N. Filipescu a fost o personalitate proeminentă: el a condus ziarul „Epoca“, a fost deputat în multe legislaturi, primar al capitalei (1895), ministru de domenii în 1900 și de război în 1910, sub președenția lui P. P. Carp, iar în 1912 ministru de domenii sub președenția lui T. Maiorescu. A publicat studii politice, iar în 1912 sub îngrijirea lui V. Pandelea a apărut un volum de discursuri. A fost partizan înflăcărat al intrării României în primul război mondial împotriva Austro-Ungariei.

De la el deținem doar patru scrisori în limba franceză și română în chestiuni personale. Reținem scrisoarea lui N. Coandă despre evenimentele din preajma alegerilor, atmosfera din partidul lui Take Ionescu, la Craiova.

De la alți membri ai familiei Filipescu se mai păstrează două scrisori ale lui A. I. Filipescu către fratele său Ioan Filipescu, din 1850 și 1854, în chestiuni familiale, și două scrisori din 1916 ale Mariei N. Filipescu, privind rechiziționarea automobilului ei pentru Spitalul Central.

Se mai pot. cerceta 112 documente de proprietate (originale slave cu traduceri) privind pe *Em. Gh. Filipescu*, dintre anii 1515—1698, referitoare la moșiile: Alimănești, Budești, Bogătești, Bărbătești, Brănceani, Conțești ș.a. în A. N. /CXVI—CXVII, Inv. 87.

U.p. : 92.

Anii extremi : 1850—1949.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1141.

Bibliografie

Lecca, *Familiiile boerești*, p. 219—223; Candrea, *Dicționarul*, p. 1641; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 322—323; *Dicționarul Enciclopedic Român*, vol. II, București, 1964, p. 386; Duca I. G., *Portrete și Amintiri*, București, 1932, 140 p.; Polizu-Micșunești N. *Niculae Filipescu. Insemnări 1914—1916*, București 1936, 276 p. + 7 f.

JEAN TH. FLORESCU

De la Jean Th. Florescu, om politic, magistrat de profesie, născut la Rîmnicul Vilcea în 1871, s-au păstrat 24 unități de păstrare dintre anii 1908—1937.

Materialul constă din 22 scrisori și două studii. Scrisorile sînt adresate ministrului Jean Th. Florescu și sînt, în majoritatea cazurilor, intervenții ale unor foști demnitari de stat, scrisori de la publiciști români și străini, prin care anunță trimiterea de articole și poezii pentru ziarul „Roumanie Nouvelle“ a cărui conducere, în 1927, o avea J. Th. Florescu.

Menționăm printre semnatarii scrisorilor pe Take Ionescu, Al. Constantinescu, I. G. Duca, Dinu Brătianu, care intervine, în 1922, pentru grațieri pentru condamnații în delikte de greve ; dr. Angelescu, care menționează starea frontului în 1918 și își manifestă speranța pentru realizarea idealului național ; Victor Ionescu, ministru plenipotențiar în Portugalia, care acuză tratatul trădător încheiat în 1918 cu Germania de Marghiloman ; Paul Negulescu din New-Orleans, care își manifestă dorința să scoată o revistă română de propagandă în America și se bucură de formarea comitetului românesc de la Paris, în 1918, sub președinția lui Take Ionescu și cu dr. Angelescu, Vasile Lucaciu și J. Th. Florescu ca vicepreședinți.

Printre cei care trimit articole și poezii pentru „Roumanie Nouvelle“ menționăm pe Marius Ary Leblond, I. Grey de la Brosse, G. Bienainé, Lefevre și I. Pillat.

Mai sînt scrisori de mulțumiri, felicitări, ca cele de la principesa Sturza, Dissescu sau o scrisoare de la Barbu Ionescu, din camarila principelui Carol, care-l asigură că nici principele Carol, nici el nu complotează contra țării și-i mulțumește pentru încrederea arătată. De asemenea, o scrisoare din 1932 a artistului dramatic C. Nottara, prin care îl roagă să revadă noul proiect de lege a teatrelor și să reintroducă vechiul articol privitor la numirea ca societar pe viață a actorilor cu 50 de ani de activitate, situație în care se aflau și actorii Gusti și Iancu Brezeanu. În afară de aceste scrisori se mai găsește un concept în limba franceză a lui I. Th. Florescu cu titlul „Détails sur l'armée“.

U.p. : 24.

Anii extremi : 1908—1937.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1225.

Bibliografie :

Burlacu I., *Guvernele României între anii 1866—1945, Liste de miniștri în Revista Arhivelor*. 2/1970, p. 429—476 ; *Enciclopedia Cugetarea*, D. 327.

EVLOGHIE SI HRISTO GHEORGHIEV

Frații Evloghie și Hristo Gheorghiev, reprezentanți ai marii burghezii, mari negustori și bancheri, născuți la Karlovo în Bulgaria, au venit în România de tineri și au înființat case comerciale la Brăila, Galați și București.

Evloghie Gheorghiev (1819—1897) vine primul în România, iar fratele său Hristo (1824—1872) îl urmează. Evloghie a învățat carte cu Raino Popovici care, după ce făcuse studii la București, conducea școala din acel oraș. După ce termină școala elementară la Karlovo, Evloghie Gheorghiev pleacă la Plovdiv unde urmează cursul gimnazial, după absolvirea căruia se întoarce ca învățător în orașelul său natal. Dar nu rămâne la profesiunea de învățător. În anul 1837, fără să aibă bani, trece Dunărea la Galați, unde se va stabili pentru mulți ani. Este ajutat de mitropolitul bulgar, Panaret Rașev, care era refugiat aici din cauza persecuțiilor turcești și pe care, la moarte, l-a moștenit.

Carierea de negustor și-o începe prin arendarea unor moșii din județul Brăila. Afacerile mergându-i bine, îl aduce și pe fratele său mai tânăr, Hristo, pe care îl stabilește la București în interesul afacerilor. Mai târziu se va muta și el la București.

În capitala țării își găsiseră adăpost mulți negustori bulgari, precum și tineri revoluționari, refugiați din pricina persecuțiilor turcești.

Frații Evloghie și Hristo Gheorghiev, încadrându-se în activitatea politică a emigranților încă de la stabilirea lor în România, întrețin legături cu bulgarii din Odessa, luând parte la fondarea „Eforiei“, societate politico-filantropică.

În timpul războiului Crimeei „Eforia“ se mută la București și devine „Epitropia bulgară“, una din primele organizații politice a emigrației din Țara Românească, transformată ulterior în „Dobrodetelna Drujina“ (Societate de binefacere), organizație filantropică, dar cu scopuri politice. Linia politică a asociației va fi aceea a politicei țariste și ea se înfăptuie prin legătura pe care Evloghie și Hristo Gheorghiev o țineau personal cu consulul rus de la București.

Frații Gheorghiev au murit la București, Hristo în anul 1872, iar Evloghie în 1897, lăsând o avere considerabilă, avere din care o parte a fost lăsată pentru opere de binefacere și de cultură, în Bulgaria și în România.

A. D. Xenopol îl considera pe Evloghie Gheorghiev drept cel mai bogat om din România.

Fondul Evloghie și Hristo Gheorghiev cuprinde 6043 documente foi volante și câteva condici dintre anii 1817—1944. Documentele sînt scrise mai mult de jumătate în limba bulgară, (3523 doc.), în limbile franceză, română, latină, greacă și o mică parte în limbile engleză, germană, rusă și italiană. Ca gen de material corespondența este cel dominant. Din punct de vedere al conținutului, acesta se poate demarca în corespondență comercială cu diferiți agenți, furnizori, care acoperă aproape 90% din fond și corespondență bancară pentru executarea unor operații bancare, conturi curente, cecuri, polițe, transferuri de valută ale băncii Gheorghiev, care era în legătură cu Crédit Lyonnais. Era acționar la societăți și bănci ca Bragadiru, Banca Olănescu (?), Banca Românească, Prima Soc. de Asigurare Românească și bancherul prințului George Bibescu. Avea reprezentanțe la Oltenița și Brăila, baze de import și export de mărfuri la Rusciuk, Plovdiv, Varna, Marsilia, Liverpool, Manchester, Odessa.

Apoi se distinge o corespondență personală cu familia, prieteni, conținînd și informații biografice; o cantitate redusă o formează scrisorile cu caracter politic schimbate cu diferiți bulgari care activau în mișcarea revoluționară, în țară și străinătate, cu agenți străini.

Din scrisori se remarcă și activitatea filantropică — donații făcute Universității din Sofia (pentru construcția căreia alocaseră, în 1878, 6 milioane lei aur), Universității din Varna sau unor școli din Plovdiv, Karlovo; acordarea de burse în străinătate unor studenți. În afara corespondenței se află și documente de proprietate privind exploatarea moșiilor proprii sau luate în arendă. (Oltenița, Obilești, Brăila — a prințesei Ipsilanti).

Din studierea documentelor se evidențiază activitatea comercială și bancară a Casei comerciale a fraților Evloghie și Hristo Gheorghiev. Se desprind aspecte ale situației economice prospere a firmei și evoluția ei. Arendași de moșii, la început, negociind produsele pămîntului în tranzacțiile lor comerciale intră mai tirziu și alte mărfuri : zahăr, ulei, icro, piei, sare etc.

Mari negustori, sfera lor de activitate depășea piața internă de aprovizionare și desfacere, extinzîndu-se în străinătate, în special în Peninsula Balcanică.

Hristo Gheorghiev, care era stabilit la București, avea reprezentanți care se ocupau cu achiziționarea produselor, închiriau șleपुरi la Oltenița, la Zimnicea sau Giurgiu, cu care mărfurile erau transportate la Galați unde erau luate în primire de fratele său Evloghie. De la Galați, marfa lua drumul pieții externe. Astfel, din arendașii de moșii, frații Gheorghiev ajung să aibă una din cele mai importante firme de import-export din România.

Tranzacțiile comerciale de export-import se încadrau în ansamblul economic, al țării, exportîndu-se cu precădere cereale, care pe calea apei (pe Dunăre), luau drumul spre țările Europei — Franța, Austria, Anglia, sau Rusia — de unde se importa : zahăr, lumînări și produse textile din Franța, prin Marsilia, produse industriale, fierărie, în special, din Anglia, prin Manchester și Liverpool, icro și pește de la Odessa.

Din țările balcanice se aduceau pe piața internă piei lucrate sau nelucrate, bumbac, orez, ceară, cerviș, coloranți de piei, abale sau alte produse.

Afacerile prosperînd și capitalul crescînd, firma își schimbă obiectul tranzacțiilor, capitalul bănesc ia locul produselor și din 1872 firma devine „Casa de bancă Evloghie Gheorghiev“ (fratele său Hristo murise). Din această epocă, documentele nu mai înregistrează decît operații bancare.

Ca problematică principală ce se desprinde din studiul documentelor este reflectarea relațiilor economice capitaliste, comerciale și financiare între Casa comercială de export-import (ulterior banca) frații Gheorghiev, cu țările din Peninsula Balcanică și țările din centrul Europei în veacul XIX-lea. Este reflectată dezvoltarea capitalistă, modul de pătrundere, la noi în țară, a capitalului străin și ocuparea de ramuri importante economice, modul de creștere a capitalului, felul cum capitalul bănesc ia locul tranzacțiilor cu produse.

Cunoașterea acestui fond este importantă pentru studiul transformărilor economice, politice și sociale ce au avut loc în țara noastră într-o perioadă de mari prefaceri, lungă de peste un veac.

U.p. : 6043.

Anii extremi : 1817—1944.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1221, 1222, 1223, 1224.

Bibliografie :

Kratka Bălgarska Enĭklopedia, vol. I, Sofia, 1963, p. 630 ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1658.

FAMILIA GHICA

La Arhivele Statului din București se păstrează corespondență provenind de la Grigore Dimitrie Ghica vv. Țării Românești (1822—1828), Alexandru Ghica vv. Țării Românești (1834—1842), Grigore Ghica vv. Moldovei (1849—1856) și de la Dimitrie Ghica (Beizadea) (1816—1897), om politic.

De la *Grigore Dimitrie Ghica*, domn în Țara Românească între 1822 iunie — 1828 mai s-au păstrat scrisori în limba franceză și foarte puține în germană, în copii, în număr de 57 u.p. dintre anii 1822—1829.

Documentele păstrate sînt scrisori diplomatice, care au fost ordonate cronologic. Astfel printre semnatarii lor se numără cavalerul de Hackenau, agentul Austriei la București, sau Lippa, agentul Austriei în Moldova, Guilleminot, ambasadorul Franței la Constantinopol, cavalerul Hugot, consulul Franței în Țara Românească, ambasadorul Angliei, Strattford Canning, la Constantinopol, sau E. L. Blütte agentul britanic la București. Corespondența se poartă în multe cazuri, cu Arsaki, secretarul intim al domnului Grigore Ghica.

Informațiile care se pot obține privind Țara Românească sînt relațiile avute cu Austria, existînd referințe la tratate privind taxele de vamă, circulația defectuoasă pe drumurile țării, prost întreținute, lipsa cailor de poștă, contra-banda inicerilor, neglijența poștei. În rest este o corespondență protocolară sau prin care se fac recomandajii sau intervenții pentru supușii francezi, în Țara Românească, existența unei fabrici de bere ținută de francezul George Kreps.

De la *Alexandru Ghica*, domn în Țara Românească între 1834 mai — 1842 și caimacam al Țării Românești (1856—1858), se găsesc 301 u.p. dintre anii 1825—1885.

Materialul documentar este păstrat tot în copii în limba franceză. Este mult mai variat ; se găsesc o serie de documente ca : chestionare economice, statistice, jurnale sau impresii de călătorii, rapoarte, extrase din memorii, istorice, un tratat cu Serbia din 1837 și registre sau liste de corespondență consulară între 1836—1855.

Se găsesc de asemenea acte privind situația economică a prințului Alexandru Ghica, ca inventarul moșiei Pașcani (1840) ; acte privind litigiile cu familia Șerbăneștilor pentru proprietăți (1845) ; acte referitoare la afacerea Moscu

(1843—1850) referitoare la creditul acordat de bancherul Moscu din București și a bancherilor din Constantinopol cu ocazia investirii lui ca domn a Țării Românești și procesul ulterior creat din nerespectarea condiției de a rambursa imediat suma : contractul pentru împrumut făcut cu prințul Miloș Obrenovici, din 1843, pentru suma de 30.000 de galbeni pentru care prințul Alex. Ghica garanta cu moșiile Birca și Negoiul.

Din cadrul corespondenței deși a fost ordonată cronologic în totalitate se poate face distincție între corespondența oficială, cea consulară și o bogată și interesantă corespondență de familie. Corespondența oficială este dusă cu personalități oficiale ca : Reșid Pașa, Fuad Effendi, Ali Pașa, Ch. Kotzebue, generalul Kiselev, prințul Dașkov, generalul Lüders, Duhamel, contele Nesselrode, Adolf Billecoq, prinții Știrbey și Bibescu, lordul Palmerson, Rückmann, Metternich ș.a.

Din scrisorile de familie se desprind multe date biografice și relații familiale cît și atmosfera anilor 1848, 1856 din țară și din Europa. Astfel se găsesc scrisori de la sora sa Pulcheria Blaramberg, de la cumnatul său Vladimir Blaramberg și nepoata sa Alexandrina Blaramberg, prințesa Safta (?) care-i scria de la Neapole scrisori pline de interes pentru el, printre care dă și relații privind mișcarea lui Garibaldi din 1848. De la frații săi, Constantin și Demetrius, de la ruda sa, principesa Elena Koltzoff Maskaloff născută Ghica (scriitoarea Dora D'Istria).

O interesantă corespondență cu caracter semi-oficial este păstrată de la scriitorii D. Bolintineanu, I. Heliade Rădulescu care-i cer sprijinul sau îi aduc mulțumiri ; C. Cangiano privind situația financiară, N. Golescu, St. Golescu, I. Rosetti, N. Suțu, gen. G. Magheru ș.a. despre situația politică din țară.

De asemenea, din unele documente se pot găsi informații asupra situației politice, economice, financiare, dezvoltarea comerțului în secolul XIX în Moldova între anii 1829—1839.

Din unele documente se pot desprinde impresii de călătorie ale străinilor asupra Țărilor Române. De altfel, prințul Alexandru Ghica alcătuiuse un chestionar economic privind Țara Românească pentru a servi unele lucrări, ca cea a contelui Demidoff „Asupra Valahiei“. Adolf de Billecoq, consulul francez la București și Iași, face referiri la Țările Române sub protectoratul rusesc sau un articol dintr-un jurnal din Frankfurt asupra prosperității țării.

În afara acestor documente se află un istoric privind situația primei biserică luterane din București de sub auspiciile lui Alexandru Ghica (1836) ; impresii de călătorie în Italia în 1838 și date despre scriitoarea Dora D'Istria, respectiv prințesa Elena Koltzoff-Maskaloff născută Ghica.

De la *Grigore Ghica* domn în Moldova între anii 1849—1856, s-au păstrat 67 scrisori dintre anii 1833—1857, 1860, în limba franceză, germană, română, în copii.

Se găsesc scrisori diplomatice, rapoarte consulare, acordări de ordine și decorații. Scrisorile provin de la Ali Pașa, B. Burger, prințul Callimaki, Fuad Effendi, ministrul de externe al Turciei, prințul Constantin Gr. Ghica, fiul domnitorului, Nicolae Giers și Charles de Kotzebue consuli ai Rusiei, prințul Gorceakov, generalul rus A. Lüders, regele Othon al Greciei, contele Nesselrode, Reșid Pașa, C. D. Skinas, Eug. Tastu ș.a.

În afara scrisorilor, se găsesc rapoarte consulare dintre anii 1848—1856, strînse în dosar, de la consulii francezi L. Castaing, Duclos, Fabre, E. Poujade, Victor Place, Eug. Tastu.

Din corespondență se desprind informații biografice privind pe Grigore D. Ghica, ca : decorații acordate, misiuni și funcții încredințate, titluri onorifice, printre care misiunea, ca, în calitate de hatman, să însoțească la Constanti-nopol pe Mihail Sturdza, numirea ca epitrop al Obșteștei învățături. Pentru fiii săi, Ioan și Constantin Ghica, există o diplomă din 1860 prin care profesorul Ernest Naville de la Facultatea de litere și filozofie de la Academia din Geneva, confirmă studiile făcute. Referitor la istoria Moldovei se pot obține informații privind relațiile politice cu Poarta și cu Rusia, ocuparea militară a principatelor de trupele ruse, suspendarea tributului față de Poartă, recomandările Petersbur-gului în politica internă : situația politică din 1848 în Moldova ; venirea lui Făud Effendi și a generalului Duhamel în principate ; situația evreilor din Mol-dova și recomandările făcute de Reșid Pașa pentru a-i proteja ; construcțiile de poduri peste Siret ș.a.

Prințul *Dimitrie Ghica* (1816—1897), fiul lui Grigore Ghica, domnitorul Țării Românești (1822—1828), fost deputat în Divanul ad-hoc, partizan al unirii, în repetate rânduri ministru.

La Arhivele Statului se păstrează 287 unități de păstrare dintre anii 1735—1889.

Materialul documentar reflectă specificul perioadei în care a trăit Dimi-trie Ghica, respectiv perioada pregătirii Unirii Principatelor, a domniei lui Cuza, cu toată seria reformelor politico-administrative și culturale reclamate de progresul societății românești din acea epocă și de tînărul stat modern și peri-oada consolidării regatului după venirea lui Carol de Hohenzollern după 1866.

Materialul a fost aranjat pe următoarele grupe : I. — Actele și scri-sorile familiei Ghica și actele personale ale lui Dimitrie Ghica, din perioada 1794—1866 ; II. — Acte și scrisori oficiale privind activitatea socială, politică, obștească a lui Dimitrie Ghica, existînd și corespondență diplomatică, între anii 1815—1889 ; III. — Corespondența lui Dimitrie Ghica dintre anii 1825—1870 ; IV. — Diverse ; V. — Scrisorile Ecaterinei Ghica către A. D. Ghica, din anii 1848—1849, iar într-un inventar separat materialul oficial din perioada cît Di-mitrie Ghica a funcționat ca ministru de interne (1861) cu documente între anii 1852—1866.

Grupa I cuprinde acte de proprietate ale familiei Ghica, documente și scrisori vechi, de hotărnicii, jalbe privind încalcări de hotare sau neîndeplinirea unor obligații, actul dotal al Smarandei Leurdica, căsătorită Ghica, acte jude-cătorești de proces pentru moștenire, confirmări de plăți, chitanțe, diplome. Aceste documente provin de la diverși membri ai familiei Ghica : Alexandru, Alecu, Constantin și Maria, Grigore, mare vistier și fratele său Costache, Iancu, fost mare comis, Matei, Scarlat ș.a.

În documente sînt menționate moșiile lui Dimitrie Ghica : Piciorul Caprei (jud. Buzău), Dobreni (jud. Ilfov), Miclăușul (jud. Roman) și alte moșii ca : Flocești (jud. Bacău), Cornetu, Gheboiaia (jud. Dîmbovița), Clinceni, Rado-vanu (jud. Ilfov), Tufeni (jud. Prahova), Măicănești (jud. Rîmnicul Sărat) și Muntele Penteleu.

În cadrul fondului există o diplomă (1849) ; numirea beizadelei Dimitrie Ghica în funcția de prefect al Poliției Capitalei (1855) ; o genealogie a familiei banului Dimitrie Ghica ș.a.

Tot aici se află și scrisorile din 1837—1838, în limba rusă, cât a fost ofițer de ulani în armata rusă. Corespondența se referă la urmărirea sa pentru datorii de către mici negustori sau cămătari ruși și este purtată cu el și cu frațele lui, beizadeaua Costache Ghica, precum și cu colonelul regimentului, Kalagheorghie și cu E. Kotov, consulul general al Rusiei la București.

Grupa a II-a cuprinde documente dintre anii 1815—1889, privitoare la funcțiile pe care le-a ocupat, existind și câteva acte de la Pr. Dim. Gr. Ghica. Ele reflectă activitatea sa ca prefect al Poliției Capitalei, ministru, președinte de consiliu, președinte al Comisiei electivă sau al Senatului ; pe plan general, documentele se referă la epoca de prefaceri și reforme din perioada premergătoare Unirii, a domniei lui Alexandru Ioan Cuza și a aducerii lui Carol de Hohenzollern în țară.

Ca genuri de acte întâlnim proiecte de legi cu expuneri de motive, rapoarte și situații date de prefectii de județe, extrase de buget și bilanțuri financiare, statistici, memorii, liste și tabele, corespondență oficială și semi-oficială, ca cereri, intervenții etc.

Documentele reflectă toată activitatea efervescentă depusă pentru organizarea economică, politică — administrativă, culturală, de apărare a țării, cu precădere din perioada 1859—1866.

Se găsec referiri la problema dominantă a politicii generale, respectiv consolidarea Unirii, cu greutățile impuse de sistemul administrativ și aplicarea programului de reforme și crearea instituțiilor statale burgheze. Vom cita numai existența câtorva proiecte de legi de prim ordin, regulamente și alte documente privind : legea electorală, pentru completarea locurilor consultative ; actele de constituire, funcționare și refacere a Comisiei Documentale ; proiectul de lege pentru înființarea Consiliului de Stat ; regulamentul Aduării Elective a Moldovei ; proiectul de împărțire administrativă în prefecturi generale ; proiectul de lege pentru organizarea judecătorească, pentru instituirea Camerei de Comerț din București și alte districte, pentru Comisia permanentă a Dunării, pentru organizarea și completarea oștirii, pentru presă, pentru reorganizarea administrației silvice, pentru înființarea unei secțiuni de avocați și ingineri hotarnici la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice ; acte privind reorganizarea învățământului ; înființarea de școli ; pentru instituirea Comisiei pentru administrarea și cercetarea socotelilor statului ; pentru Curtea de Conturi ; pentru înființarea Consiliului general al județelor României etc.

Documentele conțin informații despre administrarea districtelor și orașelor (Giurgiu, Vâlcea, Caracal), a capitalei București (canalizarea, pavarea, iluminarea orașului, a bilciului Moșilor, organizarea spitalelor, a serviciului de pompieri) etc.

Există de asemenea, materiale privitoare la starea financiară a țării, venitul vamal al portului Brăila, exploatarea sării la salinile Telega și Doftana (1861).

Din anii 1861—1870 figurează date privind înființarea unei asociații de ajutor, a societății de camătă, crearea muntelui de pietate, Soc. Schutzengesel-

schaft, „Asociația lucrătorilor tipografi“. Din perioada cît a fost ministru de interne (1861) materialul oficial prezintă importante probleme politice : relațiile cu Franța, influența sistemului de organizare instituțională, numirea inginerului francez Dumont ca inspector general la Lucrări publice, memorii către Conferința de la Paris în 1866 ; atmosfera politică după venirea lui Carol I în țară, problema presei, înființarea de ziare românești în străinătate (memoriul lui Victor Babeș pentru înființarea unui ziar românesc la Viena) ș.a.

De asemenea se găsesc referiri la unele personalități : Gh Asachi, în legătură cu problema vînzării către stat a tipografiei ; oda scrisă de Asachi pentru Adunarea electivă din 1862 ; mesajul lui Al. I. Cuza în Adunarea electivă din 1862 ; C. D. Aricescu, despre personalitatea și viața lui Dimitrie Ghica.

La grupa a III-a de corespondență figurează scrisori de la familie, cunoștințe, debitori etc. Sînt importante scrisorile Ecaterinei Ghica din anii 1848—1849 pentru că reflectă perioada post revoluționară și redau situația și atmosfera din Moldova. Scrisorile de la debitori ca George Scaramanga, bancher din Viena, V. Dumba din Viena, Vlasto din București privesc plata unor datorii ale lui Dim. Ghica. Mai sînt scrisori de la C. D. Aricescu, A. I. Arion, V. Boerescu, S. Fălcoianu, T. Furduescu, Marioara Al. Hangerli, Koutzofskis, Al. Laptev, I. Moisiadi, Zoe Pangrati, Popazzu, Z. Ritoridi, Marioara Suțu ș.a. pentru cereri, intervenții, mulțumiri și alte chestiuni personale.

La grupa a IV-a — Diverse sînt documente privitoare la alte persoane din afara familiei Ghica, ca Ioan Caragea vv. din 1813, familia Glogoveanu, Smaranda Lahovari ș.a.

U. p. : 721.

Anii extremi : 1835—1889 ; 1904.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1064, 1117, 1226, 1227, 1228.

Bibliografie :

Lecca, *Familiiile boierești*, p. 238—247 ; *Livre D'Or*, p. 40—71 ; Theodorescu — Carada M., *Beizadea — Mitică*, București, f. a., 46 p. ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1569—1661 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. II, p. 551—552.

ALEXANDRU G. GOLESCU

Alexandru G. Golescu (1819—1881) a fost fiul cărturarului Iordache Golescu. A făcut studii politehnice la Paris. S-a întors în țară ca inginer în 1840. Om politic, a fost unul din conducătorii revoluției de la 1848 și secretar al guvernului provizoriu, apropiat colaborator al lui Bălcescu. După 1848 a trăit în exil stînd departe de țară pînă în 1857. Revenit în patrie a fost deputat în Adunarea ad-hoc. A fost trimis apoi ca agent diplomatic la Paris. În țară este cunoscut sub numele de „Arăpilă“, numit așa spre a fi deosebit de Alexandru Golescu unul din cei patru frați Golești și fiul lui Dinicu Golescu.

A ocupat sub președinția lui Ion Ghica, liberal moderat, funcția de ministru, prima dată între 1859—1860, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, la Culte, și ulterior la Finanțe (16 noiembrie 1868 — 27 ianuarie 1870), cînd a fost și președinte al Consiliului timp de trei luni. Fiind preocupat de starea economică a principatelor a publicat în 1856 lucrarea „*De l'abolition du servage dans les Principautés*“.

A fost căsătorit cu Catinca Vlădoianu și a avut 11 copii, din care primul, Charles Golescu, născut în 1866, a fost ofițer.

Fragmentul de fond Golescu se compune din 26 u.p. dintre anii 1859—1893 și 1903—1922, constînd din materiale provenite din activitatea social-politică a lui Alexandru G. Golescu, în calitatea sa de ministru al cultelor (1859—1860) și al finanțelor (1868—1870), și anume: din dări de seamă financiară, bilanțuri de venit ale Vistieriei, rapoarte asupra dezechilibrului financiar, alcătuite chiar de Alexandru G. Golescu, rapoarte și date statistice asupra exploatării și administrației salinelor, o convenție din 1873 cu Austro-Ungaria, privind joncțiunea căilor ferate pe linia Cernăuți-Suceava-Iași; un studiu privitor la analiza subdezvoltării economice a țării, cu propuneri.

Din studierea documentelor se pot obține informații privitoare la situația finanțelor românești din perioada 1859-1864, informații despre baterea mone-dei, despre reglementarea legii pensiilor (1869); despre statistica exploatării producției și administrației salinelor de la Uioara și Turda din Transilvania (1869—1879); construcții de căi ferate în regiunea de nord-est a țării în cola-

borare cu Austro-Ungaria (1873); reorganizarea bisericii ortodoxe române și disensiunile de natură ierarhică și de administrație din sînul bisericii ortodoxe române; preocuparea lui Golesecu pentru studierea posibilităților de renaștere economică a Principatelor Române; informații cu privire la moșia Cocorăștii Mislii în legătură cu un proces de proprietate între mănăstirea Mislea și moșnenii Lungași.

În cadrul fondului se mai găsesc și caietele școlare ale lt. C. Golesecu din perioada de studii la Școala Superioară de Război din Bruxelles (1886-1893), pentru disciplinele: algebră, geologie, geografie, istorie, artă militară, împreună cu hărți, planuri, schițe, un tabel cu efectivul armatelor a III-a și a IV-a germane din timpul războiului franco-german (1870--1871).

Se mai găsesc decupări din ziarele franceze din perioada 1903—1922, despre politica vremii, chestiuni istorice, medicale, de literatură etc.

U.p. : 26.

Anii extremi : 1859—1893 ; 1903—1922.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1120.

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul*, p. 1666 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. II, p. 580 ; Costescu Dimitrie, *Fazele Ministeriale în România*, 1862—1930, 187 p. ; Lecca, *Famiile boierești*, p. 259 ; Bengesco George, *Les Golesecu (Une famille de boyards roumains...)*, Paris, 1921, 287 p. + 4 pl. ; Fotino George, *Din vremea renașterii naționale a Țării Românești. Boerii Golești. Scrisori adnotate*, București, 1939, 4 vol.

JENÖ GYALUI

Cele 17 unități de păstrare provenite de la Jenö Gyulai, scenarist și regizor de film, au fost achiziționate de către Arhivele Statului în anul 1966 de la Ella Gyalui.

Documentele constau din 13 scenarii scrise sau adaptate de Jenö Gyalui, 1 contract și trei scrisori din 1920—1921. Scenariile sînt nedatate, fiind probabil anterioare anului 1920. Ultima scrisoare este din mai 1921 confirmînd moartea regizorului, deoarece este o scrisoare de condoleanțe a dr. Levaditi, adresată tatălui lui Jenö Gyalui.

Scenariile sînt, o parte, adaptări după romane, piese de teatru sau operete, în general tragedii și drame, iar o parte documentare pe teme medicale sau filme pentru copii : *Încercarea focului* după romanul lui Drasche — Lázár Alfred ; *Frumoasa țigancă* după opereta lui Schmitzler Ignàcz ; *Țiganul* după Szigheti ; *Flagelul mondial*, tragedie scrisă și adaptată de Jenö Gyalui, scenarist, și prof. dr. Levaditi, colaborator la Institutul Pasteur din Paris, pentru un film în patru acte ; *Ultima apariție*, tragedie ; *Medicii*, a cărei acțiune se petrece în 1918 ; *Șeful Salvării și Regele balului*, drame, *Femeia luminii*, un scenariu de film pentru copii. Dintr-un contract din 1920, încheiat între Institutul de medicină experimentală din Cluj, condus atunci de dr. Levaditi, și firma de filme „Transilvania“ reiese că se urmărea realizarea unui film documentar în scopul combaterii „veneriilor“, pe baza indicațiilor dr. Levaditi și ale lui Jenö Gyalui.

Din cele trei scrisori existente, una din iulie 1920, este adresată de Jenö Gyalui, lui Szighethy Adolf în problema unui scenariu, alta, din decembrie 1920, este primită de la dr. Nicolau, care îl anunță că a adus filmul „Foloci-toza“ pe care profesorul Levaditi dorește să-l proiecteze și, în sfîrșit, scrisoarea pomenită deja mai înainte, din mai 1921, prin care dr. Levaditi, prezintă condoleanțe tatălui și evocă personalitatea artistului Jenö Gyalui.

U.p. : 17.

Anii extremi : 1920—1921.

Instrumente de informare : Inventar.

SPIRU HARET

Spiru Haret (1851—1912) matematician și om politic. A făcut politică liberală de nuanță poporanistă, este primul român cu doctoratul în matematici luat la Paris. Teza sa din 1878 „Asupra invariabilității axelor mari a orbitelor planetare“ a adus o contribuție de valoare mondială în problemele de mecanică cerească.

A fost profesor de mecanică la Universitatea din București (1878), membru al Academiei Române (1892), inspector general al învățământului, în care calitate a prezentat un raport foarte amănunțit asupra stării școlilor (1884), secretar general (1885) și de trei ori ministru al instrucțiunii publice (1897, 1901, 1907).

În calitate de ministru a luat măsuri pentru extinderea rețelei școlilor primare sătești și a școlilor de meserii, precum și pentru atragerea învățătorilor în munca de răspîndire a culturii în masele țărănești. A inițiat reforma învățământului secundar și superior (1898) și a învățământului profesional (1899), a introdus, în locul liceului clasic unic, liceul specializat în cursul superior pe trei secții : clasică, modernă, reală. S-a ocupat de lărgirea învățământului primar legîndu-l de viața satelor. A dat impuls activității extrașcolare și creării băncilor populare pentru ridicarea nivelului de viață al sătenilor.

A publicat un raport asupra activității sale în învățămînt (1901), diferite studii — *Chestia țărăneasă* (1905), *Pagini de istorie* (1906), un raport asupra participării preoților și învățătorilor în răscoala din 1907 (1907).

Importante sînt lucrările sale : *Mécanique sociale* (1910), *Pata cea roșie de pe planeta Jupiter* (1912), un studiu despre H. Poincaré și un curs de trigonometrie.

A avut preocupări sociologice , în centrul cărora a stat problema ridicării satului românesc.

Fondul „Spiru Haret“ conține 16 dosare dintre anii 1897—1912 și a fost preluat de Arhivele Statului în 1964, de la Centrocoop, care primind arhiva băncilor populare, create din inițiativa lui Spiru Haret, a intrat în posesia acestor documente.

Fondul este constituit din scrisori primite de Spiru Haret de la învățători, profesori, oameni politici, oameni de știință și artă etc. din țară și străinătate, din memorii privind situația învățătorilor și a școlilor de pe cuprinsul țării, activitatea cercurilor culturale; note relative la măsurile luate împotriva abuzurilor și corupției, relativ la fondarea Universității din Iași (26 octombrie 1860), când Haret l-a văzut pentru prima dată pe Al. I. Cuza; cereri de transferări, ajutoare, măriti de salarii, dispense, echivalări de diplome, acordări de concedii ș.a.; statute ale sindicatelor agricole. De asemenea, fondul cuprinde liste și tabele de bursierii statului, salariații Casei Școalelor, membri Soc. „Steaua“, învățători considerați instigatori ai răscoalei țăranilor din 1907, câteva dosare cu tăieturi din ziare referitoare la activitatea lui Spiru Haret ca ministru al instrucțiunii, activitatea sa parlamentară și unele articole scrise de el în cadrul companiei de demascare a abuzurilor din Ministerul Instrucțiunii.

Din studiul documentelor se desprinde activitatea depusă de Spiru Haret pentru reforma învățământului în perioada cât a fost ministru și ulterior, situația și dezvoltarea școlilor din România la sfârșitul secolului trecut și primul deceniu al secolului al XX-lea, pregătirea cadrelor din învățământ, introducerea examenelor de grade și a recompenselor (premiu și medalii), îmbunătățirea organizării conferințelor generale și a adunărilor anuale ale corpului didactic, dezbaterile problemelor teoretice în „Revista generală a învățământului“, editată sub conducerea lui Spiru Haret, construirea de noi localuri, pentru școli, îmbunătățirea activității corpului de inspectori, preocupările cadrelor didactice și propunerile pentru perfecționarea programelor și a manualelor școlare.

Documentele ilustrează, de asemenea, atenția care s-a acordat învățământului profesional pentru fete, propunerile pentru înființarea unor școli de industrie „artistică“ și de menaj.

O altă preocupare a lui Spiru Haret a fost ridicarea culturală a maselor. În acest scop s-au înființat și organizat școli pentru adulți, care „s-au dovedit de o mare utilitate publică... Satisfac o mare nevoie culturală din orașele noastre de provincie, unde populația nu are în cele mai dese cazuri cea mai elementară orientare istorică socială“, după cum se arată într-un document. Pe aceeași linie a luat inițiativa înființării Soc. „Steaua“ (1910), în scopul instruirii și formării în spirit național a membrilor ei. La puțin timp după înființare, societatea număra 2000 membri și tipărise un mare număr de broșuri. La această societate Spiru Haret a avut sarcina de administrator și casier.

Un alt aspect care se desprinde din materialele fondului este acela al sprijinului acordat de Spiru Haret școlilor românești de peste hotare, de exemplu școlilor macedonene.

Unele materiale reflectă situația social-economică și politică a satelor, strădania pentru ridicarea lor culturală, lupta pentru înlăturarea ignoranței, a superstiției și misticismului, înființarea de cercuri culturale la sate. Din documente reiese că s-au ținut conferințe cu membrii cercurilor culturale privind igiena, cultura pământului, zootehnia, istoria, literatura.

Tot în scopul ridicării țăranimii, din unele materiale se observă îndrumarea spre constituirea de societăți țărănești pentru a arenda și cumpăra

pământ, precum și celălalt aspect — campania întreprinsă de moșieri, arendași și cămătari pentru dizolvarea obștilor, a asociațiilor țărănești, ofertele de sume fabuloase la licitații pentru a pune pe țărani asociați în imposibilitatea de a face față, mergînd uneori pînă lauciderea membrilor consiliului de conducere al obștei. Tot în ideea ajutorării țărănimii au luat ființă băncile populare, a căror activitate reiese din multe rapoarte și scrisori trimise lui Spiru Haret, membru onorific al acestora.

Răscoala din 1907 se reflectă în multe din memoriile învățătorilor ca răspunsuri la chestionarul Ministerului Instrucțiunii, din care se desprinde viața grea a țărănimii : lipsa de pământ, condițiile grele ale învoielilor agricole care erau considerate de învățători „cum nu se poate mai împovărătoare“, exploatareaarendășească, lipsa izlaurilor pentru vite, dese amenzi, productivitatea scăzută pe loturile de pământ ale țaranilor. Cunoscînd starea de spirit a țărănimii, Spiru Haret prevedea încă din anii 1904—1905 izbucnirea răscoalelor. În documentele din fond sînt menționate mișcări țărănești încă din 1906. Unele din acestea se dezvoltă odată cu răspîndirea broșurii „Către săteni“ întocmită de un grup de intelectuali, printre care Vasile M. Kogălniceanu. Această broșură (care există în cadrul fondului), califica învoielile agricole ca „infrișător de apăsătoare, neomenești“, arătînd toate neajunsurile suferite de țărani. Pentru îmbunătățirea situației, autorii propuneau împroprietărirea țaranilor pe moșiile statului, votul universal, schimbarea învoielilor agricole, acordarea de izlazuri și dezvoltarea învățămîntului sătesc.

Din documente reiese participarea și sprijinul acordat de învățători răscoalei din 1907, aderarea multora dintre ei la mișcarea socialistă și activitatea în cadrul cercurilor culturale pentru lichidarea ignoranței. În liste, însemnări și adrese ale procuraturii, sînt enumerați învățătorii trimiși în judecată ca instigatori. În problema viu discutată a legăturii lui Spiru Haret cu răscoala din 1907, fondul cuprinde documente din care reiese adeziunea și simpatia lui Spiru Haret față de țărănimea răsculată.

Printre documente se găsesc și scrisori originale de la diverse personalități : de la inginerul Eiffel, matematicienii Henri Poincaré și Emile Picard, referitor la preocupări științifice ; de la Loris Olivier, directorul „Revistei generale de științe pure și aplicate“ din Paris referitor la impresiile frumoase despre România, în urma excursiei făcute cu un grup de intelectuali și oameni de afaceri francezi, cu propuneri pentru stringerea relațiilor româno-franceze (1909).

Se găsesc, de asemenea, scrisori originale de la : Al Macedonski, A. D. Xenopol, Al. Davila, Aurel Vlaicu, Octavian Goga ș.a., unii din ei mulțumind pentru ajutorul acordat pentru continuarea studiilor în străinătate, de la Gh. Ghibănescu, pentru care el întruchipează „marele ideal de dezrobire națională“.

U. p. : 16.

Anii extremi : 1897—1912.

Instrumente de informare : Inv. nr. 825.

Bibliografie:

Candrea, *Dicționarul*, p. 1677 ; *Dicționar Enciclopedic*, vol. II p. 655 ; Țițeica G., *Din viața și activitatea lui Spiru Haret*, discurs rostit în ședința solemnă la 16 mai 1914, la Acad. Rom., București, 38 p. ; Adamescu Gh., *Viața și activitatea lui Spiru C. Haret*, București 1936, 348 p. ; Furtună D., *Știri nouă despre Spiru C. Haret. Lămuriri, date biografice și scrisori* ; București, 1937, 42 p. ; Dogaru M. și Tudorică M., *Colecția Spiru Haret*, în *Revista Arhivelor*, nr. 2, 1966, p. 258—266.

4

BOGDAN PETRICEICU HASDEU

Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838—1907), renumit istoric, filolog și literat român, s-a născut la Cristinești la 16 februarie 1838. A studiat dreptul și literele la Universitatea de la Harkov din Rusia. Caimacamul Vogoride l-a numit judecător la Cahul, dar la 18 noiembrie a aceluiași an se afla la Iași unde a editat mai multe reviste, ca : *România*, *Foac de istorie romana*, *Foiță de istoria și literatura*, *Din Moldova*, mai târziu *Lumina*. În 1860, Al. I. Cuza l-a numit profesor de istorie și statistică la Liceul din Iași și custode al bibliotecii. În anul 1863 a fost transferat la București, la Comisia documentală. Aici a editat ziarele satirice *Aghiută și Satyrul*. Dar importantă este misiunea ce i s-a încredințat de a scoate revista *Arhiva istorică a României*. El a mai editat de asemenea, revistele : *Traian*, apoi *Columna lui Traian și Revista nouă*. A fost deputat, director general al Arhivelor Statului, profesor universitar și membru al Academiei Române și al multor societăți științifice străine. A scris studii critice asupra istoriei române, asupra religiilor, lucrări de filologie comparată și etimologie, de genealogie, studii juridice și literare, literatură beletristică, abordând toate genurile — *Istoria critică a Românilor*, *Cuvente den bătrâni*, *Etymologicum Magnum Romaniae*, dacă nu menționăm decît pe cîteva dintre lucrările științifice, dramele Răzvan și Vidra, Ioan-Vodă cel Cumplit etc.

După moartea prematură a fiicei sale, poeta Iulia Hasdeu, a început să se ocupe de spiritism. În această perioadă a scris „*Sic Cogito*“.

Privit în ansamblu, prin complexitatea operei sale, prin puterea de muncă colosală, inteligența vie și cultura vastă, Hasdeu a fost personalitatea cea mai proeminentă a culturii secolului al XIX-lea.

Materialele documentare păstrate de la B. P. Hasdeu în Arhivele Statului sînt în cea mai mare parte scrisori, acte genealogice, acte de familie cuprinse în 2204 unități de păstrare dintre anii 1711—1907. Structura corespondenței a impus să fie grupată alfabetic pe corespondenți, separat pentru fiecare membru de familie. Astfel găsim scrisorile expediate și primite de B. P. Hasdeu, de fiica sa, Iulia, sau de soția sa. La sfîrșit se află o grupă de acte de familie, de acte genealogice, împreună cu diplome și brevete de decorații și un grup numeros de cărți de vizită.

Inventarul este foarte succint ; scrisorile sînt riguros clasate pe corespondenți, alfabetic, dar în inventar nu se indică decît numele corespondentului, fără a se relata problema la care se referă.

Astfel, găsim scrisori semnate de personalități române sau străine, reprezentanți ai multor domenii de activitate, atît la B. P. Hașdeu cît și la soția sau la fiica sa Iulia, ca : Vasile Alecsandri, V. C. Alexandrescu, Z. Arbore, V. Arion, P. S. Aurelian, V. Babeș, M. Balș, P. Bataillard, Al. Beldiman, M. Beza, I. Bianu, V. Bilciurescu, Bonifaces, Em. Boutroux, P. Boyer, I. A. Candrea, gen. M. Capșa, sculptor Raphael Cosciani, D. Ciotor, A. C. Cuza, G. Danielopolu, B. Șt. Delavrancca, Al. Davila, N. Densușianu, dr. B. Dimond, C. D. Dissescu, P. Donici, Constant Țstournelles, R. Gaschet, M. Gaster, Th. I. Gesticone, Gh. Ghibănescu, Ion Ghica, W. Girard, Take Ionescu, N. Iorga, dr. C. Istrati, A. Isvolski, N. Krețulescu, Al. Lahovary, A. Lambrior, O. G. Lecca, D. G. Lecca, L. Léger, A. G. de Longtemps, Gr. N. Mano, dr. Al. Marinescu, Jules Michelet, Const. Mille, Const. Nottara, Al. Odobescu, P. Papahagi, N. Petrașcu, Em Picot, Sully Prudhomme, frații Rosetti, E. Rolland, Ion Slavici, libr. Socec, K. Storck, D. Șturza, A. Șaguna, L. Șăineanu, B. Știrbei, I. Teohari, N. Tiktin, G. Tocilescu, A. Ubcini, N. Urechia, T. I. Văcărescu, B. V. Vermont, Iosif Vulcan, dr. G. Weigand, Duiliu Zamfirescu, prof. dr. Zoengeri, Al. Xenopol și foarte mulți alții.

Referitor la unele manuscrise ale lucrărilor lui B. P. Hasdeu, ca unele comunicări la ședințele de spiritism făcute de Hasdeu în anii 1890—1903, rezumate și însemnări, caiete de note ale foștilor lui studenți, registre cu semnături ale vizitatorilor la mormîntul Iuliei Hasdeu (1890—1906) ș.a. se află în colecția de manuscrise din cadrul Arhivelor Statului.

Din materialele provenite de la poeta Iulia Hasdeu (1869—1888), Arhivele Statului dețin manuscrise literare, caiete de școală și însemnări, dintre anii 1878—1906, trecute împreună cu manuscrisele unor lucrări științifice ale lui B. P. Hasdeu în Colecția Manuscrise, sub numerele 1427—1461.

U.p. : 2297.

Ani extremi : 1711—1907.

Instrumente de informare : Inv. nr. 611 și 292 (Mss. ... poz. 1427 -1520).

Bibliografie :

Capidan Th., *B. P. Hasdeu ca lingvist indoeuropeanist și filolog*, București, 1937, 30 p. ; Eliade Mircea, *B. P. Hasdeu, Opere*, vol. I—II, București, 1940 ; *Revista Arhivelor*, V, 1. 1942, *Bibliografie — III — Opera lui B. P. Hasdeu*, p. 254—268 ; Decusară — Bocșan Crina, *Din corespondența lui Iulia B. P. Hașdeu*, Estras din *Revista de Istorie și teorie literară*, nr. 2, vol. 19, 1970, p. 311—320. Mihai Regleanu, *Bogdan Petriceicu Hasdeu*, în vol. *Figuri de arhiviști* București, 1971, p. 179—197.

FAMILIA HURMUZAKI

Familia Hurmuzaki este originară din Bucovina. S-au păstrat documente de la următorii reprezentanți ai acestei familii : căminarul Doxaki Hurmuzaki (1782—1857), căsătorit cu Ilinca (Elena) Murguleț, și de fiii săi : Constantin (1811—1869), membru în Divanul Ad-hoc al Moldovei și ministru al justiției ; 2. Eudoxiu (1812—1874), istoric, căpitan al Țării Bucovinei ; 3. Gheorghe (George) (1817—1882), deputat în Camera imperială în 1881, căsătorit cu Eufrosina de Flondor și a avut doi copii pe : Eudoxiu (n. 1845), deputat în Camera imperială, prefect districtual, căsătorit cu Ștefania de Petrovicz, și pe Elena (1847—1876) căsătorită cu Iancu cavaler de Zotta ; 4. Alexandru (1823—1871) deputat în Camera imperială ; 5. Neculai (1826—1909) baron în 1881, membru de onoare al Academiei, căsătorit cu Natalia Stîrcea ; 6. Elisabeta (1821—1892) căsătorită cu Gheorghe Sturza Dulcescu ; 7. Eufrosina (1837—1891) căsătorită cu Petrino Armis.

Cei mai reprezentativi din familie au fost Doxaki Hurmuzaki și fiul său Eudoxiu Hurmuzaki, istoricul, creatorul colecției de documente care-i poartă numele.

Doxaki Hurmuzaki (1782—1857) om politic și scriitor. A fost proprietarul moșiei Cernauca din Bucovina ; a avut proprietăți și în Moldova. A avut ranguri boierești conferite de domnitorii Moldovei (de căminar, mare agă, mare vornic, în 1856). În timpul evenimentelor din 1821 și mai ales în 1848, refugiații revoluționari din Moldova au găsit refugiu la moșia lui. A tipărit o lucrare despre *Datoriile preoților*.

Eudoxiu Hurmuzaki (1812—1874) a fost om politic și istoric. A luptat pentru drepturile românilor din imperiul habsburgic. A luat parte la revoluția de la 1848 la Viena. Avînd la Viena însărcinarea de a traduce legile austriace în românește, a cercetat arhivele și s-a preocupat de adunarea documentelor latine și germane referitoare la români. Opera sa *Fragmente zur Geschichte der Rumänen* (în 5 vol., 1878—1886) cuprinde documente diplomatice privind istoria României, însoțite de unele comentarii. Colecția *Documente privitoare la istoria românilor* poartă numele său. El a adunat documente pentru primele 11 volume apărute între anii 1874—1899. A fost membru al Academiei Române (1872). Colecția *Hurmuzaki*, colecție de documente externe privitoare la

istoria românilor a fost publicată în continuare de Academia Română începînd din 1887 și este formată din 45 de volume, care cuprind documente adunate de mai mulți istorici români în diferite arhive de peste hotare (Viena, Veneția, Paris, etc.).

Arhiva păstrată de la familia Hurmuzaki însumează 375 u.p. între anii 1591—1930.

Arhiva constă din acte de proprietate privind moșiile Cernauca din Bucovina, Cucoreni și Ipotești din județul Botoșani și Horodiștea din județul Iași ; acte de familie personale și multă corespondență în limbile germană, greacă, franceză și română.

Arhiva a fost ordonată pe fiecare membru de familie pe categorii de documente și cronologic.

Cea mai bogată arhivă păstrată este de la Doxaki Hurmuzaki, tatăl, și de la fiul său Eudoxiu. De la Doxaki Hurmuzaki se păstrează multă corespondență în limba greacă și germană, primită de la fiii săi Constantin și Eudoxiu, de la iVena, unde erau la studii, referitoare la preocupările de studii sau mai tîrziu referitoare la chestiuni politice sau la administrarea averii. Se mai găsesc scrisori de la spătarul Alexandru de la Constantinopol, referitoare la situația unei prăvălii pe care o administra acolo ; de la G. Barițiu, Safta Cantacuzino, G. Diaconovici, serdarul I. Jianu, I. Murguleț, socrul său, Teodor Mustață, Petru Petrino, ginerele său, soțul Eufrosinei, Nic. Rosetti, logofătul D. Sturza, Ion Tabără, spătarul Gh. M. Varlaam. În general corespondența se referă la situația politică din Moldova între anii 1840—1857, cu cele două mari evenimente, anul revoluționar 1848 și pregătirea unirii. Se fac mențiuni la activitatea lui Alexandru Ioan Cuza și Mihail Kogălniceanu, activitatea diplomatică a lui Vasile Alecsandri la Paris și Londra, atmosfera Iașilor din jurul anului 1857, izbucnirea holerei (1841) ș.a.

De la Eudoxiu Hurmuzaki se găsesc documente personale și alte documente care reflectă activitatea sa pe tărîm politic și istoric. Materialul constă din articole, memorii, discursuri, corespondență care reflectă activitatea sa în Dieta de la Viena în 1848, strădania sa pentru autonomia Bucovinei, iar privitor la cercetarea istorică se manifestă preocuparea sa pentru situația dezvoltării economice (agricole, industriale, comerciale) din Moldova. Tot la el se află și o bogată corespondență de la : Alexandru Ion Cuza, Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Costache Negri, Lascăr Rosetti, M.N. Roznovanu, Alecu Russo, Șt. Stephanovitz, C. Vogoride ș.a. privitoare la situația revoluționară din 1848 în Moldova, construcția de biserici și școli, traducerea de legi austriece la recomandarea lui M. Kogălniceanu, elaborarea de decrete și legi privind Bucovina ș.a. De asemenea are și o bogată corespondență de familie, de la frați.

În afara acestor doi reprezentanți se mai păstrează corespondență și de la ceilalți frați sau surori : Constantin, George și familia sa ; soția Eufrosina și fiul lor Eudoxiu ; Nicolae, Elisabeta căsătorită Sturza și Eufrosina căsătorită Petrino.

În afara documentelor din fond se mai află în cadrul colecției Achiziții Noi (Pach. CL) cîteva documente dintre anii 1591 — (d. 1703) ca hrisoave,

cărți de judecată, hotărnicii, liste de acte privind moșiile : Borzești (jud. Doronoi), Brăești, Cervîrști, Meteani (jud. Buzău), Pătuceni, Sarba, Vlăcești (jud. Suceava).

U.p. :375.

Anii extremi : 1591—1930.

Instrumente de informare : Inv. nr. 89 (A.N./CL) ; 949.

Bibliografie :

Eudoxiu Hurmuzaki ; Genealogia familiei Hurmuzaki în Arhiva Genealogică, nr. 9—10 ; București, 1912, 31 p. ; Larionescu Traian, *Famiiliile vechi bucovinene în Arhiva genealogică Română*, București, 1944, p. 15—29 ; Candrea, *Dicționarul* p. 1687 ; *Dicționarul Enciclopedic*, p. 733.

GENERALUL DUMITRU ILIESCU

Dumitru Iliescu, general de artilerie, născut în anul 1865 în București, și-a făcut studiile la Școala Militară din București și Școala superioară Politehnică din Paris, specializându-se în arma artileriei la Fontainebleau. A fost profesor la Școala de Artilerie din București, timp de 28 ani. Înainte de primul război mondial a fost secretar general la Ministerul de Război. La începutul războiului se afla ca subșef de Stat Major, conducând operațiunile militare pînă în 1917. A fost reprezentantul misiunii militare române în Franța între 1916—1918.

A publicat „*Războiul pentru întregirea României*,” apărut în 1920 și „*Documente privitoare la războiul pentru întregirea României*” în 1924.

Materialele provenite de la generalul Dumitru Iliescu sînt cuprinse între anii 1914—1921 și se compun din 62 unități de păstrare. Au fost organizate pe trei grupe, respectiv : I — Documente personale ; II — Corespondență oficială (scrisori și memorii privind probleme militare și politice) ; III — Note informative privind chestiuni militare — politice ; IV — Corespondență personală. La sfîrșitul ultimei categorii se găsesc și scrisorile și rapoartele (în ciorne), care au fost trimise de generalul Iliescu superiorilor lui militari sau politici.

Materialele reflectă activitatea depusă de generalul Iliescu ca șef al misiunii militare române din Franța, în care calitate a fost decorat cu ordinul Legiunea de Onoare în grad de comandor și aspecte din activitatea sa în cursul primului război mondial, în legătură cu care i s-au adus acuzații relativ la intrarea României în război.

Tot din perioada 1914—1919, privitor la desfășurarea războiului, la organizarea armatei sau desfășurarea teatrului de război, se pot găsi informații din notele personale ale generalului Iliescu, rapoartele și memoriile sau corespondența adresată generalului Iliescu de către ofițeri români și străini, privind intrarea României în război, operațiuni de front, efective, aprovizionarea cu armament, aprovizionarea cu alimente, situația frontului din Transilvania, armistițiul, congresul de pace. etc.

Din aceeași perioadă și din aceleași acte se mai pot desprinde informații privind politica internă și externă, respectiv politica lui Take Ionescu, organizarea statelor din răsăritul Europei, decorarea românilor din Legiunea străină,

situația prizonierilor români de război care se găsesc în Austria, Franța, Italia, America și formarea unei legiuni transilvănene care să lupte pe frontul francez.

Tot pentru unele informații privind politica externă se mai poate urmări : preocuparea de degermanizare a Balcanilor și Orientului, formîndu-se un comitet în acest scop, existînd regulamentul interior al comitetului care avea sediul la Paris : activitatea femeilor din colonia română de la Paris la Crucea Roșie în sprijinul prizonierilor de război, cu editarea unor publicații ; interesele României pe lângă Antantă ; lucrările Comisiei de reparații.

În probleme interne se pot urmări unele situații privind problema emancipării evreilor din România și situația minorităților din teritoriile care au aparținut imperiului otoman.

Din cadrul corespondenței sale reținem cîteva nume ca : vicontesa de Bouteilles, col. Bronsait, de la Legația germană din București, dr. Ioan Cantacuzino, lt. col. G. Cantacuzino, prințul Carol, Henri Coandă, I. G. Duca, Const. Diamantescu, reprezentantul unor uzine de armament din străinătate, Fasciotti de la Legația Italiei, Take Ionescu, lt. col. Rîșcanu, Cincinat Pavelescu, Carsten Nielson, dir. Soc. Armee und Morene — Boderfelirungsgesellschaft, Paul Müller, atașatul naval german, lt. col. Rollet, comandantul regimentului de marș din Legiunea străină, col. Radu Rosetti, prof. N. Neculcea, delegatul României la Comisia de reparații de la Paris, col. A. D. Sturdza și alți români și străini cu misiuni oficiale în probleme ca : organizarea Școlii militare de infanterie, aprovizionarea armatei cu armament ș.a.

La sfîrșitul corespondenței primite de generalul Iliescu au fost aranjate cîteva ciorne de scrisori sau rapoarte adresate de acesta către diferite personalități ca : Ion Brătianu privitor la opera sa socială ; în problema agrară, a băncilor populare și cooperativelor asupra cărora îi informează Léon Bourgeois, ministrul muncii, și Georges Raphael Leury, membru al Academiei Franceze ; tot pe Ion Brătianu îl informează asupra lui Dobrogeanu-Gherea, care în 1917 se afla în Elveția, trimis de comandantul militar german, de Carp și de Marghiloman pentru a întreprinde o acțiune politică. Se adresează de asemenea, generalului Foch, șeful Statului Major General al Armatei Aliate, informîndu-l de constituirea unui comitet economic româno-german la București pentru exploatarea și valorificarea produselor solului.

Se mai adresează președintelui Wilson în legătură cu situația României și cauzele care au dus la încheierea păcii separate, cerîndu-i sprijinul în restabilirea poziției țării în cadrul alianței cu Antanta.

În problema reprezentanței României la Paris se adresează lui Georges Clémenceau, președintele Consiliului de Miniștri al Franței, recomandînd pe Alexandru Lahovary și generalul Rudcanu.

Într-o problemă personală se adresează lui Laurent, rugîndu-l să-l ajute să distrugă calomnia lansată împotriva lui de adversarii politici ai lui I. I. C. Brătianu.

În afara memoriilor și corespondenței se mai găsesc și 4 hărți cu frontierele României și ale statelor învecinate după primul război mondial.

U.p. : 62

Anii extremi : 1914—1921.

Instrumente de informare : Inventar.

TAKE IONESCU

Take Ionescu (1858—1922), avocat și om politic, în repetate rânduri ministru, apoi șef al partidului conservator-democrat (1908), a fost partizan al intrării României în primul război mondial alături de Rusia, Franța și Anglia.

Arhivele Statului au format prin selecție un mic fond fragmentar „Take Ionescu“ din 57 unități de păstrare, cuprinzând perioada 1900—1912.

Materialul este format în majoritate din scrisori și telegrame adresate de Take Ionescu lui Papamihalopol, directorul ziarului conservator „La Roumanie“ între anii 1900—1905, care se afla sub directia sa conducere.

Din scrisorile din această perioadă, se poate observa lupta surdă pe care o ducea D. A. Sturdza și cu N. Filipescu. Scrisorile sînt scrise din țară și din străinătate — Paris, Viena, Londra — unde avea misiuni oficiale, sau din concediu la Aix-les-Bains. Toate scrisorile, scurtele note sau telegramele conțin indicații pentru activitatea ziarului „La Roumanie“. În general trimitea și unele articole și note din ziarele străine: „The Times“, „Le Temps“, „L’Humanité nouvelle“, „Berliner Tageblatt“, „Münchener Neuste Nachrichten“ ș.a. cu știri privind politica României, pentru a fi traduse sau rezumate în „La Roumanie“. Comentează și știrile apărute în ziarele românești ca „L’Indépendance“, „Voința“, „Patriotul“ ș.a. sau dă dezmințiri. Uneori informează despre persoana lui, ce anume note să apară la ziar sau dezmente știri din ziarele de opoziție. Uneori se arată tolerant chiar cu adversarii, profesînd o politică de echilibru și de bun simț. Astfel ia apărarea lui Emil Costinescu cu toate că era liberal, manifestînd chiar simpatie pentru el, sau ponderează polemica cu N. Filipescu care-l atacase deseori în presă.

Manifestă de asemenea multă afecțiune și apreciere pentru calitățile lui Papamihalopol, care la rîndul lui îi era foarte atașat.

Din scrisori se mai pot obține unele informații privind tranzacțiile cu Soc. Diskonto, pentru petrol, pentru împrumuturi, relații între personalitățile politice fie din cadrul partidului conservator, respectiv raporturile Take Ionescu — D. A. Sturdza, Take Ionescu — Carp, sau cu adversarii liberali, Brătienii mai ales, pentru care Take Ionescu avea o profundă antipatie. Se mai evidențiază și modul cum se scria presa în acea vreme, se strecoară chestiuni din culisele

politicii, discuții cu reprezentanții străini, aprecieri personale ale lui Take Ionescu privind unele măsuri luate de guvern ca, de pildă, scăderea lefurilor sau punctul lui de vedere în polemica angajată cu liberalii.

Mai sînt foarte puține scrisori primite de Take Ionescu de la D. C. Butculescu, A. [Burchi] cu felicitări și intervenții.

U.p.: 57.

Anii extremi: 1900—1912.

Instrumente de informare: Inv. nr. 1232.

Bibliografie:

Duca, I. G., *Portrete și Amintiri*, București, 1932, 140 p.; Xenii, C., *Take Ionescu, 1858—1922*, București, 1933, 456 p. + 12 ilustrate; Candrea, *Dicționarul*, p. 196.; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 432—433; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. II, p. 847.

NICOLAE IORGA

Arhivele Statului au creat prin selecție un mic fond fragmentar de 14 unități de păstrare, format din scrisori, note și telegrame care au aparținut sau se referă la ilustra personalitate a lui Nicolae Iorga (1871—1940).

Documentele sînt cuprinse între anii 1907—1950. Corespondența a fost ordonată cronologic — pe probleme.

Au fost grupate documentele pe activități. Se pot obține informații privind activitatea „Universității populare Nic. Iorga“ din Vălenii de Munte, cu programe și prelegeri, activitatea „Ligii culturale“, activitatea în jurul ziarului „Neamul Românesc“, cu privire la publicări de articole etc. Se mai pot obține informații privitoare la personalitatea lui N. Iorga din articolele scrise despre el, acordarea de titluri și medalii ș.a. De asemenea documentele existente pun în lumină și programul politic al Partidului Național Liberal, existînd în concept programele partidului.

Din cadrul materialelor oficiale formate din memorii, referate, interpelări în parlament, scrisori și telegrame, se remarcă nume ca : general N. Rujinski, general Petala, colonel Aug. Stoica, Const. Cesianu, Iuliu Hossu, episcop greco-catolic al Gherlei, Bela Maurer, politician maghiar, C. P. Gorovei, mulți alți intelectuali din întreaga țară, avocați, ingineri, doctori, ofițeri, preoți, studenți.

Problemele la care se referă sînt de ordin general privind starea de spirit din anumite sectoare de activitate, armată, învățămînt, cultură, politică etc. Se relevă situația din armată, starea armatei în timpul primului război mondial, învinuiri aduse Soc. „Mărăști“, critica politicianismului, a abuzurilor, propuneri pentru reforma învățămîntului superior, încriminări ce-și aduc frunzașii politicieni bucovineni, editarea de reviste, îmbunătățirea condițiilor de trai a funcționarilor și pensionarilor C.F.R., solicitări de ajutoare, abonarea de reviste și ziare străine, anunțarea congreselor internaționale, ridicare de monumente și alte evenimente culturale.

Toate acestea provin din activitatea politică și culturală depusă de Nicolae Iorga, din înaltele demnități pe care le-a deținut ca profesor universitar, ca ministru al cultelor și instrucțiunii sau ca președinte al Consiliului de Miniștri în perioada 1931—1932. Multe din succesele lui pe plan politic sau cultural au întrunit admirația și simpatia publicului, ca dovadă numeroasele telegrame de

felicități primite în diferite ocazii, ca de pildă succesul în alegerile din jud. Prahova sau alte ocazii oficiale.

Se mai găsesc grupate și multe decupări din presă, din ziarele de-atunci privind evenimentele politice interne și internaționale ale vremii.

U.p. : 14.

Anii extremi : 1907—1950.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1230.

Bibliografie :

Meteș, Ștefan, *Bibliografia scrierilor lui N. Iorga și activitatea sa*, București 1913, LXXVII+155—157 p. ; N. Iorga, *Orizonturile mele. O viață de om, așa cum a fost*, vol. I—III, București, 1934, I — *Copilarie și tinerețe* 321 p. ; II — *Lupta* 319 p., III — *Spre înseninare*, 257 p. ; B. Theodorescu, *Bibliografia istorică și literară a lui N. Iorga 1890—1934*, București, 1935, XXIV+381 p. ; idem, *Bibliografia politică, școală a lui N. Iorga 1890—1934*, București, 1937, VII+370 p. ; idem, *Nicolae Iorga*, București, 1968, 382 p. + 16 f. pl. ; idem, *Biografia școlară a lui Nicolae Iorga* (Studiu și documente), București, 1970, 311 p.

DR. CONSTANTIN ISTRATI

Dr. Constantin Istrati (1850—1918), om politic și om de știință român, doctor în medicină și chimie, a fost din 1887 profesor la Universitatea din București, unde a organizat laboratorul de chimie organică, decan al facultății de științe (1897—1899, 1911); membru al Academiei Române (1899); ministru al lucrărilor publice (1899), al cultelor și instrucțiunii publice (1900), al domeniilor (1907), al industriei și comerțului (1916—1917), comisar pentru organizarea expoziției jubiliare din 1906, cu care ocazie s-a înființat Parcul Libertății de azi. A publicat numeroase articole și studii de specialitate în buletinele societăților științifice ori în *Analele Academiei Române*; a mai publicat „O pagină din istoria medicală a României” (1880), un tratat de chimie, în colaborare cu Gh. Longinescu, folosindu-se în școlile românești, cât și unele biografii — a doctorului Davila, a chimistului francez Béchamp, care a fost stabilit un timp în România, a fizicianului Em. Bacaloglu și a scriitorului Ion Ghica.

Arhivele Statului dețin de la dr. C. Istrati numai 9 scrisori dintre anii 1902—1915, primite de la baronul Fasciotti, Manuel Multedo, miniștri plenipotențieri ai Italiei și Spaniei la București, 1914, prin care ăceștia se scuză că nu pot participa la o conferință privind Italia și România ținută de Asociația Latină, a cărei președinte era C. Istrati; de la inginerul Cesare Fantoli, în care se manifestă împotriva militarismului german; de la Artom, dr. P. Cazacu, ing. Elie Radu. De asemenea, o scrisoare adresată de dr. Istrati Emiliei Rațiu, în care elogiază memoria lui Ioan Rațiu; intervenții pentru protejarea unor picturi de biserici (M. Stăncescu, M. Mironescu); telegrame cu referiri la datarea bisericii domnești din 1263 din Curtea de Argeș ș.a.

Materialele sînt scrise în limba franceză și română. Cea mai mare parte din această arhivă se păstrează la Biblioteca Centrală de Stat din București, în fondul Saint-Georges.

U.p.: 9.

Anii extremi: 1902—1915.

Instrumente de informare: Inv. nr. 1231.

Bibliografie:

Candrea, *Dicționarul*, p. 1703; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 448—449; Ionescu I., *M-reă Argeșul în istorie și artă*, în *Mitropolia Olteniei*, 1967, p. 532—569.

JUSTH GYULA

Activitatea politică a lui Justh Gyula (1850—1917) s-a împletit cu cea a Partidului Independenței 48-ist, din Ungaria, ce milita împotriva dualismului austro-ungar și promova ideea independenței Ungariei față de Austria, preconizând diferite reforme economice, politice, sociale menite să întărească statul maghiar.

Activitatea lui Justh Gyula a fost continuată de fiul său, Justh Iános, pînă în februarie 1918, cînd în urma unor neînțelegeri cu contele Károly, noul președinte, a părăsit rîndurile partidului și a intrat în gruparea guvernamentală.

Ca urmare a activității politice în partid sau pe linie de stat, a relațiilor cu diferite personalități, au rămas o serie de 2534 documente dintre anii 1780--1929, care au format fondul personal Justh Gyula. Documentele cuprind materiale programatice sau cu caracter de directivă, foarte multe scrisori provenite de la politicieni cunoscuți ai vremii sau simpli cetățeni adepți, adversari sau observatori ai politicii promovate de Justh Gyula și de către partidul său, concepte ale unor discursuri politice, liste de deputații din 1905 (decupată din ziar), cărți de vizită, ilustrate și un număr redus de fotografii, decupaje din ziare și reviste maghiare și străine, cu articole privind pe membrii familiei Justh, precum și cercurile politice, literare, mondene în care trăiau aceștia.

Documentele sînt în marea majoritate în limba maghiară, iar o mică parte în limba germană, franceză.

Ordonarea materialelor documentare s-a făcut în principiu pe următoarele grupe : A. documente personale, biografice ; B. documente referitoare la activitatea politică a lui Justh Gyula ; C. documente referitoare la activitatea lui obștească ; D. corespondența personală ; E. documente emise de alte persoane referitoare la activitatea și situația materială a lui Justh Gyula ; F. documente cu caracter economic ; G. materiale ilustrative (fotografii, ilustrate etc.). Documentele fiecărei grupe au o ordine strict cronologică. Pentru o mai bună sistematizare a materialului fiecare grupă a fost împărțită și în subgrupe.

Din documentele fondului se desprind aspecte și probleme importante privind activitatea politică a lui Justh Gyula, promovarea unor idei ale revoluției din 1848—1849 ; relațiile dintre partidele politice și starea economică, socială, politică, a claselor sociale ; metodele folosite de partide pentru a-și asigura

succesul în alegeri (cumpărarea voturilor, falsurile comise, manevrele electorale ale partidelor și ale candidaților în alegeri; acțiunile întreprinse pentru reabilitarea lui Kossuth Lajos; activitatea parlamentară; problema autonomiei vamale, a băncii naționale maghiare independente; colaborarea lui Justh Gyula cu diferite partide și organizații cu caracter democratic. În unele documente sînt referiri la activitatea politică din circumscripția Szentes a partidului lui Novák (1905) și apoi în Hodmezövásárhely (1910).

Din unele documente reies și legăturile lui Justh Gyula cu unii politicieni români.

Numeroase documente se referă la activitatea Partidului Independenței 48-ist. Documentele reflectă divergențele interne din partid încă din anul 1882 și accentuarea lor pe parcurs, retragerea unor membri din partid și din viața politică, condamnarea activității scizioniste a lui Eötvös Karoly, fostul președinte, solicitîndu-se măsuri energice din partea lui Justh Gyula și a altor membri de vază pentru restabilirea unității și a prestigiului partidului. Într-o serie de scrisori se semnalează slăbirea Partidului Independenței 48-ist din cauză că nu a antrenat masele și nu a reușit să creeze o opinie favorabilă programului său, că duce o activitate izolată limitată în Parlament.

În activitatea programatică a lui Justh Gyula și a Partidului Independenței 48-ist un loc important l-au ocupat ideile independenței economice, ale Băncii Naționale Autonome și votul universal. În legătură cu aceste probleme s-au confruntat cele mai multe poziții contradictorii care au constituit și cauza sciziunilor repetate.

Numeroase documente se referă la activitatea parlamentară a lui Justh Gyula în perioada cînd era președinte al Parlamentului și ulterior, în fruntea opoziției guvernamentale, la problema majorării salariului învățătorilor, la etatizarea școlilor, împotriva măririi numărului recruților, a măririi efectivului armatei, care era intenția Curții de la Viena (discurs al lui Justh Gyula, scrisoarea cuprinzînd opinia diverselor păături sociale etc.).

Materialele reflectă de asemenea divergențele care s-au ivit cu ocazia modificării regulamentului intern al Parlamentului, care era considerat ca anti-constituțional, în urma căruia Partidul Independenței va pierde o armă puternică-dreptul la obstrucție.

O serie de scrisori reflectă răsunetul activității lui Justh Gyula în rîndurile organizațiilor muncitorești și democratice din S.U.A., hotărîrea acestora de a acorda sprijin material și moral Partidului Independenței 48-ist.

Unele materiale cuprind informații cu privire la mișcarea națională a românilor și slovacilor. Astfel într-un memoriu din 1907 adresat lui Justh Gyula, care se află în fond, deputații slovaci cer să se admită folosirea limbii slovace în dezbaterile parlamentare, lucru ce le-a fost interzis de vicepreședintele parlamentului și conducătorul dezbaterilor.

În documentele din fond sînt referiri și la activitatea unor reprezentanți ai Partidului Național Român și relațiile acestora cu partidul lui Justh — candidatura avocatului Suci Ioan la Arad, la alegerile din 1903, din care cauză candidatul Partidului Independenței 48-ist nu avea șorți de izbîndă; corespondența lui Justh Gyula cu Gh. Popovici, dr. Emil Babeș, Șerban Nicolae din

Braşov, Popp B. Gheorghe, Raţ Tiberiu (în numele românilor din Sărmaşul Mic) etc., probleme de colaborare şi sprijin din partea românilor pentru Partidul Independenţei.

Deşi problemele mişcării muncitoreşti sînt puţin reflectate în fond, totuşi există unele informaţii cu privire la situaţia maselor, revendicările lor, activitatea socialiştilor în diferite localităţi, despre o mişcare ţărănească ce urma să aibă loc în vara anului 1906, despre apelul socialiştilor la o grevă generală şi organizarea unor adunări populare pentru obţinerea votului universal, acordul partidului socialist de a forma împreună cu Partidul Independenţei o delegaţie care să trateze cu primul ministru Tisza Istvan problema dreptului electoral, iar în cazul cînd acesta ar respinge propunerile să i se ceară demisia etc.

Menţionăm printre documentele fondului o schemă cuprinzînd date statistice asupra elevilor din Ungaria şi procentajul populaţiei ştiutoare de carte pe naţionalităţi, mai multe scrisori primite de la diverse organizaţii şi asociaţii muncitoreşti maghiare din S.U.A. de aprobare a activităţii sale politice.

Un număr restrîns de documente se referă la activitatea politică a lui Bela Kun şi la legăturile sale cu Partidul Independenţei.

În unele documente se găsesc informaţii cu privire la organizarea şi activitatea Partidului Radical burghez îndeosebi în Transilvania, legăturile acestuia cu P.S.D. şi cu Partidul Justh. Mai sînt referiri şi la celelalte partide politice ca Partidul Social Creştin, Partidul Muncii, Partidul Ţărănesc ş.a.

În afara celor mai sus arătate materialele documentare oglindesc şi alte aspecte cum sînt acţiunile organizate cu prilejul sărbătoririi lui Lajos Kossuth, organizarea Congresului catolic, probleme privind presa coloniştilor, activitatea obştească şi viaţa familială a lui Justh Gyula.

U. p. : 2534.

Anii extremi : 1780—1929.

Instrumente de informare : Inv. nr. 757.

Bibliografie :

Adam I., *Justh Gyula, 1850—1917*, în *Revista Arhivelor*, X, nr. 2, 1967, p. 309—316.

FAMILIA KRUPENSKI

De la familia Krupenski, familie de boieri moldoveni, s-au păstrat 2281 documente din anii 1480—1868. Dintre acestea, 1979 sînt scrise în limba română ; 101 în limba greacă ; 91 în limba franceză ; 38 în limba germană ; 26 în limba latină ; 21 în limba rusă ; 4 în limba ebraică ; 1 în limba slavă și 20 bilingve. După materialul pe care sînt scrise, 2280 sînt pe hîrtie și 1 pe pergament. După formă 1956 sînt originale ; 201 copii ; 58 imprimate ; 15 manuscrise și 51 concepte.

Arhiva Krupenski a fost depusă la Arhivele Statului de Ministerul Agriculturii și Domeniilor în anul 1916 și s-a inventariat și dat în folosire în cadrul colecției „Achiziții noi“ (pachetele CXXVI—CXLIX).

Materialele documentare compuse din hrisoave, cărți de judecată, porunci domnești, anaforale, jalbe, zapise de vînzare cumpărare, contracte de arendare se referă la moșiile : Comănești, Conțești, Cîrligi, Cîndești, din *jud. Bacău*, Cojläu, Cocorani, Dănușani, Deleni, Feredieni, Grumăzești, Groinești, Gloveni, Hilișanii de Jos din *jud. Dorohoi* ; Horjești din *jud. Hîrlău* ; Bașău, Coșenii din *jud. Iași* ; Brăești, Corlătești din *jud. Suceava* ; Diegana, Fîntînele, Lămășăci, Mogășăști, Mălăești, Mihăileni, Morăști, Mirlești, Petrești, Timpești din *jud. Tecuci* ; Broscăuți, Berești, Buticiul, Bădețeni, Ciocîrlești din *jud. Vaslui*, precum și la moșiile : Crasnaleuca, Cioara, Cobalii, Căputeni, Costinești, Cerbinți, Chițcani, Dumbrăveni, Dănileni, Dăsnăteni, Derujavinți, Dragomirești, Gliseni, Folești, Oboroceni, Piscărești, Răchitoasa, Șoldănești, Șopîrliu, Somos-ceni, Subarești, Ștefănești, Tețcani, Vladul Jorei, Vlădeni, Vilcești, Zalina ; *vii* la Cotnari ; *case* la Botoșani, Birlad, Chișinău, Dorohoi, Hîrlău, Herța, Iași, Tecuci.

Marea majoritate a documentelor formate din scrisori, note, însemnări, rapoarte, reflectă viața și activitatea lui Grigore Krupenski, mare vornic și mare logofăt în timpul lui Grigore Alexandru Ghica. În corespondența sa cu ceilalți membri ai familiei sau cu diverse personalități : Iordache Krupenski, tatăl său, Leon Cantacuzino, Caterina Konachi, Grigore Cantacuzino, Radu Rosetti, Nicolae Hristodol, Nicolae Cristescu, Alexandru Hermeziu, Alexandru Ghica, Kostache Negri, A. Arghiropolos, găsim informații despre evenimentele politice, interne sau internaționale, la care boierimea moldoveană lua parte activă.

La acestea se adaugă și corespondența lui Iordache Krupenski, care a fost multă vreme ispravnic în multe județe și mai ales în Dorohoi.

Materialele documentare dau informații interesante referitoare la : aprovizionarea cetăților cu alimente (1812) ; măsuri pentru combaterea ciumei la Iași (1819) ; aprovizionarea armatelor rusești (1808 și 1828) ; strângerea și trimiterea zaherelei la Constantinopol (1828). Documentele conțin referiri asupra unor aspecte ale luptelor cu caracter social-economic. Astfel, într-o poruncă dată de cămăcămia Moldovei ispravnicului la Dorohoi se cere să prindă și să aducă anumiți indivizi turburători spre pedepsire (1819) ; sînt menționate măsurile luate împotriva celor care provocau „tulburări“ (1776) ; strângerea de oaste pentru potolirea „zurbalelor“ (1801—1819) ; despre revizuirea arestațiilor de la m-rea Plumbuita și în special a lui Dimitrie Macedonschi (1842).

O importanță deosebită pentru cunoașterea situației social-economice prezintă și catagrafiile întocmite între anii 1830—1838, printre care menționăm catagrafiile târgurilor din Moldova de Nord : Botoșani, Hirleu etc.

Multe documente se referă la relațiile dintre boieri și țărani, la strângerea birului, a fînului (1808—1819). Semnificativă pentru situația grea a țăranilor este și jalba anonimă trimisă mitropolitului țării, în care după ce se arată jafurile la care este supusă țara de boieri, preoți și domn, se amenință cu răscoală (1821).

O proclamație a lui Alexandru Ipsilanti către moldoveni prin care, avînd în vedere tulburările izbucnite acolo, le trimite împuternicit pe Gheorghe Cantacuzino și le cere să se strîngă cu toți sub comanda acestuia (1821). Menționăm și apelul lui Veniamin Costache mitropolit, Iordache Balș hatman și Andronache Donici, Ivornic, către locuitorii Moldovei sfătuindu-i să se ferească de răscoală (1821).

Fondul cuprinde și documente referitoare la problemele de politică externă cum ar fi : cedarea Veneției lui Napoleon și poziția Rusiei (1806) ; luptele politice din Turcia (1807) ; intrarea turcilor în Ismail și Rusciuc (1808) ; clauzele alianței dintre Rusia și Turcia contra Franței (1812).

Un grup de documente se referă la probleme familiale ca de exemplu : angajarea de profesori străini pentru educarea copiilor (astfel, în 1837 se cere viza consulatului francez pentru angajarea vicontelui André pentru a da lecții de franceză, retorică, istorie și geografie lui George Krupenski).

În acest fond există diplome de ranguri și numirea ca senator a lui Grigore Krupenski, testamentul său și însemnări referitoare la biografia familiei Krupenski și a familiilor Hurmuzache, Balș ; date biografice asupra lui Ioniță Clopoțel, Iordache Rale etc. ; diversele încercări literare (poezii și o piesă de teatru), șarade cu dezlegare, însemnări despre bacșișul ce se dădea cînd se îmbrăca un boier în caftan.

Alte documente se referă la Epitropia Sf. Spiridon din Iași, întrucît Grigore Krupenski a fost președintele comisiei epitropicești și al așezămintelor Sf. Spiridon (1845). Documentele reflectă în special aspecte privind strîngerea dărilor, organizarea și activitatea ospiciului de infirmi de la Galata (1855) etc.

U.p. : 2281.

Anii extremi : 1480—1868.

Instrumente de informare : Inv. nr. 88.

Bibliografie:

Lecca, *Familii boierești*, p. 306—309 ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 470 ; *Inventarul Arhivelor Statului*, București, 1939, p. 143, nr. 24 (*Documente de familie*).

FAMILIA LAHOVARY

Primii Lahovary au venit în Țara Românească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, fiind de origine greacă.

Arhivele Statului dețin de la unii membri ai familiei — Filip Lahovary, George Em. Lahovary, Grigore Lahovary și Nicolae Lahovary — un număr de 22 unități de păstrare dintre anii 1879 și 1902—1932. Acestea sînt scrisori, majoritatea în limba franceză, puține în limba română și engleză și au în general un caracter familial, personal, puține dintre ele referindu-se la chestiuni politice sau de afaceri. Dintre aceste scrisori, 18 provin de la Nicolae Lahovary și sînt dintre anii 1902—1932.

În general scrisorile primite de la diverse persoane particulare au un caracter intim personal, dar într-o scrisoare din 4 iunie 1932, adresată de la Vichy, se fac referiri asupra poziției României și atitudinii presei străine, asupra activității lui N. Titulescu, a poziției lui I. G. Duca și a dizolvării parlamentului. Scrisorile scrise de Nicolae Lahovary au o parte un caracter semi-oficial, fiind adresate unor persoane cu calități oficiale și se referă la tranzacții, investiții, concesiuni petroliere și de păduri, împrumuturi ș.a., iar o altă parte caracter intim familial. Într-o scrisoare adresată soției lui la 17 iunie 1927, din București, se vorbește de criza guvernamentală creată de numirea lui Barbu Știrbey ca prim-ministru și de reacția oamenilor politici, făcîndu-se referiri la Iuliu Maniu, I. I. C. Brătianu, Alex. Averescu și la pregătirea alegerilor electorale. Tot de la Nicolae Lahovary provin două convenții ; una din 23 iunie 1919, încheiată la Paris, între Nicolae Lahovary și J. N. Chrissoveloni. Prin această convenție N. Lahovary cedează 40% din terenurile sale petrolifere lui J. N. Chrissoveloni în schimbul sumei de 500.000 lei, plătibili în acțiuni la noile societăți. Există o adnotare a lui J. N. Chrissoveloni din 10 dec, 1923, care anulează convenția. Mai există un contract dintre Edmond de Marçay, din Paris și Nicolae Lahovary privind concesiunea cazinoului din Krynica (Galiția — Polonia).

Celelalte documente provin de la *Filip Lahovary*, constînd dintr-o recomandare a Legației britanice din România, din 1916, pentru vamă, și de la *George Em. Lahovary*.

Menționăm că George Em. Lahovary (1854—1897) a fost o figură reprezentativă, lucrînd o perioadă în diplomatie, pînă în 1885, iar ulterior ca director al ziarului „L'Indépendance Roumaine”. A fost deputat și cenzor la

Banca Națională. În 1897 el a publicat o carte despre politica contemporană a României. A murit într-un duel cu N. Filipescu, pe care îl atacase prin articolul „Două politici“. Scrisorile sînt trimise de el de la Constantinopol, în ianuarie 1879, unui prieten (neidentificat), cu amănunte de ordin intim ; într-una din ele face referire la pasiunea lui pentru cursele de cai. Mai există o scrisoare de la Grigore Lahovary, în care menționează proiectele sale de căsătorie.

U.p. : 22.

Anii extremi : 1879, 1902—1932.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1233.

Bibliografié :

Lecca, *Dicționarul*, p. 293 ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1718 ; *Enciclopedia Cugețarea*, p. 473.

ION LUPAȘ

Ion Lupaș, istoric român, născut în 1880 în Transilvania, a fost profesor de istoria modernă a românilor la Universitatea din Cluj, membru al Academiei Române (1916), secretar general al resortului cultelor în Consiliul Dirigent (1918), deputat și ministru al sănătății și ocrotirilor sociale (1926) în guvernul generalului Averescu. A publicat articole în revistele transilvănene : „Luceafărul“, „Transilvania“, „Revista istorică“ ș.a. S-a ocupat de istoria Transilvaniei, în special, abordând probleme politice, culturale, religioase sau biografii ale unor personalități transilvănene de seamă — Andrei Șaguna (1909), G. Barișiu, Avram Iancu (1924) ș.a. A mai publicat *Studii istorice* (6 vol.) ; *Răscoala țăranilor din Transilvania la 1784* (1934) ; *Răscoala țăranilor transilvăneni, 1437—1438* (1937) ; *Istoria unirii românilor* (1937), studii valoroase sub raport documentar, întrucât Ion Lupaș relevă contactul permanent, pe plan economic, social, cultural și politic, dintre Transilvania și celelalte două țări române.

A decedat în 1967.

Fondul „Ion Lupaș“ este format în cea mai mare parte din corespondență, la care se adaugă câteva procese verbale, ordine, referate ș.a. în total 187 unități de păstrare dintre anii 1921—1930.

Materialele sînt scrise în limba română și foarte puține în maghiară.

În afara corespondenței personale care a fost clasată cronologic se găsesc și adrese oficiale de la școli, spitale, asociații etc. ca : Școala de Arte și Meserii din Cluj, Școala Superioară Comercială din Săliște, redacția ziarului „Carpați“ din Brașov, Institutul de Credit Albina din Cluj cu directorul Al. Tisser ș.a., privind cooptarea lui în consiliul de administrație al „Albinei“, mulțumiri pentru donația bănească (5500 lei) pentru fondul școlii din Săliște, publicații ș.a.

Din cadrul corespondenței personale se remarcă printre semnatari mulți intelectuali ardeleni, studenți, oameni politici, printre care : prof. Ascani, St. N. Buta, Bogdan Duică, B. Domide, Alexandrina Gr. Cantacuzino, Gh. Ghibănescu, Alex. Hodoș, prof. Metz Vilmar, A. Oțetea, dr. A. Paulian, I. I. Pelivan, prof. Traian Popa, Valer Pop, Sextil Pușcariu, D. Roșca, Ion Tolu, Iuliu Valaori, președintele Societății culturale macedonene, ș.a. În general corespondența se referă la diferite investiții, solicitări de ajutoare, de servicii și bani, reclamații împotriva abuzurilor politice, propuneri, referiri la publicații ș.a. Sînt un grup

de scrisori, mai ales, din perioada 1926, pe cînd Ion Lupaș era ministrul sănătății, care conțin felicitări pentru noua lui funcție.

U.ș. : 187.

Anii extremi : 1921—1930.

Instrumente de informare : Inv. nr. 614.

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul*, p. 1731—1732 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. III, p. 177.

GHEORGHE MAGHERU

Generalul Gheorghe Magheru (1804—1880) se trage dintr-o familie din Oltenia. Despre cei mai vechi strămoși ai familiei există o mențiune încă din 1702 într-un document în care se pomenește numele lui Dobre ot Mager. Familia își derivă numele de la localitatea Mager, unde avea proprietăți.

Generalul Gheorghe Magheru în războiul din 1828—1829 a servit în armata rusă conducând un grup de voluntari panduri. În 1846 a fost prefect de Romanași. În 1848 a luat parte la revoluție. Magheru a activat intens pentru a transforma Oltenia într-o puternică bază revoluționară. În fruntea maselor craiovene a luptat pentru a apăra revoluția contra boierimii reacționare și pentru a apăra guvernul provizoriu format la Islaz la 11 iunie 1848, în cadrul căruia a și fost ministru de finanțe. În calitate de guvernator al Olteniei și de căpitan general al trupelor neregulate de dorobanți, miliție și voluntari, avînd sub comanda sa peste 6000 oameni, generalul Magheru a organizat tabăra de la Rîureni de lângă Rîmnicul Vilcei, menită să devină un sprijin militar al revoluției. A activat în exil la Paris și Constantinopol pentru unire, el întorcîndu-se în țară în anul 1857.

În timpul luptei pentru unirea principatelor a fost deputat în adunarea ad-hoc a Țării Românești. Spre sfîrșitul domniei lui Al. I. Cuza a trecut pe pozițiile coaliției burghezo-moșierești. Moare în 1880 și este înmormîntat la Tg. Jiu. A avut 3 băieți : Gheorghe Magheru, Alexandru Magheru, căpitan de cavalerie, și col. Romulus Magheru, fost adjutant regal.

De la generalul Gheorghe Magheru, Arhivele Centrale păstrează numai 4 scrisori dintre anii 1854—1877, din care 2 sînt autografe. Prima scrisoare este adresată la 23 februarie 1854 de colonelul Solomon logofătului Dimitrie Ioanid, director la Departamentul Treburilor din Lăuntru, împreună cu o scrisoare a generalului Gh. Magheru, în care lua atitudine împotriva lui.

În scrisoarea sa, scrisă de la Viena la 21 februarie 1854, generalul Gh. Magheru, explică tendința politicii ruse în Orient.

În cealaltă scrisoare a sa din 16/28 aprilie scrisă de la Constantinopol, generalul Magheru relatează despre tratativele duse la Constantinopol între puterile garante privitor la Principatele Române și la unirea lor.

Ultima scrisoare din 29 ianuarie 1877 se pare că aparține lui Gheorghe, fiul

generalului Magheru, și se referă la chenzinele ce i se cuveau pe lunile decembrie-ianuarie, în valoare de 62 galbeni, cu delegația pe verso pentru Fr. Mișescu pentru a ridica banii. Cele mai multe materiale provenind de la familia Magheru se află în păstrarea Arhivelor Statului din Craiova, la Biblioteca Academiei R.S.R. și la Biblioteca Centrală de Stat.

U.p. : 4.

Anii extremi : 1854—1877.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1235.

Bibliografie:

Lecca, *Famiiliile boierești.*, p. 326 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. III, p. 198 ; *Arhiva generalului Gheorghe Magheru. Catalog de documente 1582—1880*, București, 1968, 179, p. + 16 pl. ; Regleanu M., *O scrisoare necunoscută de la Gheorghe Magheru*, în *Revista Arhivelor*, 2/1964, p. 250—258.

IOAN MANU

Genealogia sigură a acestei familii începe cu ramura din Grecia, de la Mihail Mano, născut la 1650 la Constantinopol, fiul lui Iacob din Argos. El a studiat medicina. Urmașul său, Mihail Zade născut la 1687, care a fost logofăt la patriarhia din Constantinopol, a avut trei fii, pe : Emanuel (Manolache), George și Nicolae, care au creat cele trei ramuri cunoscute ale familiei Manu, din Moldova, Țara Românească și Grecia.

Ioan M. Manu (1803—1874), de la care provin documentele deținute de Arhivele Centrale, a fost mare vornic și caimacam al Țării Românești în 1858. A fost căsătorit cu Ana Ghica și a avut 6 băieți, din care generalul Gh. Manu, membru al Partidului Conservator, comandant militar în războiul din 1877—1878, a fost în mai multe rânduri ministru. Pe lângă funcțiile aminate, Ioan M. Manu a mai fost prefect de județ, director al Ministerului de Interne sub Alexandru Ghica vv., prefect de poliție sub Gheorghe Bibescu vv., când a organizat corpul pompierilor, ministru al afacerilor străine sub Barbu Știrbei vv. și membru al Căimăcămiei în 1858, împreună cu Emanuel Băleanu și Ioan Filipescu. După 1866 a fost ales și în parlament. Împreună cu Eliade Rădulescu a fost unul din întemeietorii Societății filarmonice.

De la Ioan Manu se păstrează în Arhivele Statului corespondența oficială și manuscrisele unor discursuri cuprinse între anii 1857—1872 în număr de 93 u.p., în limbile franceză, greacă, română.

Materialul a fost ordonat cronologic pe patru pachete ; ultima depunere a avut loc în anul 1959.

Corespondența privește în totalitate problemele căimăcămiei din Țara Românească și este adresată lui Fuad Pașa, ministrul de externe al Imperiului Otoman, marelui vizir Ali Pașa și ambasadorilor la Constantinopol ai Angliei, lordul Stradford Redcliff, și Franței, contele Lallemand.

Din corespondența purtată din perioada lui 1858, reies anumite probleme specifice vremii respective, preocuparea pentru menținerea puterii cu solicitarea sprijinului Puterilor semnatare ale Tratatului de la Paris ; măsurile luate în interior de către caimacami, care au creat un val de proteste și nemulțumiri în Țara Românească, măsuri ce au culminat cu atentatul împotriva lui Ioan Manu, atmosfera creată de „Protestul de la Pitești“, al unor boieri „recalcitrați“, ne-

mulțumiți de măsurile luate pentru menținerea ordinii publice. De asemenea, se mai reflectă și neînțelegerile ivite chiar între caimacami, create de I. Filipescu ; divergențele de opinii din cauza chestiunilor electorale ; critica politicii dusă de caimacamul Al. Ghica.

O problemă mult mai dezbătută la acea vreme era alegerea domnitorului, respectiv articolul 13 din Convenția de la Paris privind procedura în această alegere.

Din memorandumurile existente reies, de asemenea, divergențele dintre căimăcămie și Puterile semnatare ale Tratatului de la Paris și Poarta Otomană care consideră că uneori caimacamii depășesc responsabilitățile avute.

Din perioada 1866—1872 se găsesc 43 de manuscrise ale discursurilor ținute în cameră și senat de către Ioan Manu, în ședințe obișnuite și speciale, în diverse probleme de investiții pentru construcții de căi ferate și șosele (București-Giurgiu, București-Oltenița, de ex.) pentru discutarea unor legi, ca cea a drumurilor, a armatei ; pentru plata datoriilor lui Anastase Panu și a legilor stenografilor Senatului ș.a.

Se mai găsește un dosar cu acte dintre anii 1810—1869 ale lui Ion I. Manu privind procesul pe care l-a avut cu prințul Miloș Obrenovici pentru încălcarea moșiilor Herești și Budești.

U.p. : 93.

Anii extremi : 1810—1872.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1236.

Bibliografie :

Lecca, *Familiiile boierești*, p. 548, Mano C. G., *Documente din secolele XVI—XIX, privitoare la familia Mano*, București, 1907, LXI—LXIV + 662 p. + 13 f. + 7 tab. genealogice + 66 f. pl. ; *Livre D'Or*, p. 113.

ALEXANDRU MARGHILOMAN

Alexandru Marghiloman (1854—1925), om politic român, a fost unul dintre conducătorii partidului conservator. La începutul activității sale politice a făcut parte din gruparea conservatoare, junimistă. A fost deputat și senator de la 1884 în multe legislaturi și în repetate rânduri ministru în diferite guverne conservatoare.

Partizan al apropierii României de Puterile Centrale, el a rămas în timpul războiului din 1916—1918 pe teritoriul român ocupat de trupele germane, devenind prim ministru al guvernului filo-german format aici. În această calitate el a participat la încheierea păcii de la Buftea — București impusă de Puterile Centrale,

Din timpul activității lui A. Marghiloman există însemnări politice dintre anii 1897—1924.

Materialele provenite de la Alexandru Marghiloman formează un fond fragmentar de 349 u.p. dintre anii 1870—1924.

Materialele păstrate de la Alex. Marghiloman se pot împărți în două mari categorii de acte : corespondență și însemnările sale politice (caiete de note).

Documentele au fost ordonate după următoarea schemă : I. Acte personale, foarte puține la număr ; II. Documente privind activitatea sa de creație și III. Corespondență ; corespondența oficială a fost ordonată alfabetic, iar corespondența de familie pe membrii familiei.

Materialele documentare sînt scrise în limbile română, franceză și mai puțin în germană.

Notele sale politice (1897—1924) sînt cuprinse în 3 caiete iegate în piele, la grupa — privind „activitatea sa de creație“.

Însemnările sale se referă la activitatea sa politică, la raporturile și convorbirile avute cu diferite personalități în îndelungata sa carieră de politician și demnitar de stat.

La început, notele politice, care prezintă întreruperi mari, au mai mult un caracter de „aide-mémoire“, iar caracterul de adevărat jurnal îl capătă abia după 1912.

Importanța și frământata perioadă politică din istoria țării, anii 1913—1919, este riguros consemnată în notele politice. Sînt rediate toate întrevederile și conferințele avute cu personalitățile vremii și evenimentele politice. După 1919 notele devin iar mai rare.

În afara însemnărilor se mai găsește și un grup restrîns de discursuri și interpelări în parlament, publicate și în monitoarele oficiale din anii 1917—1918.

Corespondența sa politică și personală a fost grupată pe corespondenți în ordine alfabetică. Ea reflectă o lungă perioadă de timp de o jumătate de veac, 1870—1924. Se găsesc scrisori de la multe personalități politice ale vremii ca : Al. Beldiman, V. Bibescu, I. C. Brătianu, A. Cantacuzino, N. Filipescu, Al. Lahovary, C. Meissner, G. Roznovanu, Barbu Știrbei etc. cît și de la miniștri plenipotențiarî străini acreditați în România ca : O. Czernin, ministrul Austro-Ungariei, G. de Coutouly, ministrul Franței, G. Dering, ambasadorul Angliei, Ch. Vopicka, ministrul S.U.A. ș.a., în chestiuni de protocol, de intervenții sau politice. De menționat două scrisori, din 3/16 iulie 1917 de la Alex. Filipescu, sublocotenent în Regimentul 45 Infanterie, prizonier în lagărul de prizonieri din Bulgaria, de la Sliven, în care se descrie regimul dramatic și inuman din lagăr. Scrisoarea este dactilografiată și are la sfîrșit mențiunea „mort în septembrie 1917 în lagărul de la Sliven“. A doua scrisoare este strict confidențială de la generalul Coandă, din 22 august 1918 și relatează nemulțumirea profundă a țărănilor demobilizați împotriva boierilor și a conducerii. Se întrebă ce le-a adus această pace. Atacă pe îmbogățiii de război și prevede o revoltă dacă nu se iau măsuri imediate de către guvern. De remarcat mai sînt și scrisorile lui Barbu Știrbei care critică afacerismul unor oameni politici și, în general, politicianismul incorect, cu aprecieri pozitive asupra lui P. P. Carp, șeful partidului conservator. Tot din jurul anului 1918 se găsește o scrisoare interesantă trimisă din București, din păcate în fragment, lipsindu-i sfîrșitul, deci fără a i se identifica emitentul, care face o descriere a Bucureștiului în timpul retragerii precipitate a germanilor din țară.

Se mai găsește o categorie de scrisori de la oameni de afaceri, ca : Achille Levy Strauss, privind litigiul orașului București cu Societatea de tramvaie, sau de la oameni de partid din diferite județe — L. C. Kostake, C. Ollănescu, N. Fleva, A. D. Holban ș.a. în chestiuni interne de partid, alegeri, afaceri, chestiuni personale, intervenții etc.

O foarte mică parte din material reflectă situația sa economică, ilustrînd cîteva din posesiunile sale : moșia Maria Dudeasca din comuna Armășești, jud. Ialomița, moșiile ipotecate de la Chitila și Mogoșoia, proprietatea unui grajd cu cai de curse, el fiind, de altfel și președintele Jokey-Club-ului român. Din anii de tinerețe se păstrează și cîteva scrisori referitoare la unele datorii ale lui Al. Marghiloman (1879 ; 1882—1883).

Materiale privitoare la Alexandru Marghiloman se mai găsesc în Colecția A. N., MMDCCCLVIII, Doc. 1—137 ; o corespondență obișnuită dintre anii 1879—1921.

U.p. : 349.

Anii extremi : 1870—1924.

Instrumente de informare Inv. nr. 1143 și 127.

Bibliografia :

Note politice, București, 1927, Prefață, p. 9—10 ; Costescu D., *Fazele ministeriale în România, 1862—1936*, București, 1936, 187 p. ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1740 ; *Dicționar Enciclopedic*, vol. III, p. 250 ; Kirîțescu Const., *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916—1919*, 3 vol., București (1922), 1784 p. ; Idem, *La Roumanie dans la guerre mondiale (1916—1919)*, prefața de André Tardieu, Paris, 1934, 498 p., Idem, *Cele două uniri, 1859—1918*, București, 1936, 25 p. ; Idem, *Preludiile diplomatice ale războiului, I, II, — Tratativerile cu Puterile centrale*, București, 1940, 43 p. și 20 p. (Extras din „*Viața românească*“ nr. 4 și 6, 1940.).

DR. SABIN MĂNUILA

Dr. Sabin Mănuilă, născut la Lipova în 1895, a studiat la Budapesta medicina între anii 1915—1921 și și-a perfecționat studiile în Statele Unite. A fost printre altele director al Direcției de demografie și recensământ în cadrul Ministerului Muncii și între anii 1935—1947 director al Institutului Central de Statistică, publicînd în această calitate numeroase studii și lucrări de statistică¹.

Fondul creat de Sabin Mănuilă este un fond bogat în material documentar însumînd 2192 unități de păstrare dintre anii 1853—1947. Materialul este scris în limbile română, franceză, engleză, germană, italiană și maghiară.

Materialul documentar păstrat de la dr. Sabin Mănuilă a fost organizat pe structură și probleme, respectiv : I. — *Corespondența creatorului de fond și a soției acestuia, Veturia Mănuilă*, cuprinsă între anii 1911—1946, cu aproape 900 de unități de păstrare. Scrisorile, atît de la familie cît și de la prieteni, cunoștințe, persoane oficiale, sînt ordonate cronologic.

Astfel, de la membrii de familie figurează scrisori de la preotul Fabriciu Mănuilă, tatăl, de la sora sa, Letiția Roșescu, și de la soțul acesteia, ing. Gh. Roșescu, de la fratele său, Camil Mănuilă, și de la soția lui, Cornelia, de la Sandu Mănuilă, fiu, de la soția sa Veturia și fratele ei Traian Leucția din America ș.a.

Scrisorile de la celelalte persoane din țară și străinătate, între care mulți doctori, se referă la atmosfera politică dintre anii 1920—1940, schimbările de guverne, publicarea unor lucrări de specialitate și articole, situația statistică demografică de la noi din țară, preocupări curente profesionale, intervenții și

¹ Dintre acestea menționăm *Etude ethnographique sur la population de la Roumanie*, Bucarest 1936 ; *Știința de carte a populației României. Note preliminare după datele recensământului general al populației din 1930*, București, 1936 ; *Populația României cu o anexă cuprinzînd populația capitalei după datele recensământului general al populației din 1930*, București 1937 ; *Aspects démographiques de la Transylvanie*, București 1938 ; *Statistica sanitară a României*, București, 1939 ; *Demografia rurală a României*, București, 1940 ; *Metode noi în tehnica studiilor de populație*, Conferință ținută la Academia de Științe din România, București, 1940 ; *Populația Dobrogei*, București, 1940 ; *Studiu etnografic asupra populației din România*, București, 1940 ; *Recensământul general al populației României*, București, 1940 ; *Recensământul general al populației României*, București 1939—1941 ; *Rolul statisticii în organizarea statului modern*, București, 1942, ș.a.

solicitări diverse. Printre semnatarii corespondenței se numără : col. G. Bacaloglu, T. Baltazar, dr. E. Crăciun, dr. L. Cîmpeanu, prof. Corrado din Italia, E. C. Decusară, dr. Anton Feier, ministrul Pan Halippa, dr. N. Hasnaș, D. Gusti, dr. Iuliu Hațeganu, scriitorul Panait Istrati, D. R. Ioanițescu, N. Lahovary, M. D. Moldovan, Mihail Ormolu, Sextil Pușcariu, dr. Racoviță, E. P. Noney, C. K. Strode de la Fundația Rockefeller, prof. dr. Tătaru, Benedict Ungureanu, Al. Vîrnav — Liteanu și S. Zagorajt ministrul Comerțului și Industriei din Sofia ș.a. Grupa a II-a, privind *Organizarea Ministerului Sănătății între anii 1853 ; 1892—1941*, este formată din 119 u.p. Acestea cuprind anteproiecte și proiecte de legi, expuneri de motive, extrase de legi, tabele și situații, corespondență relativă la probleme de organizare a serviciului sanitar și de asistență socială a familiei, organizarea Casei Sănătății și a Casei Centrale de Ocrotire, înființarea Institutului de igienă și a învățămîntului superior dentistic. În această privință figurează și un istoric al organizării sanitare și ocrotirii sociale din Transilvania. Mai sînt vizate probleme ca : acțiunile împotriva alcoolismului, a prostituției, a tuberculozei și a altor boli sociale și infecțioase, combaterea abuzului de stupefiante sau o serie de pregătiri pentru elaborarea legii sanitare, pregătirea de cadre pentru medicina preventivă ș.a.

Grupa a III-a cuprinde materiale de la Liga Națiunilor Org. de Igienă, între anii 1929—1940, în total 43 u.p. Între acestea și cursuri, precum și stitistici ș.a. privind morbiditatea în lume (Noua Zelandă, Australia, Austria, Germania, U.R.S.S., Elveția, Indiile britanice de vest, America ș.a.). lucrări de la congrese și întruniri ale Institutului Internațional de Cooperare Intelectuală, în probleme ca : suprapopulația pe glob, situația demografică, exploatarea rezervelor naturale, situația capitalului extern investit ș.a.

Grupa a IV-a — *Relații cu străinătatea* cuprinde 114 u.p. dintre anii 1921—1947, formate din corespondență, articole, referate, rapoarte ș.a. de la instituții, societăți, fundații, institute, redacții de reviste din străinătate, din S.U.A., Anglia, Germania, Iugoslavia, Ungaria, Franța ș.a. ca : Departamentul sănătății din Detroit, Michigan, Baltimore, Winnipeg, Institutul de Caritate din Albany, The American Journal of Nursing din New York, Journal of American Birth Central League, The Milbank --- Memorial Found din New-York, Fundația Rockefeller, Health Cleanliness Council din Londra, Institutul de Cooperare Intelectuală din Paris, YMCA ș.a.

Materialele statistice, tabele, referate documentare se referă la probleme de demografie, situația agriculturii în lume, protecția sănătății publice, cauzele morbidității mondiale ș.a.

Grupa a V-a, *Lucrări de personal, chestiuni bănești, diverse*, cuprinde 128 u.p. dintre anii 1926—1947, formate din cereri, reclamații, situații, acte justificative, financiare ș.a. privind cheltuielile întreprinse la Casa Sănătății pentru deplasări în străinătate ale lui Sabin Mănuilă, cheltuieli făcute pentru Institutul Central de Statistică, pentru recensămîntul din 1930, pentru abonamente la periodicele străine, relații cu instituții și asociații din țară și din străinătate. ca Asociația generală a doctorilor în medicină, Comp. Electro-contabilă Watson ș.a.

Grupa a VI-a — Documente dintre anii 1903—1947, cu 19 u.p., reflectă relațiile lui Sabin Mănuilă, în calitățile sale oficiale, cu diferite instituții culturale

din țară. Aici se află și multe comentarii de presă asupra evenimentelor din 1939—1940 privind fascizarea țării și pregătirea de război. Printre informațiile mai deosebite reținem pe cele privind înființarea gărzilor naționale din 1918 în Transilvania.

Ultimele grupe : VII — *Recensămînt* ; VIII — *Acte de asistență socială* ; IX — *Articole, conferințe, studii* etc. sînt legate de lucrările lui Sabin Mănuilă. Materialele sînt dintre anii 1857—1947, în total 669 u.p și reflectă în întregime aceeași problematică pe care o întîlnim în majoritatea documentelor din fond, de preocupări în domeniul statisticilor sociale pe teme de etnografie, populație, organizare sanitară și de asistență socială de la noi din țară. Materialele mai reflectă și modul de organizare, studiu și preocupări ale Institutului Național de Statistică între anii 1871—1873 cînd s-au elaborat regulamentele de funcționare a institutului pînă în anul 1947, cît și preocupările profesionale complexe ale dr. Sabin Mănuilă.

De specificat este existența unor hărți străine, italiene, germane și maghiare (1857—1930), reprezentînd situația etnică a României, cu explicații în limbile germană și italiană.

U.p. : 2192.

Anii extremi : 1853—1947.

Instrumente de informare : Inv. nr. 614.

CONSTANTIN ȘI ELENA MEISSNER

De la Constantin Meissner (1854—1942) profesor pedagog și om politic și de la soția sa Elena Meissner (1867—1940), profesoară, se păstrează o corespondență destul de numeroasă. Fondul cuprinde peste 825 unități de păstrare dintre anii 1837 ; 1840—1943, scrise în limbile română, franceză, germană, engleză.

Materialul documentar a fost clasat astfel : I. Acte de familie (1837, 1840—1904) ale lui Iosif și Carolina — Magdalena Meissner, părinți, Ioseph Meissner, frate, ș.a. II. Acte biografice, 1856, 1865—1942, cu acte de stare civilă, de școlaritate, diplome, certificate, numiri în funcții, testamente, pașapoarte, decupări din ziare privind aniversările lui Const. Meissner la diferite ocazii ș.a. III. Acte reflectînd modul de viață, 1885—1941, cu documente, invitații, panegirice, prospecte, programe, reclame ș.a. IV. Acte economice între anii 1889—1942 constînd din acte de vânzare-cumpărare, caiete de venituri și cheltuieli, polițe de asigurare, dări de seamă ale unor societăți și bănci, contracte de închiriere a casei lui C. Meissner din Iași ș.a. Se pot găsi informații privind moșiile : Grajduri, Hermezeu, Zaboloteni Sturzii din județul Iași ; informații despre unele societăți și bănci ca : „Moara Iașului“, unde C. Meissner se afla în consiliul de administrație, Soc. „Grand-Hotel“ din Iași, băncile „Uniunea Română“ și „Banca Agricolă“ — Iași ; Soc. „Sămînța“ ș.a. V. Documente privind activitatea sa socială și politică între 1864—1941. Aici se găsesc caiete de însemnări, cursuri școlare, programe de învățămînt, rapoarte de inspecție, conferințe ș.a. O bogată documentație didactică privind organizarea învățămîntului primar și a învățămîntului normal, primar, cît și a organizării învățămîntului pentru delincvenții minori, C. Meissner fiind un inițiator al primei școli de corecție din Iași.

În fond se păstrează lucrarea sa atît în manuscris cît și tipărită privind principiile și modalitatea de organizare a învățămîntului pentru delincvenții minori. În acest sens sînt și o serie de studii ale unor specialiști străini, germani, francezi, danezi, care vin în sprijinul studiului său. Pentru organizarea acestui învățămînt special, el a dus o activitate filantropică, fiind membru fondator al multor societăți din Iași ca „Societatea pentru ocrotirea copiilor“ ș.a., conștituind o bogată documentare pentru banii strînși și acțiunile întreprinse,

procese verbale ale ședințelor etc., care pun în lumină atât activitatea sa cît și a soției sale, Elena Meissner. Pe lingă documente se găsesc multe ziare vechi și decupări din ziare, referitoare la delicvența și criminalitatea juvenilă sau la problemele politice ale vremii.

De asemenea, tot aici se găsesc documente care reflectă activitatea sa politică, ca dosare de corespondență, procese verbale de ședințe, discursuri parlamentare etc. O serie de documente reflectă activitatea depusă în calitatea sa de ministru la Comerț și Industrie (1918) și la Lucrări Publice (1926—1927), privind lucrări edilitare, aprobarea de credite pentru executarea de drumuri, poduri, șosele, alimentarea cu apă a capitalei, probleme ale AGIR-ului ș.a.

Grupa de „Corespondență“ este foarte bogată ; scrisorile au fost grupate alfabetic și provin de la învățători, profesori, publiciști mai puțin cunoscuți, privind cereri de servicii, mutări, ajutoare de orice fel, multe scrisori de la figuri proeminente din viața politică și culturală ca : Gr. și Al. Antipa, Gh. Adamescu, gen. Alexandru Averescu, C. C. Arion, dr. C. Bacaloglu, I. A. Bassarabescu, Oct. Băncilă, Agatha Bîrtescu, I. Bogdan-Duică, I. Brătescu-Voinești, P. Bujor, I. Bacalbașa, D. Botez, A. Cantacuzino, C. Cialic, A. G. Cosmovici, dr. I. Cantacuzino, Ed. Caudella, Gh. Dabija, D. Demetrescu, M. Djuvara, B. Delavrancea, Gr. Filipescu, D. Furtună, G. Gane, E. Galli, Gh. Ghi-bănescu, A. Greceanu, I. Gion, Em. Gîrleanu, O. Goga, V. Goldiș, I. C. Goilav, P. V. Haneș, E. Heroveanu, dr. Hurmuzescu, Take Ionescu, I. Kalinderu, G. Teodorescu-Kirileanu, Simona Lahovari, E. Lambrino, Th. C. Lecca, dr. N. Leon, T. Maiorescu, S. Mehedinți, V. G. Morțun, C. Negruzzi, Al. Oteteleșianu, Dim. Onciul, dr. C. Parhon, V. V. Pella, gen. N. Petala, P. Poni, mi-trop. Pimen, Păstorel Teodoreanu, Const. Pelmuș, I. Prajă, E. Racovitză, C. Rădulescu-Motru, Mihail Sadoveanu, H. Sanielevici, Fl. Sion, C. Stănescu, D. Scorpan, Șt. Stănescu, N. Stoleriu, Olga Sturdza, Dr. Suțu, Cornelia Tașcă, N. Tonitza, Gr. Trancu-Iași, Tzigara-Samurçaș, Em. Udriski, R. Vulpe, D. Xenopol, Gr. Zarifopol, Al. Zirra, N. Zotta și mulți alții, cît și de la rude, Carolina Meissner (mama), Elena Meissner (soția) ș.a.

Corespondența familială este de asemenea bogată avînd și multe ilustrate și fotografii.

De la soția sa *Elena Meissner*, se găsesc documente dintre anii 1872—1939, care reflectă activitatea școlară și bogata sa activitate pe tărîm social în societățile feministe din prima jumătate a secolului XX ca : Soc. „Ortodoxă Națională a Femeilor Române“ Soc. „Reuniunea Femeilor Române“, Soc. „Nevoile Iașului“, „Crucea Roșie“ ș.a. Se găsesc de asemenea documente cu caracter biografic și o bogată corespondență de la rude, prieteni, cunoștințe și persoane oficiale.

Ca probleme generale se remarcă dezvoltarea învățămîntului primar și normal primar din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului XX. Cu pregătirea de cadre, fluctuația instructorilor, preocupările lor școlare și obștești ; dezvoltarea învățămîntului special, de corecție cît și măsurile luate pe linie de stat și din inițiativă particulară, filantropică în această direcție ; mișcarea feministă de la noi din țară și aspecte din viața politică și culturală a Iașului din primele decenii ale secolului XX.

U.p. : 825.

Anii extremi : 1837 ; 1840—1943.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1077.

Bibliografie :

Enciclopedia Cugetarea, p. 538 ; *Lui Meissner, C., Omagiu cu prilejul retragerii sale din învățămînt*, Iași 1913, 472, p. ; Al. Vasiliu-Tătăruși, *Un mare învățător și folklorist : Al. Vasiliu-Tătăruși în lumina amintirilor sale despre pedagogul și jurnalistul C. Meissner*, extras din *Apostolul*, an IX, nr. 10—12, 7. 1. 1943, 15 p. ; Enescu N. C., *Constantin Meissner pedagog al școlii poporului*, București, 1971, 143 p..

PAOLO MERCURI

Paolo Mercuri s-a născut la Roma în anul 1808 și a murit la București în anul 1884. A învățat gravura la Roma, la Academia de Belle-Arte, iar în anul 1830 a plecat pentru perfecționare la Paris, unde a întâmpinat greutăți materiale pînă la deplina sa afirmare pe tărîm artistic.

În Franța a frecventat diferite cercuri de artiști și a întreținut legături strînse cu acestea. A fost prieten cu Leopold Robert pictor de școală franceză, gravor și el.

La Paris și-a adus și pe sora lui, Eurosia, care a constituit pentru el un sprijin moral.

În 1848 a fost rechemat în Italia și i s-a încredințat postul de director la Calcografia Camerală din Roma.

S-a căsătorit între timp cu Anna Maria Cinci. În 1882 îl găsim la București împreună cu fiica sa Enrichetta, căsătorită cu un român, Rădulescu. În ultima parte a vieții sale, suferă de o boală gravă, se pare paralizie, după cum reiese dintr-o scrisoare, plîngîndu-se că nu poate umbla și este îngrijit cu mult devotament de sora sa.

Din punct de vedere artistic, Paolo Mercuri este apreciat și cunoscut, fiind menționat într-un raport despre istoricul gravurii în Franța, ca „un model al perfecțiunii, alăturînd desenului, modelajul cel mai fin și gustul cel mai rafinat“.

Ca opere de seamă sînt cunoscute gravurile : Tasso, Cristophor Columb (1844), Doamna Maintenon, după emailul lui Petitot (1848), Jane Grey după pictura lui Paul Delaroche (1859), Sf. Amelia, Secerătorii după Millet ș. a.

Datorită operelor sale, în cursul vieții el a primit multe ordine, titluri onorifice și medalii. Astfel a fost numit cavaler al Ordinului Legiunii de Onoare al Franței (1860), membru corespondent al Academiei de Belle Arte din Paris (1869), asociat al clasei de Belle Arte de pe lîngă Academia regală din Belgia (1857), membru de onoare al Academiei Imperiale de Belle Arte din Petersburg (1859) membru corespondent al Academiei Imperiale de Belle Arte din Brazilia (1876), precum și alte distincții conferite de înalte foruri artistice din Italia.

Documentele provenite de la Paolo Mercuri formează un mic fond de 59 u.p. dintre anii 1822—1919.

Ca gen de material cel mai frecvent apar scrisorile, apoi se găsesc schițe în creion și peniță, ilustrații, imprimate. Scrisorile sînt în majoritate scrise în limba italiană și franceză, dar sînt și unele în latină, spaniolă, rusă.

Materialul a fost organizat de așa manieră ca să reflecte viața și activitatea artistului. În prima parte s-au aranjat toate documentele conținînd date biografice asupra familiei Mercuri și cele privind acordarea de ordine, medalii, titluri onorifice lui Paolo Mercuri. De asemenea, corespondența legată de un proces intentat artistului pentru gravarea ilegală a tabloului „Secerătorii” de Millet, cîteva invitații la diferite ocazii ș.a.

Grupa a doua de documente se referă la activitatea artistului, cuprinzînd scrisori, rapoarte, referate, contracte, note ș.a. din care se desprind aspecte din viața artistică a gravorilor de la Roma din anii 1840—1879 ; întrunirile asociațiilor artiștilor, pictorilor, gravorilor din Paris, ale academiilor de belle arte din Bruxelles, Anvers. În calitatea sa de director al Calcografiei Comerale îi sînt adresate cereri și rapoarte privitoare la angajarea de gravori, înaintări în grad, avizări de lucrări, evaluări de gravuri executate, contracte etc. Printre gravorii din acea epocă sînt menționați Pietro Bujani, Pietro Folo, Saverio Mannuci, Ignazio Pavon, Carlo Raimondi, Giuseppe Marcucci cu gravura sa după tabloul lui Leonardo Da Vinci „Modestie și vanitate” și alți gravori ca Pietro Mancion, Luigi Bassani, Luigi Calamatta, Giambatista Borani cu gravura sa după pictura lui Rafael „Transfigurarea”, Carlo Thevenin cu gravura sa după tabloul „Moartea reginei Neapolului”, (Cardinolini) cu gravurile după frescele lui Pietro Perugino ș.a. Se specifică și contractele încheiate de Paolo Mercuri pentru gravurile ; „Moartea Janei Grey” după tabloul lui Paul Delaroché și „Școala din Atena” după Rafael. Pe lîngă acestea se mai găsesc note autografe ale lui Paolo Mercuri privind picturile și gravurile sale, cu descrieri și evaluări.

În grupa a treia de „Corespondență” dintre anii 1829—1884 scrisorile au fost ordonate alfabetic după emitenți, exemplificînd corespondența cu personalități artistice, miniștri, editori, profesori și firme ca : prietenul său pictorul de școală franceză, Leopold Robert, Domenico Amici, Fillipo Agricola, Giovanni Ali Brandi, Pietro Armellini, Carlo Bardeschi, Giuseppe Bardi, criticul de artă Gh. Blank, Rinaldo Belloli, C. Bonnard, gravorul Giambatista Borani, Gaetano Colombani, Felix Fuillet de Conches, pictorul Paul Delaroché, Ch. Didier, Giuseppe d'Esle, gravorul Pietro Folo, Angelo Faberi, Goupil et Vibert, Edouard Grasset, gravorul Gaetano Guadachini, editorul Ferdinando Gaidicini, Henriquel, pictorii Ingres, Henry și Rodolph Lehmann, Tiburce de Mare, profesorii Tommaso Minardi și Mancinelli, Giuseppe Onofri, B. Pistrucci, contele de Pourtalès, Victor Schnetz, directorul Academiei Franței la Roma, ministrul Scialoja, cardinalul A. Tosti ș.a.

Problemele la care se referă cel mai frecvent corespondența sînt activitatea sa, în special gravurile Janei Grey, Secerătorii, Sf. Amelia, elogiile aduse talentului său, comenzile de lucrări de gravură și ilustrații pentru diferite personalități și instituții, școli, biserici. O parte din scrisori se referă și la lucrarea sa și a lui C. Bonnard „Costumes des XIII—XV siècles” cu planșele de Paolo Mercuri. De asemenea apar multe solicitări în diverse comisii de examinare, participarea la expoziții, de sprijin cerut pentru promovări în posturi ale gra-

vorilor, pentru evaluarea unor gravuri și tablouri. Printre scrisorile cu conținut mai deosebit menționăm pe cele privind ajutoarele victimelor cutremurelor de pământ din Martinica, descrierea unei călătorii de la Bologna la Calais și viața la Londra, critica la adresa vieții sociale și spirituale din Albania, descrierea orașului Cherbourg. Printre documente se mai găsesc note cu aprecieri ale lui Melchiade Fossati privind restaurarea unor monumente antice ; descrierea făcută de Pliniu „Mozaicului delle Colombe“ care a fost redescoperit în 1737 de către Giuseppe Alessandro Furietti.

În cadrul corespondenței cu un aspect pur intim familial trebuie menționate scrisorile sale către familie, dintre 1832—1857 scrise de la Roma și Paris soției sale Anna — Maria, fiicei sale Enrichetta și surorii sale Eurosia, care se afla la școala de călugărițe, San Michele, din Roma.

De mare interes documentar sînt și cele 36 de desene originale ale lui Paolo Mercuri în peniță și în creion cît și desenele lui C. Bonnard pentru lucrarea „Costumes des XIII—XV siècles“.

U.p. : 59.

Anii extremi : 1822—1919.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1114.

Bibliografie:

Larousse du XX siècle, Paris, vol. IV, p. 812.

JEAN MIHAIL

Jean Mihail, cunoscutul regizor român de filme, care a activat atît în țară cît și în străinătate, a debutat ca artist dramatic pe scenele teatrelor bucureștene. În 1922 îl aflăm ca societar al Companiei teatrale „Excelsior“ din București. Printre primii pionieri în regia filmului românesc, el se lansează în jurul anului 1928, cînd îl aflăm deja ca membru al „Filmbund“-ului (Federația Filmului) din Viena sau ca membru al juriului organizației „Săptămîna filmului internațional“. Din activitatea sa cinematografică reținem regia cîtorva filme : „Die Last“ (Povara) film realizat în studioul de la Viena în 1928 ; „Prima Dragoste“, realizat în 1933 la Budapesta. În 1933 își manifestă dorința să regizeze „Ofițerul de Gardă“, în care îl invitase ca interpret pe M. Storin. De asemenea, semnează scenariul și regia la filmele „Omul fără identitate“ (1938), „O scrisoare pierdută“ și „Omul cu mîrtoaga“ (1955), care sînt favorabil primite de public. În 1946 prezentase, la Festivalul internațional al filmului de la Cannes, filmul documentar „Rapsodia rustică“. În același an i s-a acordat „Meritul Cultural“ pentru serviciile aduse cinematografiei din țară și din străinătate.

Din materialele create de regizorul Jean Mihail deținem 13 unități de păstrare dintre anii 1922—1929, achiziționate de la Alexandrina Mihail în anul 1966. Acestea sînt formate din 7 scrisori dintre anii 1922—1946, cu caracter oficial, primite de la societăți cinematografice din Viena, ca Soc. „Cartellieri“, „Sava“, „Filmbund“, Org. „Săptămîna filmului internațional“, Oficiul Național Cinematografic, precum și de la două persoane, respectiv prefectul județului Cluj și actorul M. Storin, toate legate de activitatea lui cinematografică. Menționăm că aceste scrisori sînt importante prin posibilitatea ce o creează de a marca cîteva date din activitatea sa artistică. Reținem ca un fapt de intrigă de culise actoricești și umor scrisoarea actorului M. Storin din 29 mai 1933 prin care, pe lîngă impresii de ordin artistic, îl roagă să nu pomenească de intenția sa de a-i acorda rolul din filmul „Ofițerul de gardă“, colegei și co-sovietei sale Lucia Sturza Bulandra, deoarece „ar fi în stare să strice totul“.

În afara acestor puține scrisori se află scenariul său la filmul „Omul fără identitate“ (1938), însemnări despre istoria filmului românesc (1959) ; brevetul și acordarea „Meritului Cultural“ (1946) ; aprecieri asupra activității

lui — respectiv asupra scenariilor „O scrisoare pierdută“ și „Omul cu mîrtoaga“, aprecieri favorabile din 1943—1957 ale unor maeștri ai scenei românești ca Ion Manolescu, V. Maximilian, M. Storin, G. Vraca ș.a.

U.p. : 13.

Anii extremi : 1922—1959.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1238.

Bibliografie :

Sadoul Georges, *Istoria cinematografului mondial; Scurtă privire asupra filmului românesc*, București, 1961, p. 507—514; Prof. Dr. Gheorghiu, Mihnea, *Cinematografia națională și problemele ei actuale în Momente ale revoluției culturale din România, București*, 1964, p. 224—249.

OCTAV MINAR

Octav Minar, născut la 8 noiembrie 1886, licențiat al Facultății de drept din Iași și doctor în litere și filozofie de la București, a fost profesor și avocat, istoric literar și publicist. El a colaborat cu materiale inedite și cercetări istorico-literare la periodicele „Convorbiri Literare“, „Luceafărul“, „Tribuna“ ș.a.

A publicat studii literare asupra lui Caragiale (1912, 1913, 1923, 1924), cu o ediție a operelor lui în 2 vol., Eminescu (1914, 1924), Delavrancea (1929). G. Coșbuc (1933), Veronica Micle (1914, 1920, 1923, 1936).

Din corespondența lui Octav Minar s-au achiziționat în anul 1967, 9 scrisori dintre anii 1914—1922. Între acestea sînt 4 scrisori adresate între 1914—1919 lui Paul Pigeard, concesionarul pentru România al cinematografului Pathé Frères-Paris, în legătură cu montarea filmului Eminescu-Veronica Micle, cu un scenariu scris de Octav Minar.

În acest sens există și contractul încheiat la 3 iulie 1914 între scriitorul român și Paul Pigeard.

Din 1921—1922 sînt alte 4 scrisori semnate de colonelul Bacaloglu, redactorul revistei „Cele trei Crișuri“ relativ la turneul filmului „Eminescu“ prin Transilvania, slaba participare a publicului și angajarea lui, prin Ministerul Instrucțiunii Publice, pentru vizionarea de către elevi.

U. p. : 9.

Anii extremi : 1914—1922.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1239.

Bibliografie :

Enciclopedia Cugetarea, p. 552. Rotaru Ion, *O istorie a literaturii române*, vol. II, București, 1972, p. 759.

FAMILIA MOCIONI (MOCSONYI)

Familia Mocioni este de origine aromână, stabilită în Banat încă din 1780, cînd Andrei Mocioni a obținut de la Iosif al II-lea domeniul Foen, întemeind astfel ramura familiei Mocioni de Foen.

Din această familie considerăm necesar a menționa și pe unii membri care au fost întemeietori de familie și pe descendenții lor, întrucît în fond se găsesc o serie de documente păstrate de la ei. Astfel, preotul Constantin Mocioni a avut trei fii pe : Petru (+ 1775), Mihai (+ 1789), căsătorit cu Eva de Kefala, și Andrei (+ 1782), căsătorit cu Ecaterina Cojoca. Mihai este considerat întemeietorul liniei Moçioni, iar Andrei * al liniei Mocioni de Foen, în urma obținerii în Banat a moșiei Foen.

Cei mai cunoscuți dintre membrii acestei familii au fost : Andrei Mocioni (1812—1880), membru al senatului imperial lărgit de la Viena după instituirea așa zisului „regim liberal“ (1860—1867) și Alexandru Mocioni (1841—1909), reprezentant al gîndirii social politice progresiste a burgheziei române din Transilvania. Andrei Mocioni a fost căsătorit cu Laura Cernovici și descinde din linia primului Andrei Mocioni de Foen.

Alexandru Mocioni a fost căsătorit cu Elena, născută Somogyi de Gyöngyös și descinde din linia lui Mihai Mocioni. Alexandru Mocioni a fost unul

* Pentru a putea explica în fond existența unor documente și a face legătura între numeroșii membri de familie care apar, considerăm necesar a indica descendenții : Andrei a avut ca fii pe Petru, Constantin, Naum (+ 1807) și Ioan (1780—1854), căsătorit cu Iuliana Panaiot ; Ioan a avut pe : Ecaterina (1806—1878) căsătorită cu Mihai Mocioni ; Petru (1808—1858), Andrei (1812—1880) ; Lucian (1826—1854) ; Antoniu (1816—1890) căsătorit cu Iosefina contesă de Sztáray, născută baroneasă de Brudern, avînd 2 fii, pe Zeno (1842—1905) și Victor (1845—1904) ; Ana (n. 1820) căsătorită cu Ioan Dobran ; Maria (n. 1822) ; Gheorghe (1823—1887) căsătorit cu Elena Somogyi de Gyöngyös și a avut 2 fiice, Livia (n. 1860) căsătorită cu contele Andrei Bethlen, și Georgina (n. 1867), căsătorită cu contele Rudolf de Bissingen și Nippenburg ; Zeno Mocioni (1842—1905) amintit mai sus, a fost căsătorit cu văduva Maria contesă de Sztáray, născută baroneasă de Fischer de Nagy-Szalathnaya, Budamér și Bacskó. Din prima ei căsătorie a avut patru copii din care Tibor, care apare și în documentele din fond ; el a creat multe greutăți familiei. Din căsătoria ei cu Zeno Mocioni au avut un fiu, pe Antoniu Mocioni de Foen (1882—1943), care a fost ultimul vîstar al acestei familii. A înfiat în 1935 pe Ion Stîrcea (n. în 1909 la Cernăuți), căsătorit cu Gabriela Biela, de origine fr. ; ca și Ion Stîrcea a fost și el mareșal al palatului.

dintre conducătorii luptei românilor din Banat și din vestul Transilvaniei pentru egalitate în drepturi cu celelalte națiuni din imperiul austro-ungar. Deputat în parlamentul din Budapesta (1865—1874). A fost primul președinte al Partidului național al românilor din Banat și din Ungaria și unul dintre promotorii unirii acestuia, în 1881, cu Partidul național român din Transilvania. Între 1901 și 1904 a fost președinte al Astrei.

În general membrii acestei familii au fost inițiatorii curentului politic al activismului, care preconiza participarea burgheziei românești la viața politică a imperiului austro-ungar.

Fondul Mocsony conține 109 u.p. dintre anii 1701—1948 și a fost grupat în categorii mari de documente. Fiecare unitate de păstrare, respectiv dosar creat pe gen de material (testamente, diplome, corespondență, acte de proprietate etc.), conține câte 150—250 de documente. Întregul material s-a ordonat conform unei scheme de organizare, care se va analiza mai jos.

Materialul este scris în limbile germană, maghiară, sporadic franceză, latină, sîrbă și foarte puțin în română.

La grupa I, Acte de familie (1701—1943) pct. a-b, sînt cuprinse genealogiile de familie, testamente și acte de moșteniri, procese de succesiuni, acte de stare civilă (de botez, de deces), de studii, de ocupări de funcții și acordări de titluri și decorații ș.a. Există testamente de la Mihai Mocioni Popovici și de la soția sa Eva Kefala pentru fiii lor ; acte de succesiune ale lui Alexandru, Eugen și Zeno și ale Mariei Fischer — Sztáray (Mocioni) pentru tutoratul minorilor Tibor și Tassilo ; se găsesc acte relativ la un proces al Evei Mocioni, împreună cu Mihai și Maria Mocioni, pentru succesiune ; ale văduvei lui Eugen Mocioni pentru tutela copiilor ei minori. Se găsesc acte ale lui Anton Mocioni ultimul vlăstar al familiei, privind înfierea lui Ion Stîrcea și avere rămasă, cit și acte privind înmormîntarea sa.

Mai sînt acte privind pe avocații Emil Babeș, Maximilian Lederer, D. Diaconovici, avocații familiei pentru grija lor pentru averea rămasă de la Zeno Mocioni ș.a. Sînt multe acte judecătorești privind pe Mihai Mocioni.

Privitor la stabilirea înrudirilor se află un caiet repertoar al familiei Mocioni. Pentru familia Stîrcea, se găsesc multe genealogii și acte de proces ale lui Ion Stîrcea cu Max Rosenberg pentru moșia Crasna (jud. Neamț) cu firmele „Lignum Holding“ și „Siretul“, cit și declarația de avere a lui Ionel Stîrcea Mocioni.

Mai sînt multe acte pentru tranzacții, partaje, datorii, arenzi ș.a.

La grupa II, privind activitatea social-politică a familiei, cu acte între 1791—1945, se găsesc documente privind probleme politice, sociale, economice, culturale, ca : construcții de școli, biserici, subvenționarea de ziare, fundații culturale românești în Transilvania. Din banii familiei Mocioni s-au ridicat școli și biserici pe proprietățile : Bulci, Brud, Foen, Păuliș, Tama, Vlăcovăț. Se găsesc documente referitoare la laicizarea învățămîntului primar sub Maria Tezeza ; conflictul din sînul bisericii românești de la Budapesta ; înființarea Mitropoliei românești din Transilvania și alegerea ca mitropolit a lui Andrei Șaguna ; numirea lui Miron Cristea ca episcop de Caransebeș ; problema Memorandumului și dezacordul lui Alexandru Mocioni și relațiile cu dr. Aurel Mureșianu ; politica Partidului național român din Transilvania și lupta ro-

mânilor pentru libertăți politice în Transilvania ; activitatea publicistică a lui Alexandru Mocioni la „Foaia Volantă“ a P.N.R. din Transilvania, lucrarea sa „Conștiința Națională“ ; schimburi comerciale cu Brașovul ș.a.

Subliniem scrisorile de la contele Appónyi către mitropolitul Meșianu privind dezordinea din Școala Normală din Caransebeș ; de la dr. Aurel Mureșian în problema Memorandumului și a atitudinii politice a lui Alexandru Mocioni : în problema conflictelor din sînul P.N.R. din Transilvania este de reținut și scrisoarea în concept a lui Alexandru Mocioni către Ion Rațiu ; de la episcopul Dionisius Popovici din Ofen în problema aplanării conflictului din sînul bisericii greco-române din Budapesta. La această categorie de documente, în aceste probleme, se adaugă și fragmentele de lucrări, articole, discursuri, ale lui Alexandru Mocioni referitoare la politica austro-ungară privind problema naționalităților conlocuitoare, a Memorandumului și a conflictului din cadrul bisericii macedo-române-orientale de la Budapesta.

La grupa III, Documente economice, cu acte între 1752—1947 există acte de proprietate ale familiei pentru proprietățile : Săvîrșin, (jud. Arad) ; Birchiș, Bruznic, Bulci, Căpîlnaș, Lălășint, Ohaba-Sîrbească, Ostrov, Prisaca, Țală, Zăbalț (jud. Caraș-Severin) ; Bața (jud. Solnoc-Dobîca), Foen, Vlaicovăț (jud. Timiș-Torontal). Pe aceste proprietăți aveau castele la : Birchiș, Bulci, Căpîlnaș, Foen, Săvîrșin, Vlaicoveț.

Sînt menționați pentru exploatarea de păduri la Valea-Seacă și Văleni (jud. Solnoc-Dobîca).

Se mai găsesc acte privind acțiunile deținute la băncile „Albina“, „Creditul Bănățean“, „Creditul Industrial“, „Victoria“ și la alte bănci străine, germane, maghiare de la Viena, Budapesta ; se găsesc acte de administrație a fabricilor din Timișoara : de salam „Herz“, de piele „Bănățeană“ și de lacuri și vopsele.

La grupa „Corespondență“ (1701—1948), de la oamenii politici ai vremii de diferite profesii și categorii sociale, se găsesc scrisori de la : contele Appónyi, Victor și Emil Babeș, Al. Bojinca, Iacob Bologa, mitropolitul Miron Cristea, E. Dăianu, dr. C. Daicovicu, N. Goldiș, episcopul Meșianu, George Papp, Ioan Popp, episcop D. Popovici din Ofen, I. Rațiu ș.a. referitoare la chestiuni politice, culturale, de administrarea averii, mai ales de la avocații familiei Emil Babeș și D. Daicovici ; de tutelă a lui Tibor Sztáray etc.

La ultima grupă VII — de Diverse, se găsesc toate fragmentele de publicații, articole, note, caiete cu însemnări, din care multe au aparținut lui Alexandru Mocioni.

U.p. : 109.

Anii extremi : 1701—1948.

Instrumente de informare : Inventar.

Bibliografie :

Botiș, Teodor, *Monografia familiei Mocioni*, București, 1939, 476 p. + 18 pl. ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1761 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. III p. 390—391.

VASILE G. MORȚUN

Vasile G. Morțun (1860—1919) a fost unul din organizatorii și, împreună cu Ioan Nădejde, unul din conducătorii partidului social-democrat din România. Mai târziu el s-a aliat la partidul liberal, contribuind astfel la dezorganizarea partidului social-democrat. A fost în repetate rânduri deputat în cameră și ministru, în 1907 sub D. A. Sturdza și în 1908, 1909, 1914 sub I. I. C. Brătianu. În timpul retragerii de la Iași este președintele Camerei.

În colaborare cu Ioan Nădejde, a condus revista „Contemporanul“, în paginile căreia a publicat pe lângă cuvântările sale rostite în Cameră, și piesele de teatru *Zulnia Hîncu* (1891) și *Ștefan Hudici* (1891).

Materialul arhivistic păstrat de la V. G. Morțun se compune din 220 u.p., dintre anii 1893—1921, scrise în limbile română, franceză și italiană.

Scrisorile adresate lui V. G. Morțun de personalități politice sau de oameni de știință și artă din țară și străinătate sînt cuprinse între anii 1909—1921 și au fost clasate în ordine cronologică.

Subiectele abordate în scrisori sînt de ordin personal — multe intervenții, chestiuni de protocol, mulțumiri pentru servicii făcute, felicitări sau probleme profesionale și politice — chestiuni de partid, de lucrări de întreținere rutieră, obținere de bani, discuții purtate în cameră și senat, cereri de ajutor bănesc ș.a. Printre semnatarii scrisorilor se numără personalități ca scriitorii : I. C. Bacalbașa, N. Gane, Nerva Hodoș, Const. Mille, Gh. Panu, Nestor Urechia, A. Vlașuț ; artiștii dramatici : Petre Liciu, I. Manolescu, C. B. Penel, Aristița Romanescu, G. Schelle, N. Soreanu, Lucia Sturza-Bulandra, Marioara Voiculescu și de la artiștii francezi Susanne Deprés, Sacha Guitry, Réjane : de la pictorii : Em. Bardasare, C. Ressu sau personalități politice, militare, oameni de știință etc., frații Ionel și Vintilă Brătianu, prințul Basarab Brîncoveanu, Anton Carp, dr. I. Cantacuzino, dr. Al. Davila, istoricul italian De Sanctis, Spiru Haret, căpitanul Hiot, Take Ionescu, G. Naum, generalii Prezan și Petala, mitropolitul Pimen, Il. Voronca, Paulina Alecsandri, soția poetului ș.a.

În afara corespondenței se găsesc manuscrise ale discursurilor ținute de V. G. Morțun în Cameră și Senat, fragmente de articole, o notă către reprezentanții Dumei din Petrograd (d. 1916).

De asemenea, în cadrul actelor sale personale se pot enumera note despre moșiile sale, acte privitoare la vânzările moșiei Armășești, procese verbale privitoare la averea rămasă de la Ana Gh. Morțun și consiliul de familie format pentru administrarea averii maiorului Al. G. Morțun. Aceste acte sînt din anul 1894.

U.p. : 220.

Anii extremi : 1893—1921.

Instrumente de informare : Inv nr. 612

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul*, p. 1766 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. III, p. 425 ; Nădejde Ioan, *V. G. Morțun, Biografia lui și genealogia familiei Morțun*, București, 1923, VIII + 280 p., cu portret și pl.

PANAIOT MORUZI

Prințul Panaiot Moruzi (/1822/—1859), descendent dintr-o veche familie fanariotă, este fiul lui Constantin Dragomanul, născut în 1789, numit mare dragoman în 1821 și decapitat, după o lună, în urma unui ordin imperial, fiind acuzat că ar fi favorizat revoluția grecească.

Prințul Panaiot Moruzi, al cincilea copil al său, a avut ca frați pe Alexandru, Dumitru, Ion, Constantin și ca surori Eufrosina Typaldo, Zoe Suțu și Maria Ipsilanti. A fost căsătorit cu Aglae Plagino și a avut ca fiu pe Dumitru Moruzi, născut în 1847, fost militar, prefect de poliție și prefect al județului Dorohoi.

Prințul Panaiot Moruzi a luptat în războiul Crimeei, în armata rusă, fiind comandantul unui batalion de voluntari greci și moldoveni și s-a distins în luptele pentru asedierea Sevastopolului.

Corespondența păstrată de la prințul Panaiot Moruzi este formată din 39 scrisori în limba franceză, dintre anii 1855—1856, din timpul războiului Crimeei. Pe lângă scrisori se mai găsesc o serie de însemnări despre o călătorie la Roma și Florența din anul 1878, al căror autor nu a putut fi identificat. Dintre cele 39 de scrisori, 32 sînt adresate din Crimeea soției sale, principesa Aglae Moruzi. Toate originalele sînt însoțite de copii dactilografiate.

Corespondența prințului P. Moruzi este importantă pentru urmărirea mersului războiului din Crimeea (1853—1856); linia frontului între Karlovka-Sevastopol, campaniile de marș, manevrele, cantonamentele, bivouacurile, mișcările de trupe în locurile unde s-au dat lupte pe valea Baidarului. Balaklava, Borodino, Caralesse, pe riul Ciornii, Eupatoria, İzurgun, Izarnaia, Koța, Kinburn, Kerci, Mulin, Șiraz, Zuti-Zanuc, Jalia, numărul de batalioane și escadroane intrate în luptă, pierderile mari de oameni de ambele părți (ale aliaților — francezi, englezi, italieni și turci și ale rușilor); modul de luptă al aliaților, izbucnirea tifosului și a holerei.

Corespondența cuprinde unele informații despre conflictele din sînul familiilor boierești și conflictele dintre boieri, atmosfera de intrigă. Sînt menționate familiile Balș, Cantacuzino, Ghica, Moruzi, Rosetti, Suțu, Știrbei.

De asemenea, din corespondență se desprind informații ce completează biografia prințului Panaiot Moruzi, profilul moral, preocupările lui, vocația pentru cariera armelor ș.a.

În documente este menționată moșia Zvoriște (jud. Dorohoi) ca fiind proprietatea lui P. Moruzi.

U.p. : 39.

Anii extremi : 1855—1856, 1878.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1046.

Bibliografie :

Lecca, *Famiiliile boierești*, p. 560 ; *Livre D'Or* p. 152—155.

AUREL H. MUREȘIANU

Aurel Mureșianu (1847—1909), doctor în filozofie și drept, ziarist și om politic remarcabil din Transilvania, unul din autorii „Memorandumului“ înaintat la Viena în 1892, a condus din 1878 pînă în 1890 „Gazeta Transilvaniei“ care apărea la Brașov, fiind primul ziar cotidian din Transilvania, primul ziar politic, literar, militînd pentru deșteptarea poporului.

Aurel H. Mureșianu (1889—1950), fiul ziaristului Aurel Mureșianu, a continuat opera tatălui său, conducînd „Gazeta Transilvaniei“ între cele două războaie mondiale. A fost istoric și publicist. În studiile sale istorice sau în articole, el se arată preocupat de ideea unității naționale.

În editorialele și articolele „Gazetei Transilvaniei“ cît și în colaborările sale la alte reviste transilvănene, ca „Țara Birsei“, „Viața Săceleană“, „Plaiuri Săcelene“ se arată preocupat permanent de studierea istoriei Transilvaniei.

Materialul provenit de la cei doi Mureșianu, tatăl și fiul, formează un fragment de fond, constînd din 19 u.p. dintre anii 1879—1882 : 1914—1943.

De la Aurel Mureșianu s-a păstrat un dosar cu acte dintre anii 1879—1882, provenite de la Comitetul instituit la Brașov în 1879 pentru ajutorarea românilor ardeleni sinistrați în urma inundațiilor din acel an. Dosarul cuprinde procesele verbale ale ședințelor de comitet confirmînd ajutoarele acordate. Actele sînt originale redactate în limbile română și maghiară.

De la Aurel Horia Mureșianu s-au păstrat manuscrisele lucrărilor și articolelor sale, corespondența dintre anii 1933—1942, atît personală cît și oficială adresată redacției „Gazetei Transilvaniei“.

Materialele au fost organizate pe trei grupe : 1) materiale provenite din activitatea de creație a autorului ; 2) corespondență ; 3) diverse.

Ca temă, toate manuscrisele exprimă ideea unității naționale, cu aspirațiile politice și sociale ale românilor transilvăneni. Unele dintre lucrări sînt închinatelor unor personalități proeminente politice sau culturale : lui Mihai Viteazul, Mihail Eminescu, Andrei Mocsony, istoricul Iosif, conte de Kemeny, Ion Rațiu, mitropolitul Alexandru Sterca — Șuluțiu, Francisc Hossu — Longin, Iacob Mureșianu.

În studiile sale se preocupă de situația românilor pînă la anul 1848 în Ungaria, de problema românilor din secuime, de tendințele maghiarizante ale politicii maghiare, față de românii din Transilvania, de istoricul relațiilor dintre românii din vechea Românie, Transilvania și Ungaria, de istoria politică, economică și culturală a Brașovului.

Folosind mult material inedit, aduce o prețioasă contribuție la istoriografia locală. În fond se mai găsesc multe scrisori adresate redacției „Gazeta Transilvaniei” pentru abonamente, în care se exprimă sentimentele de admirație pentru conținutul revistei. De asemenea, din acele scrisori se desprinde activitatea depusă de direcția revistei sau chiar de către Aurel H. Mureșianu personal pentru îndrumarea tinerelor talente (Aurel Marin, de exemplu, care trimite în 1942, note de pe front, articole, poezii).

Se mai găsesc scrisori de la personalități ca scriitorul Em. Bucuța, Sextil Pușcariu, I.C. Filitti, I. Florescu, I. Magheru, I.V. Socec ș.a. sau de la oameni politici ca avocatul Amos — Frincu, Francisc Longin-Hossu ș.a. preocupați de activitatea publicistică, de chestiuni de politică, în afara chestiunilor personale, familiale. Sextil Pușcariu i se adresează pentru stabilirea genealogiei unor familii ardelenene — Nica, Ciurcu, Pușcariu.

Mai există în cadrul fondului acte și documente cu caracter administrativ ; contracte de închiriere (1920—1921) încheiate între soții Aurel și Elena Mureșianu și conducerea băncii „Cetatea” din Brașov pentru închirierea unor imobile ; un registru din 1942 cu numele abonaților pe anul 1942, din lunile februarie — iunie ; actele privind aprovizionarea și conturi de gestiune dintre 1942—1943 ale Spitalului Militar Z. I. nr 162 din Brașov, unde Aurel H. Mureșianu căpitan de rezervă, a funcționat în perioada războiului.

U.p. : 19.

Anii extremi : 1879—1882 ; 1914—1943.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1122.

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul*, p. 1770 ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 577.

CONSTANTIN NACU

Constantin Nacu (1844—1920) a fost un om politic român. A făcut studii de drept la Paris, a fost magistrat în perioada 1870—1876, deputat și vice-președinte al Camerei. A ocupat și catedra de drept civil la Universitatea din București în 1879, publicînd mai multe cărți de specialitate. A fost în mai multe rînduri ministru sub președinția lui I. C. Brătianu, în 1885, la justiție și ad-interim la finanțe ; în 1886 la finanțe și în 1888, sub președinția lui Dim. A. Sturdza, la culte și ad-interim la interne.

De la Constantin Nacu s-au păstrat în Arhivele Statului doar 19 scrisori originale dintre anii 1870—1887, semnate de generalul Budișteanu, mitropolitul Calinic, Eugen Carada, P. Cristea, N. Guran, d-na Edmond de Herz (născ. Ghica), I. C. Kostan, Livia Maiorescu, Alex. A. Plagino, prefectul jud. Putna, R. Rallet, R. Rosetti, N. Sameno, I. D. Spineanu, V. Sturza, V. A. Urechia. Toate aceste scrisori sînt intervenții făcute la C. Nacu în calitatea sa de ministru al justiției pentru obținerea de servicii etc.

U.p. : 19.

Anii extremi : 1870—1887.

Instrumente de informare : Inv. nr. 124Q.

Bibliografie :

Costescu Dimitrie, *Fazele ministeriale în România de la 1862—1936*, 1936, 187 p. ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1775.

FAMILIA NAUM

Documentele păstrate de la familia Naum la Arhivele Statului provin de la Anton Naum, tatăl, și de la fiii acestuia, Alexandru și Teodor Naum.

Anton Naum originar din Moldova, este născut la Iași, în anul 1829*). Și-a făcut studiile la Academia Mihăileană, apoi la Collège de France și Facultatea de litere din Paris. Revenit în țară în 1865, este numit profesor de franceză la Școala Militară și la Școala Normală Superioară din Iași. În anul 1898 este numit profesor titular la Catedra de limbă franceză de la Universitatea din Iași. A fost membru al Societății „Junimea” din Iași, din 1872, și membru al Academiei Române din 1893. A colaborat la revista „Convorbiri Literare”. În 1882, la Forcalquier, la „Jocurile florale din Provence”, a fost premiat pentru mai multe traduceri din limba provensală și în special pentru traducerea unor cânturi din poemul *Mireille* de Mistral. A făcut, de asemenea, traduceri din literatura franceză din Arta poetică a lui Boileau, din La Fontaine, A. Chénier ș.a. precum și lucrări originale, un poem, *Aegri somnia*, apărut în 1876 la Iași, un volum de *Versuri*, 1878—1890, apărut în 1890, tot la Iași, o epopee eroi-comică, *Povestea vulpei*, apărută în 1902 la București. A murit la 27 august 1917, fiind înmormântat la moșia sa de la Cîndești, jud. Neamț.

Alexandru Naum, fiul său mai mare, născut înainte de 1890, a fost și el scriitor și profesor de istoria artelor la Universitatea din Iași. A colaborat cu versuri la revistele *Luceafărul*, *Făt-Frumos*, *Convorbiri Literare* ș.a.

Are traduceri, un volum de *Poezii* apărut în 1915 la București și studii despre artele plastice : *Idealismul și realismul în artele plastice* (1911), *Impresionismul și neoimpresionismul în pictură* (1912), *Însemnătatea culturii artistice* (1912), *Schiță despre pictura istorică militară* (1916), *Istoria Artei* (1915) ș.a.

Teodor Naum, al doilea fiu, născut la 1 septembrie 1891, în Iași, a fost și el poet și profesor la Universitatea din Cluj, fiind din 1929 profesor titular la catedra de latină.

A publicat traduceri din literatura latină din Virgiliu, Theocrit și Pliniu cel tînăr, studii literare și versuri.

* Anul nașterii este controversat, în unele surse apărînd 1835.

În Arhivele Statului se păstrează mai multe scrisori, documente de proprietate, articole, studii în cionă și fotografii de la Anton Naum și cei doi fii ai săi, constituite într-un fond de 87 de unități de păstrare dintre anii 1891—1948.

Documentele au fost organizate pe următoarele grupe : documente personale ; documente privind modul de viață și proprietatea ; documente privind activitatea (corespondență oficială, articole, studii, conferințe și corespondența familială ; fotografii de familie).

În cadrul documentelor personale se găsesc mai ales documente ale lui Teodor Naum, ca buletine, teze școlare, caiete de prezentă la cursurile facultății de litere din Iași, 1910—1912, note de plată ș.a.

În cadrul documentelor de proprietate, dintre anii 1891—1948, se găsesc procese — verbale, chitanțe, declarații, contracte, toate privind administrarea și exploatarea moșiei Vădurelele din comuna Socea-Cîndești, județul Neamț, cît și acte referitoare la procesul familiei lui Anton Naum cu arendașul acelei moșii.

Din cadrul corespondenței fraților Alexandru și Teodor Naum, dintre 1904—1948, atît oficiale cît și personale, se disting unele relații politice, culturale, cu facultățile din Iași și Cluj, cu Academia Română, cu asociații literare, librării pariziene, asociația studenților români, dar și cu diverse persoane, între care C. Daicoviciu, Sextil Pușcariu, R. Manoliu ș.a.

Se păstrează documente despre activitatea culturală a lui Teodor Naum — articole ale sale privind personalitatea lui Ion Anestin, studii asupra istoriei și literaturii române, franceze, grecești, textul unor conferințe ținute cu ocazia reorganizării bibliotecii centrale a Universității din Iași, al II-lea Congres studențesc român ș.a.

U.P. : 87.

Anii extremi : 1891—1948.

Instrumente de informare : Inv. nr. 917.

Bibliografie :

Enciclopedia Cugetarea, p. 586—587 ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1776.

GHEORGHE N. NEDIOGLU

Prof. Gheorghe Nedioglu (1883—1963) s-a născut în comuna Zebil, județul Tulcea. În 1906 și-a dat licența la Facultatea de litere din București, specialitatea filologia modernă.

A funcționat ca profesor de limba română și latină, inițial la gimnaziul din Rîmnicu-Sărat, de unde s-a transferat la liceul Gh. Șincai din capitală. În 1915 a fost numit profesor definitiv și mai apoi și director al acestui liceu.

Între anii 1904—1923 a funcționat și la Arhivele Statului din București ca arhivist paleograf și subdirector, colaborator apropiat al lui Dimitre Onciul, director general al Arhivelor Statului (1900—1923).

A depus o activitate deosebită pentru organizarea învățămîntului secundar și a Ministerului Instrucțiunii, fiind numit în 1921 membru în comisia pentru reorganizarea învățămîntului secundar și în comisiile instituite pentru elaborarea proiectului de lege a învățămîntului secundar. În 1927 a lucrat în comisia pentru întocmirea proiectului de organizare a Ministerului Instrucțiunii.

A avut de asemenea multe lucrări de specialitate și excelente manuale școlare de limba și literatura română ca : „Cea mai veche școală românească cu caracter statornic“, apărută la București în 1931 ; „Stavropoleos“, un studiu istoric și artistic publicat în Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice, în 1924 ; „O anchetă școlară“ apărută în „Convorbiri Literare“ în anii 1927, 1928 ; manuale de limba română pentru liceu, clasele I-VIII (după vechiul sistem de învățămînt, respectiv cl. V-XII de astăzi).

A fost căsătorit cu profesoara Maria Iorgulescu.

Fondul prof. Gh. Nedioglu din Arhivele Statului cuprinde 25 u.p. dintre anii 1851, 1906—1920.

Materialul este constituit din scrisori de la profesori, cunoștințe și de la familie, din transcrieri de documente, copii de poezii și maxime și concepte de prelegeri și cuvîntări. Scrisorile au fost ordonate după criteriul alfabetic, așezate în ordinea emitenților.

Correspondența se referă în general la activitatea școlară, la publicații, intervenții, procurarea de documente de la Arhivele Statului pentru istoricul mănăstirii Galata, pentru procurarea de cărți, motivări de absențe, felicitări, invitații la examene publice, serbări școlare etc.

Scrisorile provin de la Lecca, E. Lovinescu, D. Onciul, R. Schröder, Ursăcescu.

De semnalat este o fotografie a lui C. Moisil cu semnătura autografă. Din lectura scrisorilor se degajă preocupările lui profesionale și grija pentru familie.

U.p. : 25.

Anii extremi : 1851 ; 1906—1920.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1145.

ȘTEFAN PLEȘOIANU

Ștefan I. Pleșoianu, avocat, s-a născut la 22 septembrie 1895, dintr-o familie de boieri din județul Vâlcea, unde posedau moșia Măldărești de lângă mănăstirea Horezu. Tatăl său Iancu Pleșoianu a fost inspector comunal în județul Vâlcea. Mama sa Elisa Pleșoianu a fost născută Turbure.

A publicat „*Problema dezarmării*“, care apare la București în 1932.

Arhiva provenită de la Ștefan Pleșoianu însumează 54 u.p. dintre anii 1735 ; 1801—1947.

Materialul constă din acte personale, acte de administrarea moșiei, contracte de angajare, acte de împrumuturi, învoielii agricole, dani, cercetări ș.a. ; scrisori de la familie și cunoștințe, clasate alfabetic pe emitenți ; fotografii și ilustrate ; un grup de scrisori care au aparținut tatălui, Iancu Pleșoianu, mamei, Elisa Pleșoianu, ș.a.

Materialul documentar prezintă interes pentru stabilirea datelor biografice, a unor date privind administrarea moșiei Măldărești, condițiile de angajare a muncitorilor agricoli în perioada anilor 1801—1947 (a rîndașilor, argașilor, paznicilor de pădure, lucrătorilor zilieri ș.a.) ; condițiile împrumuturilor în bani și cereale încheiate între proprietar și țăranii de pe moșie ; bilanțul veniturilor și cheltuielilor moșiei pe anul 1923 ; din registrul moșiei se poate extrage specificarea muncilor efectuate, costul lor, cheltuielile făcute pentru diferite culturi de pe moșie, pentru fabricarea țuicii etc.

Correspondența lui Ștefan Pleșoianu dintre anii 1904—1945, cuprinde foarte multe scrisori de intervenții de tot felul, cereri de audiențe, chestiuni personale, de familie. Din corespondența purtată cu tatăl său ies în evidență preocupările lor pentru administrarea moșiei, pentru studii, chestiuni de afaceri sau politice, relatări de călătorii.

În afara materialelor de mai sus, se găsesc o serie de proiecte de buget imprimare (ale întreprinderilor miniere și metalurgice ale statului, din Transilvania, 1937—1938), fragmente de cursuri de drept, *Cod și procedură penală* de Dongoroz, Drept comercial comparat, Drept internațional de N. Dașcovici, instrucțiuni și ordine, rezumate de presă ale Ministerului Afacerilor Externe referitoare la situația internațională din 1928, note politice, însemnări și încer-

cări literare ale lui Șt. Pleșoianu (un fragment din piesa „Vampa“, epigrame, o poezie „Avatar“).

Între ilustrate se află una mai deosebită reprezentînd noul minister al lui P. P. Carp.

U.p. : 54.

Anii extremi : 1735 ; 1801—1947.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1123.

FAMILIA C. A. ROSETTI

De la familia C. A. Rosetti (1816—1885) om politic român, Arhivele Statului dețin o corespondență originală provenită de la fiii lui C. A. Rosetti : Mircea, Vintilă, Horia, purtată între ei sau cu părinții lor C. A. Rosetti și Maria Rosetti.

Mircea C. A. Rosetti (1850—1882) este născut la Paris, a fost un democrat înaintat și un publicist distins. A luat parte la mișcările sociale studentești din Franța și Italia. Din opera sa cităm : *Spovedania unei murinde* (1876), *O româncă* (1877) ; *Bălanul* 1878) ; *Inamovibilitatea magistratului* (f.a.) ; *Nuvele* (1882).

Vintilă C. A. Rosetti s-a născut la Paris în 1853, în timpul exilului tatălui său. A făcut Școala superioară de arhitectură din Paris și tot la Paris a fost printre fondatorii revistei „Dacia Viitoare“. A fost membru fondator al „Ligei culturale“. După moartea tatălui său, C. A. Rosetti, a preluat conducerea ziarului „Românul“, fondat în 1856, și pe care l-a condus timp de 15 ani. În 1888 este ajutor de primar al Capitalei. A fost directorul general al Monitorului Oficial și al Imperimeriei Statului. Membru în Comitetul general al teatrelor și membru al Camerei de comerț. A fost un om de litere foarte distins. S-a ocupat de editarea lucrărilor fratelui său Mircea C. A. Rosetti și a mamei sale Maria C. A. Rosetti, născută Grant, de origine engleză. A murit în 1916.

Din lucrările sale amintim *Amintiri Istorice* (1889).

Horia C. A. Rosetti (n. 1856) fratele mai mic, a fost și el avocat și deputat.

Scrisorile în număr de 85, între anii 1870—1909, sînt legate într-un volum și sînt expediate de frații Rosetti, respectiv Mircea și Vintilă (Lulu) sau Horia ; sînt scrisori în limba franceză și română trimise din Franța și Italia, de la Vichy, Royat, Montpellier, Paris, Roma, Veneția sau din țară, care reflectă preocupările lor încă din tinerețe pentru politică, ziaristică și sentimentele lor revoluționare. Își relatează preocupările făcînd și comentarii asupra evenimentelor și își trimit articole pentru ziarul *Românul*. De asemenea, scrisorile conțin și relatări despre rude, cunoștințe și studii, despre colegii români în străinătate ; mai sînt scrisori și cu redactorii ziarelor franceze ca „Le Temps“, „La Parfaite Egalité“ sau ziarului „Voința“ sau către prieteni sau

unele scrisori ale lui Vintilă Rosetti de prin anii 1900, către Ana, a doua sa soție.

Există „Declarația“ din 1 ian. 1883, semnată de Vintilă Rosetti, dată la Paris prin care „revoluționarii socialiști fondează la Paris ziarul „*Dacia Viitoare*“. Se indică condițiile de funcționare a comitetului de redacție. De asemenea, se găsește un articol interesant, nedatat, a lui (Vintilă Rosetti) intitulat „Lupta de clasă“ în care analizează lucrarea lui Karl Marx „Mizeria Filozofiei“. Mai există un manuscris al lui Mircea Rosetti din 5 iulie 1880. Paris, intitulat „Toast Revoluției Socialiste“ în care arată simpatie pentru Italia și scrisori din perioada bătrâneței lui Vintilă Rosetti.

În afara volumului există două scrisori ale lui C. A. Rosetti, din 1874--1878 cu caracter personal și o scrisoare a lui D. R. Rosetti către redactorul ziarului „Epoca“, nedatată, prin care-i trimite un articol spre publicare.

În fondul Saint-Georges, Inventar nr. 1126, Pach. XIII/8-20, se mai găsesc 11 scrisori ale lui C. A. Rosetti către Paul Bataillard, N. Stătescu și alți corespondenți neidentificați din perioada 1859—1885.

U.p. : 85.

Anii extremi : 1870—1909.

Instrumente de informare : Inventar.

Bibliografie :

Rosetti Radu, *Familia Rosetti I. — Coboritorii moldoveni ai lui Lascares Rusaitos* ; II. — *Celălalte neamuri*, București, 1938—1940, 2 vol. ; Ionescu Gion, G. I., *Portrete istorice, C. A. Rosetti*, București, 1894, p. 215—235 ; Borănescu-Lahovary, C. A. *Rosetti*, București s.a., 35 p. ; Rosetti Vintilă C. A., *Pagini din trecut — Corespondență*, București, 1902, 111p. ; *Livre d'Or*, p. 199 ; Marin Bucur *Mesianism și donquijontism revoluționar*, București, 1970, 494 p. ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 739, 740, 742 ; *Dicționarul Enciclopedic*, vol. IV, p. 251.

FAMILIA ROSETTI ROZNOVANU

De la familia Rosetti Roznovanu din Moldova s-au păstrat 3516 u.p. din anii 1489—1889. Fondul arhivistic a fost depus la Arhivele Statului de Ministerul Agriculturii și Domeniilor în 1916.

Materialele documentare provenite de la familia Rosetti Roznovanu se referă la aspecte biografice, proprietăți și activitatea oficială și particulară desfășurată de membrii familiei. Ca genuri de acte întâlnim hrisoave și cărți domnești, anaforale, zapise de vânzare cumpărare, contracte de arendare, referitoare la moșiile : Balinți, Cașin, Drăgușeni, Fărăsani, Frumoasa, Pustiul, Stăiceni, Secătura, Todenii din *jud. Bacău* : Albești, Bătrînești, Bănești, Bolhoeffți, Brănești, Cleja, Cîrjești, Feredeu, Galbini, Măscăteni, Novaci, Stavești, Șoldănești, Tulbureni și Vlădeni din *jud. Botoșani* ; Botești, Coruceni, Fundeni, Hîrsești, Izești, Izdeleni, Lehan, Mărjona din *jud. Covorului* ; Borzești, Brăești, Balinți, Codreni, Călugăreni, Cărtinești, Piscul Corbului, Dăniliești, Dămileni, Drăgușeni, Dimcodeni, Drăgănești, Farșuni, Godini, Glodeni, Golinți, Horodiștea, Matiani, Meleanca, Măgura, Sîrbi, Stubieni, Săveni, Sticeni, Tăuteni, Tătăraști, Viscoleni și Vorniceii din *jud. Dorohoi* ; Bradicești, Crăștina, Roșiori, Tălăești din *jud. Fălciu* ; Roșecii din *jud. Fălțiceni* ; Bulbucani, Buzeni, Coșutteni, Cotnari, Ezăreni, Giulești, Hodora, Cioara, Orășeni, Petricani, Rătești, Zăicești și Zmulți din *jud. Hîrlău* ; Avrămeni, Berehoiești, Bisericieni, Căcarezeni, Cîrpiți, Cotmănești, Coromilești, Coropeia, Fiționești, Huhurezi, Ierceni, Iacobeni, Ilisani, Ivăncești, Jarbovăț, Jijia, Jupînești, Lunceni, Măzărești, Popricani, Posadnici numită și Lelești, Prigoreni, Perieni, Poșuteni, Ruginoasa, Rășcani, Sărăteni, Stînca, Săbieni, Stînjaceni, Stolnici, Șendreni, Tănișeni și Zapodia din *jud. Iași* ; Băltățești, Boiștea, Cîrnu de Jos, Masotești din *jud. Neamț* ; Biliesți, Bodești, Capotenu de Jos, Coteni, Călina, Conțești, Domnești, Gălești, Ibănești, Nămolosa, Naruja, Pietrești, Poiana, Sănești, Valea Sării, Vedre, Voloșcani din *jud. Putna* ; Tîrgul Băcești, Cîrligu, Dragomirești, Ilișești, Oțeleni, Purcelești, Tălvești din *jud. Roman* ; Brătești, Dobrușa, Dorna, Filipești, Fintînele, Grămești, Hăsnăseni, Japca, Oprișani, Păltinișul, Rogojineni, Rudești, Stăniliești, Șarul din *jud. Suceava* ; Blînzi, Borodești, Bunești, Cirișești, Cobești, Corlomănești, Dracsani, Ivești, Politeni, Slobozia, Troița, Totoești, Trilești, Tulbureni, Tulucești, Tomești, Topraști, Țifești, din *jud. Tutova* ; Furdeni,

Gîrbești, Glodul, Muncelul, Torcești, Tîmpești, Tigjești din *jud. Tecuci*; Bozăiani, Hodoreni, Mărmureni din *jud. Vaslui*; valea Albina, Bodești, Căliman, Năruja, Poiana, Ruget, Teiuș din *jud. Vrancea* precum și satele și moșiile : Cosăuți, Cățeleni, Cîrîpcoaia, Coșceni, Himăncăuți, Hupna, Leucăuți, Liublienețul, Podureni, Pobrărești, Pomîrla, Popești, Popricani, Prilipca, Prisaca, Pufești, Puriceni, Pustieni, Puțani, Rublenița, Răstăul, Stănceni, Șepteșani, Vercinți etc. ; *vii* la : Cotnari, Copou, *case, dughene și locuri* la : Iași, Tg. Pașcani, Tg. Frumos, Tg. Neamț, Tg. Ocna, Nicorești, Chișinău, Galați, Tg. Pietrei, Tecuci ; *mori* : la Iuțișeni, pe pîrîul Hăslăoancii, pe Jijia. Se mai găsesc documente referitoare la *m-rile* Florești, Răchitoasa, Socola, precum și *schiturile* Bogdănița, Bursuci, Buzdugan, Drăgoeștii de Sus, Grăjdeni, Tărița și Vovidenia.

Un mare număr de documente reflectă activitatea lui Gheorghe Rosetti Roznovanu (Iordachi) ca mare vistier și președinte al Divanului. Menționăm în acest sens corespondența purtată cu Prozorovschi, feld mareșal, Stroganov, Ramadan, Costache Negri, Ioan Sturza, Voronțov, contele Langeron, Razdevici etc. referitoare la : intrarea turcilor în Moldova (1806) ; fixarea granițelor ; recensămîntul fiscal din Moldova (1820) ; răscoala condusă de Tudor Vladimirescu în Țara Românească (1821) ; intrarea trupelor turcești în Moldova (1821) și retragerea populației din calea lor ; confiscarea de către turci a unor bunuri ale persoanelor fugite (1822) ; arestarea de către domn a șaisprezece boieri care au refuzat să-l asigure de fidelitate (1824) ; tratatul de pace de la Adrianopol (1829) ; aprovizionarea armatelor rusești (1812) ; trimiterea zaherelei la Țarigrad (1824) ; există și o listă cuprinzînd cantitatea de zaherea și chereștea trimisă la Țarigrad între anii 1813—1820. Alte documente relevă : organizarea serviciului poștelor în Moldova (1795) ; bîntuirea ciumei și organizarea carantinei ; diverse memorii asupra situației interne a Moldovei și raporturile ei cu Poarta Otomană și Rusia (1800—1820) ; așezarea birurilor în Moldova (1804) ; ocnile de sare și fixarea prețului sării (1806—1815) ; fixarea impozitului pe oi (1819) ; fixarea taxelor vamale (1828).

Cea mai mare parte din documente se referă la activitatea lui Nicolae Rosetti Roznovanu și a fiului său Nicolae N. Rosetti Roznovanu. Astfel, găsim corespondența din perioada cît a urmat cursurile la Paris, menționîndu-se evenimentele politice ce au loc pe plan internațional și cele din țară. Printre acestea menționăm problemele referitoare la revoluția de la 1848, unirea principatelor, abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza (1866) ; alegerea ca deputat în obșteasca adunare (1831).

Din corespondența lui Nicolae N. Rosetti cu Vogoride și Picoloff se desprind informații referitoare la încercările de răsturnare a lui Carol I, primirea acestuia la Iași (1887) ; candidatura lui Vogoride la tronul Bulgariei ; participarea la expoziția de la Paris (1889). În fond se păstrează documente referitoare la dezvoltarea învățămîntului public în Moldova și activitatea culturală desfășurată de familia Roznovanu. În acest sens prezintă interes listele de cărți care se aduceau din Franța, manuale, dicționare, cărți de literatură, istorie, filozofie etc. Nicolae Rosetti Roznovanu a fost membru al Societății pentru învățămînt primar din Paris (1820).

Unele scrisori aparțin membrilor familiei ca Maria Rosetti Roznovanu, colonelului George Rosetti etc. privind probleme familiare, împrumuturi de bani, procese pentru divorț. Este interesantă scrisoarea lui Duruy către Maria Rosetti (1857), soția lui Nicolae N. Rosetti, în care își expune convingerile lui politice în legătură cu necesitatea unirii Principatelor Române. Se mai găsesc mențiuni despre moartea lui Manuc Bey (1817), a lui Mihail Sturdza, la 8 mai 1884, la Paris ș.a.

Între materialele documentare găsim și studii și lucrări sau diferite însemnări ale membrilor familiei, broșuri, articole, apeluri și alte tipărituri.

U.p. : 3516.

Anii extremi : 1489—1889.

Instrumente de informare : Inv. A.N. nr. 89, 92.

Bibliografie :

Lecca, *Familiiile boierești*, p. 420—422 ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 738—742 ; Rosetti, R., *Familia Rosetti, I. Coborârile moldoveni ai lui Lascaris Rusașos, II. Celelalte ramuri*. București, 1938—1940, 2 vol. 296 p. + 58 pl. (I) ; 135 p. + 49 pl. (II).

FAMILIA SĂRĂȚEANU

O veche familie originară din județul Buzău, unde apare prin secolul XV. Numele derivă de la localitatea Sărata (Muscelul Sărății). Primul membru cunoscut al acestei familii este Dragomir spătarul, cu proprietăți pe Valea Buzăului. Urmașul său, Preda vornicul ot Sărata, a avut doi fii, Neagoe și Mihai, „postelnici ot Sărata“, care între anii 1615—1620 au fondat mănăstirea Pinului. lângă Pîrscov, refăcută apoi de Matei Basarab, care a închinat-o Episcopiei Buzău. Ei dăruiesc mănăstirii Pinului moșia alăturată, Brăești, de pe care liberaseră de rumânie pe câțiva locuitori. De aici urmează între moșnenii Brăești și ctitorii Sărățeni un proces lung care durează aproape tot secolul al XVII-lea.

O. G. Lecca și actele existente în cadrul fondului menționează pe toți urmașii lui Neagoe postelnicul, fondatorul Schitului lui Negoită, azi dispărut. Între documentele dintre anii 1634—1800 și după această dată figurează acte domnești de întăriri de moșii acordate de domni descendenților lui Neagoe postelnicul și fratelui său postelnicul Mihai, spătarul Stoichiță cu fiul său, paharnicul Negoită, care la rîndul său a avut ca fii pe Stoichiță, Dragomir și Gheorghe. Fiul mai mic al lui Gheorghe, Iordache fost mare șetrar (fratele lui Stoichiță) a avut 9 fii, din care n-a rămas în viață decît Constantin. Constantin (Dinu) (1747—1833) nu mai poseda la Sărata decît foarte puțin pămînt. În 1795 el devine polcovnic de Buzău. Este căsătorit cu Mușa Musceleanu. Impreună cu cumnatul său Nico (Nicola) Musceleanu construiește o biserică în Gura Sărății. În cadrul fondului sînt multe acte provenite de la familia Musceleanu care atestă această înrudire. Vistierul Dinu Sărățeanu a avut doi copii ; pe Safta căs. Antonescu, pe clucerul Dumitrache devenit apoi paharnic. Din prima sa căsătorie Mușa Musceleanu a mai avut un fiu, pe Matei de la Bucov, care, crescînd în casa mamei sale, este cunoscut tot sub acest nume, semnînd chiar Matei căpitan Sărățeanu.

Paharnicul Dumitrachi Sărățeanu (1783—1859), fiul lui Dinu, a fost clucer și serdar, deputat în Obșteasca Adunare în anii 1837—1842. reprezentant al boierilor din jud. Buzău.

Paharnicul Sărățeanu din prima căsătorie a avut o fată căsătorită cu Dumitrache Vernescu. Din a doua căsătorie a avut un fiu, pe Constantin D. Sărățeanu, magistrat, procuror general pe lângă Înalta Curte de Casație.

Împreună cu fiul său, și el magistrat, prim-procuror la Galați, au fost ultimii descendenți ai acestei familii.

S-au menționat înrudirile întrucît în actele existente în fond figurează mulți reprezentanți ai familiilor Musceleanu sau Vernescu. Dar cele mai multe acte provin de la paharnicul Dumitrache Sărățeanu și de la fiul său, Constantin D. Sărățeanu.

Constantin D. Sărățeanu s-a născut la 1862 la Buzău. A ocupat funcțiile de procuror la Curtea de Apel din Iași și la cea din București, secretar general al Ministerului de Justiție (1903), consilier la Curtea de Apel din București (1905), procuror general (1911), președinte al Secției a IV-a a aceleiași curți și consilier la Secția I-a a Înaltei Curți de Casație și Justiție (1912); după armistițiul, a fost ministru de interne în guvernul Averescu. La 9 octombrie 1929 a fost ales de Adunarea Națională ca regent în locul lui Gh. Buzdugan.

În afara carierei politice și a activității sale în magistratură, s-a consacrat studiilor juridice, avînd unele lucrări ca: *Vechile legi și instituții juridice ale Valahiei*; *Vechea organizare judiciară a Moldovei* ș.a. A fost și vice-președinte al societății de istorie.

Fondul familial Sărățeanu cuprinde 1456 unități de păstrare dintre anii 1642—1930.

Ca gen de material sînt cărți domnești, anaforale, hotărîri judecătorești, contracte, certificate, planuri, corespondență. Astfel sînt cărți domnești de la Matei Basarab (1634), Șerban Cantacuzino (1685), Grigore Ghica (1734), Constantin Mavrocordat (1739), Mihai Racoviță (1742), Nicolae Mavrogheni (1786), Alexandru Moruzi (1795), Constantin Ipsilanti (1806), Alexandru Șuțu (1819), Grigore Ghica (1824, 1828), Alexandru Ghica (1841).

Ca structură materialul documentar se poate împărți în documente privind proprietățile de familie (moșii, imobile) documente ce se referă la biografia familiei și corespondența oficială și personală atît a lui Dumitru Constantin Sărățeanu cît și a fiului său Constantin D. Sărățeanu.

Documentele au fost inventariate în serii cronologice pe 16 pachete.

În prima parte sînt inventariate în special actele de proprietate, iar la sfîrșitul inventarului se găsește arhiva lui Constantin D. Sărățeanu, care pe lîngă actele de proprietate cuprinde și acte privind biografia acestuia, activitatea profesională și multă corespondență. Toate documentele de proprietate existente, și care domină mare parte din fond, atestă că familia Sărățeanu a deținut mari moșii în județul Buzău — Muscelul Sărați, Muscelul Dării, Tăbărăști, Albești, Pleșcoi, Vrînceasca — Sărățeanca, Nenciuleasca, Muscelul Nenciuleștii, Verguleasca, Berindeasca, Posobești, Muscelul Vrîncesc, Butoiu, Șarînga, Sărata Monteoru — și în județul Ilfov — Bălișoara și Brînzești. Documentele atestă de asemenea și exploatarea petroliere de pe unele din aceste proprietăți.

Materialele reflectă viața și relațiile economice, sociale, juridice etc. Din aceste documente reiese tendința familiilor moșierești de a acumula proprietăți funciare, exploatarea la care erau supuși țărani, împrumuturile ce făceau aceștia de la proprietari în condiții grele, cu dobînzii mari, procesele pentru moșii și alte bunuri imobiliare dintre moșieri între ei sau dintre moșieri și proprietarii moșneni, transmiterile de proprietăți prin vînzare-cumpărare, donații,

schimburi, moșteniri etc. Se pot urmări condițiile de vânzare, prețul pământului, al vitelor și produselor. Se pot de asemenea obține informații referitoare la cultura grânelor, viței de vie, creșterea animalelor etc.

Se poate urmări procesul de destrămare a relațiilor feudale care este frecvent întâlnit în documentele secolului al XVIII-lea, cât și procesul de acumulare primitivă a capitalului în cadrul gospodăriei moșierești prin mai buna organizare a acesteia, prin concentrarea marilor moșii, prin limitarea loturilor țărănești și restrângerea drepturilor de folosință a țăranului asupra pământului, prin sporirea obligațiilor de muncă și de dijmă și convertirea acestora în bani.

Documentele din perioada capitalistă reflectă exploatarea clasei muncitoare, pătrunderea relațiilor capitaliste în agricultură sub forma arenzii și a învoielilor agricole, pătrunderea capitalului străin în exploatarea petroliere.

În afara mării categorii de documente de proprietate care reflectă problemele arătate mai sus, sînt o serie de documente, în mai mică cantitate, care cuprind date privind biografia familiei și corespondența care are o valoare documentară restrînsă.

Scrisorile reflectă, în general, relațiile lui Const. D. Sărățeanu în lumea politică de atunci și în cadrul magistraturii. Sînt unele scrisori care se referă la administrarea averii, la amenzi, altele sînt simple intervenții sau chestiuni de protocol. Printre corespondenți semnalăm pe D. C. Angelescu, C. Alexandrescu, P. Botzan, H. Bertrand, Anton Carp, G. Gr. Cantacuzino, D. Moșoi, Victor Miculescu, Em. Pantazi, D. C. Pennescu, George V. Paraschivescu ș.a.

Materiale privind familia Sărățeanu se mai găsesc în colecțiile „Achiiziții Noi” și „Proprietari de moșii”, precum și la Biblioteca Academiei R.S.R. Chiar în cadrul corespondenței din fond există o scrisoare din 1908 în care Academia Română mulțumește lui C. Sărățeanu pentru cele 165 documente donate, care sînt cuprinse între anii 1548—1823.

U.p. : 1456.

Anii extremi : 1634—1930.

Instrumente de informare : Inv. nr. 827.

Bibliografie

Lecca, *Familiiile boierești*, p. 429—432 ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 758 ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1861.

C. SKINAS

Familia Skinas sau Skina, după cum afirmă O. G. Lecca, provine dintr-o familie greacă stabilită în țară pe la 1800.

Arhivele Statului dețin de la Constantin de Skinas 18 scrisori în limba franceză și germană dintre anii 1817, 1846—1856.

Constantin de Skinas (n. 1801) a fost comisar regal pe lângă Sinodul din Grecia, ministru de justiție, profesor de istorie și decan al Universității din Atena și, după cum reiese din documentele din perioada 1850—1856, ministru plenipotențiar al Greciei pe lângă Curtea de la Viena și la München. Într-o scrisoare din 17 iulie 1846, emisă de secretarul de la „Institut de France“ din Paris se menționează și funcția de fost ministru al culturii.

Correspondența are un caracter semi oficial și a fost clasată alfabetic pe emitenți. Se găsesc scrisori de la persoane oficiale, ca : contele P. Esterházy, baron von Pelkhorn, contele d'Yrsch, Duvantura sau de la firme — librăria Cotta din München, M. Mayerhofer, de la fabrica de șocolată din Viena, au rarul Jos. Radspieler din München sau persoane particulare ca I. Armeth, De Dilleriet, Maria Filipescu, prințul și prințesa de Tours și Tassis ș.a.

Scrisorile se referă la oferta pentru Enciclopedia Ersch și Gruber, calendarul curții de la Viena pe 1855, editarea lucrării lui Khouzaridis, punerea la dispoziția regelui Greciei a unei corăbii cu aburi de către reprezentantul împăratului, contele P. Esterházy ; mai sînt invitații la masă, la concertul curții ș.a.

Sînt și trei documente personale originale ale lui Skinas : o scrisoare din 1855 către un prieten român în care se referă la problema unirii principatelor, la atitudinea lordului Stratford ; îl anunță că va pleca cu regimentul de cavalerie anglo-otoman la Șumla, în calitate de comisar pe lângă generalul Viviani, dar că își va păstra consulatul.

Un document, cu o dată mai veche, 19 ianuarie 1817, eliberat la Bonn, în care se confirmă primirea a 70 ludovici aur de către Const. de Skinas de la un maior polonez. Pe el este o însemnare de dată mai recentă din 16 dec. 1851.

În altă scrisoare din 14 aprilie 1856 Skinas scrie unei rude din București în legătură cu unele sume de bani ale soției sale, Ralu, de a cărei situație financiară se ocupa la București și Nefyk Efendi.

În material mai există și patru rețete medicale eliberate între 1849—1850 de farmacia Carmelitelor de la München ambasadorului Greciei, C. Skinas.

U.p. : 18.

Anii extremi : 1817 ; 1846—1855.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1245

Bibliografie :

Lecca, *Familiile boierești*, p. 580 ; *Livre D'Or*, p. 205—210.

FAMILIA STİRCEA

Familie boierească din Moldova de sus și Bucovina. În documentele dintre anii 1515—1522 se găsesc mențiuni privind pe Stîrcea mare stolnic și mare logofăt sun Bogdan vv. și Ștefăniță vv. În aceeași epocă în documente se află referiri la Ioan Stîrcea pîrcălab de Hotin.

În secolul XIX se cunosc doi reprezentanți de seamă ai acestei familii, frații Eugen și Victor, baroni de Stîrcea. Acest titlu le-a fost acordat de austrieci după ocuparea Bucovinei. Eugen Stîrcea (1835—1901) a fost un om politic, membru în Dieta Bucovinei și în Camera din Viena ; împreună cu fratele său Victor Stîrcea au fost mari proprietari.

Victor Stîrcea (1840—[d. 1900]), de la care provin multe documente păstrate la Arhivele Statului, a făcut studii de drept la Viena și s-a ocupat foarte mult de administrarea moșiilor familiei ; de la 1871—1898 a fost membru în Camera legislativă a Bucovinei și în Consiliul imperial din Viena și a fost președintele Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina.

La Arhivele Statului București se păstrează o bogată corespondență cuprinzînd 4 169 de scrisori dintre anii 1850—1944 provenite de la : I. Ioan Stîrcea, scrisori adresate către tatăl său Mircea Stîrcea între 1874—1908. Scrisorile, în afară de relații pur familiale, conțin și referiri politice sau istorice cu caracter diplomatic ; II. de la membrii de familie, respectiv frații Victor și Eugen Stîrcea, cu membrii familiei lor directe sau familii înrudite, ca familia Hurmuzachi, cu scrisori dintre 1858—1911. Corespondența are un caracter familial aducînd puține informații în domeniul istoric, politic sau social ; de la frații Ioan (Zizin) Stîrcea și Emanuil Stîrcea cu membrii familiei, între anii 1888—1943. La această corespondență se adaugă, la sfîrșit, și grupa a III-a, mai limitată, de documente personale ale unor membri din familie ca acte de stare civilă, numiri, decorări, documente privind exercitarea unor funcții în stat, cuprinse între anii 1885—1944, corespondența diversă, documentele personale, înglobînd și documentele oficiale ale lui Ioan Stîrcea, de la diferiți reprezentanți ai diplomației austro-ungare și române.

Scrisorile sînt scrise în majoritatea în limba germană, puține în engleză, franceză și română.

Scrisorile au fost ordonate pe corespondenții de familie și în cadrul grupei respective cronologic. Întrucît în inventar nu s-au făcut rezumate privind problema la care se referă fiecare scrisoare în parte, ne limităm a indica grupele create în detaliu, astfel : grupa I, Scrisorile lui Ioan Stîrcea cu tatăl său Mircea Stîrcea (1874—1908) ; grupa II — corespondența membrilor de familie : Emanuil și Victor Stîrcea cu Elena Stîrcea (1875) ; Eufrosina Petrino cu Pulcheria Stîrcea, fiica sa (1860—1865) ; Helena Stîrcea cu Victor Stîrcea (1858—1874) ; Gheorghe Stîrcea cu tatăl său, Eugen Stîrcea și unchiul său Victor Stîrcea (1871—1894) ; Mina Stîrcea cu fiul său Ioan (Zizin) și nora Bertie (1897—1911) ; Eugen Stîrcea cu fratele său Victor Stîrcea (1861—1901) frații Hurmuzachi cu Victor Stîrcea (1866—1870), Ioan Stîrcea cu soția sa Bertie Stîrcea (1904—1934) ; Victor Stîrcea cu Ioan Stîrcea (1879—1908) ; Mitița Popovici cu fratele ei Ioan (Zizin) (1895—1935) ; Aldea Vismăș cu ginerele său Ioan și fiica sa Bertie (1904—1935) ; Emanuil Stîrcea cu Victor Stîrcea (1865—1895) ; Ioan Stîrcea cu Emanuil Stîrcea (1850—1871) ; Ioan Stîrcea cu nepotul său Victor (1867—1868), Hurmuzachi Natalia cu fratele său Victor Stîrcea (1858—1874) ; surorile Rally cu sora lor Helena Stîrcea (1856—1868) ; Sever Zotta cu Bertie Stîrcea (1919—1935) ; Șanta Emilian cu Bertie Stîrcea (1915—1922). La grupa III- — diverse, s-a trecut corespondența convențională a familiei Stîrcea (1859—1943) ; diferiți colegi de carieră, diplomați, demnitari și prieteni cu Ioan Stîrcea (1888—1908) ; diferiți șefi și cunoștințe din corpul diplomatic cu Ioan Stîrcea (1893—1928) ; documente personale, acte în legătură cu exercitarea demnității de stat (1885—1944).

În afara acestui material se mai află opt documente între anii 1547—1737 în cadrul A.N./DCCXCI privind proprietățile de familie, din satul Boianul, fiind menționate moșiile Bordănești, Costiceni, Ildărești, Giurgești (din județele Dorohoi și Suceava), cît și o moară pe apa Bahluețului.

U.p. : 4177.

Anii extremi : 1850—1944.

Instrumente de informare : Inv. nr. 89 (A.N./DCCXVI) și Inventarul fondului.

Bibliografie :

Lecca, *Familiiile boeresti*, p. 449 ; Idem, *Dicționar istoric*, p. 492 ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1884 ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 804, 814.

FAMILIA STURDZA

După O. G. Lecca această familie se numără printre boierii Modovei încă de pe la 1400.

Dimitrie Sturdza (1833—1914), om politic român și-a făcut studiile la München, Bonn și Berlin. Și-a început cariera în 1857 ca secretar al Divanului ad-hoc din Moldova ; a fost secretar al cămăcămiei, în 1858, secretar particular al domnului Al. I. Cuza, mai târziu adversar al acestuia și devotat politicii lui Ion Ghica ; a fost ministru al lucrărilor publice în 1866, în primul guvern al lui Carol I, de sub președinția lui Ion Ghica, și ministru de finanțe 1870. A fost de asemenea, ministru de externe de mai multe ori. A fost prim-ministru în anii 1895, 1897, 1901—1904, și în 1907 cu ocazia reprimării răscoadelor țărănești. În 1908 s-a retras de la conducerea partidului liberal și s-a ocupat de problemele Academiei Române. Ales membru în 1871, a fost timp de mai mulți ani secretar general, îmbogățind colecția numismatică a academiei prin donațiuni și cercetări personale, stăruind pentru publicarea documentelor din colecția *Hurmuzaki*.

Prima sa lucrare a fost traducerea cărții lui Colson despre drepturile moldovenilor și muntenilor (1856) ; a mai publicat scrieri de economie politică și finanțe, ca *Banca Națională* (1889), *Suprafața și populația României* (1896), *Chestiunea petrolului* (1905), *Memoriul asupra legilor agrare* (1914) ; Studii de numismatică și de istorie națională, ca *Portretele domnitorilor români* (1874) ș.a.

D. Sturdza a fost unul din întemeietorii Creditului funciar rural, unde a fost mulți ani director.

De la Dimitrie Sturdza s-a păstrat în Arhivele Statului corespondență intimă de familie, întreținută cu soția sa, Zoe, și corespondență oficială cu oameni politici ai vremii, însumând peste 200 de scrisori, care împreună cu alte acte privind averea familiei și pe alți membri ai acesteia — ca Olga Sturdza, în corespondența mamei ei Ecaterina Ghica, și Alice Mihail Sturdza născută Cantacuzino, cu corespondența privind administrarea moșiei Florești din jud. Prahova, formează un fond fragmentar de 56 u.p. dintre anii 1853, (1876) — 1947.

Documentele au fost repartizate pe membri de familie ; s-au creat unități de păstrare mai mari, pe probleme, care au fost apoi ordonate cronologic.

În general corespondența provenită de la Dimitrie Sturdza este scrisă în limbile română, franceză și germană. Scrisorile au intrat în Arhivele Statului organizate în dosare, fiecare avînd alături și o copie dactilografiată.

Corespondența este semnată de Gr. Antipa, frații Brătianu, Ion Bianu, Lascăr Catargi, George Esarcu, Nicu Gane, Kalinderu, prințul Reza Khan, reprezentantul Iranului, A. E. Lahovari, C. I. Nacu, Smaranda Racoviță, Radu Rosetti, Gr. Tocilescu, M. Theodorian, Schinburg, agentul diplomatic al Austro-Ungariei la București.

Se găsesc și scrisorile de răspuns, în concept, ale lui Dimitrie Sturdza, adresate multor personalități politice din străinătate, cu care avea relații oficiale în calitate de ministru de externe ca : von Jacobs de la Auswärtiges Amt (Ministerul de Externe) din Berlin ; von Mühlberg, Unterstaatssekretär (subsecretar de stat) din Berlin ; von Richtenhofen, Staatssekretar Freiherrn (secretar de stat), Berlin, președintele Consiliului de Miniștri al Bulgariei, Iswolsky, ministrul Rusiei la București, principele Ferdinand al Bulgariei, lordul Dunedin, președintele Parlamentului din Scoția ș.a. relativ la chestiuni de protocol, felicitări, acordări de decorații românești, mulțumiri pentru urări. Tot în acest dosar se găsesc și conceptele unor răspunsuri adresate lui Ion Ghica, frații Lecca, George Esarcu, Vintilă Brătianu, Pia Brătianu, Pimen, episcopul Dunării de Jos, Partenie, mitropolitul Moldovei și al Sucevei, Petru Poni ș.a. relative la mulțumiri pentru urări, condoleanțe, invitații ș.a.

Documentele provenite de la Dimitrie Sturdza au fost organizate pe unități de păstrare mai mari, pe probleme. Acestea cuprind : note privitoare la averea familiei ; diploma acordată lui D. Sturdza de Societatea Numismatică Română din București pentru alegerea sa ca membru onorific și președinte de onoare al societății ; note cu caracter politic privind poziția României în eventualitatea unui conflict ruso-turc, manevrele militare ș.a.

Corespondența ridică unele probleme ca problema naționalităților, situația comunității române de la Salonic (scrisorile fiind semnate de președintele comunității Hristu Lambru ș.a.), problema românilor macedoneni din comuna Turia (Macedonia), referitor la situația școlii românești de acolo și a lipsei unor instituții competenți ; problema supușilor otomani din Dobrogea. Sînt reflectate, de asemenea, probleme de ordin cultural — necesitatea creării muzeului de anticități, a unui muzeu de științe naturale sau probleme de ordin economic, ca înființarea Casei rurale, a modificării legii minelor, a navigației fluviale pe Dunăre ș.a.

Din corespondența purtată de Dimitrie Sturdza fac parte și cele peste o sută de scrisori dintre anii 1880—1908 către soția sa Zoe.

Tot la acest fond Sturdza au fost atașate 14 scrisori dintre Olga Sturdza și mama sa, Ecaterina Ghica.

În continuare se găsește corespondența cu caracter administrativ a *Alicei Mihail Sturdza* (născută Cantacuzino) care s-a constituit în 20 de unități de păstrare dintre anii 1905—1947.

Corespondența privește administrarea moșiei Florești din jud. Prahova — angajări de personal, situații privind muncile agricole, adevăruri etc. Alături de

corespondență se găsesc contracte de arendări și închirieri, încheiate cu societățile petroliere „Concordia“, „Columbia“ pentru concesiunea unei părți din moșia Florești ; cu Societatea „Petrolul Românesc“ pentru construcția de conducte, de stații de benzină pe proprietatea Alicei Sturdza ; cu Societatea de Asigurări „Dacia — România“ și „Româno-Americana“ pentru redevențe.

Se mai află o corespondență cu Creditul Funciar Rural relativă la achitarea creanțelor datorate de Alice M. Sturdza din împrumutul ipotecar contractat asupra moșiei Florești, jud. Prahova, și Andrășești, jud. Ialomița ; corespondență cu societăți bancare pentru urmărirea creanțelor sau în legătură cu Maria Cantacuzino pentru reglementarea drepturilor succesoriale.

În afara corespondenței și a contractelor amintite se mai găsesc contracte pentru închirieri de terenuri agricole, pentru exploatați petroliere sau de construcții, închirieri de case, contractul de învoielii agricole încheiat de Alice Sturdza cu directorul penitenciarului Doftana, contractul de arendare a pădurilor din circumscripția silvică Sinaia încheiat de Alice Sturdza cu șeful acestei circumscripții, inginerul I. Sîngiorgian, pentru dreptul de vînătoare. În sfîrșit unele documente de ordin personal — certificate medicale și analize ale prințesei Alice Sturdza și inventarul lucrurilor luate de la palatul acesteia și a celor date în păstrarea unui îngrijitor, datînd din 1936—1937.

În colecția Documente moldovenești (pachet XIX, Inventar nr. 717) se găsesc o serie de documente dintre anii 1617—1897 (cu mențiuni de documente mai vechi, începînd cu 1553), privitoare la diverși membri ai familiei Sturdza, înalți dregători — foști mari bani, mari logofeți, mari vornici, deputați în Obșteasca Obîșnuită Aduare, membrii în Comisia Centrală de la Focșani etc.

Documentele se referă la moșile Frăteni, Lungani, Șepticeni de la Cîrligătura ; Havîrna din județul Dorohoi ; Pogăceni din județul Fălciu ; Novaci din județul Hîrlău ; Nănești sau Comănești, județul Neamț ; Cozleciu, Darvari, Valea Călugărească, județul Prahova, Brătulești, Fedeleşeni, Miclăușeni, Oboroceni, Oțeleni, Scheia, Valea Oarzei, județul Roman ; Boureni, Dobrulești, Durnești, Lăjcani, Soci, județul Suceava ; Drăgănești, județul Tecuci ; Cristești, Gligeni, Herești, Hudești, Loitreni ș.a.

Pîntre documente se află o scrisoare adresată de spișerul Daniil Scavinski lui Alecu Sturza, căruia îi scrie să ceară de la Vasile Fabian testamentul său, trădăucerile pieselor „Brutus“, „Democrit“, Moartea lui Socrate“ și versurile sale, procedînd cu ele potrivit indicațiilor testamentului (1831).

U.p. : 56.

Anii extremi : 1853, /1876/—1947.

Instrumente de informare : Inv. nr. 717 și Inventarul fondului.

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul*, p. 1886 ; *Enciclopedia Cugetarea*, p. 820 ; *Prinos lui Dimitrie A. Sturdza*, Acad. Rom., 1903 ; Iorga N., *O comemorare — un om de severă muncă și de aprigă autoritate : D. A. Sturdza, f.a.*, 8 p. (în *Memoriile secțiunii istorice, seria III, tom. XIV*, Acad. Rom.) ; Slăvescu Victor, *Corespondența lui Ion Ghica cu Dimitrie Sturdza (1860—1880)* București, 1934, 112 p.

FAMILIA SUȚU

Familia Suțu, familie fanariotă originară din Epir, a dat între anii 1775—1821 domni în Țara Românească și în Moldova. La Arhivele Statului din București se păstrează documente provenind de la Mihail Suțu vv. Moldovei (1819—1821), Constantin Suțu, frate cu Mihail Vodă Suțu, postelnic în Țara Românească și de la Grigore C. Suțu (+ 1891), în număr de 427 documente originale în limbile greacă, franceză, germană și română, dintre anii 1819—1903.

De la Mihail Vodă Suțu (1784—1864), fost domn al Moldovei între anii 1819—1821, se păstrează mai multe scrisori, de la grupuri de boieri sau de la fratele său Nicolae (+ 1871), în limbile greacă sau franceză, în care se menționează tulburările de la Hîrlău și Botoșani din 14 iulie 1819 ; cereri pentru înlăturarea abuzurilor în strîngerea desetinei sau pedepsirea zapciilor pentru furturi și nedreptăți. Se mai menționează și zahereaua datorată turcilor și epidemia de ciumă ce se întindea prin părțile Brăilei și Galaților.

De la *Postelnicul Constantin Suțu* (+ 1866 la București), care a ocupat și funcția de mare logofăt în Țara Românească, se păstrează o bogată corespondență din care se pot stabili multe relații de familie, date biografice cît și administrarea averii sale. Se menționează moșiile Dărmănești, Sutești și Țigănești.

Un grup numeros de scrisori de la administratori de moșii se referă la vînzarea produselor, ca grîne, lînă, sau la cheștiuni bănești, ca plata arenzii (fiind menționată moșia Pechia), plata unor datorii, vînzarea unor acțiuni de stat.

Un grup de scrisori au un caracter intim familial provenind de la rude sau prieteni, din care se disting scrisorile lui Th. /Coutoiani/ în care i se mulțumește pentru contribuția sa la tipăriturile grecești. Tot aici sînt înglobate și scrisorile fiului său Grigore C. Suțu care îi scria de la Paris, unde urma dreptul între 1845—1850. Mai sînt scrisori ale soției sale Ruxandra Suțu, născută Racoviță.

De la *Grigore C. Suțu* (+ 1893), fost senator în Țara Românească, căsătorit cu Irina Hagi Moscu, se păstrează de asemenea o corespondență mai bogată dintre anii 1850—1892, cu Preda Lăcusteanu, A. Minis, C. și E. P. Mavromihalis, nepoți, Prințul M. M. Obrenovici, C. Poumay, bancherul său, Gh. Petrovici, P. Platanitis și I. Stîlpeanu, administratori de moșii. În general cores-

pondența, în afară de cea de familie, care și aceea se referă la cheștiuni bănești, privește administrarea averii, fiind menționate în plus moșiile Broșteni, Călinești, Crevedia, Greabănu și Minda. Se pot obține informații privind costul muncilor agricole, al produselor, bani depuși în străinătate la Casa fraților Bethmann din Frankfurt pe Mein.

Se mai găsesc scrisori izolate dintre anii 1842—1897 de la : Irina Gr. Suțu, Elisabeta Suțu, Maria Suțu, Mihai C. Suțu, consilier la Curtea de Conturi, Nicolae Suțu, Smaranda Suțu și Ruxandra Suțu, scrisori ale familiei sau referitoare la cheștiuni bănești.

Documente privind familia Suțu se mai găsesc și în Colecția Documente muntenești.

U.p. : 420.

Anii extremi : 1819—1903.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1244

Bibliografie :

Lecca, *Familiiile boierești*, p. 574 ; *Livre D'Or*, p. 217—218 ; Candrea, *Dicționarul*, p. 1889 ; *Dicționar Enciclopedic*, vol. II, p. 562.

CONSTANTIN ȘTEFĂNESCU-AMZA

Generalul Constantin Ștefănescu-Amza s-a născut la 27 iulie 1875. A urmat școala militară din Iași între anii 1890—1894 și Școala de artilerie și geniu între 1894—1896 ; între 1900—1903 a lucrat ca profesor la cursurile de geografie militară și fortificații la Școala superioară de artilerie și geniu. Între 1907—1909 a urmat cursurile Școlii superioare de război, făcînd și un curs suplimentar de Stat Major.

A fost numit director de studii în cadrul Școlii de artilerie, geniu și marină. În 1917 a fost înaintat colonel și trecut ca șef de Stat Major. A participat la primul război mondial. La 1 aprilie 1919 a fost înaintat la gradul de general, servind ca secretar general la Ministerul de Război, iar în 1919 a fost numit inspector general al genului. La 19 aprilie 1931 a fost numit ministru al armatei pînă la 1932.

Dintre lucrările sale cităm : „Lucrările trupelor în campanie“, București, 1914 ; Legea asupra corpului subofițerilor, 1932 ; Legea pentru înființarea corpului tehnic militar, 1932.

Materialul provenit de la generalul Ștefănescu-Amza a fost achiziționat de Arhivele Statului în anul 1970, de la fiica sa Zoe Maria Coculescu. Cuprinde 18 u.p. dintre anii 1885—1936 și 1949.

Materialul cuprinde următoarele grupe :

— grupa I-a, documente personale, între care se află actele sale de studii ; brevete militare și ordine de zi pentru înaintarea în grad și brevete de decorații, rapoarte și foi calificative. Materialele de la această grupă au furnizat datele biografice asupra vieții și activității sale ; grupa a II-a, documente privind activitatea sa militară, cuprinde cursuri din perioada cît a fost profesor la Școala de artilerie și geniu (Codul războiului, Războiul în dreptul giușilor), un buletin al evenimentelor din 6—12 septembrie 1916 și un jurnal al operațiunilor Diviziei a 21-a din același an, un memoriu din 1931, privind înzestrarea armatei cu materiale de război, studii și referate pe tema pregătirii materiale a apărării țării, o conferință din 1934 privind sinteza caracterelor viitorului război, decupări din ziare privind activitatea sa ca ministru ;

— grupa a III-a, corespondență, este formată din câteva scrisori de la generali străini, ca Belhague, Gimpel, Weygand, cu mulțumiri pentru decorațiile românești conferite.

În fond se găsesc și fotografiile, mai ales din campania primului război mondial.

U.p. : 18.

Anii extremi : 1885–1936 și 1949.

Instrumente de informare : Inv. nr. 1148.

VINEȘ VASILE

Vasile Vineș (1857—1937), doctor în drept de la Paris (1884), a fost avocat al statului, prefect al județului Ialomița, deputat, magistrat, comisar al guvernului pe lângă Creditul Funciar Rural și director la Creditul Funciar Urban.

De la el în Arhivele Statului s-a păstrat un mic fond arhivistic de 75 unități de păstrare dintre anii 1851—1928 și 1941—1943.

Materialul documentar se compune în cea mai mare parte din corespondență și acte provenite din activitatea sa de avocat privind succesiuni testamentare, cum este cea a Elenei Adamandidi și a lui Xenofon Papadakis : procura dată de aviatorul Ch. Blériot, directorul „S. A. Blériot-aéronautique“ pentru rezolvarea unei datorii a Ligii Aeronautice Române față de firma amintită ; cărți de hotărnicii, hotăriri ale tribunalului Ilfov ; planul terenului foștilor clăcași, locuitori din comuna Strîmbeni-Aluniș ș.a. Scrisorile dintre anii 1885—1928 au fost aranjate cronologic. Printre corespondenți, se găsesc multe personalități politice ale vremii, V. Vineș fiind membru în partidul conservator. Astfel se găsesc scrisori de la : D. Brătianu, Eug. Carada, P. P. Carp, M. G. Cantacuzino, I. Chiriacescu, G. Dumitrescu, N. Filipescu, N. Fleva, M. Ghetzu, P. Enescu, Karter, Al. Lahovary, A. Lăzărescu, Al. Marghiloman, T. Maiorescu, P. Petrescu, Em. Protopopescu-Pake, Th. Rosetti, D. Sturdza, B. Știrbei, V. A. Urechia, M. C. Vămășescu ș.a.

De reținut sînt scrisorile lui Th. Rosetti, care fiind ministru de interne ordona lui V. Vineș, în calitatea lui de prefect al județului Ialomița, să ia măsuri urgente împotriva mișcărilor țărănești care au avut loc în vara anului 1888, să cerceteze neînțelegerile ivite între arendași și primari, pentru abuzurile de putere din comune, arătîndu-se în mod hotărît pentru orice reprimare. În scrisoarea din 18 iunie 1888 îi ordonă să „ia măsuri imediate pentru a reprima cu orice preț cel mai mic indiciu de răscoală“.

Alte scrisori, ca cele ale lui V. A. Urechia, îl solicită să contribuie cu 3000 lei pentru ridicarea unei statui în memoria lui Miron Costin ; M. G. Cantacuzino îl invită să participe la întruniri politice ; Al. Marghiloman îi solicită colaborarea la *Constituționalul* ; T. Djuvara îl invită să lucreze în diplomație sau se oferă să-l numească la Constantinopol ca judecător. În rest sînt multe

scrisori care se referă la propaganda electorală, inclusiv unele liste electorale, pregătirea alegerilor din 1903, intervenții, felicitări, mulțumiri ș.a.

În afara scrisorilor se mai găsesc o serie de rețete medicale dintre anii 1882—1943. Sînt semnate de o serie de doctori români cunoscuți, ca C. I. Andronescu, Al. A. Boicescu, I. Cantacuzino, D. G. Danielopolu, A. Leonte, Nic. Lupu, Gh. Marinescu, I. G. Nanu-Muscel, Alex. A. Obregia, G. I. Stoicescu, Horia Theodorescu ș.a.

Se mai găsesc două articole, decupări din ziarul „Universul“ din 5 iulie 1941 și un anunț referitor la moartea și personalitatea lui Valentin Bibescu.

U.p. : 75.

Ani extremi : 1851—1928 ; 1941—1943.

Instrumente de informare : Inv. nr. 906.

FAMILIA ZOTTA

Familia Zotta este de origine din Ianina, stabilită în Moldova, spre sfârșitul secolului al XVI-lea.

Ioan cavaler de Zotta (1840—1896) s-a născut la Chisăalău. A făcut studiile juridice la Viena, luându-și doctoratul în 1863 ; a intrat apoi ca funcționar în guvernul Bucovinei, dar în 1867 a ieșit din serviciul public și a început să participe la toate mișcările cultural-politice ale românilor bucovineni ; în 1876 era deputat în dieta Bucovinei și în 1879—1890 se afla ca reprezentant în consiliul imperial de la Viena. În 1890 era președintele Societății „Concordia“ prin care a desfășurat o activitate în rîndurile românilor bucovineni.

Sever Zotta (1874—1943) s-a născut la Chisăalău, și este fiul lui Ioan Zotta și Elena, născută Hurmuzaki. A studiat la Viena și București, dreptul și științele sociale. A luat licența în drept în 1905. De tînr a fost atras de studiul istoriei și de cercetările de genealogie. În 1909 publică drama istorică *Vasile Lupu*. În 1911 se stabilește la Iași. În 1912 editează revista *Arhiva Genealogică*, care se menține mai mult pe propria sa cheltuială timp de 2 ani, între ianuarie 1912 — decembrie 1913. La 9 octombrie 1912, Sever Zotta, a fost numit prin recomandarea lui D. Onciul, atunci director general al Arhivelor Statului București, ca șef al Arhivelor Statului din Iași. În calitate de arhivist s-a preocupat de îmbogățirea depozitelor cu documente vechi, planuri, hărți, sigilii. Alături de Gh. Ghibănescu a fost membru fondator al Societății de istorie și arheologie, înființată la Iași în 1921, fiind și colaboratorul revistei *Ion Neculce* (1921—1929), organul acestei societăți. A fost membru corespondent al Academiei Române și, prin recomandarea lui N. Iorga, a fost membru onorific al Comisiei monumentelor istorice.

În 1934 se retrage la pensie, stabilindu-se la proprietatea sa Davideni, unde adunase o bogată bibliotecă și o colecție de documente, moștenite de la familia Hurmuzaki, continuîndu-și studiile și cercetările sale. A avut o bogată activitate publicistică.*

* *Vasile Lupu*. Dramă istorică în acte și în versuri, București, 1909, 136 p. ; *Date nouă cu privire la Andronachi Donici*, Iași, 1915, 11 p. ; *La centenarul lui Vasile Alecsandri, 1821—1921. Material privitor la familia poetului*. Iași, 1921, 92 p. ; *Mănăstirea Golia, Schișa istorică*, Iași, 1925, 40 p. ; *Semi-mileniul unui document de la Alexandru cel Bun*

O parte din bogata sa colecție de documente, manuscrise, studii, articole, corespondența familiei Hurmuzaki, împreună cu arhiva sa personală și de familie se află în păstrarea Arhivelor Statului din București și Iași.

La Arhivele Statului București se păstrează arhiva familiei Zotta în număr de 207 u.p. între anii 1777—1942 (materialul din colecția de documente este dintre anii 1502—1927, cu copii de documente slave, latine sau manuscrise literare ș.a.).

Materialul documentar provine de la următorii membri ai familiei Zotta : Ienakaki Zotta, Iancu (Ioan) Zotta (tatăl) și Elena soția sa și copiii săi : Sever Zotta și soția sa Margareta, Octavian Zotta și alți membri de familie. Materialul conține genealogii, studii, articole, discursuri, corespondență, memorii, câteva documente personale ș.a. și este scris în limbile : germană, română, franceză, italiană, latină, rusă, polonă, slavă, turcă. Materialele privind pe Sever Zotta conțin documente dintre anii 1901—1935, cu caracter personal : certificat de bună purtare la studii dat de Dimitre Onciul, extrasul din testamentul lui George Hurmuzaki prin care îi lasă lui S. Zotta biblioteca ș.a.

Documentele referitoare la activitatea sa constau din manuscrise privind istoria Bucovinei, corespondență oficială, memorii, discursuri ale lui S. Zotta ținute cu ocazia diferitelor aniversări, articole relative la Grigore Ghica vv. Moldovei (1774—1777), situația politică din Bucovina, un tratat din 1860 între Principatele Unite și Statele Unite.

Arhiva rămasă de la Sever Zotta conține numeroase studii genealogice cu documentarea respectivă. Se găesc genealogii privind familiile : Alecsandri, Arapu, Luca Arbore, Balș, Banilovschi, Cantacuzino, Cantemir, Ciogolea, Cîrstea, Donici, Drăguțescu, Flondor, Albotă-Ciudin, Golia, Paul Gore, Hasdeu, Hurmuzachi, Kalmucki, Cazacu-Vasilco-Keșco, Kogălniceanu, Krupenski, Logothetti, Morțun, Movilă, Nădăbaico, Paladi, Prăjescu, Roșca, Stîrcea, Stratulat, Stroescu, I. Sandu-Sturza, Șeptilici-Andrieș, I. Tăutul, Udre, Ureche, Ursachi, Volcinski, Mucavețki-Wasilco, Zotta ș.a.

Mai sînt unele scrisori privind probleme de genealogie bizantină, articole privind impresii din excursia de la mănăstirile Bucovinei și însemnări despre bisericiile și mormintele istorice din Iași și pictura bisericii Sf. Nicolae Ciurchi. Din studiile și discursurile sale se remarcă preocuparea pentru punerea în lumină a figurilor istorice, a unor istorice biserici și mănăstiri pentru Arhivele Statului din Moldova, impresii ale străinilor despre Moldova, aniversarea revistei și societății „Albina” și „Arhiva Românească”.

În afara acestui material se găsesc documente achiziționate de Sever Zotta ; materialul are ca ani extremi 1502—1927 și se referă la mănăstirea Putna, Petru Rareș, legi referitoare la țigani și mai ales multe materiale cu caracter literar — manuscrise de poezii, epigrame, scrisori, traduceri de la : Dim. Anghel, Jean Bart, Ion Bîrsan, I. L. Caragiale, O. Carp, Ana Ciupagea, G. Coșbuc, A. C. Cuza, L. Ghica, Artur Gorovei, St. O. Iosif, Haralamb G.

și al satelor Bănila-moldovenească și Igești din Bucovina, 1482—1928, Iași, 1928, 22 p. ; Despre neamul Cantemireștilor, București, 1931, 50 p. ; Din trecutul arhivei statului Moldovei, spicuri din dosarele cancelariei, București, 1914, 50 p. (extras din Arhiva Românească) VI, 1941, p. 213—232. etc.

Lecca, V. G. Morțun, C. Rădulescu-Motru, D. Naum, C. Negri, Cincinat Pavellescu, G. Ranetti, Radu D. Rosetti, M. Sadoveanu, D. Teleor, Gr. I. Tollea, V. A. Urechia, Al. Vlahuță.

Se mai află corespondență de la Bogdan-Duică, Cartojan, N. Docan, C. Giurescu, N. Iorga, D. Onciul, R. Rosetti, Iancu Zotta și multă corespondență de familie. În general corespondența se referă la chestiuni de genealogie, revista „Arhiva Românească”, situația bibliotecii Hurmuzaki și alte chestiuni profesionale.

De la tatăl său, Iancu Zotta, se păstrează de asemenea arhivă constând din documente personale, corespondență de la Bogdan-Duică privind „Gazeta Bucovinei”, de la George Hurmuzaki între 1877—1878 privind chestiuni ale Bucovinei, și de la familie, de la fiul său Sever Zotta, Elena Zotta, soția sa, Ruxandra Zotta, mama sa ș.a.

De la alți membri de familie se găsește material de la : Ienakaki Zotta, Elena Zotta (scrisori între 1858—1876), Octavian Zotta, fratele lui Sever Zotta, scrisori de familie și de la familia Hurmuzaki și Flondor între anii 1892—1937 și de la alți membri. Se mai găsesc albume de fotografii.

U.p. : 207 u.p.

Anii extremi : 1777—1942 ; și 1502—1927 pentru colecția de documente.

Instrumente de informare : Inv. nr. 948.

Bibliografie :

Candrea, *Dicționarul*, p. 1948 ; Ungureanu Gh., *Sever Zotta în Figuri de arhiviști*, București, 1971, p. 231—237.

INDICE GENERAL

A

- Aaron Florian, prof. de istorie la Colegiul Sf. Sava 17.
- abale 183.
- abagii, corporație de — 61.
- Academia, de Belle Arte din Belgia, Brazilia, Petersburg 233, 234; — din Roma 233, 234; — Ludovica din Tg. Mureș 99; — Mi-hăileană 249; — Română 77, 97, 113, 116, 142, 173, 193, 197, 199, 200, 209, 218, 249, 250, 262, 267.
- acorduri 87.
- Acterian Haig 115.
- Acva, comuna din insula Ada-Kale 34
- Ada-Kale, insulă pe Dunăre 33, 34, 35.
- Adam Ion 116.
- Adamandidi Elena 274.
- Adamescu Gh. 231.
- Adămești, moșie, jud. Teleorman 85.
- Adjud 81, 132.
- Adrianopol 38, 255.
- Adunarea, ad-hoc 47, 190, 220; — electivă 46, 188, 189; — Națională 261; — obștească 46.
- Adunați, moșie 85.
- aeroport, construcții de — 153.
- aidie, dare către Poartă 93.
- Aix — les — Bains 205.
- Africa 94.
- Agenție, (agenții) austriacă din Iași 142; — telegrafice la Paris 47.
- Agia 25, 28.
- Agiești, moșie jud. Ilfov 84.
- Agirbiceanu Ion 47, 105.
- Agria 121.
- Agricolo Fillipo 234.
- agricultură 28; — în Bucovina 23;
- Ahmed al III-lea, sultan 94.
- Alba Iulia 78.
- Albania 50, 235.
- albanezi 51.
- Albany, institut de caritate din — 228.
- Albănei, moșie 99.
- Albeasca, moșie jud. Ialomița 84.
- Albești, moșie jud. Botoșani 58, 59, 257; — din jud. Buzău 132; — jud. Dorohoi 132; — de Jos 56; — jud. Rîmnicu-Sărat 85; — sau Mocirla 56.
- Albina, bancă 241; — Societate 277; — vale, jud. Vrancea 258.
- Albotă 99; — Ciudin, familie 277.
- Alcaz, familie 79.
- Alecsandri, familie 79, 277; — Costache 115; — Iancu 62, 164; — Paulina 242; — postelnic 45; — Vasile 47, 51, 62, 71, 81, 105, 110, 115, 116, 198, 200.
- alegeri electorale 208, 211, 216.
- Aleșii de Pasărea, moșie jud. Ilfov 84.
- Alexandrescu, familie 60, 83, 105; — C. 262; — Gheorghe 150; — Grigore paharnic 18, 62; — Nicolae 129, 130; — V. C. 198.
- Alexandreasca moșie, jud. Brăila 84.
- Alexandria, case, circiumi, hanuri, locuri, prăvălii la — 86.
- Alexandru vv. 89, 100; — Ghica vv. 17, 113, 116, 148, 151, 178, 185, 186, 187, 213, 222, 223, 261; — Coconu fiul lui Radu Mihnea vv. 122; — cel Bun vv. 24; — Ilișă vv. 110; — Ioan Cuza 46, 61, 62, 87, 92, 97, 122, 156, 163, 177, 187, 188, 190, 194, 197, 198, 200, 220, 258, 267, 277; — Mavrocordat vv. 130; — Moruzi vv. 130, 140, 150, 261; — fratele lui Panaiot Moruzi 244.
- Alexandru, familie 47; — de Linch de Mois-sac 44; — fost mare vornic 54; — spătar 200
- Ali-beg 90.
- Ali, Brandi Giovanni 234; — fiul lui Mustafa din Ada-Kale 35; — Pașa 163, 186, 222.
- Alimănești, deal 54; — moșie jud. Argeș 56, 58, 179.
- Alion, munte 34.
- Alunișu, moșie jud. Prahova 85.
- Aman Teodor, pitar, pictor 75.
- America 180, 203.
- Amos Frincu, avocat 247.
- Anastase, postelnic 45.
- Anastasiavici, familie 83; — Leonte, doctor 51.

- Andrășești, moșie jud. Ialomița 150, 269.
 André, viconte, profesor francez 214.
 Andrei, nobil din Țara Hațegului 121.
 Andronescu C. I. doctor, 275; — Grigore, cronicar 25; — Șt. 95.
 Andros, școli din — 63.
 Anestin Ion 250.
 Angelescu C., doctor 70, 180, 262.
 Anghel, Dimitrie 116, 277; — G.149; — Ion, paharnic 95.
 Anglia 40, 45, 62, 94, 183, 205, 222, 225, 228.
 Aninoasa moșie 98.
 Aniniș, moșie jud. Gorj 98.
 Anița, jupîneasa lui Iane căpitan 97.
 Antanta 203.
 Antipa Al. 231; — Gr. 231, 268.
 Antonescu, Safta 260; — Victor 143.
 Antonie Vodă din Popești 122, 150.
 Antonin L. 115.
 Anvers, Academia de la — 234.
 Apa Mică, sat 26.
 Apafi, Mihail principele Transilvaniei 92, 94.
 Apostoiu, familie 60.
 Apostolescu, familie 83.
 Appónyi, conte 241.
 Arad, județ 241.
 Aramă, familie 79.
 Arapu, familie 277.
 Arbore, hatman 88, 89; — Luca 277; — Z. 116, 198.
 Arbănași, moșie 61.
 Arcuda, 153.
 Ardeal 90, 110.
 ardeleni 218, 246.
 arenda (arendare, arendași) 30, 46, 95, 130, 136, 149, 150, 183, 262, 269, 270.
 arestări (arestați), 14, 15, 23.
 Argeș 153; — județ 95, 150; poduri pe — 38.
 Argetoianu, partidul lui — 62.
 Argezi Tudor 115, 117.
 Arghira, doamna lui Radu Mihnea 122.
 Arghirovulos (Argyropulos) A. 213; — E. 149.
 Arhivele Statului 14, 18, 22, 33, 42, 44, 58, 70, 77, 79, 91, 95, 96, 97, 102, 105, 251, 276; pierderi de — (e) 87.
 Aricescu C.D.45, 105, 126, 189.
 Aricești, moșie, jud. Prahova 85, 98.
 Arif Ismail 34.
 Arion, familie 83; — A.I. 189; — C. 231; — general 129; — V. 199.
 armată 28, 38, 130, 143, 158, 159; — austriacă 94; națională 33, 93; — rusă 12, 29, 45, 214, 240, 258.
 armament 143; atelier de — 87.
 Armășeni moșie 140.
 Armășești, moșie jud. Ialomița 225, 243
 Armellini Pietro 234.
 armeni 89.
 Armenopol, reglementarea răscumpărării bunurilor după — 72.
 Armeth I. 263.
 arnăuți 72.
 Arnota m-re 18.
 Artur, moșie 61.
 Arțarul, familie jud. Ilfov 84.
 Arsachi, familie 83; — secretarul lui Grigore Ghica 185.
 Asachi, Gheorghe, agă 81; primul arhivist al statului din Iași 71, 73, 104, 105, 142, 189; — Dimitrie, maior 64; — familie 79; — Petru, stolnic 113;
 Asan, familie 89.
 Ascani, profesor 218.
 Ascunsa, moșie jud. Prahova 58.
 Asia 94.
 Aslan Costache 45; — Ceur A. 149; — Maria 166.
 Asociație, de ajutor 188; — Comercială din România 15; — generală pt. propaganda Aviației (ARPA) 153; — inginerilor și tehnicienilor 71, 153; — a doctorilor în medicină 228; — latină 209; — literară 62, 250; — lucrătorilor tipografi 189; — studenților 250; — Tinerimea Universitară 167.
 Astra, societate 47, 240.
 Așezămintele Brincovenеști, spital 86.
 Atanasachi, capucheaie 91.
 Atena 81, 87, 263.
 Athos, m-rea Hilandar din — 100.
 aur in Bistrița 23.
 Aurel Marin, 247.
 Aurelian P.S. 200.
 Australia 228.
 Austria 22, 23, 40, 64, 92, 134, 149, 183, 185, 203, 210, 228.
 austrieci 33, 61, 96, 100, 265.
 Austro-Ungaria, 35, 143, 179, 184, 190, 225, 268.
 Averescu Al., general, 216, 218 231, guvernul lui — 261.
 Averești, moșie jud. Fălciu 141, 142.
 aviația, civilă 153; — militară 153.
 Avram Iancu 47, 218.
 Avramides A., președintele Societății Drita 50.
 Avrămeni, moșie jud. Iași 59, 257.
 Azuga 152.
 Axintele, moșie jud. Ialomița 84.

B

- Babeș, Andrei 121; — Emil, avocat 211, 240, 241; — Victor 189, 198, 241.
- Balgiu Gh. 115.
- Babiciu, moșie jud. Teleorman 85, 86.
- Bacalbașa 147, 231, 242.
- Bacalinicov Claudia 44.
- Bacaloglu C., doctor 231; — D. 130; — Em., fizician 209; — G. colonel 228, 238.
- Bacău, case, dugheni, locuri, prăvălii în — 59, 81, 89; — județ 187, 213, 257; gărzi civice din — 127; pompieri din — 127; regimente militare din — 127; vama de la — 89
- Baciu, moșie jud. Bacău 84.
- Bagdat, familie 79.
- Bagratiun, Zoe 149, 179.
- Bahlueț, mori la — 266.
- Bahlui, apă 99.
- Bahna, moșie jud. Bacău 59, 257.
- Bahrin, familie 79.
- Baia, moșie jud. Baia 80; — jud. Mehedinți 58; — de Aramă, jud. Mehedinți 85.
- Baiașești 22.
- Bajazid I, Fulgerul, sultanul Turciei 33.
- Baic, Românul 100.
- Baidanul, vale 244.
- Baimaclia Mare, moșie 80.
- Bainschi, familie 79.
- Balaciu, de Jos și de Sus sau Lungul, moșie jud. Ialomița 84.
- Balaclava, lupte la — 244.
- Balcani 161, 183.
- Balcic 93.
- Baldovinești, moșie, jud. Brăila 84.
- Balița Mundricica 98.
- Baliț A. 149.
- Balomirești, moșie jud. Teleorman 109.
- Balota, moșie jud. Dolj 84, — de Sus 56.
- Balotești, moșie 98.
- Balș, familie 79, 83, 214, 244, 277; — A. 83, 131, 160, 174, 175, 178; — Caterina 131, 178; — Constantin 81, 131; — Dimitrie 178; — George 131; — Grigore 62, 131; — Iancu 131, 132; — Ioan 131; — Ionașcu 131; — Iordache hatman 214; — Liky 131; — Lupu, mare logofăt 131; — M. 198; — Olga 131; — Smaranda 131, 132; — Teodor 131, 142; — Toderașcu 174; — Vasile 23; — Zoița, vorniceasă 132.
- Balta, Albă, moșie, jud. Rm. Sărat 85; — Mare, moșie 80.
- Baltazar A. 116; — T. 228.
- Baltimore 228.
- Banat 239, 240.
- Banca „Agricolă“ 136, 230; — „Albina“ 241; — „Bragadiru“ 183; — „Carpaților“ 136; — „Cetatea“ din Brașov 247; — „Chris-soveloni“ 136; — „Creditul Bănățean“ 241; — „Creditul Industrial“ 241; — de Stat 149; — „Dunărea“ 136; — „Franco-Română“ 136; — „Ipoteca Rurală“ 136; — „Marmorosch Blank“ 136; — „Națională a României“ 87, 136, 143, 150, 160, 161, 217; — „Națională Autonomă“, din Ungaria 211; — „Otomană“ 35; — „Românească“ 183; — României“ 96; — „Sindicatului Agricol“ 136; — „Victoria“ 241; — „Uniunea Română“ 230.
- Bandurești, moșie 80.
- Banilovski, familie 277.
- Banu, familie 149.
- Barbieri Gh. 44.
- Barbovski Sofronie 95.
- Barbu, Bellu baron 60; — Știrbei 127, 222.
- Barclay John Trevor 71.
- Bardasare Em., pictor 242.
- Bardeschi Carlo 234.
- Bardi Giuseppe 234.
- Barițiu G. 200, 218.
- Barnovski, familie 79; — mănăstire în Iași 99.
- Bart, Jean 277.
- Barter, Charles, g-ral de divizie 138.
- Basarab cel Tânăr vv. 119.
- Basarabescu, familie 15.
- Basarabia 81, 148.
- Basău, moșie, jud. Iași 59.
- „Baskini“ sau „Unirea“, societate albaneză 50, 51.
- Bassani Luigi, gravor 234.
- Bassarabescu I.A. 231.
- Başău, moșie, jud. Iași 213.
- Başotă 105.
- Baştea, familie 83.
- Bataillard P. 46, 133, 134, 198, 256.
- batalioane de armată 22.
- Batiște, familie 79.
- Bața, moșie jud. Solnoc — Dobica 241.
- Bațachia, moșie 85.
- Bauer, topograf 73.
- Băbeni, moșie jud. Prahova 58; — jud. Rm. Sărat 85.
- Băcanu, Dache Tănase 75.
- Băcălești, moșie 53.
- Bădeni, moșie jud. Dimbovița 84; — jud. Saac 98, 99.
- Bădești, moșie jud. Muscel 85.
- Bădețeni, moșie, jud. Vaslui 59, 213.
- Bădilescu, familie 83.
- Bădilița, moșie jud. Bacău 141.
- Băduleasa, moșie jud. Teleorman 85.
- Băjescu, familie 83.

- Băjești, moșie jud. Muscel 85.
 Bălăbănești, moșie jud. Tutova 80.
 Bălăceanu, familie 150; — ban 28; — C. sculptor 44; — I. 51, 143, 161.
 Bălăcița, moșie jud. Mehedinți 85.
 Bălănești, deal 54; — moșie 80, 88.
 Bălășescu Nifon, profesor 15.
 Bălășoeni, moșie jud. Vlașca 85.
 Bălcescu 190; — Antonie 75; — Nicolae 62.
 Băleanu, familie 83, 150; — Emanoil 92, 178, 222; — Nic. 150.
 Băleni, moșie jud. Dimbovița 150; moară sistematică pe — 61.
 Bălești, moșie 80.
 Bălișoara, moșie, jud. Ilfov 261; — jud. Rm. Sărat 85.
 Băloșești, moșie jud. Vaslui 80.
 Băloșanu Constantin 54.
 Bălțatești, moșie jud. Neamț 59, 257.
 Bălteni, moșie jud. Gorj 84.
 Bălțați 85.
 bălți 31, 77, 89.
 Bălți 89.
 Bălușeni, moșie 82.
 Bălușești, moșie jud. Putna 80.
 Baluță Dumitrașco 56.
 „Bănățeană”, fabrică de piele din Timișoara 241.
 Băncești, moșie jud. Tutova 80.
 Băncilă Octav 231.
 Băneasa, jud. Ilfov 84.
 Bănescu, familie 83.
 Bănești, moșie, jud. Botoșani 59, 277; — jud. Dimbovița 84; — jud. Prahova 85; — jud. Vlașca 85.
 Bărâști, moșie jud. Baia 80; — jud. Rm. Sărat 85.
 Bărbat 100.
 Bărbătești, moșie jud. Gorj 58, 84, 179.
 Bărboși, moșie jud. Rm. Sărat 99, 167.
 Bărbulești, moșie jud. Ialomița 58.
 Bărcănescu, familie 83, 150.
 Bărnăuțiu Simion 15.
 Băsești, moșie jud. Fălciu 80; — jud. Teleorman 85.
 Băsicani, moșie 80.
 Bătinești, moșie jud. Botoșani 59, 80.
 Bătrînești, moșie jud. Botoșani 257.
 Beaupoil, marchiz 73.
 Beciu, moșie 61.
 Beck Iosef, căpitan de district, director Suprem al Bucovinei 22.
 Bela d'Atzel, baron 129.
 Beloiasca, moșie, jud. Prahova 85.
 Belcești, moșie 80.
 Belciugata, moșie jud. Ilfov 84.
 Beldiman 161; — familie 79; — Al. 198, 225; — M. 178; — Nichifor, fost vornic de gloată 89.
 Beleți, moșie jud. Muscel 58, 85.
 Beleul, bălți, heleștee, iezere la — 89.
 Belgia, Academia Regală din — 233.
 Belgrad, agent diplomatic la — 149; tratatul de la — 33.
 Belhague, general 273.
 Belitori, moșie jud. Teleorman 85.
 Beller, inginer topograf 113.
 Belleval, secretarul lui Constantin Ipsilanti 4.
 Bellev B. 150.
 Bellu (Belu Bellio) familie 83, 160.
 Belu, lofogat 41; — Dimitrie 76.
 Bem Iosif, general 46.
 Bengescu, familie 83; — G. 115; — Grigore, agă 76; — Titu, fost ispravnic 41.
 berării 22.
 Berlușcani, moșie jud. Iași 83.
 Berca, m-re 86.
 Berceanu Mihail, profesor de drept 134, 136.
 Bercu Avram 98.
 Bereasca, moșie jud. Rm. Sărat 85.
 Berehoști, moșie jud. Iași 59, 257.
 Berești, moșie jud. Neamț 80; — jud. Vaslui 59, 213.
 Berevoești, moșie jud. Muscel 85.
 Bergenheim, podpolcovnic 73.
 Berheci 88.
 Berhiceanu, familie 83.
 Berhometele, moșie 85.
 Berindeasca, moșie jud. Buzău 261.
 Berindești, moșie jud. Argeș 84.
 Berivoiești, moșie jud. Muscel 58.
 Berlescu, familie 83.
 Berlești, case, circiumi, hanuri, locuri, prăvălii la — 86.
 Berlin, Congresul de la — 143; — studii la 267; tratatul de la — 33.
 „Berliner Tageblatt”, ziar 205.
 Berna, conferința de la — 147.
 Bertea, moșie jud. Prahova 85.
 Berthelot Marcelin, chimist francez 71.
 Bertrand H. 262.
 Beștelei, familie 85.
 Betegeni, moșie, jud. Romanși 85.
 Bethlen Gavril, principele Transilvaniei 100.
 Bethmann, Casa fraților — din Frankfurt pe Mein 271.
 Bețești, moșie țin. Neamț 99.
 Beza M. 198.
 Béchamp, P.J.A. chimist francez 209.
 Bianu Ion 116, 173, 198, 268.

- Bibescu, familie 83, 86, 138; — Al. 139, 161; — Gheorghe 138, 146, 161, 183; — Dim. Gheorghe vv. 75, 222; — Elena 138; — Ion, mare vornic 28, 76; — Martha, scriitoare 138; — Nicolae Gh. 138; — Nicolae, logofăt al credinței 76; — Valentin 138, 225, 275; — Valentin George, președinte federației naționale aeronautice 138.
- Bibiri, familie 83.
- „Bibliophila”, societate 170.
- Biblioteca, Academiei R.S.R. 174, 221; — Centrală de Stat 44, 79, 172, 221; — Centrală din Iași 172.
- biblioteci 63.
- Bicaz, 153.
- Bienainé G. 180.
- Bilbao Francisco 133, 134.
- Bilciurescu, Șt. 75, 115, 116, 129; — V. 198.
- Biliești, moșie jud. Putna 257.
- Billecoq Adolf, consul francez la București și Iași 186.
- Bira, moșie, jud. Bacău 141.
- Birchiș, moșie, jud. Caraș-Severin 241.
- bir, biruri, stringeri de — 214, 258.
- birnici 29.
- Bisceni, moșie 85.
- biserica, Doamna Bălașa din București 27, 97; — evanghelică din București 178; — Gănescu 55; — greco-orientală din Bucovina 22; — greco-română din Budapesta 241; — Gura Sărății 260; — luterană din București 186; — Maica Precista din Craiova 86, 86; — din Năsăud 47; — Nouă, mahala 86; — Sf. Dumitru din Craiova 100; — Sf. Nicolae Ciurchi 277; — Talpalari din Iași 142; — Toma Cozma 140.
- Biserăncani, moșie jud. Iași 59; — m-re 88, 89, 90, 120.
- Bistrița, aur pe — 23; — m-re 18, 45, 73, 89, 99; — oraș 64, 99.
- Bitter David 115.
- Bivilul sau Bălușeni, moșie 80.
- Bivolița, moșie 145.
- Bizighești, moșie jud. Tutova 80.
- bîlciul moșilor 188.
- Bîrca, moșie 186.
- Birlad, 42. 142; — apă 88, 89; — case, hanuri, locuri, prăvălii la — 81, 213; mori pe apa — 109; — moșie 79, 99.
- Birlădeanu, familie 79.
- Birnova, moșie, jud. Iași 80, 88.
- Bîrsan, Ion 277; — Romulus 116.
- Bîrsescu, Agatha 231.
- Bîrșești, moșie jud. Vilcea 85.
- Bîrza, moșie 98.
- Bîrzești, moșie jud. Muscel 85.
- Bitlan, moșie 85.
- Blagoe, maior 56.
- Blajești, moșie 80.
- Blank, A. 137, 167, 168; — Gh. critic de artă 234; — Louis, arhitect 130.
- Blaremerberg, familie, 150; — Alexandrina 150, 186; — Nicolae, pitar 75; — Pulcheria 186; — Vladimir 186.
- Blebea, familie 83; — moșie, jud. Neamț 80.
- Blehan, familie 83.
- Blestematele sau Bădila, moșie jud. Brăila.
- Blériot Ch., aviator 274.
- Bliscinăuți, moșie 88.
- Blinzi, moșie jud. Tecuci, 59, 80, 257.
- Blütte E. L., agentul britanic la București 185.
- Bocești, moșie 80.
- Bocicoel, moșie în Transilvania 59.
- Bodești, moșie jud. Putna 59, 80, 257, 258.
- Bodnărescu Samson 116, 172.
- Boboci, moșie 80.
- Bobu, moșie 56; — munte 86, 59; vii la — 86.
- Boga M. 137.
- Bogați, moșie jud. Ialomița 84; — jud. Muscel 85.
- Bogătești 179.
- Bogdan, familie 79; — Duică G. 218, 231.
- Bogdan al II-lea vv. 100, 265.
- Bogdan, moșie jud. Mehedinți 85.
- Bogdănescu Șt. A. 137.
- Bogdănești, moșie jud. Iași 80.
- Bogdănița, m-re 59, 258.
- Boghicea, moșie jud. Bacău 141.
- Bogotești, moșie 58.
- Bohotin, prisăci la 81, 89.
- Boerescu, Maria 129; — Vasile 96, 129, 143, 149, 189; — Zoe 129.
- Boești, moșie jud. Covurlui 59.
- Boiaceni, moșie 80.
- Boian, Bucovina 22.
- Boiangiu Zane Petre 75.
- Boianul, sat 266.
- Boicescu Al. A. doctor 275.
- boieri, arestați 258; — cu caftan 37; — în litigiu cu moșneni 148; — moldoveni 213; — „recalcitranți” 222; — reacționari 220; — pe stări 29.
- boiernăși 45.
- Boileau 249.
- Boiștea, moșie jud. Neamț 59, 257.
- Bojdărești, moșie 99.
- Bojinca, Al. 241.
- Bolcești, țin. Neamț 99.
- Boldănești, pe Soloneț, moșie 88.
- Boldești, moșie 80.
- Boldu, moșie jud. Rm. Sărat 85.

- Boldur, moșie 161.
 Bolhoști, moșie jud. Botoșani 59, 257.
 Bolintin, moșie, jud. Dimbovița 58.
 Bolinteanu A. 60; — Dimitrie 60, 75, 115, 163, 186.
 Bolliac C. 45.
 Bologa Iacob 241.
 Bologna 235.
 Bolotești, moșie 80.
 Bonciu, familie 83.
 Bonetti Antonio, industriaș din Milano 167.
 Bonifacio 198.
 Bonn 263, 267.
 Bonnard, C. 234, 235.
 Bonte Marco 88.
 Boțești, țin. Tutova 88; mori la — 89.
 Borani Giambatista, gravor 234.
 Borănescu, familie 83.
 Borăuți, moșie 88.
 Borca, moșie țin. Neamț.
 Borcești, moșie țin. Tutova 80.
 Bordănești, moșie 266.
 Bordeni, moșie jud. Prahova 148.
 Bordești (Borodești), moșie jud. Tutova 59, 257.
 Boroczyn Rudolf Arthur, baron, ofițer rus de origine germană inginer topograf 113.
 Borodino 244.
 Borosești de la Amara, jud. Rm. Sărat 85.
 Borș, familie 79.
 Borzescu Trifu 99.
 Borzești, moșie jud. Dorohoi 59, 201, 257; vii la — 81.
 Bosancea, moșie în Bucovina 22, 85.
 Bosfor 86, 138.
 Bosie, familie 142; — Alexandru 142; — Anastasia 142; — Catrina, medelnicereasă 140; — Costache 140, 141; — Elena, băneasă 140, 142; — Ioan, sluger 140, 141, 142; — Iordache 140; — Mihalache 140; — Nicolae 93, 140, 142; — Pavel, pircălab 140; — preot 140; — Ștefan, jitnicer 143; — V., agă 140, 142.
 Bossy V. Raul 140, 142.
 Boșneak, viceprezident în divanurile Moldovei și Țării Românești, 28.
 Boșteni, moșie în jud. Bacău 141.
 Botea 83.
 Boteanu Lucia 44.
 Boteni, moșie jud. Dimbovița 58.
 Botești, moșie jud. Covurlui 142, 257.
 Botez, familie 79; — D. 231.
 Botoi, moșie jud. Tutova 80.
 Botoșani 95, 105, 173, 214; — case, locuri, prăvălii la — 81, 213; — județ 127, 150, 200; 257, — moșie 80; tulburări la — 270.
 Botzan P. 262.
 Boureni, moșie jud. Suceava 269.
 Bourgeois Léon, ministrul muncii 203.
 Bouteilles, vicontesa de — 203.
 Boutroux Em. 198.
 Boyer P. 198.
 Bozăiani, moșie jud. Vaslui 59, 258.
 Bozianu, familie 47, 150.
 Bozieni, moșie jud. Roman 80, 99, 132.
 Bradu, m-re 86.
 Bragadiru, bancă 183; — moșie jud. Ilfov 84, 91; magazine de zaherea la — 41.
 Bran, de Lemeny Ioan 15; — pircălab 89.
 Branciogu, moșie jud. Prahova 85.
 Braniște Valeriu 116.
 Brașeuți, moșie țin. Neamț 98, 99.
 Brașov 87, 94, 99, 100, 212, 244, 247; Arhivele Statului din — 97; banca Cetatea din — 247; boieri fugiți la — 86; electrificarea orașului — 152; I.A.R. — 153; schimburi comerciale cu — 241.
 Brașoveanu (Carcalechi) Gheorghiu Gheorghie 77; — calfă 75.
 brașoveni 99.
 Brateș, moșie jud. Covurlui 159.
 Brativoești moșie jud. Mehedinți 58
 Braun, Leo de — 113.
 Brazilia 233.
 Brădășani, moșie 109.
 Brădet, moșie jud. Mehedinți 85.
 Brădiceni, moșie, jud. Fălciu 257.
 Brădicești, moșie jud. Fălciu 59, 140.
 Brăescu Const. 168.
 Brăești, moșie jud. Buzău 201, 260; — jud. Dorohoi 59, 80, 213, 257; — jud. Iași 167.
 Brăgărești, moșie jud. Buzău 84.
 Brăicău, moșie 85.
 Brăila 29, 50, 51, 71, 78, 91, 136, 166, 170, 270; — cetate 41, 73, 93; casă comercială la — 182; case, circiumii, hanuri, locuri, prăvălii la — 86; — județ, 14, 29, 159, 182; — moșie 41, 183; — port 77, 188; spitale militare la — 41.
 Brăileanu, familie 83.
 Brăilești, moșie jud. Rm. Sărat 85.
 Brăiloiu, familie 83; — paharnic 56; — C. 150.
 Brănești, moșie jud. Botoșani 59, 257; — jud. Ialomița 58.
 Brătășani, moșie, jud. Iași 80; — jud. Teleorman 58.
 Brătescu, familie 83; — Voinești, Ion Al. 115, 116, 231.
 Brătești, moșie jud. Prahova 58; — jud. Suceava 257.

- Brăteștii de jos, moșie jud. Dimbovița 84.
 Brătianu, familie 45, 143; frații — 268;
 — D. 51, 130, 134, 143; 161, 274, — Dim.
 143, 180; — I.C. 133, 134, 143, 158, 178,
 225, 248; — Ionel 143, 203, 216, 242;
 — Pia 143, 268; — Sabina 143; — Vintilă
 138, 143, 242, 268;
 Brătulești, moșie jud. Roman 80, 269; —
 — jud. Tecuci 141.
 Breaza, jud. Dolj 58; — jud. Prahova 56, 85.
 Brescanu, familie 60.
 bresle 122.
 breslași 93.
 Brezeni, țin. Fălciu 99.
 Breznița, moșie jud. Mehedinți 85.
 Briceni, mori la 88, 89.
 Briceva, moșie 80.
 Brixe Kolland de — 101.
 Brînceni, moșie jud. Teleorman 58, 85, 179
 Brîncoveanu, familie 79, 83; — Basarab 160,
 242; — B. Constantin, prinț 118; băneasa — 62
 — Grigore căpitan 75; — N. logofăt 74.
 Brîncoveni, mănăstire 54.
 Brînzești, moșie jud. Ilfov 261.
 Broasca, moșie jud. Buzău 84.
 Brockhaus F. A. 171.
 Bronsait, colonel, legația Germaniei din
 București, 203.
 Broscauți, moșie jud. Dorohoi 113; — jud.
 Vaslui 59, 80, 213.
 Brosse, I. Grey de la — 180.
 Broșteanu, familie 83.
 Broșteni, moșie jud. Ialomița 84; — jud.
 Rm. Sărat 58; — jud. Teleorman 85; —
 jud. Vaslui 80.
 „Brown Boveri“, societate 153.
 Brumărești, moșie 88.
 Brussa 62; — emigranți români la — 46.
 Brutaru, Grecu Ștefan 75.
 Bruxelles 191, 234.
 Bruznic, moșie jud. Caraș — Severin 241.
 Bucești, moșie 98.
 Bucioc Toma 99.
 Bucium, familie 79.
 Bucium, vii la — 81.
 Buciumeanca, moșie 86.
 Buciumeni, moșie jud. Ilfov 84; — jud.
 Tecuci, 80; — jud. Vlașca 109.
 Bucov 260.
 Bucovăț, moșie jud. Dolj 84.
 Bucovina 21, 22, 23, 24, 62, 150, 199, 200,
 265, 276, 277, 278.
 Bucșănescu, familie 79, 83.
 Bucșești pe Cerna, moșie 88.
 București 11, 13, 15, 19, 25, 26, 28, 42, 50,
 62, 63, 73, 86, 93, 96, 97, 104, 107, 112,
 113, 120, 138, 140, 149, 166, 172, 173,
 185, 186, 202, 203, 233, 236, 238, 249,
 251, 253, 261, 264, 268, 270, 276, 277;
 Arhivele Statului din — 270; biserica evan-
 ghelică din — 178; canal navigabil în
 — 153; canalizare în — 161; casă comer-
 cială în — 182; case, circiumi, hanuri,
 locuri prăvălii, în — 46, 58, 81, 86, 145;
 cimitirul Belvedere din — 100; cinematog-
 raf din — 168; expoziție la — 146, 153;
 fabrică din — 152; locuitori din — 45; lu-
 crări edilitare în — 29; magazine de zaherele
 în — 41; mahalaua Stejarului din — 100.
 manufacturi din — 103; m-rea Tutoror
 Sfinților din — 121; penitenciare din — 127;
 proprietăți din — 129, 159; Radio din
 — 168; revoltă în — 156; Societatea de
 gaz și electricitate din — 153; — spitale
 militare din — 41; școli din — 208; Școala
 Sf. Sava din — 100; turnee în — 166;
 ulița Stavropoleos din — 29; Universi-
 tatea din — 134; 248; Uzinele Comunale
 din — 153; vii la — 86.
 Bucuța Emanuil 105, 247.
 Buda, moșie 63, 85.
 Budapesta 227, 241; bănci la — 241; bise-
 rica românească din — 240; Conferința
 de la — 147; film realizat la — 236; lega-
 ția din — 141; Muzeul Național din — 97;
 parlamentul din — 240; Universitatea din
 — 121.
 Budberg, general rus 45.
 Budești, moșie jud. Ialomița 58, 84, 179, 223.
 Budișteanu, familie 83, 159; — colonel 159;
 — general 248.
 Budișteni, moșie jud. Muscel 85.
 Buenos Aires 166.
 Buftea, moșie jud. Ilfov pacea de la — 224.
 Bugă, membru al familiei Filipescu 177.
 Buhuș, familie 79, 83.
 Bujani Pietro, gravor 234.
 Bujor P. 231.
 Bujoreanca, moșie jud. Teleorman 85.
 Bujoreanu, familie 83; — Ecaterina 147;
 — Radu 54.
 Bujoreni, moșie 80.
 Bulandra, Lucia Sturza 236, 242.
 Bulăești, moșie 80.
 Bulbucani, moșie jud. Hîrlău 59, 257.
 Bulbucata, mori la — 86.
 Bulci, moșie jud. Caraș Severin 240.
 Bulgari, moșie 99.
 bulgari 72, 100.
 Bulgaria 35, 94, 104, 163, 182, 225, 258;
 relații cu — 64.
 Buliga, fost mare agă de dorobanți 56.
 bumbac 183.
 Bumbuești, moșie jud. Argeș 84.

- Bunești, moșie jud. Tutova 59, 257.
 Burda A. Vani, agentul diplomatic al României la Cairo 51.
 Burdea, familie 83.
 Burger G. 186.
 Burghеле, familie 79.
 Burghilea Alexandru 81.
 Burileanu C. 97.
 Bursuci, schit 59, 258.
 Buruenești, moșie 89.
 Busuiani, moșie 53.
 Buștenari, Teșca, moșie 167.
 Buta Șt. N. 218.
 Butculescu, familie 83, 145, 146; — Constantin Dimitrie 50, 51, 145, 146, 147, 206; — Ecaterina 51; — Ion 145; — Maria 147; — Marin, ispravnic 41, 145, 146; — Mina 146; — M. pitar 145, 146; — N. 44, 130, 146.
 Butești, moșie jud. Argeș 84.
 Buticiul, moșie jud. Vaslui 59, 213.
 Butoiul, moșie jud. Buzău 261.
 Butura, moșie jud. Covurlui 80.
 Buțcăteni, moșie jud. Roman 80.
 Buzatu, Iancu Stoica — Argeș, meșter abagi 61.
 Buzău, 261; case în — 58; case, circiumi, hanuri, locuri, prăvălii în — 86; comitetul pentru unire din — 164; electrificarea orașului — 152; — județ 29, 150, 154, 157, 187, 201, 260, 261; spitale militare din — 41.
 Buzăul, Valea — 260.
 Buzdugan Gh. 261.
 Buzdugan, schit 59, 258.
 Buzeni, moșie jud. Hîrlău 59, 257.
 Buzești, frații 98.
 Buznoaia, moșie jud. Vaslui 80.
 Buzoianca, moșie 85.
 Buzoianu, familie 83.
 Buzoieni, moșie jud. Ialomița 124.
 Buzovița, moșie 99.
- C**
- Cacaleți, jud. Dolj 84.
 Cacica, fabrică de sare, Bucovina 23.
 cafenea, „la Max” din Iași 172.
 Cahul, bălți, heleștee, iezere la — 89; judecător la — 197.
 cai de curse 225; v. și curse de —
 Caiata, moșie jud. Rm. Sărat 167.
 caice pe Dunăre 73.
 caimacam 11.
 Cairo 51.
 Calafat, 71; carantină la — 12; consulate otomane din — 34.
 Calais 235.
 Calamatta Luigi, gravor 234.
 calamități naturale în Bucovina 23.
 Calapod Gavrilă 99.
 Calcografia Catedrală din Roma 233, 234.
 caldarim de piatră pe ulița Stavropoleos din București 29.
 Calea Victoriei 42; proprietate pe — 157.
 Califarov 77.
 Calinic, mitrop. 248.
 Callimaki, prinț 186.
 Caluda, fam. 83.
 Calul, jud. Dimbovița 98.
 Camera de comerț (din București) 255; înstituirea — 188.
 Campani, fam. 83.
 campania, din 1877 — 1878 158, 159.
 canal navigabil, București — Argeș — Dunăre și Roșu — Argeș 153.
 Cancicov Ella, decoratoare 44.
 Canderon — Renault, uzine, comenzi la — 153.
 Candiano, lt. col. 161.
 Candrea I. A. 198.
 Cangiano C. 186.
 Cannes, festivalul Internațional al filmului la — 236.
 Conta, fam. 79.
 Cantacuzino, fam. 15, 83, 148, 244, 277; — A. 164, 225, 231; — Andronic 90, 148; — C. 87; — C., caimacam (1848) 13; — C. Gr. 134; — Constantin 148, serdar 76, fost m. stoln. 98; — dr. 161; — G. 161; — G. lt. col. 203; — George (Gheorghe 62, 148, 214; — George (G.) Grigore 148, 149, 150; — Gr. Alexandrina 218; — Gr. G. 262; — Grigore 213, pitar 75; — I.A. 60, post. 75, (Zizine, om politic și literat) 148, 149; — Ioan dr. 178, 203, 231, 242, 275; — Ion C. (fiu caimacamului Constantin Cantacuzino din Țara Rom.) 148; — Ioniță fost m. cămăraș 110; — Leon 213; — Luxandra născută Crețulescu (mama lui Gh. Gr. Cantacuzino) 150; — Manu Alexandrina (fc. lui Constantin Cantacuzino caimacam în Țara Rom. în 1848) 148, 150; — Maria 209, ic. gen. Nicolae Mavros 148 — născută Pișcoveanu, bunica lui Gh. Gr. Cantacuzino 150; — Mihai 73, M. G. 148, 274; — Nicolae G. 148; — Pașcanu fam. 79; — Ruxandra 54; — Sabina, (născută Brătianu) 143 — Safta 200, șt. lui Ionașcu Balș 131; — Toma 73 148; — Zoe 149; v. și Sturza Alice.
 Cantemir, fam. 83; Dimitrie - 101, 149, 155
 capital, 184, - străin 184, 262.
 capitulații 40.
 Capșa, fam. 79, 83; — M. gen. 198.

- Capul Codrului, Bucovina 22.
 Carabelea, fam. 83
 Caracal, case în 58,—și circiumi, hanuri, locuri prăvălie în—86; informații dspre-188.
 Caracaș, fam. 79;—Constantin stoln. 63.
 Carada Eugen 143, 248, 274.
 Caragiale I. Luca 47, 115, 172, 238, 277.
 Caraciu, moșie 80.
 Caramaliu, fam. 83.
 Caramihu 77.
 Caralesse 244.
 Caranfil, fam. 83; - Andrei f. ing. Nicolae G. Caranfil 152—154;—Atanasie George, ing. 152, 154;—Eufrosina st. ing. Nic. G. Caranfil (coresp. de la) 154;—Maria, mama ing. Nic. G. Caranfil (coresp. de la) 154.
 Caransebeș, Școala Normală din—241.
 carantine, 64, 258;—la Calafat 12;—Colentina 41;—pe marginea Dunării 27; v. și Gruiu și Turnu.
 Caraș—Severin, jud. 241.
 Caraula, jud. Dolj 98.
 Cardinolini, gravor 234.
 Caribolu, fam. 83.
 Carini, prof. 117.
 Carol I <principe de Hohenzollern> 178, 180, 187, 188, 189, 204, 258, 267;—VI, regele Ungariei 94.
 Carp, fam. 79, 83, 155;—armaș 155, — A. 161;—Anton 242, 262;—D, poeziile lui 156;—Gheorghe, m. ban. 155;—Ioan, m. agă 155;—Lungul Gh. 155;—Nicolae, spătar, f. lui Carp Ioan 155;—Ț. 277;—Petre, m. stolnic 155;—P. P. (șeful part. conservator om politic) 51, 116, 155, 179, 203, 205, 225, 254, 274;—Smaranda (născută Radu) st. lui Carp Petre 155;—Vasile 155.
 Carpați, 100; v. și ziare.
 Carpenișanu, fam. 83.
 „Cartellieri”, societ. cinematografică 236.
 Cartoian, N. 278.
 Casa Centrală de ocrotire, organizarea - 228.
 Casa de depunerii, consemnațiuni (și economie) 70, 96.
 Casa de economie, credit și ajutor a Corpului didactic 70.
 Casa Răsurilor 73.
 Casa rurală 268.
 Casa Sănătății, organizarea 228.
 Casa Scoalelor 194.
 case, în Bacău 59;—în Botoșani (fam. Balș) 132, 213;—în București 58;—în Buzău 58;—în Craiova 59;—și dughene 258;—în Iași (fam. Balș) 132;—în Pașcani 59; sistematizare de—150; vinzări de - 131.
 Castaing L., consul francez 187.
 Castriș Constantin 75.
 Castrișoia (Castriș), Safta 60, 95, 157.
 Cașin, moșie jud. Bacău 59, 257.
 catagrafie (catagrafii) 29, 31, 148;—din 1830 - 1838 214;—străinilor 41;—tirgurilor din Moldova de Nord 214.
 Catargi (Catargiu), fam. 79, 83;—Al. 168;—Apostol m. postelnic 99;—Ilie m. logofăt. 99—L. 51, 149,—Lascăr 116, 268.
 catastișe 148.
 Caucaz 138.
 Caudella Ed. 231.
 Cavafu Ghiță Hagi 75;—Iordan 75.
 cazaci, 94;—zaprojeni stabiliți în Principat 41.
 Cazacu P. ing. 209;—Vasilco—Keșco, fam. 277.
 Cazimir, Petrache 62, paharnic. proprietar - 141.
 cazinou din Krynica 216.
 Cazzavillan L. 147.
 Căbești, moșie 80.
 Căbujeni, moșie 80.
 Căcărăzeni (Căcărezeni) moșie jud. Iași 59, 80, 257.
 Căcășani jud. Teleorman 109.
 Căciulești, moșie 99.
 Cădești, moșie 80.
 căi ferate, (1868) 45; concesiune de—87; construcții de—161, 190, 223; dezvoltarea - 143;—naționale 47.
 Căimăcămia, Craiovei 11, 31, 94;—Moldovei 214;—în 1858, 222.
 Căiuți, moșie 85.
 Călărași 50, 51;—plasă 16; spitale militare de la—41;—Noi jud. Ialomița 84.
 Căldăraru Raicu Petru 75.
 Căldărești, jud. Buzău. 84.
 Căldărușani, m-re 59.
 Căliman, moșie jud. Vaslui 59;—jud. Vrancea 258.
 Călimănești, moșie 80;—jud. Brăila 84;—jud. Muscel 85;—jud. Vâlcea 85.
 Călina, moșie jud. Putna 59, 257.
 Călineasca de Jos, moșie 109.
 Călinescu G. pah. 54; - Gheorghe prof. 15.
 Călinești, moșie 72, 271; - jud. Buzău 157;—jud. Ilfov 148;—jud. Muscel 85;—jud. Prahova 149; - țin. Dorohoi 99.
 Călinoiul I. 60.
 Călugăreni, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
 călugări, expulzare - Bucovina 23.
 Călugăru (Călugărul), curmătură 61;—jud. Brăila 84.

- Căluu de Jos și de Sus, jud. Romanși 98.
 Cămărășescu, fam. (înrudită cu Berceanu) 15,
 83, 136; — Ion 137.
 cămătari ruși 188.
 Căpeteni, moșie jud. Putna 59.
 Căpîlnaș, moșie jud. Caraș-Severin 241.
 Căpoteanu de Jos, moșie jud. Putna 257
 Căpriorul, moșie jud. Vlașca 58.
 Căputeni, moșie 213.
 Cărbănești, moșie jud. Tutova 80.
 Cărtinești, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
 cărți domnești (orig. slave și rom.) 150;
 —de judecată 200, 214; liste de 258;—ti-
 părite 81.
 Căruntu, moșie 58.
 Cărunți, moșie 98.
 cășării în jud. Buzău, Ialomița, Muscel
 Prahova, 29.
 Cățiașu, moșie jud. Buzău 157.
 Cătinu, moșie jud. Muscel 148.
 Cătuna, jud. Buzău 84.
 Cătuneanu, fam. 83;—stolnic socru lui Nico-
 lae Alexandru, fam. lui 129.
 Cătunu—Gorneni, jud. Vlașca 85.
 Cățeleni, moșie 59;—sat 258.
 Cățelu-București 29.
 Căutești, moșie 109.
 Căzânești, moșie 85;—jud. Ialomița 150;—jud.
 Ilfov 148.
 ceară 183.
 Ceaur Aslan, Eugen, văr Haricleei Darclée
 167.
 Cegani, moșie jud. Ialomița 58.
 cehi 100.
 Ceplea, jud. Gorj 84.
 Cepleanu, fam. 83.
 Ceptura, vie jud. Prahova 129.
 Cepturoia, m-re 98.
 Cerăt, jud. Dolj 98.
 Cerbinți, moșie 213.
 Cerchez 161;—fam. 79.
 cereale 41; cumpărări de - 130; export de
 - 87; vânzări de - 130.
 Cerepăuți, moșie jud. Rădăuți 141.
 Cerna, Bucșești pe - 88;
 Cerna Panait 116.
 Cernat, munte 98.
 Cernat Alexandru, g-ral 158;—Sevastia (năs-
 cută Budișteanu) șt. g-ralului 159.
 Cernaucă, moșie în Bucovina (propriet. fam.
 Hurmuzaki) 199, 200.
 Cernădia, jud. Gorj 84.
 Cernăești, moșie jud. Tutova 80.
 Cernăteasă, moșie jud. Buzău 159.
 Cernătești moșie (jud. Prahova) 37, 58, 85;
 vii la—86.
 Cernăuți, 22;—Suceava - Iași, linie ferată
 190.
 Cernela Mică, moșie 99.
 Cernelele sau Craiovița, moșie (jud. Dolj) 56,
 84.
 Cerneți or. (jud. Mehedinți) 12, 37, 85.
 Cernica, m. vornic. 98.
 Cernica, m-re 120;—moșie pe Berheci 88.
 Cernovici Laura, șt. lui Mocioni Andrei 239.
 Cerșani jud. Argeș 84.
 Certani, moșie jud. Vlașca 109.
 Cervenția, jud. Teleorman 85.
 cerviș 183.
 Cerviști, moșie jud. Buzău 201.
 Cesianu Const. 207.
 „Cetatea”, bancă 247.
 Cetatea Albă 89.
 Cetatea Ulmu, jud. Mehedinți 85.
 Cetățeană, jud. Vilcea 85.
 Cetățuia, ce se numește Trestiana, moșie
 109;—Iași, prisăci la—81
 Charles, dr./Craiova/ 31.
 cheltuieli pentru armata rusească 29.
 Chénier A. 249.
 Cherboug or. 235.
 Cherson, port 77.
 Chesarie, ep. 55.
 chestionar economic privind Tara Rom. 186.
 Chetria, vii la—81.
 Chiajna, jud. Ilfov 84.
 Chibici—Rivneanu 171, 173.
 Chicera, vii la—81.
 Chicoș, fam 79.
 Chila, jud. Ilfov. 84;—moșie 225;—Mogo-
 șoia, moșie jud. Ilfov 136.
 Chilia 89.
 China 81.
 Chiperceni, moșie 109.
 Chirculești, moșie jud. Vlașca 136.
 Chirescu, fam. 83.
 Chiriac, medelnicer. 103;—postelnic 98.
 Chiriacescu I. 274.
 Chirilești, moșie jud. Iași 80.
 Chiriță, postelnic. 89.
 Chisălău 276.
 Chișărăi de Jos și de Sus, moșie jud. Iași
 80.
 Chișinău 258; case, dughene, locuri în—59,
 213; Curtea de Apel din—131.
 Chiștelnița sau Văleni, moșie jud. Bacău 141.
 Chițcani, moșie 213.
 Chrissoveloni J. N. 216.
 Cialic C. 231
 Ciamis Toma 50.
 Cilibiu, fam. 79.
 Cinci, Anna Maria șt. Paolo Mercuri 233.
 cinovnici 28, 29.

- Cioara, moșie 59, 213;—jud. Hîrlău 257.
 Ciocaneli, fam. 83.
 Ciocanul, moșie 145.
 Ciocănari, jud. Ilfov 84;—moșie jud. Vlașca 58.
 Ciocăneasca, moșie jud. Prahova 58.
 Ciocănești, jud. Ilfov 84.
 Cioceni, vii la - 86.
 Ciocina sau Obidiți, moșie jud. Ialomița 84.
 Ciocile, jud. Rm. Sărat, poște la - 41.
 Ciocîrdia, fam. 83.
 Ciocîrlești, moșie jud. Vaslui 213.
 Cioculescu fam. 60.
 Ciofrești, moșie 85.
 Ciogole (Ciogolea), fam. 277;—Pătrașco al treilea logofăt. 99.
 Cioran, fam. 83.
 Ciorani, jud. Prahova 85.
 Ciorăneanu, fam. 60.
 Cioreni, moșie jud. Iași 132.
 Ciornița, moșie jud. Iași 141.
 Ciornii, rîu, lupte pe—244
 Cioroboreni, jud. Prahova 85.
 Cioroni, jud. Rm. Sărat 85.
 Cioroiu, jud. Romanaiți 98; magazii de zaherele la—41.
 Ciortorie, velnițe la—81.
 Ciotor D. 198.
 Cipariu T. 15.
 Ciripcoala, moșie 59; - sat 258.
 Ciripești, moșie jud. Tutova 59.
 Cirișești, moșie jud. Tutova 257.
 Cișmigiu, baluri în—146.
 Ciucurencu A, pictor 44.
 Ciudin v. Albotă.
 Ciulnița, jud. Ialomița 84.
 Ciuhur, apă 89.
 ciurmă, combaterea - 12, 27, 30, 38, 41, 142, 214, 258, 270.
 Ciumulești, numită Plop, moșie jud. Suceava 80.
 Ciungi, moșie jud. Vlașca 85, 91.
 Ciuntu Deodat, cavalier 75.
 Ciupagea Ana 277.
 Ciupercă, fam. 79.
 Ciuperceni 91.
 Ciurbeni, moșie jud. Dorohoi 132.
 Ciurcu, fam. (ardeleană) 247; - A. 146.
 Ciure, fam. 79.
 Ciureanu St., Craiova 60.
 Ciurelu, moșie 85.
 Ciute, fam. 79.
 Ciucurești, moșie jud. Dolj 58.
 Cibla, țin. Dorohoi 99.
 Ciineasca, jud. Brăila 84.
 cîini de vînătoare 93.
 Cîlnău spătar 89.
 Cîmp, jud. Muscel 85.
 Cîmpeanu L., dr. 228.
 Cîmpina, jud. Prahova 26, 85, case, cîrciumi, hanuri, locuri, prăvălii la—86.
 Cîmpineanu, fam. 83, 160;—Costache 94;—Eli-sa 160; - I. 149;—Ioan, colonel 160;—Ion, guvernator al B.N.R. 161, logofăt al dreptății 76, magistrat, ministru 160;—Irina (născ. Bellu) șt. lui Ion, președ. Crucii Roșii 160, 161; - Stefan Cantemir, ofițer 160;—Va-sile căpitan. 160.
 Cîmpineasca, jud. Rm. Sărat 85.
 Cîmpu, plasă 16.
 Cîmpulung, 74;—m-re 18, 73; - Moldovenesc, sate din ocolul 110;—Muscel or. 31; elec-trificarea—152.
 Cîmpulungeanu Gh. 95.
 Cîndescu, fam. 47, 83;—Radu 160.
 Cîndești, moșie jud. Bacău 59, 213;—jud. Botoșani 59;—jud. Dorohoi 80;—jud. Iași 132;—jud. Neamț 249.
 Cîrlomănești (Corlomănești) moșie jud. Tutova 59, 88, 257.
 Cîrciumaru Ion Sfetcu 75.
 Cîrcovici Petre, pîrcălab. 88.
 Cîrdești, moșie jud. Botoșani 59.
 Cîrjești, moșie jud. Botoșani 257; - jud. Iași 80.
 Cîrjoaia, moșie jud. Iași 80.
 Cîrligătura, țin. 99, 269.
 Cîrligele, jud. Rm. Sărat 85.
 Cîrligeni, moșie jud. Vilcea 58.
 Cîrligi, moșie jud. Bacău 59.
 Cîrligu, moșie jud. Iași 141; - jud. Roman 257.
 Cîrmeata Jurja 89.
 Cîrnu de Jos, moșie jud. Neamț 257;
 Cîrpiți, moșie jud. Iași 59, 257.
 Cîrstea, fam. 277.
 Cîrstienesti, moșie 85.
 Cîrțișorul din Vale, moșie 85.
 Cladinița, apă 109.
 Cladova, muhafiz din - 34.
 Clarnet 117.
 clăcași, 29, 30, 86; - pe moșia Pătroia jud. Vlașca 30; tabele de—150.
 Clătești, moșie 58, 86.
 Cleanov, jud. Mehedinți 85.
 Cleja, moșie jud. Botoșani 59, 257.
 Clejani, jud. Vlașca 85; uleiinița la—45.
 Clémenceau Georges, președ. Cons. de Min. al Franței 203.
 Clémencet Lucie 44.
 Cleni, moșie 80.
 Cleobul Filipopolitul 81.
 Clineanca, jud. Ilfov 84.

- Clinceanu fam. 83;—Iosif, paharnic. 76.
 Clinceni (moșie) jud. Ilfov. 84, 98, 187.
 Clocotici, jud. Argeș 84.
 Clocotișul moșie 85.
 Clopoțel Ioniță, date biografice despre—214.
 Cloșca 62.
 Cluj, or. 99, 250; Arhivele Statului din—97;
 construcția de aeroport la—153; electrifi-
 carea orașului—152; Universitatea din—218
 249; - județ, prefectul 236.
 Coancă Mircea 54.
 Coandă, gral (N) 179, 225;—Henry 203;
 Coasta Cîmpului (Valea Mare), vii în—45.
 Cobalii, moșie 213.
 Cobești, moșie jud. Tutova 257.
 Cobia, m-re 86.
 Cocorâscu (Cocărescu, Cocărâscu), fam. 47,
 83, 150;—I. 60.
 Cocea D. Virgil 153.
 Cochi Ene A. 60.
 Cocioba, moșie 80.
 Cocioc, locuri la - 86.
 Cociș Iosif, venit din Austria 64.
 Cociu, fam. 83.
 Coconi, moșie jud. Ilfov 129.
 Cocorani moșie jud. Dorohoi 59, 213, jud.
 Ialomița 84.
 Cocorăști, moșie jud. Dimbovița 58.
 Cocorăștii Mislii, moșie 191.
 Căulescu Zoe Maria, v. gen. Ștefănescu
 Amza 272.
 Codreasca, jud. Rm. Sărat 85.
 Codreni, moșie jud. Dorohoi 59, 257; - jud.
 Ilfov 84.
 Codrescu Florica, desenatoare 44.
 Cofetaru Costache 75.
 Cofieni, moșie 80.
 Cojasca, moșie jud. Dimbovița 129.
 Cojescu, fam. 89.
 Cojești, jud. Ilfov. 84.
 Cojilău (Cojilău) moșie jud. Dorohoi 59, 213.
 Cojoca Ecaterina, sf. lui Mocioni Andrei 239.
 Cojocarum Dumitru Ioniță 75.
 Colacul, jud. Dolj 84.
 Colceag kt. Nicolae, prof. 70.
 Coleuți, moșie 80.
 Colegiul, Carol I (Craiova) 56; - Sf. Sava
 (București) 17, 170.
 Colentina, apă 29; amenajarea riului—153;
 carantină la—41;—moșie 98; vii în—86.
 Colfescu, fam. 83.
 Colibași 38.
 Colibășanu, fam. 60.
 Collège de France 249.
 Colombani Gaetano 234.
 colonizare, de agricultori, germani și ruteni
 21; - de germani în Bucovina 23.
 coloranți de piei 183.
 Colson F., cartea lui despre drepturile mun-
 tenilor și moldovenilor (1856) - 267.
 Colțea, spital 14, 86, 96.
 Colțesc, fam. 83.
 Colțul Morarului, munte 86.
 „Columbia”, societ. petrolieră 269.
 Colunești, moșie 80.
 Comana, m-re 86.
 Comani, deal 54.
 Comanul, țin. Bacău 98.
 Comarna, moșie jud. Iași 80.
 Comarnic, jud. Prahova 85.
 Comănești, moșie jud. Bacău 59, 213; - jud.
 Gorj 84; v. și Nănești.
 Comedia Franceză, reprezentății la București
 -149.
 comerț, 87;—Bucovina 22; case de—77;
 convenții pentru—47;—și industrie, mini-
 stru la 231.
 comisia (comisii), Centrală de la Focșani
 46, 164, 269;—Documentală 17, 18, 95,
 104, 188, 197;—Dunăreană, a Dunării 64,
 188;—electrică 188; Monumentelor Istorice
 276;—pentru administrarea și cercetarea
 socotelilor statului 188;—pentru cerceta-
 rea și asigurarea liniștii obștești sau comisii
 pentru cercetarea vagabonzilor periculoși
 ordinii publice 13;—pentru cercetare cel-
 or implicații în fapte revoluționare la 1848
 13; - pentru cercetări geologice în Bucovi-
 na 22; - pentru întocmirea catagrafiei
 locuitorilor 12; - pentru reglementarea si-
 tuației averilor și documentelor m-rilor
 pămîntene, înființare (1863) 19.
 Comișanca, jud. Dimbovița 84.
 Comitetul, celor 12 studenți pentru propa-
 gandă 51; - economic româno-german 203;
 - pentru degermanizare cu sediul la Paris
 203;—Național din Sibiu 15;—revoluțio-
 nar al Românilor din Cernăuți 61.
 Comoșteni, jud. Dolj 84.
 Comunitatea evanghelică din București 97.
 Conachi, fam. 83.
 concesiuni de păduri și petroliere 216.
 Conches de Fullet, Felix 234.
 „Concordia” societ. petroliere 269, 276.
 Condeești, jud. Brăila 84.
 Condrești, moșie 88.
 Conferința (conferințe), de la Genova 141,
 142;—internațională, de la Lausanne, Lu-
 cerna și Madrid 153;—de la Paris (1866)
 189;—de pace de la Paris (1919) 63;—de
 la Roma (internațională) 141, 153;—in-
 terparlamentare de la Berna, Budapesta,
 Haga 147.

- confiscarea averilor m-rești, Bucovina 23.
 conflicte, de graniță 163;—ruso-turc 268.
 Congresul, albano-român de la Triest (1913)
 51;—de la Berlin (memoriu prezentat la)
 159, 143;—catolic (informații despre) 212;
 — internațional de studii bizantine 44;—de
 pace 202;—profesorilor de Istorie din Ro-
 mânia 63
 Consiliul, Aulic de Război, Bucovina și
 Viena (1556) 21; — Dirigent, resortul cul-
 telor 218;—general al județelor României
 188;—medical al Țării, Direcția Generală
 a Serviciului Sanitar 126; - de Stat,
 înființarea 164, 188.
 Consistoriu la Cernăuți 22.
 Constantin (Constantin), clucer 98;—comis
 54;—dragomanul tatăl lui Panaiot Moruzi
 244;—f. lui Constantin Brîncoveanu 98;
 —(Dinu) f. lui Ianache 260;—fr. lui Panaiot
 Moruzi 244;—vv. 72;—Brîncoveanu vv.
 98, 101, 102, 121, 122;—Hagi Belu dr.
 din Craiova 41; - Ipsilanti vv. 55, 94, 102,
 150, 261; - Mavrocordat vv. 11, 26, 148, 261.
 Constantinescu Al. 180; - Monteoru, fam. 83,
 - V. G. 137.
 Constantinidi fam. 83
 Constantinofca, moșie 80.
 Constantinopol 14, 75, 90, 97, 120, 185, 186,
 187, 200, 214, 222, 274; atașat la—156;
 bancherii din—186; Magheru în exil la—220;
 patriarhia din—97, 121;—port 77; scrisori
 trimise la—217; studenți la - 87.
 Constanța (port) 50, 71.
 constructori de cetăți 93.
 construcții de biserici și școli 200;—de case
 și prăvălii 72; rutiere 149;—de șosele 149.
 consulat (consulate), otomane din Turnu
 Severin, Calafat, Craiova, Galați 34;—en-
 glez 15;—francez 214;—rus din Iași 163.
 consul (consuli), francezi 187; - Franței în
 Țara Rom. 185.
 Conta N, log. 117; - Vasile 62.
 Contari, fam. 83.
 Coțești, moșie 58, 179,—jud. Bacău 213.
 contrabandă (contrabandiști), 35;—ienicerilor
 185.
 contracte de arendări și închirieri 269.
 Coțești, moșie, jud. Bacău 59;—jud. Putna
 59, 257.
 convenție (convenții) 216;—consulară 161;
 —din aug. 7/19 1858, 46;
 —cu Austro-Ungaria din 1873, 190;—de la
 Paris 163, 223;—de la Viena din oct. 1921, 22.
 Copăcelul, moșie 85.
 copiiști de documente 19.
 Copou, vîi la-(Iași) 59, 81, 132, 258.
 corăbii cu aburi 41.
 Corbeanu, fam. 47;—Rudeanu, fam. 150.
 Corbeasca, jud. Ilfov. 84.
 Corbi, moșie 58.
 Corbii Ciungi, jud. Vlașca 85.
 Corbu jud. Romanai 85.
 Corcești, moșie jud. Dorohoi 132.
 Corcova, jud. Mehedinți 85.
 Cord, moșie jud. Tecuci 80.
 Cordeanca Piteasca, moșie jud. Ilfov 148.
 corespondență, bancară 136;—consulară 185;
 - diplomatică 187.
 Corfescu Nicu, tenor 167.
 Corlățești, moșie jud. Suceava 213.
 Cornățel sat 99.
 Cornățelul, moșie jud. Ilfov 129.
 Cornățeanu, fam. 83; - Socol 98.
 Cornescu, fam. 83; - Constantin m. logofăt al
 Dreptății 129; - Mihail m. vornic (președ.
 Comisiei pentru cercetarea celor implicați
 în fapte revoluționare 1848) 13, 14
 Cornești, moșie jud. Dimbovița, 129 jud.
 jud. Dorohoi 132;—jud. Roman 80.
 Cornetul (1), moșie jud. Dimbovița 58, 187;
 jud. Ilfov 84, 85.
 Corni, moșie 80.
 Cornu, jud. Prahova 85.
 Coromilești, moșie jud. Iași 257.
 Coropeia, moșie jud. Iași 59, 257.
 Coroteni, jud. Rm. Sărat 85.
 Coroiului, vîi la - 81.
 Corrado, prof. din Italia 228.
 Coruceni, moșie jud. Covurlui 257.
 Corzu, jud. Mehedinți 98.
 Coșăuți, sat, moșie 59, 258.
 Cosceni, moșie 59.
 Cosciani Raphael, sculptor 198.
 Cosma Sterie 51.
 Cosmovici, A. G. 231.
 Costache, fam. 83; - f. Anei Golescu 46; - Epu-
 reanu, fam. 79.
 Costaforu (Costa-Foru) 83; - Gh. min. de ex-
 terne 156; - M. 149.
 Costandache, Gh. spătar, 88; - Maria 45, 167.
 Costandinești, jud. Rm. Sărat 85.
 Costăchescu M. 97.
 Costescu, fam. 83.
 Costești, moșie (jud. Baia) 80, 98.
 Costiceni, moșie 140, 266.
 Costin, fam. 79; - Miron 274, celebrarea a
 255 ani de la nașterea - 147.
 Costina, moșie 80.
 Costinescu Emil 161, 205.
 Costinești, moșie 213.
 Coșarnița Ghicăi, moșie jud. Rădăuți 141.
 Coșbuc George 47, 61, 116, 117, 238, 277.
 Coșceni, sat, moșie 258.

- Coșeni, moșie jud. Iași 59.
 Coșoveni, moșie jud. Dolj 58.
 Coșugeni, moșie jud. Dorohoi 132.
 Coșuteni, moșie jud. Hîrlău 59, 257.
 Coteana, moșie jud. Olt 161.
 Cotenii, moșie jud. Putna 257.
 Cotiujeni, moșie 80.
 Cotmănești, moșie jud. Iași 59, 257.
 Cotmeana, m-re 18.
 Cotnari, moșie jud. Hîrlău 59, 257; — jud. Iași 141, (cu moară și iaz) 142; vii la — 59, 81, 167, 213, 258.
 Cotoră, jud. Ilfov 84.
 Cotroceni, m-re 86, 120.
 Cotros, moșie jud. Tutova 136.
 Cotu Cilibiei, jud. Buzău 84; — Lung, jud. Brăila 84; — Lung-Vrăbîasca, moșie jud. Ialomița 136.
 Cotunești, moșie jud. Dimbovița 58.
 Coțofeanu, fam 83.
 Coțofeneasca, jud. Rm. Sărat 85.
 Coțofenești, jud. Prahova 85.
 <Coutoiani> Th. 270.
 Coutouly C. de — ministrul Franței la București 146, 225.
 Couvreur Gustave, publicist 149.
 Covurlui, jud. (moșie în) 159, 257.
 Cozancea sau Corcești, moșie jud. Botoșani 80.
 Cozia, m-re 18, 59, 63, 73, 86, 126; prisăci la — 89.
 Cozieni, jud. Buzău 84.
 Cozleciu (Cozleci), moșie jud. Prahova 58, 85, 269.
 Cozma, fam. 79; — pîrcălab 89.
 Craiova, 11, 29, 31, 51, 53, 55, 62, 86, 179; Arhivele Statului din — 97, 103, 221; bis. din — Madona Dudu 56, Sf. Dumitru 100; case în — 59; case, cîrciumi, hanuri, locuri, prăvălii la — 86; construcția aeroportului din — 153; consulate otomane din — 34; Departamentul de Criminalion din — 104; expoziție de la — 146; heleşteu la — 56.
 Craiovița, moșie jud. Dolj 56, 84.
 Crantî Dimitrie, spatar 167.
 Crasna, apă 99; — moșie, jud. Iași 141; — jud. Neamț 240.
 Crasnaleuca, moșie 59, 213.
 Crăcăoani, țin. Neamț 88.
 Crăciun E. dr. 228.
 Crăescu, fam 79;
 Crăștina, moșie jud. Fălciu 59, 257.
 Creangă Ion 116.
 Creditul (Credit), Bănățean 241; — Funciar Rural 60, 267, 269, 274; — Funciar Urban 60, 274; — Industrial 241; Crédit Lyonnais 183,
 Crestata, jud. Brăila 84.
 Crețeani, moșie 99.
 Crețeanu, fam. 83; — C. Constantin, pitar. 75; — I. 130; — Ion, paharnic. 76
 Crețeschi, moșie 56, 58.
 Crețoiu B.B. 149.
 Crețulescu, bis. (București) 86.
 Crețulescu, fam 83, 150; — Costache comis, arestarea lui 41; — N. 51.
 Crețulești, moșie jud. Ilfov 84, heleşteu pe — 86.
 Crevedia, moșie 271; — jud. Vlașca 85.
 Cricov, apă 61.
 Cricoveni, jud. Prahova 85.
 Crimea, hanul — 94; războiul — 64, 129, 130, 182, 244.
 Cristea, Miron, ep. de Caransebeș 240; — mitrop. 241; — P. 248.
 Cristescu Nicolae 213.
 Cristești, moșie 80, 269.
 Cristienești jud. Rm. Sărat 98.
 Cristinești, comună 197; — jud. Rm. Sărat 85.
 Crișan 62.
 Crișcăuți, moșie 80.
 Criteanu, fam. 83.
 Crivaia, bălți, heleşteie, iezere la — 89.
 Crivești, moșie jud. Tutova 80.
 Crivina, jud. Prahova 85.
 Crînișu, sat. 121.
 Crîmpoaiie, deal 54.
 Crîngeni, jud. Rm. Sărat 85.
 Crîngu, jud. Rm. Sărat 85.
 Croitoru Nicolae, Manole 75.
 Crovul, moșie 27.
 Crowe E. 179.
 Crucea, moșie 98; vii la — 81.
 „Crucea Roșie,, societate 203, 231.
 Cuciuru Mic, moșie 80.
 Cucorani (Cucoreni) moșie jud. Botoșani 80, 200
 Cucu, moșie 85; — schit 86.
 Cucu Gligore 89.
 Cucutești, jud. Ilfov 85.
 Cucuți, moșie jud. Iași 141.
 Cucuteni, moșie 85, 131, 178; — jud. Dimbovița 84; jud. Iași 80.
 Cujejd, apă 109.
 Cuhea, moșie în Transilvania 59.
 Cuibărești, moșie jud. Tecuci 80.
 Cuibu, moșie jud. Prahova 58.
 Culiceni, moșie jud. Dorohoi 80; — țin. Suceava 88.
 Curătești, jud. Vlașca 85.
 Curești, moșie 98.
 Curius Ion 62.
 Curmătura, moșie jud. Vlașca 109.
 curse de cai 217.
 Curtea, de Apel din Buc., 261, din Iași 261

din Craiova, grefa 60; — de Casație 148, 164; 260 — de Conturi 45, 70, 164, 188, 271; — Criminală 14; — Veche bis. și mahala (Buc., case, circiumi, hanuri, locuri, prăvălii în) 86; — de la Viena 211.
 Curtea de Argeș 209.
 Custura, jud. Rm. Sărat 85.
 cutia de milostenie 73.
 cutremur de pământ (Martinica) 235.
 Cuțarida Const. 130, — serdar 76.
 Cuza, fam 79; — Elena 164.
 Czernin O. (conte, ministru Austro-Ungariei la București) 47, 225.

D

Dabija, fam. 79; — G. 231; — N. 101; — Sidiri, proprietar 142.
 „Dacia Română”, societ, 269.
 Daia Lazăr președinate societ. „Drita” 50.
 Daicoviciu C. 241, 250.
 Dan vameș 98.
 Danenberg, general rus 14.
 Daniel Fr. inginer 149.
 Danielopolu D. G. dr. 130, 198, 275.
 Daniil Panaiot 77.
 Danu, munte 86.
 Danușani, moșie jud. Dorohoi 59.
 Darabani, moșie jud. Dorohoi 132.
 Darclée Hariclea 166, 167, 168.
 dare (dări, obligații, perceperi, scutiri de —) 28, 31, 41, 224, în bani în Țara Românească 46, în Moldova 73, și privilegiu 92; — căimăcămît 11; — cîsla (cisle) 31, 46, de lucrători și meșteri 29; — clacă 15; — dajdii, pe lude 31; dijmă 27, scutire de — 150; — haraciu 93; — podvezi 29, 31; — rupta 40.
 Darvari, moșie jud. Prahova 269.
 Dascovici N. 253
 Dașkov prinț 186.
 datorii de bani 142.
 Davida, moșie 99.
 Davideni, proprietate 276
 Davidești, jud Mușcel 98.
 Davila Al., dr. 195, 198, 209, 242.
 Dăbîrcini, moșie 109.
 Dăescu, munte 86.
 Dăianu E. 241.
 Dălbăneasa, moșie jud. Cîrligătura 80.
 Dălbănească jud. Prahova 85.
 Dămieni, moșie 85.
 Dămileni, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
 Dănceni, moșie jud Fălciu 80.
 Dănești, moșie 80.
 Dănileni, moșie 213.
 Dănilescu, fam. 83.

Dăniilești, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
 Dănișești, moșie 80.
 Dănușani, moșie jud. Dorohoi 213.
 Dărmăneasca, jud. Prahova 85.
 Dărmănescu, fam. 83.
 Dărmănești, moșie (jud. Prahova) 85, 99, 270.
 Dăsnăteni, moșie 213.
 Dragul, jud. Argeș 84.
 Dealul, m-re 18, 86; — moșie 80.
 dealuri (vii în —): — Dealul Calului 86; — Cîrligilor 58; — Cornului 81; — Crîngurenilor 86; — Dumbrăvii 86; — Petroneștilor 86; — Piteștilor 58, 86; — Scheilor 86; — Spirii 86; — Șopotului 53; — Teiușului 86; — (Tirgul Dealului), case, locuri la — 86.
 Debains, consul francez 161.
 Decusară E.C. 228.
 Dedești, moșie 109, jud. Iași 141.
 Dedovița, jud. Mehedinți 85.
 Dedulescu, fam. 83, 150.
 Dedulești, m-re 18; — moșie jud. Dorohoi 141.
 Dedusick Titus 81.
 Delaroche Paul, pictor 234.
 Delavrancea Barbu Ștefănescu 116, 198, 231, 238.
 Deleni, moșie jud. Dorohoi 59, 213.
 Delești, moșie 80.
 delimitări rurale din 1864 130.
 Demetrescu, D. 231; — Traian 116, 117.
 Demidoff, conte 186.
 Densușianu, Aron 117; — N. 198.
 Deochiați pe Șoholui 88.
 Departamentul, Credeinței 18; — Dreptății 13, 14; — de șapte 103; — de opt 103; — din Lăuntru (Treb.) 14, 38, 91, 220; — pricinilor străine 40, 41; — Spătăriei 25, 26.
 Depărățan Th. 60.
 Depărtați, moșie jud. Teleorman 58.
 Depréts Susanne, artistă franceză 242.
 deputați, alegeri pentru Obșteasca Adunare 12.
 Dering G., ministrul Angliei la București 225.
 Derjec Cristof 81.
 Dersca, jud. Dorohoi 112.
 Derujavînți, moșie 213.
 Desa, sat 98.
 De Sanctis, istoric italian 242.
 Descopărești, moșie 58.
 Desprez H. 87.
 Dessus A. 134.
 Deșu, fam. 83.,
 Detcoveanu, fam. 83.
 Detroit, Departamentul Sănătății din — 228
 Deveselu, moșie jud. Romanai 58.
 Drexler Fr., supus străin 30.
 dezvoltarea, capitalistă (a țării) 161, 184; — economică, din Moldova 200; — a României 143; — școlilor 194.

- Diacăuți, moșie 88.
 Diaconescu, fam. 83.
 Diaconovici, D. avocat 240; — G. 200.
 Diamandy Constantin 142.
 Diamantescu Constantin, reprezentantul unor uzine de armament din străinătate 203.
 Diculescu Ioan, serdar 56.
 Didier Ch. 234.
 dieci 140.
 Dielgana, moșie jud. Suceava 59.
 Diez, Jacques de — 147.
 Dilgana, moșie jud. Tecuci 213.
 Dimache George 178.
 Dimachi Neculai, vornic 79.
 Dimcodeni, moșie jud. Dorohoi 257.
 Dimieni, moșie jud. Covurlui 80.
 Dimitrie, Ioanid logofăt, director Departam. Treburilor din Lăuntru 220; — Mihail 51.
 Dimitriescu A., dr. veterinar 64.
 Diamond B. dr. 198.
 Dincă, fam. 15.
 Dingani, moșie jud. Covurlui 80.
 Dingeni, jud. Iași 99.
 Dinu, zăpciu 26.
 Dionisie, mitrop. 87; — nobil din Țara Hațegului 121; — patriarh Constantinopolului 120; — Ecclesiarhul, dascăl slovenesc 121.
 Dionisius Popovici, episcop din Ofen 241.
 diplomație 216.
 diplome de ranguri 214.
 Dissescu C.D. 198.
 Dituria societ. (albaneză) 50, 51.
 Dițulescu Florea 60.
 Divanul (divanuri), ad-hoc 62, 92, 267, deputat în — 170, 187; — Moldovei 199, — domnesc 26, 40; — împlinitoare 28; — judecătoresc 104; — Săvârșitor 27, 28, 38, 41; — Țării 103.
 Divicia, moșie 80.
 Dilga, moșie 56, 58; — jud. Ialomița 84; — Mică jud. Ialomița 84.
 Dilgeanu, fam. 83.
 Dimboviceanu, fam. 83.
 Dimbovicioara, moșie jud. Dimbovița 58.
 Dimbovița, apă 29, asanarea riului — 153; — județ 61, 150, 187, ocîrmuirea — 14.
 Dîrjeni, moșie jud. Iași 80.
 Dîrvari, moșie 85.
 Dîrzanca, moșie 85; mori la — 86.
 Djuvara, M. 231; — T. (G.) 161, 168, 274
 Dobîrceni, moșie jud. Dorohoi 141.
 Dobra, tirg în Țara Hațegului, 121.
 Dobre ot Mager, strămoș lui Gh. Magheru 220.
 Dobreni, moșie jud. Ilfov 187.
 Dobrișan postelnic, 98.
 „Dobrodetelna Drujina“ (Socîetate de binefacere), organizație politică bulgară din București 182.
 Dobrogea 91; supuși otomani din — 268.
 Dobrogeanu, jud. Argeș (munte) 98.
 Dobrogeanu Gherea Constantin 116, 203.
 Dobrosloveanu, fam. 83.
 Dobrosloveni, jud. Romanai 85.
 Dobrotești, moșie 98.
 Dobru, logofăt. 88.
 Dobrulești, moșie pe Orbic 88; — jud. Suceava 269.
 Dobrun, moșie jud. Romanai 58.
 Dobrușa, moșie 98; — jud. Suceava 59, 257.
 Docan, fam. 79; — N. 278.
 Docan, moșie jud. Tutova 136.
 Docin C. Naum (Dossios), mare negustor la Brașov 129.
 Docolina, moșie pe Bîrlad 88.
 documente, cu caracter biografic 152; — cu caracter tehnic 152; distrugerii de — 38; — mold. colecție 131 132; — în trad. sau reg. 23; — pierdute 30.
 Dodun des Perrières Ferdinand (funcționar în Min. de Int. Franța) 64.
 Doftana, ocină 96; — penitenciar 269; salinele de la — 188.
 Doicești, bis. 86; — jud. Rm. Sărat 85.
 Dolj, Grefa Tribunalului — 60; — jud. 127; ocîrmuirea — 46.
 Dolha 110.
 Dolhești, moșie jud. Dorohoi 80, 141; — jud. Fălciu 142.
 Dolniceni, moșie jud. Dorohoi 141.
 Domenico Amici 234.
 Domide B. 218.
 Domirești, jud. Rm. Sărat 85.
 Domnești, moșie jud. Putna 59, 257.
 Domnița, jud. Rm. Sărat 85.
 Donești, moșie 98.
 Dongoroz 253.
 Donici, fam. 79, 277; — A. 105; — Andronache vornic 214; — P. 198.
 Dora D'Istria, scriitoare 186.
 Dorna, moșie jud. Suceava 59, 257.
 dorobanți 15; — călări 13; miliție, voluntari, trupe de — 220.
 Dorohoi, or. 113, case la — 213; — jud. 91, 244, 245, 257, 266, 269, ispravnic de — 214, moși în — 141, 201, 213.
 Doroș, fam. 79.
 Dorocșani, moșie jud. Iași 80.
 Dositei (Dositheii), arhiep. Bălgradului 90; — mitrop. 101; — patriarh 81; — patriarh la Ierusalim 73.
 Dosoftei 23.

- Dosul Sandii sau Fundul lui Gheorghe, moșie jud. Dolj 56.
- Dragomir, 99; — spătar 260; — Tudor 75; v. și Negoită.
- Dragomirescu, fam. 83; — Mihail 75, 116.
- Dragomirești, sat 98; fabrică de postav la — 61; — moșie 80, 85, 88, 213, jud. Roman 257, jud. Tutova 80.
- Dragoș, vornic 88.
- Dragotă, călugăr 99.
- Drăcșani, moșie jud. Tutova 59, 257.
- Drăgănești, moșie jud. Dorohoi 257; — jud. Tecuci 269.
- Drăghești, jud. Rm. Sărat 85.
- Drăghici, postelnic (f. lui Alexandru fost mare vornic) 54, 56; — vornic de la Mărgineni 177.
- Drăghiciu, jud. Mușcel 85.
- Drăgoești, schit 59; — de Sus, schit 258.
- Drăgănești, bis. 86; — moșie jud. Dorohoi 59; — jud. Tecuci 80.
- Drăgosăști, moșie jud. Saac 58.
- Drăgușeni, moșie 88, 99, jud. Bacău 59, 257, jud. Dorohoi 59, 257.
- Drăguțescu, fam. 277.
- Drincea, jud. Mehedinți 85.
- Drita societ. 50, 51.
- Drugănescu, fam. 47.
- Dubău A. 60.
- Duca, fam. 79; — colonel 149; — vistier al doilea 99; — I.G. 116, 117, 180, 203, 216.
- Duca, Gheorghe, vv. 92, 101, 150.
- Duclos, consul francez 187.
- Dudeasca, jud. Rm. Sărat 85; — Maria moșie în com. Armășești, jud. Ialomița 225.
- Dudescu, fam. 83, 150.
- Dudești, spital la — 41, 73.
- duel 217.
- Duhamel, general rus 14, 186, 187.
- Duică Bogdan (G.) 116, 278.
- Duiliu Marcu N., comisar al guvernului provizoriu în 1848, deputat în Divanul Ad-hoc al Țării Românești 15, 95, 170.
- Dulcescu Gheorghe 62.
- Dulner G., secretarul agenției austriece 142.
- Duma N., corespondență de la — 143.
- Dumanschi, fam. 83.
- Dumas, Alexandru 118; — Constance 178.
- Dumba, fam. 83; — V. din Viena 189.
- Dumbrava, jud. Prahova 85.
- Dumbrăveni, moșie 173, 174, 213.
- Dumbrăvița, moșie jud. Baia 80.
- Dumitrache, clucer paharnic fiu vistierului Dinu Sărățeanu 260; — polcovnic 56.
- Dumitrescu, G. 274; — N. 62; — Șt. 44.
- Dumitru, frate lui Panaiot Moruzi 244; — Ion 62; fustașu 56.
- Dumont, inginer francez, inspector general la Lucrări Publice 189.
- Dumușeni, moșie jud. Dorohoi 80.
- Dunăre, 12, 33, 34, 41, 72, 89, 182, 268; canal navigabil Buc. — Argeș — 153; — carantine 27; construirea podului de la — 142; insule pe — 163; navigație pe — 45, 153; poduri pe — 38; SAR de navigație pe — 153, 154; spioni veniți peste — 38; transport pe — 121, 183.
- Dunău, seliștea lui — 99.
- Dunedin, lord, președ. Parlam. din Scoția 268.
- Durnești, moșie jud. Iași 80; — jud. Suceava 269.
- Durny 259.
- Dușmanii Mari și Mici, moșie 99.
- Duvantura 263.
- Duvernois, compozitor și profesor la conservator 166.

E

- Ecaterina a II-a, împărăteasa Rusiei 73.
- eclipsa de lună din 1823, 64.
- l'Ecole des Chartes, Paris, 133.
- Economu Eftalei 130.
- Ecuașani, la obîrșia Voronei 88.
- Ecuașeni, moșie țin. Roman 99.
- Edera, moșie jud. Prahova 150.
- Edesie Justin, fost eg. al bis. Sf. Vasile din Iași 95.
- Edmond de Herz (născ. Ghica) 248.
- Eforia, Instrucțiunii Publice 63; — societate politico filantropică 182; — Spitalelor civile 178; — Școalelor (Naționale) 53, 55, 56.
- Eftimiu C. vicepreșed. Societ. Drita 50.
- Egee, mare, insule din — 77.
- Egipt, 50, 51.
- Eiffel, inginer 195.
- El Hadj, Ali, aga, Osman, agă fiul său 34.
- Elba, insulă 81.
- „Electricitatea”, societate 153.
- electrificarea rurală, doc. privind — 153.
- Eliad, fam. 15; — Andrei 77; — Ioan, pitar 75.
- eliberarea țiganilor 15.
- Elinescu, Pirvu Dincă 75.
- Elisabeta, regina 115, 118.
- Elliot Brothers and Co Ltd. London firmă 152.
- Elveția 138, 203, 228.
- Emanuel (Manolache) fiul lui Mihail Zade 222.

emigranți români, 143; — la Brussa 46.
 Eminescu M. 47, 171, 172, 238, 246.
 Eminovici, Gh. căminar tatăl poetului 173;
 Hareta 171, 173; — (Eminescu) Matei, 171, 173.
 Enache (Enachi), vătaf 98; — vist. 155.
 Enescu, George 168; — Gh., serdar 45; — Ghiță, clucer sameș de Olt și Teleorman, cămăraș al ocnelor la Tg. Ocna și schela Galați 45; — P. 274; — Ramiro, comandor 153.
 Enzenberg Karl (general, administrator al Bucovinei) 21, 22, 23.
 Enrichetta (Enrichette) fc. lui Paolo Mercuri (căsătorită Rădulescu) 233, 235.
 Eötvös Karoly 211.
 epidemie 12, de holeră 16; — de vărsat și holeră 35.
 epigrame 254, 277.
 Epir 270.
 episcopie, Buzău 63, 260; — Rădăuți 22, 23; — Râmnic 55, 63.
 Epistasia Craiovei, arhiva — 31.
 epitropie (epitropii), Așezămintelor Brincovenesti 51; — bulgară, societate politică la București 182; — Învățăturilor publice 81; — orfanilor 73; — Sf. Spiridon din Iași 214.
 Epure Dumitrașcu, vor. de poartă 109.
 Epureanu Emanuel 139.
 Epureni, moșie 88; — jud. Tutova 80.
 Epurești, jud. Vlașca 85.
 Erariu, militar 22.
 Erbiceanu G., student la Athena 81.
 Erculeasca, jud. Ialomița 84.
 Erculești, mori la — 86.
 Erler E., societate 150.
 Esad bei, ambasadorul Turciei la Viena 34.
 Esarcu George 143, 268.
 Esle Giuseppe, d' 234.
 Esterhazy P., conte 263.
 Esteu, moșie 98.
 Estournelles Constant 198.
 eteriști 89.
 Eupatoria, lupte la 244.
 Europa 77, 94, 134, 183, 184, 186.
 Evloghie călugăr, fost vistier 89.
 Evnomie Constantin, prof. la Iași 81.
 evrei, 46; — din Bucovina, expulzați 23; — situația lor în Moldova 187; — din Ungaria, date statistice 212; emanciparea — din România 30.
 export 38, 87; — Bucovina 22; — de cereale 130; — de produse 77.
 exploatarea, capitalistă a proprietăților 136; — maselor populare, Bucovina 23.

exploatarea, de păduri 241; — petroliere 146, în valea Prahovei 167; — de piatră de var neagră 150; — sării 188.
 expoziții, 234; — agrară din 1904 130; — de avicultură din Paris în 1924, 44; — cooperatelor pe țară de la București (1894) 146, de la Craiova și Iași (1886) 146; — „Die Frau in Haus und Beruf“ din Berlin (1912) 44; — internațională a cooperăției din Gand (1924) 44; — internațională de radio (Buc.) 153; — „Luna Bucureștiului“ 153; — națională (1906) 147; — de la Paris 258, din 1889, 146, universală din 1900, 44; — permanente ale Academiei artelor decorative din 1926, 44; — românească de la Helsinki (1935) 142; — salonul din 1866, salonul oficial din 1924, 1925 și salonul de toamnă din 1921 44; — Societății agrare a marilor proprietari din România (1903) 44; — Societății Concordia Română (1880 și 1882) 146; — și tirgul de mostre din București (1921) 44; — Universale, premii obținute de România, 44.
 expulzarea, de călugări — Bucovina 23; — de evrei — Bucovina 23.
 Ezereni (Ezăreni), moșie jud. Hirlău 59, 257.
 Ezerul, moșie 80.

F

Faberi, Angelo 234.
 Fabian, Vasile 269.
 Fabre, consul francez 187.
 fabrică (fabrici, fabricare), de băuturi alcoolice 87; — „Energia“ din București 152; — de lacuri și vopsele din Timișoara 241; — de luminări de seau 61; — de porțelan din jud. Gorj 30; de prelucrarea minereului la Pojorita 23; — de postav din Pociovașiște 103; — de postav din Dragomirești 61; — de sare la Solca, Cacia — Bucovina 23; — de săpun din Galați 61; — de spirt la Gura Bucevolui 61; — de testomele 87; — de țimplărie 61; — de vopsele 78.
 Facultatea, de drept din Iași 238; — de Litere din București și Iași, 250, 251; — de Litere din Paris 249; — de Litere și Filozofie de la Academia din Geneva 157.
 fanarioți 92.
 Fantoli Cesare, inginer 209.
 Farcadinul de Jos, sat 121.
 Farșuni, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
 Farul Mare, munte 86.
 Fasciotti, baron, ministru la legația Italiei din București 203, 209.

- fascizarea țării 229.
 Faure, bariton 166.
 Fauré Gabriel 118.
 Fauri, moșie jud. Iași, 80, 99.
 „Faust”, operă de Gounod Ch. 166.
 Făgărășanu, familie 83.
 Fălcu, Grefa Tribunalului — 60; — județ 142, 257, 269; — ținut 147.
 Fălcoianu, familie 47, 83; — general 154; — Ioan, fiul lui Mihail 54; — Matei căpitan, paharnic, serdar, fost mare șetrar 54; — S. 189.
 Fălticeni, han în — 167; — județ 257.
 Fărâsani, moșie jud. Bacău 59, 257.
 Fărcașa (Fărcașul), moșie jud. Neamț 80, 167.
 Fărcașele, moșie jud. Romanâți 85.
 Fărcașanu, familie 15.
 Fătu I. 130.
 Făurei, moșie 85.
 Fedeleșeni, moșie jud. Roman 80, 269.
 Federația de scrimă 153.
 Fefelei, moșie jud. Buzău 84.
 Feier Anton, doctor 228.
 ferăstraie 22.
 Ferdinand, I de Habsburg, împăratul Austriei; — al II-lea 100; — principe al Bulgariei 268; — rege al României 143.
 Ferehide, familie 83.
 Feredeeni (Feredieni), moșie jud. Dorohoi 59, 112, 213.
 Feredeu, moșie jud. Botoșani 257.
 Ferigi, moșie 98.
 Festivalul internațional al filmului v. Cannes.
 Fetești, moșie jud. Suceava 132.
 Feținghești sau Răzimești, moșie țin. Putna 88.
 Fieni, moșie jud. Dimbovița 84.
 fierărie 183.
 Fierăști, moșie 85.
 Fierbinți, moșie 85.
 Filaret sau Cuțitul de Argint, biserică 71.
 Filatovici Struț, diac 99.
 Fileanca, moșie j. Ialomița 84.
 Filimon N. 95.
 Filip, cămăraș 91.
 Filip G. 117.
 Filipescu 115; — familie 44, 50, 79, 83, 177, 179; — Al. sublocotenent 225; — Alexandru vistier 28; — Constantin, căpitan 98; — Costache, mare ban și fost caimacam al Otteniei 178; — Constantin Gh. 62, 132, 177, 178; — Grigore (George) 177, 231; — Em. 60; — Ioan (Iancu) fost ministru de externe 178; — Ioan, serdar 76, 92, 222, 223; — Iordache George 177, 178; — Lidia 177; 178; — Maria 177, 263; — Maria N. 179, 205; — N. 217, 225, 274; — Natalia 177, 178; — Nicolae 177, 179; — Vochița 98.
 Filipești, moșie jud. Roman 80, 85; — jud. Suceava 59; 177, 257; — de Pădure, moșie jud. Prahova 150.
 Filipopol 94.
 Filișanu, familie 44, 60.
 Filitis Procopie 60.
 Filitti, familie 83.
 Filitti, doctor 93; — I.C. 247.
 Filmbund (Federația filmului) din Viena 236.
 finanțe 87.
 Fințești moșie jud. Buzău 84; — de Jos, moșie 109.
 Fisențea familie 83.
 Fișcălia, moșie jud. Vilcea 85.
 Fitilești, moșie jud. Iași 59, 257.
 Fintina, Ciobanului, moșie 99; — Vladului, moșie 85.
 Fintinele, moșie jud. Suceava 59, 257; — jud. Tecuci 213; — jud. Prahova 148.
 Firloești, moșie jud. Covurlui 80.
 Firțânești, moșie jud. Covurlui 80.
 Fistic, deal, vie în — 98.
 Flămînda, moșie jud. Teleorman 85.
 Flea N. 161, 168, 225, 274.
 Floci, oraș jud. Ialomița, schelă la — 72.
 Floceni, moșie jud. Tutova 80.
 Flocești, sau Chirculești, moșie jud. Ilfov 84; — jud. Bacău 187.
 Flocoșița Mică, moșie 85.
 Flocoșoia Mare, moșie 85.
 Flondor, familie 277, 278; — Eufrosina, soția lui Gh. Hurmuzaki 199.
 Floreasca, lac 153.
 Florența 173, 244.
 Florescu, familie 83, 150; — Ion Em., general 56, 150; — I. 180, 247; — I. Th. 180; Vasile 178.
 Florești, mănăstire 59, 258; moșie jud. Prahova, 56, 159, 267, 268, 269.
 Florian 81; — Aaron 15, 18.
 Foaia, vii la — 86.
 „Foaia Volantă” organ al P.N.R. din Transilvania 241.
 Foca Batista 96.
 Foch Ferdinand, mareșal francez 203.
 Focșa, familie 79.
 Foçșani, 15, 50, 90, 95, 107, 140; — Comisia Centrală de la — 46, 126, 164.
 Focșăneanu G. A. inginer hotarnic 150.
 Foen, domeniu în Banat 239, 241; — biserică și școală 240.
 folclor 63.
 Folești, moșie 80, 213; — de Jos, jud. Ilfov 84; — de Sus, jud. Ilfov 84.

- Folo Pietro, gravor 234.
 „Folocitoza“ film documentar 192.
 Fontainbleau 202.
 Forcalquier 249.
 Formac Constantin, paharnic 75.
 Fossati Melchiade 235.
 Fotescu, familie 83.
 Fotești, moșie jud. Dolj 84; vii la — 86.
 Fotino Antonie 75.
 Fraissinet Al. 161.
 France Anatole 118.
 francezi, specialiști forestieri 95.
 Franchetti, om de teatru italian 149.
 Frankfurt pe Mein 271.
 Franz Iosif, împăratul Austriei 75.
 Franța 40, 64, 94, 101, 110 154 155 183, 189, 202, 203, 205, 214, 225, 228, 233, 255, 258; sinistrați din — 161; studii în — 148; tratative cu — 153; tulburări din 1848 în — 149;
 Franzelarul Matache Constantin 75.
 Frățeni moșie jud. Neamț 141, 269.
 frământări sociale 34, 130.
 Frăsineți, moșie 85.
 Frățești moșie țin. Neamț 88.
 Fre, familie 83.
 Frederic V, regele Boemiei 100.
 Frey, profesor al lui Grigore Balș 132.
 Frînciogi, moșie jud. Vaslui 80; prisăcile — 81.
 Frumoasa, moșie jud. Bacău 59, 257.
 Frunză Giotto 44.
 Frunzânești, moșie Ilfov 84.
 Frunzeanca, moșie jud. Tutova 80.
 Frunzescu Iancu 60.
 Fuad Effendi 14, 15, 46, 186, 187, 222.
 Fuani, moșie 58.
 fuga de pe moșie 86, 110.
 fugari, urmărire de — 41.
 Fulga, moșie în jud. Prahova 148.
 fundații culturale românești în Transilvania 240.
 Fundațiile Regale 42.
 Fundeni, lac. 153; — moșie jud. Covurlui, 59, 257; — jud. Ilfov 136; poduri la — 41.
 Fundonii Daamnei, moșie jud. Ilfov 84.
 Fundescu Mihai, arendaș
 Fundu, Obedeanelui, moșie jud. Romanai 85; — lui Gheorghe 56; — Părului, sat jud. Vlașca 27; — Turcului 145.
 Fundurile, moșie jud. Rm. Sărat 85.
 Furceni, moșie jud. Dorohoi 113.
 Furculescu, familie 83.
 Furculești, moșie 85.
 Furdeni, moșie jud. Tecuci 59, 257.
 Furduescu T. 189.
 Furduești, moșie jud. Teleorman 45.
 Furdui 89.
 Furietti Giuseppe Alexandro 235.
 Furtună D. 231.
 furturi 12.
 Furul, moșie jud. Buzău 84.

G

- Gabroveni /stradă în București/, case, circ-circiumi, hanuri, locuri, prăvălii în — 86.
 Gabru, jud. Dolj 84.
 Gafencu Gr. 137.
 Gaidicini Ferdinando, editor 234.
 Galata, — m-re 251, ospiciul de infirmi de la — 214;
 Galați 71, 78, 86, 94, 152, 258, 261, 270; biserica Sf. Nicolae din — 71; biserica Sf. Gheorghe din — 86; case comerciale la — 183; case, vie, circiumi dughenc, prăvălii hanuri în — 59, 81, 86, 159, 167; Colegiul I din — 158; consulat otoman din — 33; — port 77; — schelă 45; — Mărășești șosea-164, mărfuri transportate la — 183; Palatul administrativ din — 70; Palatul episcopal din — 71; Palatul de justiție din — 71; 164.
 Galbini, jud. Botoșani, moșie 59, 257.
 Galhau, familia, corespondență de la — 143.
 Galicea sau Moșăței, jud. Dolj 84.
 Galinți, moșie, jud. Dorohoi 257.
 Galiția 22, 81; v. Krynica
 Galli, E. 231.
 Gane, familie 79; — Constantin, proprietar 142, 173; — G. 231; — N. (Nicu) 242, 268;
 Garbațki Anton, polcovnic (colonel) 13, 14, 95.
 Garda națională 14, 15.
 Garibaldi (1848) 116.
 Gaschet R. 198.
 Gavril, paharnic 98.
 Gavrilaş Matieș, mare vornic din Țara de Sus 88.
 Gavrilaşco, fost mare postelnic 98.
 Gavrilov, Iacov din Moscova 101.
 Gavriil, preot, 98.
 „Gazeta Bucovinei“ 278; „Gazeta Română“ 173; „Gazeta Transilvaniei“ 246, 247.
 Gazoti, familie 83; hanul lui — 88;
 Găbești, moșie, jud. Tutova 59.
 Găești 38; — jud. Vlașca 85; — moșie în jud. Dîmbovița 129; ispravnicul de Vlașca din — 38.
 Găgeni, jud. Buzău 84; — vie 150.
 Găina, munte 59.
 Gălășescul Ioniță, arendaș 30.

- Găleşti, jud. Argeş 84; — moşie jud. Putna 257.
- Găluşcă, familie 79.
- Gănescu, biserică 55.
- Gănescu, familie 83.
- Găneşti, moşie jud. Tutova 80.
- gărzi naţionale în 1918 în Transilvania 229.
- Găteju, moşie 85.
- Găteşti, jud. Buzău 84.
- Găjujani, moşie 58.
- Găureni, moşie 80; — moşie, jud. Vlaşca 85.
- Găuriciu, jud. Teleorman 85.
- Gemălăul, munte 89.
- genealogie (genealogii) 64, 143, 145.
- Geneva 136; conferinţa de la — 142; Societatea Naţiunilor de la — 142.
- George, fiul lui Mihail Zade 222.
- Georgius, cavaler 190.
- germani, agricultori — colonizaţi în Bucovina 21; colonizarea — în Bucovina 23; v. trupe.
- Germania 228; oraş în — 159; tratat încheiat cu — 180.
- Gesticone Th. I. 198.
- Gheanghea, familie 79.
- Ghebani, jud. Gorj 98.
- Gheboia, moşie, jud. Dimboviţa 187.
- Ghencea, bulucbaşa 97.
- Gheorghe, episcop de Rădăuţi 89; — Mihail 75; — preot, iconomul m-rii Brîncoveni 54; v. Negoită
- Gheorghescu, familie 15.
- Ghergheşti, vii la — 81.
- Gheorghian Peşacov, traducător de limba slavă la Comisia Documentală 17.
- Gheorghiev, Casa comercială — 183, 184.
- Gheorghiev, familia 83; — Evloghie, mare negustor de origine bulgară 105, 182, 183; — Hristo, mare negustor de origine bulgară 182, 183.
- Gheorghiu, familie 83.
- Ghereşti, moşie, jud. Neamţ 141.
- Gherman, moşie jud. Neamţ 141.
- Gherman (Ghermani), familie înrudită cu familia Alexandrescu 83, 129; — Adam, moşier 129; — Eufrosina, soţia lui Gheorghe Ghermani şi fiica lui Naum C. Docui (Dossios) mare negustor la Braşov 129, 130; — Gheorghe, moşier, fiul lui Adam Ghermani 129; — Ion, fiul lui Adam Ghermani 129; — Nicolae, fiul lui Adam Ghermani 129; — Zoe, căsătorită cu Ion Alexandrescu 129.
- Gheţu Fotache, clucer 113; — M. 274.
- Ghibăţu, moşie, jud. Neamţ 141, jud. Vaslui 142.
- Ghibănescu, familie 79; — Gh. 195, 198, 218, 231, 276.
- Ghica 79, 83, 150, 185, 187, 189, 244; corespondenţă de la — 178; — Alexandru, fost ministru de interne 178; 213; — Ana, soţia lui Ioan M. Manu 222; — A.D. 187; — Constantin Costache 186, 187, 188; — Ecaterina 178, 187, 189; — Ecaterina v. Sturza Olga; — Demetriu 186; — Dimitrie, beizadea, prinţ, clucer, agă 76, 161, 179, 185, 187, 188, 189; — Grigore, obermareşal 73; — Iancu, fost mare comis 187; — Ion 51, 115, 116, 143, 178, 187, 190, 198, 200, 209, 267, 268; — Ion colonel 164; — fost mare cămăraş 45; — L. 277; — logofăt 54; — Maria 187; — Matei 187; — Natalia 177; — prinţul 156; — Scarlat Al. 130, 187; Gr. Scarlat, logofăt 13, 14.
- Ghica Grigore vv. Moldovei 81, 92, 185, 186, 277.
- Ghica, Grigore Dimitrie vv. Ţ. Rom. 91, 102, 105, 110, 146, 150, 185, 187, 188, 261.
- Ghiguiul — Găgeni, moşie, jud. Prahova 150.
- Ghimpaţi, moşie 85.
- Ghinduşani, moşie 80.
- Ghindenii 58.
- Giers Nicolae, consulul Rusiei 186.
- Gimpel, general 273.
- Gioia Ed. 134.
- Gion I. 231.
- Giromăneşti, jud. Brăila 84.
- Gioroc, mori la — 86.
- Gioroceanu, familie 83; — Nicolae, pitar 75.
- Giosanu Ioana, pictor 44.
- Girard W. 198.
- Giubega, moşie 56.
- Giugastri, moşie, jud. Putna 80.
- Giuleşti, moşie jud. Dorohoi 132; — moşie, jud. Iaşi 80; — moşie jud. Hirliău 59, 257; — moşie jud. Neamţ 141.
- Giurcani, moşie, jud. Fălciu 80.
- Giurescu C. 278; — Zosima 117.
- Giurgeşti, moşie 266; — moşie, jud. Dorohoi 132.
- Giurgita 56.
- Giurgiu 38, 46, 91, 93, 188; case, circumi, hanuri, locuri, prăvălii la — 86; construirea unei ghimii la — 45; gimnaziu din — 70; — Bucureşti, cale ferată şi şosea 223; moşie la — 41; port la — 183.
- Giurgiu, Ioil 99.
- Giurgiu, Moian 99.
- gizyie, dare către Poartă 93.
- Gîrbeşti, moşie, jud. Tecuci 59, 258; — moşie jud. Vaslui 156.
- Gîrbovi, m-re 98.
- Gîrbovi, vii la — 86.
- Gîrbovii, de Cîmp 85; — de Munte, jud. Rîmnicul Sărat 85;

- Gîrbovița, jud. Ialomița 84.
 Gîrleanu, Em. 231.
 Gîrlești, spital 86.
 Gîrlești, jud. Dolj. 84.
 Gîrligi, moșie, jud. Bacău 213.
 Glavacioc, m-rea 15, 18, 59, 86.
 Glăvile, jud. Vlcea 85.
 Glenești, moșie 98.
 Gligeni, moșie 99, 269.
 Glina, moșie, jud. Ilfov 129.
 Gliseni, moșie 213.
 globiri de vite 27.
 Glod, familie 79.
 Glodeni, moșie, jud. Dorohoi 59, 257.
 Glodul, moșie, jud. Tecuci 59, 258.
 Glogova, moșie 145; — moșie, jud. Mehedinți 58.
 Glogoveanu, familie 61, 83, 147, 189; — I. 44.
 Glogoveni, moșie, jud. Dorohoi 213.
 Godinești, moșie, jud. Tecuci 80.
 Goicelul, jud. Buzău, 84; — munte 86.
 Goilav I. C. 231.
 Goga Octavian 195, 231.
 Gold Carol, tipograf 113.
 Goldiș V. 116, 231; — N. 241.
 Goleasca, moșie 85.
 Golescu, familie 46, 79, 83, 134, 190;
 — G. Alexandru 190; — A. Gr., 190; —
 A. G., 133; — Ana 46; — C. 149, 191; —
 Charles 190; — Dinicu 190, 191; — Gh.
 ban, 28; — Iordache, vornic (epitrop al
 Școlii Ionașcu, cărturarul) 17, 53, 54, 190;
 — N. (Nicolae) 46, 62, 86, 178, 186; —
 Radu, serdar 54, 76; — Șt. 133, 134, 186.
 Golia, familia 277.
 Golinți, moșie, jud. Dorohoi 59.
 Golița, căpitan 73.
 Golgota, m-rea 18.
 Gologanu, jud. Ilfov 84.
 Golovkin, cancelar 73.
 Gomoesti, jud. Buzău 84.
 Gorceakov Maria 178; — prințul 186.
 Gorceix Septime 118.
 Gore Paul 64, 277.
 Gorjan, familie 83.
 Gorovei, familie 79; — Arthur 277; — C. P.
 207.
 Goșmani, moșie, jud. Covurlui 80.
 Goștinari, jud. R. Sărat, poște la — 41;
 Goundon Charles, compozitor francez 166.
 Goupil et Vibert 234.
 Govora, m-re 18, 86.
 Grajduri, moșie, jud. Iași 230.
 Grama, familie 83.
 Grant Effingham 46; — Zoe 179; v. Rosetti
 Maria.
 Grasset Edouard 234.
 Grădina Botanică 42.
 Grădinari, moșie 145.
 Grădiștea — de Jos, moșie jud. Tutova 80
 — de Sus, moșie, jud. Rimniciul-Sărat 85,
 80; — din Vale, Rimnicul Sărat 85.
 Grădișteanu, familie 83.
 Grăjdieni, schit 59, 258.
 Grămești, moșie, jud. Suceava 59, 257.
 Grăpeni, moșie 80.
 Greaca, baltă 91.
 Greabăn, moșie 271.
 Grebăn, jud. Rimnicul Sărat 15; locuri la —
 86.
 Greceanu, familie 83; — A. 231; — Dimitrie,
 parucic 75; — Ion 130; — Grigore, logofăt
 149.
 Grecia 222, 264; călătorie în — 152; revoluțio-
 nari din — 78; sinodul din — 263.
 greci 72, 94, 100.
 Greci, moșie jud. Vlașca; 58.
 Greuze, picturi de — 45.
 Gribincea Iosif 60.
 Grigorescu, familie 83; — Constantin, pitar
 73; — Ieremia 61, 63; — Gh. 209; — N.,
 pictor 100.
 Grindași, jud. Ialomița 84.
 Grindu, jud. Ilfov 84.
 Groapele 86.
 Grohăeni, moșie 80.
 Groinești, moșie, jud. Dorohoi 59, 213.
 Gropeni, jud. Teleorman 109.
 Groppler Henry 179.
 Grosu, moșie, jud. Vlașca 157.
 Grozăvescu Traian 116.
 Grozești, moșie 80.
 Gruia (Gruiu) jud. Mehedinți 85; caran-
 tinele de la — jud. Dîmbovița, 127; moșie
 98; — Țiganului, vii la 86.
 Grumăzești, moșie, jud. Dorohoi 59, 213,
 257; — jud. Neamț, moșie 46.
 Guadachini, Gaetano, gravor 234.
 Gugești, moșie jud. Fălciu 80; — moșie, jud.
 Iași, 80, 141, 178.
 Guilleminot, ambasadorul Franței la Constan-
 tinopol 185.
 Guitry Sacha, artist francez 242.
 Guma, jud. Vlașca.
 Gura, Bucovinei, fabrică de spirt la — 61;
 — Ezerului, moșie 80; — Sărății 260; —
 Similei, moșie, jud. Tutova 80; — Tegii,
 jud. Buzău 84; — Vadului, moșie, jud.
 Buzău, 159.
 Guran N. 248.
 Gurănescu, familie 60.

Guruiăți, moșie, jud. Vlașca 58.
 Gurnești, moșie, jud. Covurlui, 80.
 Gurui, moșie, jud. Vlașca 157.
 Gusti, actor 180; — D. 228; — ministru 178;
 — T. 115.
 Guttier 161.
 guvernul (guvernări) austriac 35; — conser-
 vator 172; — filo-german 224; — liberale
 160, 172; — provizoriu 46, 190; — provi-
 zoriu format la Izlaz 220; — revoluționar
 (1848), 15.
 Guzoeni, jud. Teleorman 85.
 Gvardenița, jud. Mehedinți 85.
 Gyalui Jenő, scenarist și regizor 192; — Ella
 soția sa 192.

H

Hackenau, cavalier, agentul Austriei la Bucu-
 rești 185.
 Hadîmbu, familie 79.
 Haga, conferința de la — 147.
 Hagi, Constantin Pop 78; — Ianuș, Enuș 45,
 77.
 Hagiești moș. jud. Vlașca 58
 Haimanale, moșie jud. Dîmbovița 84.
 Halil Rizat, ministrul de interne al Tur-
 ciei 35.
 Halim, general 45.
 Halippa, Pan, ministru 228.
 Halle, Academia de la — 87.
 Hamangiu C. 116.
 Hangherli Constantin vv. 102, 129; — fami-
 lie 79; — Elena 177; — Lydia 177; — Al.
 Marioara 189;
 Haneș P. V. 231.
 Hangu, mănăstire 88.
 Hanseman, bancher austriac 161.
 Hanu Roșu, moșie 85.
 Haralamb (Haralambie) G. 277; — familie 83.
 Harbuji, moșie jud. Fălciu 80.
 Harbuscani, moșie 80.
 Haret Spiru 193, 194, 242.
 Haricli Ion 166; — Maria 166.
 Hartulari, Ecaterina 167; — Elenco, postel-
 niceaș 167; — familie 79; 167; — George,
 căpitan 166; 167; — Hariclea 166; — Dar-
 cléé Ioan fiul Haricleei Darclée, compozitor
 166; 167; — Iorgu 167; — Matei 167; — Ni-
 colae 167.
 Hasdeu, Alexandru 87; — B. P. 51, 102, 115,
 116, 126, 127, 197, 198, — Iulia 105, 197,
 198 — familie 79, 277.
 Hasnaș N., doctor, 228.
 Hăslăoanca, pîriu 59, 258.

Hăsnășeni, moșie, jud. Iași 80, 257;
 Hăneșești, moșie jud. Suceava 59.
 Hațeganu Iuliu doctor, 228.
 Havrîna, moșie jud. Dorohoi 269.
 Hăbășești, moșie jud. Dorohoi 141.
 Hăești, moșie jud. Gorj 84.
 Hăidan, familie 79.
 Hămeișu, moșie 109.
 Hărăgești, moșie jud. Tutova 80.
 Hărpășești, moșie jud. Iași 80; vii la — 81;
 Heidelberg 46.
 Helsinki, legație din — 141, 142; expoziție de
 la — 142;
 Henriquel 234.
 Henry F., inginer francez 163.
 heraldică 64.
 Herăstrău, lac 153; vii în — 86;
 Herești (Herăști) moșie jud. Rîmnîcu Sărat
 85, 99, 223, 269.
 herghelii de cai 86; — în Bucovina 221.
 Herlitz, abate 73.
 Hermezeu, moșie, jud. Iași 230.
 Hermeziu Alexandru 213; — Ileana, postelni-
 ceașă 141.
 Herovanu E. 231.
 Herța, case la — 213.
 „Herz”, salam 241.
 Hilandar, m-re în Athos 100.
 Hilel Manoaș, bancher 129.
 Hîlisani de Jos, moșie jud. Dorohoi 59, 213.
 Himăncauți, moșie 59, 258.
 Hiot căpitan 242.
 Hînțești, moșie jud. Dorohoi, 241.
 Hîrjescu, familie 79.
 Hîrlău 93, 213, 214; — județ 213, 257, 269: —
 ținut 89; tulburări la — 270;
 Hîrlescu, familie 79.
 Hîrșești, moșie jud. Covurlui 59, 85, 145, 257.
 Hîrșova 93; farmacie la — 64; podul de la —
 142;
 Hîrtiești, moșie jud. Muscel 85.
 Hîrtop, moșie jud. Suceava 80.
 Hlăpești, prisăci la — 89.
 Hlăpeasca, moșie jud. Vlașca 109.
 Hlipiceni, moșie pe Jijia 88.
 Hodivoaia, moșie jud. Vlașca 85.
 Hodora, moșie jud. Hîrlău 59, 141, 257.
 Hodoreni (Hodoreanca), moșie jud. Vaslui 59,
 101, 258.
 Hodorești, țin. Cîrligăturii 88.
 Hodoș, Alex. 218; — Nerva 242.
 Holban A. D., agronom 47, 225; — Maria,
 băneasă 141.
 Holboca, moșie jud. Iași 80, 132.
 holeră 12, 16, 31, 38, 244; — la Tg. Ocna 45.
 Homești, moșie jud. Rîmnîcu Sărat 85; vii
 la — 86.

- Homița, moșie jud. Suceava 80.
 Homocioaie, moșie 85.
 Horăști, moșie 80.
 Horea 47, 62.
 Horjești, moșie jud. Hîrlău 59, 213.
 Horniceni, moșie țin. Neamț 89.
 Horodiștea, moșie jud. Dorohoi 59, 80, 99, 257; — pe Ciuhur 89.
 Horosăuți, velnițe la — 81.
 Hossu Iuliu, episcop greco-catolic al Gherlei 207; — Longin Francisc 246.
 Hotărani, moșie jud. Romanai 85.
 Hotin 265, 276.
 Hrisant, patriarhul Constantinopolului 120.
 Hristodol Nicolae 213.
 Hristopol, familie 83.
 Hrisoscoleu Scarlet, pitar 75.
 Hrisoverghi, familie 79.
 Hristu, Lambru, președintele comunității române de la Salonic 268; — Petre Hagî 301.
 Hrițeni moșie 88; mori la — 89.
 Hrușăuți, moșie 80.
 Hudești (Hudeștii) moșie, jud. Dorohoi 80, 269; — Mici 132.
 Hugo Victor 46.
 Hugot, cavalier francez 85.
 Huhurezi, moșie, jud. Huși, 59, 257.
 Hulubeasca (Hulubești) Lungă, moșie jud. Ialomița 84; — Scurtă 84.
 Hulturești, moșie 80.
 Humpel Emilia 173.
 Hunedoara 100.
 Hupna, moșie 59, 258.
 Hurdugi, moșie 80.
 Hurezi, m-re 56, 59, 98, 121, 122, 253.
 Hurmuz D. J. 130.
 Hurmuzaki, familie 60, 79, 199, 214, 265, 276 277, 278; — Alexandru 62, 199; — Constantin 199, 200; — Elena 199; — Elisabeta 199, 200; — Eudoxiu 199, — Doxaki, căminar 199, 200; — Eufrosina 199, 200; — Gheorghe (George) 199, 200, 277, 278; — Natalia 266; — Neculai, baron 199, 200.
 Hurmuzescu, doctor 231.
 Huși, județ 141; — moșie 80, 167; vii la — 45.
 Huștiu, moșie jud. Tutova 80.
 Hübsch, familie 83.
 „Hydrofina“, societate 153.
- I**
- Iablanița, moșie, jud. Mehedinți 85.
 Iacob, arhimandrit la Vatoped 96; — din Argeș 222.
 Iacobeni, moșie jud. Iași 59, 257.
 Iacobești, moșie 98.
 Iacov Orbul 98.
 Iacovești moșie, jud. Vlașca 58.
 Iakovenko, familie 83.
 Ialomița, județ, 14, 29, 98, 137, 150, 269, 274.
 Iamandi familie 79; — Dumitrache 81.
 Ianache, fost mare șetrar, fiul lui Gheorghe 260.
 Ianca, moșie, jud. Brăila 84.
 Iancovescu, general 138.
 Iane, căpitan 97; — postelnic 56.
 Ianina 276.
 Ianuli Apostol 51.
 Iapa, moșie jud. Teleorman 58.
 iarbă de pușcă 62.
 Iaroslăvești, moșie 45.
 Iasu, moșie jud. Rîmnicu-Sărat 85.
 Iași, 19, 45, 62, 63, 71, 81, 89, 96, 97, 101, 104, 113, 126, 140, 155, 173, 186, 197, 249, 250, 258 261, 272, 276, 277; Asociația medicilor și naturaliştilor din — 127; biserica Trei Ierarhi din — 81, 101; case, locuri, prăvălii în — 81, 109, 142, 213, 214, 230, 258 — Clubul Național pentru Unire, Curtea de Apel din — 131; dugheni în — 59; expoziții la — 146; Facultatea de drept din — 238; — județ 83, 126, 141 167 200, 213, 230, 257; Seminarul „Veniamin Costache“ din — 70; Școala de arte și meserii din — 70; — tribunalul din — 167; — ținut 89, 99; Universitatea din — 136, 250; vii la — 81, 132.
 Iatropol Teodor, paharnic 13.
 Iatropolu, G. 18.
 Iațiu 110.
 Iazlovski Gh. 110.
 Iazuri, moșie jud. Dimbovița 98.
 Ibănești, moșie jud. Putna 257.
 Icoana, moșie jud. Olt. 85.
 Iconomu Dimitrie 157.
 Icușeni, moșie jud. Iași 91.
 Icușești de Sus, moșie jud. Suceava 141.
 Ienichioi pe Bosfor 86.
 Ierceni, moșie jud. Iași 257.
 Ieremia, mitropolit al Ungrovlahiei 100.
 Ierusalim 73, 81, 89.
 Ijdeleni, moșie jud. Covurlui 59.
 Ildărești moșie 266.
 Ileana, moșie jud. Ilfov 19, 84.
 Iliad Alecu 75.
 Iliăș vv. 100, 110, 150.
 Iliescu Dumitru, general, 202.
 Ilinda, moșie jud. Brăila 84.
 Ilișani (Ilișeni), moșie jud. Iași, 257.
 Ilișești, moșie, jud. Roman 59, 257.
 Ilfov, județ 14, 15, 86, 87, 126, 145, 150, 261; — tribunalul — 274.
 Imperiul, Austriei 81; — Austro-Ungar 240;

- Otoman 33, 51, 81, 91, 92, 94, 203, 222.
 import în Bucovina 22.
 impozite 22, 23; — pe oi 258.
 Imprimeria statului 255.
 incursiuni turcești în Austria, Serbia, Ungaria 33.
 India, măsururi de — 93.
 Indiile britanice de vest 228.
 industrie 46, 138, 143; — aeronautică română Brașov (IAR) 153; — și comerț, minister 137; — electrică 152.
 Ingres, pictor 234.
 Institutul, Central de Statistică 227, 228, 229; — de credit „Albina” din Cluj 218; — de igienă 228; — de medicină experimentală din Cluj 192 — geologic al României 70; — internațional de cooperare intelectuală 228; — „Leidesdorf” din Viena 173; „Pasteur” din Paris 192.
 insule pe Dunăre 96.
 Inșinețul, moșie 88.
 inundații 14, 23, 35, 246.
 Ioachim patriarhul Moscovei 101.
 Ioan, ban 90.
 Ioan vv. Moldovei 100.
 Ioanid, familie 83.
 Ioanide Smaranda 56.
 Ioanițescu D. R. 228.
 Ioanovici G. 60.
 iobagi (iobăgie) colonizați în Bucovina 23.
 Ion, preot din satul Săvești 26.
 Ion, vornic din Paia 98.
 Ionașcu, familie 53; — Slatina școală 53; — — spital 53.
 Ionașcu I. 53, 97.
 Ionescu, Barbu 180; — Bujor Dobre 51; — Gion G. 116; — Ion de la Brad 63; — M. 51; — profesor de istorie și statistică 81; — Sorin, pictor 44; — Take 179, 180, 198 203, 205, 206, 207, 231, 242; — Victor ministru plenipotențiar în Portugalia 180.
 Ionești, moșie, jud. Teleorman 45; — jud. Vilcea 85, 86.
 Iordache, logofețel 39; — mare vistier 88, 99.
 Iordănești, moșie 80.
 Iorga, familie 62, 83; — Nicolae 87, 97, 171, 173, 198, 207, 276, 278; — vâtaf 95.
 Iorgulescu Maria, profesor 251.
 Iosif, al II-lea împ. Austriei 239; — Iosif St. O. 6, 116, 277; — istoric 246; — mitropolitul Moldovei, 161; — preot din Slatina 54.
 Ipotești, moșie jud. Hîrlău 80, 161, 200.
 Ipsilanti Maria, sora lui Panaiot Moruzi 244; — prințesa 183.
 Iran 268.
 Irimescu Radu, comandor 153.
 Isac Emil 173.
 Isache călugăr 99.
 Islaz, jud. Romanai, schelă la — 72.
 Ismail, 64, 214; — Mustafa 34.
 Ispirescu, familie 83; — Petre 116;
 isprăvnicat (isprăvnicate) — Buzău 38; — de Mehedinți din Cerneți 37; — de Muscel 38; — ale străinilor 31, 40, 41; — din Țara Românească 37.
 Istanbul, Direcția Afacerilor Consulare din — 34.
 Istrati Constantin, doctor 198, 209; — Pannait 228.
 Isvolski A. 198, 268.
 Italia 101, 167, 171, 186, 203, 209, 228, 233, 255, 256.
 Iucșești, moșie 109; — de Jos 80.
 Iugoslavia 228.
 Iuliano, familie 83.
 Iupceanu, familie 83.
 Iusuf Ziya, ambasadorul Turciei la Viena 34.
 Iuțișeni, mori la — 258.
 Ivanoff 117.
 Ivănțești, moșie, jud. Iași 53, 257.
 Ivănești, moșie jud. Vaslui 80.
 Ivănușu sau Cioara, moșie jud. Brăila 84.
 Ivășcani, moșie. 80.
 Ivești, moșie jud. Tutova 59, 80, 257.
 Izarnaia, 244.
 Izbiceni moșie, jud. Romanai 85.
 Izdeleni, moșie jud. Covrului 257.
 Izești, moșie jud. Covrului 257.
 Izlaz, 15, 220.
 Izurgun 244.
 Izvorani, moșie jud. Buzău 84.
 Izvoranu, familie 83; — Istrate 54.
 Izvorul, moșie jud. Mehedinți 58; — jud. Vlașca 85; — Oneștilor 85; — de Sus, jud. Vlașca 27.

I

- improprietărire, cerere de — 150.
 împrumuturi (împrumut) 216, 261; acordarea de — 150; — de bani 259; — (tul) de stat în 1859, 45; — ale țăranilor 253.
 Închisori 127; — din Moldova 64.
 Învățământ 35; — normal, organizare 230; — 144; — pentru delicvenți minori 230; — primar, dezvoltare 231; — primar, laicizare 240; — primar, organizare — public în Moldova 258; — secundar 251; — special de

corecție, dezvoltarea 231; — superior, dentistic 228.
 Invoielii agricole 150, 195, 262, 269.

J

Jacobs von, de la Auswärtiges Amt (Ministerul de Externe din Berlin) 268.
 Jaila, lupte la 244.
 jafuri, jalbă despre — 214.
 Jagoditis P. 130.
 jalbă către Mitropolitul țării 214.
 Jarbovăț, moșie, jud. Iași 257.
 Japca, moșie, jud. Suceava 59, 257.
 Jeltuhin, general, prezident al divanurilor Moldovei și Țării Românești 28.
 Jenanahat, moșie 80.
 Jianu Hagi Stan, episcop 56; — I., serdar 210.
 Jiblea, jud. Vilcea 85.
 Jigoreni, moșie 58.
 Jijia, mori pe — 59, 258; — apă 88, 89; — moșie, jud. Iași 59, 257.
 Jilavele, moșie în jud. Ialomița 150.
 Jitianu, mănăstire 86.
 Joanny E. de —, de la Soc. de Credit internațional din Belgia 178.
 jocuri de noroc 41.
 Joimir, familie 79.
 John L. St. consulul Angliei 178.
 Jokey — Clubul român 225.
 Jora, familie 79; — Costache, proprietar 141.
 — Teodor staroste de Tecuci 88;
 Jorcălei, moșie, jud. Prahova 58.
 Judecătoria criminalicească 26; — Spătăriei 26.
 Jugani, mori la — 89; — moșie, ținutul Vaslui 89.
 Juguru, jud. Muscel 85, 99.
 Jurgeni 85.
 „Junimea” societate, 173, 249; — (istă) grupare conservatoare 224.
 Jupinești, moșie, jud. Iași 59, 257.
 Jurnale de călătorii 152, 183; — din Frankfurt 186.
 Justh, familia 210; — Gyula, președinte al parlamentului ungar 210, 211; — Ianoș 210.

K

Kalagheorghie, colonel 188.
 Kalei Ieni 73.
 Kalinderu I. 118, 161, 231, 268.
 Kalmuki, familia 277.
 Kamenski Simion 73.

Karlovka Sevastopol — 244.
 Karlovo oraș în Bulgaria 182; — școala din 183.
 Karoly, contele 210.
 Karter 274.
 Kaufman, bancher austriac 161.
 Kefala Eva de — soția lui Mihai Mocioni 239, 240.
 Kemeny, conte de — 246.
 Kerai, lupte la — 244.
 Kerciu Virgil, directorul ziarului „Ordinea” 152.
 Kerré La — profesoară de canto 166.
 Kernbach A. 82.
 Keyserling H., conte 178.
 Khan Reza, prinț, reprezentantul Iranului 268.
 Kouzaridis lucrarea lui — 263.
 Kinburn lupte la — 244.
 Kirileanu Gh. I. v. Teodorescu — Kirileanu G. 116, 231.
 Kiselev Pavel, general, prezident al divanurilor Moldovei și Țării Românești 11, 26, 87, 186.
 Kogălniceanu familie 79, 83, 277; — Mihail 51, 110, 143, 159, 161, 163, 200 — Vasile M. 195.
 Koltzoff Maskaloff Elena, prințesă născ. Ghica (scriitoarea Dora D’Istria) 186.
 Konachi Caterina 213.
 Königsberg castel în Silezia 100.
 Kostache L. C., membru, partid conservator 225.
 Kostan I. C. 248.
 Kossuth Lajos 35, 211; — sărbătorirea lui — 212.
 Kotov E. consulul general al Rusiei la București 188.
 Koța, lupte la — 244.
 Kotzebue Charles, consul al Rusiei 186; — Lida, sculptor 44.
 Koutzofskis 189.
 Kranach, picturi de — 45.
 Kremnitz G. — 117; — Mite 116, 173.
 Krepș George 185.
 Krefulescu N. 198; — corespondență de la 143.
 Krupenski, familia 61, 79, 212, 277; — biografia familiei 214; — Gr. 95; — Grigore mare vornic și mare logofăt 213 — numirea ca senator 214; — fost președinte al comisiei epitropicești și al așezămintelor Sf. Spiridon din Iași 214; — Iordache (tatăl, fost ispravnic în jud. Dorohoi și în alte județe) 213, 214; — Sandu, vornic 141; — 105.
 Krynica (Galiția, Polonia), cazarmă din — 216.
 Kuciuck-Kainargi 21.
 Kun Bela, activitatea lui — 212.

L

- Labiș Nicolae 116.
 Ladislau Lehaci 100.
 Ladislau al IV-lea, regele Ungariei 100.
 Lambrino Iordache 164.
 Lambrior A. 198; — Alexandru 172.
 La Fontaine 249.
 Lahovari, familie 83, 216; — Al. 199, 225, 274, 203; — A. E. 268; — Em. G. 216; — Filip 216; — Grigore 216; — Jacques 168; — M. 150; — N. 228; — Nicolae 216; — Simona 231; — Smaranda 189.
 Laiu moșie, jud. Roman.
 Laiov, moșie 98.
 Lalane Leon, inginer 96.
 Lallemand, ambasador 222.
 Lamartine, Alphonse de — 118.
 Lambert, doctor 46.
 Lambrino E. 231; — Gheorghe 62.
 Langeron, conte 258.
 Lapati, familie 83.
 Lapedatu A. 142.
 Laptev Al. 178, 189.
 Larionești, moșie 80.
 Larissa 81.
 Latineașca, jud. Teleorman 85.
 Laurian, August Treboniu 44.
 Lausanne 138; conferința internațională de la — 153.
 Lazu familie 79.
 Lazăr Gh., manifestări cultural artistice, referitoare la — 44.
 Lălăceasca sau Măgura, jud. Teleorman 85.
 Lăceni, jud. Teleorman 85.
 Lăcusteanu Preda 270.
 lăcuste, invazie în Bucovina (1780) 23.
 Lălășiș, moșie, jud. Caraș — Severin 241.
 Lămăsaci, moșie, jud. Tecuci 213.
 Lăpușna 89.
 Lățcani, moșie, jud. Suceava 269.
 Lăzărescu A. 274.
 Lebădești, moșie 80.
 Leblond Marius Ary 180.
 Lecca 251, 278; — Corina 44; — Haralamb 116; — O. G. 198, 260, 263, 267; — Th. C. 231.
 Lederer, Maximilian, avocat 240.
 Lefèvre, expert financiar francez 163; — George 180.
 Legația britanică din România 276; — germană din București 203; — română de la Helsinki, Roma, și Viena, numirea lui Bossy Raul la — 142;
 lege(i) armatei 223; austriace, traducere de — 199; — electorală 188; — drumurilor 223; — minelor 268; — sanitară 228; — (le) stenografilor Senatului 223.
 Lèger 198
 Legiuirea transilvăneană, formarea de — 203.
 Leghetîș Bogdan 88.
 Lehan, moșie, jud. Covurlui 257.
 Lehmann, Henry, pictor 234; — Rodolph, pictor 234.
 Lejeune Jean Marie, profesor particular 81.
 Lejpa, agentul diplomatic al Austriei în Moldova 185.
 Lelești, moșie, jud. Iași 59, 80, 257.
 Lenș, familie 44; — Costache, clucer 76; — Filip 93; — Leon N. dr 231.
 Leonardo da Vinci 234.
 Leoncavallo Ruggero 168.
 Leonte A., dr. 275.
 Leopold Robert, pictor de școală franceză 233, 234.
 Leordina, moșie în Transilvania 59.
 Leotești, moșie, jud. Romanați 58.
 Lepădatu Gh. 159.
 Lerescu, moșie, jud. Buzău 157.
 Lespezi, moșie, jud. Suceava 141.
 Lețcani, moșie, jud. Iași 80.
 Leucăuți, moșie 59; — sat, moșie 258.
 Leucuția Traian v. Mănuilă.
 Leurdeanu, familie 83; — Stroe, parucic 75.
 Leurdica Smaranda, căs. Ghica 187.
 Leury, Georges Raphael, membru al Academiei Franceze 203.
 Levaditi, dr. 192.
 Leyvraz Louis, grădinar francez 145.
 Liasca sau Colceagu 85.
 liberali, polemica cu — 206.
 libertăți politice, lupte pentru — 241.
 Librecht, familie 83.
 liceu, din București: „Gh. Lazăr” 63, 70, „Mihail Eminescu”, „Regina Maria” 70 — ; din „Buzău Al. Hadeu” 79; din Cimpulung „Dinicu Galescu” 71; — din Constanța „Mircea cel Bătrîn” 70; — din Craiova 70, „Elena Cuza” 70; „N. Bălcescu” 56; — din Iași 197; — din Tg. Mureș, militar 99.
 Licicotenii, Buzău 98.
 Liciu Petre, artist dramatic 115, 242.
 Liești, moșie 80; — pe Putna 99.
 Liga, familie 79.
 Liga Aeronautică Română 274; — Culturală 207, 255; — Națiunilor, Organizația de Igienă 228.
 Limbădulce Ocnă 88.
 Limbeni, moșie, jud. Iași 80.
 linie ferată, București — Giurgiu, Mărășești — București 71. „liniile aeriene române exploatate de stat” (LARES) 153.

Lipănescu, familie 79; — casa 14.
 Lipia, jud. Buzău 84; vii la — 86.
 Lipieș, Buzău 98.
 Lipova 227; — moșie 80.
 literatură franceză 250; — română, studii asupra 250; traduceri din — 249;
 litigii, delimitări de moșii 130; — între moșneni și boeri 148.
 Litmann M. 96.
 Litovoi, voevod 100.
 Lița, jud. Teleorman 85.
 Livedea, Gospod., locuri în — 86.
 Liverpool, import și export de mărfuri la — 183.
 Livorno 77.
 Liublienețul, sat, moșie 258.
 Liza, moșie 53.
 Lină, familie 79.
 Lobovitz, pension din Viena 166.
 Lăești, siliște jud. Botoșani 80.
 Loga, Constantin 116.
 Loyadis Constantin, comis, paharnic 76.
 Logofeția Dreptății 14, 104; — străinilor 41, 104; — Trebilor Bisericești 17; — Țării de jos 103; — Țării de Sus 103.
 Logofețeni, moșie 99.
 Logothetti, familie 277.
 Loitreni, moșie 269.
 Londra, 77, 205; 235; activitatea diplomatică la — 200; Creditul la — 163; „Health Cleanliness Council” din — 228; misiuni la — 87;
 Longin — Hossu, Francisc v. Hossu.
 Longtemps A. G. de — 198.
 Lorman Tudor 44.
 Lotti Pierre 118.
 Lovinescu E. 251.
 Lozna, moșie, jud. Suceava 132.
 Luca Dascălache, căminar 167; — frați 99.
 Lucaciu Vasile, vicepreședinte al Comitetului de la Paris (1918) 180.
 Lucănești, moșie 80.
 Lucăcești, ținutul Bacău 99.
 Lucerna, conferința intențională de la — 153.
 Lucia, moșie 58.
 Luchian Ștefan 116.
 Lucieni, moșie 85.
 Ludescu, familie 83.
 Ludovic al XIII-lea 64; — al XIV-lea 64; — al XV-lea 64.
 Lunca, moșie, jud. Tutova 80.
 Lunceni, moșie, jud. Iași 59, 257.
 Lungani, moșie, jud. Iași, 80, 269; — moșie, jud. Roman 141.
 Lungași, moșneni 191.
 Lungeanu, familie 83.
 Lungeni, jud. Ialomița 84.
 Lungu, familie 79.

Lupatna, moșie 80.
 Lupaș, Ion, profesor, istoric român 218; — ministrul sănătății 219.
 Lupcești, moșie, jud. Iași 59.
 Lupeasca Elena, născută Mocăneasca, participantă la revoluția de la 1848, 15.
 Lupoia, moșie, jud. Mehedinți 58.
 Lupu Iiie, dr. 275; — al treilea logofăt, 99.
 lude la Vistierie 40.
 Lüders A., general rus 14, 186.

M

Macari, moșie 80.
 Macarie de Vicina 100.
 Marçay, Edmond, de —, din Paris, contract cu 216.
 Macedonia 268.
 Macedonschi, Alexandru 115, 116, 118, 195; — Dimitrie, arestat la m-rea Plumbuita 214; — Dimitrie, căpitan 97; — general 164
 Macovei, jud. Buzău 84.
 Macovei Ligia 44.
 Madrid, conferința internațională de la — 153.
 magazii de provizii 142; — de zaherele la Cioroiu, Oltenița la via logofătului Belu din jud. Ilfov, la București — Bragadiru 41.
 Mager v. Dobre
 Magherești, moșie, jud. Gorj 56.
 Magheru, familie 221; — Alexandru, cpt. de cavalerie, fiul lui Gh. Magheru 220; — George, fiul lui Gh. Magheru 220; — Gh., general 14, 186, 220; — I. 247; — Romulus, col., fost adjutant regal, fiul lui Gh. Magheru 220.
 Maglavit, jud., Dolj 84.
 Magula, jud., Prahova 85.
 Mahalalele, moșie 86.
 Mahmud Nedim bei, ambasadorul Turciei la Viena 34.
 Mahomed II, sultanul Turciei 34.
 Maio de —, familie 83.
 Maiorescu I. 63; — Ion, director al Eforiei Școalelor 96; — Livia 248; — Titu (ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice) 47, 105, 116, 147, 149, 171, 173, 179, 200, 231, 274.
 Malaxa, familie 79.
 Manchester, import și export de mărfuri la — 183.
 Mancinelli, profesor 234.
 Mancion, Pietro, gravor 234.
 Mandrea, magistrat 178.
 Mănescu, Radu Stan 75.
 Manicatide, familie 83.
 manifeste și ziare cu conținut revoluționar 34.

- Maniu Adrian 116; — Iuliu, om politic 216.
 Mano Mihail, fiul lui Iacob din Argos, strămoș
 lui Ioan Manu 222; — N. Gr. 198.
 Manoaah, familie 83.
 Manolache, V. Emanuel 222.
 Manolescu, familie 83; — I. artist dramatic
 242; — Ion 237.
 Manoliu R. 250.
 Manu, familie 79; — G. (Gheorghe), fost preșe-
 dinte al Cons. de Miniștri (1889—1891)
 150, 222; — Ion (Ioan), mare vornic și
 caimacam al Ț. Rom. 92, 150, 178, 222,
 223; — v. Cantacuzino-Alexandrina.
 manuale școlare 251.
 Manuc, familie 83; — Bey 259.
 Mannuci, Saverino, gravor 234.
 manufacturi din Bucești 103.
 Manzias, moșie în Basarabia 148.
 Marchesi, profesoară de canto 166.
 Marco, spătar 88.
 Marcoartu, Arturo de — 147.
 Marcovicești, moșie 89.
 Marcovici Simion, clucer, membru al Comisiei
 documentale 18.
 Marcu Duiliu, arhitect 112.
 Marcucci, Giuseppe, gravor 234.
 Mardagiu, familie 84.
 Marea Britanie 101.
 Marea loğofeție 38.
 Mareș, Haralambie 137; — Nic. 167.
 Marghiloman, familie 84; — Al. 47, 61, 116,
 117, 168, 180, 203, 224, 274.
 Maria, soția lui Chiriță postelnic 89; — Te-
 reza 240.
 Marinescu, familie 84; — Al. 51, 198; — Gh.,
 dr. 275; — Tr. 137.
 Măgurelele, moșie în jud. Iași 80; — moșie
 în jud. Roman 141; — moșie în jud. Te-
 leorman 85.
 Măgureni, moșie 86; — moșie în jud. Prahova
 148, 150.
 Măicânești, jud. Ilfov 84; — moșie în jud.
 Rm. Sărat 187.
 Măicăuți, moșie 99.
 Măinescu, familie 84.
 Mălăești, moșie în jud. Iași 80; — moșie
 în jud. Tecuci 59, 213.
 Măldăeni, moșie 45, 145.
 Măldărești, moșie lângă m-rea Horezu 253.
 Mălinescu, familie 84.
 Mălureanu, familie 61.
 Mălureni, moșie jud. Argeș 98.
 Măneasca, jud. Ialomița 84.
 Mănești, moșie 98.
 Mănăstirea (Mănăstirile), pădure 45; — moșie,
 jud. Ilfov 129.
 mănăstire (mănăstiri) Bucovinei 277; — în-
 chinate 19; — Motru 18; — din Moldova-
 23; — Rincăciuv 18.
 Mănuilă Camil 227; — Cornelia 227; — Fa-
 brieu, preot 227; — Letiția v. Roșescu
 — Letiția; — Sabin, dr. 227; — Sandu 227;
 Veturia 227.
 Măracinele 56;
 Mărășeuți 50, 51, 63; — Galați, șosea 164.
 șoseaua de la — 149.
 Mărăței, moșie 80, 99; — pe apa Cuejdului,
 moșie 109.
 Mărești, moșie 109.
 Mărculești schit 86.
 Mărcuța, construcție de spital la — 41.
 Mărești, moșie 80.
 Mărfona, moșie, jud. Covurlui 257.
 Mărgineni, comună, 177; — închisoare 92 — ;
 mănăstire 86; — moșie 86; — moșie jud.
 Neamț 80.
 Mărmureni, moșie jud. Roman, 80; — moșie
 jud. Vaslui, 59, 258.
 Măruțiș, povarnă la — 86.
 Măscăteni, moșie jud. Botoșani 80, 257.
 Mășeni, moșie 80.
 Marișești, moșie 99.
 Marsile, familie 84.
 Marsilia 77; — import și export de mărfuri
 la — 183.
 Marsillon I. 113.
 Martinica, cutremure de pământ în — 235.
 Marx Karl 256.
 Mascagni Pietro 118.
 Masotești, moșie, jud. Neamț, 257.
 Mastacăn, jud. Neamț 80.
 Matei Basarab vv. 100, 120, 150, 260, 261.
 Matei de la Bucov, fiu Mușcei Mușceleanu 260.
 Matei Corvin regele Ungariei 121.
 Matei Ghica vv. 64.
 Matiani, moșie jud. Dorohoi, 59, 257.
 Maurer Bela, politician maghiar 207.
 Mavrocordat, familie 79; — Constantin 122;
 — Maria, soția lui George (Iordache Balș)
 131; — N. 168.
 Mavrodin A., tipograf 112.
 Mavrodin, jud. Teleorman 85; vii la — 86.
 Mavrogheni, familie 79; — A. 149; — Nico-
 lae (vv.) 102, 103, 261; — Petrache 178.
 Mavromihalis C. și E. P. nepoții lui Gr. C. Suțu
 270.
 Mavros Mavru, familie, acte privind — 84,
 148; — Maria, fiica gen. Nicolae Mavros
 căs. cu Ion C. Cantacuzino 148; — Sevas-
 tia, soția gen. Nicolae Mavros 148.
 Maximilian V. 237.
 Maxy N. H. 44.
 Mayerhofer M. 263.

- mazili 28, 45; pedepsiri ale — 25.
 Măcelaru Costache 75.
 Măciucași, moșie 80.
 Măcrești, jud. Brăila 84.
 Mădrjești, sau Sirca, moșie în jud. Hîrlău 142; — moșie, în jud. Iași 80.
 Măghirești, moșie 86.
 Măgura, moșie în jud. Buzău 157; — moșie în jud. Dorohoi 59, 257; — (sau Poiana) moșie, în jud. Prahova 85; — ținutul Dorohoi 88;
 Măgureanu Mihai 75.
 Mătăsaru Neacșu 51.
 Mățău, jud. Muscel 74.
 Măteiani, moșie în jud. Buzău 201.
 Mățieș, familie 79.
 Măzrești, moșie în jud. Iași 59, 257.
 medalia „Răsplata Muncii” 166.
 Medeleni, moșie în jud. Tecuci 80.
 medicii din Principate 93.
 medicină 87.
 Medveja, moșie 80.
 Mehedinți, isprăvnicatul de — 37; județul — 14, 110.
 Mehedinți Simion, prof. 116, 231.
 Mehmed, director al Arhivelor Imperiale 94; — pașa 100; — Sultan 122.
 Meianți, moșie 99.
 Meissner Carolina. — Magdalena, mama lui C-tin Meissner, prof. 230, 231; — Constantin, profesor, pedagog și om politic 225; — Elena, prof., soția lui C-tin Meissner 230, 231; — Iosif, prof. tatăl lui C-tin Meissner 230; — Ioseph, prof., fratele lui C-tin Meissner 230.
 Meissonier, picturi de — 45.
 Meitani, familie 84; — Șt. avocat 130; — Ștefan 92.
 Meleancia, moșie jud. Dorohoi, 59, 257.
 Melentia, moșie 80.
 Meletie, arhiepiscop al Atenei 82.
 Memorandumul 240, 241, 246.
 memorii 150.
 Menda sau Friguroasa, jud. Brăila 84.
 Mercuri Paolo, gravor italian 233; — Anna Maria, soția lui Paolo Mercuri 235.
 Merea, moșie în jud. Tutova 80.
 Mereni, moșie în jud. Suceava 132.
 Merești, moșie în jud. Dorchoi 132.
 Mereușu, munte 98.
 Mericoși, sat 26.
 Merișani, jud. Teleorman 85.
 meserii 61.
 Mestecăniș, munte 59.
 meșteri 93.
 meșteșuguri 61.
 metalurgice, întrepr. din Transilvania 253.
 Meternich 186.
 Metz Vilmar, prof. 218.
 Mețianu, mitropolit 241.
 Meyer, doctor 15.
 Micești, jud. Muscel 85; — moșie în jud. Muscel 159; — moșie în jud. Tutova 80.
 Michelet Jules 46, 198.
 Michigan, SUA, 228.
 Miclăușeni, moșie jud. Roman 269.
 Miclăușul, moșie în jud. Roman 187; — munte 86.
 Micle, Veronica 171, 238.
 Miclescu, familie 79; — Alecu I., proprietar 141; — Calinic, mitropolitul Moldovei 164; — Profirița, soția vornicului Neculai Dimachi 79; — Victor 262.
 Miclești, moșie 80.
 Miculești, jud. Mehedinți 85.
 Micșani, jud. Buzău 84.
 Micșonești, jud. Ilfov 84, 99.
 Mierlari, jud. Ilfov 85.
 Mierlăriei, jud. Ialomița 84.
 Mierlarii de Jos, jud. Ialomița 84.
 Mihai postelnic ot Sărata, fiul lui Preda Vornicul 260.
 Mihai Racoviță vv. 261.
 Mihai Viteazul vv. 99, 100, 119, 246; — Vodă, m-re 80.
 Mihail Alexandrina 236; — C.N. 56; — M. Const. 56; — Jean, regizor de filme 236; — Nicolae 56; — Paul 97.
 Mihailov Andrei, dragoman de limba greacă 101.
 Mihălache A. 115; — doctor 93.
 Mihalcu, moșie 80.
 Mihali, bairactor delibașa 97.
 Mihăescu I., 61.
 Mihăești, jud. Muscel 85.
 Mihăilă Dorea Lungu 61.
 Mihăileni, moșie jud. Tecuci, 59, 213.
 Mihăilești, moșie jud. Dorchoi, 109; — jud. Vlașca 85.
 Mihălcauți, moșie 88; — mori la 89.
 Mihălcescu, familie 84.
 Mihălescu, familie 84.
 Mihelson, general rus 81.
 Mihuceni, moșie, jud. Roman 141.
 Mihnea II vv. 100; — Vodă 160.
 Mihălceii, jud. Rîmnicul — Sărat 85.
 Mikuli A. 149.
 Milano 166; industriaș din — 167.
 Milcov 46.
 Milescu Fr., delegat 221; — spătar 81.
 Milești, moșie jud. Dimbovița, 58, 80.
 miliția 12, 26; — pămînteană 38, 55.
 Millas Dimitrie din Cefalonia 71.
 Mille Const. 198, 242.

- Millet, (Francois) pictor 234.
 Milu, familie 79; — Iordache, proprietar 142.
 Minar, Octav, publicist, profesor și avocat 238.
 Minardi, Tommaso, profesor 234.
 Mincovici, Nacu 96.
 Minda, moșie 271.
 mine de aur 46; v. legea — lor.
 minereuri 78; — exploatare (1843) 46.
 minerit, propuneri pentru dezvoltare, Bucovina 23.
 Minis A. 270.
 Ministerul Aerului și Marinei din Franța, sistemul de organizare 153; arhivă depusă de — 213; — Afacerilor Externe (Străine) 141, 142, 163, 253; — Agriculturii și Domeniilor 112, 170, 257; — Industriei și Comerțului 70, 112; — Cultelor și Artelor 42, 127; — de Finanțe 95, 96, 149; — de Interne 51, 126, 222; — Instrucțiunii 53, 56, 194, 195, 251; — de Justiție 14, 59, 261; — Lucrărilor Publice 96; — Muncii, Direcția de demografie și recensământ 227; — de Război 202, 272; — Sănătății 228;
 Minulescu Ion 116.
 Mioveni, jud. Muscel 85.
 Mircea cel Bătrîn vv. 97, 119.
 Mirceni, moșie jud. Iași, 80.
 Mircescu D. 96.
 Mircești, jud. Buzău 84.
 Mirea S. 116.
 Mirești, pe Soholiu 89.
 Mirlești, moșie în jud. Tecuci 59, 213.
 Mironescu M. 209.
 Mizești, moșie în jud. Iași 80.
 misiune franceză 15; — militară română în Franța 202.
 Mislea, m-re 86; — moșie 58.
 Missir J. 171; — I. 173.
 Missolonghi, cetate grecească 94.
 Mistral — Frédéric 118. 249;
 mișcarea lui Garibaldi 186; — națională a românilor și slovacilor, informații privind 211; — revoluționară din 1821, 78; — țărănească la 1821, 62; — (i) țărănești 195.
 Mitilene, insulă 72.
 Mitilineu M. 149.
 Mitocăuți, moșie 98.
 Mitran Bebe 54; — Paul, primar din Turnu Severin 34.
 Mitrea, postelnic 98.
 Mitropolie (a) 63; arhiva—17; cancelaria—19; — București 86; — românească din Transilvania 240; — din Tîrgoviște 71; — Țării Românești 56; — Moldovei 167.
 mitropolit Moldovei 164; — Iosif 161; — Veniamin Costache 132; — țării 214.
 Mîndrești, moșie jud. Cîrligătura, 80, 99; — moșie în jud. Vaslui 142.
 Mîngești, moșie jud. Iași, 80.
 Minzu sau Cătuna, jud. Buzău 84.
 Mirsești, moșie. 80
 Mirșavici, familie. 84.
 Mirza, familie 79.
 Mlăceau, moșie 98.
 Moara de la Băleni, vie 150.
 Moara Domnească, jud. Ilfov, 84, 85.
 Moara lui Pantazi, moșie 86.
 moară (mori) 22, 98, 258; — cu aburi la Brăila și Galați 71; — pe apa Bahluețului 266; — pe Jălia 258; — la Iuțiseni 258; — pe pîriu Hăslăoancii 258; — sistematică pe moșia Băleni, jud. Dimbovița 61.
 Mocani, jud. Rîmnicul — Sărat 85.
 Mocești, jud. Prahova 85.
 Mocioni (Mocsony) familie 239; — Alexandru 239, 240, 241; — Andrei 239, 246; — Anton 240; — Constantin preot, tatăl lui Andrei 239; — Eugen 240; — Maria 240; — Mihai, frate cu Andrei 239; — Popovici, Mihai 240; — Petru, frate cu Andrei 239; — Zeno 240.
 Mocirla, moșie 56.
 Modreni sau Valea Salciei, jud. Rîmnicul—Sărat 85.
 Modruzești, moșie 86.
 Moga I. M. 56.
 Mogășăști, moșie jud. Tecuci, 59, 213.
 Mogîldea, fost mare vornic 89.
 Mogoșoaia, jud. Ilfov 85; — moșie 225; — pod 25.
 Mogoșani, jud. Gorj 84; — moșie 56, 98; vii la — 56.
 Mogoșești, moșie 89.
 Moinești, ținutul Bacău 99.
 Moise, domn, poruncă de la — 150.
 Moșil C. 251.
 Moisiade I. 189.
 Molda Paul, pictor 44.
 Moldova 23, 28, 47, 61, 62, 64, 72, 75, 79, 81, 83, 88, 92, 93, 94, 95, 98, 99, 100, 101, 103, 109, 112, 119, 120, 121, 122, 140, 186, 187, 189, 200, 249, 257, 258, 265, 267, 270, 277; alegeri din — 178; dări în — 73; divane judecătorești și apelative din — 126; închisori din — 64; proprietăți în — 199; ramuri de familie din — 148, 222; situația evreilor din — 187; situația politică din — 187; spioni veniți din — 38.
 Moldovan M. D. 228.
 moldoveni, drepturile—lor 267.
 Malovăț, jud. Mehedinți 85.

- monedă (monede) 92; — națională 46; circulație de — 41, 77; — romane 47.
- monetărie imperială 92.
- Monnier Iosif 61.
- Montpellier 255.
- Moraitu, familie 84.
- moravi 100.
- Morăști, moșie în jud. Tecuci 213.
- morbiditatea mondială 228.
- Moreni, moșie 80; — jud. Prahova 85.
- Moritz von Ott, inginer tipograf 73, 113.
- Moroșiu Costache 62.
- Moroști, moșie jud. Tecuci, 59.
- Moroloiu, jud. Râmnicul — Sărat 85.
- Moroțești, jud. Râmnicul — Sărat 85.
- Morozeni, moșie 80.
- Mormanu, jud. Mehedinți 85.
- Mortun, familie, 79, 277; — Al G., maior 243; — Ana G. 243; — Grigore, fost mare clucer 89; — Vasile G., om politic 231, 242, 278.
- Moruzi, familie 84, 244; — Dumitru, prefect jud. Dorohoi, fiul lui Panaiot Moruzi 244; Ion — Panaiot, prinț 244, 245; — Smaranda, principesă 167.
- Moscova 101.
- Moscu, familie 84; afacerea — 185; — bancher din București 186; — I. Ștefan 77, 105; — Irina Hagi, soția lui Grigore C. Suțu 270.
- Mosești, jud. Râmnicul — Sărat 85.
- Moshu, familie 84; — Constantin, pitar 75.
- Mosotești, jud. Neamț, moșie 59.
- moșii 77; administrare de — 136; — la Brăila, Giurgiu, Turnu 41; planuri de — 150; procese de 141; vânzări de — 130.
- moșneni litigii cu boerii 148.
- Moșoi D. 262.
- Motok D. 137.
- Moțățeanu Ion, căpitan 75.
- Moțoc, familie 79.
- Movilă, familie 277; — Moise vv. 120; Movila Turcului 159; — moșie în jud. Covurlui 132.
- Mukavețki — Wasilco, familie 277.
- muhafiz din Ada — Kale și Cladova 34.
- Mühlberg von, Unterstaatssekretär (subsecretar de stat) din Berlin 268.
- Mulin (Crimeia) lupte la — 244.
- Mulțedo Manuel, ministrul plenipotențiar al Spaniei la București în 1913, 209.
- Müller Paul, atașat naval german 203.
- Muncel (Muncelu), munte 59; — sau Recea de Jos, moșie 141; — moșie în jud. Roman 80; — moșie în jud. Tecuci 59, 258.
- München 81, 263, 267; farmacia Carmelitelor de la — 264;
- muncitori agricoli 253; — la ocnele Telega 29.
- munte (muntele), Urechea în jud. Prahova 150; — de pietate, înființarea 188; — Pen-teleu 187.
- moșie 99. — munteni, drepturile lor 267; Muntenia 83 177.
- Muntenimea de Sus, mahala în Iași 142.
- Munții, moșie în Basarabia 148.
- Murad I — sultanul Turciei C. 1395—1398) 33.
- Muranciu 88.
- Murătoarea, moșie, jud. Buzău 61.
- Mureșian Aurel 246; — Aurel Horia 246, 247; — Elena 247; — Iacob 246.
- Murgașu, munte 86.
- Murgeanca, Ialomița 84.
- Murgescu, jud. Teleorman 109; — de Jos 98.
- Murgeștii, jud. Râmnicul — Sărat 85.
- Murgeștii de Sus 98.
- Murguleț, familie 79; — I. 200; — Iliana (Elena) soția căminarului Doxaki Hurmuzaki 199.
- Murta, jud. Dolj 84.
- Murtășești, moșie 99.
- Muru, jud. Prahova 85.
- Musa sau Mușa More 86.
- Muscel, județ, 14, 29, 98; — moșii în 148, 157, 159.
- Muscelanu Mușa, soția lui Constantin 260; — Nică (Nicola) 260.
- Muscelul Dării, moșie în jud. Buzău 261; — Nenciușești, moșie în jud. Buzău. 261; — Sărăței, moșie în jud. Buzău 260. 261; — Vrinceșc, moșie în jud. Buzău 261.
- Mustafa, efendi — naib, în Ada — Kale 36.
- Mustafa Rifat învățător în Ada — Kale 36.
- Mustață Teodor 200.
- Mușat Onica, vornic 89.
- Mușoiu Panait 115.
- Muzeul de Antichități 268; — Național 71, 87, 178; — Saint Georges 42, 44; — la Tg. Mureș 63; — Satului 42; — de Științe Naturale 268

N

- Nacio N. N., președintele Societății Drita 50, 51
- Nacu, familie 79; — Constantin om politic 248
- Nacu C.I. 268.
- Nacu, frații 77.
- Nanov sau Treapădu, jud. Teleorman 85.
- Nanoveni, moșie 58.

- Nanu G. G. 45; — Mușcel I.G., dr. 275.
 Napoleon 81, 214.
 naționalități, problema — lor 268.
 Naum, familia 249; — Alex. fiul lui Anton Naum 249, 250; — Anton 249, 250; — Dimitrie 130, 278; — G. 242; — Teodor, fiul lui Anton Naum 249, 250.
 nave, „Ardeal”, „Alba-Iulia”, „Peleş”, „România”, „Suceava” 71.
 navigație 94; — fluvială 143, 268; — maritimă 143.
 Naville Ernest, profesor la Fac. de Litere și Filozofie de la Academia din Geneva 187.
 Nazru sau Ghiorculeasca, jud. Brăila 84.
 Nădăbaico, familie 277.
 Nădejde, familie 61; — Ion 116, 242; — Sofia 116.
 Nămoloașă, moșie jud. Putna, 59.
 Nănești sau Comănești, moșie, jud. Neamț 269; — jud. Vlașca 85; — de Jos, moșie, jud. Prahova 58.
 Nămoloașă, moșie jud. Putna 257.
 Năruja (Neruja), moșie jud. Putna (Vrancea), 59, 257, 258.
 Năsăud, biserică 47.
 Năsturel Const., general 61; — P.V. 61
 Năsturel-Herescu, familie 83.
 Neaga, soția lui Ion Ionașcu 53.
 Neagoe Basarab 97.
 Neagoe postelnic ot Sărata, fiul lui Preda vornicul 260.
 Neagu, familie 84.
 Neamț, Grefa Tribunalului — 60; județ 141, 240, 249, 250, 269; — moșie 80, 149, 257; — m-re 89, 99, 167; — munte 89; — ținut 89, 98, 142, 167.
 Neapole 186.
 Nebuna, vie la Iași 132.
 Nectarie, mitropolit 61.
 Neculce Ioan, postelnic, datorie plătită lui — 142.
 Neculcea N. prof., delegatul României la Comisia de reparații de la Paris 203.
 Neculele, jud. Rîmnicu-Sărat 85; — munte 86.
 Nedelcovici, familie 84.
 Nedeja, munte, jud. Vilcea 98.
 Nedioglu Gheorghe N., prof. 251.
 neferi fugiți din Polonia 94.
 Nefyk Efendi 264.
 Negoescu Hagi I. 61.
 Negoiești, moșie 56; — moșie jud. Rîmnicu Sărat 58; — munte 98.
 Negoită, paharnic 260.
 Negoiu, moșie 186; — munte 86.
 Negoșani, moșie 86.
 negotul la sate 28.
 Negovani, jud. Prahova 85.
 Negrași, moșie în jud. Argeș 150; — pădure 150.
 Negrești, moșie 80, 88.
 Negri, Costache 62, 200, 213, 258, 278; — Mihalache ban 141; — Neculai postelnic 141; — Petrache medelnicer 88; Sandu ginerele lui Vasile Bosie 141.
 Negru Vodă 73.
 Negruț, familie 79.
 Negruzzi 116; — C. 231; — Iacob 116, 171, 172, 173; — Ioana Iosefa 100; — Leon 117; — M. 149.
 Negulescu, familie 47; — Paul din New-Orleans 180; — Saita 61.
 negustori 35, 183.
 Nehoreni, moșie 80.
 Nencev T. 117.
 Nenciuleasca, moșie jud. Buzău 261.
 Nenciulescu, familie 84; — Alexandru 94; — mare vornic 28.
 Nenciulești, moșie jud. Buzău, 61; — jud. Ilfov 58, 85.
 Nenoveanu, familie 84.
 Nenovici N. 15.
 Neofit, mitropolit 19, 87, 122.
 Nereju, jud. Putna, moșie 80.
 Neruja v. Năruja.
 Netoți, jud. Teleorman 85.
 Nețești, moșie jud. Ilfov 58.
 Nesselrode, conte 186.
 New-Orleans 180.
 Nica, familie ardeleană 247.
 Nicolachi, fiul lui Ioan Sandu Sturza vv. 93.
 Nicolae Caragea vv. Țării Românești 26, 40, 102.
 Nicolae Mavrocordat vv. Țării Românești 37;
 Nicolae Pătrașcu vv. 99
 Nicolae, fiul lui Mihail Zade 222; — polcovnic 26.
 Nicolaiasa Gheorghe 109.
 Nicolau dr. 192.
 Nicolescu, familie 84.
 Nicopole 93.
 Nicorești 258; case, dugheni, locuri în 59; vie în — jud. Iași 132, 142.
 Niculescu, familie 84.
 Niculești, locuri la — 86; — jud. Rîmnicul Vilcea 85; —, Vlașca 109.
 Nielson Carsten 203.
 Nimăești, moșie 58.
 Nipolocăuți, moșie 88.
 Nisa 158.
 Nisipeni, jud. Buzău 84.
 Nistor, Iancu 105.

- Nistoreni, moșie 80.
 Nistru 89.
 Nișani, moșie 80.
 Niță, fost mare agă 56.
 Nițescu, familie 84.
 Nizami, poet persan 105.
 Noailles, Ana de — 118.
 Nojin, responsabil cu partea ostășească în Divanul Moldovei și Țării Românești 28.
 Norvegia 94.
 Notara, Răducanu, pitar 75.
 Nottara Constantin 117; — C. actor 180, 198.
 Noua Zeelandă 228.
 Novaci, moșie jud. Botoșani 59, 257; — jud. Hirlău 132, 269.
 Novak, partidul lui — (Ungaria) 211.
 Nucet, moșie jud. Prahova, 58.
 numismatică 267.
- O**
- Oancea, clucer 88.
 Oarță, familie 84.
 oaste, stringerea de — 214.
 Oatu, familie 79.
 Obedeanca, moșie 85.
 Obedeanu, familie 56; — Constantin, fost mare paharnic, mare stolnic, vornic, cai-macam și mare consilier imperial al Olteniei în timpul ocupației austriece 55, 56; — dr. 161. — Dumitrache 55; — m-re, Craiova 12; — m-rea 55; — școală 53.
 Obeni, jud. Vilcea 85.
 Obersteiner, prof. dr. din Viena 173.
 obiceiuri 22.
 Obilești, moșie în arendă 183.
 obligații, achiziționare 130.
 Obroceni, moșie 213; — jud. Roman 80, 269; — de Jos, moșie jud. Roman 80.
 Obreja, Alex. A. dr. 275.
 Obrejeni, moșie în jud. Roman 141.
 Obrejești, jud. Rîmnicul-Sărat 85.
 Obrenovici, familie 84; — Miloș, prinț 129, 186, 223; — M. M. prinț 270.
 Obroceni, moșie 59.
 Obșteasca adunare, alegere de deputați 12, 17, 258, 260, 269; — învățături, epitrop al 187.
 Ocheșești, moșie jud. Tecuci 80.
 Ochișani, moșie 80.
 ocîrmuire (ocîrmuiri) 38; — Dolj 46; — jud. Ialomița 15, jud. Teleorman și Dimbovița 14.
 ocîrmuitori de județe, liste de — 14.
 ocnă, (ocne) guri de — 39; lucrători de — 45; — din jud. Buzău, Saac, Prahova, Vilcea 29; — de sare 12; — Telega 29.
 Odăile, jud. Ilfov 85.
 Odesa (Odessa), boieri fugiți la — 86; bulgarii din — 182; import și export de mărfuri la — 183; — port 77.
 odoare ale m-rilor închinat 19.
 Obedeanu, colonel 51.
 Odobescul, familie 84; — Al. 116, 163, 198; — colonel 15; — I. 46; — Răducanu 86.
 Odobești, via la — 81, 132, 142.
 Ofeu 241.
 Offenbergh, H. de, baron, consulul Rusiei la București 163, 178,
 Oficii (Oficiul) gospodărești camerale în Bucovina 21; — Național Cinematografic 236; — vamale la Sinuț-Bucovina 22.
 ofițer, de ulani 188.
 Ogretin, moșie jud. Prahova 58.
 Ohaba-Sirbească, moșie jud. Caraș-Severin 241.
 Olahus Nicolaus, episcop din Agria 121.
 Olangier, prof de canto la Paris 166.
 Olănescu 118, familie 84; — (Ollănescu) C. om de partid conservator 225.
 Oleșcani, sau Petrimănești, moșie 88.
 Oleșești cu vad de moară pe Putna 99.
 Olimpiotul Iordache, serdar 97.
 Olișcani, moșie 80.
 Olivier Loris 195.
 Ologi, jud. Teleorman 85.
 Olșzewski (Olșevski) 97. — Tedor 131.
 Olt, ispravnic de — 145; — județ 14; poduri pe — 38; sameș de — 45.
 Olteni, moșie 86.
 Oltenia 55, 220; caimacam al — 178.
 Oltenița 26; — jud. Ilfov 85; magazii de zaharele la — 41; — moșie în arendă 183; — oraș 113; — port la Dunăre 183; reprezentanță — 183; v. șosele.
 Omer Lütfi, guvernatorul insulei Ada-Kale 34.
 Omorocanu, familie 84.
 Oncești, moșie jud. Tecuci, 80.
 Onciul Dimitre 63, 231, 251, 276, 277, 278.
 Onești, moșie 80; — ținutul Cîrligăturii 99.
 Onișoani, ținutul Neamț, casă, lecure, ocine și prisăci în — 99.
 Onofri Giuseppe, profesor 234.
 Opăriți, jud. Prahova 85.
 opere: *Amico Fritz*, *Les Rantzau* de Mascagni 166, *Tosca* de Puccini 166.
 Opera Română, înființarea 167; — din Paris 166;
 operațiuni militare în 1917, 202.
 Oprea, căpitan din Pleșcoiu 56.
 Oprescu, familie 84.
 Oprîșani, moșie jud. Suceava, 59, 99; mori în —, jud. Suceava 257.

Oprișești, moșie 80.
 Oprișoru, jud. Mehedinți 85.
 Oradea 153.
 Orășcu, familie 84.
 Orăș, mare vornic de Țara de Sus 88.
 Orășanu Ion, căpitan 75.
 Orășeni, moșie 88; — moșie jud. Hirlău, 59, 257.
 Orbeasca, jud. Teleorman 85, 109.
 Orbeni, moșie jud. Putna, 80.
 Orbic 88.
 Ordin: *Coroana României* 146; — *Steaua României* 146; — *Osmanie* 166.
 orez 183.
 Orezu, jud. Ialomița 84.
 organizarea Partidului Radical burghez în Transilvania, informații despre — 212; — 214; — Agiei 25; — bisericească 22; — Bucovinei 23; — Congresului Catolic 212; — economică 188; — expoziție jubiliară din 1906, comisar pentru — învățămîntului 144, 188; — judecătorească — 188; — oficiului de infirmi de la Galata (1855), 214; — oștirii 188; — presei 188; — spătării 25 — spitalelor 188, — statelor din răsăritul Europei 202; — Scolii militare de infanterie 203; — transporturilor 142; — unor adunări populare, informații despre — 212.
 Organizațiile (organizația) Săptămîna filmului internațional 236; — și asociații muncitorești maghiare din SUA, scrisori de la 212; — muncitorești și democratice din SUA, răsunetul în rîndul 211; — politice 182.
 Orient 81, 220; patriarhii din — 164.
 Olești, jud. Vîlcea 85.
 Ormolu, Mihail 228.
 Orofteana, moșie, jud. Dorohoi 80.
 Orșova 33, 34; departamentul pădurilor din — 34;
 Orșești, moșie 89.
 orz, — 146.
 ospiciul de infirmi de la Galata 214.
 Ostrov, moșie, jud. Caraș-Severin 241.
 Ostroveni, moșie, jud. Dolj 58; — moșie cu moară 45.
 Oswat Scarlat, tipograf 113.
 oști (oștiri) împărătești 31; transporturi de lemne pentru — 41, 146.
 Oteteleșanu, familia, 150; — Al. 231; — Gheorghe, parucic 75; — Ioan 129; — Ion, logofăt al dreptății 76; — Iordache 56; — M. Costache, pitar 75; — Nicolae, paharnic 76.
 Othon, regele Greciei 186.

Otopeni, jud. Ilfov 85.
 Oțel Jurja 99.
 Oțeleni, moșie, jud. Roman 257, 269.
 Oțetea A. 218.

P

pace, tratativele de — 143; — (a) de la Buftea — București 224; încheiere de — 155.
 Paciurea Gr. 56; — Nathaly, cumnata Haricleei Darclée 167.
 Padea, moșie 56.
 Pahlen, conte, primul prezydent al divanurilor Moldovei și Țării Românești 28.
 Paia, jud. Dolj 84; — sat 98.
 Palade G. 51.
 Paladi, familie 79, 277; — Alexandru (parucic) sublocotenent 75; — Al. tipograf 113; — Constantin 91; — Constantin, hatman 141, 142; — Teodor, paharnic 76.
 Palanca, sat 45.
 Palatul administrativ din Botoșani 70; — din Craiova 70; — Crucii Roșii 71; — Cultural din Constanța 71; — de Justiție din Botoșani 70.
 Paleologul, familie 15, 84.
 Palmerstone, lord 164, 186.
 Pallă M. 130.
 Pamfile Tudor 42.
 Pann Anton 86.
 Panaiotache, doctor 93.
 Panaite, venețianul 61.
 Pană, vistiier 89.
 Pandelea V. 179.
 Pandolfi B., secretarul conferinței interparlamentare 147.
 panduri 38, 41, 62; lefuri pentru — 12; — voluntari în război, 1828—1829, 220.
 Pangalos Aristia, născută Balș 131.
 Pangrati Emil 116; — Zoe 189.
 Pantazi Em. 262; — fost mare medelnicer 98; — Ion 44.
 Pantei, jud. Neamț, moșie 80.
 Pantelimon, jud. Ilfov 84; — m-re 29, 59, 86; — spital 64, 73, 86, 93.
 Panu Anastase, datoriile lui — 223; — frații 77; — George (Gheorghe) 116, 172, 242; — Gh. Vasile 117.
 Papadakis Xenofon 274.
 Papahagi P. 198.
 Papamihalopol, directorul ziarului conservator „La Roumanie” 205.
 Papazoglu, familie 61; — D., maior 87.
 Papp George 241.
 Paraipani, moșie 86.
 Paraschiva Alecu, proprietar 141.
 Parasciveni, case, locuri, prăvălii la—81.

- Paraschivescu George 262.
 Parcova, moșie 80.
 Parcurile capitalei amenajare 153.
 Părnhăuți, moșie 80.
 Parhon C., dr. 231.
 Paris 45, 46, 81, 134, 138, 164, 193, 200, 203, 205, 216, 233, 235, 238, 248, 249, 255, 258, 259, 270, 274; agenție telegrafică la — 47; activitate diplomatică la — 200; conservatorul din — 166; v. Convenția de la — ; emigranți români la — 46; expoziția de la — 96, 146; Institutul de Cooperare Intelectuală din — 228; — „Institut de France” 263; întrunirile asociațiilor artiștilor din — 234; Magheru în exil la — 220; misiuni la — 87; opera din — 166; studii la — 145, 147, politehnice 130; școala din — 202; tratatul de la — 156, 222.
 Parlament 225; dizolvarea — 216.
 Partenie, mitropolitul Moldovei și Sucevei 268.
 Partidul Conservator 222, 224, 274; — Independenței din Ungaria 210; 211, 212; — Liberal 143, 242; — Național al Românilor din Banat și din Ungaria 240; — Național — Român din Transilvania 211, 240, 241; — Poporului 62; — Radical Burgez din Transilvania 212; — Social — Creștin 212; — Social — Democrat din România 212, 242; — Socialist 212; — Tărănesc 212.
 Pasărea, jud. Ilfov 84.
 Pastia, colonel 159.
 Pașcani, case dughene
 locuri în — 59; — moșie 80, 185.
 Pașcani Stan, episcop 56.
 Patmos, insulă 89.
 Pătrașcu, medelnicer 109.
 patriarhia din Constantinopol 222.
 Patricani, moșie jud. Hîrlău, 59.
 Patru — părți, puțuri de păcură pe moșia — 86.
 Pața Dimitrie 56.
 Paulian A. dr. 218.
 Paușești, moșie 80.
 Pavel, diac apoi pîrcălab 99.
 Pavelescu, Cincinat 117, 168, 203, 278.
 Pavon Ignazio, gravor 234.
 Paxines, firma frații — 130.;
 Pályi András, scriitor 47.
 păcură, fîntină de — 61; puțuri de — 29, 86, 110.
 Păcurărești, moșie jud. Tutova, 80; — stradă în Iași 142.
 Pădăreni, moșie 59.
 Pădureni, moșie în jud. Neamț 80.
 Pădureți, moșie 86.
 păduri la Adjud 132; — concesiuni de 216; — date în arendă 150; — de fag, brad, molid 22; — exploatare de 241; — la Valea Seacă, jud. Solnoc-Dobica 241.
 Păhărnicieni, moșie 99.
 Păltineni, jud. Saac 98.
 Păltinișu, moșie, jud. Dorohoi 132; — moșie jud. Suceava, 59, 257.
 pămînt, vînzare de — 510.
 Părăpleviți, moșie, jud. Tecuci 80.
 Păroaia, jud. Ilfov 85; poduri la — 41.
 Părul Rotund, moșie în jud. Teleorman 157.
 Părești, vîi la — 81.
 Pătrîlăge, moșie în jud. Buzău 148; — sat 120.
 Pătrașcu, profesor 168.
 Pătroaia, moșie în jud. Vlașca 30.
 Pătrușani, ținutul Iași 99.
 Pătuceni, moșie în jud. Suceava 201.
 Pătulele, jud. Mehedintzi 85.
 Păuleni, moșie jud. Iași 132.
 Păulești, jud. Argeș 98.
 Păuliș, proprietate, biserică și școală pe — 240.
 Păun, familie 79.
 Păușești, moșie în jud. Iași 80.
 Pechiu, moșie 270.
 Pedicauți, moșie 80.
 Peleticeștii de Jos 109; — sat pe Siret 110.
 Pelkhorn, baron von — 263.
 Pelmuș Const. 231.
 Peltichi, familie 79.
 Pella, V. V. 231.
 Pencovici A. 51.
 Pencu, familie 84.
 Penel C.B., artist dramatic 242.
 Peninsula Balcanică 33, 183, 184.
 penitenciar v. Doftana.
 Pennescu (Penescu), D. C. 262; — Ioan 15.
 Perahim J. 44.
 Peretu, jud. Teleorman 85.
 Perieni, moșie în jud. Iași 59, 257; — moșie în jud. Roman 141.
 Perieșteanu, familie 84.
 Perieții de Balta Albă, jud. Rîmnicul — Sărat 85.
 periodice străine 228.
 Perșinari, moșie în jud. Dîmbovița 150.
 Perugino, Pietro, pictor 234.
 Pescani, moșie 80.
 Pestrieni, jud. Brăila 84.
 Peșacov Gheorghian 105; 127.
 Peșceana, jud. Vilcea 85.
 Peștera, moșie 99.
 Petala, general 207, 231, 242.

- Petcoești moșie, jud. Brăila 159.
 Petersburg 64, 166, 177, 187; Academia de Belle Arte din — 233; boieri fugiți la — 86.
 Petrache Sturza, vistier 141.
 Petrașcu, familie 84; — N. (Nicolae) 116, 118, 198.
 Petrescu Alecu, serdar 76; — Alexandru 92; — Cezar 168; — I. 51; — P. 274.
 Petrești, jud. Muscel 85; — jud. Teleorman 85; — moșie, jud. Roman 141; — moșie jud. Tecuci 59, 213.
 Petricani, moșie în jud. Hîrlău 257.
 Petrimănești, moșie 88.
 Petrino A. (căpitan, profesor) 61, 63; — Armis 199; — Eufrosina 266; — Hristodulo 91; — Petru 200.
 Petrișor, jud. Rîmnicul Sărat 85.
 Petrișul, moșie 86.
 Petroff Al. 168.
 Petrograd, reprezentanții Dumei din — 242.
 Petrojani, moșie 56.
 petrol, exploatări 261, 262; — concesiuni 216; — terenuri 216.
 Petrovici, familie 79, 84; — Gh., administrator de moșie 270; — Mincu, cneaz 27.
 Petrovicz Ștefania căs. cu Eudoxiu Hurmuzaki 199.
 Petru cel Mare, țarul Rusiei 73, 81, 101; testamentul lui — 45.
 Petru, nobil din țara Hațegului 121.
 Petru Rareș vv. 64, 81, 158, 277.
 Petru, spătar 89.
 Petru Schiopul vv. 90.
 Petruțiu Manuil 102.
 Peytavain Celestin, inginer francez 149; — Frederik, inginer francez 149.
 Pherekyde Elena, mama Irinei N. Butculescu, testamentul — 197; — Irina 146.
 Philippide A. 117.
 Philips, firmă, relații cu Î 153.
 Phoebus Alex. 44.
 Piatra 89; — jud. Prahova 85; — jud. Teleorman 91, moșie 129; — Neamț 152, case, locuri, prăvălii la 81.
 Piața Senatului 183.
 Picard Emile, matematician 195.
 Piciorogani, mașie 80.
 Piciorul caprei, moșie în jud. Buzău 187.
 Picoloff 258.
 Picot Em. 198.
 picturi de biserică 209.
 piei, comerț cu — 183; — lucrute sau nelucrate 183.
 Pieptarul, moșie jud. Vlașca, 58.
 Pieptea, familie 84.
 Pieptești, moșie jud. Argeș, 58.
 Pietrari, jud. Dimbovița 84.
 Pietrele Fetii, munte 86; — jud. R. Sărat, poște la 14.
 Pietrești, moșie jud. Putna, 59, 257.
 Pietrile, sat 63.
 Pietriș (ul), munte 59; — jud. Vlașca 129.
 Pietroasa, moșie 80.
 Pietrosul, prisăci la — 81; — cel Mare, prisăci la — 89.
 Pietroșani 85; — moșie în jud. Prahova 150.
 Pigeard Paul, concesionar pentru România al cinematografului Pathé Frères — Paris 238.
 Pilipăuți, moșie 88.
 Piloiu, Ion Niță 61.
 Pilipovschie Simion, fost pircălab 88.
 Pillat I. 180.
 Pimen, episcopul Dunării de Jos 268; — mitropolitul 231, 242.
 Pinului, m-re lângă Pîrscov 260.
 Piperani, moșie 80.
 Pisani Andrei, consilier de stat, fost consul rus în Principate 28.
 Piscani, moșie 88; — moșie ținutul Fălcui, 109.
 Piscărești, moșie 59, 213.
 Piscu, mori la — 89; — moșie 89; — Boteștilor vii în — 86; — Corbului, moșie în jud. Dorohoi 257.
 Piscul Radu, stolnic 88.
 Piscupescu, Șt. Costache 75; — Șt. Dumitru 75.
 Pisoschi Nicolae 62.
 Pistrucei B., profesor 234.
 Pistrui, jud. Rîmnicul — Sărat 85.
 Piteșteanu, familie 84.
 Pitești 164; case, circiumi, hanuri, locuri, prăvălii la — 86; vii în Dealul — (lor) 58; v. „Protestul de la — “.
 Pițigaia, mori la — 86.
 Piclele Banului, jud. Buzău 84.
 Piclișanu Z. 97.
 Pintecani, jud. Rîmnicul-Sărat 85.
 Pîncești, jud. Rîmnicul-Sărat 85.
 Pinzălești, moșie în jud. Iași 132.
 Pîrcălăbescu Marin 47.
 Pîriul Alb, prisăci lângă — 89; — Cîrjii, moșie în ținutul Neamț 167; — Pantei, moșie, jud. Neamț 80, ținutul Suceava 167.
 Pîrlita, moșie, jud. Ilfov 85, 129.
 Pîrlogeanu Constantin 54.
 Pîrscov, jud. Buzău 84; v. Pinului.
 Pîrșanii Bunei, jud. Dolj 98.
 Pîrșcoveanu, familie 47, 84, 150.
 Pîrvu, pircălab de Roman 99.
 Pîrvulescu, familie 84.
 Place Victor, agent diplomatic francez la Iași, 149, 164, 187.

- Plagino, familie 84; — Alexandru (A) 76, 248; — Aglae, soția lui Panaiot Moruzi 244.
- Plasoiu, jud. Brăila 84.
- Platanitis P., administrator de moșie, 270.
- Plătărești, jud. Ilfov 85.
- Pleașov, moșie 98.
- plebiscit 46.
- Pleniceanu, familie 84.
- Pleșcoi, moșie jud. Buzău, 58, 261.
- Pleșești, moșie jud. Tutova, 80; — moșie, jud. Suceava 132.
- Pleșoianu, familie 84; — Elisa, născută Turbure, mama lui Șt. Pleșoianu 253; — Iancu, tatăl lui Șt. Pleșoianu 253; — Ștefan, avocat 253, 254, — tipograf 113.
- Plevna 101, 188.
- Pliniu 235; — cel Tânăr, traduceri din 249.
- Ploiești, case, cârciumi, hanuri, locuri, prăvălii la — 86; lucrări edilitare la — 71.
- Plopana, mori în —. jud. Suceava 141.
- Plopeni, moșie jud. Dorohoi, 80; — jud. Suceava 109, 132.
- Plosca de Jos, moșie în jud. Teleorman 157.
- Ploscăuți, moșie 88.
- Ploștina, moșie jud. Mehedinți, 45, 58.
- Plovdiv 182; import și export de mărfuri la — 183; școala din — 183.
- Plumbuita, m-re 14, 214.
- Poarta Otomană 62, 73, 78, 87, 91, 93, 121, 140, 223, 258; relații cu — 187.
- Poborăști, moșie 86.
- Pobratești, moșie, sat 258.
- Pociovaliște, fabrica de postav din — 103.
- Pocreasca, moșie 80.
- pod (poduri) de la Cernavodă 71, de la Dunăre, Hîrșova, Prut (construire) 142; — pe apa Colentina 29; — pe Dunăre, — Argeș, Olt (construcții și reparații) 38; — stătător 56.
- Podoleni, moșie jud. Fălciu 149.
- Podrugeni, moșie jud. Dolj 58.
- Podul Caicilor 25, (case, locuri, hanuri, prăvălii) 86.
- Podul Iloaiei, case, locuri, prăvălii la — 81.
- Podul cel Mare, pînă la Lipscani în București 29.
- Podul Mogoșoaiei 25; case la — 86.
- Podul Șerban Vodă 25.
- Podul Tîrgului de afară 25.
- Podurenii, sat, moșie 258.
- Poenarii Ralei, moșie jud. Dîmbovița 58.
- Poenaru, familie 84; — P (Petrache) 51, 63, 96.
- Poenaru — Strîmbeni, moșie, jud. Teleorman 85.
- Poeni (Poenile) moșie 58; — moșie jud. Suceava, jud. Tecuci 80.
- Pogăceni, moșie, jud. Fălciu 269.
- Pogăneasca, moșie ținutul Iași 89.
- Pogănești, moșie, jud. Fălciu 80.
- pogonărit 72.
- Pogonești sau Stăniilești, moșie jud. Tutova 80.
- Pogor, familie 79; — Tudorache, administratorul averii lui Iancu Balș 132; — Vasile, postelnic, tutore lui Grigore Balș 131, 132.
- Poiana, moșie, jud. Putna 59, 257, jud. Vaslui 80; — Mănăstirii, moșie jud. Vaslui 80.
- Poenile, moșie 86; — Oancei, moșie în jud. Roman 141.
- Poincaré Henry, matematician 195.
- Pojorita, fabrici de prelucrare minereului în (Bucovina) (1784) 23.
- Polceștii lui Gazoti, jud. Ilfov 85.
- Policiori, jud. Buzău 84; — Scorțeașca, moșie în jud. Buzău 146.
- Polieff C. N. 118.
- politică (politicieni), abuzuri — 218; afaceri — 253; atmosfera — (1920-1940) 227; corespondență cu oameni — 267; — externă, probleme de 214; evenimente — 258; — români, legături cu 211; — rusă în Orient 220; viața — a Iașului 231.
- Polițeni, moșie jud. Tutova, 59, 99, 257.
- Poliția (e) Capitalei 188; prefect de — 222.
- Polizache, cămăraș 91.
- Polizu, familie 84.
- polonezi, refugiați 163.
- Polonia 23, 92, 100; relații cu — 64.
- Poltava 101.
- Pomîrla (Pomârla), moșie 59, 258.
- pompieri 222.
- Pompiliu, Miron 172, 173.
- Poni, Matilda 117; — P. (Petru) 213, 268.
- Ponici, familie 79; — Agafia 88; — Dumitrașcu 88; — Dumitru 88.
- Pop, Valer 218.
- Popa, Dincă Dumitru 56; — P. doctor 47; — Traian, prof. 218; — Victor Ion 117.
- Popescu (Popazzu) C. 171, 173, 189.
- Popăuți, moșie jud. Botoșani, 80.
- Popescu, familie 47; — I. N. 61; — N. profesor 97; — N. 61; — Sofia 45; — Stelian — Ghimpați, pictor 44.
- Popești, deal 54; — moșie 59, 80, 258, jud. Ialomița 84, jud. Prahova 85, jud. Suceava 141, jud. Tecuci 80, jud. Tutova 80, jud. Vlașca 85.
- Popîrdeni moșie 80.
- Popovici, familie 84; — Al. 112; — Andrei, comandor 153; — Aurel 116; — Axente Sever 117; — D. 241; — Gh. 211; — Mița, sora lui Ioan (Zizin) Ștircea 266; — Raino 182.

- Popp, B. Gheorghe 212;—Ioan 241; v. paharnic.
- Popp de Sztmary, Carol, pictor 130.
- Popricani, moșie, jud. Iași 59, 257, 258;—moșie pe Jijia 89.
- populație, mișcarea de—în România 149; numărul—Bucovina 22.
- Poroschia, jud. Teleorman 85.
- Porșescul, munte 59.
- Portărescu, familie 84.
- Portugalia, ministru plenipotențiar în - 180.
- porturi dunărene 143.
- Porțile de Fier 33.
- Porumbacul de Jos, moșie 86.
- Porumbaru Vasile, administratorul moșiilor lui Ion N. Alexandrescu 130.
- Porumbeni, sat, jud. Vlașca 86.
- Posadnici (Lelești), moșie jud. Iași 59, 80, 257.
- poslușaiici 41, 54; destiințarea—31.
- Pospeie v. Sidor din Moscova.
- Posobești, moșie, jud. Buzău 261.
- postavuri, producție de—92.
- poștă (poște) 38, 72; cai de—29;—la Cernăuți 22;—la Pietrele, Goștinari, Ciocile (jud. R. Sărat), Satu Nou, Sudiți (jud. Brăila) 41;—în Moldova 258;—Mărgineanu, hanul lui Gazoti de la 86.
- Poșteni, moșie jud. Iași 59, 257.
- Poteca Eufrosin, egumen m-rii Motru 17.
- poteră, căpitan de—77.
- Potingeni, moșie, jud. Iași 80.
- Potiomkin, general rus 81.
- Potlogeni, moșie 80.
- Poujade E., consul francez 187.
- Pounay, C. bancher 270.
- Pourtalès, conte de 234.
- poverne 22.
- Prahova, județ 177, 267, 268, 269; alegeri în—208; moșii în—148, 150, 187; munte în - 150;—riu 177.
- Praja, moșie jud. Tutova, 80.
- Prajă I. 231.
- Prăjescu, familie 79, 277.
- Preajba, moșie 58.
- Preda, iuzbașă 56;—preot 54;—vornic ot Să-rata 260.
- Predeal, jud. Prahova 98;—(ul) de Sus, jud. Prahova 85.
- Predești, jud. Dolj 84.
- Prefectura poliției Capitalei 126;—(uri) județene 38.
- Prejbeanu, familie 84.
- premiul „Gheorghe Asachi” 142;—„D. C. Butculescu” 146.
- Preoteasa, moșie 86.
- Preotești, moșie 109.
- presa coloniștilor, informații despre—212;—străină, atitudinea 216.
- Președinția Consiliului de Miniștri 126, 141.
- preț 28, pământului, vitelor, produselor 262;—(uri) de vânzarea cerealelor 27.
- Preuteasca, jud. Prahova 85.
- Preutești, moșie jud. Suceava, 80, 141.
- Prezan Constantin, general, mareșal 242.
- Pribegi, jud. Ialomița 84.
- Pribegi, jud. Argeș 84.
- Priboeni, moșie jud. Muscel 58.
- Priboianu, familie 84.
- pricinile ocnelor 29;—ostășești 29;
- Prigoreni, moșie jud. Iași, 59, 257
- Prilipca, moșie sat, 258.
- Principatele Române 40, 126, 191, 220, 259;—Unite 96, 127, 277.
- Priporani, moșie 88.
- Prisaca moșie, jud. Caraș-Severin 214;—sat, moșie 258;
- Prisăcani, moșie în jud. Tutova 141.
- Priseaca, jud. Dîmbovița 84.
- Priscian, familie 84.
- Priscianus 105.
- privilegii 89.
- Probotă, m-re 73, 89, 99.
- proces, pentru hotărnicii 130;—pentru moșii 141.
- Proclamația, de la Islaz 15;—lui Alexandru Ipsilanti către moldoveni 214.
- Procopievici Teodor, preot 64.
- Prodan, familie 79.
- produse agricole, preț 136;—industriale 183;—183;—vînzare de 150, 270.
- propagandă (propagandiști) socialistă 81;—(iști), liste de 114.
- proprietate (proprietari) acte de—142; documente de—142, 143, 149;—Bucovina, funciare 130; Moldova 23.
- protectorat rusesc 186.
- „Protestul de la Pitești” 222.
- Protopopescu, familie 15;—Pake Em. 274.
- Proust, Marcel 118.
- Provence, „Jocurile Florale” din—249.
- provizii, magazii de—142.
- Prozorovschi, feldmareșal 258.
- Prudhomme Sully 115. 198.
- Prundu, Goștinari, jud. Ilfov 85;—(1), moșie 58.
- Prunner I. 117.
- Prusia 40, 134.
- Prut, construirea podului de la—142;—riu 142 Soc. de navigație pe—154.
- Prutești, moșie 145.
- Puchenii, jud. Prahova 85.
- Pufești, moșie 59;—moșie sat, 258.

- Pulcovo, observatorul astronomic de la—64.
 Pungești, moșie, jud. Bacău 46.
 Punguleasca, jud. Brăila 84, 86.
 Punteșeni, moșie 88.
 Purani, jud. Vlașca 98.
 Purcăreni, moșie, jud. Mușcel 159.
 Purcelești, moșie, jud. Roman 59, 257;—pe Si-
 ret 99.
 Puriceni, moșie sat, 258.
 Pustieni, moșie 59, 258.
 Pustiul, moșie jud. Bacău 59, 257.
 Pușcariu, fam. ardeleană 247;—Sextil 218,
 228, 247, 250.
 puști nemțești 93.
 Puștila, moșie 80.
 Puterile Centrale 224;—semnatare ale Trata-
 tului de la Paris 223.
 Putineanca, jud. Vlașca 85.
 Putineiu, jud. Teleorman 72, 85.
 Putna, apă 99;—județ 248, 257, 277;—ținut 88.
 Putreda, jud. Rîmnicul - Sărat 85;—din Deal,
 jud. Rîmnicul-Sărat 85;—din Vale, jud.
 Rîmnicul-Sărat 85.
 Putredeni, moșie, jud. Tutova 80.
 Puturosul, apă 61.
 Puțani, moșie 59; 258.
 Puținței, jud. Teleorman 85.
 Puțuchioaia, moșie, jud. Covurlui 159.
- Q**
- Quinet Ed. istoric și publicist francez 46,
 133;—Ed. Maria 139.
- R**
- Racotă, familie 84;— Ion, parucic 75.
 Racovița, jud. Muscel 85;— jud. Rîmnicul
 Sărat, 85.
 Racovița, familie 79, 84;— dr. 228;— Argeș,
 61;— E. 231;— G. 178;— Smaranda 268
 Rada, medelnicreasa 54.
 Radovanul, moșie 58, jud. Ilfov 187.
 Radowitz, I, atașat la Constantinopol 156.
 Radspieler Ios., avar din München 263.
 Radu, al doilea postelnic 120;— vornic din
 Desa 98;— Elie, inginer 209;— Iorgu 62;
 Radu Leon vv. 62; poruncă de la — 150;
 Radu cel Mare vv. 120.
 Radu Mihnea vv. 122;
 Radu Paisie vv. poruncă de la — 150;
 Radu Praznaglava vv. 99;
 Radu Vodă, m-re, vii la — 86.
 Rafael, pictor 234.
 Rafinăria de petrol Brazi a Societății Creditul
 minier 71.
- Rahtivanu, familie 84.
 Raimondi Carlo, gravor 234.
 Rákóczi Gheorghe I, principe al Transilva-
 niei 100.
 Rákóczi, Gheorghe II, 100.
 Rale Iordache, date biografice despre 214.
 Ralet, familie 79.
 Rali 94.
 Rallet R. 248.
 Rally surorile 266.
 Ralu, șofia lui Skinas 264.
 Ramadan 258.
 Ramazan, bairam de — 93.
 Ranetti, G. 47, 278;— Roman 117;— S. 217.
 rapoarte consulare 186.
 Rasti, doctor 93;— Iordache, căminar, pri-
 mul „arhivar” al Arhivelor Statului din
 Țara Românească 38.
 Rasuceni, jud. Teleorman 85.
 Rașev Panaret, mitropolit bulgar 182.
 Rași sau Măneasca jud. Ialomița 84.
 Raț Tiberiu 212.
 Rațiu, Emilia 209;— Ioan 209;— Ion 241,
 246;— Victor, avocat 167, 168;— V. 118;
 Ravancea, moșie 86.
 Razdevici 258.
 Răbegi, moșie 98.
 Răchitoasa, minăstire 59, 96, 258;— moșie 213.
 Rădăcinești, moșie jud. Tecuci, 80, 99.
 Rădăești, moșie jud. Tutova 80.
 Rădăuți, episcopie 22, 89.
 Rădeasca, jud. Rîmnicul Sărat 85.
 Rădeni, moșie jud. Iași. și Neamț 80;—
 Rădoești, moșie 145.
 Rădoi I. 51.
 Răducani, moșie 80.
 Răducăneni, case, case, locuri, prăvălii la — 81.
 Răducești, jud. Rîmnicul Sărat 85.
 Răduleasa (Rădulești), jud. Brăila 84.
 Rădulești, jud. Buzău 84.
 Răduleasca, jud. Rîmnicul Sărat 85.
 Rădulescu, familie 94—soț Enrichettei 233;—
 Ioan, vie moștenită de 45;— Ion He-
 liade 15, 46, 63, 117, 170, 186, 222;— Maria,
 117;— Mătru C. 231, 278;— Neagu, 117;
 — Nicolae 63.
 Răfov, moșie jud. Prahova 58.
 Răiciuleni, moșie 80.
 răscoale, 214, 258;— condusă de Horea,
 Cloșca și Crișan (1784) 62;— curuților (1686)
 94;— din 1821, 26, 92, 93;— din 1907, 87,
 100, 150, 193, 267;— mișcări
 țărănești (1888) 274.
 răsucumpărări de proprietăți de către Bucu-
 vina din Moldova 23.
 Răsițiți, jud. Mehedinți 98.
 Răspochi, moșie jud. Tecuci 80.

- Răspopeni, moșie 80.
 Rășpopa, Munteanu Constantin 75.
 Răstăul, moșie, sat 59, 258.
 Răstoacele, moșie 80.
 Rășcani, moșie jud. Iași 59, 257.
 Răteasca Zinca 45.
 Rătescu, familie 84.
 Rătești, jud. Argeș 98; — moșie jud. Hîrlău 59, 257; — moșie, jud. Teleorman 45; — pădure 45.
 Răușorul, moșie 86.
 război (războaie), Crimeii 64, 129, 130, 182, 244; hărți de — 159; — de independență 71, 143, 159, 222; — mondial, primul 47, 63, 101, 143, 179, 203, 224; — mondial al doilea, fotografii din perioada, 45, pregătirea, (1939—1940) 229; — ruso-turc din 1812 78, din 1828—1829, 55, 220.
 Redea, moșie 81; — de Jos sau Muncelu, moșie 141.
 rechiziționări pentru armată 130.
 recensământ, populației Bucovina 23; — fiscal din Moldova (1920) 258; — din 1930, 220.
 redevențe 146.
 Rediu, moșie 21.
 reformă (reforme), agrară din 1864, 87, 95. — lui Constantin Mavrocordat vv. 26; — economice, politice, speciale 210; — învățămîntului 194; — învățămîntului secundar și superior, 193; — politico-administrative și culturale 187; — rurală, aplicarea ei 156.
 Régane, artist francez 242.
 Rezina, moșie 99.
 regiment, 45; Infanterie 225; — de panduri 15; — valah de graniță din Transilvania 21.
 reglementări vamale, chestiuni de — 149.
 Regulament organic, 14, 26, 29, 38, 41, 63, 75, 86, 178.
 relații, cu Bulgaria 64; — capitaliste în agricultură, 262; — comerciale privind România și Franța, 154; — economice ale României, 143; — cu Franța 64, 195; — între boieri și țărani 150, 214; — politice cu Poarta 187; — cu Polonia 64; — cu Rusia 45, 64, 187.
 Reni 138.
 reorganizare, bisericii ortodoxe 121; — Bucovinci, (satelor) 21.
 Repezeanu, familie 84.
 Ressu E., pictor 242.
 rețete medicale 275.
 Reșid Pașa, 186, 187.
 revista (reviste), „Arhiva istorică a României”, 197; — „Arhiva Românească” 278; — „Arhivele Olteniei” 43; — „Cele trei Crișuri” 238; — „Contemporanul” 242; — „Convorbiri literare” 171, 238, 249, 251; — „Cro-
 nica Numismatică” 43; — „Dacia viitoare” 255, 256; — „Din Moldova” 197; — „Făt-Frumos”, 249; — „Foaie de storia romană” 197; — „Foița de istoria și literatură” 197; — „Fundatiilor regale” 44; — generală de științe pure și aplicate la Paris” 195; — „Ion Creangă” 42; — „Ion Neculce” 276; — „Patriotul” 205; — „Plaiuri Săcelene” 246; — „Revista istorică” 218; „Revista Nouă” 197; — Revue de Paris 1850, 133; — „România” 197; — „Traian” 197; — „Transilvania” 298; — transilvăneană „Luceafărul” 218, 238; — „Tribuna” 238; — „Țara Birsei” 246; — „Viața Săceleană” 246.
 revoluție, din 1821, 45, 55; — din 1848, 14, 46, 61, 87, 143, 160, 199, 220, 258; — grecească 244.
 revoluționari, la 1848, 13, 15; — din Grecia 78, 256.
 rezerve naturale, exploatarea 228.
 Rhodos, insulă, călătorie la — 152.
 richiabile anuală către Poartă, 93.
 Richtenhofen von, Staatssekretär din Berlin 268.
 Rila, mănăstire 100.
 Ripiceni, moșie 99.
 Risipiți, moșie jud. Rîmnicul Sărat 85.
 Ritoridi, frați 96; — Z. 189.
 Rîtoasa, jud. Teleorman 85.
 Rîmniceanu C. N. 113.
 Rîmnicul Sărat, 38; case în — 59; circiumi hanuri, locuri, prăvălii la — 86; Episcopia din — 55, 86; gimnaziul din — 251; Grefa Tribunalului — 60; — județ 14, 41; moșie în — 167, 187; tabără la — 15; vii la — 86.
 Rîmnicul-Vilcea, 180; case rămase de la Anton Pann în—86; seminarul din—70.
 Rîncăcirov, m-re 18.
 Ringhilești, moșie în jud. Botoșani 80.
 Rîșcanu, Lt. col. 203;—Alec spătar 142.
 Rîșca, m-re în ținutul Suceava 167.
 Riureni de lângă Rm. Vilcea, tabăra de la —220.
 Robescu, familie 84;—Costache, paharnic 76.
 Robu, munte 86.
 Rockefeller, fundația 228.
 Rodolphe 46.
 Rogojeni, moșie 81.
 Rogojieni, moșie jud. Suceava 59, 257.
 Rogojina, jud. Dolj 98.
 Rogozu, schit 86.
 Rolland E. 198.
 Rollet, lt. col., comandantul regimentului de marș din Legiunea străină 203.
 Roma, 233, 235, 255; Academia de pictură din—100; Academia de Belle Arte din—233; ambasada română din—105; călă-

- torie la—244; conferința de la—147; conferința internațională de la—153; legația din—141, 142; viața artistică a gravorilor la—234.
- Romalo, familie 79;—Alexandru, student la Paris 81.
- Roman, Grefa tribunalului—60;—județ 257, 269, moșii în—141, 187, prefect de—137;—ținut, pîrcălab de 99.
- Romanați, județ 14, 47, 62; Gh. Magheru prefect de—220.
- Romanelli Rafaelo 118.
- Romanescu Aristița, artistă dramatică 242.
- Românești, moșie 81.
- România, 33, 34, 46, 47, 50, 51, 87, 97, 100, 101, 104, 116, 126, 163, 182, 216, 224, 242, 268; Banca Națională a—143; „dezvoltarea economică a—143;” dezvoltarea relațiilor comerciale a-cu Franța 154; director al teatrelor din—149; documente diplomatice privind istoria—199; „firme de import—export din—183; impresii despre—195; intrarea în primul război mondial 155 179, 202, 205; mișcarea populației din—149; naționalități din—134; poet al—173; politica contemporană a—217; problema energiei electrice în—153; situația etnică a—229.
- români bucovineni 276;—din Sârmașul Mic 255;—în străinătate 255;—din Ungaria 247
- Romniceanu, familie 84.
- Roney E, P. 228.
- Ropcea, moșie 81.
- Rosemberg Max 240.
- Rosenthal G. D., pictor 46.
- Roset, familie 79, 84;—Iordache, comis 142;—Radu, agă 76.
- Roseti, localitate în jud. Ialomița 84.
- Rosetti, familie 84, 198, 244, 255;—Ana, soția lui Vintilă Rosetti 256;—C. A. 46, 51 133, 134, 159, 156;—Constantin 131;—D. R. 256;—George 259;—Horia 255;—I. 186. —Lascăr 62, 200; Maria născută Grant, soția lui C. A. Rosetti 147, 255;—Mircea fiul lui C. A. Rosetti 255, 256;—Nicolae 259—Radu, 203, 213, 248, 268, 278;—Radu, general 61;—Th. 274;—Vintilă, fiul lui C. A. Rosetti 255, 256.
- Rosetti-Roznovanu, familie 257;—61;—agă 81—Gheorghe (Iordachi) 258;—Maria 259;—Nicolae H., fiul lui Rosetti Roznovanu Nicolae 258.
- Roșca, familie 79, 277;—D. 218
- Roșca, moșie județul Romanați 85.
- Roșecii, jud. Fălciuceni 59 257.
- Roșescu Gh. inginer 227;—Letiția 227.
- Roșianu moșie jud. Romanați, 58.
- Roșiori, moșie jud. Fălciuc, 59, 81, 142, 257;—de Vede 145.
- Roșu-Argeș, canal navigabil 153;—comună 26.
- Rotunda, jud. Buzău 84;—moșie 98.
- Royat, (stațiune de ape termale în Franța) 255.
- Rozali Gh. stolnic, profesor la Focșani 90.
- Roznov, moșie jud. Neamț 80.
- Roznovanu, G. 161, 225;—N. 178, 200.
- Rubinstein Grigorovici Anton 118.
- Rubla, jud. Rîmnicul Sărat 85.
- Rublenița, moșie 59;—sat 258.
- Rucăr, vamă 99.
- Rucăreanu, familie 84.
- Rückmann, baron, consul, rus 186.
- Rudeanu, familie 47, 150;—general 203.
- Rudești, moșie jud. Suceava, 59, 257.
- Rudolf II, împărat 100.
- Rughi, familie 79.
- Ruginoasa, moșie jud. Iași 59, 257.
- Ruginoși, moșie jud. Neamț 132.
- Ruisdaël, picturi de—45.
- Rujavenița, moșie 141.
- Rujeț, moșie jud. Vaslui 59;—moșie jud. Vrancea, 258.
- Rujinski N., general 207.
- rumânie, 72, 86, 260; răsumpărare de—98.
- Rumeanțev, mareșal, proclamația către populația Moldovei 45;—P. A. conte 73
- rumîni, răsumpărarea de 122.
- Runcu, schit în jud. Bacău 140.
- ruptași 28.
- Rusănescu Matei Nicolae 75.
- Ruscuc, 91, 93; import-export de mărfuri la—183; intrarea turcilor în—214; muhafiz din—93.
- Ruseni, moșie jud. Iași 80;—moșie în jud. Tutova 497.
- Ruset Manole Giani vv. 73.
- Rusia, 23, 40, 45, 73, 81, 92, 101, 164, 183, 197, 205, 214, 258; consul al—163; export de sare în—15; ministrul—la Buc. 268; relații cu—45, 64, 187.
- Russo Alecu 200.
- Rusu, familie 79.
- Rusețu sau Văcărești, moșie 86.
- ruși 94, 244.
- Ruși, moșie jud. Botoșani 80.
- Rușii, jud. Dorohoi 112.
- ruteni, colonizați în Bucovina 21.

S

- Saac, județ 98;—moșie 91.
- Sabasa, moșie jud. Neamț 80.
- Sacerdoțeanu A. 97.

- Sachelarie, 163; — Leonida 129, 130.
 Sadic, moșie 81.
 Sadova m-re 18, 59.
 Sadoveanu, Ion Marin 117; — Mihail 231, 278.
 Safta, fiica lui Dinu Sărățeanu 260.
 Sagna, moșie jud. Roman 80.
 Saint — Georges, Alexandru 43; — Ioana 43.
 Saint — Georges, muzeu 43.
 Salcia (Salcea), moșie jud. Prahova 53, 58; mori la — 86.
 Saligny, familie 84.
 saline 91.
 Salmen Ernest, colonel 75.
 Salomia, femeia lui Gligore 109.
 Salonic, comunitatea română din—268.
 Sameno N. 248.
 Samoleuca, moșie 81.
 Samuel Micu Klein 14, 105.
 Samurcaș, familie 84;—Constantin, mare vis-
 tier 45;—D. doctor 142; - Zigara 117
 Samurcășești, schit 86.
 San, proet 98.
 San-Michele, 235.
 Sanielevici H. 231.
 Santiago de Chile 134.
 Santini Petre 61.
 Sarandi, familie 79.
 Sarba, moșie jud. Suceava 201.
 sare, 12; comerț cu—183; export de—45, 87;
 ocne de - 258; procedee de extragere, de—23
 zăcămintे de—45.
 Sardinia, 163.
 Saroști, moșie jud. Saac 58.
 Sasca, moșie jud. Roman 80.
 Sascu, pădure 45.
 Sasse M. 166.
 sate „sparte” 30.
 Satu Mare, aeroport—153
 Satu Mare, moșie jud. Brăila 41.
 Sava, staroste 93.
 Săbăoani, moșie 166.
 Săbieni, moșie jud. Iași 59, 257.
 Săcuieni, moșie jud. Dîmbovița 84; casă,
 locuri, ocine și prisci la—99; puțuri de
 păcură la—86.
 Săliște 218.
 Sămăileni, moșie 58.
 Sămășcani, moșie 81, 89.
 Sămînța, societate 230.
 Săncăuți, moșie 83, 141.
 Sănești, moșie jud. Putna 257.
 Săpoteni, moșie 89.
 Sărata, moșie jud. Buzău 61;—Monteoru, mo-
 șie jud. Buzău 261;—(Muscelul—Sărății)
 260; vii la—86.
 Sărăcinești, moșie jud. Vilcea 85.
 Sărățeanca, moșie 86, 261.
 Sărățeanu, familie 260;—Constantin [D. 260,
 261, 262.
 Sărățeni moșie jud. Iași 59, 257;—jud. Ialo-
 mița 84; puțuri de păcură la—86.
 Sărindar, m-re 86.
 Sărmașul Mic 212.
 Sărulești, sat 26.
 Săseni, moșie 86.
 Sătărzia, moșie țin. Suceava 167.
 Săteanu C. 117.
 Săulescu, familie 84.
 Săveni, moșie jud. Doroboi 59, 257.
 Săvirșin, moșie, jud. Arad 241.
 Scala, opera din Milano 166.
 Scaramanga George, bancher din Viena 189.
 Scavinski Daniil, spițer, scriitor 82, 269.
 Scăieni (Scăeni), moșie jud. Buzău 150;
 - jud. Iași 132.
 Scăoșii, moșie jud. Prahova 85.
 Scheai, deal 120.
 Scheau, moșie jud. Prahova 85.
 Scheia, moșie jud. Roman 80, 269;—jud. Su-
 ceava 132.
 schele 77.
 Schelle G., artist dramatic 242.
 Scheiu, moșie jud. Buzău 84.
 Schmitzler Ignăcz 192.
 Schina, familie 84.
 Schineni, moșie jud. Bacău 46.
 Schirbourg, agent diplomatic al Austro-Un-
 gariei la București 268.
 Schönbourg, ministrul Austro-Ungariei la
 București 143.
 Schröder R. 251.
 Scialoja, ministru 234.
 Scipion Iorgu, inginer hotarnic 130.
 Scîrnavi, moșie 86.
 Scordilly 147.
 Scorpan D. 231
 Scorțari, moșie jud. Putna 80.
 Scorțiescu Alecu, hatman 141, 142;—Anasta-
 sie clucer 141;—Zamfira 142.
 Scorțești, moșie jud. Hirliău 142.
 Scortoașă, moșie jud. Buzău 84.
 Scoția 268.
 Scroviștea, bălți la—153
 Scundu, moșie jud. Vilcea 85.
 Scurtești, moșie jud. Buzău 129.
 scutelnici, 93;—de bresle 38; desfințare de
 — 31.
 scutiri de dări și obligații 41.
 Seaca, m-re 18; - moșie 56.
 Secara, moșie jud. Teleorman 85.
 Secăria, moșie jud. Prahova 85.
 Secășanu, familie 79.
 Secătura, moșie jud. Bacău 59, 257.
 Seceleanu, familie 136.

- Secretariatul Statului 126.
 Secu, m-re 89, 167.
 secularizarea averilor mănăstirești în Bucovina (1781) 22.
 Sefendache, familie 84.
 Secarcea, m-re 86;—moșie 72, 86.
 Selicicani, moșie 109.
 Seminarul, Nifon din București 70;—teologic din Buzău 70;—teologic din Oradea Mare 147.
 Semsî Ali 34.
 Senat 188, 223.
 Serafim, doctor 93.
 Serbia 33, 50, 94, 163; export de sare în - 45; tratat cu—185
 Serezliu, familie 84.
 Seulescu M. 64.
 Sevastopol 244.
 Severin, moșie jud. Mehedinți 85.
 Sevket bei, ambasadorul Turciei la Viena 34.
 Sfatul, Administrativ - 38, 45, 86;—Consultativ 104.
 Sfetcăuți, moșie 88.
 Sf. Apostoli, m-re 120.
 Sf. Dumitru, biserică în Craiova 71.
 Sf. Gheorghe, braț al Dunării 150;—Nou biserică în Craiova 81;—Vechi biserică din București 63, 86.
 Sf. Ioan Bogoslavul, m-re din insula Patmos 89.
 Sf. Ioan—București, m-re 86.
 Sf. Mihail, m-re din Maramureș 100.
 Sfântul Mormint 73, 97.
 Sf. Nicolae, Brîndușa, biserică din Craiova 86.
 Sf. Sava, biserică în București 86;—Colegiu 170.
 Sf. Spiridon, biserică din Iași 140;—spital în Iași 140.
 Shunda, doctor 51.
 Sibiciul de Sus, moșie jud. Buzău 84.
 Sibiescu, moșie în jud. Buzău 157.
 Sibiu 77.
 Sihleanu, familie 167.
 Sihleni, moșie jud. Prahova 84.
 Silezia 42, 100.
 silezieni 100.
 Silinești, moșie jud. Iași 80.
 Silistra 93.
 Silăștioara, moșie jud. Romanați 58.
 Simila, jud. Tutova, moșie, case, locuri, prăvălii la—80, 81.
 Simileasca, locuri la—86; mori la—86.
 Simion 99;—familie 84.
 Simionescu, C. 115;—Simion 95.
 Siminești, moșie, jud. Fălciu 80.
 Siminicul de Jos, moșie jud. Dolj 98.
 Sinaia, jud. Prahova 85; case, locuri, circiumi, hanuri, prăvălii la—86; circumscipția silvică din—269;—m-re 120.
 Sinăuți, moșie jud. Suceava 132.
 Sinești, moșie jud. Ilfov 85, 88; mori la—89
 Singureni, moșie jud. Vlașca 150.
 Sinuț, Bucovina 22.
 Sinodul și Consistoriul București 71.
 Sion 117;—familie 79;—Antohi 89;—Fl. 231, - Gheorghe 62, 117;—Teodor 62.
 Siret, apă 99, 109, 110;—firmă 240;—moșie, jud. Suceava 141.
 Siseștii de Sus, sat, jud. Muscel 62.
 Siuriceni pe Siurici 99.
 Sîntion 173.
 Singiorgian I, inginer 269.
 Sirbești, moșie 86.
 Sirbi, moșie, jud. Dorohoi 59, 73, 86, 257; - jud. Tutova 80.
 sirbi 100;—voluntari 27.
 Sirca sau Mădirzești, moșie în jud. Hîrlău 142.
 Skeletti—Poitevin 44.
 Skender-beg, năvălirea lui—90.
 Skina D. 178.
 Skinas(Skina) familie 263, 264; Constantin de—263.
 Slatina, de la Munte, m-re în țin. Neamț 167; biserica Ionașcu din—53; case în—35; circiumi în 53; ocuri în—53; prăvălii în—53.
 Slavici I. 47, 172, 173, 198.
 Slătineanca, moșie jud. Muscel 157.
 Slătineanu, familie 84, 150;—Iordache, clucer 76.
 Slăvescu Victor 138.
 Slăviteșcu, familie 84.
 Slăvițești, moșie jud. Vîlcea 85.
 Slîmnicul, de peste apă, jud. Rm. Sărat 85.
 Sliven, Bulgaria 225.
 Slobozia, jud. Argeș 84; - jud. Rm. Sărat 85; - jud. Tutova 59, 257; - sau Valea Trăistenii 81.
 slobozii 72; spargere de - 40.
 Smărăndăștețu, moșie 86.
 Smedești, moșie jud. Buzău 58.
 Smîrdioasa, jud. Teleorman 85.
 Smochină, familie 79.
 Smulta, moșie jud. Ilfov 58.
 Snagov, m-re 18, 86.
 Sobieski Ioan III, regele Poloniei 93.
 Socea - Cîndești 250.
 Sococ, librar, 116, 117, 171, 73, 198;—I.V. 247.
 Soci, moșie jud. Suceava 269.
 Societatea, (Societăți), „Ajutorul” a lucră-

- torilor zugravi și vopsitori 44; — de ajutor „Drita” din București 50, 51, 147; — Albina 277; — A. R. de telefoane 153; — Arhiva Românească 277; — de asigurări „Dacia Română” 269; — de asigurare românească 183; — bancare 269; — cinematografice 236; — Crucea Roșie 231; — Bibliophila 170; — de cămătă 188; — Concordia 146, 276; — Cooperatorilor 146, 147; — culturală macedoneană 218; — Disconto 205; — Eforia 182; — Electrogaz 153; — Electricitatea 153; — elvețiană Leclanché 152; — E. Erler 150; — filarmonică 222; — Grand Hotel din Iași 230; — Hydrofina 153; — Ialomița 153; — de Istorie 261; 276; — Junimea 249; — lignitul 153; — Nașionilor de la Geneva 141, 142; — de navigație pe Dunăre 153, 154; — de Radio din București 153; — Mărăști 207; — Moara Iașului 230; — Numismatică Română 267; — Ortodoxă Națională a Femeilor Române 231; — pentru Cultura și literatura română 265; — pentru învățămînt primar 258; — petrolieră „Columbia” 269; — Reuniunea femeilor române 231; — Sămînța 230; Schutzengesellschaft 188; — Steaua României 146, 199; — Tramvaiele București (S.T.S.) 153, 225; — țărănești 194.
- Socola, m-re 59, 258; vii la — 81, 142.
- Socolescu, familie 84.
- Socu, moșie jud. Gorj 84.
- Sofia, 228; Universitatea din — 183.
- Soholui 88, 89.
- Solca, moșie jud. Suceava 99; — m-re 99; — fabrică de sare la — Bucovina 23.
- Solcani, moșie 81.
- Solea 99.
- Solger, profesor german 62.
- Solnoc — Dobica 241.
- Solomon, colonel 15, 220; — I. 46.
- Soloneț 88.
- Somogyi Elena de Gyöngyös 239.
- Somosцени, moșie 213.
- Soreanu N., artist dramatic 242.
- Sorescu, familie 84.
- Spanciocani, moșie 81.
- Spania 290.
- „spargere” de sate 26, 30, 40, 91.
- Spătărei, moșie jud. Teleorman 85.
- Spătăria 25, 28.
- Speranția T. 116.
- Speriați, vii la — 81.
- Speteanu, familie 84.
- Speteni, moșie jud. Ialomița 84.
- Spiliotis Gh. 131.
- Spineanu I.D. 248.
- Spiridon A. Pavel 132.
- Spiru Haret 194, 195.
- spital (spitale) 29, 30, 64; — Central 179; — Colțea 14; — Mărcuța 41; — militar din București 71; — militar Z.I. din Brașov 247; — militare din București, Brăila, Buzău, Călărași 41; — Oștirii 87; — Pantelimon 64, 73.
- Spleny, general 21, 22.
- Spresa, societate albaneză 50, 51.
- Spulber, familie 84.
- Stamate, familie 79; — Smaranda Zamfira 95.
- Stamate, arendaș 30.
- Stamatina A. C. 137.
- Stamboli Antonie 77.
- Stambureni, moșie 81.
- stampe 45.
- Stamu 77.
- Stan, fiul popii Stanciu 75.
- Stanca de Baltă, moșie 98.
- Stanciu, Gheorghe Țarfula din Ghebani, jud., Gorj 98; — logofăt din Dragomirești 98; — preot 98.
- Staniforth John 71.
- Stanomireasca, moșie 86.
- statul maghiar 210.
- S.U.A. 152, 211, 212, 225, 227, 228, 277.
- statute ale societăților 44, 146.
- Stavești, moșie jud. Botoșani 257.
- Stavropoleos, uliță în București 29.
- Stăiceni, moșie jud. Bacău 59, 258.
- Stăncescu M., pictor 209.
- Stăncești, moșie jud. Buzău 84.
- Stănescu C. 231; — Șt. 231.
- Stănești, moșie jud. Gorj 56, 72, 84; — jud. Hîrlău 80, 81, 132; vii la — 56.
- Stăniliești, moșie jud. Suceava 59, 99, 257.
- Stănișlăvești sau Cerșani, jud. Argeș 81, 84; — jud. Tutova 80.
- Stănișești, moșie jud. Tecuci 80.
- stărostii de sudii 40.
- Stătescu N. 256.
- Stejarul, moșie jud. Neamț 80, 167.
- Stelnică, moșie jud. Ialomița 84.
- Stephanovitz Șt. 200.
- Sterca — Suluțiu, Alexandru, mitropolit 246.
- Sterescu 116.
- Steriadi, N. 149.
- Sterianca, moșie jud. Ialomița 84.
- Steuerman, A. 117; — Rodion 115.
- Sticeni, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
- Stîlpeanu I., administrator de moșie 270.
- Stîlca, moșie jud. Iași 59, 257.
- Stîncășani, moșie 81.
- Stîngaciu Andreica 89.

- Stingăceni, moșie jud. Iași 59, 257.
 Stîrcea, familie 79, 265, 277; — Elena 266;
 — Emanoil 265, 266; — Eugen 265, 266;
 — Gheorghe 266; — Ioan 240, 265, 266;
 — I.V. 61; — Ioan (Zizin) 265, 266; —
 Mina 266; — Mircea 266; — Natalia 199;
 — Pulcheria 266; — Victor 265, 266.
- Stîrcești, moșie 81.
 Stîrcu, moșie 86.
 Stoenescu, familie 84.
 Stoenestii de Jos, moșie jud. Prahova 58.
 Stoianovici 105.
 Stoica, Aug., colonel 207; — vătaf 83.
 Stoicani, moșie jud. Covurlui 80.
 Stoicănești, moșie 58.
 Stoiceni, moșie 86.
 Stoicescu, C. 51; — G.I. doctor 275.
 Stoicești, moșie jud. Ilfov 58.
 Stoichiță, spătar 260.
 Stoleriu M. 231.
 Stolniceni, moșie jud. Iași 80; — jud. Ro-
 man 80.
 Stolnici, moșie jud. Iași 59, 257.
 Storck K. 198.
 Storin M, artist 236, 237.
 Stovești, moșie jud. Botoșani 59.
 Stratford, Canning, ambasadorul Angliei
 la Constantinopol 185; — lord 263; — Re-
 deliff, lord, ambasador 222.
 Stratulat, familie 277.
 Strauss Achille Levy, om de afaceri 225.
 străini 29, 40; — ce plătesc bir la vistierie 29.
 Străoști, moșie jud. Dimbovița 45.
 Străulescu, moșie 145.
 Străviceni, moșie 81.
 Strehaia 62; — m-re 18.
 Strîmbeanu, familie 47, 150.
 Strîmbeni — Aluniș, sat, jud. Prahova 85;
 274; — jud. Teleorman 85.
 Strode C. K. 228.
 Stroescu, familie 277.
 Stroești, moșie jud. Prahova 80; — pădure 45.
 Strogonov 258.
 Stroiici, familie 79.
 Struve, astronom 64.
 Stubieni, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
 studenți ardeleni 218; — mișcări sociale de
 — 255; — la studii în străinătate 64.
 stupefiante 228.
 Sturdza (Sturza), familie, 79, 84, 267; — Alecu
 269; — Alexandru 81; Alex.; mare logo-
 făț 267; — Alice 269; — A. D. colonel
 253; — Catinca 131; — C. 178; — Dimi-
 trie 116, 143, 148, 149, 161, 200, 267, 274;
 — D.A. 205, 242, 248; — principesa 180;
 — Ion 258; — Mihai 46, 81, 164, 186,
 259, 267, 268; — Olga 231, 267, 268; — Petrache 91, 141; — Sma-
 randa 131; — Sandu I. 92, 93, 140, 277;
 — Șcheianu, familie 79; — V. 248.
 Sturzeni, moșie jud. Dimbovița 84.
 Subărești, moșie 213.
 Suceava 22; Grefa Tribunalului — 60; jud. 141,
 201, 211, 257, 266, 269; mitropolia — 89;
 ținut 88, 98, 167.
 Suci Ioan, avocat la Arad 211.
 Sucevița, m-re 88, 89, 99.
 Sudiți, moșie jud. Brăila 41.
 Suedia 94.
 Suharna, moșie 58.
 Sulari, moșie 56.
 Suleasca, moșie jud. Prahova 85.
 Suliș, moșie jud. Brăila 84.
 Suliotu, familie 84.
 Sultănești, moșie 54.
 Suluțiu Octav 42.
 Sulzbacher J. 161.
 Sumela, m-re din insula Patmos 89.
 Suplex libellus Valachorum 24.
 Suraia, baltă 86.
 Suslănești, moșie jud. Muscel 58.
 Sutești, moșie jud. Vilcea 58, 81, 270; vii
 la — 56.
 Suțu, familie 79, 84, 150, 244, 270.
 Suțu (Sutzu) Alexandru vv. 63, 93, 102,
 261; — Constantin mare postelnic 29, 46,
 270; — Ecaterina 150; — Elisabeta 271;
 — Gr. 87, 231; — Grigore C. 270; — Ioan,
 serdar 13, 14; — Irina 271; — Maria 149,
 164, 189, 271; — Mihail C. 148, 271;
 — Mihai vv. 81, 92, 102, 103, 130, 270;
 — Nicolae, beizade 46; — N. 186, 270,
 271; — Ruxandra 270, 271; — Smaranda
 271; — Zoe 244.
 Swietoslawski Adalbert 71.
 Szentes 211.
 Szighety Adolf 192.
 Sztàray Maria Fischer — 240.

Ș

- Șaguna Andrei, mitrop. 198, 218, 240.
 Șalom Alehem 118.
 Șalviri, moșie 81.
 Șanta Emilian 266.
 Șaraga, frații 117.
 Șaringa, moșie jud. Buzău 261; vii la — 86.
 Șarpe post. 89.
 Șarul, moșie jud. Suceava 59, 257.
 Șăineanu L. 198.
 Șălcani, moșie 98.
 Șandrești, pe Prut 142.
 Șcerbinschi, general rus 14.

- Schei, m-re lingă Braşov 99; — moşie jud. Argeş 58.
- Schnetz Victor, dir. Academiei Franţei la Roma 234.
- Schopenhauer, trad. din — 149.
- şcoală (şcoli) construcţii, deschideri, desfiinţări, 11, 38, 63, 240; — de agricultură 63; — albaneze 50, în oraşul Corce 51, albano-română din Buc. 51; — din Andros 63; — de Arte 63; — de Arte şi Meserii din Cluj 218; — de Artilerie din Buc. 202; din Fontainebleau 202, de artilerie şi geniu 272, de artilerie geniu şi marină 272; — din Bucovina 22, 23; — de călugăriţe din Roma (san Michele) 235; — de corecţie din Iaşi 230; — greceşti 92, şi slavoneşti 73; — macedonene 194; — Militară din Buc. 202, din Iaşi 249, de infanterie, 203; — din Moldova 63; — Normală 87, din Caransebeş 241, Normală Superioară din Iaşi 249; — din Orşova 35; — din Pelopones 63; — polcului de Miliţie din Iaşi 63; — practică de agricultură din Strehareţi Olt 70; — românească din Macedonia 268; — de slovenie de la bis. Sf. Gheorghe Vechi din Buc. 63; — Superioară de Arhitectură din Paris 255; — Superioară Comercială din Sălişte 218; — Superioară de Medicină 70; — Superioară Politehnică din Paris 202; — Superioară de Război 70, 272, — din Bruxelles 191; — de surdo-muţi 64; — din Ţara Rom. 15.
- Selari, (case, circiumi, hanuri, locuri, prăvălii) 86.
- Sendreni, moşie 88; — jud. Iaşi 59, 257.
- Şepteşani, moşie, sat 59, 258.
- Şepticeni, de la Cirligătură 269.
- Şeptilici — Andrieş, fam. 277.
- Şerban Cantacuzino vv. 120, 261.
- Şerban Nicolae, din Braşov 211.
- Şerban Vodă, pod Buc. 25.
- Şerbăneşti, fam. 185; — moşie 86; — jud. Olt 58,
- Şerboteşti, moşie 98.
- Şerbu 99.
- Şerca, moşie 86.
- Şimian, moşie jud. Mehedinţi 30, 85
- Şincai Gh., liceu Buc. 251.
- Şindriliţa, jud. Ilfov 85.
- Şipot, moşie 98.
- Şipotele, ţin. Hirlău 99.
- Şipotu, jud. Dolj 84.
- Şirato Fr. 44.
- Şiraz, lupte la — 24.
- Şiriu, moşie jud. Prahova 58.
- Şişman, ţarul Bulgariei 100.
- şlepuri, închiriere de — 183.
- Şoboleşti, moşie 99.
- Şoimăreşti, moşie jud. Baia 80.
- şoimi 93.
- Şoimu, moşie jud. Teleorman 150.
- Şoldăneşti, moşie (jud. Botoşani) 59, 213, 257.
- Şoltoaia, moşie 81.
- Şomoegi, hotar 110.
- Şomoşceni, moşie 59.
- Şonţu, fam. 15; — Nicolae, cpt., preşed. Magistratului oraşului Focşani 15.
- Şopirlan, moşie 59.
- Şopirleni, moşie 213; — jud. Botoşani 80.
- Şopirliţa, moşie jud. Romanaţi 58.
- Şoptana, moşie jud. Argeş 98.
- Şorogani, vii la — 81.
- şosea (şosele, construcţii, întreţinere) 223, 231, 242; — Bacău — Tg. Ocna 81; — în Bucovina 22; — Galaţi — Mărăşeşti 164.
- Şovărescu, fam. 84.
- Şovăreşti, jud. Teleorman 86; mori la — 86.
- Ştefan, diac 99; — globnic 88; — vv. 90; — Cantacuzino vv. 121; — cel Mare vv. 97, 110, doc. de la 24, jubileul de 400 ani de la moartea lui 147, statuia lui 45, 71; — — Tomşa vv. 90.
- Ştefănescu, fam. 84; — Amza, Constantin g-ral 272.
- Ştefăneşti, moşie 59, 213; — jud. Argeş 84; tg. jud. Dorohoi 141; — ţin. Botoşani 99; vii la — 86.
- Ştefăniţă vv. 265.
- Ştefăniuca, moşie 81.
- Ştefan, pîrclb. 88.
- ştiinţe statisticeşti 29.
- Ştirbei, fam. 84, 255; — Barbu (prinţul, prim ministru) 178, 186, 198, 216, 225, 274; — Eliza 161; — George B. 178.
- Ştiubeieni pe Crasna 99.
- Ştiugariu Ion 117.
- Ştobărăşti, jud. Teleorman 85.
- Stork-Cecilia Cutescu, sculptor 44.
- Şuici, moşie jud. Argeş 58.
- Şumla 263.
- Şurăneşti, moşie 98.
- Şuteşti, jud. Brăila 84.

T

- Tabacu, Stoica Gheorghe 75.
- Tabără, Ion 200.
- Talpa, moşie, jud. Dorohoi 80.
- Talpalari, biserică în Iaşi 142.
- Tama, proprietate, bis. şi şcoală pe — 240.
- Tansa, moşie, jud. Vaslui 80.
- tarif vamal 45, al Porţii 163.
- Tarniţa, jud. Mehedinţi 85.

- Tassilo, fiul Mariei Fischer — Sztaray 240.
 Tassio, prințesa de — 263.
 Tastu Eug., consul francez 186, 187.
 Tașaul, port 71.
 Tașcă Cornelia 231.
 Tatini, moșie 58.
 Tatomirești, moșie 58.
 Tattarescu Gh., pictor 53.
 taxa de vamă, vamale 185, 258.
 Tazlău, m-re 73; vama de la — 89.
 Tăbărăști, moșie jud. Buzău 261.
 Tălăești, moșie jud. Fălciu 59, 257.
 Tălvești, moșie, jud. Roman 59, 257.
 Tămași, moșie 86.
 Tămășani, moșie jud. Roman 80.
 Tămășescu, familie 84.
 Tănase, fiul lui Costache Măcelaru 75.
 Tănișeni, moșie jud. Iași 59, 257.
 Tăriciori, jud. Brăila 84.
 Târlița, schit 59, 258.
 Târpești, moșie 167.
 Tătaru, prof. dr. 228.
 Tătarul, moșie 86.
 Tătărăscu Șt. 45.
 Tătărăști, moșie, jud. Dorohoi 59, 257, jud. Teleorman 45, 85.
 Tătești, moșie 99.
 Tăuteni, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
 Tăutul I. 277.
 Tăutuleasa Ana 89.
 Tăvădărești, moșie, jud. Tecuci 80.
 Teatru, Comitetul general al — lui 255; piese de — 242; — cel mare din Buc., reprezentații 149; — Excelsior 236; — Național 149, 168.
 Tecuci 88, district 97, jud. 258, 269; case (locuri prăvălii) în — 59, 81, 213; dugheni în — 59; grefa Tribunalului — 60; moșii în — 213; regimente, gărzi civice, pompieri din — 127.
 Tei, asanarea lacului — 153.
 Teișani, jud. Dolj 84.
 Teiul Făuresc, jud. Mehedinți 85.
 Teiuș, moșie, jud. Vaslui 59, jud. Vrancea 258.
 Teiușu, jud. Dolj 84.
 Telejena, moșie, jud. Vaslui 80.
 Teodor, dascăl 81.
 Teodoreanu, Păstorel 231.
 Teodorescu, Dem. 117.
 Teodorescu — Kirileanu, G. 231.
 Teofilatis, familie 84.
 Teohari, I. 198; — Iacomî 75.
 Tekkel Ana 100.
 „Telefunken“, firmă, relații cu — 153.
 Telega, închisoare 127; ocne (saline) de la — 29, 188.
 telegraf, contract referitor la — 96.
 Telejna, moșie 81.
 Teleor, D. 278.
 Teleorman, județ 95, 127, 145; moșii în — 145, 149, 150, 157, 166; (ocfrmuirea județ. — 14.
 Telescu D. Ion 61.
 Telița, mori pe — 99.
 Tell Cristian 47.
 temniță în Buc., a spătăriei 26.
 Tencănu, moșie jud. Dolj 56.
 Teniers 46; picturi de — 45.
 Terenti Costache, sluger 174.
 teritoriu, suprafață totală, Bucovina 22.
 Terpești, pe Bîrlad, moșie 89.
 Tessalia 81.
 testamente 142.
 Tețcani, moșie 59, 213.
 Teșila, jud. Prahova 85.
 Teulescu Petrache, pitar 75.
 Theocrit, traduceri din — 249.
 Theodoraky, Const. Hagi 137.
 Theodorescu Horia, dr. 275.
 Theodori Iulius, student 81.
 Theodorian M. 268.
 Theodoru Dumitru 54.
 Theodosia, oraș 101.
 Thevenin Carlo, gravor 234.
 Tibor, fiul Mariei Fischer — Sztaray 240; — Sztaray 241.
 Tiburce de Mare, pictor 234.
 tifos 244.
 Tighești, moșie jud. Tecuci 258.
 Tigvești, moșie jud. Tecuci 59.
 Tillos, consul francez în Principate 163.
 Timiș — Torontal, jud. 241.
 Timișoara, construcție de aeroport la — 153; fabrici din — 152, de lacuri și vopsele, de piele „Bănățeană“, de salam „Hert“ 241.
 Timotei, patriarhul Constantinopolului 120.
 Timuș, familie 79.
 „Tinerimea Universitară“, asociație 167.
 Tipaldo Eufrosina, sora lui Panaiot Moruzi 244.
 tipărițe 101.
 tipăriți de cărți 51.
 tipăriții grecești 270.
 tipografii, 51, 63; — de la Cișmeaua Mavrogeni, pentru limbile latină și greacă 63; — Valahiei, în limba greacă și germană, de la Buda 63.
 Tismana, m-re 18, 73, 86, 98.
 Tisser Al., director Inst. de credit „Albina“ din Cluj 218.
 Tisza Istvan, prim ministru maghiar 212.
 Titești, jud. Argeș 84; moșneni—61.
 Titiceni, moșie 81.
 Titieni, moșie jud. Iași 132.

- Titulescu N. 47, 142, 216.
 Tiktin H. 117; — N. 198.
 Tîmpești, moșie jud. Tecuci 59, 213, 258;
 bălți, heleșteie, iezere la — 89; mori la
 — 89; pe Valea Albă, țin. Neamț 88.
 Țînganu, jud. Ilfov 85.
 Țîrgoviște, 42; case în — 59; vii la — 86.
 Țîrgul de afară, pod 25; — Băcești, moșie,
 jud. Roman 257.
 Țîrgu Frumos, case, locuri, prăvălii,
 mori în 59, 81, 89, 142, 258.
 Țîrgu Jiu 220, gimnaziul din — 70.
 Țîrgu Mureș oraș, liceul militar din — 99;
 muzeu la — 63; primăria din — 97.
 Țîrgu Neamț 258, case, dugheni, locuri în —
 59.
 Țîrgu Ocna, 59, 258; cămăraș al ocnelor la —
 45; dugheni, locuri în — 59; holeră la
 — 45.
 Țîrgu Piatra, case, locuri, dugheni în — 59,
 109, 258.
 Țîrguri din Moldova de nord, catagrafii ale
 — 214.
 Țîrnovo 100; — moșie 81, 86
 Țîrzieni, moșie 81.
 Țîrzii, moșie, jud. Fălciu 80.
 Tocilescu, C-tin, stolnic 117, 118; — Grigore
 117, 198, 268.
 Todei, moșie, jud. Bacău 59, 257.
 Tcderești, moșie, jud. Ilfov 150; — moșie,
 jud. Vaslui 98.
 Todeu, logofăt 102.
 Todirești, moșie jud. Cîrligătura 80; prisăci
 — la 81.
 Tofănești, moșie 81.
 Toșlea, moșie, jud. Tecuci 80, 81.
 Tohani 98.
 Tollea Gr. I. 278.
 Tolu Ion 218.
 Toma Cozma, biserică 140.
 Tomcești, moșie, jud. Tecuci 80.
 Tomeasca, jud. Teleorman 85.
 Tomescu, familie 84.
 Tomești, jud. Tutova 59, 99, 257; vii la
 — 81.
 Tominești, moșie, jud. Tutova 80.
 Tomșa Leon vv. 100.
 Tomșani, moșie 86.
 Toncești, moșie, jud. Tecuci 132.
 Tonitza N. 231; — pictor 44.
 topografi ruși din Departamentul geologic 31.
 topografie, lucrări de — 150.
 Topoloveanu, familie 84.
 Topor, moșie 58.
 Toporăști, moșie, jud. Tutova 59.
 Topliceni, jud. Rîmnicul — Sărat 85.
 Topliceanu, familie 84; — Dumitrache, sluger 63
 Toprăști, moșie, jud. Tutova 257.
 Torcești, moșie, jud. Tecuci 258.
 Torielli G. 161.
 Tosti A., cardinal 234.
 Totoești, moșie, jud. Tutova 59, 257.
 Tours, prințul de — 263.
 traducerea de legi austriace 200.
 Trancu — Iași Gr. 231.
 Trandafilof, rotmîstru 46.
 Transilvania, 21, 62, 75, 77, 83, 92, 99, 100,
 120, 121, 190, 202, 212, 218, 228, 238,
 239, 240, 241, 246, 247, 253; date demo-
 grafice privind — 134; — firmă de filme,
 192; gărzi naționale în — 1918 229; v.
 reviste.
 transilvăneni 92.
 transport (transporturi), 87; — de cereale pen-
 tru export 130; organizare de — între
 Vaslui și Bîrlad 142.
 tranzacții comerciale 183.
 tratate, 185; — de comerț și navigație 103;
 — de pace cu Austria din 1921, — de la
 Belgrad din 1739 33; — de la Berlin din
 1878, 33, 161; — de la Paris (1856) 156,
 163, 222; — de la Trianon din 1920, 33;
 — de pace de la Kuciuc-Kainargi (1774), 21.
 tratative, cu Franța 153; — de pace 143.
 Trăilescu, familie 84.
 Trăsnea, familie 84.
 trecători 29.
 Tregnoly, Felix de — 134.
 Trestia moșie, jud. Buzău 84.
 Trestiana, heleșteu, pe apa — 109; — (Cetă-
 ția) silește în țin. Tutova 109.
 Trestieni, jud. Prahova 85.
 Trestioara, jud. Prahova 85.
 Trestenicu, jud. Vlașca 85.
 Trianon, tratatul de la — 33.
 Tribunalul, Comercial din Craiova 46; — Spă-
 țăriei din București 26; — din Iași 167;
 — (e) pămîntene 40.
 Trieste, 77; congresul alban-român de la — 51.
 Trifești, moșie, jud. Iași 80.
 Trilești, moșie, jud. Tutova 59, 257.
 Trippenbach Joseph, profesor, din Gleichen-
 berg 132, 178.
 Triponești, moșie 81.
 Trivale, m-re 59; — schit 86.
 Troița, moșie, jud. Tutova 59, 257.
 Trubețkoi, familie 84.
 trupe, de dorobanți, miliție, voluntari 220;
 — germane 224; — ruse 15, 187; — tur-
 cești 19.
 tuberculoză, acțiuni împotriva ei 228.
 Tudor, fost mare sluger 54.
 Tudoran, postelnic 98.
 Tujan, familie 79.

Tujeni, moșie, jud. Prahova 187.
 tulburări, 1819, 270; — ale maziilor 23; — în
 Țările Române 94.
 Tulburea, moșie 98.
 Tulbureni, moșie, jud. Botoșani 59, 257;
 — moșie, jud. Tutova 59, 257.
 Tulcea, județ 251.
 Tulia, jud. Teleorman 109.
 Tulucești, moșie, jud. Covurlui 59, 80; —
 — moșie, jud. Tutova 257
 Tunari, moșie 86.
 Turbure v. Pleșoianu Elisa.
 Turcea, logofăt 98.
 turci, 11, 33, 64, 94, 101, 244; intrarea — în
 Moldova (1806) 258; pământuri și ostroave
 cîștigate de la — 41; război contra — 160.
 Turcia, 11, 33, 34, 40, 46, 51, 94, 163, 164;
 călătorie în — 152; export de sare în
 — 45; lupte politice din — 214; relații
 comerciale cu — 149.
 Turcu, familie 79.
 Turculești, moșie 86.
 Turda, salinele de la — 190.
 Turia, comună în Macedonia, macedo-români
 din — 268.
 Turnavitu Scarlat, serdar 76, 92; — Șt. 15.
 turnătorie de tunuri 87.
 Turnu, carantinele din — 17; — domeniul 73;
 — moșie 41.
 Turnu Măgurele, 85, 105;
 — lucrări edilitare la — 71.
 Turnu Severin, consulat otomane din — 34;
 moșie — (Tîrgului), jud. Mehedinți 85.
 Turturești, moșie 99.
 Tutova, județ 257; moșii în — 141, 142;
 — ținut 99.
 Tutoveanu George 115.
 Tzigara — Samurș Al. 231.

Ț

Țală, moșie, jud. Caraș-Severin 241.
 Țara Hațegului 121; — leșească 72.
 Țara Românească 28, 31, 40, 47, 58, 61,
 62, 72, 73, 81, 83, 87, 91, 92, 94, 95, 97,
 98, 100, 101, 109, 112, 113, 119, 120,
 121, 122, 185, 258, 270; chestionar
 economic privind — 186; divane jude-
 cătorești și apelative din — 127; organi-
 zații politice din — 182; ramură de familie
 (Manu) din — 148, 222; Adunarea Ad-hoc
 a — 220; — de Sus 88.
 Țarigrad 79, 258.
 țarul Rusiei 131.
 țărani 253; — demobilizați; nemulțumire
 — 223; — exploatare 261; — răzvrățiți 15;

relații cu boieri 150; v. mișcări țărănești
 situația ei — 143.
 Țările Române 77, 109; străini despre — 186.
 Țepeluș vv. (Basarab cel Tânăr) 90.
 Țepu, moșie 81.
 Țibănești, moșie în jud. Vaslui 155; — admi-
 nistrarea moșiei 155.
 Țifești, moșie jud. Argeș 180; — moșie jud.
 Tutova 59, 257.
 țișigani, cumpărări de — 130; — despre origi-
 nea lor 133; vînzări de — 130, 148, 150.
 Țigara Grigore 75.
 Țigănești, moșie 270; — moșie, jud. Muscel
 58, 85; — moșie jud. Tecuci 80; — jud.
 Teleorman 85.
 Țîntea moșie în jud. Prahova 148.
 Țîntăreni, jud. Dolj 84.
 Țușcani, moșie jud. Covurlui 80.
 Țuțora 89.

U

Ubicini A. 198.
 Udre (Udrea), fam. 277; — fost mare vătăf 89.
 Udrican, fam. 84.
 Udriski Em. 231.
 Udriște, postelnic din Mărgineni 177.
 Uești, moșie jud. Argeș 58.
 Uiberești, moșie 58.
 Uioara, saline de la — 190.
 ulei, comerț cu — 183.
 uleiniță la Clejani 45.
 Ulieru, fam. 84.
 Uliești, jud. Dimbovița 84.
 Ulmeasca, moșie 145.
 Ulmeni, moșie 58; — jud. Ilfov 85.
 Ulmuleți, moșie 86.
 Ungaria 33, 34, 121, 228, 247; Partidul
 Național al Românilor din — 240.
 Ungrovlahia, mitropolia — 100.
 Ungureanu, Benedict 228; — Oprea 89.
 Ungureni, moșie 89; — jud. Botoșani 80;
 — jud. Muscel 85; — jud. Teleorman 85;
 — pădure 150.
 Unirea (Principatelor, Țărilor Rom., pregăti-
 rea) 46, 61, 62, 87, 122, 131, 143, 149,
 187, 188, 200, 220, 258, 259, 263.
 Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice 228.
 „Uniunea Română” bancă 230.
 Universitate din Atena 263; — din Bucu-
 rești 70, 71, 97, 193, 209, 248; — din
 Cluj 218, 249; — din Harkov 197; — din
 Iași 194, 249, biblioteca 250; — Populară
 „N. Iorga”, din Vălenii de Munte 207; —
 din Sofia 183; — din Varna 183.

Ureche, fam. 79, 277; — vornic 89; — Neculai fost spătar 88; — Nistor mare vornic 99.
 Urechea, munte jud. Prahova 150.
 Urechești, moșie 81.
 Urechia, N. (Nestor) 198, 242; — V. A., (președ. Societ. Drita) 50, 51, 117, 147, 248, 274, 278.
 Urechiești, moșie jud. Gorj 58.
 Urianu, frații — (Grigore, Mihai și Pirvu) 54.
 Uricani, moșie jud. Iași 80.
 Urluenii de la Vale, jud. Teleorman 85.
 Ursachi, fam. 277; — Gheorghe postenic 88.
 Ursăcescu 251.
 Urseasca jud. Buzău 84.
 Ursoaia, moșie 81; — jud. Dolj, tulburări de 47; — jud. Ilfov 85.
 Ursoianu Sandu 75.
 Ursoianu Sandu 75.
 Urziceni, moșie 81; — jud. Hîrlău 80; jud. Ialomița 84, 98.
 Ustia, moșie 81, 86.
 uzine, Canderon — Renault, comenzi la — 153; — Comunale București. 153.

V

Vadul, Călugăresc 89; — Săpat, vii la — 86; — Șaicei, jud. Brăila 84.
 Vaideei, moșie 72.
 Vaillant A. J. 87.
 Valahia, 63, 73; — Mare 41; — Mică 29, 41; isprăvnicatele străinilor din — 40
 Valaori, Iuliu, președintele Soc. culturale macedonene 218.
 Valea (vâi), mănăstire 86; — Călugărească moșie jud. Prahova 269; vii la — 58, 86; — Cheii Dimbovița 84; — Humei 98; — Lungă, moșie în jud. Prahova (și pădure) 150; — Lupului, Buzău 84; — Mare, jud. Buzău 84; — Mierlei, vii la — 86; — Oarzei, moșie jud. Roman 269; — Grozei, jud. Roman, moșie 80; — Olarului, vii la — 86; — Plîngerii, asanarea, 153; — Popii, jud. Muscel 98; — Prahovei, exploatare la, 167; — Sării, moșie jud. Putna 59, 257; — Seacă, jud. Solnoc-Doboca 241; — lui Seman, vii la, 86; — Trăstieni, moșie 81; — Vălenilor, mori la, 86.
 Valminuta, Tasti di — 142.
 vamă (vâmi) 29, 35, 73, 92, 216. Direcția — 127; — Virciorova 12.
 Varna, import și export de mărfuri la — 183; Universitatea din — 183.
 Varlaam Gh. M., spătar 200.
 vase de transport pe Dunăre 12.
 Vasileu, moșie 81.
 Vasiliu Gh., profesor de matematică 81.
 Vasilov Daniil, elev al Școlii de navigație 101.
 Vaslui, 89; — Gimnaziul „Mihai Kogălniceanu” din — 70; — județ, moșii în — 142; 155, 172, 213, 258; prefect de — 137; transporturi între — 142; — ținut 98.
 vot universal, adunări populare pentru obținerea de — 212.
 Vatican 94.
 Vatra Dornei 22.
 vâcărit 72.
 Văcărescu, familie 84, 94, 150; — Barbu, ban 28; — Costache, logofăt al credinței 76; — Elena 117, 168; — Iancu 62; — Ioan, logofăt 87; — Ianache, spătar 26; — T.I., 198.
 Văcărești, m-re 13, 14, 86, unde s-au închis arestații de la 1848, 15; — moșie 86 jud. Ilfov 61; — penitenciar 51.
 Văceni, jud. Rîmnicul Sărat 85.
 Văculești, moșie jud. Dorohoi, 80, 91.
 Vădești, moșie jud. Muscel, 58.
 Vădurelele, moșie în comuna Socea-Cindești jud. Neamț 250.
 Văleasca, jud. Ialomița 84.
 Văleni, biserică 86; — moșie 98; — moșie jud. Bacău 141; jud. Solnoc Doboca exploatare de pădure 241; — țin. Tigheciului 89.
 Vălenii de Munte, activitatea universității populare Nicolae Iorga din — 207;
 Vălenii de Sus, jud. Prahova 85.
 Vămășescu V. M. 274.
 Vânătorii de la Piatra, țin. Neamț, 89.
 Vârzaru, familie 84.
 Vârzești, m-re 86.
 Vărești, moșie 58, 86.
 Văscăuți, mori la — 89; — moșie 81, 88, 99.
 Vătămăni, moșie în jud. Teleorman 149.
 Vătășescu Andrei 75.
 Vătășești, moșneni 61.
 Vătășie de lăutari 73.
 Vățelul, moșie jud. Vilcea 58.
 vecini 110.
 Vedre, moșie jud. Putna 257.
 Veisa, familie 79.
 Velcea Lamba 75.
 Venculești, moșie 81.
 Veneția 47, 200, 214, 255.
 Vengyonovsca, familie 61.
 Veniamin, mitropolit (Moldovei) 81 132; — Costache, mitropolit 95, 214.
 Venier Lucachi, căminar 141.
 venit vamal al postului Brăila 188.
 venituri ale visteriei 29; — și cheltueli pe moșie 253.

- Verbia, moșie 888; bălți, heleșteie, iezere, mori la — 89; — moșie jud. Dorohoi 91; — pe Jijia, moșie, țin. Hîrlău 89.
- Vercinți, moșie, sat 59, 258.
- Verdea, jud. Vilcea 85.
- Verguleasca, moșie jud. Buzău 261.
- Vericeanu, familie 84.
- Vermont B.V. 198; — N. pictor 44.
- Vernescu, familie 84; — Dumitrache 260; — Iorgu, pitar 76.
- Vernești, moșie jud. Buzău, 58, 84.
- Verona 94.
- Versailles 134.
- Verzii, moșie 81.
- Veytaux 134.
- via (vie, vii) 150, 159, 213, 262; — la Balota 59; — la Copou la Iași 59, 132, 258; — la Cotnari 59, 167, 258; — logofătului Belu din jud. Ilfov 41; — la Odobești, Nebuna, Nicorești, Păun, Socola Vorovești (numită Mitocul sau Păscăloaia) la Iași 132, 142; — la Radu Vodă 86; — la Valea Valea Călugărească 58.
- Vianu, moșie 98.
- Vichy, 216, 255.
- Vicina, Macarie de — 100.
- Vicoleni, moșie jud. Dorohoi 59, 257.
- Vidin, 35, 46; geamia de la — 93.
- Viena, 22, 23, 77, 171, 173, 176, 199, 200, 205, 220, 246, — ambasada Turciei din — 34, 35; Arhivele din — 97; atmosfera politică din — 134; băncile — 241; camera din — 255; case la — 86; Curtea de la — 263; fabrica de șocolată din — 263; „Filmbund“-ul (Federația Filmului) din — 236; înființarea unui ziar românesc la — — 189; legația din — 141, 142; misiuni la — 87; pension din — 166; senatul imperial lărgit de la — 239; școala din — 35; trăsurile la — 93; București, drum (jurnal de) 101.
- Vieroș, m-rea 18.
- Vieru, — moșie 53, jud. Vlașca 85;
- Viforita, vii la — 86.
- Vijnița, moșie 81.
- Villara Alecu, agă 92; — Alexandru 45, hatman 29.
- Vineș Vasile, doctor în drept 274.
- Vintileasca, jud. Buzău 84.
- Virgiliu, traduceri din — 249.
- Vismeș, Aldea, tatăl Bertei, socrul lui Ioan Stîrcea 266.
- vistierie 28, 31, 41, 75; bilanțuri ale — 190; lude la — 40; , veniturile — 29.
- Vișan, stegar 54.
- Vișneva moșiet88.
- Vitan, Bucureși 29.
- Vitânești, moșie 98.
- vite, preț 136; vînzare de — 12, 150.
- Vițichești, vii la — 86.
- Viviani, general 263.
- Vizurești, jud. Dîmbovița 84.
- Vilcănești, moșie 56, 58; vii la — 86.
- Vilcea 29, 188; grefa Tribunalului — 60; — județ 253;
- Vilceni, moșie 45.
- Vilcești, moșie 59, 109, 213.
- vinătoare 41.
- Vînători, moșie, sat 89, 120.
- Vintulețu, jud. Mehedinți 85.
- vînzare, condiții de — 150; — de bunuri rurale 131; — de case 131; — de lemne 150; — de moși 130, 148; — pămîntului 136; — de țigani 148; — de vase de transport pe Dunăre 12.
- Virboceni, moșie 86.
- Vircovrova, schelă 12.
- Virîți, moșie jud. Iași 80; — Rîmnicul Sărat 85.
- Virlești, moșie 86; — jud. Prahova 58.
- Vîrnav, familie 61, 79, 84; — Liteanu, agent diplomatic la Berlin, 161; — Liteanu Al. 228; — Liteanu Gh. , corespondență de la — 143; — V. 63.
- Virtoapele, moșie 58; — jud. Teleorman 85;
- Virtășcoi, jud. Rîmnicul Sărat 85; vii la — 86.
- Virtina, jud. Romanaiți 98.
- Vlad cel Tînăr vv. 97.
- Vladimirescu, Ion 45; — Popa Ioan, pitar 76; — Tudor 45, 97, 100, 258; fotografii, desene, din epoca lui — 95; repararea caselor lui — 37;
- Vladislav I voevod 97.
- Vladnic, moșie 81.
- Vladul Jorei, moșie 213.
- Vlahuță, familie 84; — A. 242; — Al. 278; — Alex. 117.
- Vlaicovăț, biserică și școală la — 240.
- Vlaicu, familie 79; — Aurel 110, 195.
- Vlaiu, moșie 86.
- Vlasto, familie 84; — bancher din București 189.
- Vlașca, județ (moși în —) 30, 150, 157; ispravnicul de — 38;
- Vlăcești, moșie în jud. Suceava 201.
- Vlădeni, moșie 59, 81, 173, 213, jud. Botoșani 59, 257; — ținutul Suceava 80, 88.
- Vlădescu, familie 84.
- Vlădești sau Lăucești, moșie jud. Tutova 80.
- Vlădiceni, ținutul Iași 89.
- Vlădoianu, familie 47, 84; — Catinca 190;
- Voetinu, moșie jud. Rîmnicul Sărat 85.
- Vogoride, 258; — C. 200; —, caimacam 197; — Ștefan, caimacam 89.

Voicăuți, moșie, jud. Dorohoi 132.
 Voicocești, moșie 81.
 Voiculescu, Marioara, artistă 42; — Th. 137; V. 117.
 Voinescu, familie 84; — Ioan Ștefan al doilea 17.
 Voinești, moșie jud. Tutova 80, 109; — sat, jud. Dimbovița 26.
 Voinov N. 161.
 Volcinschi, familie 79, 277.
 Voloșeni, moșie jud. Cîrligătura 80.
 Voloșcani, moșie jud. Putna 59, 257.
 voluntari, sîrbi 27, — panduri 220.
 Vopicka, V., ministru SUA la București 225.
 Vornicia, din Lăuntru 53; — oștirilor 73; — de politie din București 31; — temnițelor 127.
 Vornicei, moșie jud. Dorohoi, 59, 257;
 Vorona, moșie, ținutul Suceava 88, morila, 89.
 Voronca II. 242.
 Voroncăuți, moșie 81.
 Voroneț, m-re 89.
 Vorontov 258.
 Vorovești, moșie jud. Iași (pe Batelui, sau, Mitocul sau Păscăloaia) 80, 99, 132.
 Vovidenia schit 59, 258.
 Vrabie Ilie, vornic de gloată 99.
 Vraca G. 237.
 Vrana, familie 84.
 Vrancea, jud. 258.
 Vrinceasca — Sărăteanca, moșie jud. Buzău 261.
 Vulcan Iosif 198.
 Vulpe, Grigoraș, proces cu — 142; — R. 231.
 Vulturescu Dinu 54.
 Vulturești, de Jos 98; — din Vale 98.
 Vulturoasa, moșie 161.

W

Walewski, conte, ministrul de externe al Franței 156.
 Wasilco v. Mucavețchi
 Weigand G. dr. 198.
 Wepper Mina Byk, pictor 44.
 Weygand, Maxime general francez 273.
 Wilson, W. președintele SUA 209.
 Winnipeg 228.
 Witten, oraș în Germania 159.

X

Xenopol, familie 79; — A.D. 118, 171, 173, 182, 195, 198, 231.

Y

d'Yrsch, costele 263.

Z

Zaboloteni, moșie jud. Iași 80; — Sturzii, moșie, jud. Iași 230.
 Zade Mihail, urmaș lui Mihail Manu 222.
 Zagoraft, S. ministru Comerțului și Ind. din Sofia 228.
 Zahana, moșie 86.
 zahăr, comerț cu — 183.
 zaharea (stringerea) 93, 146, 214; — pentru turci (trimiterea la Constantinopol, Țari-grad) 214, 258.
 Zahorna, moșie (bălți, heleșteie, iezere, pri-săci la —) 89; — jud. Iași 80.
 Zalău, oraș 99.
 Zalina, moșie 213.
 Zalomit Ion 63, 96.
 Zalozițki, fam. 84.
 Zaluceni, moșie 81.
 Zaman, fam. 15, 84; — Constantin 92.
 Zamfirescu, fam. 84; — Duiliu 116, 117, 198; — Z.C. 137.
 Zamostia, moșie 112.
 Zane Alexandru, pitar 15.
 Zapa, fam. 84.
 zapcii plătiți de Banca Otomană 35.
 zapise v. documente.
 Zapodia, moșie jud. Iași 257.
 Zarifopol, Gr. 231; — Paul 117.
 Zarogene Dimitrie 56.
 Zastavna, moșie 99.
 Zăpolya Ioan 100.
 Zăbălț, moșie jud. Caraș-Severin 241.
 Zăgaia, moșie 86.
 Zăgănescu, fam. 84.
 Zăgonești, jud. Rm. Sărat 85.
 Zăicești, moșie jud. Hîrlău 257.
 Zănoaga, jud. Romanai 85.
 Zărnești, jud. Argeș 98; — moșie jud. Ilfov 58.
 Zătoreanu, fam. 84; — Constantin 117.
 Zăvideni, moșie 99.
 Zăvoeni (Zăvoiani) moșie 81, 99.
 Zăvoi, moșie jud. Prahova 136.
 Zăvoiu, jud. Buzău 84.
 Zbierești, moșie jud. Neamț 149.
 Zbora 99.
 Zebil, com. jud. Tulcea 251.
 Zefchidi S. 112.
 Zeleana, moșie 81.
 ziar (ziare, subvenționate de) „The American Journal of Nursing” (New York) 228; —

- „Berliner Tageblatt“ 205; — „Carpați“ din Brașov 218; — „Clopotul“ (politic) 156; — „Cooperatorul Român“ 146; — „Curierul de ambe sexe“, „Curierul Românesc“ 170; — „Epoca“ 179, 256; — „L'Humanité Nouvelle“ 205; — „L'Indépendance Roumaine“ 216; — „Lumina“ 197; — „Neamul Românesc“ 207; — „Ordinea“ 152; — „La Parfaite Egalité“ 255; — „Patriotul“ 205; — „Presa“ 96; — „El Pueblo“, din Buenos Aires 134; — „Rampa“, din București 168; — românesc la Viena 189; — „Românul“ 255; — „La Roumanie“ (al part. conservator) 205; — „Roumanie Nouvelle 180; — satirice „Aghiuță“ și „Satyrul“ 197; — „Squipetari“ (albanezul) 51; — „Suray-i Ummet“ 34 — „La Temps“ 205, 255; — „The Times“ 205; — „Timpul“ (conservator) 171, 172; — „Universul“ 161, 275; — „Voința“ 205, 255; — „Vremea“ 42. Zimnicea, port la Dunăre 183; construirea unei ghimii la — 45; schelă la —, jud. Teleorman 72; — Mare, jud. Teleorman 85. Zirra Al. 231.
- Zisu, fam. 84.
Zimbreasca, moșie 145.
Zlătari, m-re 86.
Zmulți, moșie jud. Hîrlău 59, 257.
Zoe, șt, lui Dim. Sturdza 267, 268.
Zoengeri, prof. dr. 198.
Zoican Nicolae 45, 100.
Zoicești, moșie jud. Hîrlău 59.
Zolla Emil 118.
Zotov Ioan, topograf 113.
Zotta, fam. 276, 277; — Caterina 149; — Elena, șt. lui Ion Zotta (născ. Hurmuzachi) 276, 277, 278; — Iancu (Ioan, cavaler de —, tată lui Sever) 199, 276, 277, 278; — Ienakaki 277, 278; — Margareta, șt. lui Sever Zotta 277; — N. 231; — Octavian (fr. lui Sever) 277, 278; — Ruxandra 278; — Sever 266, 276, 277, 278.
Zubriceni, moșie 88; mori la — 89.
Zugravi, moșie jud. Hîrlău 80.
Zuiti — Zanuc, lupte la — 244.
zurbale (potolirea) 214.
Zvirjini, țin. Neamț 99.
Zvoriște, moșie jud. Dorohoi 245.

LISTA FACSIMILELOR

1. — 1821 martie 20. — Proclamația lui Tudor Vladimirescu către locuitorii orașului București, (Fond Muzeul Saint Georges, III/10. Orig.)	48
2. — 1849 dec. 5/17, Brussa. — Apelul revoluționarilor români emigrați la Brussa către revoluționarii români din Paris. (Fond Muzeul Saint Georges, XIII/3. Orig.)	49
3. — 1848 iunie 9, București. — Nicolae Bălcescu către Costachi Negri și Vasile Alecsandri și „ceilalți frați moldoveni“. (Colecția A.N. MMMX/17. Orig.) .	66
4. — 1848. — Vasile Alecsandri, Theodor Cazimir și Costache Negri despre îndatoririle Comitetului revoluționar din Cernăuți. (Colecția A.N., MMMX/9. Orig.) .	67
5. — 1910 aug. 17, Paris. — Aurel Vlaicu către Romulus Boca despre construcția avionului său. (Colecția A.N., MMDCCCL/17. Orig.)	68
6. — 1914 sept. 26, Paris. — Scrisoare de condoleanțe a lui Octavian Goga către părinții lui Aurel Vlaicu. (Colecția A.N., MMDCCCL/27. Orig.)	69
7. — Sec .XVIII. — Miniaturi din manuscrisul persan de poeme ale poetului Nizami. (Ms. nr. 1691).	107
8. — 1877 — Vasile Alecsandri. Poezia „Peneș Curcanul“ (Ms. nr. 1575)	108
9. — 1520 apr. 24, Iași. — Ștefan vv. Moldovei întărește lui Luncan și fraților lui moșia în satul „unde a fost Radul lui Rădici“. (Peceți, nr. 283. Orig perg).	124
10. — 1803 mai 24. — Miniatură de pe hrisovul de la Alexandru Moruzi vv. Moldovei privind înființarea în afara școlii din Iași a unor școli de limbă elinească la Foçșani, Bîrlad, Galați, Roman, Huși etc. (Suluri nr. 53. Orig. perg.) .	125
11. — 1861 noiembrie 24. Iași. — Scrisoarea lui Al. I. Cuza către Dimitrie Ghica despre recunoașterea unirii (Fond Al. I. Cuza, 35. Orig., lb. franceză). . . .	165
12. — 1930. — Scrisoarea Haricleei Darclée către avocatul său Ion Rațiu. (Fond Darclée, 108/10. Orig.).	169
13. — 1883 iun. 2/14. — Scrisoarea lui Mihail Eminescu către Titu Maiorescu. (M. Eminescu, I/12. Orig.).	175
14. — /1914/. — Nicolae Iorga despre Mihail Eminescu (M. Eminescu, II/95. Orig.).	176

CUPRINS

Introducere	3— 5
Résumé	7— 8
Bibliografie	9— 10

FONDURI DE INSTITUȚII, ORGANIZAȚII, SOCIETĂȚI

Căimăcămia Craiovei	11— 12
Comisia alcătuită pentru cercetarea celor implicați în faptele revoluționare de la 1848	13— 16
Comisia documentală	17— 20
Consiliul aulic de război	21— 24
Departamentul Spătărici	25— 27
Divanul Săvârșitor	28— 30
Epistasia Craiovei	31— 32
Guvernămîntul insulei Ada Kale	33— 36
Isprăvnicatele Țării Românești	37— 39
Isprăvnicatele Străinilor din Valahia Mare și Valahia Mică	40— 42
Muzeul Saint-Georges	43— 49
Societatea Drita	50— 52
Școala Ionașcu — Slatina	53— 54
Școala Obedeanu — Craiova	55— 57

COLECȚII

Colecția Achiziții noi	58— 69
Colecția Acte comemorative și de fundație	70— 71
Colecția Diplomatică	72— 74
Colecția Diplome	75— 76
Colecția Documente grecești	77— 78
Colecția Documente moldovenești	79— 82
Colecția Documente muntenești	83— 87
Colecția Documente selecționate Moldova	88— 90
Colecția Documente turcești	91— 94

Colecția Felurite pricini	95—96
Colecția Fotografii de documente	97—101
Colecția Manuscrise	102—108
Colecția Nicolaiasa Gheorghe	109—111
Colecția Planuri și hotărnicii	112—114
Colecția Scriitori și oameni de artă	115—118
Colecțiile Secția istorică, Peceți și Suluri	119—125
Colecția Sigilii	126—128

FONDURI DE PROVENIENȚA PERSONALĂ

Alexandrescu, Familia	129—130
Balș, Familia	131—132
Bataillard, Paul	133—135
Berceanu, Mihail	136—137
Bibescu, Familia	138—139
Bosie, Familia	140—142
Brătianu, Familia	143—144
Butculescu, Familia	145—147
Cantacuzino, Familia	148—151
Caranfil, Nicolae G.	152—154
Carp, Familia	155—156
Castrisoaia, Safta	157
Cernat, Alexandru	158—159
Cîmpineanu, Familia	160—162
Cuza, Alexandru Ioan	163—165
Darclée, Hariclea	166—169
Duilie, Marcu N.	170
Eminescu, Mihail	171—176
Filipescu, Familia	177—179
Florescu Jean Th.	180—181
Gheorghiev, Evloghie și Hristo	182—184
Ghica, Familia	185—189
Golescu, Alexandru G.	190—191
Gyalui Jenő	192
Haret, Spiru	193—196
Hasdeu, Bogdan Petriceicu	197—198
Hurmuzaki, Familia	199—201
Iliescu, General Dumitru	202—204
Ionescu, Take	205—206
Iorga, Nicolae	207—208
Istrati, Dr. Constantin	209
Justh, Gyula	210—212
Krupenski, Familia	213—215
Lahovary, Familia	216—217
Lupaș, Ion	218—219
Magheru, Gheorghe	220—221

Manu, Ioan	222—223
Marghiloman, Alexandru	224—226
Mănuilă, Dr. Sabin	227—229
Meissner, Constantin și Elena	230—222
Mercuri, Paolo	233—235
Mihail, Jean	236—237
Minar, Octav	238
Mocșoni, (Mocsonyi) Familia	239—241
Morțun, Vasile G.	242—243
Moruzi, Panaiot	244—245
Mureșianu Aurel H.	246—247
Nacu Constantin	248
Naum, Familia	249—250
Nedioglu Gheorghe T.	251—252
Pleșoianu, Ștefan	253—254
Rosetti, Familia C. A.	255—256
Rosetti—Roznovanu, Familia	257—259
Sărățeanu, Familia	260—262
Skinas, C.	263—264
Ștircea, Familia	265—266
Sturza, Familia	267—269
Suțu, Familia	270—271
Ștefănescu-Amza, Constantin	272—273
Vineș, Vasile	274—275
Zotta, Familia	276—278
Indice general	279—332
Lista facsimilelor	333
Cuprins	334—336

PREȚUL 12,70 LEI